



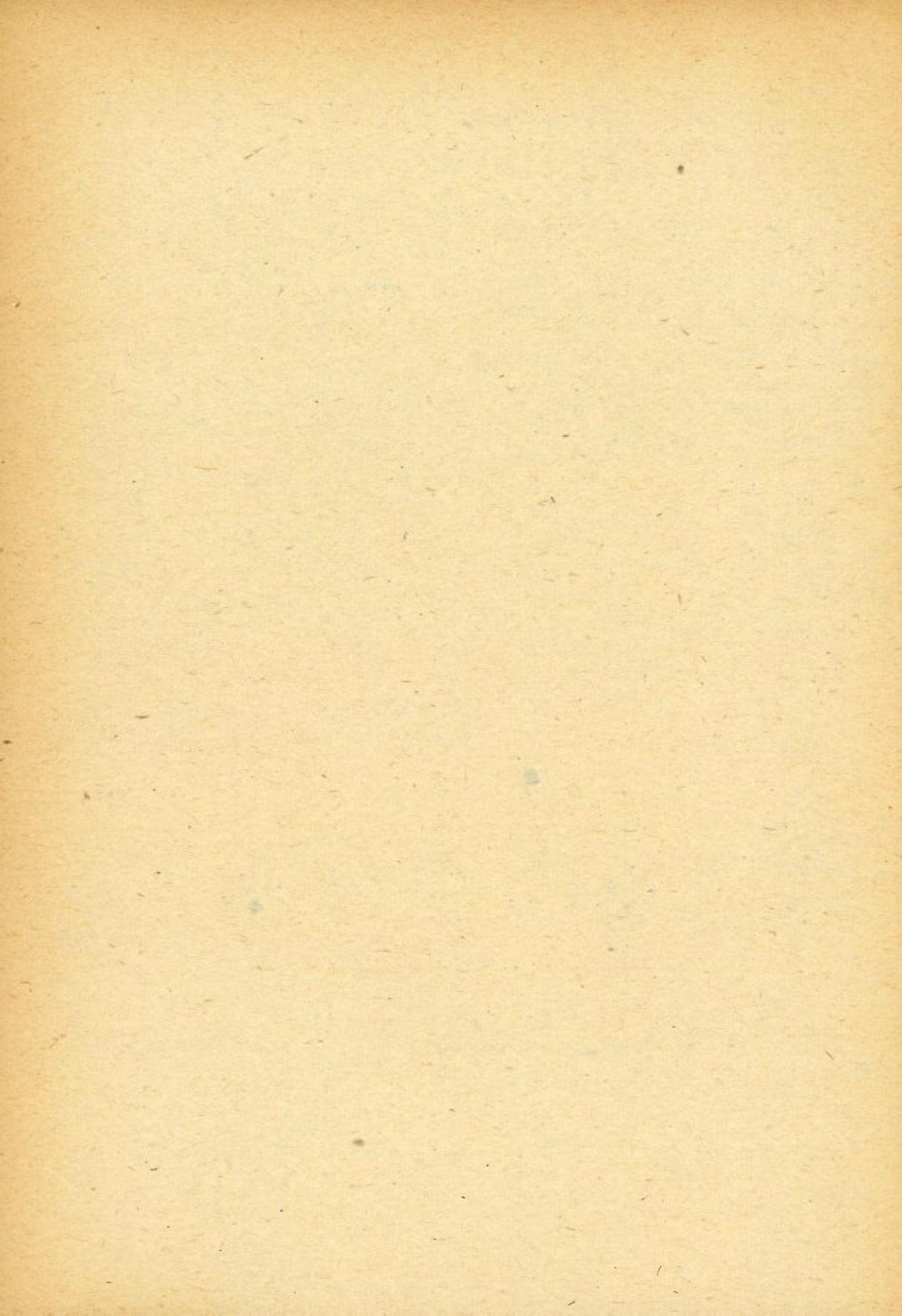
# **SEJNI ZAPISKI**

## **SKUPŠČINE SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE**

**SEJE**  
**OD 1. XI. 1970**  
**DO 30. XI. 1970**

**10**

**LJUBLJANA**  
**1 9 7 1**





# SEJNI ZAPISKI

SKUPŠČINE SOCIALISTIČNE  
REPUBLIKE SLOVENIJE

SEJE OD 1. XI. 1970 DO 30. XI. 1970



LJUBLJANA 1971

St- 5: 18/10

**Sekretariat Skupština SRB**  
dokumentacija

Uw. št. 296/71

# REPUBLIŠKI ZBOR

## 20. seja

(10. november 1970)

Predsedoval: **Miran Goslar**,  
predsednik republiškega zbora

Začetek seje ob 9.05.

Predsednik **Miran Goslar**: Tovarišice in tovariši poslanci! 30. oktobra je nesrečno umrl poslanec republiškega zbora Igor Janhar. Prosim vas, da počastimo njegov spomin. (Poslanci vstanejo in z enominutnim molkom počaste spomin na umrlega poslanca Igorja Janharja.)

Pričenjam 20. sejo republiškega zbora, sklicano na podlagi 168. člena ustave SR Slovenije in 57. člena poslovnika republiškega zbora.

Za današnjo sejo so se opravičili dr. France Hočevar, Franci Kuhar, Stane Petek, Franc Vrviščar, Maks Jamšek in Gregor Klančnik.

V smislu 312. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije vas obveščam, da sta bila v enakem besedilu sprejeta naslednja predpisa: a) v republiškem in gospodarskem zboru:

predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o prometnem davku od nepremičnin in pravic;

b) v republiškem in socialno-zdravstvenem zboru:

predlog stališč za izpopolnitev sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 19. seje republiškega zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. nekatera vprašanja državnega kapitala, skladov in vseh drugih sredstev, s katerimi upravlja SR Slovenija;
4. osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji;
5. osnutek zakona o varnosti cestnega prometa;
6. osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili;
7. predlog zakona o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlaščena kmetijska in stavbna zemljišča;
8. rebalans finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970;



9. predlog zakona o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje;

10. predlog za izdajo zakona in osnutek zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu »Boris Kidrič« v Ljubljani;

11. predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti;

12. osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva;

13. predlog zakona o organizaciji izvrševanja kazenskih sankcij v SR Sloveniji;

14. predlog zakona o uvedbi centralnega registra stalnega prebivalstva v SR Sloveniji;

15. predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob poplavih v Vojvodini;

16. predlog sklepa in priporočila o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji (usklajevanje spornega besedila); in

17. volitve in imenovanja.

Se strinjate s tem dnevnim redom? Tovariš Marjan Dolenc ima besedo. Prosim.

Marjan Dolenc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Glede na nekatere nove predloge in amandmaje, ki so predlagani v zvezi s predlogom zakona o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlaščena kmetijska in stavbna zemljišča, predlagam v imenu izvršnega sveta, da ta predlog zakona obravnavamo na naslednji seji tega zbora.

Prav tako predlagam v imenu izvršnega sveta, da odložimo do naslednje seje obravnavanje predloga zakona o uvedbi centralnega registra stalnega prebivalstva v SR Sloveniji, ker bo potrebno opraviti še dodatne razprave in pripraviti še dodatna pojasnila.

Predsednik Miran Goslar: To se pravi, izvršni svet umika 7. in 14. točko predlaganega dnevnega reda, tako da o teh dveh točkah ne bomo razpravljali.

Se strinjate z ostalim dnevnim redom? (Poslanci se strinjajo.)

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je odobritev zapisnika 19. seje. Prejeli ste zapisnik. Ima kdo kakšno pripombo? (Ne javi se nihče.)

Ugotavljam, da je zapisnik odobren.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Republiški podsekretar za notranje zadeve Peter Gluhar odgovarja na poslansko vprašanje Ceneta Matičiča.

Peter Gluhar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije Cene Matičič je naslovil na izvršni svet Skupščine SR Slovenije naslednje poslansko vprašanje:

1. Kako ocenjuje izvršni svet naše skupščine problematiko v zvezi z napadi in žalitvami miličnikov?

2. Zakaj dovoljujemo, da se avtoriteta tako važne in pomembne institucije kot je varnostna služba tako često krši in omalovažuje?

3. Ali ne bi bilo kazno upor, fizični napad, žalitve in javno omalovaževanje in sramotenje organov milice ocenjevati kot posebno oteževalno okolnost?

4. Ali bi bilo moč sprejeti predlog, da se tovrstni prekrški obravnavajo po prioritetenem postopku, sklepi pa objavljajo v dnevnem časopisju?

5. Katere ukrepe misli izvršni svet podvzeti, oziroma predlagati, da bi status organov milice v akciji proti napadalcem, nasilnikom ne bil omejen v tolikšni meri, kot je to primer sedaj.

6. Ali je izvršni svet naše skupščine mnenja, da bi bilo potrebno menjati oziroma dopolniti zakon o notranjih zadevah?

Odgovor je naslednji:

1. V letih 1967 in 1969 se je število napadov neprestano večalo, prav tako se je stopnjevalo število žalitev tako, da beležimo v letu 1969 224 napadov in 1623 žalitev delavcev milice. V prvi polovici tega leta pa razpolagamo s številom, po katerem bo mogoče sklepati, da bo v letu 1970 število napadov manjše, število žalitev pa večje od prejšnjega leta. V prvem polletju se je število napadov zmanjšalo za 13,75 %, število žalitev pa povečalo za 19,18 %. Pri teh napadih je bil en miličnik huje, 16 miličnikov pa lažje poškodovanih. Menimo, da navedeni številčni pokazatelji niso zaskrbljujoči, niti vidno ne izstopajo kot problem, ki bi nakazoval določene slabosti v organizaciji in delu milice na eni strani, na drugi strani pa sovražno stališče občanov proti milici kot družbeni službi javne varnosti. Ne smemo namreč prezreti, da so storilci napadov in žalitev pretežno pod vplivom alkohola. Ta ugotovitev pa ne izključuje napadov, ki jih povzročajo storilci kaznivih dejanj, ko jih delavci milice odkrijejo pri izvršitvi kaznivega dejanja, ali pa jih zasledujejo po storjenem kaznivem dejanju. Pri taki situaciji in naravi službe milice, morajo miličniki nastopati proti posamezniku v mejah zakona tako, da varuje dostojanstvo človeka in njegovo življenje.

Miličnik mora tudi v napadu strpno in trezno presoјati situacijo ter se izogibati slehernega prekoračenja pooblastil. Zavedati se moramo, da je služba delavcev milice naporna in nevarna, saj se morajo miličniki po službeni dolžnosti izpostavljati pri opravljanju svojih dolžnosti tudi nevarnosti za življenje in telo.

2. Večina javnosti in naše družbene institucije podpirajo delo in avtoriteto varnostne službe. Kršenje in omalovaževanje avtoritete delavcev organov za notranje zadeve, je vedno bilo in si še bodo svojevoljno jemali »namišljeno pravico« posamezniki in skupine, ki niso družbeno prilagodljive. Tudi ta neprijetnost neprestano spremlja varnostno službo, ki pa od delavcev zahteva določeno mero strpnosti.

3. Upor, fizični napad, žalitev ter javno omalovaževanje in sramotenje delavcev milice lahko sodišče in sodniki za prekrške upoštevajo kot oteževalno okolnost, kadar odmerjajo kazen. Na osnovi dosedanjih ugotovitev menimo, da so ukrepi sodišč in sodnikov za prekrške pri nekaterih primerih počasni in premalo učinkoviti.

4. Republiški sekretariat za notranje zadeve meni, da bi bil pospešeni postopek pregona storilcev kaznivih dejanj in prekrškov storjenih v zvezi z napadi na miličnike in žalitvami miličnikov, primeren ukrep za preprečevanje takih deliktov. Zlasti bi bilo učinkovito, če bi dnevni časopisi publicirali take napade in tudi imena storilcev.



K 5. in 6. vprašanju: V praksi sodišč in sodnikov za prekrške se že dalj časa ugotavlja potreba po dopolnitvi nekaterih določb v kazenskem zakonu in v predpisih o kaznovanju prekrškov.

V SR Sloveniji se obravnava gradivo o noveliranju republiškega zakona o prekrških zoper javni red in mir, ki vsebuje med drugim tudi določbe o varstvu uradnih oseb ob uradnem poslovanju, za kakršna veljajo tudi uradna opravila miličnikov. Novela bo morala predpisati v skladu z načeli zveznega temeljnega zakona o prekrških ostrejšje kazni.

Kolikor ima napad na miličnika značaj kaznivega dejanja, bi bilo zlasti potrebno dopolniti člen 285 kazenskega zakonika in pri tem poskrbeti za učinkovito zaščito miličnika. Takšno zaščito bi bilo potrebno miličniku zagotoviti tudi z obsežnejšo pravno pomočjo, kadar teče zoper njega kazenski postopek zato, ker je pri opravljanju uradnega opravila uporabil prisilno sredstvo.

O teh vprašanjih se že razpravlja. V republiških sekretariatih za notranje zadeve in v zveznem sekretariatu za notranje zadeve so v teku priprave za nakazane zakonske spremembe.

Vprašanja, ki jih je postavil tovariš poslanec, ne posegajo v področje republiškega zakona o notranjih zadevah, pač pa v temeljni zakon o notranjih zadevah, ki se tudi neposredno uporablja. Novela tega zakona se pripravlja. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Riko Jerman, republiški sekretar za finance, odgovarja na poslansko vprašanje Magde Kočarjeve.

Riko Jerman: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanka tovarišica Magda Kočar je želela odgovor na naslednji vprašanji:

Zakaj še ni izvedena razdelitev premoženja bivše jugoslovanske zavarovalne skupnosti, s katero sedaj razpolaga zavarovalnica Jugoslavija, in zakaj je postopek pred ustavnim sodiščem tako dolgotrajen?

Ali so poznani razlogi, zakaj je predsednik ustavnega sodišča napotil v sporu zastopane stranke, naj se pobotajo in pri tem odstopil od običajne prakse, da bi razglasil ustavnost ali neustavnost zakona o zavarovanju in zavarovalnih organizacijah?

V zvezi s tem smo tovarišici Magdi Kočar že poslali obširnejšo obrazložitev celotne situacije. Na kratko pa bi strnil odgovor v naslednje:

Zakon o zavarovanju in zavarovalnih organizacijah iz leta 1967 je bil na predlog zveznega izvršnega sveta v maju 1969. leta spremenjen in dopolnjen v toliko, da se naj presežki aktivnih vrst zavarovanja, izkazani pri bivših in Jugoslovanski zavarovalni skupnosti konec leta 1967 v znesku okoli 230 milijona dinarjev razdelijo tako, kakor se je razdelilo plačevanje dolgov, to je med vse zavarovalnice v Jugoslaviji. Na podlagi te spremembe je bila imenovana posebna komisija zveznega izvršnega sveta kot pravna oseba z nalogo, da izvrši odredbe tega zakona. Ta komisija je pri svojem delu naletela na velike težave, posebno v zvezi z nasprotovanjem zavarovalnice »Jugoslavije«, pri kateri so ta sredstva, ko je ugotavljala, kje je sedaj ta denar in kolikšne obveznosti se po zakonu lahko poravnajo iz teh sredstev. Deloma je bil tekst spremenjenega zakona premalo jasen. Zato je zvezna skupščina sprejela v juniju leta 1970



obvezno razlago zakonske spremembe. Po tej razlagi je položaj komisije zveznega izvršnega sveta pojasnjen v toliko, da komisija sama ugotavlja višino obveznosti zavarovalnice »Jugoslavije« in lahko zapleni njena denarna sredstva. Zaenkrat še vedno ugotavljajo višino obveznosti in zavarovalnici »Jugoslavija« ni bil odvzet omenjeni denar, ki pripada po zakonu vsem zavarovalnicam v Jugoslaviji.

2. Ustavno sodišče Jugoslavije je po opravljeni javni ustni obravnavi ustavnega spora glede zakona o zavarovalnicah in zavarovalnih organizacijah napotilo sporne stranke na pobotanje oziroma na sporazum. Niso znani razlogi takšne, dosedaj popolnoma nepoznane in nerazumljive prakse ustavnega sodišča Jugoslavije. Razlogi za dolgotrajnost postopka pred ustavnim sodiščem prav tako niso znani.

Pri tem niti ni tako pomembna višina sredstev, niti kdo koristi ta sredstva v skoraj triletnem zavlačevanju rešitve, pač pa je pomembno spoznanje, da nekega zakonskega predpisa ni mogoče včasih izvesti, če nasprotuje interesom nekaterih dovolj močnih poslovnih grupacij. Tudi to je eden od aspektov reforme in stabilizacijskih prizadevanj, ki bi ga ne smeli omalovaževati. Sekretariat za finance se zanima, kako se bo ta spor nadaljeval oziroma kako se bo končal in bo tovarišico poslanko obvestil o vseh dogodkih, ki bodo pomembni za rešitev tega problema. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Slavko Bohanec, republiški sekretar za prosveto in kulturo odgovarja na poslansko vprašanje Mila Vižintina.

Slavko Bohanec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na vprašanje poslanca Mila Vižintina, zakaj ljubljanski televizijski studio 20. in 21. septembra ni poročal o pogrebnih svečanostih za pisateljem Francetom Bevkom, so nam iz generalne direktcije zavoda RTV Ljubljana sporočili, da je bila posredi tehnična napaka. V televizijskem sporedu so o smrti Franceta Bevka in o žalnih slovesnostih poročali 17., 18. in 19. septembra, o pogrebu pa so nameravali z obširnejšim zapisom poročati v dnevniku, ki ga ob nedeljah oddajata studio Beograd in Zagreb. Žal, pa je prišlo, citiram iz pisma RTV, do nepredvidene nezgode. Smet v filmski kameri je uničila kvaliteto posnetkov, ki so bili kljub naši želji, ob maksimalni toleranci glede kvalitete posnetka, neuporabni. Zavod RTV Ljubljana obžaluje, ker je ta nepredvideni pripetljaj onemogočil, da bi tudi o pogrebu velikega pokojnika primerno informirali slovensko in jugoslovansko javnost.

Tovarišu poslancu smo prek tega zbora dostavili prepis pisma direktcije RTV Ljubljana, v katerem podrobno navaja svojo aktivnost ob smrti pisatelja Franceta Bevka.

Predsednik Miran Goslar: Lojze Komel, pomočnik republiškega sekretarja za gospodarstvo, odgovarja na poslansko vprašanje Rada Pušenjaka.

Lojze Komel: Poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije tovariš Rado Pušenjak je 14. 10. 1970 naslovil na izvršni svet poslansko vprašanje o tem, kaj namerava ukreniti, da bo Agrokombinat Maribor lahko izkoriščal ribnike, ki so na njegovem zemljišču in za katere plačuje anuitete ter da bodo lahko nemoteno pristopili k izgradnji ribiških jezer tudi drugi investitorji.

Vrhovno sodišče SR Slovenije je namreč v upravnem sporu ugodilo zahtevku ribiške družine Pesnica iz Maribora, ki je zahtevala izkoriščanje ribnikov zase in se pri tem sklicevala na republiški zakon o sladkovodnem ribištvu.

Na vprašanje odgovarjamo naslednje:

Po obstoječem zakonu o sladkovodnem ribištvu so ribe v naravnih vodah družbena lastnina, s katero gospodarijo ribiške organizacije, to je ribiške družine in njihove zveze. Zakon ne definira pri tem, kaj so naravne vode. V konkretnem primeru je nastal spor med kmetijskimi organizacijami in ribiško družino Pesnica o tem, kdo ima pravico gospodariti z ribami v akumulacijskih jezerih Radehova, Gradišče in Pernica, ki so na zemljiščih Agrokombinata Lenart oziroma agrokombinata Maribor in so bila zgrajena v sklopu regulacije Pesnice in pritokov. Pri tem se je pojavilo predhodno vprašanje ali gre pri teh jezerih za naravne oziroma odprte ali zaprte vode. V prvem primeru pripada gospodarjenje z ribami po citiranem zakonu ribiški družini, v drugem primeru pa kmetijski organizaciji, na katere zemljišču je akumulacijsko jezero.

Republiški sekretariat za urbanizem je kot republiški upravni organ, pristojen za vodno gospodarstvo, zavzel stališče, da je treba vsa tri akumulacijska jezera šteti za umetna jezera oziroma za umetne zbiralnike, ne pa za naravne oziroma odprte vode. Ta jezera so bila namreč zgrajena v zvezi z regulacijo Pesnice in njenih pritokov in so bila potrebna za njih ustvaritev pomembna gradbena dela kot npr. naprave, nasipi, iztoki, visokovodni preliv in podobno.

Vrhovno sodišče SR Slovenije se je pri svoji odločitvi oprlo na mnenje sodnega izvedenca, po katerem so zaprte vode ribniki ali ribniki v opušenih izkopanih jamah opekarn, navedena jezera pa so odprte vode. Ker torej sodišče ni osvojilo stališče republiškega sekretariata za urbanizem, se glede pravice gospodarjenja z ribami v teh jezerih uporabljajo določbe prej navedenega zakona. Tako stanje dejansko povzroča negotovost pri investiranju kmetijskih delovnih organizacij v ribnike oziroma onemogoča taka vlaganja. Zaradi tega menimo, da bi bilo treba dopolniti zakon o sladkovodnem ribištvu z določbami o tem, katere ribolovne vode se štejejo za zaprte in katere za odprte naravne vode. Šele z normativno ureditvijo tega vprašanja bodo odpadli spori, katera organizacija ima pravico do gospodarjenja z ribami. Republiška sekretariata za gospodarstvo in za urbanizem pripravljata predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o sladkovodnem ribištvu, ki bo poleg drugih določb vseboval tudi predlog o rešitvi predmetnega vprašanja. Hvala.

Predsednik Miran Goslar: Boris Vadnjal, član izvršnega sveta odgovarja na poslansko vprašanje Ivana Krefta.

Boris Vadnjal: Tovariš poslanec Ivan Kreft je postavil vprašanje, kakšne so perspektive, da bi republike že v letu 1971 razpolagale z večjimi sredstvi za hitrejšo modernizacijo cest in koliko sredstev bo v ta namen na razpolago v Sloveniji.

Izvršni svet je prepričan, da se glede na predstoječe spremembe našega političnega sistema kot tudi predvideno decentralizacijo sredstev na republiko, ustvarjajo dobre perspektive tudi za večja sredstva v republikah. Koliko pa bo teh sredstev na razpolago republikam za ceste pa bo predvsem odvisno od akcij v zvezi in republik.



Predsednik Miran Goslar: Boris Mikoš, republiški sekretariat za urbanizem, odgovarja na poslansko vprašanje Ivana Krefta.

Boris Mikoš: Poslanec republiškega zbora tovariš Ivan Kreft je postavil naslednja štiri vprašanja:

1. Kakšno je dejansko poslabšanje kvalitete vode v reki Muri?
2. Ali ima Jugoslavija kakšen dogovor o kvaliteti vode v tej reki?
3. Kaj je Jugoslavija doslej podvzela oziroma kaj so podvzeli naši republiški organi, da se ta problem uredi?
4. Kako se namerava postopati v bodoče:
  - a) da se prepreči slabšanje sedanjega stanja,
  - b) da se doseže izboljšanje kvalitete vode v reki Muri?

Naš odgovor bi bil, tovariš Kreft, naslednji:

Na vprašanje, kakšno je dejansko poslabšanje kvalitete vode v reki Muri, moramo ugotoviti, da skupna jugoslovansko-avstrijska opazovanja kvalitete vode v reki Muri potekajo vsakoletno od leta 1954 naprej.

V poslednjih letih se ocenjuje na podlagi vsakoletnih analiz, ki jih opravljamo skupaj z Avstrijci spomladi in jeseni, da je kakovostno stanje reke Mure v mejnem odseku že takšno, da ustreza tretjemu in četrtemu kvalitetnemu razredu.

Običajno kvaliteta vode reke Mure niha skozi vse leto. Ob jesenskih raziskavah je zato ugotovljen tretji kvalitetni razred — merjeno vedno v Špilju — v spomladanskih raziskavah pa tretji do četrti kvalitetni razred.

Kvaliteto razvrščamo po jugoslovanskem predpisu o klasifikaciji in kategorizaciji površinskih vodotokov v štiri kvalitetne razrede. Najboljši je prvi in najslabši četrti. Bistvene razlike glede kvalitete Mure oziroma tretjega in četrtega razreda so torej naslednje: vodo, ki jo označimo kot vodo tretjega kvalitetnega razreda, še lahko uporabljamo v manj občutljivi industriji, vendar po predhodnem čiščenju, uporabljamo jo lahko tudi za namakanje. Kot pitna voda je taka voda le omejeno uporabna. Je neprimerna za gojenje rib, za vodne športe in za rekreacijo.

V četrti kvalitetni razred uvrščamo vode, ki so že tako onesnažene, da se lahko uporabljajo šele po posebnih predhodnih raziskavah in po zelo zahtevni obdelavi. Taka obdelava je izredno draga. Uporabnost vode pa je tudi po takih specialnih čiščenjih še vedno zelo dvomljiva.

Na podlagi primerjave rednih vsakoletnih raziskav je ugotovljeno, da se kvaliteta vode reke Mure sicer zelo počasi, vendar stalno slabša z večjimi ali manjšimi stopnjami po posameznih obdobjih. V splošnem moramo zato oceniti, da se je od leta 1954, ko so prve meritve začele, pa do danes, kvaliteta poslabšala za cel razred.

Drugo vprašanje: Ali ima Jugoslavija kakšen dogovor o kvaliteti vode v tej reki?

Na podlagi sporazuma med SFR Jugoslavijo in republiko Avstrijo o vodnogospodarskih vprašanjih mejnega toka reke in mejnih voda reke Mure z dne 16. decembra 1954. leta je bila ustanovljena posebna stalna jugoslovansko-avstrijska komisija za Muro. Ta se enkrat letno redno sestaja, odkar je bila osnovana.

Na temelju statuta ima stalna komisija nalogo, da razpravlja o vodnogospodarskih vprašanjih, o ukrepih in o vseh delih na mejnem toku Mure ter



o bistvenih vplivih na ta mejni tok glede odvajanja voda z zbirnega področja Mure, kakor tudi glede onesnaženja reke Mure.

Na podlagi tega sporazuma dvakrat letno opravljamo skupne raziskave kvalitete vode Mure. O rezultatih analiz poročajo eksperti na zasedanjih stalne komisije. Avstrijska stran je na našo zahtevo v komisiji leta 1968 ponovno zagotovila, da se kvaliteta vode reke Mure ne bo več slabšala. Drugih ali podobnih dogovorov glede kvalitete z Avstrijo doslej nimamo.

Tretje vprašanje: Kaj je Jugoslavija doslej podvzela oziroma kaj so podvzeli republiški organi, da se ta problem uredi?

Jugoslovanska stran v skupni mešani komisiji je v celotnem preteklem obdobju redno postavljala na dnevni red dela komisije tudi vprašanje kvalitete vode reke Mure. Vendar so se razprave v tej komisiji vselej omejele le na zasledovanje rezultatov analiz. Pri tem je avstrijska stran vedno znova zagotavljala, da se v bodoče kvaliteta vode Mure ne bo več slabšala.

Glede na tako situacijo je jugoslovanska stran na zasedanju podkomisije stalne jugoslovansko-avstrijske komisije v dneh od 9. do 12. septembra 1968. leta sporočila avstrijski strani, da izdeluje samostojen elaborat o zahtevah glede kakovostnega stanja reke Mure.

Na naslednjem zasedanju komisije v Gradcu 23. maja 1969. leta je jugoslovanska stran predložila prvi del tega elaborata. Pri nadaljnjem delu komisij se je vedno in redno razpravljalo o ukrepih za izboljšanje kvalitetnega stanja Mure. Avstrija je Jugoslavijo kratko vedno informirala o že zgrajenih objektih za odvajanje in za čiščenje odpadnih voda, o tistih, ki so še v gradnji in o nekaterih predvidenih objektih in investicijah. Na zadnjem zasedanju stalne komisije v Poreču, ta je bila konec oktobra letos, smo ponovno vztrajali na nadaljnjih ukrepih za čiščenje voda reke Mure in to še posebej, ker prostorski plan Avstrije predvideva nadaljnjo koncentracijo proizvodnje in intenzivnejšo urbanizacijo srednjega toka Mure in bazena okrog mesta Graz.

Avstrijska delegacija je na tem zasedanju poročala o tekočih sanacijskih ukrepih in izjavila pripravljenost, da bo na naslednji seji septembra prihodnje leto ponovno poročala o nadaljnjih ukrepih. Na naše insistiranje je bila formirana skupina ekspertov za proučevanje vprašanj v zvezi s čistočo Mure.

Četrto vprašanje: Kako se namerava postopati v bodoče, da se prepreči slabšanje stanja in da se doseže izboljšanje kvalitete vode v reki Muri?

Deloma sem na to vprašanje odgovoril v prejšnjem odgovoru. Redne letne analize nam omogočajo, da slabšanje vode v reki Muri stalno kontroliramo. Ker pa se v svetu uporabljajo različne metode, bo treba še precej naporov, da bomo lahko ustvarili skupno osnovo za večletno primerjavo kvalitete, ki bi jo sprejele obe strani. V načelu pa je avstrijska stran vedno znova pripravljena jamčiti, da do poslabšanja kvalitete ne bo prišlo.

Zahteva, da se kvaliteta vode v Muri izboljša, terja mnogo dragih ukrepov in to na obeh straneh, tudi na naši. Zato stremimo za tem, da bi onesnaženje Mure bilo v bodoče takšno, da bi njene vode lahko na konvencionalen način, to je na cenen način, čistili in usposobili za pitje kakor tudi za industrijsko rabo. Z naše strani bo zato treba natančno opredeliti naše potrebe, kar doslej še ni bilo storjeno. Za tem pa moramo doseči, da avstrijska stran uskladi in intenzivira svoje sanacijske ukrepe in programe z našimi naraščajočimi potrebami.

Avstrijski strani smo na zadnjem zasedanju stalne komisije v Poreču prijavili, da bomo na naslednjem zasedanju objavili naše potrebe glede indu-

strijske in pitne vode iz vode reke Mure. Na podlagi tako zastavljenega programa sodimo, da bomo dosegli stabilizacijo položaja, da bomo dobili od Avstrije zadostna zagotovila o izvajanju sanacijskega procesa in da bomo uspeli združiti prizadevanja regij ob Muri v obeh deželah v enoten sanacijski program, ki je v interesu prizadetih pokrajin ob Muri v Avstriji kakor tudi v Jugoslaviji in Madžarski. Računamo, da bodo ugodno se razvijajoči meddržavni in dobri sosedski odnosi našli svoj odraz tudi na tem vprašanju, saj postaja vprašanje kvalitete vode vedno bolj pomembno za prebivalce pa tudi za gospodarstvo ob Muri in ob Dravi. Sodimo, da je na zadnjem zasedanju komisije v Poreču nedvomno bil napravljen nov pomemben korak v tej smeri. Hvala lepa.

**Predsednik Miran Goslar:** Hvala. In končno še poslansko vprašanje Mihe Prosen. Odgovarja Zora Tomič, član izvršnega sveta.

**Zora Tomič:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Miha Prosen, poslanec republiškega zbora, je postavil izvršnemu svetu vprašanja o nekaterih vidikih oziroma ukrepih boja proti alkoholizmu na Slovenskem. Vprašanja so znana, zato jih ne bom brala.

Odgovor je naslednji:

Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo je predložil že meseca septembra letos v obravnavo osnutek akcijskega programa boja proti alkoholizmu. O njem so razen nekaterih družbeno-političnih dejavnikov razpravljali še odbor izvršnega sveta za socialno politiko in komunalna vprašanja ter odbora socialno-zdravstvenega zbora in kulturno-prosvetnega zbora Skupščine SR Slovenije. Ocenili so, da le-ta ne pomeni konkretnega programa ukrepov na tem področju, ne nakazuje prioriternih nalog, ki bi jih bilo možno realizirati v krajšem obdobju, prav tako pa ne daje jamstva za realizacijo predlaganih ukrepov, kar vsi od njega pričakujemo. Zato je odbor izvršnega sveta za socialno politiko in komunalna vprašanja sklenil, naj se akcijski program izpopolni tako v uvodnem delu, kakor tudi glede ukrepov, z operativnimi plani pristojnih republiških organov. Pri tem naj se upoštevajo tudi stališča koordinacijskega odbora za boj proti alkoholizmu.

Izpopolnjen program pa se bo skupno z gradivom »Alkoholizem na Slovenskem« predložil v razpravo izvršnemu svetu nato pa posameznim zborom Skupščine SR Slovenije. Tovariša poslanca bi rada opozorila, da je v sprejetem programu republiškega zbora prav tako predvidena obravnava tega programa. V tej razpravi bo tovariš poslanec dobil konkretne odgovore na svoja vprašanja, zato ga prosim, da se danes s tem odgovorom zadovolji. Hvala.

**Predsednik Miran Goslar:** Hvala! Je kaj novih vprašanj? Avgust Majerič.

**Avgust Majerič:** Tovariš predsednik! Dve leti po razpravi v skupščini o elektrogospodarstvu Slovenije, katere rezultat je bilo priporočilo delovnim organizacijam s področja proizvodnje in prenosa električne energije, da pristopijo k integraciji, lahko ugotovimo, da je priporočilo ostalo mrtva črka na papirju. Celo nasprotno, priča smo dezintegracijskim procesom, npr. zahteva po izstopu termoelektrarne Trbovlje iz že dosežene delne integracije. Slovenska javnost in posebej poslanci dobivamo vtis, da se nahajamo ali pred nerešljivim problemom, ali pa nekatere sile v elektrogospodarstvu ali izven njega na-



menoma ignorirajo priporočilo skupščine v upanju, da je čas voda na njihov mlin. Ob tem se sprašujem, kako tolmačiti očitne neuspehe v prizadevanjih za uresničitev priporočila skupščine s strani republiškega izvršnega sveta, oziroma zakaj le-ta, ko je videl, da stvari ne potekajo v skladu s priporočilom, ni o tem obvestil skupščine oziroma slovenske javnosti ali vsaj predlagal drugačnih rešitev.

Kot poslanec Skupščine SR Slovenije in še posebej kot poslanec občine Maribor izražam zaskrbljenost nad sedanjimi odnosi, ki vladajo v slovenskem elektrogospodarstvu, predvsem zaradi ekonomskega pritiska doslej še neintegriranega dela slovenskega elektrogospodarstva do elektrogospodarstva Maribor. Ko je ta del neintegriranega elektrogospodarstva videl, da njegovi predlogi za integracijo, ki mimogrede povedano, niso v skladu s priporočilom, ne bodo uresničeni, je začel, po mojem mnenju, z nedopustnim ekonomskim pritiskom na elektrogospodarstvo Maribor s tem, da sploh več ne plačuje dobavljene električne energije. Tako je dolg narasel že na 50 milijonov N dinarjev oziroma 5 milijard starih dinarjev.

Ob tem se vsiljuje mnenje, da takšna politika ni le v nasprotju z dobrimi poslovnimi navadami, ampak da predstavlja načrtno politiko, s pomočjo katere savske elektrarne skušajo uresničiti svoje poglede na integracijo elektrogospodarstva, zavedajoč se, da njihov partner zaradi ekonomskih in političnih posledic ne more uveljaviti ukrepov, običajnih v tržnem gospodarstvu s tem, da bi prekinil dobavo električne energije nesolidnemu poslovnemu partnerju.

Kot poslanec odločno protestiram proti takim in podobnim ekonomskim pritiskom za politične rešitve, predvsem pa kot poslanec mariborske regije protestiram proti načrtnemu osiromašenju pomembne delovne organizacije na tem področju in s tem osiromašenju regije kot celote.

Globoko sem prepričan, da bo ta samoupravnemu socializmu tuj pojav ob sodil tudi republiški izvršni svet. Zato ga v tej zvezi prosim za odgovor na naslednji vprašnji:

1. Kakšne rezultate je dosegel izvršni svet Skupščine SR Slovenije v pogledu uresničevanja priporočila skupščine o integraciji elektrogospodarstva in kje so vzroki ter krivci za neuspeh prizadevanj v tej smeri?

2. Ali je izvršni svet seznanjen s politiko ekonomskega pritiska savskih elektrarn do elektrogospodarstva Maribor in ali do te politike lahko zavzame jasno politično stališče, oziroma se od take politike javno distancira, ter ali se pridružuje mnenju, da omenjena problematika, ko gre za tako pomembno panogo kot je elektrogospodarstvo, prerašča okvir medpodjetniških odnosov in da je postala družbenoekonomski problem?

Predsednik Miran Goslar: Janez Verbič je naslednji govornik.

Janez Verbič: Tovariš predsednik! Odkupna cena za mleko je ostala skoraj enaka od začetka gospodarske reforme 1965. leta. Od takrat dalje so znatno porasli materialni stroški za proizvodnjo mleka in osebni dohodki. Zainteresiranost za rejo krav in prodajo mleka se je posebno zadnje leto močno zmanjšala tako pri družbeno-gospodarskih kot tudi pri zasebnih rejcih. Število krav se zmanjšuje, mleko pa v Jugoslavijo uvažamo. V Sloveniji predstavlja travnati svet  $\frac{2}{3}$  kmetijske zemlje.  $\frac{3}{4}$  kmetijske zemlje porabimo za pridelovanje krme za govejo živino, zato je napredek govedoreje ključnega pomena za naše kmetijstvo. Razgovori o povečanju odkupne cene za mleko so v zvezi



z odlokom zveznega izvršnega sveta o zamrznjenju cen brez izgleda na uspeh. Prosim izvršni svet za odgovor na vprašanja:

1. Kakšno stališče zavzema izvršni svet do bodočega razvoja govedoreje v Sloveniji in posebej proizvodnje mleka?
2. Kaj namerava pokreniti za ureditev odkupne cene za mleko?

**Predsednik Miran Goslar:** Tovariš Milovan Zidar bo odgovoril na zastavljeno vprašanje.

**Milovan Zidar:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V okviru poslanskega vprašanja se najbrž ne da odgovoriti kompleksno o tem, kaj izvršni svet oziroma kaj kmetijstvo planira na področju govedoreje v prihodnje, vendarle bi želel opozoriti na nekatere stvari, ki jih je omenil v svojem poslanskem vprašanju tovariš Verbič.

V tem letu je po letu 1964 prišlo do prvega povečanja odkupnih in maloprodajnih cen za mleko. Kot veste, je povečanje v Sloveniji zajelo poprečno okoli 15 par po litru na maloprodajno ceno, kar bi pomenilo okrog 10 % na maloprodajno ceno. Pretežno so mlekarne to povišanje porabile za to, da so povečale odkupno ceno mleka, zlasti zasebnega kmetijskega sektorja. Tako so se oblikovale v pretežnem delu slovenskih občin odkupne cene na nivoju okoli 100 do 105 par. V inflaciji, v kakršni smo se znašli v tem letu, zlasti pa tudi zaradi dviga cen močnim krmilom in surovinam, so se pojavili v zadnjem času novi zahtevki in se pripravljajo novi predlogi za dodatno korekcijo odkupnih in maloprodajnih cen mleka. V tej fazi priprav in iskanja najugodnejše rešitve nas je prizadela prepoved povišanja maloprodajnih cen za mleko. Moram reči, da so zahteve za zvišanje odkupnih in maloprodajnih cen mleka, ki so sledile po priporočilu republiškega zavoda za cene spomladi tega leta, bile zelo nenakomerno izvajane v Sloveniji, ker so terjale odobritev 60 občin v Sloveniji. Tako nekatere občine niti do sedaj niso pristale na zvišanje maloprodajnih cen mleka in jih je tako odlok o zamrznjenju cen presenetil.

Druge občine zopet niso izvedle v priporočilo celotno in so priznale samo delno zvišanje cen mleka. Trenutno se ta problem proučuje v okviru sekretariata in zbornice. Ni znano, kdo bo izplačeval v prihodnje in pa v kakšni višini bodo priznane premije za mleko in ali se bo to v okviru sprememb ekonomskih funkcij federacije preneslo v celoti na republike ali pa bo še v prihodnjem letu del teh premij izplačevala zveza. V pripravi pa so tudi predlogi novih maloprodajnih cen za mleko, ki bi naj stopili v veljavo po sprostitvi cen in tudi predlogi za bodočo ureditev premij za proizvodnjo mleka, kar je medseboj v tesni zvezi. Hvala.

**Predsednik Miran Goslar:** Besedo ima Franc Svetelj.

**Franc Svetelj:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ljubljanska televizija je sinoči predvajala posnetek oddaje televizije Zagreb »Stop« Zvonka Letice.

Avtor je v njej med drugim obravnaval tudi položaj na naši Jadranski obali in kot moto prispevku dal nedavne besede predsednika Tita v Zagrebu: »Dogovarjajte se med republikami«.

Oddaja je predstavila slovenski del Jadranske obale kot zaprto območje, rezervirano le za devizni turizem, v katerega nima dostopa domač turizem, še

manj pa trgovska, gostinska, prometna in druga podjetja iz sosednje republike. Slovenski počitniški domovi, otroške kolonije in vikendi pa so se razmahnili širom po istrski obali. V oddaji sta sodelovala tudi predsednik občinske skupščine Poreč in direktor hotela v Umagu, ki sta z nekaj konkretnimi primeri ilustrirala stanje. Kot primer sta navedla avtobusno podjetje iz Poreča, ki zamen prosi za dovoljenje za postavitve svojega kioska v Kopru. Menila sta, da je lažje postaviti banko v New Yorku kot reklamne panoje za hrvaške hotele na slovenski obali itd.

Skušal bi opozoriti na to, da je nekaj narobe v odnosih na naši obali. Predsednik koprške občinske skupščine pa je v oddaji skušal dokazati našo odprtost na obali z ugotovitvijo, da Tomos že gradi servise v sosednji republiki. Ker podobna ocena položaja v našem Primorju ni prva, o tem je ostro pisal tudi zagrebški Vjesnik u srijedu, 19. avgusta letos, prosim izvršni svet za odgovor na vprašanje: Kako izvršni svet Skupščine SR Slovenije ocenjuje sedanji položaj na slovenski obali z vidika možnosti za tesnejše povezovanje na področju gostinstva, trgovine, storitvenih dejavnosti in turizma s SR Hrvatsko. Če je položaj res tak kot sta ga jugoslovanski javnosti prikazala zagrebška televizija in Vjesnik u srijedu, naj izvršni svet navede, kje so vzroki za to in kaj bi bilo treba po mnenju izvršnega sveta storiti, da bi se stvari spremenile. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Cene Matičič ima besedo.

Cene Matičič: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na zadnjem zasedanju našega republiškega zbora sem ob poslanskem vprašanju tovarišice Magde Kočarjeve, z motivacijo, da nisem dobil odgovora na podobno vprašanje, reaktiviral moje poslansko vprašanje izpred dveh let.

Pravno vzeto sem nedvomno v zmoti, kajti odgovor na to vprašanje mi je bil v pisni obliki dostavljen. Vsebinsko vzeto pa je reaktiviranje mojega vprašanja popolnoma v redu, kajti:

Prvič, v odgovoru izvršnega sveta mi je bilo takrat pojasnjeno, da so problemi okoli zavarovalstva, posebno še v odnosu med zavarovalnico Jugoslavija na eni in ostalimi zavarovalnicami na drugi strani tako zadovoljivo postavljeni, da posebna obravnava, ta je bila v republiškem zboru predvidena, v republiškem zboru ni več potrebna.

Drugič, ker sem v poslanskem vprašanju tovarišice Magde Kočarjeve ugotovil, da stanje le ni tako zadovoljivo urejeno, sem smatral, da sem povsem upravičen ponovno postaviti pravno že likvidirano vprašanje o zavarovalstvu.

Kolikor sem se pregrešil proti pravni znanosti, se spominjajoč našega znanege politika in pravnika dr. Joža Vilfana, posipam s pepelom in vzklikam »mea culpa, mea culpa«.

Ker pa sem hkrati prepričan, da je vsebina tega vprašanja še kako pomembna za naše zavarovalstvo, sem mnenja, da cena takšne graje ni prevelika, kolikor se naš spoštovani predsednik odloči, da moj predlog o reaktiviranju poslanskega vprašanja blagohotno upošteva.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Matičič, ni potrebno, da vprašanje aktiviraš, ampak je najenostavneje, da ga znova postaviš.

Cene Matičič: Vprašanje se glasi:



1. Zakaj izvršni svet ni ponovno predložil problema zavarovalstva v obravnavo republiškem zboru?

2. Ali so problemi, ki so bili predloženi takrat, ko je bilo zavarovalstvo dano na dnevni red, res tako zadovoljivo rešeni, da obravnava ni več potrebna? Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? Miha Prosen ima besedo?

Miha Prosen: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Priznati moramo, da smo v zadnjih letih dosegli velik napredek v urejanju položaja izobraževanja v naši republiki. V relativno kratkem obdobju je skupnosti uspelo predvsem urediti gmoten položaj delavcev, ki delajo na tem področju naše družbene dejavnosti. Ocenjujem pa, da še vedno nismo povsem rešili vprašanja izgradnje potrebnih novih kapacitet, katere naj bi omogočile sodobno izobraževanje. Zato prosim izvršni svet za odgovor na naslednji vprašnji:

1. Ali lahko pričakujemo, da se bodo sredstva, ki jih republika prispeva za izgradnjo novih izobraževalnih kapacitet v letu 1971 povečala?

2. Ali ne bi bilo smotno določiti višino teh sredstev za daljše obdobje, morda za obdobje 1971—1975. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Morda kdo lahko že odgovori na katero od postavljenih vprašanj? (Ne.) Torej zaključujem to točko dnevnega reda.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo nekaterih vprašanj državnega kapitala, skladov in vseh drugih sredstev, s katerimi upravlja SR Slovenija.

Kot se spominjate, sta republiški in gospodarski zbor na sejah 25. februarja letos imenovala skupno komisijo z nalogo, da prouči in izdela predloge v zvezi s problematiko vseh oblik državnega kapitala in skladov. Komisija je svojo nalogo opravila in 22. junija predložila zboroma predlog sklepov. Jože Florjančič bo dal kot predstavnik komisije uvodno obrazložitev. Kot gradivo ste prejeli poleg sklepov tudi gradivo republiškega sekretariata za finance o državnem kapitalu, skladih in vseh drugih sredstvih, s katerimi upravlja SR Slovenija. Prosim, tovariš Jože Florjančič ima besedo.

Jože Florjančič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V resoluciji o smernicah ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za zbiranje in uporabo sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, ki jo je sprejela Skupščina SR Slovenije na seji enotnega zbora in republiškega zbora 9. decembra lansko leto, je med drugim rečeno v točki 6 tudi naslednje: »Odpraviti je treba vse oblike državnega kapitala in ga s širšim družbeno-ekonomskih vidikov razporediti čimbolj racionalno. V prihodnjem letu bo treba proučiti in znova opredeliti vlogo posameznih skladov v okviru SR Slovenije z namenom, da se uskladijo z namenom družbenoekonomskih odnosov in ekonomskega sistema. Določena družbena namenska sredstva bodo tudi v bodoče potrebna za uresničevanje vloge družbeno-političnih in samoupravnih skupnostih pri spodbujanju in oblikovanju pogojev za optimalni razvoj gospo-

darstva, zlasti na področju infrastrukture, kakor tudi za odpravo neskladnosti in prevelikih nesorazmerij v gospodarskem razvoju.

Za realizacijo teh stališč je Skupščina SR Slovenije na 9. seji republiškega zbora in 10. seji gospodarskega zbora dne 25. februarja letos imenovala posebno komisijo, ki naj bi o teh vprašanih razpravljala in predlagala naši skupščini ustrezna stališča in predloge. Pri svojem delu se je komisija zavedala odločitev, ki bodo imele dolgoročni vpliv na razvoj družbenoekonomskih odnosov v republiki. Zato je pri svojem delu izhajala iz načel, ki so vsebovana v resoluciji 9. kongresa ZKJ in zahtevajo nadaljnje širjenje materialne osnove samoupravljanja tako z boljšim gospodarjenjem, kot tudi in predvsem z doslednejšim in učinkovitejšim zmanjševanjem obremenitev gospodarstva. Tudi v resoluciji 6. kongresa ZKS je bilo sprejeto analogno stališče, ki se zavzema za dosledno uveljavitev pravic proizvajalcev, do čedalje bolj neposrednega odločanja o rezultatih svojega dela in o uporabi sredstev akumulacije. Zato je nujno potrebno pospešiti nadaljnjo deatizacijo v prid povečanja deleža delovnih organizacij in reformirati na samoupravni osnovi že obstoječe družbene, investicijske in druge sklade ter odpravljati stare ali na novo porajajoče se oblike administrativnega odtujevanja dohodka ter tako doseči potrebno razbremenitev gospodarstva, predvsem pa v vseh sferah družbenega življenja doseči neposreden vpliv proizvajalcev na njihovo politiko.

Predsedstvo ZK je na 5. seji 14. oktobra lansko leto ugotovilo, da se sprejeta stališča o odpravi vseh oblik državnega kapitala prepočasi uresničujejo v praksi, saj ima odtujevanje sredstev proizvajalcev v različnih oblikah tendenco stalnega naraščanja, kar postaja resna ovira za nadaljnje razvijanje samoupravnih socialističnih odnosov.

Na osnovi teh političnih izhodišč je bila komisija mnenja, da se morajo v gradivu opredeliti vsa sredstva, s katerimi razpolaga SR Slovenija in ne samo tako imenovani državni kapital v ožjem smislu besede, ker je mogoče le na tej osnovi izoblikovati družbeno-politična stališča glede bodočega upravljanja s temi sredstvi.

Komisija je bila mnenja, da je mogoče državni kapital opredeliti tako glede oblikovanja sredstev, kakor tudi glede načela delovanja in upravljanja. Kot tako imenovan klasičen, če lahko rečem, državni kapital, se smatrajo lahko le tista sredstva, ki so se oblikovala z davčnimi metodami in se v obliki kreditov reproducirajo, razen tega pa z njimi po pravilu upravlja družbeno-politična skupnost, v tem primeru SR Slovenija.

Ta sredstva so plačnikom stalno odtujena in se povečana z obrestmi obnavljajo v likvidni obliki družbeno-političnih skupnosti. Glede na zgornjo opredelitev je komisija razdelila sredstva, s katerimi upravlja SR Slovenija v tri skupine, ki so navedene v gradivu republiškega sekretariata za finance in jih ne bi ponovno ponavljal. Do posameznih kategorij javnega financiranja je komisija sprejela zaključke in predloge o namenski opredelitvi in upravljanju, kar je navedeno v sklepih komisije, ki so vam bili predloženi v obravnavo.

Komisija je bila mnenja, da je potrebno pri opredelitvi sredstev in oblikah upravljanja nekaterih republiških skladov, kot so republiški cestni sklad, republiški vodni sklad, sklad skupnih rezerv gospodarskih organizacij, sredstva za gospodarske posege in izločeni del republiškega prometnega davka, čimprej sprejeti ustrezne republiške predpise, na osnovi stališč, ki so jih sprejela najvišja družbena in politična telesa, tako v Sloveniji kot v Jugoslaviji, o potrebi



dokončne likvidacije državnega kapitala na vseh ravneh in o vzpostavitvi ustreznih samoupravnih odnosov tudi na teh področjih.

Pri tem naj opozorim na dejstvo, da s sprejemom ustreznih republiških predpisov kasnimo. Tako je skupščina do sedaj razpravljala le o predlogu za izdajo zakona o javnih cestah in o osnutku zakona o kulturnih skupnostih. Nujno je pospešiti predvsem priprave za sprejetje zakona o sredstvih skupnih rezerv gospodarskih organizacij, kakor tudi predpis o sovlaganju v elektroenergetske objekte.

Problematika s teh dveh področij, enako pa tudi na drugih, je že in bo vedno bolj pereča, kolikor je ne bomo pravočasno in izhajajoč iz že znanih in opredeljenih stališč, kamor sodijo tudi sklepi naše komisije, ustrezno uredili.

Komisija sama ne daje konkretnih predlogov za urejanje odnosov glede sredstev, ki bi jih lahko opredelili kot državni kapital na nivoju občin, vendar pa meni, da bi v skladu s sprejetimi družbeno-političnimi stališči občinske skupščine ta vprašanja podobno uredile kot je to predlagano za republiko.

V imenu komisije predlagam zboru, da o sklepih razpravlja in jih sprejme, da bodo ustrezni organi skupščine lahko nadaljevali z delom in predlagali skupščini ustrezne predloge. Hvala lepa.

**Predsednik Miran Goslar:** Hvala! Predlog sklepov komisije je bil v smislu 175. člena poslovnika poslan tudi izvršnemu svetu, ki je dal svoje pritrdilno mnenje. Opiram razpravo. Želi kdo besedo? Besedo ima Ivan Kreft.

**Ivan Kreft:** Tovarišice in tovariši poslanci! Točki 3 in 4 dnevnega reda današnje seje republiškega zbora se sicer nekje dopolnjujeta, vendar je prav, da o njiju razpravljamo ločeno, ker gre za dvojce različnih gradiv in to iz formalne in vsebinske plati.

Skupna komisija republiškega in gospodarskega zbora naše skupščine za proučitev in izdelavo predlogov v zvezi s problematiko vseh oblik državnega kapitala, ki smo jo izvolili dne 25. februarja letos, namreč med drugim predlaga, naj sredstva odpravljenega republiškega stanovanjskega sklada v bodoče služijo kot posebno ugodna kreditna sredstva za financiranje komunalne infrastrukture ob upoštevanju potreb razvoja manj razvitih predelov Slovenije.

Ta sredstva predstavljajo v obliki anuitet 16 milijonov N dinarjev letno. Komisija se je tako že ravnala po intencijah osnutka zakona, o katerem bomo danes šele razpravljali.

Glede drugih sredstev slovenskega dela državnega kapitala se sicer komisija ne opredeljuje določeno, tako da glede sredstev republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij meni, naj bodo po namenu, obsegu in načinu upravljanja ter zbiranja opredeljena s posebnim republiškim zakonom, ki je že v pripravi.

Sedaj, ko poznamo potrebe gospodarstva na manj razvitih območjih, bo lažje določiti delež, ki ga naj dobe po ekonomskih in ne po političnih kriterijih izven razvitih središč locirane gospodarske organizacije oziroma njihove enote.

Še eno pripombo imam glede na svojo diskusijo ob izvolitvi skupne komisije, ki nam je danes predložila svoje sklepe. Ne da bi kdo oporekal, sem 25. februarja letos v tem zboru med drugim dejal naslednje:

»V zvezi z nalogo komisije, ki jo označuje naslov predloženega odloka, moram omeniti tudi najbrž že pozabljen sklad, katerega sedaj ni več, predstavlja pa veliko obremenitev za slovenske potrošnike, ker od njega niso imeli nobene

koristi. Mislim namreč na izravnalni sklad jugoslovanskega elektrogospodarstva, ki je bil administrativno predpisan z zveznim zakonom. Ta je onemogočal porabe električne energije v Sloveniji, zaradi izločanja presežkov, nastalih v zvezi z enotno ceno, ki je bila predpisana z zveznimi predpisi. Proti volji slovenskih političnih forumov in oblasti pa je prelihl težke milijarde izven Slovenije. Zato predlagam tej komisiji, da tudi ugotovi, koliko sredstev se je odteklo na ta način in koliko je bil potrošnik preveč obremenjen v korist tistih, ki so napačno investirali.«

Komisija in republiški sekretariat za finance iz formalnih razlogov najbrž nista mogla upoštevati mojega predloga, zato ga bom ponovil ob prvi bolj primerni priložnosti kot je bila 25. februarja letos in kot je danes, saj bomo končno morali uresničiti soglasen sklep tega zbora z dne 23. januarja 1969, ki med drugim vključuje tudi osvetlitev tega vprašanja.

Končno smo vendarle prišli do spoznanja, da Slovenija v bodoče ne bo mogla prevzemati nobenih obveznosti za deficite in izgube, ki jih ni povzročila. Njene rezerve v državnem kapitalu so, kot vidimo, zelo skromne in še te so v glavnem angažirane tako, da od njih celo slovenska nerazvita območja ne morejo pričakovati pomoči. Drugih sredstev pa Slovenija tudi nima na pretek pri tolikih lastnih potrebah in pri tako obremenjenem gospodarstvu.

S predlaganimi sklepi soglašam.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Besedo ima Cene Matičič.

Cene Matičič: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Čim dlje sem prebiral gradivo o državnem kapitalu, tem bolj sem ugotavljal, da je ta naš slovenski državni kapital prav tako zapleten in izmikajoč se kot pravi federalni državni kapital, ki smo ga tako silovito in vztrajno napadali ter nazadnje, vsaj načelno, tudi likvidirali. Najprej bi rad poudaril, da me pristop našega sekretariata za finance, ki je to gradivo pripravil, zadovoljuje, saj nam omogoča neke vrste pregled nad sredstvi, s katerimi naša SR Slovenija razpolaga. Da razpolaga, to je res, to pa še ne pomeni, da z njimi tudi gospodari.

Čeprav so tu omenjene razne kategorije državnega kapitala, sem mnenja, da nosijo pravo obliko državnega kapitala le naslednje oblike: sredstva SR Slovenije za investicije v gospodarstvu ali bivši RIF ter okrajni DIS, sredstva bivšega sklada SR Slovenije za zidanje republiških stanovanjskih hiš ali republiški stanovanjski sklad, republiške skupne rezerve, sredstva za razvoj energetike, cestni sklad in vodni sklad. Vse ostale, tu sicer označene in obravnavane oblike ne štejem za državni kapital.

Sredstva RIF in DIS nosijo vse elemente državnega kapitala. To premoženja znaša 78,5 milijarde starih dinarjev in je skoraj v celoti v rokah poslovnih bank. Ta kapital usmerja republika s svojimi zakoni, operirajo pa z njim banke in to tako, da bo vrednost celotnega kapitala v obdobju 1966 do 1995, to se pravi v polnih 29 letih, porasla na 87 milijard ali le za bogih 11 pik. Mar naj to pomeni spricho naše inflacije, da je kapital, ki ga je s prisilo zakona zbiralo celotno naše gospodarstvo, namenjen svoji lastni likvidaciji in to tako, da se z minimalnimi obrestmi postopoma vrača nazaj v gospodarstvo. Izgleda namreč, kot da bi krediti, ki jih iz tega naslova dajemo, bila neka oblika investicij brez obveznosti vračanja.



Glede na poročilo, to pač tako izgleda, pa čeprav hkrati vsi zelo natančno vemo, da krediti iz tega naslova niso tako neenakomerno postavljeni in da v tej hiši sprejemamo zakone, po katerih dajemo celo beneficije za obresti. To vse je nedvomno znak, da s tem državnim kapitalom ne gospodarimo mi, ne gospodari družba kot celota, se pravi SR Slovenija, pač pa da z njim gospodarijo banke, katerim smo za tri desetletja, v želji, da bi dosegli čim večjo koncentracijo kapitala, ta kapital enostavno dali in jim s tem omogočili, da z njegovim obračunjem postajajo sila nad družbo, omogočili, da se bogate, namesto da bi ta kapital vrnili gospodarstvu. Vidite, v takšnem kompleksu dogajanj okoli bivšega RIF in DIS ima misel hrvaških ekonomistov, da je treba izvesti tretjo nacionalizacijo svojo racionalno logiko, pa čeprav je sama po sebi za neko socialistično družbo nerazumljiva.

Od sredstev tega kapitala je naša dežela hkrati plačevala še dve in pol pike oziroma 4 pike federaciji. To pomeni, da smo imeli in imamo v zakonu instrument, ki načrtno zmanjšuje investicijsko sposobnost naše dežele s tem, da ekonomsko omogoča popolnoma neupravičeno prelivanje v teh skladih zbrane amortizacije in seveda tudi akumulacijo izven domene gospodarske sfere, po vsej verjetnosti v izven proračunsko bilanco federacije.

Tako čisto neupravičeno odtujevanje sredstev je v teh štirih letih zneslo skoraj 30 starih milijard. Zaradi primerjave bi navedel, da je to približno toliko kot smo v 15–20 letih dali v Sloveniji za celotno kulturno sfero naše republike.

Da bo siromašenje slovenske investicijske politike v medrepubliški primerjavi še nekoliko bolj jasno, navajam tudi podatek, ki govori o stopnji naših slovenskih investicij v osnovne sklade v odnosu na ustvarjeni dobiček pri nas. Ta stopnja je v Sloveniji najnižja od vseh republik in je tudi konstantno padala od 52,9 % v letu 1963 na 35,6 % v letu 1967.

To je seveda v primerjavi s 116 pikami na Kosovem oziroma 94 pikami v Makedoniji ali pa 81 pikami v Črni gori izredno malo. Mislim, da je moč trditi, da takšno investicijsko zaostajanje naše republike, gledano v daljšem razdobju, nima perspektive.

Naša komisija se na prvi strani II. poglavja v prvi alineji zavzema, da bi morali ta kapital postopoma, po letnih prilivih, se pravi po letno vplačanih anuitetah vračati v republiški proračun.

To utemeljuje s tem, da prek proračuna že tako ali tako izvajamo določene posege v gospodarstvo in da bi se na ta način tudi ta likvidna sredstva vračala v gospodarstvo v skladu s politiko naših družbenih načrtov.

S to mislijo bi se popolnoma strinjal, vendar le v primeru, če bi naš proračun takšno usmerjevalno politiko tudi res imel. Bodimo si odkriti, danes je še nima. Lahko pa bi jo imel, vendar se mi zdi, da šele takrat, ko bomo izpeljali idejo o finančnem federalizmu, kajti le v tem primeru bomo lahko pristali na modernejšo koncepcijo našega proračuna. V nasprotnem primeru bi se s to mislijo ne mogli strinjati.

Tudi sredstva iz likvidiranega sklada SR Slovenije za zidanje stanovanjskih hiš nosijo isto, lahko bi rekel, celo mnogo bolj vidno obeležje. Ta kapital, ki je znašal konec leta 1969 31,4 milijarde starih dinarjev, je bil enostavno prekvalificiran v osnovni kapital banke. S tem se je republika izločila iz kakršnegakoli upravljanja s tem kapitalom in ga v popolnosti prepustila samostojnemu razpolaganju banke. Bodimo sedaj nekoliko logični. Sklad, ki se je napajal s fiskalnimi instrumenti, se pravi od slehernega državljana in je v svojem »prvem skoku« služil za gradnjo republiških stanovanj, torej zopet ne za potrebe celotne

družbe, pač pa le »smetane« te družbe, se v svojem »drugem skoku« spremeni v osnovni kapital neke banke. Mislim, da bi Marx, če bi danes še živel, uspel na tem primeru analizirati in opisati nove vrste prvotno akumulacijo kapitala! Skrajni čas je že, da se ta odtujeni kapital vrne nazaj. In mislim, da bomo imeli najbolj čisto socialistično vest le takrat, če ga namenimo za razvoj komunalne infrastrukture v manj razvitih delih Slovenije. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Karel Forte.

Karel Forte: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V sklepih, ki smo jih prejeli, je na drugi strani v zadnjem odstavku obravnavano vprašanje financiranja izgradnje elektroenergetskih objektov in skladov, ki so se do leta 1970 zbrali iz tega naslova, ne obravnava pa sredstev, ki so bila po določbah 8. člena zakona o zagotovitvi dopolnilnih kreditnih sredstev določena za dokončanje elektroenergetskih objektov in modernizacijo premogovnikov, ki so po nekaterih informacijah znašala okoli 7 mlrd. din. Od teh 7 mlrd. je bilo, tako vsaj izgleda, potrošenih 4 mlrd. 200 milij. dinarjev, medtem ko o preostalem denarju ni podatkov, za kaj in kako je bil uporabljen. Vemo samo to, da je dal pred dvema leti, kljub temu, da je bil položaj premogovnikov zelo težak, izvršni svet predlog, da se prihranjena sredstva iz naslova sredstev namenjenih za modernizacijo premogovnikov, uporabljajo za likvidacijo EKK Velenje. Takrat smo proti takemu predlogu in taki rešitvi protestirali, zato je izvršni svet tisti predlog takoj umaknil.

Sedaj pa nastaja naslednja situacija. Iz dopisa, ki ga je poslala odbor za proizvodnjo in promet sedanja Ljubljanska banka, prej Kreditna banka in hranilnica Ljubljana, izhaja, da je bila 22. 3. 1968 podpisana pogodba med SR Slovenijo, ki jo je zastopal republiški sekretar za finance in Kreditno banko in hranilnico Ljubljana, kot naslednico splošne gospodarske banke o podrobnejši določitvi namena in načina uporabe sredstev, zbranih po določbah republiških zakonov za financiranje energetskih objektov do leta 1970.

Glede financiranja modernizacije premogovnikov je bilo v točki 1/4 te pogodbe določeno, da se iz zbranih sredstev financira modernizacija rudnika lignita Velenje in Zasavskih premogovnikov v okviru njihovih sanacijskih programov. Sredstva so bila določena v višini največ do 42 milij. din. To se pravi, da je bilo s pogodbo določeno drugače, kot to predvideva zakon.

Po polletnem poročilu bank, kjer je banka odobrila kredite, in sicer zasavskim premogovnikom v višini 600 milij. 158 tisoč dinarjev s 6,5% obrestmi in rudniku lignita Velenje 2 mlrd. in 200 milij. za 13 let. Banka ugotavlja, da je bila z odobritvijo teh kreditov v celoti izpolnjena obveznost financiranja takrat izdelanih sanacijskih programov obeh premogovnikov, ker je bilo s pogodbo med banko in republiko izrecno določeno, da se sredstva uporabijo za modernizacijo v okviru sanacijskih programov. Banka nadalje ugotavlja, da ji je znano, da so zasavski premogovniki Trbovlje izdelali program za nadaljnjo modernizacijo rudnika v okviru srednjeročnega programa in da pri tem pričakujejo povečanje proizvodnje rjavega premoga od 1 825 000 ton v letu 1969 na 2 020 000 ton v letu 1970.

Skupna predračunska sredstva tega programa so le 3 mlrd. S dinarjev, od tega naj bi bil program kreditiran v višini 2 mlrd. 300 milijonov dinarjev. Banka je program že obravnavala in zavzela stališče, da je modernizacija sicer upravičena, ne more pa odobriti zaprosenega kredita iz sredstev zbranih za energetiko,



ker novi program ne predstavlja več takrat obravnavanega sanacijskega programa, ampak modernizacije po dosedanjem srednjeročnem planu, za kar pa sredstva, zbrana po sedanjih zakonih, niso bila predvidena.

Banka je obvestila investitorja, da je pripravljena zahtevk ponovno obravnavati v letu 1971, zakon pa velja le do leta 1970, pri tem pa se bo seveda morala držati sprejete kreditne politike in pogojev, ki ustrezajo kvaliteti bančnih sredstev. V taki situaciji letos preneha veljati zakon, s tem pa ugašajo tudi sredstva, ki so bila iz tega naslova zbrana. Tako se bodo morali premogovniki v letu 1971 ob že tako kritični situaciji pojaviti pred banko kot normalni kreditorejmalci. Glede na to mislim, da je treba sredstva, ki so bila zbrana iz tega naslova, tudi v bodoče koristiti za modernizacijo premogovnikov tako, kot to določa zakon. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? Da, prosim, besedo ima tovariš Riko Jerman.

Riko Jerman: Tovarišice in tovariši poslanci! Sem član komisije, ki je pripravila sklepe, pa tudi sicer so mi problemi v zvezi z državnim kapitalom v Sloveniji dobro poznani. Zato mi prosim dovolite, da se udeležim razprave. Predvsem bi želel pojasniti nekatere stvari tovarišu Matičiču, ne da bi se spuščal v njim v dialog, ker sem mnenja, da so nekatere stvari v poročilu bolj skromno obdelane in zato ne dajejo popolnoma jasne slike.

Predvsem bi rad opozoril na to, da se je državni kapital, ki se je v prejšnjih časih imenoval DIF, zbiral več let in da je bilo razpolaganje s tem kapitalom zaupano določenim upravnim organom, upravnim odborom, ki so jih imenovala okrajne ali pa republiška skupščina. Ti upravni odbori so imeli pooblastila, da razpolagajo s tem denarjem tako, da dajejo kredite. Edina omejitev, ki jih je vezala, je bila v tem, da ne smejo tega premoženja odtujevati. S tem so bili pooblašteni tudi določati kreditne pogoje. V obdobju okoli leta 1950 in do 1960 so bili, kakor je mnogim od vas znano, zelo aktualni krediti v kmetijstvu. Zato je bil znaten del takega kapitala v tistih časih porabljen za kreditiranje kmetijstva po izredno nizkih obrestnih merah. Pomemben del teh sredstev je bil naložen tudi v promet; za gradnjo cest, predvsem za gradnjo raznih cestnih odsekov, za vzdrževanje ipd. Tudi ta sredstva so bila zelo nizko obrestovana in dolgoročno naložena. Bili so pa seveda med temi krediti tudi čisto komercialni krediti, zlasti za graditev raznih industrijskih objektov. Ti krediti so imeli za takratne razmere ustrezen rok in tudi ustrezno obrestno mero. Vendar so bili ti krediti po svojem obsegu v manjšini glede na druge načine razpolaganja s temi sredstvi.

Ko smo storili prvo dejanje v zvezi z likvidacijo državnega kapitala, to je bilo 26. februarja 1966, smo vzeli vse kredite in vsa sredstva bivših investicijskih skladov iz kreditnih skladov bank. Do takrat bi bila vaša kritika, tovariš Matičič, da smo preprosto bankam razdelili premoženje skladov in da smo jim s tem omogočili, da si prisvajajo premoženje in tuje dobičke, upravičena. Od takrat naprej pa ne, zato ker smo iz poslovnih bank vzeli ves denar. V poročilu imate natančen seznam, napravljen do dinarja natančno, kaj je bilo izvezto, poleg tega pa imamo celotno podrobno dokumentacijo, ki vsebuje vse potrebne podatke glede teh sredstev. Seveda pa si ni mogoče zamisliti, da bi lahko takrat od bank zahtevali, naj vrnejo takoj tudi kredite, ki so bili naloženi po volji in po sklepih takrat zakonitih upravnih organov teh skladov. Ti krediti

so bili naloženi, na primer iz bivšega RIF, s povprečno dobo nad 30 let in s povprečno obrestno mero manj kot 2,5 %. Izterjevalno službo za vse te kredite, od katerih so nekateri tudi zelo majhni po vrednosti, ni mogoče zaupati drugemu kot banki, da opravlja službo blagajnika, ki je v tem, da terja upnika, da mu zaračunava obresti in da prispele anuitete odvaža na poseben račun republike. Če bi to delo ne zaupali bankam, bi morali pač v državnih upravnih organih ustanoviti posebno skupino ljudi — precej številno — ki bi se ukvarjala s temi posli. Nekaj drugega je torej, če mi bankam zaupamo kakšen posel, da ga za nas opravljajo in za to dobivajo provizijo kakor za vsak drug posel. Moram poudariti, da je provizija pri teh poslih sorazmerno majhna. Znaša manj kot 0,5 %. Nekaj drugega pa je, če banke s temi sredstvi razpolagajo.

Tovarišu poslancu bi rad na podlagi povedanega pojasnil, da so tudi obresti zelo nizke, ker so bili krediti dani po zelo nizki obrestni meri. To niso običajne obrestne mere, ki jih dobe banke za svoja bančna kreditna sredstva, ampak so nižje, takšne, kot so običajno določene s predpisi.

Lahko rečemo, da so s temi sredstvi vseskozi upravljali in gospodarili predstavniki organi, ki so določali pogoje, pod katerimi je kredite mogoče dajati, ter tudi te kredite usmerjali. Kot primer naj navedem samo zadnje odločitve tega zbora. To je bilo takrat, ko ste odločali o sredstvih za železarne. Mnenja sem, da takšnemu načinu dodeljevanja in razpolaganja s sredstvi lahko rečemo gospodarjenje, saj skupščina takrat ni odločala samo o teh petih milijardah, temveč o celotnem gospodarskem stanju tako na področju železarstva kot tudi na področju turizma.

Danes ne moramo trditi, da banke ta kapital obračajo. Pojasnil bom, kakšen je današnji položaj. Vsak dinar, ki ga plačajo v obliki anuitet mnogoštevilni bivši uporabniki teh sredstev, torej dolžniki, gre na poseben račun SR Slovenije. Ta poseben račun seveda nikoli ne pade v minus, ampak je vedno aktiven. Iz tega računa sproti praznimo, kadar se naberejo nekoliko pomembnejši zneski. Sredstva s tega računa nalagamo v okviru z zakoni sprejetih odločitev. Tako smo šli po naslednjem vrstnem redu: najprej smo likvidirali zadeve v zvezi z energetiko, nato neko posojilo iz leta 1967 za republiški proračun, potem smo dali določena sredstva za EKK, za železarne 5 milijard, za kmetijstvo 4 milijarde. Vsa ta sredstva so naložena po nižjih obrestnih merah, kakor so normalne, ker namen državnega kapitala ni, da bi se z obrestmi povečeval, temveč je v tem, da ga naložimo tam, kjer skupščina glede na narodnogospodarske in druge razloge spozna, da je to najbolj potrebno oziroma smotрно.

Glede razpolaganja bank s temi sredstvi pa bi rad pojasnil še to, da banke deloma s temi sredstvi res razpolagajo kot z avista sredstvi, vendar to samo takrat, ko se denar še nabira do tiste vsote, ki je potrebna za posamezne naložbe oziroma obveznosti. Poleg tega dobi banka za svoje delo s temi sredstvi tudi provizijo, ki znaša 0,5 %. Ob tem pa moram poudariti, da za nesolidnost plačnikov teh kreditov materialno odgovarja banka. Torej ni to čisto indiferentni bančni posel in banka nima samo vlogo inkasanta in odvajalca sredstev, pač pa nosi tudi tveganje za vse tiste naložbe, ki so jih odobrili nekdanji upravni odbori. Moram reči, da so takrat delovale razne zadruge in razne druge skupnosti, ki so se v tem času včasih razdružile, likvidirale in podobno in da je v tem pogledu neko tveganje, ki ga mora banka pokriti iz povprečno določene in dogovorjene marže.



Tovariš poslanec, če želite, vam lahko pošljem še širše gradivo, da se še podrobneje seznanite z zgodovinskim nastankom tega kapitala, ker je po svoje resnično zanimiv in mislim, da bolj kot se bo odmikal čas, bolj bo zanimivo in koristno poznati pot, ki smo jo na tem področju v novi Jugoslaviji prehodili.

Kar zadeva obresti federacije, vas moram obvestiti o tem, da je veljal splošen zakon, ki je zavezoval vse družbeno-politične sklade, vse poslovne sklade v gospodarskih organizacijah in vse kreditne sklade bank, da plačujejo federaciji obresti po stopnji 2,5 0/0. Za nove naložbe je bilo tem skladom posebej naloženo, da plačujejo tako kot plačujejo banke od svojih 4 0/0 obresti federaciji. Federacija, kakor vam je znano, je bila na podlagi zakona to upravičena pobirati. Nam se je zdelo to neprimerno in smo večkrat predlagali, da bi bili republiški in občinski skladi oproščeni teh dajatev. Federacija sedaj ta sredstva uporablja za pokritje svoje neproračunske bilance in za sklad za kreditiranje razvoja manj razvitih območij.

Ker ta obveznost s 1. januarjem 1971 pade, bodo vsi ti problemi urejeni drugače, o tem se bomo lahko ob razpravi o stabilizaciji in drugih ukrepih še podrobneje seznanili.

Glede sredstev državnega kapitala je v gradivu predlog, naj se vključijo v republiški proračun. Sedanji republiški proračun, kakršen je letos, vključuje, kakor vam je znano, približno 14 milijard dinarjev sredstev za posege v gospodarstvu. Ta sredstva se uporabljajo od premij za mleko, raznih oblik beneficiranih obresti do raznih pomoči nekaterim gospodarskim vejam, nadalje za kredite za nekatere infrastrukturne objekte itd. To so nekakšna pretakanja v gospodarstvo, ki po mojem mnenju tako kot po vašem, tovariš poslanec, ne sodijo več v proračun, zakaj to zamegljuje sliko o tem, kakšna je resnična proračunska poraba v naši republiki. Zato bi morali to pretakanje urediti s posebnimi skladi ali s posebnimi računi zunaj proračuna.

Mislim, da imate zelo prav, ko pravite, da nastopa čas, ko bomo morali nekoliko modernizirati in tudi posodobiti proračunsko poslovanje v tem smislu, da bo proračun odražal tisto, kar vsi pojmujejo kot proračun, vse druge oblike finančnih transakcij po republiki, pa bomo uredili tako, kot je to potrebno.

Verjetno boste že za prihodnje zasedanje dobili predlog, ki je v načelu podoben vašemu razmišljanju in sicer v tem smislu, da se iz proračuna izvzamejo vsa pretakanja med gospodarstvom in da ta poslujejo kot posebna oblika, vendar pa ostane upravljanje in razpolaganje s temi sredstvi v celoti republiki, mislim, republiškim predstavniškim organom, zborom in izvršnemu svetu, ne pa upravnim službam.

Kar pa zadeva sredstva republiškega stanovanjskega sklada, lahko povem, da je ta sklad postal po sili zakona, ne pa po volji ali po preudarku kateregakoli republiškega organa, sestavni del kreditnega sklada kreditne banke v Ljubljani. Mislim, da se bo treba temu v nekem smislu prilagoditi in določiti namembnost teh sredstev, to se pravi, zakaj in pod kakšnimi pogoji jih sme banka uporabljati. Banka bi teh dolgoročnih sredstev ne smela nalagati po komercialnih obrestnih merah in na izredno kratke roke, temveč bi glede na kvaliteto teh sredstev moral kakšen republiški predpis ali pa celo pogodba med banko in republiko določiti, za kaj bo banka taka sredstva uporabila, vsako leto pa bi lahko kontrolirali izvajanje takega določila. To je ena izmed možnih rešitev, druga pa je v tem, da je v zveznih organih pravkar v razpravi sprememba zakona o bankah, in je med drugim dan tudi predlog, da se da družbenopolitičnim skupnostim ponovno možnost, da svoja, v bančne kreditne sklade

naložena sredstva, ki jih sedaj po zakonu ne smejo izvzeti, lahko v prihodnje po zakonu izvzamejo. V bančnih kreditnih skladih niso samo sredstva stanovanjskih skladov republike in vseh občin, temveč so tam tudi sredstva občinskih DIS, torej tistih sredstev, ki so na ravni republike enaki sredstvom RIF. Verjetno bo zakon o bankah v tem smislu, kot sem povedal, spremenjen in bodo družbeno-politične skupnosti imele ponovno možnost, da preudarijo o tem, ali naj taka sredstva izvzamejo iz kreditnih skladov bank tako, kakor je to že naredila SR Slovenija leta 1966, ali pa naj to ostane pri starem. Skratka, ta možnost naj bi bila dana družbenopolitičnim skupnostim.

Tovarišu poslancu Karlu Forteju pa bi želel povedati, da boste v kratkem dobili celoten obračun vseh sredstev za energetiko. Takšen obračun ni mogoč med letom zaradi tega, ker prispevki po raznih zakonih še vedno pritekajo, vsi ti zakoni pa se iztečejo ob koncu leta 1970. Glede na to je najbolj prav, da vam celotno sliko vsega poslovanja s sredstvi za energetiko v celotnem obdobju, odkar se v to vključuje republika Slovenija, predočimo v obliki zaključnega računa, ki bo izdelan za vsako vrsto sredstev posebej. Posebej pa se bomo potrudili, da bomo obrazložili sredstva za rudarstvo, zakaj ta spor med banko na eni strani in sekretariatom za finance in ponudniki traja že 4 leta. Vso dobo, odkar delam na financah, se nam teh stvari ni posrečilo ustrezno rešiti. To ni bilo mogoče predvsem zaradi tega, ker se nekatere stvari gradijo na predvidevanjih. Predvidevanja pa so lahko včasih bolj pesimistična, včasih bolj optimistična. Zato smo mnenja, da je treba nehati s takimi pavšalnimi ocenami in da je treba počakati na končne sklepe. Takrat pa vas bomo izčrpno in vsestransko seznanili z vsemi problemi, ki zadevajo sredstva za energetiko.

Predsednik Miran Goslar: To točko smo dali na dnevni red predvsem zaradi tega, da ugotovimo ali se republiški zbor strinja s stališči in predlogi, ki izhajajo iz sklepov skupne komisije.

Čprav so samo trije poslanci sodelovali v razpravi, v kateri ni bilo nobenih dodatnih predlogov, bili pa so nekateri pomisleki, ki jih je tovariš Jerman pojasnil, glede ostalih pa lahko zaključim, da molk pomeni odobravanje — menim, da bi lahko sprejeli sklep povsem neformalnega značaja, v bistvu delovni sklep, da stališča in predlogi komisije predstavljajo osnovno izhodišče za ukrepe, ki jih bomo v bodoče sprejemali pri urejanju teh vprašanj. Gre tedaj za politiko, ki jo mora predvsem upoštevati izvršni svet že letos pri izdelavi bilance javnega financiranja v republiki, pri izdelavi republiškega proračuna in predpisov, ki so v zvezi s proračunom ter pri pripravi vseh drugih ukrepov, ki se nanašajo na to materijo.

Mislím, da tak sklep zadostuje, ker stališča komisije predstavljajo v bistvu le usmeritev za pripravo posameznih ukrepov, ki jih bo treba sprejeti, predložil pa jih bo izvršni svet.

Ali lahko s takim sklepom zaključimo razpravo? (Da.) Dobro! Odrejam 10 minut odmora!

(Seja je bila prekinjena ob 10.45 in se je nadaljevala ob 11.05.)

Predsednik Miran Goslar: Na vrsti je 4. točka dnevnega reda, to je osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji.



Pričakujem živahno razpravo, saj sem dobil že 9 prijav, še preden smo prišli do te točke dnevnega reda.

Izvršni svet predlaga, da predloženi osnutek obravnavamo po skrajšanem postopku kot osnutek zakona. Ker je osnutek zakona izdelan na podlagi resolucije o smernicah ekonomske politike in politike zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, menim, da o predlogu za skrajšanje postopka niti ni potrebno razpravljati. Prva faza priprave zakona je bila namreč opravljena že z omenjeno resolucijo.

Uvodno besedo ima Tone Tribušon, podpredsednik izvršnega sveta.

**Tone Tribušon:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da preberem poročilo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije k osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Enako poročilo je prebral včeraj tovariš Hafner na seji enotnega zbora delovnih skupnosti.

Osnova za osnutek zakona so znana politična izhodišča o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Ta izhodišča vsebujejo tudi teze o manj razvitih območjih v naši republiki; vsebujejo pa jih tudi druga gradiva strokovnih institucij. Vse to gradivo so obširno obravnavali odbori Skupščine SR Slovenije, Socialistična zveza delovnega ljudstva, Zveza sindikatov Slovenije, občinske skupščine, izvršni svet in njegovi odbori in drugi.

Preden podrobneje obrazložimo načela tega osnutka, moramo opozoriti na nekaj splošnih družbenih in političnih vidikov, ki so nas vodili pri njegovem sestavljanju.

Najprej želimo poudariti, da rešujemo to vprašanje iz nacionalnega vidika, to je, da ga gledamo z našimi očmi, ob spoznanju in upoštevanju naših posebnosti v Sloveniji, kot tudi ob upoštevanju naših razmišljanj o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Jugoslaviji.

Med našimi posebnostmi moramo zlasti upoštevati, da smo dežela z veliko razpršenostjo proizvodnih zmogljivosti, da imamo že sedaj sorazmerno visok odstotek zaposlenega prebivalstva in veliko dnevno migracijo delavcev, da zaposlujeemo znatno število ljudi iz drugih republik, da imamo kljub uradno registriranim nekaj tisoč nezaposlenih v resnici velike potrebe po novih delavcih in da je torej agrarna prenaseljenost in nizek odstotek zaposlenih na nekaterih manj razvitih območjih le relativnega pomena. Poleg tega imamo za naše gmotne zmogljivosti razmeroma visoko raven zdravstvenega varstva in izobraževanja, kar terja velika družbena sredstva, ki jih že sedaj prelivamo na celotnem slovenskem prostoru in tako zmanjšujemo socialne razlike med posameznimi območji.

To so le nekatere posebnosti naše republike, ki jih ne moremo zanemariti pri sestavi osnutka tega zakona. Obenem nam mora biti jasno, da namen zakona ni reševanje vseh teh problemov, ker daleč presegaajo njegove okvire. Njegov osnovni namen je, da se manj razvitim območjem v Socialistični republiki Sloveniji z ustrezno dolgoročno družbeno politiko in aktiviranjem njihovih lastnih sil in možnosti omogoči spreminjanje njihove ekonomske in socialne strukture.

Drugi pomemben vidik, ki je bil upoštevan pri oblikovanju osnutka, je ekonomski način reševanja in ekonomska logika, kar praktično pomeni, da s pospeševanjem razvoja manj razvitih območij ne želimo ustvarjati političnih tovarn. Predvsem je treba povezovati ta območja z razvojnimi centri; ne bi pa smeli podpirati teženj za graditev tovarn v vsaki vasi, ker so te težnje zastarele

in gospodarsko neupravičene. Bistvo našega ekonomskega načina reševanja torej ni v izenačenju splošne gospodarske rasti v vseh območjih republike, ali v še večji razdrobljenosti industrije, ker je to v nasprotju z ekonomsko smotnostjo. Bistveno je pospeševanje tistih gospodarskih dejavnosti in zmogljivosti na manj razvitih območjih, ki so upravičene glede na naravne pogoje, razpoložljivi zemljiški in stanovanjsko-komunalni sklad, delovno silo ter druge pogoje.

Čeprav prevladuje v osnutku zakona ekonomski interes, je naš končni cilj čim večja socialna enakost. Pri tem pa je treba razlikovati dve poti do tega cilja, in sicer ekonomsko pot, ki naj mobilizira lastne možnosti teh področij, in neposredno pomoč, ki jo dajemo, na primer, za izobraževanje ter zdravstveno in socialno varstvo. Bistveno za ta način reševanja je ustvarjanje takih izobraževalnih in drugih razmer, da bi se prebivalstvo teh krajev lahko enakopravno vključevalo v splošen napredek svoje regije in celotne republike.

Pri sestavljanju osnutka zakona smo iskali ravnotežje med čustvi in željami ter možnostmi, ki jih imamo danes. Zato na zakon ne gledamo kot na abstraktno humanistično akcijo ali na znanstveno razpravo, temveč kot na zelo konkreten družbeni in politični dogovor. Zakon zato ne sme biti predmet političnih špekulacij in kombinacij, niti ne predmet nestvarnih obljub in pričakovanj.

Izvršni svet zato ne bi mogel sprejeti predlogov in zahtev, ki bi bile izven omenjenih splošnih družbenih in političnih vidikov. Izvršni svet jih ne bi mogel sprejeti zato, ker bi bili nerealni in v nasprotju z ekonomskimi zakonitostmi, urbanističnim razvojem in mobilnostjo delovne sile. Nestvarna pričakovanja bi nam lahko več škodila kot koristila.

Ob dosedanjem razvoju smo prišli do spoznanja, da bi bilo potrebno reševati probleme hitrejšega razvoja manj razvitih območij bolj sistematično in sistemsko. Pri tem pa je seveda nujno potrebno upoštevati tudi sedanje oblike in vsebino pomoči, na primer, na področju izobraževanja, socialno-zdravstvenega varstva, kmetijstva in tako dalje.

Osnutek zakona temelji na načelu, da je potrebno pri oblikovanju sistema pospeševanja razvoja manj razvitih območij v Sloveniji izhajati iz bistva našega družbenoekonomskega sistema. V tem smislu osnutek zakona določa, da k hitrejšemu razvoju teh območij prispevajo predvsem zainteresirane občine, delovne organizacije in njihove asociacije, poslovne banke ter regionalna središča. Republika Slovenija bo sodelovala predvsem pri oblikovanju splošnih pogojev razvoja, zlasti infrastrukture, izobraževanja in zdravstva, s spodbujanjem ekonomskega prelivanja sredstev gospodarstva in posameznikov, s pomočjo na področju socialne politike ter s sodelovanjem pri izdelavi investicijskih in razvojnih programov ter projektov.

Pri ustvarjanju pogojev razvoja, to je razvoja infrastrukture in izobraževanja, bi republika sodelovala predvsem prek samoupravnih mehanizmov, to je republiške izobraževalne skupnosti, cestnega in vodnega sklada ter republiške skupnosti otroškega varstva. Pri ostalih posegih pa s sredstvi svojega proračuna.

V nadaljevanju obrazložitve osnutka zakona obravnavamo problem določanja teritorialnega obsega manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji kot eno pomembnejših vprašanj, ki je bilo poudarjeno tudi v dosedanjih razpravah.

Glede teritorialne osnove za določanje stopnje gospodarske razvitosti in na tej podlagi za ugotavljanje manj razvitih območij obstajajo različna mnenja.



Po osnutku zakona naj bi bila za ugotavljanje splošne razvitosti teritorialna osnova občina, in sicer iz naslednjih razlogov:

— ustavni koncept naše družbeno-politične ureditve temelji na občini kot temeljni družbeno-politični skupnosti, v kateri se v največji meri prepleta interes proizvajalca in občana, njegovega delovnega mesta in bivališča. Poleg tega so bili pri oblikovanju občin že prisotni vsaj minimalni gravitacijski elementi;

— pristojnosti občine so bistvenega pomena pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij, kar še zlasti velja za njihovo vlogo pri razvijanju družbenih dejavnosti;

— v obstoječem gospodarskem sistemu je velik del izvajanja ukrepov republike povezan s teritorijem občine;

— razpoložljivost statističnih podatkov oziroma primerljivost podatkov o stopnji razvitosti je danes zagotovljena le v okviru občin in republike, v manjši meri tudi za naselja, nikakor pa ne za geografska območja, ki bi jih mogli opredeliti kot nerazvita.

V dosedanjih razpravah so bili tudi predlogi, da naj bi bila teritorialna osnova za določanje manj razvitih območij širša od občin, in sicer naj bi to bile ekonomske regije ali pa geografska območja.

Predlog, naj bi bila teritorialna osnova ekonomska regija, je utemeljen z ekonomskih vidikov pospeševanja manj razvitih območij, ki v večini primerov presegajo občinske okvire. Tak pristop bi bil načelno sicer sprejemljiv, vendar pa izračuni kažejo, da se v okviru ekonomskih regij v večini primerov manj razvita območja skrijejo v poprečni stopnji razvitosti regij. Takšna usmeritev bi precej zožila reševanje problema resnično manj razvitih območij in bi lahko pripeljala do napačnih zaključkov pri določanju politike do teh območij. Da se je predlagatelj v osnutku zakona opredelil za občino kot teritorialno osnovo pri ugotavljanju stopnje razvitosti, ne pomeni, da s tem izključuje regionalni pristop v izvajanju politike razvoja manj razvitih območij, kar se kaže predvsem pri razvijanju infrastrukture.

Na regionalni vidik pospeševanja razvoja manj razvitih območij navaja tudi zasnovana politika policentričnega razvoja naše republike. Zato osnutek zakona pri tem upošteva vlogo regionalnih centrov. K reševanju problemov regionalnega razvoja pa lahko prispeva tudi medobčinsko sodelovanje.

Povsem drugačni so predlogi, naj bi bila teritorialna osnova za določanje stopnje razvitosti geografska območja, na primer Kozjansko, Brkini in podobno. Njihova utemeljitev je predvsem v tem, da so nekatera manj razvita območja razdeljena na več občin, med katerimi nekatere zaradi ugodnejše poprečne stopnje razvitosti ne bodo uvrščene med manj razvite. Tako bi nekateri manj razviti deli občin, ki so del širšega manj razvitega geografskega območja, ne bili deležni predvidenih ukrepov za pospeševanje razvoja.

V zvezi s tem omenjamo več problemov. Dokler potekajo razprave o pospeševanju razvoja na splošno, se zdi geografsko območje v neki meri sprejemljivo. Ko pa poskušamo določiti, katera so ta območja in do kam segajo, ugotovimo, da jih ni mogoče tako točno določiti, da bi bila lahko osnova za ukrepe. Ob vsem tem bi obstajale tudi možnosti špekulacije.

Geografska območja so v nekaterih primerih glede stopnje razvitosti sicer homogena, vendar pa ekonomsko gravitirajo k različnim ekonomskim regijam. Tako na primer zahodni del Kozjanskega gravitira k celjski regiji, južni del k spodnjemu Zasavju. Podobno tudi Brkini ekonomsko gravitacijsko niso

enotno območje. Pri pospeševanju razvoja geografsko sicer enotnih območij bi zato morali upoštevati tudi njihovo gravitacijsko pripadnost. Opredeljevanje pomoči samo na geografska območja bi izključilo upoštevanje ekonomsko upravičenih gravitacijskih teženj in zato pomenil preozko reševanje posameznih problemov. Nastale bi umetne pregrade normalnim gospodarskim tokovom. Poleg navedenega je potrebno ugotoviti, da so statistični podatki za geografska območja zelo težko ugotovljivi in zato tudi nezanesljivi.

Tudi zaradi teh momentov smo se odločili za občine kot teritorialno osnovo za določanje manj razvitih območij. To pa ne pomeni, da osnutek zakona preprečuje nekatere posege republike na tistih manj razvitih območjih, ki ne bodo vključena med manj razvite občine po predlaganih kriterijih. V zvezi s tem omenjamo, da so za nekatera manj razvita geografska območja, na primer za Brkine in Kras, potrebni predvsem ukrepi na področju infrastrukture, zlasti cestnega omrežja, na področju izobraževanja, kmetijstva in socialne politike, za katere osnutek zakona predvideva širši regionalni pristop oziroma je to urejeno s posebnimi republiškimi predpisi.

Reševanje tovrstnih problemov terja sodelovanje med posameznimi občinami, ki vključujejo dele širših manj razvitih geografskih območij, terja pa tudi sodelovanje med občinami in drugimi dejavniki pri reševanju problemov razvoja takih območij. Pri tem bodo lahko imeli posebno vlogo tudi regionalni prostorski in drugi programi razvoja posameznih območij, izdelani na ekonomski podlagi. V dogovore za uresničenje omenjenih razvojnih programov bi se v določenem obsegu vključila tudi republika.

Različna mnenja so se v dosedanjih razpravah pojavljala tudi glede kriterijev, na podlagi katerih bi ugotavljali manj razvite občine.

V osnutku zakona so predlagani naslednji trije kriteriji:

- manj kot 5000 dinarjev narodnega dohodka na prebivalca;
- več kot 40 % kmečkega prebivalstva v skupnem številu prebivalstva; in
- manj kot 20 % zaposlenih v primerjavi s skupnim prebivalstvom, pri čemer je treba upoštevati tudi dnevno migracijo delovne sile.

Navedeni kriteriji imajo restriktiven učinek in zaradi tega zelo omejujejo število občin, ki naj bi jih obravnavali kot manj razvite.

Za tako izhodišče smo se odločili predvsem iz dveh razlogov, in sicer:

- teritorialni obseg naj ne bi bil preširok in naj bi vključeval samo tiste občine, ki praktično nimajo lastnih možnosti za hitrejši razvoj (za ožji teritorialni obseg se je opredelila tudi večina udeležencev dosedanjih razprav);
- republiška sredstva so in bodo vedno omejena, zato njihova učinkovita uporaba ne dovoljuje široke razpršitve.

Tu je treba poudariti že sprejeto načelo razbremenjevanja gospodarstva in njegove materialne krepitve, kar vpliva na oblikovanje sredstev republike. Razen tega je treba upoštevati sedanje napore za stabilizacijo celotnega gospodarskega razvoja, ki ne dovoljuje povečanja splošne potrošnje na ravni republike in zahtevajo racionalno trošenje sredstev. Republika nima svojih posebnih virov sredstev, saj njena sredstva izvirajo iz gospodarstva oziroma iz območja celotne republike. Zato vsaka koncentracija in prerazdelitev družbenih sredstev ne pomeni nič drugega kot prelivanje od virov sredstev k potrošnji.

Na podlagi predlaganih kriterijev bi v obdobju 1970–1975, za katero naj bi veljal ta zakon, imeli po sedaj razpoložljivih podatkih med manj razvitimi naslednjih 11 občin: Gornja Radgona, Lenart, Lendava, Ljutomer, Murska Sobotna, Ormož, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Trebnje, Črnomelj in Ptuj.



Po preteku petletnega obdobja bi na novo določili absolutne kriterije in na njihovi podlagi določili manj razvite občine za naslednje srednjeročno obdobje.

V zvezi s kriteriji za določanje stopnje razvitosti je bilo v dosedanjih razpravah predlagano, naj bi njihovo število razširili še z nekaterimi drugimi, da bi tako morda objektivneje opredelili manj razvite občine.

V tezah o manj razvitih območjih SR Slovenije, ki jih je izvršni svet predložil v razpravo skupščinskim odborom junija letos, je bilo uporabljenih večje število kriterijev. Razlog, da so v osnutku zakona sedaj le trije kriteriji, je predvsem v tem, da so si rezultati različnih metod ob upoštevanju različnega števila kriterijev za skupino najmanj razvitih občin zelo podobni. Devet istih občin je pri uporabi raznih metod in kriterijev vedno med najmanj razvitimi, kar dokazuje, da so te občine v vsakem primeru objektivno najmanj razvite. To je, po našem mnenju, tudi dokaz za upravičenost predlaganega pristopa. Upoštevati je treba, da nobena metoda ni absolutno objektivna in da je za tiste občine, ki so na meji določene stopnje razvitosti, vedno vprašljiva njihova uvrstitev. Ti problemi nastajajo ne glede na višino postavljene meje, ki opredeljuje neko območje za manj razvito. Tudi vsak kriterij za določanje stopnje razvitosti ima določene slabosti. Te slabosti pa se v pretežni meri kompenzirajo z uporabo več kriterijev. To velja tudi za predlagane tri kriterije.

Občine, ki izpolnjujejo vsaj dva predlagana kriterija, bi dobile vse vrste pomoči, ki jih daje republika. Hkrati osnutek zakona omogoča, da bi dobilo nekatere vrste pomoči na področju infrastrukture, kmetijstva, izobraževanja in socialne politike večje število občin oziroma območij. To pa je seveda odvisno od posebnosti posameznih področij. Zato osnutek zakona prepušča posameznim samoupravnim organizmom oziroma predpisom, ki obravnavajo prelivanje sredstev na posameznih področjih, da določijo širši teritorialni obseg manj razvitih območij. V letu 1970 so, na primer, dobile temeljne izobraževalne skupnosti triintridesetih občin dopolnilna sredstva od republiške izobraževalne skupnosti. Večje ugodnosti pri beneficiranju obrestne mere za kredite zasebnim kmetom je dobilo 35 občin in tako dalje.

Bistvenega pomena pri določanju zgornje meje, do katere so posamezne občine še manj razvite, je vprašanje, ali naj bo meja opredeljena glede na neko poprečje, na primer, poprečje Slovenije ali Jugoslavije, ali pa naj bo določena v absolutni vrednosti. Metoda relativnih razmerij oziroma poprečja bi vodila nerazvitost v neskončnost ne glede na dosežene rezultate v razvoju. Zato smo se odločili za določanje absolutne vrednosti, do katere se posamezna občina še smatra za manj razvito. Ko pa bo dosegla določene absolutne vrednosti po izbranih kriterijih, ne bo več obravnavana kot manj razvita.

Razumljivo je, da mora biti absolutna vrednost določene meje manjše razvitosti taka, da omogoča vsaj minimalne pogoje za hitrejši razvoj brez dodatnih posegov širše družbene skupnosti. To ne pomeni, da taka območja po potrebi ne bi bila tudi po prekoračitvi te vrednosti deležna nekaterih posegov republike v zvezi z razvojem izobraževanja, cestnega omrežja, socialnega in zdravstvenega varstva in tako dalje.

Opredeljevanje manj razvitih občin na podlagi absolutnih meril, ki so predlagana v osnutku zakona, pomeni, odstopanje od relativnih meril, ki zaenkrat veljajo pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Jugoslaviji. Sodimo, da je predlagani način ekonomsko bolj upravičen in zato tudi smotrnejši.

Ob tem se moramo zavedati, da vsa območja nimajo enakih potencialnih možnosti za vključevanje v gospodarski razvoj celotne republike in da bi bilo ekonomsko neutemeljeno za vsako ceno izsiliti enakomeren razvoj vseh območij.

Kot smo že omenili, naj bi bila vloga republike pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij predvsem v ustvarjanju pogojev razvoja ter spodbujanju ekonomskega priliva sredstev. Pristop je torej ekonomski, pri čemer moramo poudariti, da so se za tak način pospeševanja razvoja opredelile tudi manj razvite občine same. Vlaganja v gospodarske dejavnosti bi bila predvsem vezana na interes gospodarskih organizacij, ki naj zaradi svojih gospodarskih pobud in razlogov sodelujejo pri investiranju na teh območjih.

Republika ne bo sprejemala nobenih garancijskih obveznosti; dajala bo samo nekatere olajšave in bo zato glavna odgovornost za uspešnost vlaganj predvsem na gospodarskih organizacijah in bankah. To pa je pomembna razlika v primerjavi s sedanjimi oblikami in vsebino sodelovanja federacije pri pospeševanju razvoja manj razvitih republik in pokrajin.

V jugoslovanskem merilu gre namreč ne samo za spodbujanje ekonomskega prelivanja sredstev, temveč predvsem za direktna vlaganja, čeprav v obliki kreditov pod ugodnimi pogoji. Tak način pa ne zagotavlja v zadostni meri odgovornosti za čimbolj smotrna vlaganja. Mnenja smo, da bi naš pristop k reševanju problema manj razvitih območij v Sloveniji lahko prispeval tudi k oblikovanju novih metod sodelovanja federacije pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij v jugoslovanskem merilu, čeprav se zavedamo, da metode za ožja področja niso v celoti uporabljiva za širša območja oziroma republike.

Sredstva republike za pospeševanje razvoja manj razvitih območij so omejena. V bilanci sredstev in predlogu republiškega proračuna za leto 1971 je predvidena vsota 10 do 20 milijonov novih dinarjev za beneficiranje obrestne mere za kredite, za konverzijo kreditov kmetijskim organizacijam in za sofinanciranje pri izdelavi investicijskih in razvojnih programov ter projektov. Kljub razmeroma skromnim sredstvom pa je treba omeniti, da lahko ta sredstva pritegnejo znatna sredstva gospodarstva in bank.

Pri pomoči manj razvitim bo sodelovala Socialistična republika Slovenija tudi s sredstvi, ki jih namenja za izobraževanje, za socialno in zdravstveno varstvo ter za zasebno kmetijstvo. V letu 1970 znašajo, na primer, dopolnilna sredstva občinam iz republiškega proračuna za priznavalnine borcem NOB 5,5 milijona novih dinarjev, ki so v znatni meri namenjena predvsem za nerazvita območja, ki so imela močan delež v narodnoosvobodilni borbi.

Osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom za zdravstveno varstvo socialno ogroženih zasebnih kmetov predvideva, da bo republika za to namenila v letu 1971 okoli 7,5 milijona novih dinarjev. Poleg tega je zagotovljeno znatno prelivanje sredstev znotraj posameznih regij tudi z odstopljenim republiškim 12% prispevkom od katastrskega dohodka za zdravstveno zavarovanje kmetov v znesku okoli 10 milijonov novih dinarjev.

V letu 1970 namenja republika prek republiške izobraževalne skupnosti za dopolnjevanje temeljnih izobraževalnih skupnosti precej večja sredstva kot doslej, in sicer okoli 120 milijonov novih dinarjev. Sistem dopolnjevanja temeljnih izobraževalnih skupnosti, ki upošteva stopnjo razvitosti posameznih občin, je predviden tudi za naslednje obdobje. Namen dopolnjevanja je čimbolj izenačiti osnovne pogoje izobraževanja na vseh območjih republike in s tem ustvariti enake možnosti vsemu prebivalstvu za izobraževanje in za vključe-



vanje v delo. S predlaganim osnutkom zakona pa se še bolj poudarja vloga republiške izobraževalne skupnosti pri reševanju problemov izobraževanja na manj razvitih območjih.

Vse navedene oblike dopolnjevanja zajemajo tudi občine, ki bi bile po osnutku tega zakona opredeljene kot manj razvite, razen tega pa tudi večje število drugih občin po kriterijih, ki jih vsebujejo že omenjeni posebni predpisi.

V bližnji prihodnosti bi mogla imeti poseben pomen uvedba starostnega zavarovanja kmetov. Takšno zavarovanje namreč ne bi bilo pomembno samo zaradi reševanja socialne varnosti kmetov in razvoja kmetijstva na splošno, temveč bi pomenilo tudi precejšnje prelivanje sredstev tako na osnovi splošne solidarnosti kmetov kot tudi s precejšnjo družbeno pomočjo. S temi sredstvi bi se tudi na manj razvitih območjih povečala kupna moč prebivalstva in z njo tudi nove razvojne možnosti.

Pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij je namenjena pomembna vloga razvoju infrastrukture in v tej zvezi tudi programski usmeritvi cestnega in vodnega sklada SR Slovenije. V letnih in srednjeročnih programih naj bi skladi upoštevali tudi probleme hitrejšega razvoja cestnega omrežja in vodnega gospodarstva na nerazvitih območjih. Obsega teh sredstev sedaj ne moremo opredeliti, bo pa predmet razprave, ko bomo sprejemali srednjeročni program razvoja cestne mreže v SR Sloveniji in program razvoja vodnega gospodarstva.

Pri določanju sredstev za izgradnjo infrastrukture na manj razvitih območjih bo seveda nujno potrebno upoštevati celoten obseg sredstev skladov in tudi potrebe ostalih, razvitejših območij, ki v precejšnji meri prispevajo k oblikovanju teh sredstev in imajo obenem tudi sama dovolj velike probleme.

Posebej želimo opozoriti na nekatere vidike regionalnega razvoja naše republike, ki so pomembni za določanje njene vloge pri razvoju manj razvitih območij. Pri tem mislimo na tako imenovana depresijska območja, ki so sicer dosegla relativno visoko stopnjo razvitosti, zaradi svoje enostranske gospodarske strukture in zastarelosti proizvodnih sredstev pa zaostajajo v gospodarski rasti. To so, na primer, ožje mariborsko, celjsko in trboveljsko območje, deli Gorenjske in tako dalje. Ker ta območja obsegajo velik del slovenskega gospodarskega potenciala, bi morali biti problemi njihovega razvoja prisotni tudi pri določanju obsega sredstev za manj razvita območja.

Zagotavljanje sredstev za manj razvita območja ni nič drugega kot prelivanje sredstev iz razvitih na manj razvita območja. Obenem z obravnavo tega zakona bo tekla tudi razprava o bilanci sredstev republike in republiškega proračuna za leto 1971, ki bo prikazala finančne možnosti Slovenije in bo obenem tudi podlaga za konkretno določitev sredstev za njeno sodelovanje pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij v prihodnjem letu. Sočasnost obravnave bo lahko pripomogla tudi k razčiščenju nekaterih vprašanj, ki so še prisotna pri obravnavanju osnutka predlaganega zakona.

Obseg republiških sredstev za razvoj manj razvitih v srednjeročnem obdobju od 1971 do 1975 je težko določiti pred izdelavo srednjeročnega družbenega plana in srednjeročne bilance. Orientacijske podatke bomo predložili obenem s predlogom tega zakona.

Tovarišice in tovariši poslanci! Izvršni svet sodi, da bo uresničitev v osnutku zakona predlaganih načel pomenila korak pri reševanju problema razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji in pri aktiviranju celotnega slovenskega gospodarskega potenciala. Nadalje meni, da je osnutek zakona kot rezultat dosedanjih

razprav in naših dosedanjih spoznanj objektivno največ, kar danes lahko dosežemo pri urejanju tega problema. Zato izvršni svet predlaga, da obravnava ta zakonski osnutek in podprete njegova izhodišča. Hvala!

**Predsednik Miran Goslar:** Osnutek zakona so obravnavali: odbor za družbenoekonomske odnose, odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko in komisija za revizijo zakonov s področja družbenega planiranja in delitve družbenega proizvoda. Imamo njihova pismena poročila. Poleg tega so dali svoja pismena mnenja tudi odbor za finance in proračun, odbor za proizvodnjo in blagovni promet in odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo; prav tako tudi zakonodajno-pravna komisija.

Delegati občin so razpravljali o osnutku zakona na svojem 8. zasedanju dne 2. novembra. Tudi njihova mnenja, stališča in predloge ste prejeli. Poleg tega ste danes prejeli na klop še sklep skupščine občine Sežana.

Pričenjam razpravo! Besedo dajem najprej Miru Heglerju, predsedniku skupščine občine Kočevje, kot predstavniku delegatov občin.

**Miro Hegler:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zasedanje delegatov občin 2. novembra je bilo ustvarjalno in izredno živahno predvsem pri obravnavi osnutka zakona ob pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji.

Osnutek zakona so navzoči delegati načelno podprli zato, ker se pristopa k pospeševanju manj razvitih območij na osnovi lastnih prizadevanj občanov, delovnih organizacij in ugodnosti, ki jih naj republiška skupščina zagotovi pri stimuliranju gospodarskega razvoja z beneficirano obrestno mero, z davčnimi in prispevnimi olajšavami, s posebno stimulacijo za razvoj kmetijstva po posebnem predpisu, ki trenutno še ni znan, s finančno in strokovno pomočjo pri izdelavi investicijskih in razvojnih programov in s sodelovanjem pri graditvi infrastrukturnih objektov, ki so pomembni za družbenoekonomski razvoj manj razvitih območij. To pomeni, da realno in učinkovito, na osnovi ekonomskih ukrepov, pričenjamo pospeševati razvoj manj razvitih območij.

Izražena je bila podpora prizadevanju, da končno pričnemo na sistematičen način razreševati številne probleme manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji, pri čemer naj celotna družbena skupnost omogoči skladnejši družbenoekonomski in socialni razvoj vse republike. Večina delegatov je zato podprla predlog, da se osnutek zakona čimprej sprejme, kar pa ne bi smelo vplivati na kvaliteto priprav in na to, da ne bi dovolj tehtno proučili vseh strokovnih pripomb, ki so bile podane v razpravi.

Različna mnenja delegatov so bila izražena predvsem zato, ker po mnenju nekaterih posamezne rešitve niso primerne oziroma ne zagotavljajo bistvenih premikov v razvoju manj razvitih območij. Mnenja delegatov so bila različna predvsem glede predloženih kriterijev, ki uvrščajo občine v manj razvita območja Slovenije, čeprav je sicer večina delegatov podprla predlagane kriterije in se zavzemala za proučitev dodatnih kriterijev.

Osnutek zakona naj bi upošteval poprečno stopnjo rasti od leta 1962 do leta 1969 pod 6%. Diferencirati bi morali občine na dve skupini. V prvo skupino bi uvrstili tiste občine, ki bi izpolnjevale tri ali štiri kriterije. Med štiri pogoje štejemo: narodni dohodek pod 60% poprečnega narodnega dohodka Slovenije, letna stopnja rasti pod 6%, v osnutku določeno število kmečkega prebivalstva in število zaposlenih. V drugo skupino bi prišle občine, ki izpolnjujejo le dva od



predlaganih kriterijev. Namesto predvidene višine narodnega dohodka bi bilo kot merilo bolje upoštevati 60 % poprečnega narodnega dohodka na prebivalca v Sloveniji, število oziroma odstotek socialno podpiranih občanov, mrežo infrastrukturnih objektov, republiške ceste, kanalizacijo, vodovode, proračunsko potrošnjo na prebivalca, višino narodnega dohodka kmečkega prebivalstva in podobno. Deločiti bi morali spodnjo mejo površine območja.

Trije delegati pa so v celoti zavrnil predložene kriterije in pristop k pospeševanju manj razvitih s predlogom, da naj znanstvene institucije določijo krog manj razvitih območij v Sloveniji.

Delegati, ki so podpirali predložene kriterije in predlagali dopolnilne, so izhajali predvsem iz tega, da so trije predloženi kriteriji enakovredni in da mora občina izpolnjevati vsaj dva kriterija, da se uvrsti v manj razvito območje. Kriteriji: narodni dohodek na občana, delež kmečkega prebivalstva in zaposlenost so komplementarni kriteriji, ki sicer niso idealni, vendar so lahko vzorčni. Povsem so razumljiva različna gledanja na predložene kriterije, ker imamo mnogo manj razvitih območij in želeli bi, da se v čim večji meri in čim hitreje razrešujejo problemi v teh območjih.

Delegati so bili različnih mnenj tudi glede teritorialne opredelitve manj razvitih območij. Pet delegatov se je zavzemalo za določitev teritorialnega obsega na osnovi geografskih območij, ker meje občin pogosto sekajo območja s podobno razvojno problematiko, na primer: Kozjansko, Kras, Haloze, Brkini in podobno. Več delegatov se je zavzemalo za to, da se pospeševanje razvoja manj razvitih območij obravnava v okviru občine kot temeljne družbenopolitične skupnosti, češ da je to edino realno, racionalno in v skladu s prizadevanji in hotenji manj razvitih. Posredno pa so tudi drugi delegati, ki so podpirali osnutek zakona in predlagane kriterije ter jih dopolnjevali, sprejemali občino kot osnovnega nosilca razvoja manj razvitih.

Stališča so različna verjetno tudi zato, ker so predvidena sredstva argument, ki bo opredeljeval ali se v manj razvita območja vključi več ali manj občin, večje ali manjše območje Slovenije. Vprašljivo je tudi, kaj je manj razvito območje s stališča mednarodne ekonomske teorije, s stališča jugoslovanske ekonomske teorije in kaj s stališča ekonomske teorije Slovenije. Družbeno-ekonomski pogoji v Sloveniji nas silijo, da se zavzemamo za tisto, kar bo manj razvitim omogočilo učinkovit razvoj, da bodo ukrepi rodili pričakovane rezultate. Regionalne infrastrukturne objekte naj se načrtuje in izvaja v interesu širših območij.

Delegati so dali številne predloge, ki so obravnavani v predloženem gradivu. Med pomembne predloge sodi predlog v zvezi z vlogo bank pri investiranju v manj razvitih območjih. Delegati so predlagali, da bi na manj razvitih območjih znašala lastna udeležba investorjev pri najemanju kreditov manj kot 70 odstotkov. Navzoči so bili mnenja, da bi moral biti v tej zvezi odločilen družbeni dogovor nosilcev investicij in bank, ne pa zakonska določila.

S številnimi konkretnimi pripombami k posameznim členom osnutka, ki so prikazane v gradivu, je soglašala večina delegatov. Delegati so menili, da je osnutek pomanjkljiv zato, ker ni predložena kvantifikacija manj razvitih območij občin in ni izdelana skupna kvantifikacija sredstev, ki bodo na razpolago za stimuliranje razvoja manj razvitih.

Zasedanje delegatov je izvolilo posebno skupino delegatov, ki bodo spremljali razpravo v vseh samoupravnih strukturah Slovenije, združili pripombe ter

jih po možnosti tudi uskladili med seboj in predložili predlagatelju osnutka, da jih obravnava in upošteva pri končni izdelavi zakona. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Franc Borko ima besedo.

Franc Borko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Razširjena seja občinske konference SZDL Ormož, kateri so s pravico odločanja prisostvovali predstavniki obeh zborov občinske skupščine, predstavniki družbeno-političnih organizacij in predstavniki delovnih organizacij, je dne 28. oktobra 1970 razpravljala o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji, ki ga je Skupščini SR Slovenije predlagal izvršni svet Skupščine SR Slovenije in je sprejela k predlaganemu osnutku naslednja stališča, predloge in pripombe, ki sem jih dolžan sporočiti današnjemu zasedanju republiškega zbora s predlogom, da jih sprejme:

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je predložen osnutek zakona kot celota prvi konkretni akt in dokument, ki naj bi s svojimi ukrepi pospešil razvoj manj razvitih območij, da je to akt, ki legalizira obstoj manj razvitih območij v SR Sloveniji in akt, ki prispeva k razvoju in realizaciji sprejete ideje o policentričnem gospodarskem in družbeno-političnem razvoju SR Slovenije.

Prav tako ugotavljamo, da vsebuje osnutek zakona v glavnem vsa tista stališča in načela, ki so se izoblikovala že v dosedanjih razpravah in pobudah za pristop k akcijskemu reševanju problematike manj razvitih območij v Sloveniji. Strinjamo se s predloženimi kriteriji za določanje manj razvitih območij, ker smatramo, da bodo po teh kriterijih deležna skrb za hitrejši razvoj s strani celotne družbeno-politične skupnosti zares najmanj razvita območja in občine v SR Sloveniji, namreč tiste občine, ki v svojem razvoju zaostajajo celo za jugoslovanskim poprečjem. Razen tega se zavedamo, da bodo sredstva, usmerjena v pospešen razvoj manj razvitih območij v Sloveniji, omejena in jih zaradi tega ne bi kazalo drobiti. Ker bi razdrobljena sredstva razvodenela in izgubila svoj učinek, bo potrebno vse silnice enakomernejšega razvoja usmeriti tja, kjer so v danem trenutku zares najbolj potrebna. Prav tako se zavedamo, da bodo glavno breme razvoja manj razvitih območij slejkoprej nosila ta območja sama in smo zato pripravljene mobilizirati vse družbeno-politične in gospodarske dejavnike na našem območju v maksimalni napor za hitrejši razvoj manj razvitih območij in občin.

K predloženemu osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji pa dajemo še naslednje konkretne pripombe in dopolnitve:

K 4. členu: Predlagamo, da se besedilo prvega odstavka tega člena spremeni tako, da bi se glasilo: »Skrb za razvoj manj razvitih območij je skupna skrb Socialistične republike Slovenije, prizadetih občin, delovnih organizacij in njihovih asociacij ter poslovnih bank na teh območjih oziroma v ustreznih regionalnih centrih, ki imajo neposreden interes za hitrejši razvoj teh območij. Socialistična republika Slovenija sodeluje pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij.«

K 5. členu: Predlagamo, da se variantni dodatek: »ter s sredstvi, ki jih zagotavlja po posebnih predpisih za razvoj kmetijstva« vnese v besedilo 5. člena.

K 6. členu: Predlagamo, da se vnese nov drugi odstavek, sedanji drugi pa postane tretji. Nov drugi odstavek se naj glasi: »Srednjeročni program



družbenoekonomskega razvoja SR Slovenije za obdobje 1971—1975 mora programirati razvoj manj razvitih območij v SR Sloveniji v taki meri, da se bodo zmanjševale razlike med manj razvitimi in razvitimi območji.«

K 7. členu: Predlagamo, da se variantni dodatek v 2. vrsti, ki se glasi: »ter kreditov, ki jih v ta namen najame«, vnese v besedilo 7. člena. Nadalje predlagamo, da se v 8. vrsti tega člena črta beseda »največ«.

K 12. členu: Predlagamo, da se variantni dodatek v 1. in 2. vrsti tega člena: »in posamezniki« vnese v besedilo tega člena; variantni dodatek v 2. in 3. vrsti: »za katerega jim je bila odobrena beneficirana obrestna mera« in variantni dodatek v predzadnji in zadnji vrsti tega člena: »za novo zaposlene delavce v teh objektih«, izloči iz besedila 12. člena.

To so nekateri predlogi, za katere smatramo, da bodo v zakonu prispevali k hitrejši rešitvi mnogih perečih problemov manj razvitih, nekateri pa jasneje konkretizirali obveznosti in naloge posameznih dejavnikov, ki jim je zaupana naloga in skrb za enakomernejši razvoj Slovenije.

Odločno zavračamo in obsojamo gledanje in izražanje nekaterih, ki pozabljajo na ideje resničnih socialističnih samoupravnih družbenih odnosov in negirajo zgodovinska dejstva ter hočejo prikazati ta zakon kot najnovejši modni krik ter tako razvrednotiti prizadevanja vseh pozitivnih dejavnikov družbeno-političnega dogajanja pri nas.

Ponovno poudarjam, da vsestransko podpiramo vsa prizadevanja za izdajo tega zakona in poudarjamo, da se strinjamo z njegovimi načeli. Sam zakon bo pomenil resnično začetek sistematičnega in programskega uresničevanja politike postopnega odpravljanja velikih in nevzdržnih razlik v razvitosti posameznih območij v enotnem prostoru slovenske nacionalne skupnosti. Zakon bo pomenil tudi hitrejšo aktiviranje vseh tistih dejavnikov, ki so na teh manj razvitih območjih v Sloveniji odgovorni za pospeševanje njihovega razvoja.

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Dr. Jože Brilej je naslednji govornik.

Dr. Jože Brilej: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da pred obravnavo konkretnih predlogov, ki jih vsebuje predloženi osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji, podam nekaj splošnih pripomb, ki so v neposredni zvezi z reševanjem tega problema.

Smatram, da ima začetek razprave o manj razvitih območjih izreden pomen ne samo za nerazvita območja, ampak tudi za celotno slovensko gospodarstvo in za celoten razvoj naše slovenske socialistične družbe. Naše gospodarstvo je doseglo takšno razvojno stopnjo, da bi nadaljnje zaostajanje skoraj ene četrtine slovenskega gospodarskega prostora začelo zavirati nadaljnji razvoj celotnega slovenskega gospodarstva. Naš slovenski gospodarski prostor je že sam po sebi tako majhen, da si ne more, zaradi svojega lastnega razvoja, dovoliti »luksuza«, da bi cela območja z vsemi svojimi možnostmi ostala nerazvita.

Če že desetletja dopovedujemo razvitemu zahodu, da je v interesu njegovega lastnega razvoja, če prispeva svoj del za razvoj manj razvitega sveta; če v Jugoslaviji sprejemamo in v praksi izvajamo načela in spoznanje, da je tudi v interesu razvitejših republik, če se manj razvite republike in pokrajine hitreje razvijajo ne glede na pripombe in prigovoše, ki jih opravičeno imamo v pogledu zbiranja in uporabe teh sredstev — je seveda jasno, da to osnovno



spoznanje v neprimerno večji meri velja tudi za tako majhen gospodarski prostor kot je naš slovenski. Hkrati pa to zaostajanje celih območij v naši socialistični družbi povzroča tako velike socialne razlike, da si tudi naša socialistična družba ne more dovoliti »luksuza«, da bi skoraj ena petina naše družbe živela pod trikrat do petkrat slabšimi pogoji od slovenskega poprečja oziroma ob petkrat do desetkrat manjših dohodkih kot so najvišji dohodki v posameznih družbeno-političnih skupnostih. Mislim, da je zato treba pozdraviti pobude, ki so jih dale družbeno-politične organizacije, predvsem pa Socialistična zveza delovnega ljudstva in Zveza komunistov, za postavljanje tega vprašanja na dnevni red in za neodložen začetek njegovega reševanja.

Zato menim, da ima postavljanje tega vprašanja na dnevni red prelomen pomen glede na to, da smo od dolgoletnega zanikanja in zapiranja oči pred tem problemom prišli vendarle do spoznanja in priznanja, da ta problem obstoji. Začetek te razprave pomeni hkrati tudi legalizacijo tega problema, saj smo še pred letom dni s te govornice slišali izjavo predstavnika odgovornega foruma Slovenije, da vprašanje nerazvitih območij v republiki Sloveniji še nima državljankega statusa. Smatram tudi, da začetek razprave o konkretnem osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij pomeni, da smo prišli od zbiranja starih čevljev in ponošenih sukenj k njegovemu konkretnemu reševanju.

Nadalje želim poudariti, da so po mojem mišljenju dani vsi pogoji, da ta nelahek, lahko bi rekli tudi društveno delikaten problem, rešujemo v mirni in konstruktivni atmosferi.

Mislim, da takšna konstruktivna atmosfera in pripravljenost obstoji tako na strani družbeno-političnih in gospodarskih dejavnikov kakor tudi na nerazvitih območjih. Na vseh ožjih in širših sestankih predstavnikov manj razvitih območij je jasno prišla do izraza zavest, da je za uspešno reševanje tega vprašanja potrebno predvsem večje in bolj smotrno angažiranje lastnih sil. Nikjer ni bilo zahtev po političnih tovarnah! Upravičeno pa se pričakuje aktivno sodelovanje širše družbeno-politične skupnosti v ustvarjanju pogojev za skladnejši razvoj v skladu z vsemi načeli našega ekonomskega sistema in z načeli družbeno-gospodarske reforme.

Zato pa — da se blago izrazim — zelo čudno zvenijo pisana ali govorjena opozorila o zidanju gradov v oblake, o tovarni v vsaki vasi in o iluzijah glede republiške malhe, iz katere bi sedaj manj razvitim območjem na široko delili milijarde.

Mislim, da takšen pristop ne krepi konstruktivne atmosfere, lahko pa samo vzbudi sum v dobro voljo in resne namere pri reševanju tega vprašanja.

Ne želim dramatisirati teh okoliščin, še manj pa kakorkoli prizadeti kogarkoli, vendar pa zaradi slovenske javnosti, ki bere vse te stvari, ki sem jih ravnokar omenil, želim prepričati tiste, ki ob besedi o razvoju manj razvitih začnejo takoj misliti na nekakšno »malho«, ki jo je treba pred nekom braniti. Želim prepričati tiste, ki tako pristopajo k stvari, da na manj razvitih območjih ne živijo nikakršni rokomavhi, temveč delovni ljudje, ki predvsem obračajo svoje žepe in ne tuje malhe, da bi našli kakšen dinar za svoj napredek. Želim jih prepričati, da živijo tam ljudje, ki so dali velik prispevek k zmagi naše revolucije, prispevek v krvi in v premoženju; če smo seveda pripravljene spomniti se slavnih partizanskih enot brkinske čete in brkinske brigade, belokranjskega odreda, belokranjske brigade, brežiške čete, kozjanske čete, Lackovega odreda in tako dalje. Tam živijo ljudje, ki so v 25 letih dali tudi velik prispevek k temu,



da smo dosegli današnje stopnje razvoja v Sloveniji. Danes, po 25 letih graditve socializma v naši socialistični družbi, ne želijo in ne pričakujejo ničesar drugega kot to, da jim družba omogoči, da začnejo tudi sami sebi graditi socializem, in sicer tam, kjer so se borili, tam, kjer delajo in tam, kjer živijo, ne pa v Avstriji, Nemčiji in Avstraliji.

Mislím, da je treba takšen vsestransko konstruktiven pristop samo pozdraviti in ga v procesu reševanja tega vprašanja samo še krepiti, če nočemo ustvariti več problemov, kot pa bi jih s tem zakonom skušali rešiti.

Kot ilustracijo te konstruktivne atmosfere in pripravljenosti na strani manj razvitih naj navedem samo informacijo, ki jo je poslala kreditna banka o sestanku združenja poslovnih bank Slovenije s predstavniki občin, v katerih območje spada Kozjansko. V tej informaciji, ki jo je kreditna banka dostavila tudi naši skupščini, banka ugotavlja:

»Nihče od predstavnikov občin ni glede gospodarskega razvoja vztrajal pri kakršnikoli ugodnosti ali administrativnih ukrepih. Vsi so bili enotnega mnenja, da je treba sicer spodbuditi sicer pospešen razvoj teh območij, vendar izključno na bazi pogojev, ki jih posamezna območja imajo, ter na bazi enotnega sistema financiranja razširjene reprodukcije. Večina občin ima jasno orientacijo o lastnih pogojih razvoja, ki jih lahko ocenimo kot povsem realne in izvedljive, brez neizvedljivih investicijskih pogojev.«

Pri podrobni obravnavi osnutka je najprej potrebno ugotoviti, da je osnutek sam v sebi kontradiktoren. Osnutek nosi naslov: »Zakon o pospeševanju razvoja manj razvitih območij«, vsa merila pa se nanašajo samo na občine. Tudi vsi ukrepi za usmerjanje prostih sredstev družbene reprodukcije se vežejo na občine. Zakon dejansko deli sicer strnjena manj razvita območja ter rešuje probleme le v posameznih delih teh območij, drugih delov pa se ne dotika. Posamezna, sicer strnjena območja, kot so, na primer, Brkini, prepušča takšna, kot so, precej negotovim perspektivam gravitacijskih centrov. Pri tem ne gre samo za to, da osnutek zakona ne rešuje problema nerazvitih območij, temveč tudi sam način reševanja, namreč le prek občin, zmanjšuje učinkovitost, racionalnost in ustreznost predlaganih ukrepov, celo na tistih delih nerazvitih območij, ki se po tem osnutku vključujejo v reševanje, že samo s tem, da se rešuje del problema, ne pa celota.

Že včeraj je tovariš Lesar v enotnem zboru dejal, da že precej časa v naši politiki čvrsto podpiramo medobčinsko sodelovanje in se borimo proti zapiranju občin v svoje meje. Tudi občine, ki obsegajo dele strnjenih manj razvitih območij, so pokazale svojo veliko pripravljenost, da tesno sodelujejo pri reševanju tega problema. Dogovarjale so se o skupni politiki, skupnem programu in skupni akciji za razvoj teh območij. Osnutek zakona pa s tem, ko celotno akcijo usmerja na posamezne občine, naravnost razbija tako medobčinsko sodelovanje v reševanju tega izredno akutnega problema in demobilizira vrsto dejavnikov, ki bi sicer bili pripravljene, da se angažirajo. Za primer naj samo povem, da se je 6 občin, ki obsegajo dele strnjenega ozemlja Kozjanskega, na vrsti sestankov med seboj dogovorilo o skupni politiki, o skupnih naporih, o financiranju skupnega programa razvoja Kozjanskega in podobno, kar pa seveda s takim reševanjem, kot ga predlaga osnutek, pade v vodo.

Naj še samo dodam, da razlogi, s katerimi je na zasedanju delegatov občin tovariš Štrukelj, danes pa tovariš Tribušon, utemeljil predlog, da naj bo le občina kot teritorialna enota podlaga za merjenje nerazvitosti, niso prav v ničemer prepričljivi.



Če smo našli možnosti medobčinskega sodelovanja v regijah, glede vprašanj socialnega zavarovanja, zdravstvenega zavarovanja, cestnega sklada in v drugih primerih, pa za to občine niso utrpel prav nobene škode, in ni bil pri tem prav nič prizadet ustavni položaj občine, ne bi bil ta položaj prav nič okrnjen, če bi občine v regionalnem planu razvoja kot medobčinski forum sodelovale skupaj z republiko pri reševanju tega vprašanja. Moram reči, da so me volivci iz moje volilne enote, ki sicer po nobenem kriteriju ne more biti uvrščena med nerazvite, obvestili, da predloženi osnutek zakona ni sprejemljiv. Pismo pa sem obveščen, da ni sprejemljiv tudi za volivce vsega spodnjega Posavja.

Mislim, da bi bilo koristno, če bi izvršni svet napravil potreben napor in v dilemi: območja ali občine, našel za strnjena območja rešitev v medobčinskem merilu, s čimer bi prispeval k celovitejšemu reševanju problema, angažiral znatno večje število dejavnikov, gospodarskih organizacij, bank in tudi občin za to akcijo, s tem pa bi tudi krepil medobčinsko sodelovanje in sistem družbenega dogovarjanja. Takšna mobilizacija širšega števila lokalnih dejavnikov pa bi prispevala tudi k temu, da bi se z enako količino republiških sredstev in z večjo mobilnostjo lokalnih sredstev problem reševal celoviteje.

Tovariš Tribušon je v imenu izvršnega sveta dejal, da uporaba občine kot merila za merjenje nerazvitosti še ne pomeni, da se s tem izključuje regionalni pristop k izvajanju politike pospeševanja razvoja manj razvitih območij zlasti v razvijanju infrastrukture. Ta formulacija je sicer zelo elastična, mislim pa, da je vsakemu jasno, da izjava v taki formulaciji ne obvezuje nikogar. Če pa je predlagatelj, to je izvršni svet, resnično pripravljen vgraditi to misel v svojo politiko, predlagam, da se na ustreznem mestu v zakonu doda besedilo, da ta zakon glede republiške intervencije pri graditvi infrastrukturnih objektov velja tudi za tiste dele manj razvitih območij, ki sicer ne bodo vključeni v manj razvite občine. Hvala.

**Predsednik Miran Goslar:** Mirko Žlender ima besedo!

**Mirko Žlender:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pred nami je konkreten predpis, ki naj kompleksno urejuje vprašanje razvoja nerazvitih območij Slovenije. Mislim, da s tega mesta ni treba podati nobenega političnega govora, ker so bila politična stališča o nujnosti reševanja tega vprašanja sprejeta tako v tem domu, kot tudi v ustreznih organizacijah. Zato bom konkretno obravnaval sam osnutek zakona, ki je pred nami, in obrazložil stališče, ki je bilo nedavno večinsko zavzeto tudi v klubu poslancev pomurske in mariborske regije v Ormožu.

Če obravnavamo osnutek iz perspektive, da bo ta predpis reševal vprašanje nerazvitosti v republici Sloveniji, bi bila verjetno potrebna tako široka in obširna diskusija, kot se je v Sloveniji med tem že razmahnila. Vendar pa se sprašujem, če je taka širina razprav sploh umestna glede na to, da je ta predpis ekonomsko usmerjen samo na eno intervencijo republike, namreč na intervencijo republike na področju gospodarskega razvoja nerazvitih območij, to je tistega razvoja, ki ga bodo morale pospeševati gospodarske organizacije, poslovne banke in same občine, republika pa pomaga samo z beneficiranimi obrestmi oziroma drugimi bonitetami, ki jih daje osnutek zakona.

Verjetno je danes težko zavzeti določeno stališče do tega predloga, vendar mi je jasno, da je treba sprejeti take rešitve, ki ne bodo Slovenije še bolj disperzirale, pač pa je najbrž treba iskati rešitve v policentričnem razvoju, o čemer



smo se v tem zboru že sporazumeli, ko smo razpravljali o konceptu dolgoročnega razvoja.

Ce priznavamo to načelo, je verjetno težko zastopati stališče, da bi morala vsaka vas oziroma vsako nerazvito območje imeti nek gospodarski objekt. Ob tem je tudi vprašljivo, kako se bodo razpravam, ki se danes vodijo v skupščini oziroma v regionalnih ali občinskih merilih, odzvale poslovne banke in gospodarske organizacije, ko je poudarjeno, da naj bo ekonomika tista, ki naj usmerja razvoj nerazvitih območij.

Glede samega osnutka želim pojasniti stališče, ki je bilo večinsko izraženo na posvetovanju v Ormožu in tudi moje osebno stališče.

Podpiram v celoti izhodišča izvršnega sveta, ki so bila danes navedena v ekspezeju. Podpiram tudi rešitve, ki jih vsebuje osnutek, čeprav z določeno rezervo, vendar boljših rešitev do danes še nihče ni predložil. Doslej je bilo veliko kritike in napadov ter iluzij, da se da zadeve bolje urediti, vendar konkretne rešitve še ni predlagal nihče.

Glede predlaganih kriterijev menim, da se verjetno za ekonomiste in za znanstvenike zelo vprašljivi. Za politike pa vendarle sprejemljivi ob upoštevanju obrazložitve tovariša podpredsednika izvršnega sveta, ki pravi, da je uporaba različnih meril za nerazvite občine pripeljala predlagatelja do enakega rezultata. Zato mislim, da je predlagana merila mogoče sprejeti.

Ko smo na širšem regionalnem posvetu v Ormožu obravnavali ta merila, je bil dan predlog, da se kot merilo upošteva tudi stopnja razvoja v zadnjih šestih oziroma sedmih letih. Takoj pa so bili navedeni nasprotni argumenti, češ, to je lahko zelo dubiozno in zelo dvomljivo merilo, kajti Jugoslavija kot celota je izkazovala v zadnjih šestih letih večjo dinamiko rasti, kot marsikatera ekonomsko razvita država na zahodu.

Največ razprav se nanaša na vprašanje, ali ugotavljati nerazvitost po občinskih merilih ali pa po kakšnih regionalnih načelih. Mi vsi smo bili zagovorniki komunalnega sistema in smo večkrat na tej govnici in v tem domu postavljali občino kot temeljno družbeno-politično skupnost, v kateri naj se razrešujejo vsi interesi proizvajalca oziroma neposrednega občana. Danes poskušamo to načelo v bistvu zanikati in postavljati kriterije za ugotavljanje nerazvitosti glede na neke teritorije oziroma regione, ki pa so zelo dvomljivi.

Res je, da so posamezna območja nerazvita, vendar ta območja ne visijo v zraku! Ta območja so sestavni del posameznih občin in najbrž je zato treba izhajati iz kompleksa in upoštevati tisto, kar je bilo v uvodnem ekspezeju rečeno, namreč, da vsako tako območje gravitira k bolj ali manj razvitemu centru. Če bi jaz kot predsednik občine Maribor gledal na ta problem le z vidika lokalnih interesov, bi lahko popolnoma dokumentirano dokazal, da je del mariborske občine, ki spada geografsko pod Kozjak in pod Slovenske gorice, enako kot občina Lenart ali kot radgonska občina, praktično nerazvit in da tudi to območje ne dosega tistih indikatorjev in pokazateljev, ki jih zakon postavlja kot merilo razvitosti. Jaz mislim, da bi tak primer lahko našli tudi v občini Ljubljana-Vič in tudi v vsaki drugi slovenski občini, razen v občini Ljubljana-Center. Ker pa rešujemo vprašanje nerazvitosti v nacionalnem okviru, seveda ne moremo pristati na take lokalistične težnje.

Zastopam stališče, da je občina temeljna družbeno-politična skupnost, za katero se vodijo vsi potrebni podatki in da je le v občini mogoče najti merila, ki lahko objektivizirajo presojo, ali je določeno območje občine ali več občin manj razvito.

Pri tem nam mora biti jasno, da v bistvu to pomeni le en delček reševanja problema nerazvitosti. Večji del sredstev se namreč daje kot intervencija družbe za pomoč nerazvitim na podlagi drugih predpisov. Po podatkih izvršnega sveta se računa, da bo republika na podlagi tega zakona intervenirala z eno do dve milijardi dinarjev na leto. Večina sredstev za pomoč nerazvitim se daje po posebnih predpisih na področju izobraževanja, socialnega in zdravstvenega zavarovanja ter na področju kmetijstva. Na teh področjih smo začrtali določeno politiko, v kateri je socialni vidik družbene podpore nerazvitim občinam močno upoštevan. V današnjem osnutku pa vidim tipičen ekonomski instrument, ob katerem se republika pojavlja kot intervenient, kadar je gospodarska organizacija ali poslovna banka iz poslovnih interesov zainteresirana nekje na nerazvitem območju nekaj graditi. Republika beneficira in s tem stimulira graditev na takem območju.

Pogled na slovensko karto nam, tovariši in tovarišice poslanci, pokaže, da najbrž ni nobenega nerazvitega območja v Sloveniji, ki ne bi bilo 20, 30 ali pa kvečjemu 40 km oddaljeno od kakšnega industrijskega ali pomembnejšega gospodarskega središča. Zato mislim, da bi bilo treba na tem mestu ob tem predpisu dosti bolj poudariti tiste določbe zakona, ki so sicer zelo ohlapne in v bistvu zvenijo kot priporočilo, po katerih je treba pospeševati infrastrukturne investicije in s tem povezovati ta nerazvita območja z obstoječimi centri. Treba se je zavzemati za to, da bodo cestni sklad in drugi samoupravni skladi intervenirali s svojimi sredstvi na nerazvitih območjih.

Zaključujem z izjavo, da podpiram osnutek zakona ne samo v svojem imenu, pač pa v imenu številnih poslancev, ki so bili zbrani na sestanku kluba. Menim, da bi bilo koristno razmisliti o tem, ali se ne bi republika bolj obvezala glede investicij infrastrukturnega pomena na manj razvitih območjih, kajti treba je iskati rešitev v povezavi teh območij z industrijskimi in gospodarsko pomembnejšimi središči. Ne moremo zagovarjati še večje disperzije našega gospodarstva kot smo jo izvajali že doslej. Če bomo nadaljevali tako politiko še 20 ali 30 let, bo slovensko vodstvo bolela glava, kajti tovarna, ki jo postavimo na nerazvitem območju, potegne za seboj vrsto komunalnih in drugih investicij, ki jih majhen narod z milijon sedemsto tisoč ljudmi najbrž ne bo zmožel. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Štefan Toth!

Štefan Toth: Tovariši predsednik, tovariši poslanci! K že izrečenemu je po mojem mnenju težko dodati karkoli novega. Zato naj mi bo dovoljeno, da v podporo predloženemu zakonskemu osnutku podčrtam in izločim iz celotnega kompleksa gradivo, ki je pred nami, nekaj okoliščin in dejstev oziroma momentov, ki jih nikakor ne moremo prezreti.

Sedanje razlike v razvitosti posameznih delov Slovenije so nevzdržne in porajajo številne konflikte ekonomske, politične in socialne narave. Nesporno je, da pri obstoječem ne more ostati in da smo dolžni to vprašanje čimprej rešiti. Že zgodovinski pomen ima ugotovitev, da je hitrejši razvoj manj razvitih potrebno le sistematsko reševati in to z ekonomskimi instrumenti, kakor tudi dolgoročno.

Osnutek, ki je danes pred nami, zagotavlja ta osnovna izhodišča, oziroma temelje, o katerih je tekla široka diskusija v preteklosti. Celo več! Menim, da ima osnutek, ki je pred nami, številne druge pozitivne attribute, ki mu dajejo



pečat realnosti in konstruktivnosti, in prav iz tega razloga ga kaže toliko bolj podpirati.

Razumljivo, da tudi ni moč oporekati tistim, ki opozarjajo na nekatere pomanjkljivosti pričujočega osnutka. Vsekakor ima osnutek tudi pomanjkljivosti. Vendar argumenti »za«, če jih sumiram, daleč pretehtajo argumente »proti«. In prav zaradi tega sem popolnoma prepričan, da bodo predloženi osnutek podprli vsi tisti, ki mislijo konstruktivno.

O posebnih odlikah pričujočega osnutka ne bom govoril. Vendar pa menim, da je treba vsekakor poudariti naslednje:

- V njem se odraža realen pristop k reševanju te problematike.
- Osnutek je precej objektivni in upošteva stvarne razmere.
- Osnutek fiksno kategorizira manj razvita območja.
- Na koncu je poudariti tudi njegovo težnjo, da v perspektivi ekonomske emancipira manj razvita območja.

Besedo ali dve morda tudi o najpomembnejši dilemi, ki je danes pred nami, to je, kdo naj bo subjekt tega zakona – občina ali geografska območja.

V celoti se strinjam s tistimi, ki odrekajo možnost, da bi subjekt tega zakona bila geografska območja, in to iz razlogov, ki so bili tukaj danes že obrazloženi, med ostalimi tudi s strani mojega predgovornika.

Poudarjam, da je subjekt zakona, ki je tukaj pred nami, lahko le občina. Argumenti za to so dovolj prepričljivi. Vendar lahko stvari postavljamo tudi nekoliko drugače. Če bi določili za subjekt geografsko območje, bi se izpostavili nevarnosti, da bodo problemi manj razvitih, o katerih so tekle številne razprave na vseh možnostih republiških forumov, slejkoprej preneseni v občine, kajti prepričan sem, da v Sloveniji ni nobene od 60 občin, ki na svojem teritoriju poleg močno razvitih središč ne bi imela tudi nerazvita ali manj razvita območja. Zaradi tega menim, da bi sleherna uzakonitev geografskega območja pomenila prenašanje številnih problemov, s katerimi smo se tukaj ukvarjali, naprej na občine. Hvala lepa.

**Predsednik Miran Goslar:** Besedo ima Bogdan Šnabl!

**Bogdan Šnabl:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da v nekaj besedah povem svoje mnenje o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Sloveniji, o katerem sedaj teče beseda in ki je posebno v zadnjem času precej razgibal javno mnenje in razburkal duhove širom Slovenije.

Glede na dosedanje razprave in obilico predlogov, ki so nam bili posredovani, ne morem povedati ali predlagati kaj novega, pač pa ostajam še vedno v hudi dilemi, kako se odločiti, za kaj glasovati, da bi pereče vprašanje konkretnega začetka reševanja problema nerazvitih končno dobilo svoj pravi okvir in da bi našli učinkovito in pravično osnovo za vse, ki so potrebni pomoči za svoj gospodarski in drugačni vsestranski razvoj.

Na posvetovanju predstavnikov občin, predstavnikov družbeno-političnih organizacij in poslancev celjske regije, ki je bilo pred nekaj dnevi, je bila jasno in glasno izražena ugotovitev, da je sprejem zakona nujna in neodložljiva potreba, vendar pa se naj sprejme tak zakon, v katerem bodo najbolj sprejemljivi kriteriji za ugotavljanje nerazvitosti. Na tem sestanku je bila izražena zahteva, da je tudi za nerazvite občine oziroma območja, ki jih kriteriji ne bi želeli

potrebno določiti nekatere oblike pomoči za njihov nadaljnji razvoj in za postopno odpravo njihove nerazvitosti.

Menim, da je vprašanje kriterijev za določanje razvitosti ali nerazvitosti posameznih občin ali območij precej zapleteno ter da ga brez znanstveno dognanih proučitev in analiz ne bo mogoče objektivno in pravično rešiti. Trditve ali dokazovanja, da je ta ali oni kriterij boljši in pravičnejši, pa se na koncu zlijejo v ugotovitev, da so pri uporabi večine kriterijev ugotovljene kot nerazvite v glavnem vedno iste občine. Zato soglašam tudi s stališčem odbora za finance in proračun, da so namreč za opredelitev nerazvitosti absolutna merila primernejša od relativnih.

O relativnosti teh meril je pravkar govoril tovariš Žlender, vendar bom ta problem ilustriral še s svojim primerom. Živim v okolju, ki je gospodarsko nerazvito, lahko rečem revno, pa čeprav se to okolje nahaja v občini Celje, ki je sicer po razvitosti in narodnem dohodku na prebivalca nekje na vrhu te lestvice. To okolje pa ne zajema samo severnega dela občine Celje, temveč se razteza prek Dobrne in Paškega Kozjaka do Mislinje, od tam pa prek Vitanja in južnega pobočja Pohorja do bližine Slovenskih Konjic. Ves ta svet je gospodarsko nerazvit in tvori obsežno območje, ki ga, morda z izjemo nekoliko bolj razvite toda nezadovoljive infrastrukture lahko štejemo za nerazvito območje.

Tudi to območje, katerega jedro je od občinskih središč precej oddaljeno, se deli na tri občine, ki pa zaradi drugih perečih in nerešenih problemov še precej časa ne bodo mogle same razvijati in gospodarsko krepiti te predele, ki postajajo že velik socialni problem; od tam beži mladina, tam životarijo ljudje s svojimi usodami in je še vedno mnogo revščine.

S tem sem brez kakršnihkoli pretenzij želel povedati, da je takih predelov in območij v Sloveniji še več, in da je zato prav in tudi v trenutku edino mogoče, da k reševanju teh problemov pristopimo postopoma in seveda sistematično.

Zaradi navedenega in ker se mi zdi, da je potrebno upoštevati tudi omejene možnosti republike, podpiram diferenciran pristop k reševanju problema nerazvitosti, pri čemer naj bi bila tista skupina manj razvitih občin, ki izpolnjujejo vse uporabne kriterije, deležna vseh ugodnosti, drugi del nerazvitih občin pa bi bil zaenkrat upravičen samo do dela teh ugodnosti, in sicer v smislu predloga, kakršen je bil dan na zasedanju delegatov občin.

Ta predlog je tudi istoveten s stališči izvršnega odbora republiške konference Socialistične zveze, ker je na 3. strani v 3. točki teh stališč jasno izraženo mnenje, da je strnjenim nerazvitim območjem, kot so Brkini in druga, torej takim, ki jih kriteriji ne bodo upoštevali, določiti tudi nekatere oblike pomoči, kar je hkrati tudi v soglasju s stališči večine predstavnikov celjske regije, o čemer sem govoril na začetku razprave.

Izjavljam, da bom podprl predloženi osnutek. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Predlagam, da prekinemo sejo. Ura je 12.30 in ob 13. uri sejo nadaljujemo!

(Seja je bila prekinjena ob 12.30 in se je nadaljevala ob 13.10.)

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima tovariš Rudi Rebek!



R u d i R e b e k : Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Že vnaprej ne morem mimo dejstva, da ne bi omenil družbeno-političnih organizacij in pozdravil prizadevanja organov izvršnega sveta, ki poskušajo z družbeno intervencijo pomagati pri razvoju manj razvitih območij v Sloveniji. Vendar menim, da bi ta pomoč morala zajeti tista območja, ki so resnično ogrožena, ne glede na občinske meje, in so glede zaostalosti na družbenoekonomskem in socialnem področju najbolj problematična.

Predlagane rešitve oziroma merila glede ugotavljanja nerazvitosti so prezozka in glede na teritorialno razširjenost nesprejemljiva, ker kriteriji niso zajeli tistih območij, ki predstavljajo ne samo ekonomsko nerazvitost, temveč tudi politične probleme. Kriteriji bi lahko bili bolj elastični; pa tudi stopnje razvitosti ne moremo določiti enostavno z instrumenti, ker nas lahko privedejo do zgrešenih ciljev. Razprave o tem zakonu pa verjetno ne bi bile tako problematične, če bi bila že sedaj znana stališča in usmeritve srednjeročnega in dolgoročnega razvoja Slovenije in s tem tudi vseh območij v Sloveniji.

Razumljivo je, da se v času vsestranskega napredka večja tudi odgovornost posameznih predstavniških teles za dohajanje tega splošnega napredka, ki se odraža doma pa tudi drugod po svetu. Zato obstaja bojazen, da se bodo sedanje razlike med razvitimi in nerazvitimi še nadalje poglobljale. Prav sedanje stanje terja, da se s preudarnimi in natančnimi analizami napravi program enakomernega razvoja vseh delov Slovenije. Naša hotenja za odpravo nerazvitosti je treba usmeriti tudi v aktiven odnos do kapitala oziroma do sredstev za razvoj, ker prevladuje mnenje, da imajo dostop do teh sredstev samo privilegirani in da se ne upoštevajo realni programi nerazvitih, čeprav ti programi zagotavljajo ekonomsko rentabilnost naložb in njihovo politično uspešnost. Skratka, omogočiti moramo vsem, ki si prizadevajo za nadaljnji razvoj, enakopravno koriščenje sredstev »državnega kapitala«.

Naj povem, da sem v zvezi z razpravami o vprašanih manj razvitih pozdravil izjavo predsednika Zveznega izvršnega sveta, ki jo je pred nekaj meseci dal v Novi Gorici za časopis »Srečanja«. Prebral bom samo del vprašanja in odgovor.

Torej vprašanje: »Navajamo, da v sosednji deželi deluje državni mehanizem, ki nudi razne olajšave oziroma pomoč gospodarskemu razvoju omenjenih krajev. Menimo, da bi morali pri nas takšna vprašanja reševati v okviru celovitega in širšega družbenega programa tako, da bi na nek način vsa skupnost zagotavljala pomoč krajem in ljudem ob naši etnični meji. Gre namreč tudi za zaščito prav te etnične meje slovenskega naroda oziroma jugoslovanske socialistične družbe. Kakšno mnenje imate o teh dilemah, tovariš predsednik?«

Odgovor: »Že ob obisku v Tolminu sem poudaril, da bi morali v nadaljnjem programiranju razvoja Socialistične republike Slovenije in tudi vse naše Jugoslavije posvečati posebno pozornost krajem na Primorskem. Gre namreč za to, da v nekaterih krajih zaradi oddaljenosti in drugih specifičnih pogojev, v katerih žive prebivalci, ne bi mogli brez posebne družbene pomoči reševati problemov nadaljnega razvoja. Kot tak primer smo navajali celotno Soško dolino in druge hribovske predele ob njej. Ni dovolj, če se tem krajem odpro samo poti do večjih središč, marveč je potrebno odpreti tudi nadaljnje perspektive za njihov lasten razvoj. Predstavniki zveznega in republiškega izvršnega sveta, ki smo bili na razgovoru v Tolminu, kjer smo obravnavali problem tega območja, smo bili soglasni, da je treba vse krajevne iniciative, a teh ni malo, ki spodbujajo lasten gospodarski razvoj glede na okoliščine, razmere in možnosti, ki so danes



skrite v primorski zemlji in ljudeh, podpreti z načrtno ekonomsko politiko naše skupnosti. Delno se to že uresničuje, verjetno pa bo treba v tej smeri še pospeševati naša prizadevanja. Do primorskega prebivalstva imajo vsi jugoslovanski narodi in vsa jugoslovanska socialistična skupnost svoj poseben dolg, ki je nastal v izredno težkih okoliščinah v zadnjih sto letih, zlasti pa v času junaškega boja prebivalstva in slehernega zaselka v primorskih krajih proti fašističnemu raznarodovanju. V štiriletnem osvobodilnem boju je bila Primorska zgled enotnosti in enotne privrženosti naše nacionalne in socialistične revolucije. Narodni in socialni interesi tega prebivalstva se skladajo in to je bil eden od razlogov, da se je vizija proklamiranega Cankarjevega narodnostnega programa uresničila s tako ogromno ljudsko energijo in enotnostjo prav na Primorskem.

Omenil bi še en dolg, ki je nastal po osvoboditvi naše dežele, ko smo v naši veliki ihti po hitrejšem gospodarskem razvoju razvijali predvsem tista gospodarska središča, ki so za to imela najboljše pogoje in pri tem dolga leta puščali v nemar celo vrsto oddaljenih krajev in ljudi, čeprav so bili naši najtrdnjeji opornik v osvobodilnem boju.

Končno je prišel čas, da se na celotnem območju odprejo širše perspektive za nadaljnji družbeni gospodarski razvoj. Ne moremo biti socialistična in pravična družba, če ne bi razmišljali o nadaljnjem gospodarskem in znanstvenem razvoju vseh tistih silnic, ki so v Sloveniji lokomotive razvoja in napredka in tako spodbujali vse človeške dejavnike za izkoriščanje slehernih možnosti za vključitev v ta razvoj. Zlasti je velikega pomena za vse te kraje programiranje infrastrukture za celotno območje. Sem sodijo energetski viri, transport in temeljni življenjski pogoji za lasten razvoj. Gre za to, da bi z usmerjanjem bančnih sredstev, dolgoročnimi olajšavami, beneficiranjem obresti pri najemanju kreditov in drugimi ukrepi, ki jih sicer uporabljamo v jugoslovanskem merilu za hitrejši razvoj manj razvitih območij, pospešili gospodarski in kulturni napredek teh krajev. Ni nobene republike in tudi ne ožje regije, ki ne bi imela takih odprtih problemov, kot so v Jugoslaviji navzoči prav na nerazvitih območjih, pa tudi pri nas na Primorskem.« Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Jože Žnidaršič.

Jože Žnidaršič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dosedanje priprave za izdajo zakona o pospeševanju razvoja nerazvitih območij v Sloveniji so vzbudile med ljudmi v občini Ilirska Bistrica nedvomno več zanimanja kot katerikoli drug zakonski akt, ki je v Sloveniji zagledal dan v preteklih letih. Čutim, da izražam voljo, želje in misli občanov moje volilne enote, ko pravim, da vidijo v osnutku zakona najprej sposobnost in željo izvršnega sveta, da z absolutnimi merili pove, da imamo tudi v naši republiki gospodarsko, socialno in družbeno-politično zaostala območja in da smo jih pripravljene intenzivneje razvijati z lastnimi močmi. Po tej poti naj gredo tudi vsi tisti, ki so jim taka ali podobna obeležja dobrodošel argument za črpanje sredstev iz zveznega proračuna. V njem vidijo občani, ne nazadnje, tudi težnjo, da se v poživitih gibanj na nerazvitih območjih usmeri predvsem pozornost občin in ožjih družbeno-političnih institucij in skupnosti. Prebivalci takih območij ne marajo socialne pomoči in priznavaln, temveč si želijo aktivne pomoči zlasti v obliki dotoka ekonomskih moči in v obliki odpiranja novih delovnih mest. Ker so ta območja pretežno kmetijska, želijo, da bi kot posledica tega zakona prišlo v prvi vrsti tudi do spremembe naše splošne politike do zasebnega kmeta. Hočem



reči, da so naša politična stališča do kmeta in kmetijstva dovolj jasna, da bi jim lahko sledila veliko bolj konkretna dejanja in ukrepi kot doslej.

Čeprav razvoja nerazvitih ali manj razvitih območij ne gre metati v povsem isti koš z razvojem kmetijstva, pa to dvojje povsem lahko istovetimo na nekaterih od teh območij. Zaradi našega dosedanjega razvoja pa si želimo predpisov in konkretno ta zakon čimprej, da bi — če že ne moremo zmanjšati razlik v gospodarski zmogljivosti posameznih območij — te razlike vsaj fiksirali, dokler ne bi napočil ugoden trenutek za njihovo omilitev. Vendar pa vsak dan slišimo mnenja, ki jih tudi sam podpiram, da bi lahko, če smo že toliko časa čakali, osnutek zakona temeljiteje pripravili, čeprav nekoliko kasneje, zlasti v pogledu kriterijev, njihovem številu, njihovi natančnosti in v pogledu točnejše definicije oblik pomoči območjem, ki bi po takih bolj kompleksnih kriterijih štela za nerazvita.

Imam nekaj konkretnih pripomb. Prva se dotika 2. člena osnutka zakona.

V 2. členu naj bi poleg tega, kar je že napisano, še dodali, da se za manj razvita območja štejejo tudi območja Haloz, Kozjanskega in Brkinov.

Dovolite mi, da svoj predlog utemeljim s primerom Brkinov, ki jih najbolj poznam, čeprav vem, da je v poslednjem času toliko preveč napisanega in povedanega o njih, kot je bilo v preteklih letih premalo. Pozabljano gričevje Brkinov, včasih znano po sadju in plemenski živini, vsestransko propada že od časa narodnoosvobodilne borbe. 564 km<sup>2</sup> veliko območje je večje od 51 in manjše le od 9 občin v Sloveniji. Razteza se na območju treh občin in obsega 95 naselij z 11 000 prebivalci. Tretjina prebivalstva ustvarja le desetino narodnega dohodka v teh občinah. Narodni dohodek na prebivalca v Brkinih znaša 120 do 140 000 starih dinarjev. 30 % ljudi je starih nad 60 let; v desetih letih se je ta kategorija nad 60 let starih povečala za 9 %, kategorija mladih pod 14 let pa se je zmanjšala za 8 %.

Področje Brkinov označuje skrajna gospodarska in socialna nerazvitost, naglo upadanje prebivalstva in tudi njegovo hitro staranje. Če pravimo, da je Slovenija narod starejših ljudi, potem so Brkinci narod očakov.

Odhod mladih pušča za seboj krute družbene in socialne probleme, poleg tega pa tudi druge razmere prispevajo k temu, da te probleme vidimo predvsem kot gospodarske; kot pomanjkanje cest in vode, kot pomanjkanje novih virov zaposlitve, kot avtarktično usmerjenost majhnih, razparceliranih in neopremljenih kmetij, kot skupek vprašanj, ki jih sežanska, postojnska in ilirsko-bistriška občina same ne morejo rešiti, ker presegajo njihovo moč. Dati takemu območju infrastrukturo je lahko mnogo ali pa nič, če te infrastrukture nima kdo uporabljati. Zato bi moralo priti do družbene in gospodarske intervencije na tem območju takoj in brez pomisleka. In ker je območje Brkinov enotno in skladno po svoji geografski legi, zgodovini, edafskih faktorjih, navezanosti na trg in zaledje, po vlogi v NOB in, če hočete, tudi v morebitni novi vojni, mora biti pristop do takega območja enoten predvsem v razreševanju problemov in v programiranju, čeprav je presekan o umetnimi mejami treh občin.

Da je takšen pristop možen, kažejo že nekateri skupni ekonomski programi, ki so bili doslej pripravljani in izvedeni; na primer za razvoj sadjarstva, cest, oskrbe z vodo in elektrifikacijo.

Zato se vprašujemo, ali lahko ob tem Brkini ostanejo izven zakona? Ljudi, ki živijo v Brkinih, pravzaprav ne zanima, kaj bo zakon storil z njimi, zanima jih razvoj Brkinov in njihovo življenje.

Zato sodim, da bi morali kot nerazvita območja označiti tudi tista, ki sem jih že poprej posebej navedel.

Ker najdemo sled nerazvitosti tudi v najbolj bogatih predelih sveta, mislim, da moramo določiti spodnjo površinsko mejo za tako območje. Zdi se mi, da bi takemu kriteriju ustrezalo, da označimo kot nerazvita le nekatera večja območja, kot so Haloze, Brkini, Kozjansko, pa morda nekatera druga.

Kljub temu, da je sedanji osnutek pomanjkljiv, pa sem trdno prepričan, da bi z odlašanjem sprejema tega zakona povečali škodo in razlike med razvitimi in nerazvitimi območji. Predloženi zakon naj bi veljal samo eno leto. Ob tem ko se skušamo primerjati z industrijsko razvitimi deželami, bi lahko tudi vso našo administracijo, mehanizacijo, avtomatizacijo in mehanografijo priredili tako, da bi zajemala celotna nerazvita območja in se ne bi smeli zadovoljiti z razlago, da se statistika in sploh vsi podatki vodijo samo v okviru občine in da so občine na splošno najprimernejša upravna, politična in administrativna enota za predlagani sistem pomoči.

Strinjam se, da je za to sedaj premalo časa. Vem pa, da je eno leto dovolj dolga doba, da v njej lahko pokažemo in dokažemo, da smo se resnično rešili spon administrativnega sistema. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Ivan Pučnik ima besedo.

Ivan Pučnik: Spoštovani tovariši in tovarišice! Priprave zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji so, kot je razvidno iz dosedanjih razprav, naletelo na veliko odobravanje in podporo.

Vsi družbeno-politični dejavniki so ugotovili, da bi pomenilo sprejetje takega zakona pričetek uresničevanja politike postopnega odpravljanja večjih razlik v razvitosti posameznih območij v republiki Sloveniji. Predvsem se ugodno ocenjuje predloženi način ekonomskega spodbujanja razvoja manj razvitih območij.

V osnutku zakona pa so le delno upoštevana v dosedanjih razpravah izoblikovana načela in stališča ter smatram, da osnutek še vedno zasluži nekatere pripombe.

V prvem členu bi morali določiti glavne cilje, ki jih želimo doseči z zakonom, skratka: iz tako imenovanega »creda« zakona naj bi bilo razvidno sistemsko reševanje celotne problematike manj razvitih območij.

Pri 2. členu se postavlja vprašanje, ali je občina s svojimi teritorialnimi mejami primerna podlaga za ocenjevanje razvitosti. Če pa iz določenih razlogov izhajamo iz občine, se sprašujem ali v tem členu predlagani kriteriji zagotavljajo objektivno ugotavljanje zaostalosti v razvoju, ko izločajo dve občini, ki sta precej pod jugoslovanskim poprečjem razvitosti? In če je Slovenija v jugoslovanskem merilu razvita republika, ne moremo sprejeti tako ozkih kriterijev, da se uvrščajo med razvite občine v Sloveniji tudi tiste nerazvite občine, ki ne dosegajo niti jugoslovanskega poprečja! Upoštevan tudi ni faktor dinamike razvoja; zato bi bilo prav, da bi poleg statističnih pokazateljev trenutnega položaja posameznih območij uvedli tudi element dinamičnega razvoja. V zvezi s tem predlagam, da se za manj razvito smatra tista občina, ki poleg ostalega izkazuje v letih 1962—1969 poprečno stopnjo razvoja gospodarske rasti pod 6%. Pri predlaganem tretjem kriteriju pa bi kazalo izpustiti upoštevanje dnevne migracije, ker o tem najbrž ni realnih podatkov.



Pri teh merilih se človeku nehote poraja občutek, naj mi predlagatelj oprostí, če delam komu krivico — da je predlagatelj najprej napravil seznam občin, ki bi naj dobile status manj razvitih, nato pa izbral njim ustrezna merila, da se njihov krog ne bi preveč razširil zaradi omejenih materialnih možnosti republike.

K 4. členu pripominjam, da je druga alineja premalo konkretizirana, glede davčnih in kreditnih olajšav.

K 7. členu predlagam, da se upošteva variantni dodatek, to je, da se za beneficiranje obrestne mere predvidi tudi možnost najemanja kreditov.

Živahne razprave o tem osnutku niso slučajne. Vsi vemo, da brez maksimalnega angažiranja naših lastnih sil in pobud v občinah ne bo želenega razvoja. Prav bi bilo, da bi zakon upošteval vse možne pobude, ker bo le tako spodbujajoče deloval na naš razvoj in ne bo rušil tistih odnosov med občinami, ki so že dali določene rezultate. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Roman Pirjevec ima besedo.

Roman Pirjevec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Glede na veliko število dosedanjih diskutantov mi oprostite, če bom morebiti kakšne stvari ponavljal, skušal pa sem svojo razpravo že delno korigirati. V razpravi o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji želim navesti nekaj mnenj in stališč, ki so se izoblikovale v razpravah z volivci na terenu, v občinski skupščini in družbeno-političnih organizacijah v kraški regiji.

V tezah o razvoju manj razvitih v SR Sloveniji, kakor tudi v sredstvih javnega obveščanja, smo naše občane seznanjali, da bomo čimprej — kar podpiram — sprejeli zakon o sistemski rešitvi, po kateri bomo začeli vse večje razlike v razvitosti posameznih območij odpravljati s praktičnimi ekonomskimi ukrepi, upošteva je socialne, družbenoekonomske in druge vidike. Osnutek zakona pa proti vsem pričakovanjem omejuje nerazvita območja v okviru družbeno-političnih skupnosti občin in prepušča nadaljnji stihiji razvoj ali obstoj geografsko zaokroženih nerazvitih območij v SR Sloveniji, katerih identifikacija je jasna.

Uporaba občinskih meja je sicer podkrepljena z utemeljitvijo, da obstajajo zgolj za občine ustrezni statistični podatki, na podlagi katerih se da postaviti kazalce za merjenje manj razvitih. Menim, da v letu 1970 ne bi smeli imeti problemov glede zbiranja potrebnih podatkov, saj je le-teh po občinah zbranih veliko; seveda tudi takih, ki dajejo dokaj jasno podobo razvitosti območja, ki pa jih, na žalost, kazalci za merjenje razvitosti občin ne upoštevajo, na primer: socialna struktura prebivalstva, razsežnosti občin, gostota naseljenosti in z njo povezani problemi v šolstvu in zdravstvu, višji življenjski stroški zaradi dnevne migracije, komunalna opremljenost prostora in podobno.

Po predloženem osnutku zakona ne pridejo v poštev za pomoč pri razvoju geografsko zaokrožena nerazvita območja, ki so sicer upravno-politično razdeljena na več razvitih občin. Med taka območja spadajo Brkini, ki so teritorialno deljeni na občine Sežana, Ilirska Bistrica in Postojna.

Dovolite mi, da Brkine, ki jih najbolj poznam, osvetlim z nekaterimi podatki; ne bom ponavljal tistih, ki jih je v svoji razpravi že omenil poslanec tovariš Žnidaršič. Na območju Brkinov živi, kot je bilo že rečeno, 11 845 ljudi, od tega v občini Sežana 5615 v 55 naseljih; po površini pa odpade na občino

Sežana 284 km<sup>2</sup>, kar predstavlja 41 % celotne površine občine. Naj mimogrede omenim, da je to približno območje pred letom priključene občine Kozina, ki z družbenoekonomskih vidikov ni imela možnosti za samostojni razvoj; bila je pač nerazvita. Število prebivalcev v Brkinih se je od leta 1953 do danes zmanjšalo za 24,7 %, socialno pomoč prejema 73 oseb, priznavalnino pa 170 oseb, vse v minimalnih zneskih. V Brkinih živi 2807 borcev in aktivistov NOV, vojaških vojnih invalidov pa je med njimi 294.

Število zaposlenih na območju občine je 1349, zunaj območja področnih občin pa je zaposlenih 411 delavcev, vsi pa imajo izredno nizko izobrazbo. Le-ti so zaposleni v obrobni gravitacijskih centrih; Kozini, Podgradu, Neverkah. Infrastruktura in komunalna opremljenost je nezavidna, pogoji v šolstvu in zdravstvu so kritični. Lahko naštejem še veliko drugih podatkov, ki jih lahko po potrebi pošljem sestavljalcem zakona.

Kljub naštetemu moram ugotoviti, da so področne občine že veliko naredile za območje Brkinov in da bi bili rezultati ob ustrezni družbeni pomoči vsekakor večji; to pa naj bi uredil prav predloženi zakon.

Po vsem povedanem predlagam, da zakon razglasi za nerazvita območja v Sloveniji vsa tista geografsko in ekonomsko zaključena območja, ki po družbenoekonomskih, socialnih in obrambnih vidikih predstavljajo celoto, ne glede na občinsko pripadnost. Glede meril pa naj se po proučitvi upoštevajo tudi prej navedeni kriteriji, socialna struktura in ostalo.

Za zaključek mi dovolite, da vas prosim, da skrbno prečitate danes predloženi sklep in stališča skupščine občine Sežana k obravnavanemu osnutku zakona in ga po proučitvi podprete. Poudarjam pa še enkrat: če bo sprejeto načelo, da se pri merilih upoštevajo občinske meje, bom vztrajal pri svojem predlogu, da mora območje Brkinov vsekakor priti v zakon o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima tovariš Leopold Krese.

Leopold Krese: Tovarišice in tovariši! Sodim, da je pomembnost današnje razprave in drugih razprav, ki se v zadnjem času odvijajo v Sloveniji, predvsem v dejstvu, da smo pričeli razmišljati oziroma da smo priznali, da imamo tudi v Sloveniji nerazvita območja. To pomembnost vidim tudi v tem, da je prišlo do konfrontacije z nekaterimi drugimi območji Jugoslavije in politiko do teh območij, kar smatram za izredno pozitivno! To pa pomeni, da je treba celotno našo ekonomsko politiko voditi v tem smislu, da se obstoječi slovenski in jugoslovanski kapital, pa tudi inozemski, če na teh območjih obstojajo pogoji, angažira in vlaga v te kraje. Zato pa je treba pripravljati take pogoje, da bodo privlačni za že obstoječe gospodarstvo. Tega pa ta zakon, kakorkoli bi ga postavili, ne more rešiti, temveč so rešitve odvisne tudi od delovanja vseh dejavnikov v tistih občinah, ki imajo nerazvita območja; pa tudi od Socialistične republike Slovenije in njene davčne politike, stimuliranja kmetov, izobraževanja in drugih okoliščin; seveda pa so rešitve odvisne tudi od nekaterih ukrepov, ki so predvideni v zakonu, seveda pa ti le zelo malo rešujejo.

Danes je slovensko gospodarstvo že tako koncentrirano v nekaterih centrih, da v njih že nima več pogojev za razvoj. Ni delovne sile, draga je infrastruktura, ni stanovanj in tako dalje. Zaradi tega že sedanje gospodarstvo išče izhoda iz teh velikih centrov. Mislim, da sedaj nastaja vprašanje, ali mi vsi



skupaj z občinsko in republiško politiko, predvsem pa mislim na občinsko, ustvarjamo take pogoje, da je za gospodarstvo, ki mora iti v ekspanzijo in se mora širiti, privlačno vlaganje na nerazvitih območjih. Pri tem pa seveda igra neusmiljeno vlogo sama ekonomska logika. Sedaj je povsem jasno, da kljub velikemu poudarjanju Brkinov, tam trenutno ni nobenih privlačnih možnosti za kakršnokoli industrijo; najbrž pa so pogoji ob robu teh Brkinov. Zato je treba ustvarjati pogoje za privabljanje industrije v središča, ki že obstajajo in imajo že določeno infrastrukturo in druge ugodnosti. Ustvariti je treba možnosti za zaposlovanje ljudi iz zaostalih krajev v teh centrih. Pri tem vidim osnovni problem v infrastrukturi, predvsem v komunikacijah. Za to imamo dovolj dokazov. Samo poglejmo Grosuplje in celo Dolenjsko! Ko je stekla cesta, se je Dolenjska začela z veliko naglavo razvijati. Danes je samo še Trebnje nerazvito po teh kriterijih, čeprav so tudi na Dolenjskem še različni »Brkini« in »Haloze«, vendar se voziti na delo tudi 10 ali 20 km daleč, ni problem.

Prej sem omenil Grosuplje. Grosuplje je po mojem mnenju izredno poučen primer. Občina je vodila pametno politiko, odkupila je zemljišča od zasebnikov ter jih daje z družbenimi zemljišči vred pod izredno ugodnimi pogoji gospodarstvu, pa tudi individualnim obrtnikom za graditev svojih obratov. Na ta način postaja Grosuplje že danes neke vrste satelit Ljubljane za usluge, za terciarne dejavnosti in podobno. Tja se že seli gostinstvo, hotelirstvo in podobne dejavnosti. Vsega tega ne bi bilo, če bi občina Grosuplje vodila tako politiko kot jo vodijo v občini Ljubljana-Bežigrad, ki zahteva za lokacijo hotela 2 milijardi dinarjev, zaradi česar še danes nima hotela, čeprav bi ga ob ugodnejših pogojih lahko imela že pred tremi leti.

V čem je ta privlačnost za že obstoječo industrijo in gospodarstvo? Eno je brez dvoma delovna sila, ki je v velikih centrih več ni, drugo so zemljišča in cena teh zemljišč ter njihova opremljenost. Mislim, da bi se morale angažirati vse sile, da te pogoje ustvarimo, kar bo seveda lažje, če bo na razpolago več sredstev. Sicer pa nam jugoslovanska praksa kaže, da samo denar ali pa veliko denarja sploh ne rešuje tega problema ali pa ga zelo slabo rešuje.

Vsi poznamo in spremljamo razvoj nekaterih občin, ki so se odločile prav za tako politiko odprtosti in privabljanja kapitala z drugih območij. Pri velikem številu teh občin ugotavljamo ugodne rezultate. To so vse pomurske občine, ki so v zadnjih nekaj letih dosegle fantastičen razvoj; odprle so se in ne špekulirajo z zemljišči niti drugače. To velja za Mursko Soboto, Lendavo, Radgono in druge občine. Sicer pa moramo upoštevati dejstvo, da bi se tudi nerazvita območja že v preteklosti bolj razvila, če bi imela že prej ekonomske pogoje, ki pomenijo prednost za vlaganje kapitala. Zato je treba na teh območjih urediti najosnovnejše pogoje, kar pa so, po mojem mišljenju, komunikacije, ceste. Če bomo Haloze in podobne predele povezali s cestami, se bodo tamkajšnji prebivalci lahko zaposlovali v dolini, pa tudi iz doline bodo prihajali tja in našli svoj interes za vlaganje v kmetijstvo, v turizem in druge panoge. Če to naredimo v Brkinih, se bodo ti ljudje zaposlovali v štirih občinah, ki imajo zelo dobro osnovo za zaposlovanje. Najdaljši prevoz bi bil 20 kilometrov in bi bil lahko najhitreje rešen. Vse drugo nič ne pomaga, pa naj jih deklasiramo kot zaostala ali ne! Če tega ne bomo naredili, ne bomo prišli nikamor. Naj za primer omenim Brda in tiste bližnje kraje, ki jih poznam iz partizanov. Tamkajšnji ljudje so v večini zaposleni v Anhovem in v dolini, tovarna jim kreditira in celo gradi stanovanja doma, oni pa se vozijo na delo! Nihče ne

zahteva kakšne industrije doma, ker so vsi zaposleni v Anhovem, kar jim omogoča cesta. Brkini pa ne morejo spraviti v promet niti pridelka jabolk, ker enostavno ni mogoče priti tja s kamionom.

Mislim, da vprašanje takih ali drugačnih kriterijev v tem trenutku ni bistveno; predvsem je pomembna osnovna politično ekonomska orientacija in skupen dogovor za tako politiko. K temu pa lahko precej pripomore tudi zakon tak kakršen je. Zaradi tega mislim, da ne bi kazalo predolgo diskutirati in morda zakon zaradi nebistvenih nesporazumov predolgo odlagati.

Predsednik Miran Goslar: Ivan Kreft ima besedo!

Ivan Kreft: Mislim, da je dobro, če najprej poudarim, da se v glavnem strinjam z izvajanjem tovariša Kreseta. Moram pa zaradi tega, ker predstavljam občino, ki je nerazvita, tudi povedati, kako gleda na ta problem radgonska občina.

Da lahko končno razpravljamo o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območjih v SR Sloveniji, je najbrž tudi precejšnja zasluga naše skupščine in njenega izvršnega sveta. Še pred nekaj leti je bilo nezaželeno govoriti o tem, da ima tudi Slovenija nerazvita območja. Še pred 15 leti je bila to celo herezija, ki smo jo obsodili. Res pa je, da so dobila v prvih povojnih letih nekatera slovenska nerazvita območja na Primorskem, Notranjskem in Dolenjskem republiško pomoč, ki naj bi odpravila vsaj del med vojno nastale škode. Zvezno pomoč pa je dobilo Tolminsko, ki so ga leta 1952 hudo prizadeli snežni plazovi, in Celje zaradi škode, ki so jo povzročile poplave leta 1954. Obsotelje pa je dobilo leta 1960 železniško progo.

Ko so po osvoboditvi določali kriterije nerazvitosti tudi v zveznem merilu, so postavili najprej, če se prav spominjam, 12, pozneje pa kar 14 kriterijev za nerazvitost. Takoj so ugotovili, da najmanj razvita območja v Sloveniji ne izpolnjujejo dveh ali treh sprejetih kriterijev. Zato tudi niso prišla v zvezni seznam nerazvitih. Zaradi nameravanega prenosa nekaterih zveznih kompetenc na republike in občine, pa tudi zaradi pričakovanega prenosa centraliziranih finančnih skladov na nižje družbeno-politične enote, vse do občin, so nam nekateri slovenski tovariši že leta 1953, verjetno dobronamerno, svetovali, naj od zveze ne zahtevamo nobenih ugodnosti za nerazvita območja v Sloveniji, ker bi s tem ovirali decentralizacijo sredstev oziroma bi celo povzročili, da bi na račun take zahteve morali dodatno veliko več odvajati, kot bi manj razvita območja v Sloveniji dobila nazaj. Take argumente, ki jim ni oporekati, smo slišali tako pogosto, da smo se nanje že navadili; toda decentralizirale so se doslej v glavnem le dolžnosti, ne pa tudi sredstva. Šele najnovejši sklepi najvišjih forumov nam dajejo upanje, da bo taka praksa končno prenehala.

Da bi dali dober zgled, se pač sprijaznimo s tem, da bo republika Slovenija sama s lastnimi sredstvi pomagala razvijati svoja nerazvita območja; in ker je sredstev malo, moramo ostati v zahtevah skromni, med drugim tudi zaradi dobrega zgleda.

V svojih razpravah sem že večkrat navajal, za katera območja gre, zato danes ne bom ponavljal teh podatkov.

Naše gospodarstvo bi se znašlo v še težjem položaju, če bi zahtevali, da se v kratkem roku popravi, kar smo v 25 letih zamudili, ker smo dali prednost drugim. Na drugi strani pa se moramo zavedati, da so nekatera slovenska



območja močno zaostala in da zaradi tega že nastajajo politični problemi, ki jih ne bi smeli podcenjevati.

Pomagati jim moramo že zaradi tega, ker prebivalstvo v slovenskih manj razvitih območjih tudi doslej ni držalo križem rok ter čakalo na pomoč od drugod. Nasprotno, zavihalo je rokave in z lastnim delom in denarjem napravilo kar se je največ dalo. Kot dokaz za to trditev smo v zvezni skupščini svoječasno navajali Pomurje. Danes ga je navajal tudi tovariš Krese. Tiste najbolj glasne zvezne poslance, ki so menili, da novi gospodarski sistem, ki smo ga začeli uvajati v letih 1960—1961, ni ugoden za manj razvita območja, smo skušali prepričati, da izkušnje v Pomurju dokazujejo ravno nasprotno. Namreč, da nerazvita območja lepo napredujejo povsod tam, kjer se ravnajo po načelih novega gospodarskega sistema. Danes lahko to še bolj poudarimo, ker vidimo, kam nas je pripeljala politika nespoštovanja dogovora o drugi reformi iz leta 1965, ki smo jo politično dobro pripravili. Tudi z njo smo se v začetku vsi strinjali, toda žal le navidezno, kajti če bi se resnično, bi jo v petih letih lahko uspešno izpeljali; ne sicer brez težav, ki smo jih trezno predvidevali in se tudi dogovorili, kako jih bomo obvladali. Če bi se torej v državnem obsegu ravnali po obeh reformah, bi velik del problemov v slovenskih nerazvitih območjih že rešili, analogno pa tudi najtežje probleme; ne pa seveda vseh v nekaterih drugih manj razvitih območjih v jugoslovanskem merilu, ki pa se ne morejo pritoževati, da smo jih obravnavali mačehovsko. Seveda se le z denarjem vsega ne da napraviti.

Slej ko prej bomo morali vsi spoznati, da je samo urejeno, stabilno gospodarstvo lahko pobudnik za reševanje gospodarskih problemov na nerazvitih območjih, ne pa administrativni ukrepi, ki največkrat rešujejo najslabše gospodarje v škodo najboljših. Kdor ni sposoben, da bi se prilagodil reformi in ekonomskemu gospodarjenju, nima pravice do obstanka!

Tovarišice in tovariši poslanci! Zvezne poslance je svoječasno zelo zanimalo, kako razvijamo slovensko nerazvito območje Pomurja. Morda bi bilo koristno, če vam povem, kako nameravamo z zunanjimi gospodarskimi partnerji rešiti nekatere svoje probleme v občini Gornja Radgona, ki je zaradi abecednega reda prišla na čelo nerazvitih občin v Sloveniji.

Tovariši, ker je teh podatkov precej, vas ne bom z njimi dolgočasil in bom o tem obširneje spregovoril kdaj drugič. Tudi tovariš Krese je že omenil, da smo res marsikaj storili, zato bi danes rekel samo to; radgonska občina je lahko za zgled odprtosti in vsestranskega sodelovanja. Ko bodo tudi medrepubliške integracije zagotovile ekonomske koristi obema partnerjema, jih bomo razvijali v še večjem obsegu kot doslej. Policentrični sistem, ki ga že dalj časa v Sloveniji razvijamo, je dobil svoje potrdilo tudi v osnutku slovenskega dolgoročnega plana ter je že mnogo prispeval in bo prispeval še več k hitrejšemu razvoju manj razvitih območij naše republike.

Pomoč republike je radgonski občini potrebna predvsem pri infrastrukturi in pri negospodarskih investicijah, ker tudi pri teh investicijah ne moremo računati na zvezno pomoč, čeprav nam je bila pred 15 leti obljubljena; konkretno za regulacijo Ščavnice.

Skupina zveznih poslancev, ki je 1954. ali 1955. leta obiskala ščavniško dolino, je priporočila, naj se da regulaciji Ščavnice prednost, saj bi bilo z melioracijo ščavniške doline pridobljenih z manjšimi stroški na hektar kot kjerkoli drugod — 13 tisoč hektarjev obdelovalne zemlje, od katere je več tisoč hektarov skoraj redno dvakrat letno poplavljenih.

Tudi Nikola Kmezić, eden izmed direktorjev jugoslovanske kmetijske banke, je pozneje pokazal razumevanje za to investicijo, ki jo je še prej priporočila posebna komisija jugoslovanske investicijske banke.

Kot že omenjena skupina zveznih poslancev je bil tudi nekdanji direktor Kmezić nedavno presenečen, da je uresničena že marsikatera manj potrebna in manj rentabilna investicija, Ščavnica pa še vedno poplavlja in povzroča nepopravljivo škodo, čeprav jo na papirju urejamo že 103 leta. Z melioracijo ščavniške doline bi se 2 do 3-krat povečala proizvodnja mesa in mleka na tem območju. Poleg tega bi se izredno povečala kvaliteta goveda, kar ob sedanjih slabih pogojih ni bilo mogoče doseči.

Drugi infrastrukturni problem nerazvitih območij so ceste. Republiški cestni sklad je že leta 1967 in 1968 pokazal dobro voljo, da reši ta problem. Ponekod mu je to uspelo, drugod pa še ne. Sedaj ko se ta problem rešuje sistematično, naj ponovno opozorimo na nujnost cestne povezave med razvitimi in nerazvitimi območji Štajerske, da bo tako končno vendarle posredno povezana s slovenskimi središči. Gre za cesto, ki pelje iz srednje Ščavniške doline — za njo vemo, da nima nobenega industrijskega ali obrtnega obrata — na Ptuj, dalje čez Rogatec in prek ožjega Kozjanskega do Brežic. To trenutno še manj razvito območje ima ugodne pogoje tudi za turizem. Na njem ležita zdravilišči Slatina Radenci in Rogaška Slatina, ki se med seboj vse bolj povezujeta. V bližnji bodočnosti pa bo uresničen tudi načrt za aktiviranje toplíc pri Podčetrtku. Integracija, ki se pripravlja okoli Radencev, bo v celoti uspela le, če bo vsaj do Ptuja, ki postaja vse bolj prometno in turistično križišče, izpeljana od obeh mejnih prehodov v Radgoni in Cmureku vsaj 5 metrov široka asfaltirana cesta. Od celotne trase je neasfaltiranih še 24 km, ker je radgonska občina 11 km ceste s svojimi lastnimi sredstvi že asfaltirala. S ptujске strani so to cesto nameravali začeti asfaltirati že leta 1968 in sicer prvih 5 km do Pacinja. Zaradi pomanjkanja denarja pa ptujška občina dogovora z radgonsko občino še ni mogla začeti izpolnjevati.

Problem bo nastal zopet pozimi, ko bo cesta neprevozna in ne bo avtobusne zveze med Ptujem in Gornjo Radgono ter delavci iz najmanj razvitih območij tudi to zimo ne bodo mogli drugače na delo kot peš, več ur daleč. Ptujška podjetja pa svojih obratov ne morejo približati delavcem z dislokacijo, dokler je cesta v deževnem in zimskem času tako zanemarjena. Isto velja za cesto Ljutomer—Žihlava—Cerkvenjak—Lenart, ki predstavlja za Ljutomer najkrajšo zvezo z Mariborom.

Kot vidite, ne zagovarjam ustanovitve nobenega posebnega sklada za pomoč manj razvitim, ker sodim, da se tak sklad tudi na ravni federacije ni obnesel, čeprav ga nekateri zelo odločno zagovarjajo. Kolikor se je obnesel na Hrvaškem, se je obnesel le zaradi tega, ker so nalagali in nalagajo sredstva po ekonomskih načelih, kot jih nalagamo brez tega sklada pri nas že ves čas. Najodgovornejši tovariši iz Makedonije pa so že pred dvema letoma celo javno priznali, da se njihov republiški sklad te vrste ni obnesel, kar sem nekoč na tem mestu že omenil. Pri nas pa sklad sploh ni potreben, saj imamo za urejanje problemov infrastrukture druge možnosti. Imamo vodni in cestni sklad; če pa sredstva iz teh skladov ne bi zadostovala, je razliko mogoče zagotoviti v republiškem proračunu, saj bodo republike že v kratkem razbremenjene nekaterih dajatev zvezi. Pri vseh drugih vlaganjih pa se je treba opreti na močne gospodarske organizacije in banke, ki bi dajale kredite pod ugodnimi pogoji.



Vsekakor bi bilo potrebno podaljšati odplačilne roke vsem kmetijskim organizacijam na območjih, ki jih štejejo med manj razvite. Tudi tamkajšnjim zasebnim kmetom je potrebno pomagati, saj ne morejo modernizirati svojih kmetij pod enakimi kreditnimi pogoji kot kmetje tolikokrat citirane ljubljanske okolice, saj vemo, da je kreditna sposobnost kmeta v razvitejših območjih Slovenije mnogo ugodnejša. Nikakor pa nočem trditi, da se njim godi veliko boljše kot kmetom v Ščavniški dolini, ki bi ob velikem trudu in delu tudi radi vsaj skromno živeli.

Šolstvo oziroma izobraževanje in vzgojo na splošno pa že zadovoljivo rešujemo tudi na manj razvitih območjih. Če bomo tako zadovoljivo reševali na nerazvitih območjih tudi razvoj kulture, se nam ni bati večjih problemov. Za gospodarske probleme pa vemo, da so nastali zaradi kršitve reforme, razen v Sloveniji, kjer reforme nismo spodkopavali, temveč smo njeno uresničitev podpirali tako od spodaj kot od zgoraj, z redkimi izjemami, ki pa jim nismo dovolili, da bi prevladale. Reformo pa je treba čimprej rehabilitirati.

To so razlogi, zaradi katerih podpiramo osnutek zakona, o katerem razpravljamo.

**Predsednik Miran Goslar:** Tovariši poslanci! Ura je dve, še osem poslancev pa je prijavljenih k razpravi. Prosil bi vas, da ste kratki in da ne ponavljate stvari. Lahko se tudi z enim stavkom pove, h kateremu stališču se nagibaš ali pa se sklicuješ na določene diskusije, ki so že bile. To bo morda za koga težko, vendar je treba upoštevati, da moramo končati ob 17.30 oziroma še malo prej. Če dotlej ne bomo izčrpali dnevnega reda, bomo morali odločiti, ali nadaljujemo sejo jutri ali pa nekatere točke prenesemo na naslednje zasedanje. Vendar pa so na današnjem dnevnem redu nekatere zadeve, s katerimi bi morali pohiteti in jih danes sprejeti. Ko bo razprava o manj razvitih končana, se bomo morda odločili za nekoliko drugačen vrstni red posameznih točk dnevnega reda kot je bil prvotno predlagan.

Naslednji govornik je tovariš Ivan Cerjak.

**Ivan Cerjak:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Upošteval bom besede tovariša predsednika in bom kratek. Ker vidim, da čas poteka, ne bom ponavljal nekaterih izjav. Želim pa nekaj povedati v imenu volivcev, ki jih zastopam.

V teku javne razprave o potrebi po skladnejšem družbenem in ekonomskem razvoju v Sloveniji smo tudi v Posavju, v občini Brežice, enako kot v vseh drugih manj razvitih predelih Slovenije pozdravili spoznanje, da imamo tudi v naši republici manj razvita območja, ki jim je treba s skupnimi naperi in s pomočjo družbene skupnosti pomagati k hitrejšemu razvoju. Menili smo tudi, da pomenijo teze Skupščine SR Slovenije o manj razvitih območjih realen pristop slovenske družbe, da bi v bodočem družbenoekonomskem razvoju organizirano vplivali na koncentracijo in mobilnost družbenih sredstev, s pomočjo katerih naj bi zagotovili hitrejši razvoj na teh območjih.

V teku javne razprave o zelo resnih družbenih, socialnih in ekonomskih problemih na manj razvitih območjih je bilo ustvarjeno splošno pozitivno politično razpoloženje, vera in prepričanje, da gre tokrat za resne namene in pripravljenost slovenske družbe in njenih političnih in predstavniških organov tem območjem pomagati k hitrejšemu premagovanju tako zelo kričečih razlik v njihovi razvitosti.

Ni nam tudi razumljivo, kako to, da na slovenski zemlji ne moremo biti vsaj tako dosledni, da bi pri nas doma uporabili oziroma upoštevali enake kriterije za ugotavljanje manjše razvitosti, kakršne priznavamo v jugoslovanskem prostoru. V SFRJ namreč velja za manj razvito tisto območje, ki je pod jugoslovanskim razvojnim povprečjem. Naravno in logično bi tedaj bilo, da znotraj Slovenije štejemo za manj razvita tista območja, ki so pod slovenskim razvojnim povprečjem, ne pa pod jugoslovanskim povprečjem, kar smo si sedaj postavili za izhodišče.

Naj navedemo še nadaljnje nesprijemljive rešitve, ki jih vsebuje predloženi osnutek zakona:

Za opredelitev razvitosti oziroma nerazvitosti posameznih geografskih območij nikakor ne zadoščajo samo tisti trije kriteriji, ki jih vsebuje osnutek, namreč narodni dohodek, število kmečkega prebivalstva in število zaposlenih, ampak je kot realno podlago za tako opredelitev nujno upoštevati še množstvo drugih faktorjev. Obstoji mednarodno sprejeti register kriterijev in metodologija za ugotavljanje stopnje razvitosti, na čemer so slonele tudi republiške teze. Zakaj je republiški izvršni svet te kriterije tako zelo zožil in zakaj ni upošteval kriterijev, ki jih je predlagal inštitut za ekonomske raziskave?

Narodni dohodek je kot kriterij zelo vprašljiv, saj zelo izkrivlja dejansko podobo v ustvarjenem dohodku, če narodni dohodek ugotavljamo po pri nas veljavni metodologiji. Tako je na primer velikanska in skoraj neprimerljiva razlika v dejanskem dohodku kmečkega gospodarstva z enako površino na predelih Bohorja, Gorjancev ali Bele krajine oziroma v podobnih predelih Slovenije v primerjavi z dohodkom, ki ga doseže tako gospodarstvo v okolici Ljubljane ali okolici drugih industrijskih središč. Posamezna kmetijska območja so torej zelo različna med seboj. Zato je stopnja razvitosti in stanje v infrastrukturi na posameznem območju vsekakor sprejemljivejši kriterij kot pa narodni dohodek.

Če bi uveljavili samo tri predlagane kriterije, ki so vsi izraženi v številčno opredeljenih mejah med razvitimi in manj razvitimi, potem bi bilo vsem tistim slovenskim občinam, ki samo za posamezne desetinke odstotka presegajo postavljenе meje in so tedaj nedvoumno tudi manj razvite, avtomatično za daljše obdobje zaprta pot do vseh možnosti za pospešen razvoj. Prepričani smo tudi, da bi s sprejetjem takih kriterijev, kakršne predlaga osnutek, prav gotovo povzročili, da bi bil v bodoče tretma do drugih, sicer tudi manj razvitih območij, pri sestavi srednjeročnega programa razvoja in vseh drugih razvojnih programov ter tudi v tekoči in praktični ekonomski politiki manj ugoden in neobjektiven.

Končno je v razvojni politiki zelo pomembna tudi geografska lega posameznih območij. Posavje kot celota namreč kot manj razvito območje meji na najrazvitejše območje sosednje republike Hrvatske, to je na območje Samobora in Zagreba. To že samo po sebi povzroča številne politične in ekonomske probleme, še zlasti ob dejstvu, da SR Hrvatska kaže bistveno drugačen odnos do svojih mejnih območij kakor pa mi v Sloveniji.

Tak režim in take kriterije, kakršne ponuja predloženi zakonski osnutek, odklanjamo, saj je tak osnutek komaj lahko podlaga za resolucijo, nikakor pa ne za soliden in sprejemljiv zakon za pomoč manj razvitim območjem v premagovanju njihovih razvojnih težav.



Ne glede na to pa izrecno poudarjamo potrebo po sprejetju zakonskega predpisa za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v Sloveniji, ki naj bi temeljil na tehle izhodiščnih načelih:

1. Manj razvita območja v Sloveniji naj se opredelijo kot območja neodvisno od meja posameznih občin na temelju kompleksnih faktorjev oziroma kazalcev, ki objektivno kažejo oziroma odražajo dejansko stopnjo razvitosti. Samo trije sedaj predloženi kriteriji tako po kvaliteti kot po kvantiteti nikakor niso sprejemljivi in zadostni za objektivno ugotavljanje stopnje razvitosti posameznih območij.

2. Ugotavljanje stopnje razvitosti naj se naloži eni izmed znanstvenih institucij naše republike, ki naj na podlagi znanstvene analize izdelata objektivne in pravične kriterije. Ni namreč sprejemljivo, da bi se številne slovenske občine z manj razvitih območij vsaka zase borile in dokazovale, da sodijo v krog manj razvitih območij. To je treba storiti po objektivni in znanstveni poti.

3. V režimu oziroma mehanizmu pomoči manj razvitim območjem je treba z zakonom konkretnije in trdneje opredeliti obveznosti republike in vseh njenih ustreznih institucij za izvrševanje z zakonom določenih obveznosti, med katerimi vsekakor sodi na prvo mesto določitev obsega in virov oziroma bilance sredstev, ki bodo na razpolago za pospeševanje razvoja manj razvitih območij, ki je prav gotovo v interesu napredka naše celotne socialistične družbene skupnosti.

Predsednik Miran Goslar: Martin Košir ima besedo.

Martin Košir: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Vsa naša slovenska javnost se je živo zainteresirala za razpravo o problemih pospeševanja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Široke razprave so tekle povsod in priča smo mnogim sugestijam, pa tudi dilemam o tem, kako sistemsko urediti in odpraviti žarišča zaostalosti in revščino in kako povečati ekonomsko socialno mobilnost ljudi na območjih, za katera se pripravlja zakon. Ta naj bi rešil vprašanja, ki so bila doslej v ozadju.

Pred seboj imamo tudi stališča občinskih organov, Socialistične zveze, delegatov občin in drugih. V teh materialih, če jih pozorno pregledujemo, vidimo veliko pestrost pogledov in stališč.

Tudi na Gorenjskem je tekla o tem vprašanju živa razprava v okviru skupščinskih teles, pa tudi v okviru kluba poslancev. Moram priznati, da sem na ta problem v začetku razprave gledal nekoliko drugače kot gledam sedaj. Ta sprememba je nastala pod vtisom številnih argumentov in dejstev, ki so se izoblikovala v razpravah v Sloveniji in, ne nazadnje, tudi na Gorenjskem. O vsebini teh razprav želim povedati naslednje:

Nihče ni v razpravi zanikal, da problem nerazvitih v Sloveniji obstoji. Nihče ni zanikal pozitivnih političnih stališč, ki jih je sprejel VI. kongres Zveze komunistov Slovenije. Nihče ni zanikal potrebe, da se k reševanju tega problema v Sloveniji pristopi takoj. Ob tem pa se je postavilo le vprašanje kako. Ko je bila sumirana razprava o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij Slovenije, smo prišli do prepričanja, da je v trenutnem položaju v Sloveniji — pri tem so mišljena njena materialna gibanja, iztrošenost proizvodnih zmogljivosti in stopnja modernizacije, posebej v tistih območjih, ki so bila doslej, verjetno pa bodo tudi v bodoče potencialni nosilci napredka Slo-

venije — predloženi osnutek zakona sprejemljiv in mu je treba tudi dati ustrezno podporo.

Znano nam je, da smo prav tako soočeni z resnimi problemi nadaljnega razvoja modernizacije tudi na območjih, za katera se smatra, da so že razvita. To so območja s staro industrijsko tradicijo. V tem primeru imam v mislih območje Gorenjske, celjsko in mariborsko območje. Ta območja so bila vse-skozi po vojni pomemben rezervoar družbene akumulacije za pokritje družbenih potreb in hkrati potencialni vir posrednega napredka v zaostalih območjih Slovenije. Zaradi take objektivne ekonomske politične situacije v preteklosti so ta območja objektivno začela zaostajati v svojem razvoju in se danes čuti določena stopnja stagnacije. Če bi se ta proces še naprej nadaljeval, bi lahko imel za razvojne tokove v Sloveniji hude posledice.

To ugotovitev sem povzel predvsem zato, da bi lažje opredelil odnos do problema manj razvitih območij; hkrati pa želim govoriti tudi o problemih, ki obstajajo na razvitih območjih ter to podkrepiti tudi z nekaterimi značilnimi podatki. Ko bom govoril o razvojnih problemih Gorenjske, me ne smete razumeti tako, da s tem zagovarjam lokalizem, ampak le želim, da se posredno seznanimo tudi s problemi območij, ki jih imenujemo razvite. To toliko bolj, ker stojimo pred razpravo o konceptu srednjeročnega in dolgoročnega programa Slovenije in končno tudi o problemih nerazvitih območij.

Gorenjska obsega 10,5 % površine Slovenije. Delež prebivalstva predstavlja 8,6 %, od tega je 3,6 % kmetijskega prebivalstva. Od 8,6 % prebivalstva Slovenije na Gorenjskem živi 76,6 % v urbaniziranih naseljih, medtem ko sicer v Sloveniji živi v urbaniziranih naseljih le 35 % prebivalcev. To stanje ima nujno dolgoročne posledice v velikih potrebah po komunalnih investicijah, kar seveda posredno in tudi neposredno močneje angažira lastna sredstva občanov pri reševanju vprašanj, ki jih urbanizacija sama po sebi vsiljuje.

Družbeni proizvod na Gorenjskem je v letih 1963 do leta 1968 rasel nekoliko hitreje kot v Sloveniji. Toda ta rast ni šla povsod enakomerno, kajti v nekaterih občinah zasledimo hiter padec te rasti, na primer na Jesenicah od 22,6 % na 19 % in v Trzinu od 9 % na 8,3 %. V letu 1968 pa že ugotavljamo, da je začel dohodek na Gorenjskem padati v odnosu na vso Slovenijo. To zopet kaže hiter padec dohodka na Jesenicah od 22,5 % v letu 1963 na 17,5 % v letu 1968. Podoben proces se kaže tudi v občini Trzin. Tako se je delež dohodka Gorenjske zmanjšal od 10,2 % na 10 % v letu 1968. Nazadovanje gorenjskega gospodarstva v tej primerjavi se kaže v tem, da dinamika razvoja družbenega proizvoda na delavca in dohodka na delavca ne kaže le stagnacijo razvoja in dohodka, ampak tudi padec udeležbe amortizacije v družbenem proizvodu na Gorenjskem v odnosu na SR Slovenijo.

Iz tega je razvidno, da si Gorenjska zmanjšuje možnost, da bi se izboljšal njen položaj nasproti Sloveniji. Podatki o storilnosti delavca v gospodarstvu, računani na družbeni produkt Gorenjske, kažejo, da se je ta v teh letih povečal za 98 %, v SR Sloveniji pa za 102 %; dohodek na delavca se je povečal na Gorenjskem za 87 %, v SR Sloveniji pa za 97,3 %. To kaže, da gorenjsko gospodarstvo ne zaostaja za slovenskim samo relativno, ampak že otipljivo tudi v absolutnem smislu. Tudi razmerje sredstev za osebne dohodke v primerjavi z osebnimi dohodki v Sloveniji je bilo leta 1968 enako letu 1967. Tudi pri akumulaciji in skladih — če upoštevamo poprečna gibanja — ugotavljamo na Gorenjskem počasnejšo rast kot v Sloveniji. Poprečna letna stopnja rasti v SR Sloveniji je porasla za 15 %, na Gorenjskem za 10,6 %. To pomeni, da je delež



Gorenjske v akumulaciji in skladih v petih letih v razmerju do SR Slovenije padel od 11,2 % na 9,2 %. Tudi osebni dohodki na zaposlenega so v SR Sloveniji rasli hitreje kot na Gorenjskem, saj so se ti povečali na Gorenjskem od leta 1964 do 1968 za 124 %, v Sloveniji pa za 135 %. Zaposlenost na Gorenjskem znaša v letu 1969 40,4 % prebivalstva, medtem ko je bil ta delež v SR Sloveniji leta 1968 enak letu 1963 in sicer 30,5 %. Iz tega sklepamo, da je na Gorenjskem večja industrijska rast, hkrati pa tudi slabša razvitost terciarnih panog kot v Sloveniji.

Še nekaj podatkov o osnovnih sredstvih. Udeležba Gorenjske v osnovnih sredstvih in opremi v Sloveniji po nabavni vrednosti je znašala leta 1963 10,1 %, leta 1968 pa 11,4 %. Delež opreme je znašal leta 1963 12,2 %, 1968. leta pa 13,9 %. S temi sredstvi je bilo leta 1968 ustvarjeno 10,3 % družbenega proizvoda v Sloveniji. Iztrošenost se kaže tudi v podatkih, ki kažejo tudi določen padec in sicer hitrejši in močnejši kot v SR Sloveniji.

Iz teh primerjav je razvidno, da je struktura gospodarstva in njegova zmogljivost na Gorenjskem znatno bolj neugodna kot v SR Sloveniji. To navaja tudi na zaključek, da niso bile vse investicije v preteklosti usmerjene perspektivno. Pri vsem tem se popolnoma zavedamo dejstva, da gorenjsko gospodarstvo ni v celoti izkoristilo vseh komparativnih prednosti, ki jih ima v odnosu do Slovenije, kar pomeni, da obstajajo tudi subjektivne slabosti, s katerimi se bo gorenjsko gospodarstvo in subjektivne sile Gorenjske moralo v bodoče bolj energično spopasti.

Tovarišice in tovariši poslanci! To so samo nekateri najbolj značilni podatki o gospodarskih gibanjih Gorenjske. Prepričan sem, da se mi bo še ponudila priložnost, da o teh vprašanih povemo v tem domu še nekatere značilne podatke, ki bodo na ustrezen način konkretizirali položaj Gorenjske v Sloveniji ter hkrati nakazale možnost njenega razvoja v bodoče.

To sem povedal zato, da bi bilo jasno, da so od ugodnih gibanj na razvitih območjih odvisna tudi ugodna gibanja na nerazvitih območjih.

Sedaj se želim vrniti nazaj na temo zakonskega osnutka o razvoju manj razvitih območij, o katerem teče današnja razprava.

Brez omahovanja, kot sem že na začetku dejal, podpiramo ta zakonski osnutek, pa tudi njihovo izboljšavo, ki se kaže v nekaterih nam predloženih dokumentih. Toda hkrati opozarjam, da slovenska javnost in z njim tudi prizadeti kraji, na katere se zdaj zakon nanaša, vsaj po našem mnenju, preveč pričakuje, zlasti glede materialnih sredstev, ki jih nakazuje predloženi zakon, in da se sile, ki so pri tem angažirane, morda preveč oddaljujejo od temeljnih problemov slovenske družbe, to je od izdelave koncepta srednjeročnega in dolgoročnega programa razvoja, tekočih tržnih in težkih gospodarskih problemov in konfliktov, katerim smo priča. Kajti če zanemarimo ta dejstva in se izčrpamo samo ob problemih, ki so s stališča cele Slovenije manj pomembni, ima to lahko hude posledice za razvojne tokove splošnega gospodarskega in družbenega razvoja.

Iz teh razlogov smatramo, da bi tako razširitev območij kot tudi obveznosti SR Slovenije do njih lahko imela hude posledice tako za razvita kot tudi za nerazvita območja. Kajti SR Slovenija se je že pred tem zakonskim osnutkom odločila za nemajhno prelivanje družbene akumulacije za potrebe šolstva, cestne mreže, vodnega gospodarstva, socialno-zdravstvenega zavarovanja, regresiranja izplačil za borce, štipendiranja, beneficiranja kreditnih odnosov v kmetijstvu in tako dalje. Že te oblike prelivanja sredstev imajo svoje posledice za

nadaljnje tokove razvoja naše družbe in se resno bojimo, da bi razširitev kriterijev lahko imela za posledico mobilizacijo dodatnih obremenitev dohodka proizvajalcev in s tem povzročila zmanjšanje reproduktivne sposobnosti temeljnih nosilcev gospodarskega razvoja v Sloveniji. Tudi po našem mnenju bi lahko bile zelo nevarne akcije in pritiski na disperzijo industrijskih kapacitet. Treba je razvijati tisto, kar se razvijati da. Potrebno je v razvojnih konceptih načrtovati hitrejšo udeležbo celotne naše družbe pri ustvarjanju ugodnejših pogojev za energičnejšo likvidacijo revščine, kar pomeni, da bi bilo na vseh območjih potrebno hitreje razvijati obstoječe ekonomske potenciale in mrežo šolskega sistema ter na ta način izobraževati in usposablјati prebivalstvo, ga povezovati s cestno mrežo in na ta način mobilnost tega prebivalstva.

Zato je izredno pomembno, da se poveča naša zavzetost za izdelavo programa razvoja teh območij in da je ta sestavni del razvojne politike republike. Pri vsem tem moram poudariti, da so ti problemi tudi pri razvitih, kar izhaja iz dejstva, da se od njih terja mnogo večje napore pri urejanju šolstva in otroškega varstva. Še poseben problem predstavlja na teh območjih velika zaposlenost žena, pa tudi sama gospodarska struktura terja drugačne in energičnejše rešitve. Ta območja se zato bolj organizirano lotevajo zbiranja sredstev tako delovnih organizacij kot občanov. Tako imamo na Gorenjskem uveden samoprispevek za šole in vzgojno varstvene prostore v vseh občinah kot pet do sedemletno obveznost, v Kranju celo že drugič za petletno obveznost; da pri tem ne govorimo o razvoju cestne mreže, ki postaja glede geografskega položaja Gorenjske že zavora razvoja same Gorenjske, posredno pa tudi negativno vpliva na razvoj ostale Slovenije.

Prav iz teh razlogov dajemo velik poudarek tudi subjektivnemu faktorju, ki je že doslej bil in bo tudi v bodoče sposoben v lastnih pogojih aktivirati vse razpoložljive zmogljivosti in sredstva za hitrejši razvoj. Zato menimo, da že sedanji rezultati na nerazvitih območjih predstavljajo osnovno bazo nadaljnjega razvoja in da je udeležba republike le dodatna spodbuda za mobilizacijo vseh sredstev in ciljev, ne pa začetek reševanja tega perečega problema.

Zato se nam zdi potrebno povedati ob tej priložnosti, ko razpravljamo o tako pomembni odločitvi, da gledamo na te probleme realno, kajti brez realizma bomo lahko jutri razočarani, kar bi imelo zelo negativne politične posledice v razvoju naše republike.

Vsekakor si moramo v bodoči politiki prizadevati, da utrdimo ustrezna merila in pogoje za razvoj vse družbe, z njimi pa tudi za razvoj nerazvitih območij, pri čemer nas ne sme demobilizirati spor o tem ali naj se pri uporabi kriterijev upošteva kot podlaga občina ali širše geografsko območje, kajti vsi smo si na jasnem o tem, da bomo morali oba vidika, poleg ostalih, upoštevati pri dolgoročnem načrtovanju politike razvoja. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Rado Pušenjak ima besedo.

Rado Pušenjak: Tovarišice in tovariši! Podpiram osnutek zakona o pospešenem razvoju nerazvitih območij v Sloveniji in se pridružujem utemeljitvam tovariša Žlendra.

Bistvena hiba sedanjega zakonskega osnutka je v tem, da ne odpravlja vzrokov razkoraka med bogatimi in revnimi območji.

Ker ni dovolj časa, bom navedel le primer, da je bilo vplačanih v štirih pomurskih občin glede na načelo solidarnosti, v pokojninski sklad v lanskem



letu že 1 milijardo 8 milij. S din več sredstev kot je to območje prejelo za pokojnine in invalidnine. To območje je tudi izgubilo v enem letu 300 novih delovnih mest. Proti vaški revščini se bomo borili v bodoče s tem, da bo družba prispevala k stroškom zdravstvenega varstva za socialno ogrožene kmete ter z uvedbo pokojninskega zavarovanja kmetov, seveda na podlagi pomoči družbe; najbolj pa z odpravo inflacije in z doslednim izvajanjem kmetijske politike.

S sprejetjem tega zakona bomo začeli vsaj v majhni meri vračati dolg, ki ga dolgujejo razvitejša območja iz raznih naslovov območjem, ki jih zdaj vendarle enkrat priznavamo tudi uradno kot nerazvita. Zavedati se moramo tudi, da bo gospodarski razvoj nerazvitih območij zelo počasen tudi v prihodnje, če banke ne bodo spremenile dosedanjih pogojev kreditiranja.

Vse gradivo močno poudarja potrebo po hitrejšem razvoju infrastrukture na zaostalih območjih. Zlasti cestni in vodni sklad naj bi v bodoče vlagala več sredstev v ta območja. Toda mnoge je močno razočaral prav cestni sklad, ki s svojim prvim predlogom ne predvideva v nekaterih zaostalih občinah v naslednjih 5 letih prav nobene modernizacije cest, kljub temu, da je bilo v zadnjih letih s pomočjo prebivalstva na teh območjih vendarle storjeno precej. Ne samo zaradi uvajanja novega zakona, temveč tudi z avtožaljo splošnih potreb, bo pač treba cestnemu in vodnemu skladu omogočiti večja sredstva. Sprijazniti se bomo morali z zvišanjem cen pogonskemu gorivu in avtomobilskim taksam ter tudi z zvišanjem prispevkov v korist vodnega sklada. Kdor pozna situacijo na področju cest in voda, bo moral priznati, ne glede na ta zakon, da bomo morali to povišanje realizirati. Odločno se zavzemam tudi za to, da bi veljale kreditne olajšava tudi za tako imenovane negospodarske dejavnosti, to je za izgradnjo raznih socialno-zdravstvenih, kulturno prosvetnih in drugih objektov tako kot naj bi to veljalo za gospodarske investicije. Prav gotovo pri gospodarskih in negospodarskih kreditih ne bo toliko beneficiranih obresti, da bi to predstavljalo potencialno žarišče deficitov in inflacije. Tak strah je izražen namreč v tem gradivu.

Predlagam, da predloženi zakon čimprej sprejmemo, da bi lahko veljal že v drugem letu. Hvala.

Predsednik Miran Goslar: Polde Maček, prosim.

Polde Maček: Se odpovedujem razpravi. Bom pa, tovariš predsednik, kasneje poslal pismeni prispevek k tej razpravi. (Pismeni prispevek hrani skupščinska pisarna pod št. 30-41/70.)

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Besedo ima tovariš Miloš Polič.

Miloš Polič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Oprostite, ker ne govorim v imenu nobenega poslanskega kluba in občinske skupščine, marveč samo kot poslanec tega zbora.

O zakonu, ki je pred nami, bi morali verjetno razpravljati že pred 20 leti. Ne vem, kaj je vzrok, da smo se šele sedaj zavedli, da imamo tudi mi nerazvita območja. Niso mi povsem jasni kriteriji ali tudi pod besedo »kmečko prebivalstvo« razumemo tudi družbeno kmetijstvo in zasebno kmetijstvo in če je vse to kmečko prebivalstvo in do kam želimo zmanjšati ta kriterij ter do kdaj. Tega namreč v tem zakonu ne vidim in zato ne razumem, kaj naj vlagam v kmetijstvo, če hočem zmanjšati število kmečkega prebivalstva. Torej ta

kriterij ni povsem jasen in tudi ne program ter kaj želimo z njim pravzaprav doseči? Čeprav podpiram zakon, moramo vendarle nekaj več reči o programu in sicer kaj želimo z njim doseči in v kakšnem času? Sicer ne bo srednjeročni program, ki smo ga pripravili, realen.

Dalje me zelo moti dejstvo, da smo že sprejeli več resolucij, raznih stališč in priporočil o vodnem gospodarstvu, o kmetijskem gospodarstvu, za stanovanjsko politiko imamo že pripravljeno resolucijo, o komunalnem gospodarstvu smo že govorili. Kljub temu hočemo sedaj naenkrat, ko smo ugotovili, da je celotno naše vodno področje in cestno omrežje nerazvito, dajati iz tega nerazvitega področja še nekam drugam, ne da bi najprej razvili ti dve področji, to je cestni in vodni sklad na višjo stopnjo finančne sposobnosti. Potem bi lahko šele določili, kolikšna sredstva bomo vlagali v nerazvita območja, da bi tako pomagali razvoju infrastrukture. Prav to vprašanje mi povsem ni jasno in tudi v obrazložitvi ni pojasnjeno. Vsa naša razprava izzveni tako kot da imamo vrečo denarja iz cestnega, vodnega in ne vem še iz kakšnega sklada in da bo ta denar republika razdelila na vse. Menim, da je treba zato nekaj napraviti. Vendar brez programa in brez nekih smeri in ciljev ne bomo prišli nikamor. Bojim se, da bo vse to ostalo »labodji spev« ali pa politična akcija prav zato, ker nimamo programa.

Na drugi strani je vprašanje kadrov. Že danes dela pri nas iz južnih republik približno 100 000 delavcev. V Sloveniji se ti kadri prevzgojijo za delo v inozemstvu. Približno dve leti se pri nas usposabljaajo in potem gredo na delo v inozemstvo. Zakaj ne bi iz teh nerazvitih območij pripeljali tudi kadre in jih usposobili za dela, ki jih mislimo investirati. Sicer bodo naše investicije zelo drage, saj bomo morali voziti tudi kadre v Podčetrtek, v Haloze in še kam drugam, kjer jih nimamo. Ti kadri pa ne bodo hoteli iz središč kar zastonj, marveč bodo zahtevali zelo visoke dajatve. Bojim se torej, da so vse te stvari nedorečene in da je zato vse skupaj bolj »labodji spev« kot stvarnost.

Povsem se strinjam z zaključno besedo tovariša Koširja. Kljub vsemu temu bom glasoval za zakonski osnutek. Hvala lepa.

**Predsednik Miran Goslar:** Besedo ima tovariš Franc Svetelj in nato še tovariš Cene Matičič, potem je lista prijavljenih govornikov izčrpana.

**Franc Svetelj:** V celoti se strinjam z razpravo tovariša Martina Koširja. Imam samo dva predloga in sicer:

Nekateri nosilci razvoja na področju infrastrukture kot sta cestni in vodni sklad, ki jih vključujemo v ta zakon, imajo ob sedanjih virih premalo sredstev celo za redno vzdrževanje obstoječih objektov. Zato podpiram predlog odbora za proizvodnjo in blagovni promet, da je treba čimprej sistemsko rešiti tudi vprašanje virov sredstev teh skladov.

Prav tako podpiram tudi stališča izvršnega odbora republiške konference Socialistične zveze, naj bi zakon vseboval obveznost, da bodo republiški plani in vsakoletna bilanca sredstev določili tudi obseg pomoči najmanj razvitim območjem v naši republiki.

Ko izrekam podporo osnutka zakona, ne zanikam ugotovitve, ki so jih navajali tovariši poslanci z manj razvitih območij. Vendar dvomim, če je način, da čimvečji del Slovenije razglasimo za nerazvito območje, res prava pot, po kateri naj bi prišli do ustrezne rešitve. Hvala lepa!



Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Cene Matičič.

Cene Matičič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Podpiram idejo predloženega zakonskega osnutka. Simpatiziram z mislijo o razvijanju nerazvitih območij. Smatram, da ni ustavne ovire, da medobčinski svet ne bi mogel biti nosilec takšnega razvoja programa in s tem tudi pravni subjekt v zakonu o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Ponavljam predlog, ki sem ga dal v diskusiji o državnem kapitalu in sicer, naj bi izvršni svet naše skupščine proučil in prezentiral na naslednjem zasedanju možnost, da bi se sredstva likvidiranega republiškega stanovanjskega sklada v celoti ali vsaj večinsko uporabila za razvoj komunalne strukture na manj razvitih območjih SR Slovenije. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Branko Furlan se je med tem še prijavil za besedo in nato Miha Prosen.

Dr. Branko Furlan: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Osnutek zakona o pospeševanju manj razvitih območij v SR Sloveniji je sprožil tako živahne razprave in tako razburkal duhove po vsej naši republiki kot doslej še noben akt.

Vsi se strinjamo, da je nujno treba sprejeti zakon, s katerim naj republika ustvari pogoje za odpravo gospodarske in socialne zaostalosti manj razvitih območij v republiki. Strinjamo se tudi s tem, da — glede na zmogljivost republike — ne moremo upoštevati vseh obstoječih potreb, temveč le najnujnejše. Vemo namreč, da imajo — razen občine Ljubljana-Center, vse druge občine tudi nerazvita območja. Zato bi lahko po takšni logiki prišli do zaključka, da je vsa Slovenija manj razvita. S takšno logiko bi predlagani zakon popolnoma razvrednotili.

Razhajamo se glede kriterijev, na podlagi katerih naj bi na objektivnejši način ugotovili, katera območja so v smislu predloženega osnutka dejansko manj razvita. Razhajamo se tudi v tem, ali naj tretiramo kot nerazvito posamezno občino ali območje, ne glede na občinsko mejo kot so Kozjansko, Brkini in podobno.

O kriterijih in o alternativni »občina ali območje«, je bilo že precej besed in zato tega ne bi ponavljal. Vendar želim poudariti, da je naslov osnutka zakona marsikoga zavedel, ker govori o manj razvitih območjih. V 1. odstavku 3. člena osnutka pa je rečeno, naj izvršni svet ugotovi, katere občine zajemajo manj razvita območja. Vemo, to so nam povedali tudi predstavniki predlagatelja, da je zakon namenjen desetim ali enajstim manj razvitim občinam in da druga območja ne pridejo v poštev. Vsi se strinjajo s tem, da se s predvidenimi stimulativnimi ukrepi pospeši razvoj občin, ki izpolnjujejo v 2. členu osnutka določene kriterije. Vemo, za katere občine gre in vemo tudi, da jim je družba dolžna pomagati pri njihovem nadaljnjem razvoju. Samo za navedene občine izhaja iz zakona neposredna obveznost republike. S tem ne rešujemo vprašanja dejansko manj razvitih območij v celoti, ker bo nekatera območja, npr. Kozjansko, zakon le deloma zajel, druga območja pa popolnoma zanemaril — kot npr. Brkine. Del Kozjanskega in Brkini sodijo namreč k občinam, ki se v smislu predloženega zakona ne štejejo za manj razvite, ne moremo pa se izogniti vprašanju, kaj bo z razvojem navedenih območij. Ta pripadajo — kot sem že navedel — občinam, ki jih ne štejemo za manj razvite, dejansko pa še niso in še dolgo ne bodo mogle

odpraviti zaostalost na teh območjih. Za ta območja, ki so najnerazvitejša v Sloveniji, bi morali v zakonu predvideti vsaj diferencirano družbeno intervencijo, sicer bomo »zacementirali« njihovo sedanje stanje.

Rad bi navedel še nekaj pomanjkljivosti predloženega osnutka. Citiram 259. člen poslovnika naše skupščine:

»Zakonskemu osnutku mora biti predložena potrebna dokumentacija. Dokumentacija mora vsebovati med drugim podatke, kakšne bodo finančne posledice različnih možnih rešitev, kolikšni bodo prihranki oziroma kolikšna finančna sredstva bodo potrebna zanje in iz katerih virov bodo zagotovljena. Kakšne materialne obveznosti bodo nastale za republiko, občine, delovne organizacije in občane ter kakšne nove naloge bodo naložene republiškim in občinskim upravnim organom, samoupravnim organom in delovnim organizacijam in občanom.«

Predlagatelj osnutka določb tega člena ni upošteval. Kljub temu, da gre za zelo pomembno odločitev, da se s konkretnimi intervencijskimi ukrepi pospeši razvoj manj razvitih območij v naši republici in da s sprejemom tega zakona zavezujemo republiko za precejšnje finančne obveznosti, brez katerih ne bi mogli doseči zaželenega cilja, nam predlagatelj niti približno ne pove, koliko bomo dajali, kakšna bo družbena pomoč manj razvitim, kolikšna sredstva bodo namenjena za odpravo nerazvitosti v obdobju, ki ga zakon predvideva in podobno.

V obrazložitvi je rečeno, da so kakršnikoli finančni izračuni stroškov za SR Slovenijo na podlagi predlaganega osnutka za sedaj nemogoči. Vprašam: na podlagi česa je predlagatelj prišel do izračuna ene ali dveh milijard na leto, kar večkrat slišimo iz ustnih obrazložitvev? Vsaj to bi lahko predlagatelj navedel v obrazložitvi zakonskega osnutka.

Predlagatelj ni predložil k osnutku tudi druge potrebne dokumentacije, razen na dveh straneh napisano obrazložitev. Gre torej za velike pomanjkljivosti v osnutku zakona.

Glede na cilje, ki jih nameravamo s tem zakonom doseči, bom kljub temu glasoval za predloženi osnutek v pričakovanju, da bo predlagatelj v predlogu zakona odpravil vse navedene pomanjkljivosti.

Še nekaj moramo reči in sicer, da tudi drugi primorski poslanci podpirajo zahtevo prizadetih občin, da se v zakon vnesejo tudi Brkini. To stališče primorskih poslancev je bilo izraženo na seji regionalnega kluba danes teden. Hvala.

**Predsednik Miran Goslar:** Besedo ima Miha Prosen.

**Miha Prosen:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Že uvodoma bi se moral opravičiti, ker bom mogoče v svoji razpravi ponavljal določene stvari. Vendar mi oprostite, ker moram to storiti, če hočem posredovati temu zboru svoje stališče.

Kot je bilo pravilno ugotovljeno v razpravi o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji, je ena osnovnih karakteristik sedanjega razvoja Slovenije skromno odmerjen aktivni gospodarski prostor in precejšnja teritorialna polarizacija gospodarskega in socialnega razvoja.

Lahko trdim, da teze, ki sta jih za razpravo pripravila zavod SR Slovenije za planiranje in republiški sekretariat za finance kot tudi stališča, ki jih je v zvezi s problematiko manj razvitih območij v SR Sloveniji sprejela sekcija za manj razvita območja pri republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva, izhajajo iz te osnovne ugotovitve. Če smo odkriti, potem moramo priznati, da smo se zavestno lotili reševanja te problematike s splošno družbeno



akcijo, predvsem zato, da najdemo rešitve, ki naj prispevajo k realnim oblikam reševanja tega problema. Drugič pa tudi zato, ker je po obsegu in karakterju ta problem takšen, da bo lahko imel, kolikor ga ne bomo pravilno in kompleksno začeli reševati, tudi negativne posledice na nadaljnji družbenoekonomski razvoj naše republike.

Skratka, hočem poudariti, da smo se sorazmerno hitro in kompleksno lotili reševanja tega problema. Delni rezultat teh razprav in prizadevanj je osnutek zakona, o katerem danes razpravlja naš zbor.

Ocenjujem, da je pri obravnavi predloženega osnutka bistvene važnosti oceniti, ali bo sprejem tega zakona omogočal doseči zaželeno cilje in če nam nudi dovolj možnosti za to, da se v predvidenem roku rešijo problemi, ki nas tarejo predvsem kar zadeva razlik v stopnji razvoja. Zaradi tega se tudi v celoti strinjam z mnenjem tistih tovarišev, ki poudarjajo, da se že sedaj določene dileme, ki jih nehote povzročajo nekatere določbe tega zakona, razčistijo že v prihodnji fazi sprejema tega predpisa.

Uvodoma moram poudariti, da sem na podlagi že omenjenih tez pričakoval, da bo zakonski osnutek v osnovi določal in povedal, katera so v naši republiki manj razvita območja in sicer povsem konkretno, kot na primer Brkini, Haloze itd., da o Kozjanskem in drugih območjih ne govorim. Treba bi bilo torej ta območja v zakonu v geografskem smislu povsem določeno konkretizirati. To sem pričakoval predvsem zaradi tega, ker smo imeli v predhodnih razpravah in pripravah za reševanje problemov nerazvitosti vedno pred očmi in v mislih gospodarske, socialne in druge probleme območij kot so Brkini, Haloze, Kozjansko, Prekmurje itd., ne glede na to, ali so ta območja vključena v to ali drugo družbenopolitično skupnost oziroma občino. Še več. Ponekod, na primer na Kozjanskem, smo se že spomladlji lotili priprav za izdelavo programov razvoja tega območja, ki se razprostira na teritoriju šestih občin. To smo storili zavestno ne glede na dejstvo, da se omenjene občine vključujejo kar v dve regiji, celjsko in posavsko in da smo že pred tem pričeli pripravljati program razvoja v merilu posameznih regij.

Res je sicer, da ni možno do potankosti konkretizirati vsa manj razvita območja v zakonu, vendar mislim, da je to možno storiti za tiste strnjene, večje in manj razvite dele naše republike ne glede na trenutno družbeno-politično razdelitev območij na posamezne občine.

Ocenjujem, da je zelo pomembno vprašanje, ali je treba kot manj razvita določiti območja ali občine. Posebno pomembno je to vprašanje tam, kjer se manj razvita območja ne pokrivajo z območjem občine.

Če upoštevamo dejstvo, da je danes občina pomembna družbena skupnost s svojimi nalogami in pristojnostmi, da se prek nje že doslej izvajajo določeni ukrepi v tem smislu, potem je pravilno, če zasledujemo svoj osnovni cilj in sicer, da tam, kjer se območja ne pokrivajo, najdemo dodatne oblike in načine, kako reševati probleme najmanj razvitih območij v razvitih občinah. To je potrebno predvsem, če ocenjujemo, da posamezna občina, ki jo sicer štejem za razvito, nima dovolj lastnih možnosti, da bi z lastnimi silami reševala te probleme. Zaradi te ugotovitve mislim, da bo treba — ne glede na to, kakšne kriterije bo vseboval predlog zakona in kakšen bo obseg manj razvitih občin, določiti za takšna območja nekatere oblike pomoči. To poudarjam predvsem zato, ker so te razlike ponekod zelo velike in jih občina sama seveda ne more odpraviti.

Ker zastopam v tem zboru občino Laško, ki jo štejem med razvite, saj jo uvrščamo v Sloveniji na 38. mesto, pokriva pa del Kozjanskega, mi dovolite, da

vam posredujem nekaj podatkov. To predvsem zaradi tega, ker ima v sedanjih razpravah človek občutek, kot da so ti problemi zelo malenkostni.

Območje Kozjanskega v občini Laško obsega kar 30 % vsega občinskega teritorija. Leta 1963 je na tem območju živel 3415 prebivalcev, 31. 3. tega leta jih je živel le še 2763 oziroma 19 % manj kot leta 1963. O strukturi zemljišč na tem območju ne bi govoril, in prav tako ne o nataliteti, umrljivosti itd., glede katerih lahko ugotavljamo velike razlike. Na tem območju živi približno 80 % kmečkega prebivalstva, v občini pa komaj 26 %. Zanimivo je, da imamo kar 120 kmetij, kjer ni naslednikov. V šolskem letu 1968-69 je v občini končalo osemletko 68,3 % učencev, v osnovni šoli v Jurkloštru 41,7 %, v šoli Brezje 47,5 % itd. Od aktivnega prebivalstva se na tem območju ukvarja kar 95 % z individualno kmetijsko proizvodnjo in le 10 % je zaposlenih v družbenem sektorju. Po dolžini skozi ves ta del teče cesta III. reda Rimske toplice—Jurklošter—Dežno v dolžini 22 km. To je edina cesta; stanje je zelo kritično zaradi hudournikov, ob katerih teče ta cesta. Po nekaterih aproksimativnih predračunih bi samo rekonstrukcija te ceste z asfaltom v širini 4,5 m znašala najmanj 2 mlrd. S din. Kakšno je torej stanje? Podatkov o stanju v tej občini ne bi našteval, ker le-ti vsebujejo teze za razpravo o tem zakonskem osnutku. Vendar vprašujem naslednje: ali je naša občina sposobna z lastnimi silami reševati probleme, predvsem gradnja ceste, ki jo kot prioriteto štejemo za prvenstveno nalogo, saj le-ta predstavlja za večji del prebivalcev teh krajev okno v svet ali kot se temu reče, predpogoj, za hitrejšo reševanje še drugih problemov razvoja?

Pri tem moramo upoštevati, da občina s svojimi razpoložljivimi sredstvi, predvsem s sredstvi proračuna, ne razmetava, saj so bili npr. povprečni osebni dohodki zaposlenih v občinski upravi za leto 1969 v občini Laško tako visoki, da smo jih razvrstili v naši republiki na 55. mesto. Če bomo hoteli zadovoljiti zahtevam »kataloga 1970« glede osebnih dohodkov občinske uprave, bomo morali letos povečati dodeljena sredstva kar za 40 %, upoštevajoč pri tem, da znaša že nekaj let prispevne stopnje iz naslova osebnega dohodka zaposlenih 5 % in da že letos zaradi izpada ne bo prispevkov iz osebnega dohodka zaposlenih delavcev na železnicah in delovnih organizacijah, ki so v sanaciji, kar znaša nad 40 milijonov starih din.

Prepričan sem, tovarišice in tovariši poslanci, da je stanje podobno tudi drugod. Morda še bolj akutno in resno. Prav zaradi tega se mi postavlja kot alternativa vprašanje: kako se bo reševal v praksi problem manj razvitih območij tam, kjer poteka meja med razvito in manj razvito občino, ves teritorij daleč naokrog pa je v resnici manj razvit? Takšna vprašanja se porajajo tudi v občinah in mi jih ocenjujemo, da niso malenkostna.

V nadaljevanju mi dovolite, da povem tudi nekaj besed o merilih, ki jih predvideva osnutek kot osnovo za določanje statusa manj razvitih občin. Načelno menim, da so predlagani kriteriji nepopolni in da ne izražajo realno stanje razvitosti posameznega območja v popolnosti. Menim, da bi bilo treba upoštevati več kriterijev tako, da bi bolj dognano in objektivno ocenili, katera območja potrebujejo širšo družbeno pomoč pri razvijanju njihovih ekonomskih moči. Ti dodatni kriteriji bi morali upoštevati, denimo, obseg proizvodjalnih sil, možnosti za izobraževanje, stanje ali razvitost infrastrukture in tudi proračunsko porabo. Tudi stopnja rasti družbenega proizvoda v določenem obdobju je pokazatelj, ki ga, po mojem, ne bi smeli zavreči, saj nam primerjava te stopnje, kolikor močno zaostaja za povprečjem v republiki ali državi, dokazuje določeno zaostajanje, kar ima lahko svoje vzroke tudi v manjši razvitosti. Kar zadeva



oblike pomoči, zastopam stališče, da bi morale biti kolj konkretne. To predvsem zato, ker bo treba nujno uporabiti v diferenciranem pristopu določanja obsega pomoči. Lahko bi, recimo, bila deležna pomoči vsa tista območja, ki izpolnjujejo vse pogoje manjrazvitosti. Druga območja, ki ne izpolnjujejo vseh teh pogojev, temveč samo nekatere, naj bi bila deležna samo nekaterih oblik pomoči. Ostala, sicer strnjena in manj razvita območja, katerih del leži v razvitejši občini, naj bi bila deležna družbene pomoči predvsem za izgradnjo infrastrukturnih objektov, kot so ceste, šole, ambulate ipd.

Seveda bi takšna rešitev zahtevala, da bi razni republiški skladi kot tudi republiške samoupravne skupnosti in celo banke s svojimi programi določile obseg njihove pomoči manj razvitim območjem. Predvsem menim, da ni mogoče sprejeti zakona brez okvirne bilance sredstev, ki bodo na razpolago za določeno obdobje za hitrejši razvoj manj razvitih območij.

Povsem se strinjam, da je sklad za razvoj manj razvitih območij predvsem sklad prizadetih občin, delovnih organizacij in njihovih asociacij ter poslovnih bank na teh območjih, oziroma v regionalnih centrih, ki imajo neposreden interes za hitrejši razvoj teh območij. Vendar ocenjujem, da bi bilo treba pri tem nujno poudariti v širšem smislu tudi dolžnost tistih subjektov, ki so izven okvirov regij ipd. To poudarjam predvsem zato, ker je v praksi tudi tako. Vzemimo nekaj primerov: pri reševanju problema preusmeritve neperspektivnih premogovnikov se aktivno angažirajo delovne organizacije izven regij kot na primer: Senovo — »Metalna« Maribor, Laško — »Izolirka« Ljubljana itd., itd., da o drugih primerih ne govorimo.

Te stvari poudarjam predvsem zato, ker ocenjujem, da bomo pri reševanju vprašanj manj razvitosti posameznih območij v naši republiki uspešnejši, če bomo dosegli večjo enotnost do teh problemov in se zavedali — ne glede na to, kje smo, kje živimo in kje delamo, da je uspešna rešitev teh vprašanj dejansko alternativa bodočega še hitrejšega razvoja celotne nacionalne skupnosti.

Za zaključek naj še posebej poudarim, da vsestransko podpiram sprejem zakona, ki bo urejal in določal način, kako se naj odpravljajo razlike v razvitosti posameznih območij v naši republiki. Prav tako podpiram, da se ta zakon sprejme po skrajšanem postopku. Zato tudi podpiram predlagatelja, saj je s predloženim osnutkom široko odprl vrata za razpravo, ki naj v svoji končni posledici doprinese, da bo naša skupnost sprejela zakon, ki bo dejansko — kot je rečeno v tezah oziroma stališčih sekcije za manj razvita območja pri republiški konferenci SZDL — prispeval in omogočal reševati problem, ki v zadnjem času dobiva že določene družbenoekonomske, socialne in politične dimenzije. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Marjan Orožen.

Marjan Orožen: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Naša — kot so nekateri tovariši dejali — predimenzionirana razprava o problemih, ki jih odpira ta zakon, je odraz različnih interesov in tudi različnih pogledov na funkcijo in vlogo intervencije v pogojih samoupravne družbe in konec koncev odraz različnih pogledov na dane ekonomske možnosti. Iz dela razprave in tudi nasploh je čutiti prizvok, da smo načelno zato, da uredimo ta vprašanja v Socialistični republiki Sloveniji. Ko pa gre za iskanje konkretnih

rešitev, se vsa zadeva, vsaj tako izgleda, zakomplicira. Zadeva se komplicira — po mojem mnenju — z dveh strani:

prvič s strani tistih, ki se po danih kriterijih ne razvrščajo med nerazvite, po subjektivnih kriterijih pa želijo biti razvrščeni v to skupino. Te težnje oziroma te zahteve po razširitvi kriterijev vodijo — po mojem mnenju — v smer povečanega centralizma, v intervencionizmu in v neke vrste gospodarsko uravnalovko. To pa bi bila politika, ki bi zmanjševala lokalni interes in odgovornost za premagovanje nerazvitosti.

Zdi se mi, da te zahteve ne upoštevajo dovolj vseh drugih virov pomoči ter prelivanja, o katerih je bilo v današnji razpravi že precej govora. Morda je vzrok za to v tem, da ob tem osnutku zakona ni bil dan kompleksnejši pregled obsega in vseh oblik pomoči, oziroma prelivanj sredstev v Socialistični republiki Sloveniji.

Drugič se stvari komplicirajo s strani tistih, ki imajo k predlaganemu osnutku zakona svoje — več ali manj tehtne načelne pripombe, ne predlagajo pa nobenih novih boljših in konkretnejših rešitev. Praktično to pomeni stvar odložiti, kar zopet pomeni, da bo vprašanje ostalo odprto ter da nas bo to obremenjevalo, ko bomo razpravljali o stabilizacijskih ukrepih, o srednjeročnem programu itd.

Kar zadeva skladnost osnutka z izhodišči našega družbenoekonomskega in političnega sistema, mislim, da ni spornosti. Nasprotno, menim, da ta osnutek postavlja intervencijsko vlogo in funkcijo republiškega centra na pravo mesto. Zato menim, da bi kazalo podpreti osnovna izhodišča osnutka zakona. Za njega bom glasoval s tem, da se pri pripravi predloga upošteva javno razpravo in pripombe razprave v zborih. Ne bi pa mogli upoštevati tiste razprave in tiste predloge, ki negirajo vrednost osnutka in ki težijo k razširitvi kriterijev še na nova območja in občine. S tem v zvezi bi bilo prav, če bi sprejeli stališče oziroma sklep v tem smislu, da se s tem zakonom ne rešuje problem nerazvitih v Sloveniji v celoti, da to ni bil niti namen, marveč da v glavnem rešujemo le en problem iz široke palete problemov, ki izhajajo iz nerazvitosti. Zaradi tega bi torej morali imeti problematiko nerazvitih dosledno pred očmi in jo reševati ob vsakem zakonu, ob vsaki tisti sistemski rešitvi, ki vpliva na dane materialne odnose v republiki.

Problem nekaterih območij, ki se po teh kriterijih ne uvrščajo med nerazvita, kot so npr. Brkini, bi morali reševati pri razdeljevanju sredstev iz drugih virov. Omenjen je bil republiški cestni sklad. Morali bi se angažirati za to, da tako politiko cestni sklad Socialistične republike Slovenije in drugi skladi tudi respektirajo.

Na koncu bi vas samo spomnil, tovarišice in tovariši poslanci, da je Socialistična republika Hrvaška v zadnjih letih na svojem nerazvitem območju vodila takšno politiko, ki je razvijala predvsem komunikacije, se pravi razvoj infrastrukture. Pri tem je ta republika dosegla pomembne uspehe. Zdi se mi, da se lahko tudi mi iz teh izkušenj marsikaj naučimo. Hvala.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi razpravljati? Tovariš Drago Benčina ima besedo.

Drago Benčina: Tovariši in tovarišice, predvsem bi predlagal izvršnemu svetu, da vztraja na svojih stališčih. V načelu jih podpiram, čeprav smatram, da z zakonom tega problema ne moremo reševati in da bi lahko te pro-



bleme pravzaprav rešili tudi brez njega. Zame je važno spoznanje, da je treba pomagati nerazvitim in zato ni nujno, da to rešujemo z zakonom, pač pa s konkretnimi ukrepi družbenih programov, družbenih planov in podobno.

Ne morem se strinjati s tistimi, ki pravijo, da smo šele na začetku. Zdi se mi namreč, da že dolgo časa podpiramo nerazvita območja, da za to dajemo velika sredstva in da smo včasih celo v taki situaciji, ko so ta sredstva dana neopravičeno, saj lahko ugotovljamo, da je bila včasih proračunska in druga potrošnja v nerazvitih občinah celo večja kot v najbolj razvitih. Zdi se mi, da bi bilo ob vsem tem zelo interesantno slišati, zakaj so nekatere nerazvite občine v zadnjem času zelo hitro napredovale. Teh občin je precej. Ali je temu vzrok pomoč republike, ali je to angažiranje sredstev v občini sami, ali so to neki drugi pogoji in zakaj nekatere občine ne napredujejo? Mislim, da bi se potem lahko mnogo lažje odločevali o ukrepih v samem zakonu.

Dalje se ne morem strinjati s tistimi tovariši, ki pravijo, da je zakon kontradiktoren, ker na eni strani govorijo o območjih, na drugi strani pa o občinah. Mislim, da to ni res, kajti tudi občina je območje in glede tega zakon torej ni kontradiktoren. Zame ni temeljno vprašanje, koga razglasimo za nerazvitega. Ali je to občina, ali je to širše območje? Temeljno vprašanje je, kdo bo financiral potrebe nerazvitih. Zato se tudi nekateri toliko navdušujejo, da bi to moralo biti širše območje, da bi te obveznosti prevalili na republiko, občine pa naj bi v tem primeru, čeprav so aktivne, več ali manj stale ob strani. Zame je torej obzorožitev izvršnega sveta povsem sprejemljiva. Sprejemljivi so tudi kriteriji. Mislim pa, da bi bilo treba nekoliko paziti pri zadolžitvah republiških skladov in samoupravnih skupnosti zaradi tega, da ne bomo teh samoupravnih skupnosti in tudi skladov spremenili v podaljšano roko republiškega proračuna oziroma države. Ze dolgo je od tega, ko smo sklenili, da morajo te delati bolj samostojno, dali smo jim tudi posebne naloge in jih tako tudi formirali. Imajo tudi svoje statute, poslovnike, pravilnike, po katerih morajo seveda tudi delati.

Kar zadeva sistem financiranja, mislim, da ni mogoče že sedaj predvideti, s kakšnimi sredstvi bo udeležena republika. To je stvar družbenih dogovorov z občinami, s samoupravnimi skupnostmi, z delovnimi organizacijami in z drugimi dejavniki. Sicer pa podpiram in se pridružujem razpravam tovarišev Žlendra, Kreseta, Koširja in Orožna. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Tone Tribušon ima besedo.

Tone Tribušon: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Dovolite mi samo nekaj besed. Mislim, da je razprava pokazala, da je ta materija zelo zapletena. Vendar je osnovna smer današnje razprave jasna in k tej nimam kaj dodati.

Želim odgovoriti na vprašanje, ali ta zakon zavira medobčinsko sodelovanje ali ne. Izrečeno je bilo mnenje, oziroma trditev, da ta zakon to sodelovanje zavira. Mislim, da je prav nasprotno in sicer, da ta zakon to sodelovanje pospešuje. Kaj je največja ovira za sodelovanje? Če obstaja območje, ki nima nobenih sredstev, se z njim nima kdo kaj pogovarjati in tudi takšno območje se nima s kom kaj veliko pogovarjati. Če pa nekemu območju nekaj damo, potem ga tako usposobimo za takšne dogovore in sodelovanje.

Glede infrastrukture je bilo rečeno, da gre v tem primeru za deklaracijo. Spomnil bi vas rad na nek odstavek v ekspozeju izvršnega sveta, kjer je rečeno,

da bomo infrastrukturo gledali regionalno. To pomeni, da bo ta izjava seveda dobila tudi v formulaciji zakona ustrezno mesto.

Če govorimo konkretno, smo pri tem mislili, da je treba Kozjansko in Brkine povezati z občinskimi regionalnimi središči in jih tako odpreti v svet. S kakšnim tempom bomo to opravili, se bomo pač morali pogovarjati ob razpravah o srednjeročnem planu in ob bilancah, ki jih bomo imeli takrat na razpolago.

Glede danih predlogov in sugestij moram izjaviti, da bo izvršni svet proučil vse in jih v okviru že obrazloženih načel tudi ovrednotil in izvajal seveda tudi določene konsekvence.

Dokumentacijo, kolikor je bila do sedaj pomanjkljiva iz teh ali drugih razlogov, bomo izpopolnili, ko bomo predložili predlog zakona. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Še kdo? Mislim, da lahko na podlagi te razprave predložim sklep. Še posebej pa bi želel povedati svoje mnenje.

Zdi se mi, da je današnja razprava vendarle velik napredek k približevanju stališč v primeri z nekaterimi drugimi razpravami, ki so že bile. Določene razlike v stališčih so sicer ostale, vendar smo na zelo dobri poti. Čeprav smo se morda nekoliko hudovali nad številom diskutantov in z dolgostjo razprave, smo vendarle lahko zadovoljni, ker so nekatere dileme, tako menim, razčiščene. Tako bo verjetno izvršnemu svetu lažje sestaviti dokončen predlog.

Mislim, da sta zlasti tovariša Orožen in Benčina v nekem smislu že povzela tisto bistvo razprave, ki ga je treba dejansko upoštevati pri nadaljnjem delu, ko se bo koncipiral dokončni tekst.

V čem je treba videti osnovno približevanje izhodišč? Soglasni smo si, da bo pristop k infrastrukturnim posegom širši, manj odvisen od občinskih meja kot pa pristop k izgradnji novih gospodarskih objektov, kjer nastopa republika z beneficiranimi obrestmi kot stimulator določenih naložb. Pri teh objektih je torej edino odločilna občinska meja.

V formulaciji sklepa, ki ga bom sedaj predlagal, se ne bom mogel izogniti temu, da določena različna stališča še obstajajo. Omeniti bo treba tudi, da so nekateri nasprotovali temu osnutku, vendar kljub temu predlagam takšen sklep, ki naj pripomore, da bomo hitro in učinkovito privedli to diskusijo h kraju in da ta zakon čimprej sprejmemo.

Zato predlagam naslednji sklep:

Na podlagi dosedanje razprave republiški zbor ugotavlja, da je zakon o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji potreben in da pomeni predloženi osnutek zakona zadovoljivo osnovo za pravo predloga zakona.

Glede na ugotovljeno sprejema republiški zbor naslednji sklep:

1. Izvršni svet naj pripravi zakon o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v Sloveniji na podlagi osnutka zakona in doslej danih pripomb.

2. Glede na nekatera še vedno različna stališča o posameznih vprašanjih, je treba pri pripravi predloga zakona realno in argumentirano presoditi, katere rešitve so v današnjih pogojih optimalne in jih upoštevati pri pripravi dokončnega teksta.

Če ste za ta sklep, prosim, da dvignete roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Prehajamo na naslednjo točko dnevnega reda. Predlagal bi majhne spremembe v vrstnem redu. Predpostavljam namreč, da bi utegnilo priti pri peti



in šesti točki do daljše razprave. Zato predlagam, da te točke pomaknemo na konec, če bo seveda še kaj časa. Gre namreč za osnutka zakona in zato ni tako nujno, da jih sprejmemo že na današnji seji.

Zato predlagam, da preidemo na 8. točko dnevnega reda, ki bi s tem postala peta. To je rebalans finančnega načrta vodnega sklada Socialistične republike Slovenije.

Predložil ga je upravni odbor vodnega sklada. Hkrati ste prejeli tudi obvestilo o ugotovljeni pomoti v obrazložitvi, kjer se mora v III. poglavju obrazložitve, v drugem odstavku, v šesti vrsti, glasiti pravilno »11 250 000 dinarjev« in ne »11 285 000 dinarjev«.

Jože Tramšek je predstavnik vodnega sklada SR Slovenije.

Rebalans so obravnavali odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo, ki je predložil predlog odloka o potrditvi rebalansa. Odbor za finance in proračun je dal k rebalansu mnenje. Zakonodajno-pravna komisija je dala poročilo.

Izvršni svet je dal pismeno mnenje, iz katerega izhaja, da se z rebalansom finančnega načrta strinja.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.)

Torej glasujemo o predlogu odloka o potrditvi rebalansa finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970. Kdor je za, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je s tem predlog odloka o potrditvi rebalansa sprejet.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, na predlog zakona o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje.

Predlagatelj je izvršni svet. Predlog sta obravnavala odbor za družbeno-ekonomske odnose in zakonodajno-pravna komisija. Imamo njuni pismeni poročili. Želi kdo besedo? (Ne želi.)

Torej glasujemo! Kdor je za ta predlog zakona, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog zakona sprejet.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, na predlog za izdajo zakona in osnutek zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu »Boris Kidrič«.

Predlagatelj je izvršni svet, ki predlaga, da obravnavamo zakon po skrajšanem postopku kot osnutek zakona. Je kakšen ugovor proti temu? (Ne.) Torej smo za to, da obravnavamo zakon po skrajšanem postopku, se pravi kot osnutek zakona.

Odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija sta dala pismeni poročili. Predstavnik kemijskega inštituta »Boris Kidrič« v Ljubljani je bil vabljen na sejo. Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne želi.)

Predlagam, da sprejmemo naslednji sklep:

1. Zakon o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu »Boris Kidrič« v Ljubljani, je potreben.

2. Osnutek zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu »Boris Kidrič« v Ljubljani se sprejme.

3. Predlog zakona pripravi izvršni svet.

4. Predlog zakona naj izvršni svet predloži do konca novembra.

Kdor je za ta sklep, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.)  
Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) S tem je osnutek zakona sprejet.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, na predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti.

Predlagatelj je izvršni svet. Kot gradivo ste prejeli tudi stališča in mnenje pravnega sveta o vprašanju volivnosti umetniških delavcev v gledaliških zavodih. Odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija sta obravnavala predlog za izdajo zakona. Predstavnik skupnosti gledališč Slovenije je bil vabljen na sejo zbora.

Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Predlagam torej, da sprejmemo naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti se sprejme.

2. Osnutek zakona pripravi izvršni svet.

3. Izvršni svet naj pripravi osnutek zakona do 15. januarja 1971.

Kdor je za ta sklep, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.)  
Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o gledališki dejavnosti je sprejet.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, na osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva.

Osnutek zakona in sklep o porazdelitvi prispevka občinam za stroške zdravstvenega zavarovanja socialno ogroženih zavarovancev — kmetov je predložil izvršni svet. Predlaga, da obravnavamo predloženi zakon po skrajšanem postopku v smislu 294. in 296. člena poslovnika.

Odbor republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo, ki je kot pristojni odbor obravnaval osnutek zakona, predlaga, da ga obravnavamo po skrajšanem postopku že kot predlog zakona. Tak postopek predlagata izvršni svet in odbor zaradi tega, ker je zakon treba čimprej sprejeti glede na določbo 43. člena in 3. točko I. odstavka 89. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in obveznih oblikah zdravstvenega varstva. Te določbe namreč določajo, da mora biti zakon sprejet vsaj dva meseca pred začetkom leta, oziroma obdobja, za katerega naj velja. Socialno-zdravstveni zbor je včeraj ta predlog sprejel in sprejel je tudi zakon.

Kdo ugovarja skrajšanemu postopku? (Nihče.) Torej smo za to, da obravnavamo zakon kot zakonski predlog. Odbor za socialno politiko in zdravstvo in odbor za finance in proračun, sta dala pismeni poročili, prav tako zakonodajno-pravna komisija.

Imamo še mnenja, stališča in predloge delegatov občin z njihovega zasedanja z dne 2. novembra letos, stališča in pripombe izvršilnega odbora skupščine republiške skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov Slovenije in predlog skupščine občine Črnomelj, da se v 2. odstavku 4. člena prispevek republike 10 % nadomesti s tem, da republika prispeva 20 % skupnih stroškov zdravstvenega zavarovanja kmetov v Sloveniji.

Odbor za socialno politiko in zdravstvo je ta mnenja, stališča in predloge obravnaval in dal dodatno poročilo, ki ste ga danes prejeli, na klop. Tudi pismo



predsednika socialno-zdravstvenega zbora z včerajšnjega zasedanja ste prejeli na klop.

Predstavniki skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja kmetov SR Slovenije je bil vabljen na sejo. Pričenjam razpravo. Besedo ima tovarišica Zora Tomič, član izvršnega sveta.

Zora Tomič: Spoštovani tovariš predsednik, spoštovane tovarišice in tovariši poslanci! Čeprav smo že na tesnem s časom in je za vami bogata razprava o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji, mi vendarle dovolite, da obrazložim nekatera stališča k temu zakonskemu predlogu, kar smo sicer že napisali v obrazložitvi. Sodimo namreč, da je ta zakon prav tako pomemben, saj je pri njegovem oblikovanju že dosedaj sodeloval prav ta zbor zelo zavzeto in dal svoj ustvarjalni prispevek in mu posvetil vso dolžno pozornost.

V juliju smo prejeli dva zelo pomembna zakona in sicer zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva ter zakon o zdravstvu, ki naj bi ju začeli izvajati s 1. 1. 1971. V času od sprejetja zakona do njihovega uveljavljanja morajo različni družbeni dejavniki v delovnih organizacijah, komunalnih skupnostih zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov ter v občinah opraviti vrsto nalog. Socialistična republika Slovenije mora pravočasno sprejeti poseben zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva. To nalogo smo si zapisali že v zakonu o zdravstvenem zavarovanju in ga sedaj do kraja izpeljujemo.

V razpravah o obeh zakonih so se že izoblikovali predlogi in osnovni kriteriji za prispevek družbeno-političnih skupnosti za sedaj predlagani osnutek zakona. Te kriterije nadalje izpeljujemo in konkretiziramo. V tem kratkem času torej nismo na novo izoblikovali nekih novih večno veljavnih kriterijev. Predlagatelj meni, da nam bo eno leto uresničevanja tega zakona dalo podlago za boljše oziroma za bolj izpopolnjeno ureditev te družbene intervencije za zdravstveno varstvo. Zaradi tega je predlagatelj zakona sprejel pripombe glede časovne omejenosti zakona in zato predlaga, da že v naslovu zakona opredelimo njegovo veljavnost za leto 1971. V tem letu bo predlagatelj pozorno spremljal in proučeval funkcioniranje vseh instrumentov in institutov, da bi lahko v naslednji jeseni prišel pred vas z novim oziroma noveliranim zakonom o prispevku družbeno-politični skupnosti za leto 1972 in nato z zakonom, ki bo imel trajnejšo osnovo.

Pri pripravi osnutka je predlagatelj torej upošteval stališča, ki so se oblikovala že v javni razpravi in v tem domu. Kljub temu mi — prosim dovolite, da jih še enkrat ponovim.

Tako v zdravstvenem zavarovanju delavcev kot kmetov velja načelo samo-financiranja. Obvezne oblike zdravstvenega varstva v zdravstvenem zavarovanju delavcev ne predstavljajo bistveno novih obremenitev za sklade zdravstvenega zavarovanja delavcev. Statusa kmeta nismo na novo urejali in skrb za socialno ogrožene zavarovance — kmete je naloga občine kot osnovnega nosilca socialno-varstvene funkcije. Zaradi tega se je predlagatelj odločil za tako izpeljavo 43. in 89. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju. Pri tem ne bom ponavljala tega, kar smo že navedli v obrazložitvi. Opozorila bi le, da eventualna nedoslednost pri izpeljavi izvira iz dejstva, da smo že ob sprejemu zakona rekli, da skupnostim zdravstvenega zavarovanja delavcev družbeno-politične skupnosti ne bodo prispevale za obvezne oblike zdravstvenega varstva, ker le-te ne pomenijo



bistveno nove in večje obremenitve skladov delavskega zavarovanja. Torej ti argumenti veljajo še danes. Prav v tem dejstvu se skriva le ekonomska rizičnost posamezne skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, ki je — žal — nismo mogli dovolj določno opredeliti kot kriterij že v samem zakonu, marveč smo prepustili ekonomiki in samoupravnim odločitvam zavarovancev uskladitev pravic zavarovancev in njihovo materialno pokritje. Ker bo zaradi uvedbe obveznih oblik zdravstvenega varstva, predvsem pa zaradi tega, ker odpade participacija zavarovancev pri koriščenju teh oblik, obremenitev skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov bistveno večja, česar smo se zavedali že ob sprejemu zakona, predlagamo, da prispeva republika k skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov republiški prispevek od kmetijstva, zbranega od nekmetov in to v občinah na njihovem območju. Ta prispevek naj bi bil v letu 1971 za 50 % višji, torej po 12<sup>o</sup>/o stopnji. Zaradi tega, oziroma v izogib nesporazumov sprejemamo predlog, da se dopolni naslov zakona tako kot je to predlagala zakonodajno-pravna komisija, in sicer, da gre za prispevek družbeno-političnih skupnosti za zdravstveno zavarovanje — kmetov. Predlagamo tudi, da se dopolni naslov, kot sem že prej dejala, z besedami: »za leto 1971.« Prav tako predlagamo tudi dopolnilo v 1. odstavku 2. člena, ki naj glasi takole:

»Republiškega prispevka od osebnega dohodka od kmetijstva so oproščeni lastniki kmetijskih zemljišč, zavarovani v zdravstvenem zavarovanju kmetov.«

Omenjeni prispevek republike bo seveda zelo učinkovit v gospodarsko močnejših občinah in tam, kjer je delež kmetov zavarovancev manjši, kar se predlagatelj povsem zaveda. Prispevek bo torej večji od obveznosti, ki jih sprejemajo skladi zdravstvenega zavarovanja kmetov z obveznimi oblikami. Zato predlagatelj meni, da je treba z njim računati tako pri urejanju razmerij med občino in skupnostjo zdravstvenega zavarovanja kmetov v financiranju zdravstvenega varstva socialno ogroženih kmetov zavarovancev, kot tudi pri pomoči republike občinam, za to skupino zavarovancev. Menimo, da so to sredstva, s katerimi bodo občine na teh območjih sodelovale tudi pri kritju stroškov za zdravstveno varstvo socialno ogroženih kmetov — zavarovancev. Povsem drugačen je položaj glede posebne pomoči republike za socialno ogrožene kmete — zavarovance, kjer menimo, da je osnovni nosilec te skrbi občina. Zato republika le pomaga občinam, ker zaradi slabe ekonomske pomoči pomeni ta skupina preveliko obremenitev ne le za njen proračun in sklad zdravstvenega zavarovanja kmetov, marveč je še danes izrazit socialni problem.

Po oceni, ki smo jo pripravili ob zakonu o zavarovanju, predstavlja ta skupina približno 10 % vseh zavarovancev zdravstvenega zavarovanja kmetov. Konkretnega števila za posamezno občino nimamo, ker ni splošnega kriterija o socialni ogroženosti in je vprašanje, ali je ta kriterij sploh možen. Moramo pač socialno ogroženost opredeliti glede na splošno stanje v občini in celo v krajevni skupnosti glede na kupno moč in življenjski standard, na socialne razmere, potrebe in na možnosti v nekem ožjem regionalnem okviru. Lahko le predpostavljamo, da je pri večjem številu zavarovancev zdravstvenega zavarovanja kmetov tudi večje število socialno ogroženih in da ti predstavljajo ob sočasni gospodarski nerazvitosti občine zanjo resen in skoraj nepremostljiv socialni in finančni problem, ki ga sama ne more reševati. Zaradi tega sprejemamo pripombe matičnih odborov in delegatov občin in predlagamo, da se kriteriji glede opravičenosti občine, navedeni v 5. členu tega zakona, spremenijo tako, da so kriteriji najprej delež udeležbe kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine, potem narodni dohodek na prebivalca in nato sredstva občinskega proračuna poprečno



na prebivalca. Število zavarovanih oseb v zdravstvenem zavarovanju kmetov na območju občine je podlaga za izračun zneska za posamezno občino.

Na tej podlagi smo občine razvrstili ter se odločili predlagati, da pomagamo v letu 1971 polovici občin pri financiranju zdravstvenega varstva socialno ogroženih zavarovancev zdravstvenega zavarovanja kmetov. Nato smo občine glede na njihovo ekonomsko moč razdelili na tri skupine, od katerih ima vsaka svoj prostor. Ta znesek smo potem pomnožili s številom zavarovancev. Zakaj smo vzeli to število in ne le socialno ogrožene, sem vam že povedala. Tako smo dobili delež v prispevku republike, ki naj bi skupaj znašala za prihodnje leto 7,5 milijona dinarjev ali 10 % v finančnih načrtih za leto 1970 predvidenih izdatkov. Zato predlagatelj sprejema amandma glede besedice »najmanj« v 4. členu, da se le-ta črta. Meni namreč, da ta besedica omogoča le matematično zaokrožanje zneska, ne pa njegovo zmanjšanje pod dogovorjeni nivo. Tega prispevka torej ne bodo neposredno prejemale skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, marveč občine, ki se bodo dogovarjale s skupnostmi zdravstvenega zavarovanja oziroma sklepale z njimi pogodbe. Prepričani smo, da ne moremo v celoti vsega tega, kar nekateri žele, urediti z zakonom. Že družbeni dogovor o izvajanju in financiranju zdravstvenega varstva v letu 1971, ki ga bomo te dni sprejeli v republiki, bo obsegal tudi te vidike financiranja zdravstvenega zavarovanja kmetov. Skušal bo tudi najbolj splošno opredeliti pojem socialno ogroženega zavarovanca. Konkretno bo to opredeljeno v pogodbah med skupnostmi zdravstvenega zavarovanja in občinami.

V razmerju med občinami in skupnostmi zdravstvenega zavarovanja kmetov pa ne gre zanemariti načela solidarnosti znotraj skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, torej ne sprejemamo celotne prevalitve tega bremena na družbeno-politične skupnosti. Upoštevati bo treba tudi poprečne stroške zdravstvenega zavarovanja in obremenitev za zdravstveno varstvo ter konkretno opredelitev socialne ogroženosti. Končno izpeljavo tega zakona predstavlja tudi sprememba oziroma dopolnitev zakona o davkih in prispevkih občanov (povišanje stopnje na 12 %) in seveda sklep izvršnega sveta o porazdelitvi prispevka Socialistične republike Slovenije občinam za stroške zdravstvenega zavarovanja kmetov. Če bo ta zakon sprejet, upam da, bo izvršni svet sprejel ta sklep najkasneje do 30. novembra.

Kot vidite, je predlagatelj z vso resnostjo proučil in sprejel vaše amandmaje in pripombe k osnutku, ki jih je oblikoval tudi sam. Zato vas prosim, da predloženi zakonski tekst s priloženimi amandmaji sprejmete in tako omogočite uresničitev obveznosti, ki smo jo zapisali že v zakonu in s čimer ustvarjamo možnosti, da bodo dane pravočasno osnove za programiranje zdravstvenega varstva, da bodo pravočasno pripravljene finančni načrti skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov in urejena razmerja med financirji zdravstvenega varstva za leto 1971.

Predsednik Miran Goslar: Kdo želi besedo?

Adolf Tavčar: Samo vprašal bi, če je treba dodatno poročilo odbora prečitati?

Predsednik Miran Goslar: Ni treba, poslanci ga imajo na klopi. Še kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.)

Če ne, lahko glasujemo. Ker je nekoliko bolj komplicirana situacija, vas prosim, da vzamete v roke predlog zakona in pismo, ki ga je pisal predsednik socialno-zdravstvenega zbora. To ste danes dobili na mizi in vam bo zato lažje slediti glasovanju o amandmajih, ker se bomo držali vrstnega reda členov. Ali lahko glasujemo? (Da.)

Najprej glasujemo o amandmaju k naslovu. To je amandma zakonodajno-pravne komisije in izvršnega sveta in sicer, da bi se zakon glasil: »Zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za leto 1971.«

Kdor je za ta amandma, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Amandma je sprejet.

Sledi amandma k 2. členu, to je amandma izvršnega sveta, da se na koncu prvega odstavka doda besedilo: »republiškega prispevka iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti so oproščeni lastniki kmetijskih zemljišč, zavarovani v zdravstvenem zavarovanju kmetov.«

Kdor je za ta amandma, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Tudi nihče.) Tudi ta amandma k 2. členu je sprejet.

Sledi amandma k 4. členu, to je, da se v drugi vrsti drugega odstavka črta beseda »največ«. To je amandma odbora.

Izvršni svet ga je sprejel, kot smo slišali, iz obrazložitve tovarišice Tomičeve. Kdor je za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Tudi ta amandma k 4. členu je sprejet.

In končno še amandma k 5. členu, to se pravi, da se besedilo tega člena spremeni in se glasi: »Sredstva, ki jih prispeva Socialistična republika Slovenija po 4. členu tega zakona, porazdeli med posamezne občine izvršni svet Skupščine SR Slovenije tako, da upošteva zlasti tale merila:

1. odstotek udeležbe kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine;
2. narodni dohodek na prebivalca in
3. sredstva občinskega proračuna poprečno na prebivalca občine.

Število zavarovanih oseb v zdravstvenem zavarovanju kmetov na območju občine je podlaga za izračun zneska za posamezno občino.«

Kdor je za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Glasujemo torej o zakonu v celoti, vključno s sprejetimi amandmaji.

Kdor je za, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za leto 1971 sprejet.

Prehajamo na 13. točko dnevnega reda, in sicer na predlog zakona o organizaciji izvrševanja kazenskih sankcij v SR Sloveniji.

Predlagatelj je izvršni svet. Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko, komisija za pravosodje in zakonodajno-pravna komisija so obravnavali predlog tega zakona in dali pismena poročila.

Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Torej glasujemo in sicer o amandmajih. Imamo amandmaje odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko. Glasujemo o amandmajih odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko k 41., 54., 58. in 67. členu.



Zakonodajno-pravna komisija se z amandmaji strinja.

Ne vemo, če se strinja z njimi izvršni svet. (Izvršni svet se tudi strinja.) Kdor je za te amandmaje, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Amandmaji so sprejeti.

Zdaj glasujemo o amandmajih zakonodajno-pravne komisije. Z njimi se strinja izvršni svet. Gre za amandmaje k naslovu, k 3. členu, k II. poglavju v 25., 26., 27., 28., 30. in 31. členu, k III. poglavju v 38., 41., 60. in 77. členu.

Se odbor strinja s temi amandmaji? (Ni pripomb.)

Kdor je za amandmaj zakonodajno-pravne komisije, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Glasujemo o predlogu zakona v celoti. Kdor je za, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Predlog zakona o organizaciji izvrševanja kazenskih sankcij v SR Sloveniji je sprejet.

Glede 14. točke dnevnega reda obveščam zbor, da ta točka odpade, ker je izvršni svet razpravo o predlaganem zakonu o uvedbi centralnega registra stalnega prebivalstva v SR Sloveniji umaknil.

Prehajamo na 15. točko dnevnega reda, in sicer na predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob poplavah v Vojvodini.

Predlagatelj je izvršni svet, predlog odloka sta obravnavala tudi odbor za finance in proračun ter zakonodajno-pravna komisija, ki sta posredovala tudi pismeni poročili. Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne želi.)

Kdor je za ta odlok, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je odlok o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob poplavah v Vojvodini sprejet.

Prehajamo na 16. točko dnevnega reda, in sicer na uskladitev spornega besedila predloga sklepa in priporočila o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji.

Kot se spominjate, sta republiški in gospodarski zbor na sejah, in sicer naš zbor 14. julija, gospodarski zbor pa 8. julija letos obravnavala predlog sklepa in priporočila o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji. Gospodarski zbor je k predlogu sklepa in priporočila sprejel amandma, in sicer k 1. poglavju »družbeni vpliv na gospodarjenje z gozdovi«. Naš zbor je ta amandma z večino glasov zavrnil, sprejel pa je amandma k 2. odstavku točke 4, »promet z lesom«. Predlog sklepa in priporočila je bil tako sprejet v različnem besedilu.

Gospodarski zbor je sporno besedilo predloga sklepa in priporočila obravnaval na seji 24. septembra letos. Zbor ni sprejel amandmaja našega zbora k 2. odstavku točke 4, »— promet z lesom« in je vztrajal pri svojem amandmaju k 1. poglavju »— družbeni vpliv na gospodarjenje z gozdovi«.

Glede na to je bila v smislu 1. odstavka 314. člena poslovnika skupščine imenovana skupna komisija republiškega in gospodarskega zbora z nalogo, da sestavi predlog za rešitev spornih vprašanj, ki so nastala ob sprejemanju predloga sklepov in priporočil. Komisija se je 9. septembra sestala in pripravila predlog za rešitev spornih vprašanj. Ta predlog vam je bil predložen.

Predlog je bil poslan tudi izvršnemu svetu in včeraj je gospodarski zbor o njem razpravljal. Obveščam vas, da me je predsednik gospodarskega zbora ob-

vestil, da so sprejeli predlog za rešitev spornih vprašanj in sicer tako kot jih je predlagala skupna komisija obeh zborov. Če bomo torej tudi mi izglasovali tako, potem je besedilo usklajeno.

Želi kdo besedo? (Nihče.) Torej glasujmo, in sicer o predlogu za rešitev spornih vprašanj kot jih je formulirala skupna komisija gospodarskega in republiškega zbora. Besedilo imate v gradivu. Kdor je za, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

S tem je torej predlog sklepa in priporočila o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji, sprejet v enakem besedilu v republiškem in gospodarskem zboru.

Prehajamo na zadnjo, to je 17. točko dnevnega reda, na volitve in imenovanja.

Imamo več predlogov in odlokov, in sicer: najprej predlog odloka o imenovanju predsednika, članov in sekretarja iniciativnega odbora raziskovalne dejavnosti SR Slovenije.

K temu odloku je dal pozitivno mnenje kulturno-prosvetni zbor. Pričnjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Torej lahko glasujemo o predlogu odloka? (Da.) Kdor je za, naj, prosim, dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Dva poslanca dvigneta roko.)

Ugotavljam, da smo z večino glasov sprejeli odlok o imenovanju predsednika, članov in sekretarja iniciativnega odbora raziskovalne dejavnosti SR Slovenije.

Na vrsti je drugi predlog odloka, in sicer o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda RTV Ljubljana.

Tudi k temu odloku sta dala mnenje prosvetno-kulturni in izvršni svet. Kdor želi besedo, naj se javi. (Nihče.) To pomeni, da lahko glasujemo. Kdor je za ta predlog odloka, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Odlok je soglasno sprejet.

Sledi predlog odloka o ustanovitvi in sestavi delovne skupine republiškega in prosvetno-kulturnega zbora za izvedbo pripravljanih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije.

Predlog odloka ste danes prejeli na klop. Predlagatelja sva oba predsednika, in sicer predsednik prosvetno-kulturnega zbora in jaz.

Želi kdo besedo? Prosim, dr. Vojan Rus.

Dr. Vojan Rus: Spoštovane tovarišice in tovariši! Nimam pripomb k osebni sestavi te delovne skupine. Vendar se mi zdi, da bi morali omeniti naslednje: v točki 2 tega predloga se odloča, naj ta skupina pripravi tudi delovni osnutek začasnega statuta kulturne skupnosti. Taka priprava zahteva gotovo neko poprejšnje načelno razčiščevanje stališč, na osnovi katerih se tak statut lahko pripravi. V razpravi o tem zakonu, do katerega naj bi prišlo in na podlagi katerega naj bi se ustanovila ta kulturna skupnost, je že prišlo do takih razlik, da je začasno odložena razprava o tem zakonu. Pristojni so namreč menili, da je treba te stvari še razčistiti. Zato ne vem, kako naj ta delovna skupina dela ob tako nerazčiščenih vprašanjih.

Predsednik Miran Goslar: Kaj predlagate, tovariš Rus?

Dr. Vojan Rus: Predlagam, da se sprejem odloka odloži.



Predsednik Miran Goslar: Žal, tu ni predsednika prosvetno-kulturnega zbora. Ne vem, ali so včeraj sprejeli ta odlok ali ne. (Sprejeli!) So sprejeli? (Da.) Dobro.

Želi še kdo razpravljati? Prosim, besedo ima tovarišica Ela Ulrih-Atena.

Ela Ulrih: Spoštovani! Najprej želim opozoriti poslance, da pripravljajo zakon o kulturnih skupnostih posebna skupščinska komisija, ki jo sestavljajo poslanci našega in prosvetno-kulturnega zbora. Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora ta prizadevanja samo spremlja.

Komisija za pripravo zakona o kulturnih skupnostih naj bi pripravila vzorec statuta, ki naj bi omogočil jasnejšo predstavo kulturne skupnosti SR Slovenije in tudi opozoril na eventualne pomanjkljivosti samega zakona. Lažje bi se zedinili za zakonske formulacije, če bi vedeli, kakšna bo izvedba zakonskih določil v statutu skupnosti. Ta statut po mojem osebnem prepričanju ne bo imel trajne vrednosti in bo le začasen akt predvsem z namenom, ki sem ga že pojasnila. In to nalogo začanja izvajati komisija na željo javnosti, ki je zahtevala tak statut. Ob sklicevanju, da bodo določena vprašanja in odnosi precizirani v statutu, je hotela javnost vedeti, kako bo statut urejal ta vprašanja.

Mislím, da ne kaže predimenzionirati pomena priprave začasnega statuta, marveč ga je treba smatrati kot delovna prizadevanja. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi razpravljati? (Ne javi se nihče.) Ker nihče, bi najprej glasovali o tem, da sklepanje o tem odloku odložimo.

Kdor je za to, da odložimo sklepanje o tem odloku kot predlaga dr. Vojan Rus, naj prosim dvigne roko. (2 poslanca dvigneta roko.)

Razpravljamo torej naprej. Želi še kdo besedo? (Ne.) Če ne, bi glasovali o odloku. Kdor je za odlok, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (4 poslanci.) Odlok je z večino glasov sprejet.

Tudi ta točka dnevnega reda je s tem izčrpana. Predlagam kratek odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 15.55 in se je nadaljevala ob 16.05.)

Predsednik Miran Goslar: Nadaljujemo s sejo in sicer s 5. točko dnevnega reda, oziroma sedanjo 14. točko dnevnega reda, to je osnutek zakona o varnosti cestnega prometa.

Predlagatelj je republiški sekretariat za notranje zadeve. Osnutek zakona sta obravnavala odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko in zakonodajno-pravna komisija. Dala sta pismeni poročili. Tudi delegati občin so ga obravnavali na svojem 7. zasedanju 22. septembra. Izvršni svet je dal pismeno mnenje.

Odpiram razpravo. Kdo želi besedo? Morda predstavnik predlagatelja? Tovariš Peter Gluhar ima besedo.

Peter Gluhar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci!

I. Gostota prometa na cestah v naši republici se je v zadnjih petih letih močno povečala. Tako se je povečalo število motornih vozil za 142%, med njimi osebni avtomobili kar za 120,7%. Povečalo se je tudi število voznikov motornih vozil in sicer za 100%. Prehod tujih motornih vozil na mejnih pre-

hodih v Sloveniji se je povečal za 270 %. Število prometnih nesreč in z njimi združenih posledic je iz leta v leto večje. Tako je bilo v 1969. letu 27 016 prometnih nesreč, 10 022 ranjenih ljudi, 583 smrtno ponesrečenih oseb, materialna škoda pa je znašala v minulem letu 710 milijonov 860 000 din. V tem znesku so po splošnih načelih o vrednotenju posledic prometnih nesreč ocenjene poleg škode na vozilih, tovornih in drugih predmetih, tudi smrtno ponesrečene in ranjene osebe. Do 31. oktobra tekočega leta imamo že 24 750 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 7661 ranjenih in 469 smrtno ponesrečenih ljudi. V denar preračunane posledice letošnjih prometnih nesreč znašajo 570 milijonov 830 000 dinarjev.

Ukrepi, ki jih predvideva zakonski osnutek, naj bi prispevali k večji varnosti cestnega prometa na slovenskih cestah. V mejah pooblastil, ki jih ima republika, rešuje osnutek predvsem problematiko mešanega cestnega prometa. Republiški naj bi bili tudi ukrepi, ki se nanašajo na odnose, ki jih ustvarjajo avtobusi, motorna in priklopna vozila, vozniki koles, pomožnih motorjev, triciklov, traktorjev, delovnih strojev ter pešci. Osnutek republiškega zakona o varnosti cestnega prometa je usklajen z novelo temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa in s podzakonskimi predpisi, ki jih je izdal na tem področju zvezni sekretar za notranje zadeve. Ti predpisi so pravilnik o pravilih cestnega prometa, pravilnik o programu in načinu opravljanja izpita za voznike-inštruktorje, pravilnik o vozniških dovoljenjih, pravilnik o registraciji motornih in priklopnih vozil in vrsta drugih podzakonskih predpisov.

Osnutek je proučil sekretariat izvršnega sveta za zakonodajo in predlagatelj je upošteval njegove pripombe. V formalnem skupščinskem postopku so osnutek obravnavali odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora, zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije, zbor delegatov občin pa ga je obravnaval kot zadnji in sicer 22. 9. 1970.

Skupščinski organi so zakonski osnutek pozitivno ocenili. Vsak od navedenih organov je imel določene predloge, stališča in mnenja k posameznim rešitvam. S pripombami odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko ter zakonodajno-pravne komisije se predlagatelj strinja in bo spreminjevalne predloge v celoti upošteval v predlogu zakona. Obravnava osnutka na zboru delegatov občin je dala mnogo pobud za ustrežnejše rešitve in formulacije. Večino novih in spreminjevalnih predlogov, ki so bili izraženi, je predlagatelj upošteval in jih v ustrezni formulaciji že sprejel kot spremembe in dopolnitve osnutka. Predlagatelj je o tem obvestil z obširnimi poročilom odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko.

Na pobudo zbora delegatov občin je predlagatelj sprejel spremembe in dopolnitve k 9., 13., 33., 36., 38., 72., 73. in 78. členu osnutka. Glede spreminjevalnih predlogov k drugim določbam zakonskega osnutka pa ima predlagatelj pomisleke, ker jih ni mogoče uskladiti s sistemom ukrepov za varnost cestnega prometa. Nekateri od teh predlogov tudi nasprotujejo stališčem, ki so jih zavzeli skupščinski organi tedaj, ko so obravnavali predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa in prejšnje osnutke tega zakona.

II. Dovolite, da se glede teh predlogov, ki jih ni mogoče sprejeti, podrobneje izrazim in obrazložim stališče predlagatelja.

1. Predlagatelj meni, da ne kaže črtati drugega odstavka 5. člena. Občinska skupščina ima po zveznem zakonu možnost urejati hitrost motornih vozil v naseljih med 30 in 60 km na uro. Soglasje republiškega sekretarja za notranje zadeve, ki ga predpisuje 5. člen osnutka, ima namen, da se na cestah I. in II.



reda, ki vodijo skozi naselja, ustvari čim bolj enoten režim glede hitrosti motornih vozil in glede prepovedi prometa določenih motornih vozil na posameznih cestah v naselju. Tako določbo je predlagatelj vnesel v zakonski osnutek na podlagi sklepa odbora za notranjo politiko in narodno obrambo republiškega zbora Skupščine SR Slovenije prejšnjega sklica.

2. V zvezi s prvim odstavkom 13. člena je bilo izraženo mnenje, da zakonsko določena minimalna starost 14 let za vožnjo kolesa s pomožnim motorjem ter potrdilo o znanju prometnih predpisov ne jamčita, da bo otrok res sposoben upravljati tako motorno kolo.

Zato naj bi se še predpisalo, da je potrebno zdravniško spričevalo, iz katerega bi izhajalo, da je otrok sposoben voziti kolo s pomožnim motorjem, zlasti še, če ima določene hibe.

Zahtevati za vožnjo s kolesom s pomožnim motorjem zdravniško spričevalo je problematično, ker tako vozilo na podlagi zveznega zakona ne velja za motorno vozilo in v tem primeru torej ni mogoče zahtevati vozniskega dovoljenja.

Zaradi maloštevilnih primerov ne kaže obremenjevati vseh lastnikov koles s pomožnim motorjem z dolžnostjo, da se na cesti legitimirajo z zdravniškim spričevalom.

3. Predlog, naj se uvede preizkus kolesarjev, ali poznajo cestno-prometne predpise ali ne, je v svoji osnovi utemeljen, v praksi pa neizvedljiv spričo velikega števila koles, ki so še v uporabi. Motorizacija izpodriva navadna kolesa, zaradi česar ureja osnutek v 13. členu preizkus le za kolesarje s pomožnim motorjem. Ta vozila se prištevajo zaradi večje hitrosti med nevarna vozila. Ne glede na vse to pa je pouk prometnih predpisov v zvezi z vožnjo s kolesi predmet učnega načrta osemletke.

4. Sprememba prvega odstavka 14. člena, na podlagi katere naj bi imel traktor možnost, da vleče dva priklopljena vprežna voza, ni utemeljena. Sestava treh vozil glede na dolžino in majhno hitrost pomeni oviro na cesti, ki bi se lahko – spričo veljavnih predpisov – dopustila le na podlagi dovoljenja, kakršno se zahteva za izredni prevoz.

Predlagane spremembe tudi ni mogoče opravičiti s sklicevanjem na 50. člen temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa. V danem primeru namreč ne gre za priklopno vozilo v smislu 17. točke 10. člena temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa.

5. Predlog, naj se izloči iz tretjega odstavka 14. člena beseda »spremljevalec«, če so priklopniki, to so kmečki vozovi in tovor, ki zakrivajo signalne naprave traktorja, opremljeni s smerokazalci, je spričo drugega odstavka 14. člena utemeljen.

Dolžnost, da mora imeti voznik delovnega stroja spremljevalca, je namreč predpisano le za primer, če delovni stroj nima naprave za dajanje zvočnih in svetlobnih znamenj.

Zato se nanaša tretji odstavek 14. člena na kmečke vozove, ki imajo delovne in ročne zavore, ki jih pa voznik traktorja ne more uporabljati, ker je voz priklopljen k traktorju z ojnico. Na drugi strani ni verjetno, da bi bil navaden kmečki voz opremljen z zavornimi in signalnimi napravami, kot jih imajo priklopna vozila.

6. Predlog, naj bi bilo rezilo kmečkih kosilnic, ki vozi po cesti, zavarovano z varnostnim glavnikom, ni sprejemljiv. Lastnik kosilnice ni sam sposoben izdelati varnostno napravo za kosilnico oziroma za druge podobne delovne stroje, ki imajo rezilo.

Predlagatelj meni, da kosilnice z rezilom predstavljajo na javni cesti prav tako nevarnost kot vsako drugo motorno vozilo.

Ne glede na to moramo upoštevati, da kmetje v večini prevažajo take kosilnice na vozovih, z motornim pogonom pa le na kratkih razdaljah.

Vsak delovni stroj, ne glede na svojo velikost, pomeni na cesti nevarnost, s katero morajo računati drugi udeleženci v prometu.

7. Po predlogu naj bi se 20. člen dopolnil tako, da mora organizator poskusne vožnje v vlogi, s katero prosi za dovoljenje za poskusno vožnjo, navesti tudi podatke, da je vozilo zavarovano. Po vsem tem bi moralo biti poskusno vozilo na podlagi zakonske določbe poprej zavarovano. Take obveznosti republiški zakon ne more predpisati. Po 15. členu zveznega zakona o obveznem zavarovanju v prometu mora biti zavarovano le vozilo, ki ga je treba registrirati po veljavnih predpisih.

V 19. členu osnutka pa gre za vozilo, ki še ni registrirano. Tako vozilo, ki še ni registrirano, lahko lastnik oziroma upravitelj zavaruje prostovoljno. Predlagatelj meni, da lahko zadolži za prostovoljno zavarovanje poskusnega vozila lastnika oziroma upravitelja organ, ki izda dovoljenje za poskusno vožnjo.

8. Obvezna vpeljava čelad za motoriste je utemeljena, saj pomeni čelada večjo osebno varnost voznikov. Vendar bi izvajanje take določbe naletelo na težave in povzročilo bi določeno pravno problematiko, ker čelade niso obvezne v drugih republikah niti v sosednjih državah. Tudi mednarodna pogodba o cestnem prometu ne vsebuje take določbe.

9. Izraženo je bilo mnenje, da bi bilo treba v 29. členu definirati, za kakšne zadeve gre na področju tehničnega urejanja prometa. Na podlagi 32. člena temeljnega zakona o javnih cestah je bil izdan pravilnik o tehničnih predpisih, o elementih in osnovnih pogojih, ki veljajo pri projektiranju javnih cest in objektov na njih. Pravilnik vsebuje tudi določbe o prometnih znakih, priključkih in križanjih cest z železniškimi progami, počivališčih in parkirnih prostorih, določbe o najmanjšem osebem pritisku, o avtobusnih postajah in o ukrepih, ki se nanašajo na ocenjevanje naraščanja prometa. Vsa ta vprašanja sodijo v področje prometno-tehničnega urejanja cest.

Predlagatelj meni, da podrobnejše definicije ni potrebno vnašati v osnutek.

Osnutek rešuje vprašanja sodelovanja organa za notranje zadeve pri sestavi investicijsko-tehnične dokumentacije v tem smislu, ali so v tej dokumentaciji predvideni ukrepi, ki zadevajo prometno tehnične ureditve ceste.

Osnutek uresničuje pooblastilo iz 97. člena temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa, na podlagi katerega je treba z republiškim predpisom določiti organ, ki določa način postavljanja prometnih znakov ob cestah, za katere še ni izdelana investicijsko tehnična dokumentacija.

10. V zvezi s 30. členom, je bilo opozorjeno, da je treba določiti krajevno pristojnost zdravniških pregledov. Kandidati za voznike motornih vozil namreč iščejo zdravniška spričevala izven kraja svojega stalnega prebivališča, če ga pri zdravstvenem zavodu v tem kraju iz kakršnega razloga ne morejo dobiti.

S pravilnikom o zdravstvenih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati vozniki motornih vozil, so predpisani pogoji, na podlagi katerih lahko katerikoli zdravstveni zavod izda zdravniško spričevalo. Pravilnik je zvezni predzakoński predpis.

11. Opozorjeno je bilo, da daje formulacija 33. člena osnutka neomejene možnosti za privatno poučevanje kandidatov za voznike motornih vozil brez sleherne družbene kontrole. Predlagatelj ugotavlja, da republiški zakon ne more



povsem negirati obstoja avtošol, ki jih vodijo občani. Privatno poučevanje namreč dovoljuje temeljni zakon o varnosti cestnega prometa.

Predlagatelj meni, da je treba predpisati intenzivnejšo družbeno kontrolo. Treba bi bilo v zakonu razlikovati med voznikom-inštruktorjem, ki ima na razpolago potrebne učne pripomočke, kot jih ima avtošola in med voznikom-inštruktorjem, ki nima takih učnih pripomočkov.

V prvem primeru bi tudi privatna avtošola lahko posredovala gradivo, ki se zahteva za teoretični in praktični del vozniškega izpita; voznik-inštruktor pa bi brez teh pripomočkov lahko poučeval samo praktično vožnjo, in še to le z določenimi omejitvami. Predlagatelj bo vnesel v predlog zakona v 33. člen dodatno besedilo. Tako se bo drugi odstavek glasil takole:

»Voznik-inštruktor, ki ne izpolnjuje pogojev, predpisanih v prejšnjem odstavku, lahko poučuje vožnjo z motornim vozilom kandidate za voznike motornih vozil, ki so končali z uspehom tečaj iz gradiva, ki obsega predpise o prometni varnosti, so opravili teoretični del vozniškega izpita in kandidate, ki imajo vozniško dovoljenje za eno izmed kategorij motornih vozil.«

Sedanji drugi odstavek 33. člena se mora spremeniti v tem smislu: »Potrdilo o tem, ali izpolnjuje avtošola ali voznik-inštruktor pogoje za obstoj in delo avtošole, izda občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve, na območju katerega ima ustanovitelj šole svoj sedež ali stalno prebivališče.«

Podrobnejše predpise o avtošolah naj bi izdal republiški sekretar za notranje zadeve s podzakonskim predpisom, za katerega je v 33. členu osnutka že predvideno ustrezno pooblastilo.

12. V zvezi z 38. členom je bilo predlagano, naj bi o višini stroškov vozniškega izpita odločal občinski kolegijski organ in ne upravni organ. Tako bi lahko posredno sodelovali pri oblikovanju stroškov tudi kandidati za voznike motornih vozil. Na podlagi drugega odstavka 38. člena določi maksimum stroškov vozniškega izpita republiški sekretar za notranje zadeve. Tako bi bila zagotovljena enotna načela pri zaračunavanju stroškov, hkrati pa bi bil določen tudi maksimum, prek katerega v posameznih občinah ne bi mogli zahtevati višjih stroškov. Predlagatelj meni, da določanje stroškov vozniškega izpita, ki je tipična administrativna zadeva, ne sodi v pristojnost občinskega kolektivnega organa — skupščine ali njenega sveta.

13. V zvezi s 65. členom je bilo predlagano, naj bi bil pristojen izdajati soglasje za izredni prevoz na območju občine občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve. Po osnutku izda soglasje tudi v takem primeru republiški sekretariat za notranje zadeve.

Pristojnost za izdajanje soglasja se v danem primeru ravna po organu, ki izda dovoljenje za izredni prevoz. Na podlagi 47. člena temeljnega zakona o javnih cestah, daje dovoljenje za izredni prevoz na območju Slovenije poslovno združenje cestnih podjetij, ki je organ republiškega pomena. Zaradi tega zadevna pristojnost občinskega organa ne prihaja v poštev.

14. Družbeno najbolj pomembna naloga za izboljšanje varnosti cestnega prometa je prometna vzgoja. Osnutek priznava obstoječi komisiji za vzgojo in varnost v cestnem prometu v republiki in občini status posebnega družbenega telesa. Občinski sveti za vzgojo in varnost v cestnem prometu bodo participirali s sredstvi republiškega sklada za varnost cestnega prometa, s čimer naj bi bili zagotovljeni sedanjim komisijam ugodnejši pogoji za njihovo preventivno dejavnost.



V zvezi z 72. členom je bilo opozorjeno, naj osnutek konkretizira sredstva, ki dotekajo iz republiškega sklada občinskim svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu. Po mnenju predlagatelja naj bi republiški sklad sofinanciral prometno-vzgojne dejavnosti, ki jih uresničujejo občinski ali medobčinski sveti za preventivo in vzgojo v cestnem prometu. Za to dejavnost morajo prispevati tudi občine. Iz republiškega sklada naj se krijejo izdatki za administrativno-finančno poslovanje medobčinskih svetov, ki so po dosedanjih izkušnjah najbolj prikladna oblika za razvoj in napredek prometne dejavnosti v občinah. Ustrezne spremembe bo predlagatelj vnesel v predlog zakona.

15. V zvezi z 80. členom je bilo opozorjeno, da je ta določba nejasna in v praksi neizvedljiva. V tej določbi gre za začasne omejitve v turistični sezoni, v zimskih razmerah in podobno. Namen te določbe je predvsem, da se pripravijo stalni parkirni prostori za tovorna motorna vozila, ki so začasno izločena iz prometa. Potrebna sredstva bodo morala zagotoviti cestna podjetja, ki vzdržujejo, oziroma popravljajo prizadete cestne odseke.

16. Vozniki C in D kategorije iz 96. člena osnutka bi morali na podlagi izražene predloga absolvirati strokovno šolo, ki jo predvideva osnutek za poklicne voznike navedenih kategorij, in čeprav že imajo vozniška dovoljenja. Strokovno izobrazbo zahteva za navedene poklicne voznike novela zveznega zakona. Ustrezne šole še nimamo. Predlagani ukrep nima posebnega vpliva na izboljšanje varnosti cestnega prometa, če bi morali taki vozniki doseči predpisano izobrazbo. Gre za voznike, ki imajo vozniško dovoljenje C in D kategorije že vrsto let in so si s tem pridobili pravico voziti ustrezna motorna vozila.

III. Republiški odbor združenja šoferjev in avtomehanicov je posredoval odboru za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora Skupščine SR Slovenije tudi določene spreminjevalne predloge, ki se nanašajo predvsem na določbo o šolanju in strokovni vzgoji voznikov motornih vozil.

Tako naj bi bila zaupana priprava za vozniški izpit voznikov C in D kategorije izključno strokovnim šolam. To pomeni, da bi morali zožiti delovno področje avtošol in voznikov-inštruktorjev iz prvega odstavka 33. člena osnutka le na pripravljanje kandidatov A in B kategorije. S tem pa bi bile prizadete avtošole, ki že danes obratujejo v sestavi avto-moto društev in inštruktorji posamezniki.

Osnutek upošteva obstoj posebnih strokovnih šol v 41. členu, medtem ko vprašanja organizacije in dela teh šol rešujejo predpisi o strokovnem šolstvu.

Predlagatelj meni, da prvi odstavek 33. člena taki strokovni šoli ne jemlje pravice pripravljati kandidate za voznike C in D kategorije. Osnutek pa ne more preprečiti avtošolam iz 33. člena pripravljanje kandidatov za voznike C in D kategorije. Program strokovne šole bo šele izdelan na podlagi profila poklicnega voznika. Ta profil zahteva obsežnejšo strokovno izobrazbo. Razlika strokovne šole od avtošole iz 33. člena osnutka je v tem, da daje avtošola vzgojo, ki je že predpisana z zveznim pravilnikom za vozniški izpit voznikov vseh kategorij.

Po mnenju združenja bi moral osnutek predpisati možnost pritožbe zoper oceno izpitne komisije in v tej zvezi določiti, kateri organ oziroma komisija naj odloča o pritožbi na II. stopnji.

Druga stopnja bi — po mnenju predlagatelja — sprožila val pritožb. Komisija višje stopnje bi morala preizkušati kandidatovo znanje, ki je vložil pritožbo, na isti način kot prvotna komisija. Institut pritožbe v danih okoliščinah ni utemeljen, ker ne gre za oceno obstoja ali neobstoja pravice, marveč za preizkus znanja prometnih predpisov in večšega upravljanja motornega vozila.



S pravnega gledišča bi uvedba takega instituta nasprotovala 117. členu temeljnega zakona o varnosti prometa, kjer je predpisan način opravljanja vozniških izpitov. Za uresničevanje tega vprašanja pa je pristojen zvezni sekretar za notranje zadeve. Instituta pritožbe zoper odločitve komisije za vozniške izpite tudi ne predvidevajo predpisi drugih držav.

Predlagane dopolnitve 39. člena ni mogoče sprejeti, ker se nanaša oprostitev iz tretjega odstavka tega člena le na zdravstvene delavce, ne pa na absolvente avtošol za poklicne voznike.

Pripomba k drugemu odstavku 94. člena osnutka izključuje vsakega voznika D kategorije, ki ni opravil strokovne šole oziroma končnega izpita na taki šoli, od pravic, ki jih v prehodni dobi daje ta člen voznikom te vrste. Strokovna šola, ki danes že obstaja, bo dobila legalno potrditev šole v pogojih novega republiškega zakona. Ne smemo pozabiti, da predvideva obstoj take strokovne šole novela zveznega zakona. Zato ni mogoče zaostriiti pogojev iz 94. člena osnutka s tem, da se doda še nov pogoj.

S pripombo k 95. členu se predlagatelj ne strinja. Krog oseb, ki lahko delajo v prehodnem obdobju vozniški izpit C in D kategorije, mora biti zaradi potreb v gospodarstvu bolj širok ter ga ne moremo zoževati.

O predlogih združenja šoferjev in avtomehanikov je razpravljal odbor republiškega zbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko. Te predloge odbor ni sprejel.

IV. Izražena stališča, mnenja in predlogi, glede katerih ima predlagatelj pomisleke, pričajo o živahni in konstruktivni razpravi, saj se nanašajo na aktualna vprašanja s področja varnosti cestnega prometa.

Prepričan sem, da bodo tudi taki predlogi skupaj s predlogi, ki jih predlagatelj sprejema brez pridržka, prispevali k boljši fiziognomiji zakonskega predloga.

Predlagam, da sprejmete osnutek zakona o varnosti cestnega prometa s spremembami in dopolnitvami, ki jih je predlagatelj predložil skupščini na podlagi pobud in predlogov, danih med razpravo v odboru za družbeno-politični sistem in notranjo politiko, v zakonodajno-pravni komisiji ter na zboru delegatov občin.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Kdo želi besedilo? Besedo ima tovariš Mirko Žlender.

Mirko Žlender: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Slišali smo zelo konkretno poročilo in zato bom tudi sam zelo konkreten.

Omenil bi samo vprašanje, ki je po moji sodbi aktualno ne samo za ta zakon, marveč tudi za koncept statuiranja in poslovanje naše javne uprave.

Nekje so se v vrsto zveznih in republiških zakonov prikradle v poslovanje uprave nekatere stvari, ki dejansko to upravo komercializirajo. Mislim, da bi bilo treba jasno zavzeti stališče, ali lahko upravni organ na kateremkoli nivoju prodaja svoje storitve za gotovino. Ali je to v funkciji javne službe, da tako službo opravlja in da občan pavšalno s taksami ali z nekimi drugimi dajatvami plačuje te storitve?

Ustavljam se namenoma pri tistih določbah tega zakona, ki govorijo, da naj bi se kazni, ki jih izrekajo miličniki v mandatnem postopku oziroma sodniki za prekrške, avtomatično stekale v sklad za preventivno vzgojo prometa v republiki kot je to določeno v 72. členu. V tem členu je določeno, naj bi bili dohodki



sklada med drugim tudi denarne kazni za prekrške v cestnem prometu, izrečene na območju Socialistične republike Slovenije. Logično bi zame bilo, da so vse denarne kazni dohodki proračuna in da proračun tiste dejavnosti, ki jih opravlja, tudi financira.

Naj malce karikiram: jutri lahko pride na sodišče predlog, da naj gredo denarne kazni, ki jih izrekajo sodišča, v poseben sklad za financiranje sodne dejavnosti. Prepričan sem, da če bodo te denarne kazni prenizke, bo to bistveno vplivalo na kaznovalno politiko enega ali drugega organa. Mislim, da bi morali take momente, ki teoretično dopuščajo tako možnost, vnaprej izključiti in reči, da je neka družbeno-politična skupnost — bodisi ta skupščina ali občinska — toliko zrela, da bo zagotovila denar iz proračuna za tiste službe, ki opravljajo neko javno funkcijo in da bodo te službe dohodke, ki jih ustvarjajo, vračale v proračun. Torej ne tako, da se nekatere službe avtomatično napajajo kot je to predvideno v tem zakonu.

Zato se potegujem za to, naj bi bile denarne kazni sredstva proračuna in ne sredstva posebnega sklada.

Dotaknil bi se tudi 38. člena. Sprejemam celotno obrazložitev, ki jo je dal tovariš Gluhar v imenu republiškega sekretariata za notranje zadeve na mnoge pripombe, ki so bile dane v dosednjih pripravah za izdajo tega zakona.

V členu 38 se spotikam ob neko komplicirano stvar, ki je praktično brez vrednosti. V tem členu je namreč rečeno: »Stroške voznškega izpita plača kandidat.« Popolnoma jasno je, da stroške izpita določijo občinski upravni organi, ki so pristojni za notranje zadeve in kjer je sedež izpitne komisije. — »Stroški ne smejo presegati najvišjega zneska, ki ga določi republiški sekretar za notranje zadeve. Sredstva, ki dotekajo iz naslova stroškov za voznške izpite, sme uporabiti organ, ki je pristojen za notranje zadeve, za redno dejavnost komisije za voznške izpite. Morebitni presežek se lahko uporabi za namene svetov za preventivno vzgojo v cestnem prometu, ki deluje na območju občin, za katere dela izpitna komisija.«

To besedilo bi poenostavil, ker mislim, da bi morali v naši zakonodajni tehniki vedno stremeti k poenostavitvi. Če je v zakonu določeno, da bo republiški sekretar določil limit, bi rad videl tistega upravnega organa v republiki Sloveniji, ki tega limita ne bo polno izkoristil. Najbrž bodo vsi upravni organi šli na maksimum. Zakaj torej ne bi enostavno dejali, »da sekretar določi stroške izpitne komisije tako kot določi tudi izpitno komisijo in da so stroški, ki jih kandidati plačajo, stroški proračuna.« Proračun pa naj to izpitno komisijo vzdržuje s svojimi rednimi sredstvi. Mislim, da bi morali to načelo samofinanciranja v javni upravi eliminirati, ker je javna uprava javna institucija in ne more biti odvisna od tega, koliko dobi sredstev neka institucija. Če je taka funkcija družbi potrebna, mora družba vzdrževati tak organ, ne glede na to, ali ta organ »nekaj kasira« ali ne.

Dal bi še neko sugestijo, ker gre za osnutek zakona o varnosti cestnega prometa. V tem osnutku je postavljeno načelo, da so vsi dohodki, oziroma vse kazni, ki jih izrečejo bodisi miličniki v mandatnem postopku ali sodniki za prekrške v upravno-kazenskem postopku, dohodki republike. Nekoč sem zagovarjal stališče, da najbrž ti dohodki ne morejo biti dohodki občine, kajti če bi jih prepustili občinam, bi bila najbrž tudi kaznovalna politika po občinah zelo različna. Najbrž je potrebno zaradi enotnosti kaznovalne politike, da finančno ne stimuliramo tistega, ki te kazni izreka, marveč da te kazni dotekajo nekam drugam. Vendar če pogledamo problematiko prometne vzgoje in vse naloge, ki izhajajo iz tega



zakona, moramo ugotoviti, da je najbrž treba nekaj teh sredstev le pustiti občinam. Dajem sugestijo, ne predlog, če je možno kanalizirati na primer 25 % dohodkov, ki izvirajo od kazni, v občinske proračune s tem, da bi občine opravljale tiste naloge, kot jih opravlja sklad na republiškem nivoju. Hvala lepa.

Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Janez Verbič ima besedo.

Janez Verbič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pripombe imam k členu 14.

Obrazložitev, da ni mogoče dovoliti prevoza z vprežnim vozom, ki ima urejene signalne naprave brez spremljevalca, se mi zdi prepričljiva. Novejši vprežni vozovi z gumijastimi kolesi se dajo z razmeroma majhnimi stroški opremiti s signalnimi napravami in varnim priklopom. To pri nas in v sosednjih državah kmetje tudi delajo. Zato ne vidim razloga, zakaj bi moral imeti priklopni voz s signalnimi napravami in zavorami spremljevalca, oziroma biti registriran kot priklopno motorno vozilo. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Miloš Polič ima besedo.

Miloš Polič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predlagam, da bi 5. člen tega zakona vseboval tudi odredbe za uporabo gum-ježevk. Vemo namreč, da imajo ježevke pri normalnem vozišču zelo slabo zavorno moč in da so že povsod določili čas njihove obvezne uporabe in sicer od 15. novembra do 15. marca. Menim, da bi bilo dobro določiti tudi to glede na varnost prometa.

Nadalje: pri prometnih znakih v 3. poglavju bi morali povedati, da morajo prometni znaki biti v skladu z mednarodno konvencijo. Jugoslavija je to mednarodno konvencijo podpisala in zato moramo povedati, kakšen nadzor bomo vodili nad prometnimi znaki in če ti ustrezajo določilom mednarodne konvencije.

V 27. členu bi morali enako kot v 28. členu govoriti o prometnih znakih tudi na avtocesti in ni prav, da to določamo samo za ceste nižjega reda.

Kar zadeva tehnično urejevanje vozišča, bi morali nekaj reči o elementih vozišča, ki so tudi pomembni za varnost vožnje, oziroma o omejitvi hitrosti.

To so moje pripombe k temu zakonu.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi razpravljati? (Ne javi se nihče.) Če ne želi nihče več razpravljati, predlagam, da sprejmemo naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o varnosti cestnega prometa se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi odbor republiškega zbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko.
3. Pri pripravi predloga zakona naj odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko prouči vse pripombe in predloge, dane k osnutku zakona in predloži skupščini obrazložen predlog zakona.
4. Odbor naj pripravi predlog zakona do konca decembra leta 1970.

Kdor je za ta sklep, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep o sprejemu osnutka zakona o varnosti cestnega prometa sprejet.

Sledi zadnja, po prvotnem predlogu 6. točka dnevnega reda, to je osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili.

Predlagatelj je republiški sekretariat za gospodarstvo. Osnutek so obravnavali odbor za proizvodnjo in blagovni promet, odbor za finance in proračun in zakonodajno-pravna komisija.

Pismena poročila so v gradivu. Izvršni svet je dal pismeno mnenje.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.)

To pomeni, da lahko sprejmemo naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora.

3. Pri pripravi predloga zakona naj odbor za proizvodnjo in blagovni promet prouči vse pripombe in predloge, dane k osnutku zakona in predloži skupščini obrazložen predlog zakona.

4. Predlog zakona naj pripravi odbor do konca decembra leta 1970.

Kdor je za ta sklep, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Tudi ta sklep o sprejemu osnutka zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili je sprejet.

S tem smo izčrpali dnevni red in zaključujem 20. sejo republiškega zbora.

(Seja je bila zaključena ob 16.45.)



# GOSPODARSKI ZBOR

## 18. seja

(9. novembra 1970)

Predsedoval: T o n e B o l e ,  
predsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 13.25.

Predsednik T o n e B o l e : Pričenjam 18. sejo gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije.

Svojo odsotnost so opravičili naslednji poslanci: Janez Eržen, Jože Knez, Ferdo Papič, Drago Perc, Vinko Božič in Miloš Gabrijel. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Za 18. sejo gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 17. seje gospodarskega zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. usklajevanje spornega besedila predloga sklepov in priporočil o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji;
4. predlog zakona o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o upravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje;
5. predlog zakona o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlašena kmetijska in stavbna zemljišča;
6. rebalans finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970;
7. odlok o razrešitvi in izvolitvi člana odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora.

Tovarišice in tovariši poslanci, se strinjate s predloženim dnevnim redom? (Da.) Ugotavljam, da je dnevni red 18. seje gospodarskega zbora sprejet.

Na današnjo sejo sem poleg predstavnikov izvršnega sveta in predlagateljev zakonov ter pristojnih upravnih organov povabil še predstavnike gospodarske zbornice SR Slovenije, Zveze sindikatov Slovenije in upravnega odbora vodnega sklada SR Slovenije.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 17. seje zбора. Vprašujem, ali imate kakšne pripombe k osnutku zapisnika? (Ne.) Ugotavljam, da ni pripomb in da je zapisnik 17. seje gospodarskega zбора sprejet.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Glede na to, da ste že prejeli odgovore na doslej postavljena poslanska vprašanja, vprašam, če kdo želi postaviti na današnji seji novo poslansko vprašanje.

Poslansko vprašanje bo postavil poslanec Franc Petauer. Prosim!

Franc Petauer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Prvo vprašanje postavljam sekretariatu za gospodarstvo. Prosim za pojasnilo ali obstajajo kakšne možnosti, da se v Sloveniji uredijo cene kruha, predvsem v tistih občinah, ki zaradi odlašanja niso bile urejene. Kot nam je znano, je v Uradnem listu SFRJ, številka 48/1970 objavljen odlok o maksimiranju cen za posamezna živila in storitve. Gospodarske organizacije, ki so pred kratkim zaprosile občinske skupščine za določitev novih maloprodajnih cen kruha zaradi podražitve pšenice in drugih vzrokov, so v približno 70 % občin uspele urediti vprašanje cen kruha, v približno 30 % občin pa to vprašanje ni bilo urejeno, ker jih je ta odlok prehitel. Med temi so pomembne občine: Maribor in celotno koroško področje, Velenje, Zagorje, Trbovlje, Hrastnik in Sevnica. V teh občinah so cene kruha za 25 par nižje, kot so na ostalih območjih.

Razumljivo je, da velika razlika pomeni znatno breme, postavlja pa se tudi vprašanje rentabilnosti proizvodnje kruha. Gospodarske organizacije se zavedajo, da je kruh osnovno prehrabeno blago in da ga je nemogoče izločiti iz tega, zato se vprašujejo, kdo bo kril negativno razliko, ki sedaj nastaja zaradi ne dovolj spretno vodene politike določanja maloprodajnih cen kruha.

Drugo vprašanje postavljam izvršnemu svetu. Skoraj vsi predstavniki in predsedniki občinskih skupščin, s katerimi se pogovarjam o vprašanju določanja maloprodajnih cen osnovnih živilskih proizvodov in o določanju marž, zatrjujejo, da so predlagali na zasedanju delegatov občin, da se ta pristojnost prenese iz občin na republiko.

Zanima me, ali je izvršni svet sprejel to iniciativo in ali je pripravljen predlagati spremembe zveznega zakona, ki ureja to vprašanje.

Sedaj, ko se pripravljajo spremembe gospodarskega sistema oziroma določenih vprašanj s tega področja, mislim, da je zadnja priložnost, da bi izvršni svet morda v imenu občinskih skupščin predlagal rešitev tega vprašanja. Slovenski prostor je majhen in nesmiselno je, da bi imeli 60 različnih cen, kolikor imamo občin. To povzroča nezadovoljstvo v gospodarskih organizacijah ter neenotnost trga, čeprav je njegova enotnost zagotovljena z ustavo. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Ali bo predstavnik sekretariata morda že takoj odgovoril? Prosim, tovariš Klemenčič, namestnik sekretariata za gospodarstvo!

Ivo Klemenčič: Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice poslanci! Poskusil bom precizno odgovoriti na prvo vprašanje. Občinske skupščine, ki še niso sprejele odlokov o spremembi cen kruha na osnovi odloka zveznega izvršnega sveta o spremembah in dopolnitvah odloka o prodajnih cenah za žita in



mlevske izdelke (Uradni list SFRJ, št. 42/1970) imajo pravico in dolžnost, da sprejmejo svoje odloke na osnovi tega odloka in na osnovi odloka o maksimiranju cen za posamezna živila in storitve.

Tako po našem mnenju lahko občinska skupščina spremeni v smislu prvega odloka zveznega izvršnega sveta ceno, če je gospodarska organizacija postavila glede na porast cene moke nesorazmerno visoko ceno kruha. Če pa so v neki občini 30. oktobra prodajali kruh po določeni ceni, te cene občinska skupščina s svojim odlokom, ne more dvigniti, ker je cena zamrznjena. V tem primeru bo morala najbrž občinska skupščina kriti razliko. Verjetno drugega izhoda za to ni.

Predsednik T o n e B o l e : Tovariš Petauer, ali ste z odgovorom zadovoljni?

F r a n c P e t a u e r (iz klopi): S pravnega stališča je vse v redu. Stvarno gledano pa tako stališče ni razumljivo, posebno ker je imela večina občin glede na prvi odlok zveznega izvršnega sveta cene kruha že urejene. Če gledamo z jugoslovanskega stališča, mislim, da tudi ni sprejemljivo, ker občinske skupščine nimajo sredstev za kritje razlike v ceni.

Predsednik T o n e B o l e : Prosim, tovariš Klemenčič!

I v o K l e m e n č i č : Na drugo vprašanje lahko odgovorim, da je izvršni svet že sprejel iniciativo v tem smislu kot je omenil tovariš Petauer, rezultatov pa še ni.

Predsednik T o n e B o l e : Tovariš Petauer, ali si zadovoljen z odgovorom na drugo vprašanje? (Da.)

Želim pa, da na drugo vprašanje odgovori tudi izvršni svet, čeprav je odgovoril nanj že tovariš Klemenčič. Tovariš Zidar, prosim.

M i l o v a n Z i d a r : Tovariš predsednik. Na drugo poslansko vprašanje tovariša Petauerja lahko odgovorim pritrdilno. Na zadnji seji je izvršni svet obravnaval predlog sprememb zveznega zakona o oblikovanju in o družbeni kontroli cen, zlasti v tem smislu, da bi se dopolnil tisti del, ki govori o samoupravnem sporazumevanju glede cen živilskih artiklov in komunalnih storitev, kakor tudi drugi del, ki govori o tem, da bi se oblikovale cene v določenih primerih enotno za vso republiko.

Vendar moram poudariti, da pri tem drugem delu mislimo predvsem na izjemne primere, ne na redne postopke; podobno kot je bil primer pri pšenici. Sicer pa ne moremo in ne smemo vzeti občinskim skupščinam osnovne odgovornosti, da svojim krajevnim razmeram primerno oblikujejo tudi primerne in ustrezne cene. Hvala.

Predsednik T o n e B o l e : Kdo še želi postaviti poslansko vprašanje? Prosim, tovariš Javornik!

J o ž e J a v o r n i k : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zavod za rezerve SR Slovenije pogodbeno kreditira pitanje mlade goveje živine. V zvezi s tem postavljam sekretariatu za gospodarstvo naslednje vprašanje: koliko sredstev od predvidenih 10 milijonov je plasiranih in ali se predvideva

povečanje kredita, ki znaša sedaj 500 din? Če predstavnik sekretariata lahko odgovori, prosim za odgovor takoj, če pa ne, prosim za pismeni odgovor.

Predsednik Tone Bole: Ali bo predstavnik sekretariata odgovoril na tej seji? Prosim, tovariš Komel!

Alojz Komel: Doslej je zavod za rezerve sklenil pogodbo za 7000 glav pitane živine. Ker znaša kredit 500 din po glavi, je torej angažiranih 3,5 milijona dinarjev. Republiški zavod za rezerve misli kredit po glavi živine v prihodnosti povečati.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Javornik si zadovoljen z odgovorom? (Da.)

Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Nihče.)

Ugotavljam, da ne želi nihče več postaviti poslanskega vprašanja in zaključujem 2. točko dnevnega reda.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na usklajevanje spornega besedila predloga sklepov in priporočil o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji.

Predlog sklepov in priporočil smo obravnavali že na dveh sejah, in to na 16. in 17. seji našega zbora, vendar oba pristojna zbora še nista sprejela predloga sklepov in priporočil v enakem besedilu. Za uskladitev spornih vprašanj smo na zadnji seji določili komisijo, ki naj skupaj s predstavniki republiškega zbora pripravi predlog za rešitev spornih vprašanj. V komisijo smo izvolili poslance: Jožeta Lesarja, Janeza Štera in Antona Zimška, republiški zbor pa je izvolil v komisijo poslance: Ivana Ahlina, Mirana Cvenka in Ivana Franka.

Kot gradivo k tej točki dnevnega reda ste prejeli poročilo komisije za usklajevanje besedila s predlogom za rešitev spornih vprašanj.

Želi kdo razpravljati o predlogu, ki nam ga je pripravila skupna komisija? (Ne.) Ali želi besedo poročevalec te komisije tovariš Jože Lesar? Prosim, tovariš Lesar!

Jože Lesar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Komisija je obravnavala dva amandmaja, ki sta bila sporna, in to amandma našega in amandma republiškega zbora. V prvem amandmaju, ki ga je predlagal tovariš Šter, gre za to, naj bi tista gozdarska dela, ki imajo značaj javne gozdarske službe, financirala iz svojih sredstev republika.

Komisija je ugotovila, da je poleg del javne gozdarske službe za družbo pomembna še vrsta vprašanj, ki pa še niso točno opredeljena. Zato smo se sporazumeli, da je treba zagotoviti pri gospodarjenju z gozdovi finančno sodelovanje družbe v sorazmerju s splošnimi interesi; to se pravi ne samo pri delih javne gozdarske službe, na katero se je nanašal amandma, pač pa pri vseh vprašanjih, ki so zaradi splošnega pomena gozdov za družbo v določenem času pomembna.

V drugem amandmaju je bilo predlagano, da se odpravi dosedanji monopol gozdnogospodarskih organizacij v prometu z lesom, da kmetje-lastniki gozdov neposredno sodelujejo pri prodaji lesa in da sami razpolagajo z rezultati svojega dela. Temu je naš zbor nasprotoval. Na komisiji smo se sporazumeli, naj



promet z lesom usmerjajo organizirane samoupravne skupnosti kmečkih gozdnih posestnikov.

S predlogom komisije se strinjata oba predlagatelja amandmajev, pa tudi predstavnik izvršnega sveta. Zato predlagam gospodarskemu zboru, da takšno formulacijo osvoji. Hvala lepa!

**Predsednik Tone Bole:** Preden preidemo na glasovanje, vprašam, če morda še kdo želi besedo v zvezi s spornima vprašanjema? (Ne javi se nihče.)

Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Opozarjam tovarišice in tovariše poslance, da bomo glasovali o dveh prelogih:

Najprej bomo glasovali o besedilu predloga komisije, po katerem naj se doda nov stavek v prvem odstavku prvega poglavja sklepov in priporočil, ki nosi naslov: »Družbeni vpliv na gospodarjenje z gozdovi.« Besedilo je razvidno iz poročila skupne komisije. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog soglasno sprejet.

Sedaj bomo glasovali še o dopolnitvi oziroma spremembi drugega odstavka na 7. strani pod točko »4. Promet z lesom« in to v besedilu, kot ga predlaga komisija. Besedilo je prav tako razvidno iz poročila skupne komisije. Kdor je za takšen predlog, naj, prosim, dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec.)

Glede na izid glasovanja ugotavljam, da smo sprejeli predlog skupne komisije in da bo s tem, če bo to besedilo sprejel tudi republiški zbor, predlog sklepov sprejet v enakem besedilu v obeh pristojnih zborih.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje.

Predlog zakona je predložil izvršni svet in to na podlagi sklepa 15. seja našega zbora z dne 3. 7. 1970, ko smo razpravljali in sklepali o osnutku tega zakona.

Ali želi predstavnik izvršnega sveta še ustno obrazložiti predlog zakona? (Ne želi.)

Odbor za družbenoekonomske odnose in zakonodajno-pravna komisija sta predložila k predlogu zakona pismeni poročili, iz katerih je razvidno, da nimata nobenih pripomb.

Ali želi poročevalec odbora tovariš Tone Polajnar še ustno sporočiti stališče odbora, do predloga zakona oziroma do sprejetih pripomb? Prosim, tovariš Polajnar!

**Tone Polajnar:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora k predlogu zakona nima pripomb, kar je razvidno iz poročila, ki je bilo priloženo gradivu za današnje sejo. Na današnji ponovni seji pa je odbor razpravljal še o pripombah skupščine občine Celje, ki ste jih tudi prejeli skupaj z gradivom. Skupščina občine Celje opozarja na pomanjkljivosti zakonodaje, ki ureja problem zaposlovanja delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje pri zasebnih delodajalcih.

Odbor je v razpravi ugotovil, da tak problem dejansko obstaja ter da je zato pobuda skupščine občine Celje koristna. Obenem pa je odbor ugotovil, da bo ta problematika obdelana v posebnem republiškem zakonu, ki bo natančneje določal in urejal delovna razmerja pri zasebnih delodajalcih. Ta zakon je že v pripravi in bo naš zbor o njem posebej razpravljaj. Tudi predstavnik skupščine občine Celje se je s pojasnilom strinjal ter ni vztrajal pri tem, da naj se ta problematika uredi v tem zakonu.

Poleg tega pa je odbor razpravljaj še o predlogu, naj se natančneje opredeli 7. člen zakonskega predloga. To je odboru predložila skupina poslancev prosvetno-kulturnega zbora. Predlog skupine poslancev prosvetno-kulturnega zbora ni bil konkretiziran, zato tudi odbor do predloga ni zavzel stališča. Hvala!

**Predsednik Tone Bole:** Pričenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi k 4. točki dnevnega reda? (Nihče.)

Ugotavljam, da nihče ne želi sodelovati v razpravi k 4. točki dnevnega reda. Zato zaključujem razpravo in glede na to, da niso bili predlagani amandmaji, prehajam na glasovanje o predlogu zakona v celoti. Kdor je za to, da se sprejme predlog zakona, naj, prosim, dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec.) Ugotavljam, da je zakon z večino glasov sprejet.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlaščena kmetijska in stavbna zemljišča.

Predlog zakona je predložil izvršni svet in to na podlagi sklepa 17. seje našega zbora z dne 24. septembra 1970, ko smo razpravljaj in sklepaj o osnutku tega zakona.

Ali želi predstavnik izvršnega sveta še ustno dopolniti oziroma obrazložiti predlog zakona? Prosim, tovariš Boris Mikoš!

**Boris Mikoš:** Tovarišice in tovariši! Predloženi zakonski predlog o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlaščena kmetijska in stavbna zemljišča je dan v razpravo na temelju sklepa in priporočil skupščine o ukrepah in nalogah za nadaljnji razvoj komunalnega gospodarstva v naši republiki. Sklep zavezuje izvršni svet, da pospeši izdajo tega zakona. Da je ta zakon treba sprejeti, so odločno zahtevale občine in to predvsem zaradi razmer, ki vladajo v prometu z zemljišči. Tudi javnost stalno ostro zahteva, da se sprejme zakon, s katerim bodo določena vsaj nekatera natančnejša merila za določanje odškodnine. Zaradi tega in pa zaradi objektivnega interesa s sprejemom tega zakona ne moremo več odlašati.

Zakonski predlog natančneje opredeljuje več meril zveznega zakona in ne postavlja novih. Z njim rešujemo nekatere osnovne probleme, ki jih srečujemo v prometu z zemljišči in katerih rešitev predstavlja pomemben korak v naših prizadevanjih za sistematično urbanizacijo.

Z določili zveznega zakona o razlastitvi je v temelju spremenjen odnos do stavbnega zemljišča, kadar zanj določamo odškodnino. Značilno za to spremembo glede na prakso prejšnjih let je, da bodo na podlagi novih meril lahko odškodnine tudi nekoliko večje, kakor so bile v praksi uveljavljene odškodnine doslej.



Kljub tej osnovni spremembi, ko bomo za razlaščenno zemljišče morali plačevati realnejšo odškodnino od dosedanje, kar bo nas vse sililo k racionalnejši uporabi zemljišč za gradnjo in za urbane posege v prostor, pa opozarjam, da so številke, ki jih dobimo na temelju meril iz predloga zakona in ki so v dosedanji razpravi vzbujale večkrat tudi dvome v točnost in pravilnost predlaganih meril, le ocena koristi in ne dokončna odškodnina. To je sicer razvidno tudi iz naslova zakona, ki določa, da je treba upoštevati vsa merila zveznega zakona o razlastitvi, ta pa med drugim vsebuje tudi regulator za zvišanje oziroma za znižanje dokončno formirane odškodnine.

Ponovno želim poudariti, da smo se pri sestavi tega zakona omejili le na objektivna merila oziroma na objektivne elemente odškodnine. Ostalih meril po 32. členu zveznega zakona o razlastitvi, ki so subjektivnega ali pa pretežno subjektivnega značaja, predloženi zakon ne vsebuje. V teh primerih bodo sodni in upravni organi morali tudi v bodoče ocenjevati po subjektivni presoji. Zakon bo tako olajšal delo organom, ki morajo izvajati določila zveznega zakona o razlastitvi. Vendar je zastavljen v celoti tako, da jim ne bo vzel nujno potrebne svobode v presojanju tistih elementov, ki jih ni mogoče objektivizirati.

K sedanjemu predlogu so dane nekatere pripombe in tudi nekateri predlogi za spreminjanje oziroma za dopolnitev. Pred razpravo opozarjam, da so med njimi predvsem takšni predlogi, ki so bili v predhodnem postopku za sprejem tega zakona na tem ali drugem nivoju že obravnavani in so bili že takrat odklonjeni. Hvala lepa.

**Predsednik Tone Bole:** Odbor za družbenoekonomske odnose in zakonodajno-pravna komisija sta k predlogu zakona predložila pismeni poročili, v katerih predlagata nekatere amandmaje. Prav tako ste prejeli amandmaje skupščine občine Celje in skupščine občine Novo mesto, s katerim predlagata spremembo 8. člena predloga zakona.

Prosim predstavnika zakonodajno-pravne komisije, da zavzame stališče do amandmajev odbora, s katerimi se uvaja novi 9. člen, ter do amandmajev, ki jih predlagata k 8. členu skupščina občine Celje oziroma skupščina občine Novo mesto. Prosim, tovariš Simšič!

**Stane Simšič:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zakonodajno-pravna komisija je na današnji 36. seji obravnavala amandmaje k predlogu zakona o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlaščenca kmetijska in stavbna zemljišča, ki sta jih Skupščini SR Slovenije predložili skupščini občin Novo mesto in Celje ter odbor gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije za družbenoekonomske odnose.

Komisija je ocenila, da sta amandmaja skupščin občin Novo mesto in Celje predvsem politično-vsebinskega značaja in ju je potrebno obravnavati zlasti z gledišča primernosti. S stališča skladnosti z ustavo in obstoječim pravnim sistemom amandmaja nista sporna, ker gre tako kot v zakonskem predlogu za nova dopolnilna merila k splošnim merilom za odmero pravične odškodnine za razlaščenca kmetijsko ali stavbno zemljišče.

Po mnenju večine članov komisije pa so rešitve v predlaganem zakonu vendarle bližje pravnemu pojmovanju pravične odškodnine zlasti z gledišča razlaščenca. Po tem mnenju predloženi amandmaji preveč zblizujejo kriterije za odmero odškodnine za kmetijska in stavbna zemljišča, čeprav je realna vrednost bistveno različna. Bližja načelu pravične odškodnine je rešitev, po kateri se pri odmeri odškodnine ocenjuje pričakovani bodoči dohodek od stavbe, ki bi jo

razlaščenec lahko zgradil, kot pa uporaba kriterijev, ki veljajo za kmetijsko zemljišče. Sicer se pa tudi pri ceni odškodnine za kmetijska zemljišča jemlje pričakovani bodoči donos takega zemljišča.

Glede vprašanja primernosti predlagane rešitve pa je večina članov komisije opozorila na stališča, ki jih je komisija zavzela že pri obravnavi predloga za izdajo tega zakona. Že takrat je namreč menila, da ni umestno za stavbno zemljišče uporabljati dveh različnih kriterijev, prav tako pa je opozarjala na posledice preveč togo in administrativno predpisanih meril. Ker se je tik pred sklepanjem o zakonskem predlogu v občinah pojavilo več predlogov, ki vsebinsko bistveno spreminjajo predloženi koncept zakona, pa je bila komisija enotnega mnenja, da bi bilo koristno, če bi se sklepanje o zakonskem predlogu odložilo s prvih sej pristojnih odborov za toliko časa, da bi predlagatelj lahko temeljito proučil dane pripombe in spreminjevalne predloge, se še posvetoval z občinskimi skupščinami, ocenil pričakovane posledice takih ali drugačnih rešitev in morebiti pripravil spremenjen oziroma dopolnjen zakonski predlog.

Glede amandmaja odbora gospodarskega zbora za družbenoekonomske odnose, da se v predlog zakona vstavi nov 9. člen, ki se glasi: »Določbe tega zakona se smiselno uporabljajo tudi v primerih, ki jih ureja določba 67. člena zakona o razlastitvi«, pa je komisija menila, da take določbe ni mogoče vključiti v zakon, ker zato ni pooblastila v zveznem zakonu o razlastitvi. Po 34. členu zveznega zakona so lahko v republiškem zakonu predpisana v skladu z 32. členom istega zakona natančnejša merila za določanje odškodnine za razlaščeno nepremičnino, kar predlog zakona tudi realizira, medtem ko se določba 67. člena zakona o razlastitvi nanaša na povsem drug institut, to je na upravni prenos pravice uporabe zemljišča v družbeni lastnini za graditev proti odškodnini.

**Predsednik Tone Bole:** Prosim poročevalca odbora poslanca Jožeta Lesarja, da zavzame stališče do amandmajev, ki sta jih predložili skupščini občin Celje in Novo mesto k 8. členu ter da zavzame stališče glede pripomb, ki smo jih v zvezi z amandmajem odbora slišali od predstavnika zakonodajno-pravne komisije. Prosim, da zavzame tudi stališče do predloga, da se preloži sklepanje o tem zakonu. Prosim, tovariš Lesar!

**Jože Lesar (iz klopi):** Prosim za prekinitev seje, da bi se sestal odbor, ker nisem pooblaščen, da bi zavzel stališče do predlogov zakonodajno-pravne komisije.

**Predsednik Tone Bole:** Preden bi se odločili o predlogu tovariša Lesarja, prosim, da tudi predlagatelj pove svoje mnenje. Prosim, tovariš Mikoš!

**Boris Mikoš (iz klopi):** Strinjamo se s predlogom, da se sestane odbor in zavzame stališče do amandmajev, ker amandmaja občine Novo mesto ne sprejemamo. Prav tako ne sprejemamo predloga za preložitve obravnave predloga zakona.

**Predsednik Tone Bole:** Predlagatelj torej ne sprejema predloga za preložitve obravnave. Strinja pa se s tem, da se sestane odbor. Odrejam odmor do 14.30. Odbor se bo sestal v sobi številka 84.

(Seja je bila prekinjena ob 14. uri in se je nadaljevala ob 14.45.)



Predsednik T o n e B o l e : Tovarišice in tovariši poslanci, nadaljujemo z delom! Prosim poročevalca odbora, da da poročilo. Prosim, tovariš Lesar!

J o ž e L e s a r : Tovarišice in tovariši poslanci! Odbor je razpravljal o predloženih amandmajih in o predlogu zakonodajno-pravne komisije. Glede na to, da so bili amandmaji nekaterih občinskih skupščin na primer amandma Novega mesta relativno pozno predloženi, odbor skupno s predlagateljem zakona predlaga, da se v smislu 292. člena poslovnika skupščine razprava o predlogu zakona odloži. V tem času bo predlagatelj zakona temeljito proučil amandmaje in se še posvetoval s predlagateljki. Amandmaji so namreč vsebinsko izredno delikatni in ima lahko prehitro sklepanje o njih ekonomske in politične posledice.

Predsednik T o n e B o l e : Torej, če prav razumem, se je odbor poslužil drugega odstavka 292. člena poslovnika, ki se glasi takole: »Zbor lahko zato sklene, da bo obravnavo odložil in nadaljeval na kakšni naslednji seji ali da bo obravnavo prekinil, dokler predlagatelj zakona, izvršni svet, pristojna odbora in zakonodajno-pravna komisija amandmaja ne proučijo.«

Odbor predlaga, da se sprejemanje predloga zakona odloži do prihodnje seje zbora. Do takrat bo predlagatelj zakon eventualno modificiral in izpopolnil.

Dajem predlog odbora na glasovanje. Kdor je za predlog odbora, naj prosim dvigne roko? (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sklenil, da se odloži razprava o tej točki.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na obravnavo re-balansa finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970.

Rebalans finančnega načrta je predložil upravni odbor vodnega sklada Socialistične republike Slovenije. Ali želi predstavnik vodnega sklada še ustno obrazložiti rebalans? (Ne.)

K rebalansu finančnega načrta ste prejeli tudi predlog odloka o potrditvi rebalansa finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970, ki ga je skupščini predložil odbor republiškega zbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo.

K rebalansu ste prejeli tudi poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Ali želi poročevalec odbora gospodarskega zbora za proizvodnjo in blagovni promet še ustno obrazložiti stališče odbora do predlaganega rebalansa finančnega načrta. (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Prosim, kdo želi besedo? Prosim, tovariš Atelšek.

I v a n A t e l š e k : Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Kot se mi zdi, se bo z rebalansom finančnega načrta vodnega sklada vodni prispevek iz industrije povečal od 38 na 41 milijonov din. Smo v času, ko je treba varčevati in zato nasprotujem vsaki novi obremenitvi gospodarstva, in tako tudi potrditvi predloženega rebalansa.

Predsednik T o n e B o l e : Želi še kdo sodelovati v razpravi o šesti točki dnevnega reda? Prosim, tovariš Justin!

D r a g o J u s t i n : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Glede na trditev tovariša Atelška moram pojasniti, da pri tem rebalansu ne gre za dodatno obremenitev gospodarstva.

V gradivu, ki ste ga prejeli, je točno pojasnjeno, da so letošnje visoke vode dvakrat v juliju in enkrat v avgustu povzročile precejšnjo škodo na raznih področjih.

Strokovne komisije so ugotovile, da znašajo škode v celoti 10 145 500 din. Upravni odbor vodnega sklada je na seji 11. septembra 1970 sklenil, da bo del škode plačal z obstoječimi sredstvi vodnega sklada. Vodni prispevek bo namreč po oceni glede na dosedanjo dinamiko pritakanja višji za 3 milijone, kot je bilo predvideno v finančnem načrtu za leto 1970. Vodni sklad bo za poravnavo škode prispeval 1 195 500 din iz rezervnega sklada, s katerim razpolaga. Ker pa ta sredstva ne zadoščajo za poravnavo vse škode, je upravni odbor vodnega sklada tudi zaprosil izvršni svet za dodelitev enkratne dotacije v višini 5 milijonov din.

Predsednik T o n e B o l e: Želi še kdo sodelovati v razpravi? (Nihče.) Želi dati pojasnilo predstavnik vodnega sklada? Ali ste vi, tovariš Justin, nastopali v imenu vodnega sklada?

D r a g o J u s t i n (iz klopi): Ne, vendar kot poslanec slučajno delam na tem področju.

Predsednik T o n e B o l e: Želi še kdo besedo? (Ne.)

Zaključujem razpravo k 6. točki dnevnega reda in dajem na glasovanje predlog odloka o potrditvi rebalansa finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970. Kdor je za ta predlog, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Devet poslancev.) Je kdo proti? (Eden.)

Predlog je sprejet z večino glasov, devet poslancev se je glasovanja vzdržalo, eden pa je glasoval proti.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o razrešitvi in izvolitvi člana odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora.

Predlog odloka, s katerim se na lastno željo razreši dolžnosti člana odbora za proizvodnjo in blagovni promet poslanec Franc Puterle in izvoli za člana odbora Franc Petauer, ste z ustrežno obrazložitvijo sprejeli.

Želi kdo razpravljati o tem predlogu? (Nihče.) Če ne želi nihče razpravljati, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog odloka naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog soglasno sprejet.

Ker je s tem dnevni red izčrpan, zaključujem 18. sejo gospodarskega zbora in se vam zahvaljujem za udeležbo.

(Seja je bila končana ob 15. uri.)



# PROSVETNO - KULTURNI ZBOR

## 15. seja

(9. novembra 1970)

Predsedoval: Miloš Poljanšek,  
predsednik prosvetno-kulturnega zbora.

Začetek seje ob 15. uri.

Predsednik Miloš Poljanšek: Začenjam 15. sejo prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije.

Svojo odsotnost sta za današnjo sejo opravičila poslanca: Ciril Plut in Anton Troha.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Predlog dnevnega reda za današnjo sejo ste dobili s sklicem zbora. Predloženi dnevni red pa razširjam z novo točko, in sicer s predlogom odloka o ustanovitvi in sestavi delovne skupine za izvedbo pripravljanih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije. Predlog odloka ste dobili danes na klopeh.

Dnevni red za današnjo sejo zbora bi bil takšen:

1. odobritev zapisnika 14. seje zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. organizacija in financiranje raziskovalne dejavnosti na ravni federacije;
4. osnutek zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu »Boris Kidrič« v Ljubljani;
5. predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti;
6. položaj dvojezičnega slovensko-madžarskega osnovnega šolstva v Pomurju;
7. problematika šolskih športnih društev;
8. predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda RTV Ljubljana;
9. predlog odloka o ustanovitvi in sestavi skupine za izvedbo pripravljanih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije.

Ima kdo k razširjenemu predlogu dnevnega reda kakšno pripombo, dopolnitev ali spreminjevalni predlog? (Ne.) Ugotavljam, da je predlagani dnevni red sprejet.

Pred prehodom na dnevni red vas obveščam, da sem na današnjo sejo povabil predstavnika izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, republiškega sekretarja za prosveto in kulturo, izobraževalne skupnosti SR Slovenije, zavoda za šolstvo SR Slovenije, republiške konference SZDL, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti, republiške konference Zveze mladine Slovenije, skupnosti študentov, Slovenske akademije znanosti in umetnosti, univerze v Ljubljani, gospodarske zbornice SR Slovenije, Zveze raziskovalnih organizacij Slovenije, sklada Borisa Kidriča, razvojnega centra »Tomos« Koper, inštitutov za elektroniko in vakuumsko tehniko »Jožefa Stefana« in »Borisa Kidriča«, konzorecija slovenske kemijske in sorodne industrije, skupnosti slovenskih gledališč, inštituta za narodnostna vprašanja, slavističnega društva, komiteja izvršnega sveta za telesno kulturo, visoke šole za telesno kulturo, Zveze za telesno kulturo in Društva pedagogov za telesno kulturo SR Slovenije.

Vse, ki ste se vabilu odzvali, vabim, da sodelujete v razpravi.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 14. seje zбора. Ima kdo k zapisniku kakšno pripombo ali dopolnilni predlog? (Ne.) S tem ugotavljam, da je zapisnik 14. seje zбора soglasno odobren, brez sprememb in dopolnitev.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Poslanec Jože Melanšek je pismeno zastavil vprašanje v zvezi z ustanavljanjem enoletnih pripravljalnih oddelkov za šolske novince. Izvršni svet je sporočil, da bo na poslančevo vprašanje odgovoril namestnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo Roman Oberlintner.

Roman Oberlintner: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Jože Melanšek, poslanec tega zбора je zastavil dve vprašanji, in sicer:

1. ali je možno, da bi v okviru sedanje zakonodaje pričeli z ustanavljanjem pripravljalnih oddelkov s celotnimi malimi šolami za šolske novince, in
2. če to ni možno, ali bi lahko republiški sekretariat za prosveto in kulturo pripravil materiale za uvajanje varstvenih oddelkov na podružničnih šolah oziroma povsod tam, kjer ni vzgojno-varstvenih ustanov?

Odgovarjam: Zahteve po organiziranem pripravljanju predšolskih otrok na vstop v šolo so se pojavile že po letu 1960, ko se je začela širša družbena akcija za varstvo in vzgojo predšolskih in osnovno-šolskih otrok. Zahteve so izhajale iz ugotovitev, da del otrok, ki vstopajo v osnovno šolo, še ne kaže potrebne zrelosti za šolsko življenje in učenje. Zrelost za šolo je rezultat zavestnega spodbujanja otrokove aktivnosti na vseh stopnjah predšolske vzgoje, pri čemer so enako pomembne intelektualna in telesna sposobnost, osebne lastnosti in socializacija otroka. Sodobna družina v sedanjih razmerah ne more sama zagotoviti vseh pogojev za vsestranski razvoj in oblikovanje otroka, zlasti ne socializacije. Zato je tudi v tej smeri potrebna družbena skrb.

Vzgojno-varstveni zavodi zajemajo v dnevno varstvo le manjši del predšolskih otrok; zato sta pedagoški inštitut in zavod za napredek šolstva že v letu 1965/66 izdelala enoletni program male šole, ki naj bi se realiziral v okviru predšolskega dnevnega varstva ali pa v posebnih oddelkih. Ker za celotno malo



šolo izven dnevnega varstva ni bilo niti materialnih niti kadrovskih pogojev, so se uveljavile krajše oblike pripravljanja otrok na šolo in v petih letih zajele večji del otrok pred vstopom v osnovno šolo. Leta 1969 je bil izdelan vzgojni program enoletne priprave otrok v zadnjem predšolskem letu na šolo, ki je nastal kot rezultat proučevanja te problematike na pedagoškem inštitutu, tako da danes že lahko govorimo o organiziranem pripravljanju otrok na šolo.

Za tiste otroke, ki so vključeni v vzgojno varstvene ustanove, je priprava na šolo zagotovljena s programom varstva. Za ostale otroke pa so organizirane skrajšane male šole. V šolskem letu 1969/70 so imele male šole čez 700 oddelkov in so zajele skoraj 19 000 otrok, to je okoli 69 % vseh v šolo vpisanih novincev. V šolskem letu 1970/71 pa je vstopilo v prvi razred osnovne šole le še približno 10 % otrok, ki niso bili vključeni v malo šolo ali dnevno varstvo v vzgojno-varstvenih ustanovah. Torej je bilo zajetih v malo šolo že 90 % vseh šolskih novincev.

Širjenje mreže malih šol je odvisno od razumevanja in podpore številnih faktorjev. Na mnogih področjih pa jim je že v preteklem šolskem letu uspelo zajeti kompletno vse otroke pred vstopom v osnovno šolo.

Organizatorji malih šol so osnovne šole in vzgojno varstvene ustanove. Aktivnost osnovne šole je zlasti pomembna na podeželju, kjer ni vzgojno varstvenih ustanov. Poseben problem predstavljajo male šole pri nižje organiziranih šolah s kombiniranim poukom, kjer se vpiše v 1. razred le nekaj novincev, za te otroke pa je namreč mala šola še posebno pomembna spričo manj razvitega okolja.

Financiranje malih šol še ni do kraja urejeno. Nekaj prispevajo starši, ostalo pa temeljne izobraževalne skupnosti. Ponekod pa so izobraževalne skupnosti prevzele vse stroške. Večina malih šol dela po navodilih in načrtu za 70 ur, ki ga je pripravil zavod za šolstvo. Glede na različne kadrovske in prostorske možnosti pa ga prilagajajo svojim pogojem.

Dosedanji uspehi kažejo, da pomenijo male šole novo stopnjo v razvoju našega vzgojno izobraževalnega sistema. Hkrati pa se moramo zavedati, da pomeni skrajšana mala šola šele začetek postopnega uvajanja celoletne priprave otrok na vstop v osnovno šolo. Priprava otrok na šolo, ki naj traja eno leto, bi morala postati že v bližnji prihodnosti obvezen del rednega šolskega sistema.

Za ustanavljanje celoletnih malih šol torej ni zakonskih ovir. Iz navedenih podatkov pa je razvidno, da so se glede na materialne in kadrovske možnosti uveljavile predvsem skrajšane oblike pripravljanja na šolo, ki temeljijo na prostovoljnem vključevanju otrok. Obvezno pa bo vključevanje otrok v male šole šele takrat, ko bo z zakonom določen njihov status v okviru vzgojno-izobraževalnega sistema. Tako bo zakon to zahteval za vse stroke.

Varstvene oddelke za predšolske otroke pri osnovnih šolah v krajih, kjer ni vzgojno-varstvenih ustanov, poznamo že dalj časa. V letu 1969 smo imeli poleg 71 samostojnih vzgojno-varstvenih zavodov, poleg 127 dislociranih oddelkov teh zavodov še 75 oddelkov za predšolsko varstvo pri osnovnih šolah ali drugih organizacijah. Tudi osnutek zakona o vzgojno-varstveni dejavnosti za otroke predvideva tako možnost. Ustanavljanje teh oddelkov pa je odvisno od programa razvoja otroškega varstva, ki ga sprejema občinska skupščina.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Tovariš Melanšek imaš dopolnilno vprašanje. (Da.) Prosim.

Jože Melanšek: Spoštovani tovariš predsednik, tovariši poslanci! Hvala lepa za odgovor. Prosil bi, če bi ga lahko dobil v pisni obliki.

Postavljam dodatno vprašanje, in sicer: ali je možno, da bi vse navedeno bilo upoštevano pri sestavi srednjeročnega načrta razvoja šolstva Slovenije in v zakonu o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji?

Predsednik Miloš Poljanšek: Mislim, da ni težave, da ne bi tega storili, kar je prosil dodatno v svojem vprašanju poslanec Jože Melanšek.

Poslanec Emil Rojc je na prejšnji seji zbora zastavil vprašanje v zvezi z ustrezno zasedbo učnih mest na osnovnih šolah v mestnih središčih in še zlasti na podružničnih osnovnih šolah. Hkrati s tem je dal tudi predlog o formiranju pedagoških akademij za razredni pouk v nekaterih večjih mestnih središčih. Izvršni svet je sporočil, da bo na poslančevo vprašanje odgovoril prav tako namestnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo Roman Oberlintner.

Roman Oberlintner: Tovariš Emil Rojc, poslanec tega zbora je postavil tri vprašanja v zvezi z usposabljanjem in pomanjkanjem učiteljev za razredni pouk.

Odgovarjam: Po ukinitvi učiteljišč se je v resnici zelo zmanjšal priliv učiteljev za razredni pouk. Obenem pa so se z uvajanjem oddelkov podaljšanega bivanja povečale potrebe po učiteljih razrednega pouka. Tako se danes znova srečujemo s pojavom, da zlasti na podružničnih šolah v odročnih krajih primanjkuje učiteljev razrednega pouka. Po podatkih, ki jih je zbral na začetku tega leta zavod za šolstvo, je bilo na začetku leta 1969/70 85 nezasedenih delovnih mest za učitelje razrednega pouka, 21 delovnih mest pa je bilo zasedenih z delavci brez ustrezne strokovne izobrazbe.

Šole si pomagajo na različne načine: s kombiniranimi oddelki, s celodnevniim poukom po skróčenem predmetniku in z nadomeščanjem. Število nezasedenih delovnih mest se je medtem seveda močno zmanjšalo, saj si skušajo šole zagotoviti učitelje z izrednimi razpisi. Vendar nas podatek vendarle resno opozarja na izreden problem, ki mu je treba posvetiti vso pozornost. Na ta problem je republiški sekretariat za prosveto in kulturo že opozoril v informaciji o študiju izrednih slušateljev učiteljev na pedagoških akademijah in na mari-borskem posvetovanju o oblikovanju razrednih učiteljev.

Na obeh pedagoških akademijah je na oddelku za razredni pouk doslej diplomiralo 346 študentov. Žal pa je med njimi le 69 rednih študentov, ki pomenijo nove učitelje razrednega pouka za osnovno šolo. Ostali so že na delovnih mestih. Glede na to, da se odpirajo nove oblike vzgojno-izobraževalnega dela na osnovnih šolah, podaljšano bivanje in male šole, število diplomantov, ki prihajajo s pedagoških akademij sploh ne zadostuje niti za trenutne potrebe, kaj šele za potrebe bližnjega razvoja, ko se bo moralo še bolj razviti podaljšano bivanje in pa male šole.

Pedagoški akademiji si prizadevata, da bi se povečal vpis na oddelek za razredni pouk. Eden od ukrepov, ki so ga napravili, je tudi ta, da sta odprli vrata oddelka za razredni pouk za vse absolvente gimnazij, ne le za absolvente pedagoške gimnazije. Predvsem pa bo mogoče povečati število učiteljev za razredni pouk z načrtnim usmerjanjem učencev pedagoških gimnazij in s prioriteto pri štipendiranju študentov na tem oddelku. Vsa ta prizadevanja bodo brez uspeha, če ne bomo dosegli, da bodo absolventi pedagoških akademij tudi



ostali v učiteljskem poklicu. To pa bo mogoče zagotoviti šele takrat, ko bo postal poklic učitelja materialno dovolj vabljev za človeka z višjo izobrazbo in družbeno bolj vrednoten. Še posebej pa bo treba ustrezno materialno stimulirati delo učiteljev na podružničnih šolah v odročnih krajih in zagotoviti take materialne pogoje, da bodo ostali na teh težjih delovnih mestih. Pri tem ne mislimo le na potrebne dodatke za težje delovno mesto, temveč tudi na zadovoljivo rešitev nevzdržnih stanovanjskih razmer premnogih učiteljskih družin na podeželju in na boljše delovne pogoje v teh šolah, da bodo lahko učitelji tudi tu dosegli boljše učne rezultate.

Potrebe po učiteljih za razredni in predmetni pouk bodo morale biti razvidne iz srednjeročnega in dolgoročnega načrta razvoja naše republike, pri tem pa bodo morale biti upoštevane tudi vse nove oblike, ki nastajajo v našem šolskem sistemu. Od kadrovskih potreb, ki jih bo predvidel načrt, je seveda odvisno tudi širjenje mreže pedagoških akademij. Vsekakor pa bo treba že v najbližji prihodnosti proučiti možnost odpiranja rednih dislociranih oddelkov pedagoških akademij v tistih centrih, kjer so potrebe po učiteljih razrednega pouka posebno velike, hkrati pa je v njih močna tradicija nekdanjih učiteljišč. Za ta korak se bo mogoče odločiti po temeljiti analizi, ki bo morala upoštevati zlasti kadrovske potrebe območja, racionalnost takega šolanja in kvaliteto pedagoškega osebja.

Predsednik Miloš Poljanšek: Vprašujem poslanca Emila Rojca, ali ima dopolnilno vprašanje? (Ne.)

Poslanka tovarišica Lojzka Gostenčnik-Žmavec je na zadnji seji zбора postavila več vprašanj v zvezi z osipom na osnovnih šolah. Na poslankino vprašanje bo odgovoril, kot sporoča izvršni svet, direktor zavoda za šolstvo tovariš Boris Lipužič.

Boris Lipužič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na vprašanja, ki jih je zastavila tovarišica poslanka Lojzka Gostenčnik-Žmavčeva, dajem naslednji odgovor:

V zvezi s prvim vprašanjem ugotavlja zavod za šolstvo, da se je v šolskem letu 1968-69 globalno znižalo število ponavljalcev v primerjavi s šolskim letom 1967-68 za 1,4% ali za 3220 ponavljalcev. Znižanje števila ponavljalcev bo nedvomno vplivalo na osip učencev osnovnih šol, kar se bo pa pokazalo šele v naslednjih letih, ker na osip vplivajo rezultati dela učencev ene šolske generacije.

Z ukinitvijo napredovanja v višji razred z negativno oceno in z uvedbo popravnih izpitov od petega do sedmega razreda so se izboljšali učni uspehi učencev. Tako npr. je leta 1967-68 uspelo popraviti negativno oceno, s katero so napredovali v višji razred, 37,3% učencev; 17,2% učencev je sicer popravilo negativno oceno, toda dobili so negativno oceno pri drugih predmetih. Ostali učenci niso popravili negativne ocene, s katero so napredovali v višji razred, oziroma so dobili negativne ocene še pri drugih predmetih. V šolskem letu 1968-69 pa je opravilo popravne izpite 68,1% vseh učencev.

Tudi če primerjamo uspehe, ki so jih dosegli pri posameznih predmetih, ugotovimo, da je popravilo negativno oceno po 39. členu zakona o osnovnem šolstvu pri matematiki 47,3% učencev, pri tujih jezikih 50%, pri slovenskem jeziku pa 53,9% učencev. Medtem pa je pri popravnih izpitih avgusta 1969

opravilo popravni izpit iz matematike 53,3 % učencev, iz tujih jezikov 65,7 % učencev in iz slovenskega jezika 69,6 % učencev.

Za šolsko leto 1969-70 še nismo prejeli statističnih podatkov o učnih uspehih učencev osnovnih šol, torej o ponavljalcih in o osipu, ker jih bo pripravil zavod SR Slovenije za statistiko šole v začetku decembra 1970. Zato še ne moremo poročati o vplivu popravnih izpitov na zmanjšanje števila ponavljalcev in s tem posredno na zmanjšanje osipa.

Odgovor na drugo vprašanje: Zavod za šolstvo SR Slovenije sistematično spremlja problematiko popravnih izpitov in dopolnilnega pouka. Pripravil je analizo učnih uspehov učencev osnovnih šol za šolsko leto 1968-69, ki je priobčena v poročilu zavoda za leto 1969 in v zavodovem glasilu »Vzgoja in izobraževanje«. Analiza »Učni uspehi učencev« vsebuje številčne podatke in njihovo interpretacijo glede števila učencev, ki so imeli popravne izpite po razredih in predmetih, števila učencev, ki so se prijavili k popravnim izpitom in števila učencev, ki so opravili popravne izpite po posameznih predmetih. Hkrati je analiziran tudi dopolnilni pouk, ki so ga organizirale šole za učence s popravnimi izpiti. Za šolsko leto 1969-70 bo izdelana analiza o popravnih izpiti in dopolnilnem pouku, ko bomo prejeli uradne podatke zavoda za statistiko.

Odgovor na tretje vprašanje: Glede poročil v časnikih o osipu moram omeniti, da poročevalci pogosto obravnavajo osip le za posamezne občine oziroma celo posamezne šole ali regije; zato se njihovi sklepi zelo razlikujejo pri vrednotenju pomembnosti posameznih dejavnikov, ki vplivajo na osip. V informaciji zavoda za šolstvo o osipu, ki smo jo pripravili za izvršni svet Skupščine SR Slovenije in za republiško izobraževalno skupnost, v kratkem pa bo na razpolago tudi prosvetno-kulturnemu zboru Skupščine SR Slovenije, je namreč ugotovljeno, da je bil osip v šolskem letu 1968-69 nekoliko večji kot v predhodnem šolskem letu, pri čemer pa navajamo utemeljitev razlogov za zvišanje osipa.

Osip povzročajo predvsem ponavljalci. Čeprav se je v šolskem letu 1968-69 izboljšal učni uspeh učencev, ki se kaže tudi v manjšem številu ponavljalcev, se odstotek osipa ni avtomatično znižal, ker je odvisen od števila učencev-ponavljalcev v času osemletnega šolanja učencev. Tako je bilo na primer v šolskem letu 1967-68 zelo visoko število ponavljalcev v 6. razredu, in to 17,6 %, ter v 7. razredu — 16,7 %; zato se kljub izboljšanju učnih uspehov v posameznih razredih v šolskem letu 1968-69, ko so že bili uvedeni popravni izpiti, ta uspeh ni mogel pokazati v zmanjšanem osipu učencev generacije 1961-62 do 1968-69; pač pa se bo pokazal znižan osip šole v naslednjih letih. Z upoštevanjem dejstva, da pa vedno več učencev konča šolanje v 8. razredu vsaj v 9. ali 10. letu, teh je bilo v zadnjem šolskem letu 12,9 %, potem je osip le nižji; in sicer je bil v letu 1968-69 29,3 %. Omeniti moramo, da se zadnja leta čedalje več učencev, ki niso končali obveznega šolanja v 8. razredu, vpisuje v šole za odrasle, kjer si pridobijo popolno osnovnošolsko izobrazbo.

Podrobneje pa se bo lahko tovarišica poslanka oziroma vsi poslanci prosvetno-kulturnega zbora seznanili s problematiko osipa in ponavljalcev ob elaboratu oziroma ob informaciji, ki jim bo v kratkem predložena.

Predsednik Miloš Poljanšek: Ima tovarišica Gostenčnikova dopolnilno vprašanje?

Lojzka Gostenčnik: Ne, prosim le za pismen odgovor.



Predsednik Miloš Poljanšek: Dobro. Poslanec Vladimir Mušič je v pismeno zastavljenem vprašanju vprašal, kako potekajo organizacijske priprave za ustanovitev skupnosti raziskovalcev Slovenije kot predvideva zakon o raziskovalni dejavnosti. Na poslansko vprašanje bo po sporočilu izvršnega sveta odgovoril pomočnik republiškega sekretarja tovariš Marjan Lah.

Marjan Lah: Tovariš Vladimir Mušič je 30. 10. postavil naslednji poslanski vprašnji:

1. Kako potekajo priprave za realizacijo zasnov, podanih z novim zakonom, in

2. kako se usklajujejo organizacijske priprave za skupnost s predvideno reorganizacijo financiranja znanstvenega dela, to je, eventualno decentralizacijo zveznega sklada in podobnimi ukrepi oziroma predlogi?

Odgovor na vprašnji se glasi:

1. Izvršni svet je hkrati s predlogom zakona o raziskovalni dejavnosti v zvezi z 42. členom zakona dal skupščini SR Slovenije predloge v zvezi z imenovanjem iniciativnega odbora skupnosti. Akt o imenovanju tega odbora je na dnevnem redu republiškega zbora 10. tega meseca, to je jutri. Ne glede na to, da iniciativni odbor še ni bil imenovan, republiški sekretariat za prosveto in kulturo ves čas od prejetja zakona intenzivno pripravlja vse potrebno, da bo iniciativni odbor lahko uspešno in v doglednem času opravil svoje delo. Priprave tečejo zlasti v tehle smereh:

Pripravljen je koncept začasnega statuta skupnosti; v zvezi s tem so pripravljene tudi predloge za razmejitev dejavnosti in kompetenc. Pripravljen je koncept kriterijev za imenovanje članov začasne skupščine. Pripravljene so predloge za organizacijo strokovne službe skupnosti, poleg tega pa sekretariat pripravlja določene kadrovske predloge. Pripravlja tudi ukrepe za organizacijo dokumentacijske službe na področju raziskovalnih dejavnosti ter dokumentacijsko gradivo, ki ga bo potreboval iniciativni odbor za svoje delo. Na podlagi 26. člena zakona bo v kratkem izdal predpis o obliki in načinu vodenja raziskovalnih organizacij ter postopka za vpis in izbris. Predpis je že pripravljen, raziskovalne organizacije pa so bile prek zveze raziskovalnih organizacij Slovenije opozorjene na postopek, ki je v zvezi s tem potreben. Poleg tega so bile opravljene še nekatere druge priprave za realizacijo zakona.

2. Raziskovalna skupnost bo lahko začela opravljati svoje naloge v zvezi s predvidenimi spremembami na ravni federacije glede organizacije in financiranja raziskovalnih dejavnosti, ko bo — kar je logično — konstituirana. V konceptu začasnega statuta, ki ga je pripravil sekretariat za prosveto in kulturo, je predlagana takšna organizacija skupnosti, ki naj omogoča učinkovito reševanje zadev in kompetenc, ki bodo prešle iz federacije na republike. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo, zveza raziskovalnih organizacij Slovenije, sklad Borisa Kidriča in drugi so že angažirani na vprašanih reorganizacije. Hkrati se ti faktorji angažirajo tudi na vprašanih, ki zadevajo prenos sredstev in kompetenc na republiko, zlasti še glede sprememb v zakonodaji in zagotovitve ustreznega dela sredstev dosedanjega zveznega sklada. Predlogi so v pripravi. Poleg tega smo prevzeli iniciativo za medrepubliški sestanek predstavnikov republiških organov za raziskovalno delo, ki naj prispeva k dogovorjenemu urejanju novih razmerij, vključno prihodnje koordinacije. Sklad Borisa Kidriča je bil pozvan, da v zvezi s tem pripravi predloge glede financiranja določenih makroprojektov.

Predsednik Miloš Poljanšek: Ima poslanec Vladimir Mušič dopolnilno vprašanje? (Ne.)

Danes ste dobili na klopeh dvoje vprašanj, ki jih je tik pred sklicem seje zbora poslal poslanec Peter Finžgar, in sicer v zvezi s problematiko kulturnih domov in z možnostmi nadaljevanja šolanja nadarjenih absolventov poklicnih šol na gimnaziji in tehniških šolah. Ker nismo dobili pismenega stališča izvršnega sveta, ali je možno dobiti odgovor danes ali ne, prosim za odgovor.

Dr. Vladimir Bračič: Na prihodnji seji.

Predsednik Miloš Poljanšek: Vprašam navzoče poslance, če želi kdo zastaviti vprašanje? Prosim, poslanec Miran Hasl.

Miran Hasl: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Določanje in sprejemanje prispevnih stopenj ter odstotkov globalnega povečanja za šolstvo in druge interesne skupnosti bo v položaju, v katerem se nahajamo letos, vse prej kot lahko. To toliko bolj, ker bi morali na področju vzgoje in izobraževanja ob koncu letošnjega leta narediti tudi obračun uspešnosti sanacijskega načrta.

Vprašujem: 1. Ali bo izvršni svet podal našemu zboru ob zaključku sanacije pregled sprejetih in s sanacijskim načrtom izvršenih, izpolnjenih sklepov, povezan z oceno uspešnosti sanacijskega načrta? Če bo — kdaj?

Iz občinskih statističnih podatkov povzemam, da bodo v letu 1970 poprečni osebni dohodki v gospodarstvu in negospodarstvu višji od lani za okoli 20 % (ne bi pri tem upoštevali izrednih, dodatnih izplačil, do katerih je prišlo v zadnjih dneh oktobra zaradi bojazni pred zamrznjenjem OD). V šolstvu je indeks povečanja 1969/70 približno enak. Pri tem lahko upoštevamo, da so med slovenskimi občinami pozitivna ali negativna odstopanja do 5, morda tudi 10 %.

V šolstvu so bila ob tem predvidena in verjetno dosežena v okviru družbenega dogovora za leto 1970 naslednja poprečja osebnih dohodkov: za srednjo izobrazbo 1300, za višjo 1600 in za visoko 1900 din. Po podatkih republiškega zavoda za statistiko znašajo republiška poprečja v sedmih mesecih letošnjega leta v istih izobrazbenih strukturah 1510, 1860 in 2510 din (brez univerzitetnih profesorjev 2200).

Vprašujem: 2. Koliko občin in katere so uspele realizirati v letu 1970 po družbenem dogovoru 28% povečanje sredstev za vzgojo in izobraževanje?

3. So znani podatki o tem, v katerih občinah so prosvetni delavci dosegli, preseгли oziroma bili izpod po družbenem dogovoru sprejetih poprečij? Se je razlika med OD v šolstvu in OD v drugih dejavnostih v letu 1970 zmanjšala, ostala enaka ali povečala?

Če primerjamo poprečja, zabeležena v Katalogu št. 1 in že navedena in sprejeta poprečja, dobimo naslednji indeks odstopanja: pri srednji izobrazbi 89,9, pri višji 92,2 in visoki 87,6. Če vemo, da so v Katalogu poprečja izračunana na podlagi predvidene, dejansko pa tudi presežene stopnje porasta OD v gospodarstvu, potem se bodo dosedanje razlike med šolstvom in gospodarstvom povečale še za nadaljnjih 10 %!

V letu 1971 predvidevamo v Sloveniji porast OD za 20 %. V številkah pomeni to v šolstvu poprečja 1560, 1920, 2280 din. V katalogu št. 2 pa je zabeleženo, da bi morali v šolstvu doseči v letu 1971, če bi upoštevali raven doseženih OD v gospodarstvu v letu 1970, poprečja v višini 1800, 2160 in 2700 din, kar pomeni indeks 139 ali 39% porast na leto 1970. Če pa predvidimo pri tem še



porast za materialne in druge izdatke, bi moralo dobiti naše področje v letu 1971 skoraj 45 % več sredstev kot letos. Šele s tako visokim, 45% globalnim porastom, bi se OD v šolstvu približali z zakonom o sanaciji sprejetim načelom o enoletnem zaostajanju!

V kako resna nesorazmerja smo zabredli, pove tudi ta podatek: če bi se odpovedali pravkar navedenim poprečjem ter 45% povečanjem in bi realizirali v letu 1971 le enak indeks odstopanja (Katalog — realnost) kot 1969/70, to je 89,9, 92,2 in 87,6, bi to pomenilo poprečja 1618, 1991 oziroma 2365 din ali 25 % več sredstev za OD kot letos!

Vprašujem: 4. Ali bo in kako bo uresničeno načelo sanacije o uskladitvi OD na področju vzgoje in izobraževanja z drugimi dejavnostmi oziroma njegovo enoletno zaostajanje za gospodarstvom v letu 1971 in naprej?

5. Se bo področje vzgoje in izobraževanja spričo ekonomskega položaja ter stabilizacijskih ukrepov zopet moralo sprijazniti z nadaljnjim zaostajanjem in, kot že tolikokrat doslej, potrpeti in vse razumeti?

Realizacija sanacijskega načrta je bila res zamišljena v okviru normalnih, načrtovanih in kolikor toliko predvidevanih družbenoekonomskih in gospodarskih gibanj. Ker pa smo — to jasno in glasno na vseh ravneh zatrjujemo — za vse že prej vedeli ter da smo situacijo, v kateri smo, danes z vsemi vzroki in posledicami v celoti predvidevali, potem smo verjetno predvideli tudi to, kako bo področje vzgoje in izobraževanja preživelo sedanjo stopnjo razvoja. Baje to ni krizna situacija.

Postavljam še šesto in obenem zadnje vprašanje: Kako si torej zamišljamo stabilizacijo in, če bi sanacija uspela, vsaj ohranitev doseženega, v nasprotnem pa nadaljnji razvoj celotnega področja vzgoje in izobraževanja s posebnim ozirom na splošni materialni položaj in osebni dohodek prosvetnih delavcev?

Z ozirom na aktualnost problematike prosim za odgovor na naslednji seji našega zbora.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Jože Dolar.

Jože Dolar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Ustno bi rad zastavil naslednja vprašanja:

2. in 27. člen zakona o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij, ki smo ga pred nedavnim sprejeli, govori o tem, da se po tem zakonu lahko izobražujejo učenci, ki so dovršili šolsko obveznost. Po tem členu je bilo razumeti, da je omogočen vstop v določene poklice tudi brez nedokončane osnovne šole. V našem gospodarstvu so ugotovljeni deficitarni poklici v nekaterih panogah oziroma dejavnostih. V praksi ugotavljamo, da nekatere poklicne šole vključujejo v izučevanje tudi učence, ki nimajo dovršene osnovne šole, druge pa celo opravljajo priučevanje za učence z dokončano osnovno šolo.

Ker obstojajo nejasnosti v razlagi teh dveh členov, pa tudi nasprotna tolmačenja, želim postaviti naslednja vprašanja:

1. Kako je razumeti strokovno izobraževanje za učence brez dovršenega osmega razreda osnovne šole po 2. in 27. členu zakona o poklicnem izobraževanju? Ali so učenci brez popolne osnovne šole v priučevanju ali izučevanju, četudi se izobražujejo dve oziroma tri leta?

2. Ali je v pogojih 40% osipa na osnovnih šolah in velikem številu deficitarnih poklicev potrebno podvreči današnje generacije selekciji na podlagi spri-

čeval? Ali je možno namesto te opravljati selekcijo po sposobnostih, pri čemer bi potem igral osnovo program izučevanja?

3. Kako tolmačiti dvoletno priučevanje učencev z dovršeno osnovno šolo in hkrati dvoletno poklicno šolo za odrasle v istem centru, pri čemer lahko dejansko traja šolanje za poklic pet let namesto tri leta?

4. Kako dolgo naj traja priučevanje livarjev, topilcev in podobno, če je možno hkrati imeti tudi dvoletne poklicne šole kot npr. dvoletno administrativno, šolo za zobarske asistente, vrtnarske šole itd?

5. Ali je triletno izučevanje poklica za učence brez dovršene osnovne šole v brodarstvu resnično samo priučevanje?

6. Kako je možno razrešiti absurd: dvo oziroma triletno priučevanje in dvoletno izučevanje? Dimnikarji izučujejo dve leti, železarji priučujejo dve leti ipd.

Ob tem želim poudariti dejstvo, da se le okrog 50 % ene generacije učencev, ki zapušča osnovno šolo po končanem osmem, devetem ali desetem letu šolanja vključuje v srednje šole, to je dve, tri, štiri oziroma petletne, kolikor so. Ostalih 50 % učencev pa se porazdeli približno takole: 20 % jih nadaljuje osnovno šolo deveto oziroma deseto leto, 5 % jih ostane na kmetijah, 5 % se začasno zaposli, 20 % ostane ne vključenih. Prav ti poslednji so v današnjih razmerah največkrat nezaposleni in nekvalificirani delavci ali pa si poklic iščejo v zamejstvu, kjer imajo možnost izužitve.

Ob koncu bi pa rad ilustriral svoje razmišljanje zlasti za to zadnjo postavko, za teh 20 % učencev, z mislimi iz članka, ki je bil objavljen v »Večeru« dne 7. novembra 1970 pod naslovom »Po poklic k sosedom«. Tu med drugim npr. piše: »Delegacija slovenskih in hrvaških časnikarjev si je ogledovala industrijske, šolske in kulturne objekte. Ko so tam zagledali naše fante, so ugotovili sledeče: Skoraj večina teh fantov je obstala v petem ali šestem razredu osnovne šole; skoraj večina je tam obstala zavoljo slovenščine, nemščine ali angleščine in matematike. Tisto, česar še do danes niso doumeli oblikovalci našega šolskega sistema, je bilo takoj jasno 15-letnim fantom. Ni tako pomembno, ali bomo znali razpredati misli o slovenski književnosti; kljub temu neznanju smo lahko dobri in kvalificirani mizarji, tapetniki in čevljarji. S petimi razredi osnovne šole kljub očitnemu nagnenju do poklica pri nas niso mogli nikamor.

In nadalje, šolanje je skoraj brezplačno, ker plača celotno oskrbo v internatu in šoli obrtnik, pri katerem so fantje zaposleni. To pomeni, da tudi socialnih problemov ni. Vsi fantje, ki smo se z njimi pogovarjali, so povedali, da bodo po izužitvi prišli v domovino. Brez dvoma z dokaj popolno kvalifikacijo. Kljub temu, da je že mogoče slišati za spremembe pri pogojih za poklicno šolanje pri nas, je vredno pomisliti na škodo, ki jo je sedanji šolski sistem prizadel tisočem slovenskih otrok z nedokončano osemletko. Mnogi dobri bodoči obrtniki so morali pozabiti na poklicno nagnenje, ker pač niso imeli na papirju zapisane zadovoljive izobrazbe. To pa je nepošten odnos do mladega človeka.«

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi od poslancev zastaviti vprašanje? Prosim, poslanka Lojzka Gostenčnik.

Lojzka Gostenčnik: Spoštovani tovariš predsednik in tovariši poslanci! Izredno me je presenetil podatek, ki ga je navedel namestnik sekretariata za prosveto in kulturo, tovariš Roman Oberlintner, v svojem odgovoru na poslansko vprašanje, namreč, da kar 21 nekvalificiranih delavcev uči na stopnji razrednega pouka. Zato vprašujem:



1. Kakšno izobrazbo sploh imajo ti delavci?
  2. Kako je sploh možno, da so nekvalificirani učitelji na stopnji razrednega pouka bili sprejeti v službo?
  3. Kdo je za to v Socialistični republiki Sloveniji odgovoren?
- Slišala sem, da delajo na osnovnih šolah na razrednem pouku že gimnazijci. Vprašujem, če je to res in kako dolgo mislimo čakati, ne da bi kaj ukrenili?

**Predsednik Miloš Poljanšek:** Še kdo želi besedo? Kolikor ne, zaključujem to točko dnevnega reda in prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na razpravo o organizaciji in financiranju raziskovalne dejavnosti na ravni federacije.

Gradivo za razpravo je hkrati s predlogom stališč o organizaciji in financiranju raziskovalne dejavnosti v prihodnje pripravil in predložil republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Želi morda predstavnik republiškega sekretariata še ustno obrazložiti gradivo, ki ga je predložil zboru? (Ne želi.)

Gradivo je obravnaval odbor našega zbora za znanstveno-raziskovalno delo in o tem zboru predložil pismeno poročilo. Želi morda poročevalec odbora, predsednik Vladimir Mušič, še ustno obrazložiti stališča odbora? (Želi.) Besedo ima predsednik odbora za znanstveno-raziskovalno delo, poslanec Vladimir Mušič.

**Vladimir Mušič:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Jaz ne bi podrobno govoril o razpravi našega odbora, ker se mi ta zdi dovolj dobro povzeta v poročilu; bi pa vas rad zaradi eventualne razprave, ki mislim, da bi bila interesantna in potrebna, opozoril na tri, štiri reči, ki se zdi, da so v tem trenutku in v teh razpravah posebej pomembne.

Predvsem bi pa rad ponovno poudaril to, kar piše na koncu poročila, namreč, da je naš odbor dal v celoti in polno podporo dosedanjim prizadevanjem predstavnikov SR Slovenije glede tega vprašanja. Menim, da je prav njihovo delo verjetno predstavljalo doslej in bo predstavljalo v bodoče podlago za nekatere ključno pomembne odločitve.

V ospredju je nekaj vprašanj v zvezi z organizacijo znanstvenega dela na ravni federacije, ki bi jih bilo treba posebej premisliti. Eno od teh, ki je omejeno tudi v našem poročilu, je vprašanje avtoritete in sredstev, ki bi jih kakršenkoli zvezni organ na tem področju v bodočnosti imel, če naj opravlja določene funkcije, ki zaradi narave te družbene dejavnosti brez dvoma morajo biti organizirane tudi na ravni federacije. Zdi se mi, da to vprašanje v dosedanjih stališčih ni bilo dovolj jasno in kreativno poudarjeno, pri čemer ne mislim na tisti aspekt, da zvezni organi lahko naročajo določene raziskave, ki jih rabijo pri svojem delu; to je vprašanje administracije.

Drugo vprašanje, ki se zdi, da stopa zelo v ospredje, je, kako zagotoviti, da se nekateri pozitivni integracijski in koordinacijski procesi, ki so se v Jugoslaviji na področju znanstveno-raziskovalnega dela v preteklih letih vendar pričeli razvijati, nadaljujejo in da jih predlagani ukrepi ne bi ogrozili. Zaradi tega smo posvetili tudi v poročilu precejšen odstavek vprašanju tako imenovanih makroprojektov, o katerih je bilo že v preteklih letih dovolj kritičnih pripomb, ki pa so brez dvoma na nekaterih področjih odigrali in še odigravajo zelo pomembno vlogo koordinacije bodisi z aspekta preprečevanja dupliranja določenih raziskav in znanstvenega dela bodisi z aspekta večjega merila in ekonomskega merila v zvezi s kazuistiko, ki jo je potrebno upoštevati v znanstveno-raziskovalnem delu.

Zlasti pomembno in bistveno z organizacijskega vidika pa je vprašanje, ki smo ga podali v predzadnjem odstavku na 2. strani poročila, namreč, da bi bilo v predvideni decentralizaciji zveznih sredstev za znanost utemeljeno pričakovati, da se bo federacija odrekla ustreznemu delu svojega dohodka v korist republikam. Pri tem je potrebno zagotoviti, pravimo, da se ta sredstva vrnejo oziroma tudi pričnejo formirati v republikah in da bi, preden do kakršnegakoli ukrepanja s tem v zvezi pride, verjetno morali videti in slišati osnutke zakonskih predpisov in predpisov, ki imajo dovolj moči, da zagotovijo smiselno prenašanje teh sredstev na republike.

Popolnoma drugo vprašanje, oziroma poseben sklop problemov pa se odpira okrog tega, na kakšen način smo v SR Sloveniji pripravljeni, da prevzamemo na svoja pleča v organizacijskem in strokovnem smislu s predlagano reorganizacijo brez dvoma večje breme organizacije znanstvenega dela. Jasno je, da bo pri tem odigrala pomembno in najpomembnejšo vlogo tudi skupnost raziskovalcev, ko bo formirana. Slišali smo iz odgovora na moje vprašanje, da potekajo že zelo številne priprave. Menim, da je naša skupna želja, da bi te priprave pospešili in da bi temeljito uskladili organizacijske ukrepe za decentralizacijo zveznih sredstev in pristojnosti z ukrepi za okrepitev organizacije znanstveno-raziskovalnega dela v republiki.

Končno se zdi, da nova situacija terja in bo terjala še nekatere nujne naloge oziroma mogoče do neke mere celo preorientacijo v miselnosti okrog organizacije in vrednotenja znanstveno-raziskovalnega dela. Tu predvsem mislim na vprašanje kadrov, ki v razmerah, kakršne smo doslej imeli na tem področju, niso bile najboljše stimulirani, da bi se razvijali v smeri, kakršno bosta nova situacija in sploh naš družbeni razvoj zahtevala.

S tem povezana sta položaj in vloga raziskovalnega dela na univerzi; temu se žal šele v zadnjem času začnejo posvečati nekoliko več pozornosti, medtem ko so pretekla mnoga leta, ko so se morda najvažnejši aspekti operativnega raziskovalnega dela, preokupacije z razvojnim delom itd., oddaljevali od univerze.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Začenjam razpravo, Prosim, poslanec Viktor Turnšek ima besedo.

Viktor Turnšek: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Ukinitvev zveznega fonda za financiranje raziskovalne dejavnosti je nujnost, ki jo narekujejo spremenjena funkcija zveze na eni strani, na drugi strani pa tudi protislovja sama, ki so nastala na tem področju in ki verjetno skupno z ostalimi področji narekujejo zahtevo po jasnejši formulaciji funkcije zveze na posameznih področjih. Načelno protislovje obstoja zveznega fonda je že v zadolžitvi republike in njenih samoupravnih organov za razvoj celotnega kompleksa raziskovalne dejavnosti, predvsem pa za razvoj znanosti na eni strani, na drugi strani pa odtegotvanje sredstev iz republike v zvezni fond. To nesorazmerje se odraža tudi v razmerju velikosti med družbenimi sredstvi zveznega fonda nasproti tem sredstvom v republiških fondih. To razmerje znaša ca. 50 : 50 za SR Slovenijo. Ti disproporciji pa bi v naslednjih letih imeli tendenco porasta. Zvezni fond za koordinacijo ni imel in tudi danes nima jasno izdelanih stališč, kaj naj se financira iz zveznega fonda. Prevladovalo je mnenje in praksa, da se financira celotni spekter raziskovalne dejavnosti, investicije, tretja stopnja, časopisi, štipendije in raziskave na vseh področjih raziskovalne dejavnosti.



Lahko ugotovimo, da spričo takega razmerja med republiškiimi fondi in zveznim fondom ni mogla obstajati nikakršna koordinacija v politiki financiranja. Zahteva po sofinanciranju pri temah zveznega fonda je v republiških fondih prej povzročila nejasnost, kot pa je bila element povezave pri programiranju. Tako stanje je imelo za posledico močan pritisk na zvezni fond v obliki pretiranih zahtev ter je postala distribucija prevladujoči element. To dokazuje, da je bil osnovni problem zveznega fonda za koordinacijo znanstvenih dejavnosti v zadnjih letih tako imenovano alociranje sredstev; to pa je drug izraz za distribucijo.

Razumljivo je, da se je pri tem pojavila v zadnjem letu že tudi zahteva po podpori nerazvitih republik in pokrajin iz zveznega fonda. Nastalo je tako protislovje med financiranjem raziskovalnih nalog, projektov s konkretnimi rezultati in financiranjem raziskovalnega dela nasploh, ka pa ne pospešuje vključevanje in vraščanje raziskovalnega dela v proces progressa naše družbe.

Ta dejstva so raziskovalnim organizacijam v Sloveniji v okviru zveze raziskovalnih organizacij v zadnjih letih narekovala, da so zavzemala in zavzela stališča in postavila zahteve po decentralizaciji pri programiranju in odločanju glede zveznih sredstev, v zadnjem času pa še tudi zahtevo po decentralizaciji fonda samega. Ta stališča in formulacije so dobili svoj odraz tudi v dokumentu, ki je pred nami.

Ukinitev zveznega fonda je danes po stališčih, ki so bila zavzeta na raznih političnih forumih, dejstvo, pred katerim stojimo. Narekuje nam, da ugotovimo probleme, ki pri tem nastajajo, in naloge, ki jih je potrebno reševati, ter odgovorno zadolžimo organe in organizacije, ki so in bodo zadolženi, da formirajo in vodijo bodočo politiko celotnega kompleksa raziskovalne dejavnosti.

Ukinitev zveznega fonda v prvi vrsti zahteva, da izvršni svet pripravi ustrezne republiške zakone, s katerimi se sredstva, ki se ukinjajo v zvezi, prenesejo na republiko in usmerijo v sfero raziskovalne dejavnosti. Ker je ukinitev zveznega fonda predvidena že z novim proračunom, je treba k temu delu pristopiti čimprej.

Kljub protislovjem v financiranju raziskovalne dejavnosti zveznega fonda pa moramo vendar ugotoviti, da so v dosedanem financiranju obstajali pozitivni elementi predvsem v programiranju, ki jih je treba ne le ohraniti, temveč razvijati tudi v novem sistemu financiranja. Ti pozitivni elementi v programiranju so bili v diskusiji o zveznem fondu izraženi kot argument nujnosti obstoja zveznega fonda, vendar pa smo prepričani in dokazovali smo, da je sistem programiranja v popolni meri možno razvijati predvsem ob decentralizaciji finančnih sredstev. Pogoj za to pa je seveda, da se dejavniki, ki bodo vodil politiko raziskovalnega dela in usmerjali sredstva v republiko, zavedajo nujnosti razvijanja znanosti in programiranja v celotnem jugoslovanskem prostoru. Prav v tem pogledu pa obstaja zaskrbljenost, ki pa najbrž ni utemeljena tudi v vrstah mnogih raziskovalcev v naši republiko.

Kateri so elementi v programiranju, ki jih je potrebno ohraniti in jih po mojem mnenju predvsem v decentralizaciji lahko razvijati v polni meri? Za razvoj nekega raziskovalnega ali znanstvenega področja je potrebno tako imenovana kritična masa, to je zadostno število dovolj razgledanih raziskovalcev. To gotovo ne obstaja v eni sami ustanovi, posebno če je ta majhna. Je pa možno, da obstaja v republiko, predvsem pa v celotnem jugoslovanskem prostoru. Prav iz tega razloga je priporočljivo vključevanje tudi v mednarodne projekte. Če govorimo o vključevanju, mislim, da ne gre pri tem za publiciranje

rezultatov, temveč v prvi vrsti za programiranje in pripravo raziskovalnega dela samega. Iz tega razloga je sodelovanje in koordinacija raziskovalne dejavnosti v jugoslovanskem prostoru tisti element programiranja, ki je nujen in ga je treba do maksimalne mere gojiti.

Organizacijska oblika, ki je danes splošno uporabljena povsod v svetu, so gotovo raziskovalni projekti. Poleg tega so raziskovalni projekti še tudi oblika dogovarjanja in usmerjanja tako na posameznih področjih in med področji kot tudi dogovarjanja in usmerjanja v ožjem ali širšem prostoru. Pri aplikativnih raziskavah, ki naj dajo konkretne rezultate, pa so raziskovalni projekti še predvsem nujni, če hočemo doseči postavljene cilje. Pri tem se moramo posluževati modernih metod programiranja, saj se je mrežno programiranje na primer razvilo prav na področju raziskovalnega dela. Zato so povsod tam, kjer naj raziskovalno delo da osnovne družbene ukrepe v obliki zakonov, raziskovalni projekti osnovni pogoj. Te vrste projektov je treba razvijati in organizirati v širšem jugoslovanskem prostoru ob sodelovanju, če ne vseh, pa vsaj glavnih zainteresiranih republik, morda celo ob sodelovanju federacije. Prav v tej zvezi se postavlja zahteva, da pri tem tudi federacija prispeva, vendar ne prek svojega fonda, temveč da o velikih raziskovalnih projektih, ki naj bi vključevali republike, razpravlja in sklepa skupščina.

V zadnjih dveh letih je bila iz zveznega sveta za koordinacijo sprožena iniciativa, da se je pristopilo k sestavi tako imenovanih makroprojektov. To so bili po zamisli tisti projekti, ki naj bi bili osnova za družbene ukrepe in morda tudi osnova, na kateri bi se koordinirala raziskovalna dejavnost na nekaterih močno razvitih področjih znanosti v širšem jugoslovanskem prostoru. Na teh projektih je delalo doslej približno 600 visoko strokovnih ljudi iz raziskovalnih organizacij in strokovnjakov s strani koristnikov rezultatov teh projektov. Ljudje so bili zbrani iz vseh republik. Ti projekti pa niso finančno usklajeni, kar je na drugi strani tudi pozitivno, ker pri sestavi samega projekta ni bil prisoten element distribucije. Gotovo je bil napravljen pri tem precejšen korak naprej v programiranju in lahko ocenjujemo, da so ti projekti danes dobra osnova za nadaljnje delo, posebno če jasno nakazujejo cilje in rezultate, ki jih bodo dali. Nekateri od teh projektov so take narave, da bi jih morali sprejemati bodisi zvezna skupščina ali pa skupščine v republikah.

V tej zvezi predlagam formiranje komisije enotnega zbora delovnih skupnosti SR Slovenije za raziskovalno delo. Odbor za znanstveno-raziskovalno delo pa naj da iniciativo, da se pripravi osnutek postopka za sprejemanje večjih projektov s strani naše skupščine.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Drago Šega.

Drago Šega: Tovariš predsednik, tovariši poslanci, tovarišice poslanke! Predsedstvo Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki je bilo povabljen k razpravi o tej točki dnevnega reda, me je pooblastilo, ker je predsednik akademije zadržan in se ne more udeležiti današnjega zasedanja, naj obvestim prosvetno-kulturni zbor o stališčih, ki jih je predsedstvo akademije zavzelo do predloženih dokumentov.

Predsedstvo SAZU je mnenja, da je predvidena decentralizacija zveznih finančnih sredstev za znanost v korist republiških sredstev v isti namen koristna in potrebna in da bo nedvomno pripomogla k bolj smotrni razdelitvi sedanjih sredstev in s tem k požitvi znanstvenega dela. Čeprav naj bo glavna finanč-



nih sredstev decentralizirana, je vendar treba predvideti, da bo za nekatere posamične naloge potrebno še naprej financiranje iz centralnih virov. Vendar je predsedstvo mnenja, da bi bilo treba te naloge natančno precizirati in sicer vsako leto posebej in zanje vsako leto posebej tudi določiti sredstva, potrebna za to, da se te naloge lahko realizirajo.

Predsednik Miloš Poljanšek: Prosim, poslanec Marjan Tavčar.

Marjan Tavčar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predlog stališč o organizaciji in financiranju raziskovalne dejavnosti na ravni federacije, o katerem naj bi svoje mnenje povedal tudi naš zbor, lahko v širšem družbeno-političnem kontekstu razumemo kot sestavni del sprememb, ki so že bile ali pa še bodo sprejete v zvezi s sodobnejšo samoupravno družbeno-politično definicijo vloge in položaja jugoslovanske federacije ter odnosov med njo in republikami. Dasiravno nimam nekih neposrednih izkušenj o problematiki statusa, materialnega položaja in funkcioniranja sistema znanstveno-raziskovalnega dela pri nas in sem ta vprašanja lahko z zanimanjem spremljal le neposredno prek tozadevne publicistike in tiska, bi vendarle rad kot zunanji opazovalec rekel nekaj sodb k omenjenemu predlogu.

Predlog je dovolj radikalen, saj razmerja med dosedanjimi zveznimi kompetencami in načini financiranja znanstveno-raziskovalnega dela na eni strani in republikami na drugi strani docela zaobrne. Doslej sta bila oba zvezna organa: zvezni svet za koordinacijo znanstvenih dejavnosti in zvezni sklad za financiranje znanstvenih dejavnosti tisti sorazmerno avtonomni središči, ki sta odločali o postavljanju in financiranju večjega dela znanstveno-raziskovalnih projektov tudi v republikah. Republike in njihove znanstveno-raziskovalne institucije so se torej v sedanjih pogojih pojavljale pri zvezi le kot prosilci in participanti zveznih sredstev, ki so se na kraju krajev seveda stekala iz republiških nacionalnih dohodkov.

Ni treba posebej poudarjati, da tako postavljeni odnosi niso harmonirali. Delo obeh teles, v katerih tudi niso bili enakomerno zastopani vsi znanstveno-raziskovalni, ekonomski in politični interesi republik, so pretresali pogosti konflikti. Pojavljale so se tudi posamične neformalne težnje, pa tudi klikarski poskusi in nestrokovne argumentacije posameznih republiških institucij, da se njihov program financiranja s čimveč zveznega denarja. Tega zveznega denarja, ki se je koncentriral v zveznem fondu, kot že poročilo pravi, naj bi se letos zbralo že kar 27 milijard S dinarjev, kar pa je kar 5 milijard več, kot je letos vsega denarja v vseh šestih republiških skladih za znanstveno raziskovalno dejavnost.

Paradoks tega nesorazmerja po svoje tudi potrjuje nujnost, da se ti odnosi menjajo. Menjali naj bi se v tem, da se dogovorimo, da ni več razlogov za nadaljnje ohranjanje administrativno centralističnega financiranja znanstveno-raziskovalnega dela pri nas in da ni potreben nek poseben zvezni sklad za znanost, ki se napaja iz direktnih fiskalnih virov. Republika in pokrajine ter drugi interesi, gospodarske organizacije, naj bi vlagali svoja sredstva sorazmerno svojemu interesu v skupne programe in akcije, kar bi zagotavljalo racionalnost, večjo kontrolo in stabilnost teh dogovorov.

Razmerja bi se torej zamenjala. Republike naj bi s svojimi sredstvi iskale in potrjevale interes skupnega financiranja makroraziskovalnih programov pri

nas. Zveza pa bi morala imeti še zmeraj nekakšen koordinacijski organ, paritetno sestavljen, katerega naloga ne bi bila več avtonomno sestavljanje in financiranje programov, marveč naj bi se s pomočjo tega organa republike prostovoljno dogovarjale o vsebini in financiranju skupnih raziskovalnih projektov, ki so v interesu posameznih republik in hkrati v širšem interesu Jugoslavije.

Takšen enoten organ družbenega dogovarjanja vseh dejavnikov na znanstveno-raziskovalnem področju je namreč nujno potreben tudi v razmerah decentraliziranega financiranja. Znanost in njena raziskovalna funkcija je verjetno tista družbena sfera, ki že po svoji notranji logiki najmaj in najtežje prenese kakršnokoli lokalistično ograjevanje, ne le z republiškimi, ampak tudi z meddržavnimi mejami. Če bi se to zgodilo, bi se zgodilo v škodo naše znanosti. Zvezni organ naj bi bil torej prostor, kjer naj bi se dogovarjali tako o medrepubliški kot tudi o mednacionalni delitvi dela na znanstvenem področju.

Republike naj bi torej na račun odpovedi zakonske pravice zveze do teh sredstev poslej bile tiste, ki bi ta sredstva z večjo racionalnostjo in učinkovitostjo plasirala za znanost in jih plemenitila s soparticipacijami gospodarskih organizacij. Razumljivo je, da bi vsa dosedanja sredstva zveznega fonda morala biti tudi v republikah namenjena zgolj za potrebe znanosti. Nujno je tudi, da še naprej zagotovi njihov stabilen vir.

Seveda se postavlja vprašanje, kam s tem denarjem. Verjetno ne bi kazalo oblikovati nekih novih skladov, temveč s temi sredstvi, ali okrepani že delujoče sklade, od katerih je v Sloveniji vsekakor eden najpomembnejših sklad Borisa Kidriča, ali pa, recimo v Sloveniji, v okviru skupnosti znanstveno-raziskovalnih ustanov formirati ustrezen sklad.

Če bodo omenjena stališča o organizaciji in financiranju znanstveno-raziskovalnega dela v Jugoslaviji uresničena, in ni temeljnih razlogov, da bi ne bila, potlej se odgovornost republike kot tudi posameznih znanstveno-raziskovalnih ustanov samih močno poveča. Interesi znanosti bodo od njih terjali ne le pravilno koncipiranje nacionalnega znanstveno-raziskovalnega programa, temveč tudi smotno in razumno načrtovanje razvoja znanosti v jugoslovanskem in mednacionalnem merilu.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima podpredsednica zbora dr. Aleksandra Kornhauser.

Dr. Aleksandra Kornhauser: K razpravi se oglašam, ker želim podpreti predlog stališč o organizaciji in financiranju raziskovalne dejavnosti, ki ga je pripravil republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Mislim, da je predlog dobro utemeljen, tembolj ker opozarja na absurdno situacijo, da finančni vpliv federacije na področju raziskovalnega dela narašča v obdobju, ko vsepovsod želimo politično in dejansko doseči decentralizacijo.

Predlog pa bi želela dopolniti še z nekaterimi dodatnimi mislimi. Najprej na strani 6, kjer je v prvem odstavku navedeno, da bi bila lahko v koordinacijskem organu zastopana tudi federacija z delegacijo, ki bi jo eventualno imenoval zvezni izvršni svet. Sicer pa bi bil, kot vidimo iz materiala, koordinacijski organ sestavljen iz delegatov, ki bi jih delegirale republike in pokrajine. Vprašljivo zame je, čemu naj bi še federacija kot taka imenovala svojo delegacijo. Ali predstavlja sedmo republiko? Ali niso že same delegacije republik hkrati



predstavniki federacije? Zato naj bodo te izbrane tako, da so v njih brez nadaljnjega lahko tudi predstavniki zveznega izvršnega sveta, vendar ne kot uradnega organa.

V drugem odstavku je dalje navedeno, naj bi znanstvena in organizacijska področja ne bila zastopana v zveznih organih, češ da so že dovolj prisotna v republiških organih. Tudi s tem se ne bi mogla v celoti strinjati. Strinjam se, da ne bodo zastopana vsa mogoča društva. Menim pa, da bi morali skrbeti, da bi bil sestav koordinacijskih svetov takšen, da bi bili v njih prisotni raziskovalci, in to močneje, kot je predvideno. Predvideno pa je, da bi bila republiška delegacija sestavljena iz predstavnikov raziskovalne, gospodarske in politične sfere. Ker ni navedeno ponderiranje, ne vem, v kakšnem razmerju naj bi bili ti predstavniki. Bati se je tega, da bi kot predstavnike raziskovalcev vse pre-pogosto dobivali le organizatorje raziskovalnega dela, ne pa tudi raziskovalce same. Zato menim, da bi v koordinacijskem organu morali biti prisotni v ustreznem deležu aktivni znanstveniki, aktivni raziskovalci.

Dalje posebej opozarjam na točko 8, na strani 7 spodaj. Menim, da je prav v tej točki že eden izmed izvorov tistih tendenc, ki se močno upirajo ukinitvi zveznega sklada in da je to upiranje tudi logično. Kajti dejstvo je, da se iz zveznega sklada napajajo mnoge zvezne institucije bolj, kot pa zvezni ali koordinirani programi.

Posebej bi se dotaknila še pomislekov, češ da bi bilo pri takšni decentralizaciji zveznega sklada ogroženo združevanje, da bi bili ogroženi makroprojekti in da bo združevanja manj. Seveda, če vzamemo formalno prisilno združevanje, kakršno je sedaj in kakršno je bilo doslej, potem bo takšnega združevanja gotovo manj. Ne smemo pa pozabiti, da je to združevanje, ponavljam, formalno in koristno. In zaradi tega bo treba šele začeti težiti k resničnemu združevanju po interesu. Seveda pa bo to mogoče le, če bo ta interes pogojen z vsebino in kvaliteto dela.

Zato nas pravzaprav lahko čudijo nekatere razprave, predvsem na zvezni ravni, ko nastopajo posamezniki proti decentralizaciji financiranja znanstveno-raziskovalnega dela in proti združevanju po interesu v imenu nekakšnega obveznega združevanja. Mislim, da v tem primeru ne gre za strukturo, ki ne bi bila sposobna razumeti ciljev decentralizacije in ciljev združevanja po interesu, ampak da gre za interes posameznikov, da bi črpali še naprej, tako kot doslej, sredstva iz zveznega sklada nekontrolirano ali pa malo kontrolirano. Pri tem gre, mnogo bolj kot za ljubezen do znanosti, za ljubezen do teh sredstev. Zato se najodločneje zavzemam za decentralizacijo, pri tem pa seveda postavljam pogoj: istočasnost ukrepov. Z istočasnimi ukrepi mora biti na eni strani ukinjen zvezni sklad, na drugi strani pa znižane obveznosti republike proti federaciji. In ker ljubezni ali neljubezni do federacije ne nameravamo nadomestiti z ljubeznijo ali neljubeznijo do republike, mora tudi republika istočasno sprejeti ustrezne ukrepe, da bi vsaj tolikšna sredstva, kot so bila doslej v celoti namenjena za raziskovalno delo, dobilo raziskovalno področje tudi v bodoče. Če ne bo teh istočasnih ukrepov, potem se upravičeno bojim, da bo sfera raziskovalnega dela lahko prizadeta.

Naj še opozorim na naslednje: tista sredstva, ki bodo potrebna za morebitno povečanje organizacijske strukture raziskovalnega dela v Sloveniji, ne bi smela bremeniti raziskovalnega dela, temveč bi se morala dodatno formirati ob prehodu na novo organizacijo raziskovalnega dela v Sloveniji.



Predsednik Miloš Poljanšek: Še želi kdo razpravljati? Prosim, poslanec Desan Justin.

Desan Justin: Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice poslanci! Za znanstveno-raziskovalno delo namenijo v nekaterih razvitih, pa tudi manj razvitih državah mnogo več kot pri nas. Nekoliko zastareli podatki iz leta 1967 kažejo, da se porabi za tovrstno dejavnost vsako leto v Švici 50,9 \$ na prebivalca, v Veliki Britaniji 45,2, v Rusiji 38,7, na Madžarskem 14,2, v Bolgariji 6,4, v Jugoslaviji pa 3,0 \$ na prebivalca vsako leto.

Čeprav so se v zadnjem času tudi pri nas sredstva v ta namen povečala, pa ostaja relativno razmerje približno isto, saj so tudi v drugih deželah prizadevanja na tem področju čedalje večja in se čedalje večja sredstva namenjajo za znanstveno-raziskovalno delo. Iz teh podatkov je torej razvidno, da so pri nas za znanstveno-raziskovalno delo namenjena mnogo manjša sredstva, kot v nekaterih srednje razvitih deželah Evrope.

Zato želim posebno poudariti važnost ukrepov, ki naj bi zagotovili, da bi ob reorganizaciji zveznega fonda ne prišlo do zmanjšanja celotnih sredstev za znanstveno-raziskovalno delo. Potrebno je, da tako zvezni kot tudi republiški izvršni svet predložita skupščinama take ukrepe, ki bodo zanesljivo zagotovili, da se vsa že tako pičlo odmerjena sredstva res porabijo za znanstveno-raziskovalne dejavnosti.

To si predstavljam le kot začasne ukrepe; kot trajnejšo rešitev pa bi bilo potrebno sprejeti zakonske ukrepe, ki bi res zagotovili za znanstveno-raziskovalno dejavnost rastoča sredstva, tako da bi res dosegla v letu 1975 po družbenem planu obetajoča predvidevanja, to je nekako 2% družbenega proizvoda.

V zvezi s konstituiranjem republiške raziskovalne skupnosti pa bi bilo želeli, da se pripravljalni ukrepi pospešijo, tako da bi znanstveni delavci v urejeni družbeni strukturi lahko začeli reševati vsebinska vprašanja na tem področju, vprašanja programov, koordinacije in kadrov.

Predsednik Miloš Poljanšek: Dalje, prosim; besedo ima dr. Ernest Petrič.

Dr. Ernest Petrič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Lahko izjavim v imenu izvršnega sveta, da je ta v bistvu v odnosu do teh vprašanj tri leta zavzemal, branil in skušal realizirati taka stališča, kot so stališča, kakršna je tu predložil v odobritev in oceno republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Po naših ocenah izpred mnogih let sistem financiranja in organizacije raziskovalnega dela, kakršen je bil, ni ustrezal. Pot od takih prvih ocen in prvih prizadevanj za razplet nevzdržne in v bistvu centralistične in distributerske organizacije za področje raziskovalnega dela, kakršen je bil v Jugoslaviji z vsemi negativnimi posledicami, ki so iz tega izhajale, je bila, lahko rečem, trda. Vendarle je to v toliko večje zadovoljstvo, če lahko konstatiramo, da je danes tudi v vseh političnih razpletih, ki jim je naša federacija v zadnjih mesecih priča, ta boj dejansko dobljen in razplet, vsaj po mojem mnenju, zagotovljen. V tem smislu je prav, da ta zbor tudi formalno stališča, kakršna je sekretariat in izvršni svet zastopal, v načelu sprejme, obenem pa se mi zdi umestno, da poslanci tega zbora in njegov odbor opozorijo tudi na vse tiste eventualnosti, ki ob tem razpletu prihajajo v poštev.



Mislím, da so dejansko centralna tista štiri vprašanja, poleg nekaterih drugih, ki jih je kot poročevalec odbora navedel poslanec Vladimir Mušič. Pri tem bi k tem štirim osnovnim postavkam in pomislekom, ki jih je izrazil in ki so vsaj do neke mere upravičeni, hotel reči v svojem osebnem imenu in mislim, da lahko tudi v imenu izvršnega sveta stališča, kakršna v izvršnem svetu glede teh vprašanj vladajo.

Najprej, problem avtoritete bodočega organa in bodočih sredstev federacije. Mislim, da je prav, da slej ko prej vztrajamo na principialnem stališču, da federacija nobenih sredstev razen tistih, ki jih rabijo njeni organi za njihovo funkcioniranje, ne zbira. Pri tem je seveda jasno, da je pot bodočega razvoja naše federacije pot dogovorov, pot združevanja sredstev od spodaj navzgor, vendar le za konkretne načrte; ob konkretnih projektih in interesih — tudi konkretni dogovori o sredstvih in financiranju. V tem smislu naj gre tudi avtoriteta organa, kakršen bi v federaciji bil; za koordinacijo raziskovalnega dela, za zagotavljanje medsebojne delitve dela in povezanosti naj bi temeljila predvsem na konstatiranju realnih interesov, usklajevanju teh interesov in njihovem oblikovanju v neke formalne programe ter s tem v zvezi v ustrezne medrepubliške pogovore.

Pomislek, ki ga je pogosto čutiti tudi v drugih republikah, zlasti pa v nekaterih krogih v centru, da tako rečem, je, da lahko proces decentralizacije pomeni korak v smeri dezintegracije, zapiranja republik v njihove ozke kroge itd.; da je raziskovalno delo nekaj, kar ni omejeno na državne meje; da je znanost internacionalna itd. To je seveda v načelu vse res, vendar je znanost internacionalna kot taka, ne pa po financiranju. Smo mnenja, da je v Jugoslaviji potrebno zagotoviti najrazličnejše skupne projekte; konec koncev lahko navedem v dokaz tudi dve taki pomembni stvari iz tako rekoč preteklega ali še iz sedanjega obdobja. To je sporazum med SR Slovenijo in SR Hrvatsko o gradnji nuklearne elektrarne in sporazum med tema dvema republikama o projektu severnega Jadrana. Mi verjamemo v Sloveniji, da bo takih skupnih pogovorov med dvema, tremi ali med vsemi jugoslovanskimi republikami vedno več, tudi na področju raziskovalnega dela, in da je to pot k delitvi dela in k medsebojnemu sodelovanju. Ne pa neko združevanje zato, ker so nekeje v centru sredstva za tiste, ki se združijo tako ali drugače, na razpolago. V tem smislu mislim, da bi s tem, če bi v naših stališčih preveč izstopale v ospredje v tem trenutku skrb, da lahko ta proces decentralizacije, za katerega se zavzemamo, pomeni nevarnost za dezintegracijo in podobno, lahko prilivali vodo na mlin tistih, ki skušajo proces, ki je v teku in ki ga po mojem mnenju ni mogoče več zaustaviti, vendarle lahko še ovirati in zadrževati toliko časa, da bi nekatere stvari praktično postale nevzdržne in mogoče kot take potem predvsem pri raziskovalcih zbudile sum v utemeljenost predlaganih rešitev.

Tretji pomislek, ki je bil tu izražen in ki je po mojem mnenju v bistvu utemeljen ter ga je treba imeti pred očmi, je to, da je potrebno z ustreznimi instrumenti, zakonskimi in drugimi akti, zagotoviti, da bodo sredstva, ki jih je doslej zbirala in tudi distribuirala federacija prek svojih organov, ostala v nekem smislu neposrednim proizvajalcem oziroma se koncentrirala, kolikor bo to potrebno, na ravni republike. Verjetno v prvi fazi ne bo možno storiti nič drugega, kot da se sredstva, ki jih je doslej zbirala federacija, v prihodnjem letu kvantitativno zberejo v republiki. Mislim, da je tu potrebno, da tudi naš zbor in vsi ostali dejavniki vložijo vse napore v to, da se to dejansko zgodi; prav tako pa mislim, če bi ta hip preveč poudarjali skrb za to in izražali neko nezaupa-



nje, da se bodo ta sredstva zgubila, da s tem pravzaprav uporabljamo iste argumente in iste pomisleke, ki jih v bistvu v zadnjem času uporabljajo nasprotniki decentralizacije. Mislim, da je to potrebno storiti z ustreznimi instrumenti, predvsem z ustrezno dikcijo zvezne resolucije. Na tem mestu lahko rečem, da predlagana izhodišča za družbenoekonomski razvoj v prihodnjem letu, kakršna bo izvršni svet predlagal temu zboru, dejansko že vsebujejo konkreten odstavek, ki o tej stvari govori; namreč, da je ob prenosu teh obveznosti in funkcij potrebno, da republika zagotovi isti kvantum sredstev za raziskovalno področje.

Dejansko je utemeljen in pozornosti vreden naslednji pomislek: namreč, ali smo v republiki organizacijsko pripravljeni za prevzem novih obveznosti. Mislim, da tu nekatere težave verjetno bodo, vendarle se mi zdi, da prav novi zakon o organizaciji raziskovalne dejavnosti v Sloveniji, ki predvideva dokaj ambiciozno postavljen analitski in strokovni aparat v okviru samoupravne strukture, daje možnost, da se na tem področju usposobimo. Pa tudi, če ocenjujemo dosedanje delo in kvaliteto organov federacije na tem področju, mislim, da lahko ugotovimo, da naši organi in tudi naši posamezniki, ki na tem področju delajo, prav tako usposobljeni in kvalitetni.

Posebno vprašanje je problem zastopanja asociacij v okviru republiških delegacij. Jaz se osebno, moram reči, s pomislekom tovarišice dr. Kornhauserjeve strinjam; osebno ne vidim potrebe po še neki delegaciji federacije, čeprav je to verjeteno nek manevrski prostor, v katerem se lahko pogovarjamo. Kar pa zadeva zastopanje asociacij, pa moram reči, da se za tem predlogom skriva to, da se želi v koordinacijski organ uvesti neke tako imenovane zvezne strukture. Mi pa smo mnenja, naj bi to bil striktno na delegatskem principu sestavljen organ iz delegacij republik; naša stvar pa je, da se ob dogovoru, kakšne naj bi te delegacije bile, konkretno v Sloveniji dogovorimo za sestav naše delegacije. Pri tem ne nasprotujemo temu, da se lahko neka druga republika odloči za drugačno delegacijo. Verjetno pa bo ta delegacija morala biti kot republiška delegacija sestavljena iz politične, ekonomske in seveda tudi, če ne celo, poudarjeno raziskovalne sfere.

Tovariš predsednik, dovoli mi, da rečem samo naslednje: Mislim, da je tudi sicer razplet, kakršen je bil na tem področju, ko pravzaprav na nek način postopoma likvidiramo enega zadnjih zveznih fondov, širše politično izredno pomembno. Tudi na raziskovalnem področju, kljub temu, da je bilo za nekatere slovenske institucije abonma za zvezna sredstva in kot zvezna kasa, da tako rečem, privlačno in atraktivno, dokler je bil dostop do nje odprt, razpletamo eno ključnih vprašanj v nadaljnjem razvoju našega političnega sistema in naše federacije. Poslavljam se od tiste situacije, ko smo smatrali za potrebno, da nekdo zajema sredstva iz republik, jih v federaciji koncentrira in potem po neki svoji logiki in po neki svoji politiki distribuira nazaj v republike, pa četudi po nekih kvotah, kot je bilo to zadnja leta. Mislimo, da smo Slovenija, tako kot vse ostale socialistične republike in pokrajine v Jugoslaviji, v 25 letih dovolj dozoreli, da lahko in da bomo vedno našli dovolj skupnih interesov, ki jih bomo s skupnimi programi in skupnim financiranjem tudi realizirali. Lahko pa rečem še to, da, kolikor sem bil v treh letih član zveznega sveta, smo se o koordinaciji in delitvi dela pogovarjali zelo redko, če smo se sploh kdaj, da pa so vse seje izzvenele v borbi za denar, v borbi za distribucijo. Mislim, da je skrajni čas, da to situacijo presežemo. V tem smislu osebno in izvršni svet stališča, kakršna so, podpiramo in mislim, da ni nobenih razlogov, da jih tako re-



koč v celoti, z nekimi opozorili, ki so bila dana in ki so bila primerna, sprejme in podpre tudi ta zbor.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo, prosim? Kolikor ne, naj zaključim razpravo, s tem da, kot je bilo pravkar rečeno s strani predstavnika izvršnega sveta in člana našega zbora, ni razlogov, da ne bi v celoti podprli tako predlog stališč o organizaciji in financiranju raziskovalne dejavnosti na ravni federacije kot tudi poročilo našega odbora za znanstveno-raziskovalno delo.

V ničemer ne bi ponavljal že izrečenega, ker mislim, da je v našem mnenju in podpori stališč zaobseženo tudi kompleksno opozorilo posameznikov, ki ste se oglasili v razpravi. Morda bi dal le nekaj pojasnil za boljše razumevanje določene strategije, ki jo je naša republika vodila na ravni federacije v preteklosti, in tudi tega, da smo bili mi poborniki povečevanja sredstev za znanost na ravni federacije in predlagali zakon, ki je omogočil, da smo v letošnjem letu skoncentrirali v federaciji več kot 27 milijard S dinarjev. V jugoslovanskem okviru je prevladovalo mnenje, da je to edina možna pot, po kateri pridemo do določenega povečanja sredstev za znanost; deloma bi sicer lahko uspeli samo v nekaterih razvitejših republikah: Sloveniji, Hrvaški in morda še v Srbiji, v nobenem primeru pa ne bi takega trenda mogli doseči v ostalih republikah. Zato je Slovenija podpirala v prejšnjih letih tolikšno povečanje sredstev za znanost, pa čeprav na ravni zveze.

Res pa je, da se hkrati s tolikšno koncentracijo ni vršil v nasprotni smeri proces tako imenovane decentralizacije oziroma, še bolje povedano, financiranja projektov. Še naprej se je ohranjalo sistem financiranja ustanov, institucij in danes že tolikokrat omenjena distribucija sredstev se je faktično odvijala ne na osnovi atraktivnejših, pomembnejših, selekcioniranih programov, marveč na podlagi materialne, eksistenčne situacije posameznih inštitutov. To je bilo do danes temeljno vodilo delovanja zveznega sveta in zveznega fonda. Torej, če samo ponovim: ob povečevanju sredstev na ravni federacije je izostal premik v smislu uveljavljanja tako imenovane decentralizacije, ki naj bazira na interesu gospodarstva in družbe in ki naj se najprej manifestira na ravni republike, kasneje pa povezuje in koordinira na ravni federacije.

Mislim, da je koincidenca naporov naše republike, da proces decentralizacije speljemo z vsemi premiki sistemske narave o vlogi federacije ugodna in nam omogoča pospešeno premikanje v smeri okrepitve sredstev in programiranja na ravni republik. Že je bilo povedano, da moramo pohiteno pripraviti vse, da takšno vlogo, takšen prenos tudi uspešno uveljavimo, da ne bo prišlo po tej plati do težav in do zadreg, ko bomo premalo pripravljeni, da prevzamemo tako sredstva kot vse ostalo v zvezi s programiranjem in koordinacijo raziskovalnega dela. Mislim, da je v tem primeru uveljavljanje zakona o raziskovalni dejavnosti tisto temeljno izhodišče, ki ga kaže hitreje, kot smo to doslej uspevali, uveljaviti; jutrišnje imenovanje pripravljalnega odbora bo, mislim, dobrodošlo tudi po tej plati, saj bo ta ožji štab lahko čimprej izpeljal vse nakopičeno delo, ki čaka ustrezne razrešitve.

Mislim, da je treba omeniti še nekaj, kar velja tudi za našo republiko ob tako imenovani decentralizaciji zveznih sredstev. Namreč, vse premalo je prisoten in uveljavljen interes gospodarstva v raziskovalnem delu; premalo je prisotna povezanost raziskovalnega dela z našim gospodarstvom. Tako sodimo, vsaj do neke mere, da ne rečem v ekstremni obliki, med tiste republike, ki vse preveč tretiramo znanost in raziskovalno delo kot faktor kulturnega manifesti-



ranja naroda, ne pa kot immanenten del našega razvoja, naše boljše proizvodnje, modernejše tehnologije in novih možnosti. Mislim, da je to treba poudariti tudi zaradi tega, ker kaže, da vsega tega še nismo v potrebni meri dojeli.

Glede možnosti organizacije na ravni federacije menim, da so ustrezni predlogi, po katerih ima izvršni svet komite za raziskovalno delo kot svoj lasten interni organ, prek katerega uveljavlja svoj interes na področju raziskovalnega dela in znanosti. Analogno, kot želimo uveljaviti v kratkem tudi pri nas, v naši skupščini, naj tudi zvezna skupščina ustanovi zvezno komisijo za raziskovalno delo kot političen organ. Glede koordinacije pa naj bo, kot je že bilo rečeno, uveljavljena na ravni federacije oblika delegatskega sistema, ki naj bi predvsem povezovala in koordinirala širše interese posameznih republik.

No, in ne zaradi nepomembnosti naj na koncu rečem še nekaj o tako imenovanih makroprojekti in zveznih inštitutih. Mislim, da je nekaj republik omenilo potrebo po neke vrste reviziji makroprojektov, češ da so le-ti v tem trenutku izhod iz zagate vseh tistih tendenc, ki želijo nadaljnjo koncentracijo sredstev na ravni federacije. Če je to res in če zaradi tega nekako okrepljeno podpiramo makroprojekte, potem mislim, da je tembolj potrebno omenjene makroprojekte ponovno podvreči reviziji in prižgati zeleno luč samo tistim, ki so faktično potreba posameznih republik oziroma posameznih velikih raziskovalnih ambicij raziskovalnih organizacij.

Zvezni inštituti so otroci določene koncentracije oblasti in interesa na ravni federacije. Nimam ustreznih argumentov, da bi predlagal ukinitve vseh inštitutov, prepričan pa sem, da je večina njih takšne narave, da bo brez večje škode lahko prešla v okvir delovanja, programiranja in financiranja republik in da bodo morda samo izjeme, ki pa potrjujejo pravilo, ostale, kolikor bo za to potreba in dovolj argumentov, kot ustanove na ravni federacije.

S tem zaključujem razpravo in ponovno izjavljam, da podpiramo stališča republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, saj so dobila hkrati z nami tudi podporo izvršnega sveta; prav tako sprejemamo tudi poročilo našega odbora za znanstveno-raziskovalno delo.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu »Boris Kidrič« v Ljubljani.

Osnutek zakona je hkrati s predlogom za izdajo zakona predložil skupščini v obravnavo izvršni svet in predlagal, da predloženi zakon obravnava skupščina po skrajšanem postopku kot zakonski osnutek. Želi morda predstavnik izvršnega sveta dr. Ernest Petrič predloženi zakon še ustno obrazložiti? (Ne želi.)

Zakonski osnutek sta obravnavala odbor našega zbora za znanstveno-raziskovalno delo in skupščinska zakonodajno-pravna komisija, ki sta o tem predložila pismeni poročili. Želita poročevalca odbora Desan Justin oziroma komisije Jože Suhadolnik ustno dopolniti pismeni poročili? (Ne.)

Začenjam razpravo, in sicer najprej o predlogu izvršnega sveta, da se predloženi zakon obravnava po skrajšanem postopku kot zakonski osnutek. Želi o tem kdo razpravljati? (Ne želi.)

Dajem predlog za skrajšani postopek na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim glasuje. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (En poslanec.) Se je kdo vzdržal? (Trije poslanci.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor z večino glasov sklenil obravnavati predloženi zakon po skrajšanem postopku kot zakonski osnutek.



Začenjam razpravo o osnutku zakona. Kdo želi razpravljati? Drago Šega, prosim.

Drago Šega: Dovolite mi, tovariš predsednik, tovariši poslanci, da se še enkrat oglasim kot tolmač stališč predsedstva Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

V imenu Slovenske akademije sem pooblaščen izjaviti, da Slovenska akademija znanosti in umetnosti kot ustanovitelj inštituta Boris Kidrič ne želi odstopiti od svojih ustanoviteljskih pravic, ampak jih namerava zadržati in bdeti nad tem, da se inštitut Boris Kidrič ne spremeni v industrijski servis in da ohrani prvenstveni značaj znanstveno-raziskovalne ustanove, se pravi, da ostane zvest temeljnim nalogam, zaradi katerih je bil ustanovljen. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Dalje, prosim. Med nami je tudi nekaj gostov. Želi morda kdo od njih poseči v razpravo? (Ne.)

Kolikor ne, zaključujem razpravo in predlagam, da naš zbor sprejme naslednji sklep:

- »1. Osnutek zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu »Boris Kidrič« v Ljubljani se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije.
3. Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet prouči vse pripombe in predloge, dane k osnutku zakona.
4. Izvršni svet naj predloži predlog zakona do 30. novembra 1970.«

Dajem predlagani sklep na glasovanje. Kdor je zanj, naj, prosim, dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel sklep o sprejemu osnutka zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu »Boris Kidrič« v Ljubljani.

Odrejam 20-minutni odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 16.45 in se je nadaljevala ob 17.15.)

Predsednik Miloš Poljanšek: Nekoliko zdecimirani nadaljujemo delo.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti.

Predlog za izdajo zakona je predložil skupščini v obravnavo izvršni svet in kot predstavnik določil člana izvršnega sveta dr. Ernesta Petriča. Sprašujem, če želi morda predstavnik izvršnega sveta dati še ustno obrazložitev? (Da.) Besedo ima tovariš dr. Petrič.

Dr. Ernest Petrič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! 13 let je minilo, odkar je bil v naši republiki sprejet zakon o poklicnih gledališčih. Od takrat do danes so gledališča na svoji razvojni poti doživela mnoge vzpone pa tudi krize; spremembe pa smo zaznali tudi v zveznih in republiških predpisih, ki bolj ali manj neposredno zadevajo gledališko dejavnost in mnogotere oblike njene organiziranosti. Med gledališkimi delavci, pa tudi širše, je že pred leti prevladovalo prepričanje, da zakon o gledališčih ni ravno v rav-

novesju z razvojnimi dosežki te zvrsti kulturnega dela, v vodstvu gledališč pa so neustreznost zdajšnje zakonodaje občutili predvsem v dveh smereh:

1. nagli razvoj samoupravljanja v gospodarskih in drugih delovnih organizacijah, ki v gledališčih ni našlo pravega odmeva, ker ni bilo prilagojeno specifikki dela kulturno-umetniških institucij;

2. sprememba o načinu angažiranja umetniških delavcev v gledališčih, ki jo je narekoval leta 1969 sprejeti temeljni zakon o delovnih razmerjih.

V samoupravnem procesu so se pojavljale številne težave, ki so opozarjale na nerazrešena razmerja med umetniškim in upravnim vodstvom gledališč ter med pravicami umetniških zborov in predstavnikov družbene skupnosti v samoupravnih organih gledaliških zavodov.

Togi način delovnih organizacij za nedoločen čas, ki je zamenjal prejšnje vsakoletne pogodbe, je gledališča vklenil med neprodirne zidove uradniške stvarnosti, ki je niso omajale ne programske potrebe ne organizacijska nuja.

Družbena sredstva, ki so jih gledališča prejemale, so bila večinoma mehanično ravnana na minimalno vsakoletno zvišanje in na seznam stalno zaposlenih in premalo odvisna od smotrne zaposlenosti razpoložljivih umetniških kadrov, od programske usmerjenosti in od obsega dela.

Zato ni nerazumljivo, da so se mnogim vzrokom za krize v gledališčih, ki izvirajo iz narave njihovega dela in v zadnjih letih tudi iz njihovega razmerja do nekaterih množičnih komunikacij, pridružili tudi vzroki iz sistemsko zakonodajnega področja. To je zaznala tudi komisija, ki ji je v preteklem letu izvršni svet naročil, da prouči razmere v drami Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Po eni strani spodbujamo gledališča k čim večji ekonomski samostojnosti, k smotrnemu izkoristku delovnih zmogljivosti, po drugi strani pa mirno opazujemo, kako jim prizadevno zvišujejo nekatera zakonska določila, ki jih ne moremo odbiti; zato se ni čuditi, da se za novi gledališki zakon že vseskozi intenzivno zavzemata skupnost slovenskih gledališč in združenja dramatikih umetnikov Slovenije.

Za uveljavitev gledališčem prilagojenih oblik samoupravljanja sta odprla XV. ustavni amandma k ustavi SFRJ in XIII. ustavni amandma k ustavi SR Slovenije nove možnosti, ki se lahko konkretizirajo v novem gledališkem zakonu in v internih aktih gledališč. Prav tako pa naj v novem zakonu dobi svoje mesto ustrežnejši način angažiranja gledaliških umetnikov in druga določila, ki so značilna za to vrst družbenega dela.

Zavoljo vsega povedanega izvršni svet meni, da je predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti utemeljen in ni naklonjen misli, naj bi z zakonom še odlašali, s čimer bi po vsej verjetnosti reševanje zelo aktualnih problemov odložili za nedoločen čas. Hvala lepa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Predlog za izdajo zakona sta obravnavala odbor našega zbora za kulturne dejavnosti in skupščinska zakonodajno-pravna komisija ter predložili pismeni poročili. Ker je odbor za kulturne dejavnosti danes ponovno zasedal, da bi proučil poročilo zakonodajno-pravne komisije, prosim poročevalca odbora, da zboru poroča o stališčih odbora. Predsednik odbora tovariš dr. Kuhar ima besedo.

Dr. Boris Kuhar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Iz poročila ste lahko razbrali, slišali pa ste tudi tovariša predsednika, da je naš odbor dvakrat razpravljajal o tej problematiki. Prvič, 7. oktobra, o čemer



ste dobili poročilo in danes, ko je proučil poročili zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije in pravnega sveta pri izvršnem svetu.

Odbor za kulturne dejavnosti je na današnji seji podrobneje proučil ti dve poročili. Posebej ju je obravnaval predvsem zato, ker tako komisija kot svet opozarjata, da nekaterih pomembnih elementov novega zakona ni mogoče oziroma ni povsem smotrno urejevati na predloženi način.

Odbor se je podrobneje ustavil predvsem pri naslednjih pobudah obeh naštetih teles:

1. izdaja enotnega zakona o kulturnih dejavnostih, kjer naj bi našle svoje mesto tudi nekatere določbe iz predloženega zakona o gledališki dejavnosti;

2. nekatera temeljna izhodišča tega predloga zakona v zvezi s samoupravljanjem v gledaliških hišah naj bi se urejevala s samoupravnimi akti samih gledališč in

3. ponovna temeljita proučitev spornega vprašanja volilnosti umetniških delavcev v gledaliških hišah.

V razpravi odbor ni spremenil svojih stališč do predloga za izdajo zakona o gledališki dejavnosti, izraženih že v poročilu o prvi seji 7. oktobra, ki ste ga prejeli s sklicem za sejo zбора.

Ponovno je bilo ugotovljeno, da je veljavni zakon za to področje zastarel in ni več v skladu s pozitivnimi težnjami gledaliških delavcev za nadaljnjo samoupravo tudi na tem področju. Neustreznosti tega zakona smo lahko bili priča večkrat v zadnjih letih.

Predloženi zakon izraža stališča skupnosti slovenskih gledališč, društva dramskih umetnikov Slovenije in široke javne triletne razprave prizadetih, kar pomeni, da so glavni nosilci prizadevanj za novi zakon bili prav sami gledališki delavci, kar je odbor še posebej pozdravil.

Po mnenju odbora ne bi bilo umestno čakati na izdelavo enotnega zakona o kulturnih dejavnostih, ker bi to zadrževalo ureditev perečih vprašanj v gledaliških hišah in ker ta skupni zakon za kulturo nikakor ne bo mogel rešiti specifične večjih umetniških teles, kot so na primer gledališča, filharmonija ipd., saj so prav na kulturno-umetniškem področju velike razlike.

Idejno-politična izhodišča za predloženi zakon so bila dovolj jasno postavljena in so vsebovala tudi dva bistvena elementa, na katerih naj zakon temelji. Prvič, na instituciji umetniškega vodstva gledališča kot samoupravni instituciji, in drugič, na volilnosti umetniških delavcev. Glede na to, da je načelo volilnosti že uveljavljeno na nekaterih drugih dejavnostih posebnega družbenega pomena, npr. v visokem šolstvu, je bil odbor mnenja, da kaže tudi v tem primeru predlog z vso resnostjo proučiti in najti za to kulturno-umetniško področje ustrezno pravno in specifično rešitev.

Sistem volilnosti, ki naj gre predvsem v prid kvalitete, je proces, ki ga ne bo mogoče zavirati in tudi povsem ustreza našim sistemskim odločitvam. Stimulira predvsem kvalitetne umetnike. Zato je bil naš odbor mnenja, da predlaga zboru, da sprejme predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti, hkrati pa prosi, da bi pravne službe pomagale, da bi lahko prek novega zakona v kar največji meri uresničili intencije, nakazane v predlogu za izdajo. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Žal med nami ni predstavnika zakonodajno-pravne komisije, ki bi utegnil dati tudi ustno pojasnilo k stališču komisije.

Odpiram razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Želi kdo razpravljati? (Ne.)

Kolikor ne, zapiram razpravo in predlagam, da sprejme naš zbor naslednji sklep:

»1. Predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti se sprejme.

2. Osnutek zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi osnutka zakona naj izvršni svet prouči vse pripombe in predloge, dane k predlogu za izdajo zakona.

4. Osnutek zakona naj izvršni svet predloži do 15. januarja 1971. leta.«

Dajem predlagani sklep na glasovanje. Kdor je zanj, naj, prosim, dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se kdo vzdržuje? (Dva poslanca.)

• Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor z večino glasov sprejel sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o gledališki dejavnosti.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na razpravo o položaju dvojezičnega slovensko-madžarskega osnovnega šolstva v Pomurju.

Gradivo k tej točki dnevnega reda z vsemi prilogami je predložil skupščini v obravnavo izvršni svet. Želi morda predstavnik izvršnega sveta, član izvršnega sveta dr. Vladimir Bračić gradivo še ustno obrazložiti? (Ne želi.) Pač pa bo ustno obrazložitev dal namestnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo tovariš Oberlintner. Prosim!

R o m a n O b e r l i n t n e r : Tovarišice poslanke in tovariši poslanci! Opravičujem se, ker je že pozen čas. Zaradi pomembnosti problematike dvojezičnega šolstva pa vendarle menimo, da je potrebno uvodoma na kratko opozoriti na nekatera poglobljena načela oziroma stališča za praktično reševanje dvojezičnega šolstva v Pomurju.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je organiziral proučevanje dvojezičnega šolstva v Pomurju v preteklem šolskem letu skupaj z zavodom za šolstvo, inštitutom za narodnostna vprašanja, inštitutom za geografijo in strokovnjaki za varstvo manjšin.

Ta proučevanja so bila potrebna zaradi dveh razlogov. Prvič zaradi tega, ker je bilo treba po desetletnem obdobju delovanja tega šolstva dejansko priti do ustreznih analiz, in drugič, ker so bili, kot veste, močni kritični glasovi staršev in javnosti tega območja, ki so opozarjali na nekatere slabosti take ureditve dvojezičnega pouka.

Širše proučevanje z naštetimi institucijami smo organizirali, da bi celotno problematiko proučili z idejno-političnih, jezikovnih, socioloških, demografskih, zlasti pa pedagoških in pravnih vidikov. Te analize so bile opravljene. So zelo obsežne in moramo reči, tudi zelo temeljite. Izsledki navedenih analiz bodo omogočili izpopolnitev in dopolnitev, seveda pa tudi resne spremembe sedanjega sistema dvojezičnega šolstva v Pomurju. Istočasno pa bi rad poudaril, da je nujno tudi nadaljnje spremljanje in študijsko proučevanje problemov šolstva na narodnostno mešanem ozemlju.

Iz rezultatov opravljenih analiz izhaja naslednji splošni zaključek. Doseženi so bili določeni pozitivni učni in vzgojni rezultati dvojezičnega šolstva v Pomurju. Zato ga ne kaže ukinjati. Hkrati pa je treba takoj dodati, da ima sedanji dvojezični pouk tudi vrsto resnih pomanjkljivosti, in ga je treba bistveno izpopolniti.



Na tem mestu seveda ni mogoče, pa tudi ni potrebno navajati zaključkov teh študij, ker so navedeni v gradivu. Rad pa bi navedel nekaj osnovnih stališč za konkretno izboljševanje sedanjega modela dvojezičnega šolstva. V skladu z našimi demokratičnimi načeli in ustavo spremenjeni model dvojezičnega šolstva ne sme poslabšati položaja učencev madžarske narodnosti. Izhajati moramo iz načela, da morata imeti obe narodnosti enake možnosti za šolanje nasploh in posebej pri učenju madžarskega in slovenskega jezika. Pri tem pa je treba vendarle nekoliko razbremeniti madžarske otroke. Učencem slovenske narodnosti pa omogočiti, da bodo lahko dosegli boljše učne uspehe nasploh, zlasti pa v slovenskem jeziku. V skladu s tem je potrebno okrepiti funkcijo in obseg slovenskega jezika za slovenske učence in deloma zmanjšati njihove obveznosti do madžarskega jezika, predvsem na stopnji predmetnega pouka.

Sploh bi morali bolj izhajati iz načela, naj bi se dvojezična šola tako po vsebini kot obremenitvi čimbolj približala enojezični šoli. Iz političnih in pedagoških razlogov je treba dvojezično šolo notranje bolj demokratizirati in bolj diferencirati po jezikovni strani.

Sedanji model dvojezičnega pouka je pokazal dobre rezultate tako za madžarske kot za slovenske otroke na stopnji razrednega pouka, to je od prvega do petega razreda. Zato ga na tej stopnji ni treba bistveno spreminjati. Potrebno je le učence na tej stopnji nekoliko razbremeniti pri pouku madžarskega oziroma slovenskega jezika.

Na predmetni stopnji se je sedanji model dvojezičnega pouka šolstva dokaj dobro obnesel za madžarske, precej slabše pa za slovenske otroke. To kažejo rezultati merjenja znanja in tudi splošni učni uspehi. Po našem mnenju kaže v dvojezični pouk na predmetni stopnji od 5. do 8. razreda bistveno poseči in ga dopolniti tako, da bi pomembno razbremenili tako madžarske, še zlasti pa slovenske otroke. V skladu s tem bo treba popraviti mrežo dvojezičnih šol in tudi šolske okoliše v tem smislu, da se vsa slovenska naselja dosledno izločijo iz dvojezičnega območja.

Interes družbe za dvojezično šolstvo se mora, še bolj kot doslej, odraziti v zagotavljanju boljših materialnih, kadrovskih in didaktičnih pogojev za pedagoško delo. Pedagoško osebje je treba namreč ustrezno usposobiti, mu nenehno strokovno pomagati in poskrbeti za njegovo dopolnilno izpopolnjevanje. Na dvojezičnih šolah je treba uvesti tudi šolske svetovalne službe, ki jih sestavljajo šolski pedagog, šolski psiholog in šolski socialni delavec. Na srednjih nadaljevalnih šolah, zlasti pa na gimnaziji v Murski Soboti, je treba omogočiti vsem učencem tako Madžarom kot Slovincem, da se prostovoljno uče madžarskega jezika.

Iz vsega navedenega sledi, da je treba spremeniti tudi besedilo zakona o dvojezičnem šolstvu.

Na temelju opravljenih analiz in razprav ter načel, sprejetih v predstavniških političnih organih, bo posebna komisija podrobno izdelala nov model dvojezičnega šolstva. Zavod za šolstvo SR Slovenije in ustrezne znanstvene institucije pa naj bi kontinuirano spremljali delo in razvoj tega novega modela in pomagali učiteljem pri njegovem uresničevanju. Razen tega je treba proučiti še nekaj problemov v zvezi z vprašanjem bilingvizma in pridobiti ustrezne znanstvene institucije, da bodo take raziskave vključile v svoj program.

Na takšnih stališčih izoblikovan model dvojezičnega osnovnega šolstva bi, po analizi mnenj slovenskih in madžarskih staršev, resnično zadovoljil veliko večino prebivalstva obeh narodnosti. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Želi morda kdo od sestavljalcev gradiva ustno obrazložiti stališča, ki jih informacija vsebuje? (Ne želi.)

Gradivo je obravnaval odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje in o tem predložil pismeno poročilo. Poročevalec je tovariš Švajncer. Želi poročilo še ustno obrazložiti? (Ne želi.)

Začenjam razpravo. Kdo želi razpravljati? Prosim, tovariš Mernik.

Branko Mernik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Kljub obsežnemu gradivu, ki smo ga prejeli, naj mi bo dovoljeno spregovoriti nekaj o vzrokih, ki so botrovali pospešenemu reševanju težav v dvojezičnem šolstvu.

Pred približno letom dni je odbor za vzgojo in izobraževanje prvič obravnaval stanje dvojezičnega šolstva v Prekmurju in sicer na opozorilo skupine občanov iz Lendave, na pomanjkljivosti, ki ovirajo učinkovitost dvojezičnega pouka na narodnostno mešanem ozemlju v Prekmurju. Opozorili so predvsem na to, da učenci, zajeti v dvojezično šolanje, ne dosežejo enakega znanja kot njihovi vrstniki v enojezični obvezni šoli. To ni bilo prvo opozorilo; v sami Lendavi so že pred tem večkrat kritizirali dvojezično šolanje in zahtevali, naj bi se pristojni republiški strokovni organi odločneje zavzeli za to obliko šolanja in pri tem nudili tudi potrebno pomoč. Posebno vztrajno sta tako pomoč zahtevali vodstvi obeh lendavskih šol; le-ti sta bili najbolj izpostavljeni kritikam staršev in drugih občanov. Sami šoli nista mogli reševati cele vrste vprašanj, ki so jih porajale nove oblike šolanja otrok slovenske in madžarske narodnosti na tem delu narodnostno mešanega ozemlja.

Znano je, da so bili na narodnostno mešanem ozemlju Prekmurja do leta 1959 madžarski oddelki v okviru slovenskih osnovnih šol. Ti oddelki pa so postajali vse manj številni, ker so Madžari zaradi možnosti nadaljevanja šolanja v slovenskih srednjih šolah v vedno večjem številu vpisovali svoje otroke v slovenske oddelke. V šolskem letu 1959–1960 je bil v Prekmurju uveden dvojezični pouk in bil leta 1962 tudi uzakonjen s posebnim republiškim zakonom; v zakonu je med drugim določilo, da mora biti pouk v dvojezični šoli organiziran tako, da si učenci pridobijo enakovredno znanje obeh jezikov. Tu pa so nastale težave in problemi, ki jih lokalni dejavniki niso mogli rešiti. Višji, predvsem strokovni organi, pa so se za uveljavitev uspešnega dvojezičnega šolanja premalo trudili.

Zakon smo dobili, ostala pa je vrsta nerešenih vprašanj, kot na primer ustrezni kadri, ki bi morali dobro obvladati oba jezika, učinkovita predšolska vzgoja, kjer bi se učenci srečali že z obema jezikoma, šolski prostor in drugo. Tako je prihajalo do vrste nesporazumov, nezadovoljstvo pri starših in drugih občanih pa je naraščalo. V zelo težkem položaju so se znašli šolniki, ki za dvojezični pouk niso bili dovolj usposobljeni, čeprav so ga bili pripravljani po svojih zmožnostih izvajati. Na eni strani jih je težila lastna nemoč zaradi prešibkega znanja enega izmed obeh ali kar obeh jezikov, na drugi pa kritike staršev, češ da so žrtve dvojezičnih preizkusov predvsem njihovi otroci, ki zaradi obremenjevanja z dvojezičnostjo ne dobijo zadostnega in solidnega znanja. Republika, ki naj bi zagotovila vsestransko pomoč pri uspešnem uveljavljanju zakona, je omejila svoje obveznosti v glavnem le na finančno soudeležbo. Spomladi lanskega leta se je položaj zaostрил. V javnost so prek tiska prodrle delno upravičene pa tudi neupravičene kritike dvojezičnega šolstva.



Skupina občanov Lendave pa je tudi zahtevala, da se oceni ustavnost zakona o dvojezičnem šolstvu.

Danes razpolagamo z obsežno študijo, ki iz različnih vidikov in temeljito prikazuje stanje dvojezičnega šolstva v Prekmurju, potrjuje nekatere slabe strani, hkrati pa jasno osvetljuje tudi vse pozitivne dosežke lendavske dvojezične šole.

Povedati moram, da smo najtežje pričakovali argumentirane predloge za uspešno in perspektivno izboljšanje stanja slovensko-madžarskega dvojezičnega šolstva v Pomurju. Tudi to nam je prinesla tako težko pričakovana študija.

V svoji razpravi bi rad nadalje poudaril in morda tudi ponovil nekatera dejstva in stališča, ki temeljijo na razpravah raznih forumov družbeno-politične skupnosti lendavske občine pa tudi prizadetih šolskih kolektivov. Dosedanja praksa in raziskava sta pokazali, da je dvojezično šolstvo ena izmed najprimernejših oblik reševanja problemov narodnosti v naših razmerah. Njegovo izvajanje pa poraja vrsto težav, ki se jim da izogniti in ob razumnosti in pripravljenosti vseh prizadetih dejavnikov uspešno premagovati.

Problemi narodnosti, njihov obstoj in razvoj so skladno z našo jugoslovansko in slovensko politiko stvar širše skupnosti, v tem primeru SR Slovenije. Reševanje teh vprašanj ne more biti odvisno od občinskih skupščin in od njihovih finančnih zmogljivosti ali dobre volje, kot je to v preteklosti bilo.

Zavedati se je treba, da predstavlja za slovensko prebivalstvo na narodnostno-mešanih območjih dvojezično šolstvo tudi breme, ki ga objektivno mora nositi. Republiška politika glede tega pa mora biti zastavljena tako, da bo to breme čimbolj olajšano in to z dodatnimi finančnimi sredstvi za delovanje dvojezičnih šol; to dolžnost republika v precejšnji meri izpolnjuje z večjim deležem pri investicijah v dvojezično šolstvo. Izgradnja šol za dvojezični pouk je odraz izredne pozornosti širše družbene skupnosti do reševanja teh vprašanj. Republika je prispevala za izgradnjo manjših osnovnih šol na dvojezičnem območju 80 % potrebnih finančnih sredstev z namenom, da bi čimprej ustvarili ustrezne pogoje za delo dvojezičnih šol. Po letu 1966 se je ta odnos bistveno spremenil. Udeležba SR Slovenije je bila pri gradnji dvojezične šole v Lendavi za 1100 otrok znižana na 30 %. Tako je večino bremena pri tej investiciji morala prevzeti nerazvita občina, ki take dodatne obremenitve ne prenese, saj se stroški za izgradnjo te velike dvojezične šole bližajo 10 milijonom dinarjev. Če hočemo, da bodo koristni predlogi za uspešno izvajanje dvojezičnega pouka tudi uspešno realizirani, bo potrebno uresničiti upravičen predlog občinske skupščine Lendava, ki ga je poslala izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije, naj bi pri izgradnji dvojezične šole sodelovali SR Slovenija in občina pri kritju skupnih stroškov v razmerju 50 : 50. V enakem razmerju bi morala sodelovati republika tudi pri izgradnji predšolskih zavodov na dvojezičnem območju, če hočemo v doglednem času uresničiti enega izmed bistvenih predlogov za izboljšanje dvojezičnega šolstva v Pomurju, to je, naj bi vsak otrok z narodnostno mešanega področja vsaj dve leti obiskoval predšolsko vzgojno ustanovo.

Nadalje bi bilo potrebno, da bi materialne skrbi dvojezičnega šolanja v Prekmurju reševali enakopravno z enakimi vprašanji italijanske nacionalne manjšine.

Nezadovoljstvo staršev z dvojezično šolo je bilo največkrat posledica pomanjkanja učiteljev in predmetnih učiteljev z ustrezno strokovno izobrazbo za dvojezično poučevanje. Strokovno usposobljeni šolski kadri so splošen problem obmejne pokrajine ob Muri, še prav posebej pa ustrezni kadri v



dvojezičnih šolah. Tu delajo učitelji, ki so se dopolnilno šolali v Vojvodini s srbohrvatskim učnim jezikom. To vpliva na pouk, tako da se otroci slabo izražajo v slovenskem jeziku, kar jim dela težave ob vključitvi v uk ali srednje šole.

Ob tem bi želel opozoriti na problem izobraževanja učiteljskega kadra v Pomurju nasploh. Geografska oddaljenost pokrajine od centrov otežuje strokovno izpopolnjevanje učiteljev, ki si morajo z izrednim študijem pridobiti potrebno izobrazbo v določenem roku. Tem ljudem bi bilo potrebno olajšati študij in ga organizirati tako, da bo bolj dostopen množici učiteljev, ki s potovanji v centre izgubljajo mnogo dragocenega časa. Še posebej velja o tem razmisliti zaradi tega, ker je pedagoška akademija iz sosedne Hrvatske pokazala pripravljenost podpreti dislocirani oddelek pedagoške akademije v obmejni Lendavi, ki zasedaj še sodi v območje SR Slovenije.

V predlogih za spremembo zakona o dvojezičnem šolstvu je govora o izločanju popolnoma slovenske vasi Kobilje iz narodnostno mešanega območja. V tej popolnoma slovenski vasi, ki se kot slovenski otok nahaja tik ob meji in jo obdajajo madžarske vasi, se je doslej poučevalo dvojezično, za kar so se sicer odločili starši prostovoljno. Z ukinitvijo dvojezičnega pouka na tej šoli pa bo nastal problem obstoja samostojnih slovenskih oddelkov po normativih, ki veljajo za slovenske šole. Prešolanje teh otrok na slovenske šole praktično ne pride v poštev, saj bi to pomenilo dnevno prevažati učence v 14 oziroma 13 km oddaljeno slovensko šolo, mimo dvojezične sosedne šole. Vse to terja ponovno in temeljito proučitev predloga o izločitvi vasi Kobilje iz narodnostno mešanega območja.

K variantam rekonstruiranega predmetnika bodo morali povedati svoje še praktiki in področne strokovne službe, saj le oni najboljše poznajo delo in rezultate v dvojezičnih šolah.

Sprememba zakona o dvojezičnem šolstvu in s tem tudi predmetnika je potrebna in nujna. Pri vseh spremembah pa je potrebno imeti pred očmi otroka, katerega tudi v dvojezični šoli ni mogoče dodatno obremenjevati. Nujno pa je tudi učencem te šole zagotoviti enako izobrazbeno raven, kot jo dobijo njihovi vrstniki na enojezičnih slovenskih šolah. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala! Tovariš Švajncer, prosim.

Janez Švajncer: Spoštovano predsedstvo, tovarišice in tovariši poslanci! Kljub pozni in zato tudi rahlo utrudljivi uri bom obnovil — ne kot poročevalec odbora — razpravo, ki sem jo imel na seji odbora za vzgojo in izobraževanje z nekaterimi dodatki iz celotne obravnave na odboru. Da je bila le-ta obširna, se vidi že iz samega poročila, ki obsega kar tri strani. Spomnim se razprave na prvi seji našega odbora, kjer je bila ta akcija staršev ocenjena kot nacionalistična, čeprav izraz formalistično, mislim, ni bil uporabljen.

Številne analize, ki jo je izdelal republiški sekretariat za prosveto in kulturo, ne kažejo tega, saj se je samo ena tretjina anketirancev prekmurskih staršev izrekla samo za slovenske šole, dve tretjini, se pravi velika večina pa za slovenske šole z učenjem madžarščine. Tamkajšnji prebivalci torej na tak način razumejo bratstvo med obema narodoma, medtem ko se v gradivu trdi, da so dvojezične šole podlaga sožitju med Madžari in Slovenci. Sama akcija staršev in razburjanje, ki ga to dvojezično šolstvo povzroča, kažeta nasprotno. 90 % anketiranih Slovencev v Prekmurju je proti dvojezičnemu šolstvu, proti



sedanjemu sistemu. Torej ne drži, če sem razumel pravilno oba predgovornika, da so potrebne samo neke spremembe, bolj ali manj odvisne od republiških sredstev, kar pa bo, kot izgleda, vedno bolj aktualno. Madžari, kot izhaja iz povzetka ankete, so v veliki večini — v gradivu je rabljen prav ta izraz, ni pa nobenih števil — za dvojezične šole, samo dva odstotka sta se izrekla samo za madžarske šole. Mislim, da nacionalno vprašanje ni bistveno, najpomembnejši je učni uspeh. Tovariš, ki je govoril v imenu predlagatelja, je prav tako kot na seji našega odbora in kot je izrecno poudarjeno tudi v gradivu, omenil učni uspeh do 5. razreda, ki ni slabši od ostalih šol. Mislim, da to ni bistveno, ker traja osnovna šola 8 let in ni sama sebi namen, temveč podlaga za nadaljnji študij in nadaljnje izobraževanje. Najzanimivejši so verjetno rezultati 8. razreda. Anketa v gradivu kaže, da so Slovenci z dvojezičnih šol v 8. razredu po preizkusu znanja najslabši, Madžari da so boljši; vendar, da ne bo pomote, Madžari so v razvrstitvi predzadnji. Se pravi, da so eni in drugi na zadnjem mestu, pri čemer malo boljši ali malo slabši ne igra prevelike vloge.

Vprašanje dvojezičnega šolstva verjetno ni samo zadeva Slovencev, ampak posega ne samo v mednarodne, ampak v meddržavne odnose. Načelo reciprocitete je eno tistih, ki odloča o politiki držav. Povsem jasno je, da Jugoslavija takemu načelu vsaj v tem primeru ne bo sledila. Načela humanosti in socialistična načela, ki jih uveljavljamo v naši družbi, ne dovoljujejo, da bi uporabljali sistem, ki je v praksi na Madžarskem, kjer končno tudi žive Slovenci. Le-teh je precej in iz nobenega gradiva ni razvidno, da bi naši slovenski ljudje na Madžarskem — do njih so med vojno prišli tudi naši partizani — danes imeli kakršne koli slovenske šole ali pa možnost slovenske izobrazbe. Slavistični oddelek pedagoške akademije v Mariboru sodeluje s temi Slovenci.

Vendar, če sem pravilno razumel, ne gre za ustrezno rešitev na Madžarskem, ampak bolj v Avstriji in pa v Italiji. Glede Italije ne bom govoril, ker stvari toliko ne poznam, Avstrijo pa bolj, ker sem bližje tej naši sosedu. Ob pismu naših slavistov so Avstrijci zagnali hrup, tako da večjega nismo mogli pričakovati. Ne vem, ali smo se tega hrupa ustrašili, ali pa se bojimo za tisto dvojezično šolstvo v Avstriji. Ne smemo pozabiti, da po 19. 3. 1953 dvojezično šolstvo v Avstriji ni takšne vrste, kot ga imamo pri nas. To, kar imamo in to piše v gradivu, je edino, ne samo pri nas, temveč verjetno v vsem svetu.

Razumljivo je, da se bojimo izgubiti dvojezične šole v Avstriji, ker je bolje nekaj kot pa nič, pri tem pa vemo, da so na narodnostno mešanem ozemlju nemške in mešane šole. To je njihov sistem mešanega šolstva. Nemci pa bodo vsako malenkost pri nas uporabili tako ali drugače proti nam in vedno so in bodo propagirali svoje poglede na našo narodnostno manjšino. Dejstvo je, da koroška manjšina ni, kot pišejo včasih, most, ki nas veže, temveč most, ki nas kvečjemu ločuje. In, če se z Avstrijci razumemo glede vsega in celo glede naših tako imenovanih »gastarbeiter-jev«, pa takrat, ko gre za Koroško, nenadoma vsega tega razumevanja ni več.

V naši razpravi je padla beseda o reakciji Avstrije in Italije, če bi, recimo ukinili dvojezično šolstvo. Tudi sam sem se to vprašal, vendar se še bolj vprašujem, kaj bodo pridobili naši Slovenci v Avstriji, če obdržimo dvojezično šolo, Italijane, pa pravim, dovolj ne poznam. Kdo mi lahko zagotovi, da bo to kaj koristilo naši manjšini? Ena sama država sama ne more graditi socializma na ta način, da bo pred sosedi ne vem koliko korakov; dejstvo je, da evolucija zahteva svoje, same papirnate deklaracije pa ne spremenijo sveta. Toliko glede Avstrije. Kar se pa reciprocitete tiče, vsaj Mariborčani vemo, kaj piše na naših

kažipotih — nach Graz, nach Österreich, nach Wien; pa stopimo malo čez Šentilj, saj za Mariborčane to ni daleč in pogledjmo, kje bo našel napis Maribor. Našel bo napis »nach Jugoslawien« ali pa »nach Marburg, nach Leibach« in podobno. Morda nisem razumel pravilno, toda govorim le o poti, ki jo poznam, to je pot Maribor—Dunaj, to pot sem večkrat prepotoval in v Gradcu ne more nihče zanikati, da je prek vsega mostu napis »nach Jugoslawien«, črke pa so približno en meter visoke!

Glede predloga v 4. točki gradiva sekretariata za prosveto in kulturo ne vem, če ta predlog spreminja, ali, kot je tovariš dejal, razvija dvojezično šolstvo, ali pa ga odpravlja. Ne vidim kakšne sistemske ali vsaj globoke vsebinske spremembe, temveč obrobne, ki so pogojene z nekaj več denarja, tako dopolnitev strokovne službe, sprememba predmetnika in drugo.

Največji nesmisel, za katerega se ne navdušujem, je predlog na 20. strani gradiva, naj bi na območju, za katerega je ugotovljeno, da ljudje ne znajo ne slovensko ne madžarsko, uvedli še srbohrvaščino v 6., 7. in 8. razredu za Slovence, Hrvate in Srbe. To pomeni trije domači jeziki poleg tujega, ki pa je itak obvezen kot v vseh drugih šolah.

Zavzemam se za predlog, ki ga je na odboru podal tovariš Alojz Novak z zavoda za šolstvo SR Slovenije. To je tako imenovani minimalni program dvojezičnega šolstva. Mala šola in razredni pouk sta dvojezična, pouk v 6., 7., 8. razredu pa se deli v slovenske in madžarske oddelke s tem, da ima vsaka nacionalnost poleg tega še temeljit pouk jezika drugega naroda.

Če sklenem, nisem za odpravo sedanjega sistema, če osvojimo ta predlog za nadaljnje razvijanje dvojezičnega šolstva. Hvala!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Švajncer! Prosim, tovariš Štefanič!

Lojze Štefanič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pred dobrim letom sem na tem mestu postavil vprašanje o dvojezični šoli, in sicer na podlagi časopisnih vesti. Ker stanje zelo dobro poznam in ker sem imel možnost posvetovati se z nekaterimi od 681 podpisnikov znanega pisma, moram najprej dati vse priznanje strokovnim službam, zavodu za šolstvo, predvsem tovarišu Novaku, ki so v enem letu uspeli s poslušom za politično in didaktično odgovornost sestaviti predloge za izboljšanje tega šolstva. Skoraj nihče od 681 podpisnikov ni bil povsem proti sistemu dvojezičnega pouka oziroma ni zahteval enojezičnega šolstva, pač pa so prizadeti starši zahtevali, da se ta sistem izboljša oziroma dopolni.

Če smo si v Sloveniji že privoščili poseben sistem izobraževanja otrok na narodnostno mešanem območju, zato da bi ljudje živeli v sožitju in brez narodnostne nestrpnosti, potem je prav, da danes povemo, da tega s sistemom dvojezičnega pouka ne bomo povsem dosegli, temveč se le potrudili, kako bi ta sistem popravili, da bo resnično ustrezen.

Ko sem v Lendavi čisto privatno govoril z dvema od treh glavnih podpisnikov, je bil prvi proti dvojezični šoli, drugi pa takoj zanjo, ko sem mu razložil predlog za spremembo sistema dvojezičnega pouka, kakor mi ga je pojasnil tovariš Novak.

Ljudje niso zadovoljni z rešitvijo ustavnega sodišča, s tem pa ni rečeno, da odklanjajo dvojezično šolstvo. Želijo le nekaj boljšega in prav bi bilo, če



bi strokovnjaki oziroma službe, ki so izdelovale analizo, predloge o rekonstrukciji tega sistema razložili prizadetim staršem.

Na podlagi pogovorov s starši sem sestavil nekaj točk, ki naj bi koristile za izpopolnitev tega sistema. Prvič, sistem dvojezičnega osnovnošolskega izobraževanja ne sme krniti niti madžarske niti slovenske nacionalne bitnosti. Drugič, učencu tega območja mora biti omogočena optimalna izobrazba. Starši se preprosto bojijo, da tega v dvojezični šoli ni moč doseči, čeprav ankete oziroma testi dokazujejo, da je ponekod skoraj prekoračen izobrazbeni nivo drugih otrok.

Dalje, za učence, pripadnike madžarske narodnostne skupnosti je treba ustvariti in uresničevati tak sistem osnovnega in tudi nadaljnega izobraževanja — zavzemam se za ustanavljanje strokovnih šol za Madžare — ki ne bo krnilo njihove narodnostne bitnosti in miselnosti in jim hkrati nudilo vse možnosti nadaljnje izobrazbe ter enakopravne vključitve v delo, predvsem doma in tudi v okviru naše širše skupnosti. Gre predvsem za nujno vzgajanje domačih strokovnjakov, ki bodo prispevali k vse hitrejšemu pohodu iz gospodarske in tudi kulturne zaostalosti občine oziroma širše okolice. Ugotavljamo namreč, da tujih strokovnjakov ni, domačih pa tudi ne, ker sistem šolstva skoraj ni omogočal, predvsem pripadnikom madžarske narodnosti nadaljnje šolanje. Otrokom slovenske narodnosti in otrokom pripadnikom drugih jugoslovanskih narodnosti je treba omogočiti optimalno znanje madžarskega pogovornega jezika, saj si le tako lahko zamislimo ustvarjalno sožitje tukaj živečega prebivalstva.

V taki šoli lahko poučujejo le učitelji, ki bodo v zadostni meri obvladali oba jezika. Pospešeno je treba ustvarjati možnosti in seveda vztrajati, da bodo učitelji znali oba jezika, kot predlaga strokovna služba in urediti vprašanje dopolnilnega študija na mariborski pedagoški akademiji. Le tako bomo lahko dosegli takšen sistem osnovnega dvojezičnega šolanja, ki ne bo obremenjeval učencev prek dopustne mere, vendar pa dosegel raven šol na enojezičnem območju.

Predlogi za spremembe sistema dvojezične šole, kot smo jih dobili v gradivu, so porok za uresničitev naših političnih in tudi pedagoških stališč. Ob tem se naj ne bi spraševali, kaj nam bodo za to povrnili Avstrijci ali Italijani, saj kot humana družba želimo slehernemu človeku, katerega starši so bili madžarski hlapci, nuditi možnost, da se izobražuje, da mu hkrati ni potrebno tajiti svoje nacionalne privrženosti in ne pozabiti nacionalne kulture.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Štefanič! Dalje, prosim, še kdo želi razpravljati?

Kolikor ne, bi, preden zaključim, morda samo na kratko povzel razpravo. Razprava je potrdila ustreznost gradiva, stališč in predlogov za konkretne ukrepe, vsebovane v gradivu. Polno priznanje je treba dati vsem avtorjem, ki so pripravili gradivo z največjo strokovno in družbeno odgovornostjo. Na podlagi takšnega gradiva prosvetno-kulturnemu zboru ni težko oceniti politiko republike glede dvojezičnega šolstva. Priostrena razprava, na katero so opozorili tudi nekateri razpravljalci, in ki je imela velik odmev tako pri nas doma kot tudi v tujini, je do neke mere predvsem politično otežila ureditev dvojezičnega šolstva v Pomurju, hkrati pa je imela tudi koristne posledice, saj smo se na ta način dokopali do kvalitetnih ocen in analiz in tudi predlogov ukrepov.

Če samo ponovim to, kar je bilo danes že omenjeno, naj rečem, da se je celo ustavno sodišče SR Slovenije ukvarjalo s tem problemom. Kot le-to, lahko



tudi mi ponovno ugotovimo, da je temeljno načelo dvojezičnega šolstva ustrezno, da pa je njegovo uveljavljanje do neke mere pomanjkljivo in da ga je treba, kot je to tudi iz gradiv jasno razvidno, bistveno izpopolniti.

Predlagane dopolnitve oziroma spremembe sistema dvojezičnega šolstva so potrebne in kot kaže današnja razprava, tudi ustrezne. V tem smislu je bila izredno tehtna razprava s konkretnimi predlogi tovariša Štefaniča. Deloma so njegovi predlogi že zajeti v samih gradivih, deloma pa so koristno opozorilo tako zavodu za šolstvo kot vsem ostalim izvajalcem, pri tem mislim konkretno tudi na republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

Naš odbor za vzgojo in izobraževanje podpira načelna izhodišča in konkretne predloge v gradivu. Mislim, da to lahko stori tudi naš zbor v celoti. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo pa naj na podlagi predlaganih sprememb izdela kratkoročni in dolgoročni akcijski program z ustrezno kvantifikacijo, kadrovsko situacijo in sanacijskim programom glede kadrov. Vse to naj bo kasneje nujno vneseno tudi v naš srednjeročni oziroma dolgoročni razvojni program. Mislim, da je tudi to delo moč opraviti ob pomoči zavoda za šolstvo kot strokovnega organa za ta vprašanja.

Tako bi s tem zaključil razpravo o dvojezičnem šolstvu. Omenil bi še misel tovariša Švajncerja, da ne kaže dajati modela dvojezičnega šolstva drugim za primer. Mislim, da v tem konkretnem primeru to tudi ni bilo osnovno vodilo, marveč, kot je tovariš Štefanič jasno povedal, da je koncept naše socialistične družbene ureditve osnovno izhodišče tudi za politiko dvojezičnega šolstva. Kolikor pa nam to koristi pri urejanju položaja naše slovenske narodnosti v Avstriji in tudi v sosednji Italiji, pa je to samo dobro. Toliko kot komentar k misli tovariša Švajncerja.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na razpravo o problematiki šolskih športnih društev.

Gradivo k tej točki dnevnega reda je predložil v obravnavo komite izvršnega sveta za telesno kulturo. Vprašujem, ali želi morda predstavnik komiteja tovariš Rajko Šugman, sicer pomočnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo, še ustno obrazložiti gradivo? Prosim, tovariš Šugman.

**Rajko Šugman:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ni slučaj, da sta komite izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije za telesno kulturo in republiški sekretariat za prosveto in kulturo v letošnjem letu pristopila k poglobljenemu in načrtnejšemu reševanju problematike šolskih športnih društev. Dosedanja priporočila prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije, posebno pa še resolucija zvezne skupščine o ustanavljanju in pomenu šolskih športnih društev kažejo konkretne rezultate, vendar je obstoj šolskih športnih društev in njihov pomen v nacionalni telesni kulturi v tem trenutku predvsem odvisen od mesta, ki ga tem društvom dajemo. Komite izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije za telesno kulturo je ugotovil, da je dejavnost šolskih športnih društev že močno razvejana in zato zahteva konkretnjšo opredelitev njihovega nadaljnjega razvoja in organiziranosti. Pomen te dejavnosti je toliko večji, ker predvidevamo, da bosta delo šolskih športnih društev in redna šolska telesna vzgoja v bodoče združena v enotno telesnovzgojno dejavnost v šoli. Le tako lahko uresničimo težnjo o vsakodnevni telesnovzgojni aktivnosti, kar je pogoj za zdrav otrokov razvoj.



V predloženem gradivu je problematika šolskih športnih društev prikazana na podlagi delovnih izkušenj svetovalcev za telesno vzgojo, organizatorjev tekmovanj in širokih razprav na celotnem območju naše republike. Ker reševanje nakazane problematike zahteva sodelovanje vseh naših institucij, želimo podkrepiti ta prizadevanja še s konkretnimi podatki zavoda za šolstvo SR Slovenije, ki pravkar končuje analizo o šolski telesni vzgoji in dovolj zgovorno izpričuje upravičenost obravnavanja teh problemov.

Zavod za šolstvo SR Slovenije je zbral podatke 557 šol; anketiral je popolne osnovne šole ter srednje šole. Na teh šolah je skupno približno 175 000 dijakov. Na vprašanja, ali imajo na šolah aktivno šolsko športno društvo in redni urnik vadbe po sekcijah, je odgovorilo pozitivno 55,11 % ali 317 šol. To so predvsem tiste šole, ki imajo možnost vadbe v telovadnicah. Če na podlagi rezultatov lanskega tekmovanja šolskih športnih društev v organizaciji republiške konference Zveze mladine Slovenije vzamemo poprečje, da je na vsaki od teh šol najmanj 100 dijakov aktivnih članov, nekje pa je to poprečje znatno večje, lahko ugotovimo, da vadi poleg redne telesne vzgoje v šolskih športnih društvih že nad 57 000 dijakov. Torej ob sedanjem dokaj nenačrtnem in stihijskem vodenju šolskih športnih društev se spontano pojavlja resnična množična dejavnost, ki pri nas ni imela pravega mesta niti pravega vodnika. Šolska športna društva se vztrajno prebijajo v ospredje, kar dokazujejo tudi konkretni rezultati.

Veliko pomoč, tako kadrovsko kot materialno, so pri delu športnim društvom do sedaj nudile tudi družbene organizacije za telesno kulturo, ker so v določenih krajih spoznale, da lahko le skozi delo šolskih športnih društev organizirajo selekcijo tekmovalnih vrhunskih športnikov. Ali smo torej lahko do te dejavnosti še naprej nezainteresirani in jo prepuščamo stihiji in iniciativam, čeprav spodbudnih posameznikov, ali pa jo bomo organizirali in uskladili z učnovzgojnimi smotri ter ji dali njeno mesto in obstoj v okviru šole, katere osnovna naloga je vzgoja zdrave mladine.

Pri obravnavanju današnje problematike pa moramo še poudariti, da ni dovolj, če to dejavnost samo priznamo, ampak je potrebno tudi večje angažiranje vseh odgovornih institucij, da bodo šolska telesna vzgoja in šolska športna društva postali kot celota resnični nosilec kulturno-športnega življenja naroda.

V že omenjeni analizi je ugotovljeno, da ima od 575 šol lastno telovadnico le 186 šol, v najemu jo ima 211 šol, brez telovadnice pa je 213 šol. V takih pogojih je dosedanje delo šolskih športnih društev več kot zadovoljivo. Ostajajo pa odprti problemi, ki so nakazani hkrati z možnimi rešitvami v samem gradivu.

Podobne probleme kot pri telovadnicah zasledimo tudi pri strokovnih kadrih. Kljub temu, da deluje letos na področju šolske telesne vzgoje 926 učiteljev, brez kvalifikacije pa jih je 261 (za primerjavo navajamo leto 1961, ko jih je bilo le 160), ni čutiti njihovega vpliva v taki meri, kot bi želeli oziroma kot ga narekuje dejavnost sama. Dosedanje delo strokovnih kadrov namreč ni bilo pravilno ovrednoteno, odvijalo se je predvsem na prostovoljni podlagi in je ali pa ni bilo stimulirano ob koncu šolskega leta v obliki simbolične nagrade.

Ponovno je potrebno poudariti, da postaja dejavnost športnih šolskih društev ena najbolj množičnih dejavnosti v naši republiki. Kaže se v organizirani vadbi, v obliki sekcij, krožkov in klubov, v obliki razrednih in medrazrednih šolskih tekmovanj v občini, delno pa za nekatere panoge tudi na ravni republike.

Ker vodijo šolska športna društva učenci sami ob pomoči mentorjev, imajo šolska športna društva tudi pomembno vlogo pri oblikovanju in spoznavanju našega samoupravnega družbenega sistema. Šolska športna društva niso samo organizacije, ki se ukvarjajo s telesno kulturo, ampak so pomemben element vzgojnega procesa v našem šolskem sistemu in zato je razumljiva težnja, da dobijo svoje mesto in pomen v okviru šolstva. Hvala.

**Predsednik Miloš Poljanšek:** Hvala. Odbor za telesno kulturo našega zbora je prav tako obravnaval gradivo. Vprašujem predsednika, ali bi morda še ustno pojasnil stališče, ki je vsebovano že v poročilu? Besedo ima tovariš France Zupan.

**France Zupan:** Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice! Ura je že pozna, utrujeni ste, kot vidim, vendar bi čisto na kratko poročal o razpravi na odboru za telesno kulturo.

Odbor je seveda v celoti podprl predloge za pospešitev dejavnosti šolskih športnih društev kot neobvezno telesnovzgojno aktivnost učencev in dijakov in pri tem ocenil, da pravilno vodeno delo šolskih športnih društev lahko pomembno prispeva k pridobivanju športnih navad ter vzbujanju interesa za telesno kulturno aktivnost v poznejših življenjskih obdobjih. Kot pri ostalem izobraževanju se tudi tukaj vedno bolj javlja vloga osnovne šole kot tistega praga, ki ga mora prestopiti največ ljudi. Po podatkih republiškega zavoda za šolstvo, koliko so točni, ne vem, bi intenzivno delo na tem področju terjalo kar za 27 % več kadra. To pomeni, da bi morali toliko več kadra izšolati in kasneje seveda tudi doseči, da se zaposli. Vprašanje kadra se nam je zdelo precej pomembno, ker kadri spreminjajo mentaliteto. Pri gradnji telovadnic dostikrat ni toliko vprašanje denar, ampak bolj osveščenost odgovornih dejavnikov.

Odbor je podprl predlog, da financiranje šolskih športnih društev enotno uredimo, tako da bi izobraževalne skupnosti financirale njihovo delo v okviru A programa.

Že moj predgovornik je opozoril na pomanjkanje telovadnic. Ne morem si kaj, da ne bi omenil velikih športnih prireditev, ki jih imamo v Ljubljani in na katere smo upravičeno ponosni, čeprav so te stvari zelo drage. Če so podatki resnični, je vsak četrti ali peti gledalec teh tekem telesno defekten, to vsaj z vojaškega stališča; vendar mislim, da je pomembnost teh prireditev kljub temu ravno v spreminjanju mentalitete. Smo v nekem procesu, kot izgleda, ko Slovenci nismo več zadovoljni s samim seboj, želimo biti bolj izobraženi, bogatejši, mogoče bolj zdravi, bolj športno razviti, skratka proces je gotovo pozitiven in v njem ima telesna kultura, tako kot jo pojmuje, tudi svoje mesto. Hvala lepa.

**Predsednik Miloš Poljanšek:** Hvala lepa, tovariš Zupan. Odpiram razpravo. Kdo se javlja k razpravi? Prosim, tovariš Vild.

**Jože Vild:** Tovarišice in tovariši poslanci! Ne le kot poslanec tega zbora, marveč še posebej kot dolgoletni društveni delavec v telesni kulturi bi rad povedal najprej to, da mnogi delavci v telesni kulturi z zadovoljstvom spremljamo zavzetost vseh dejavnikov, ki v zadnjem času obravnavajo pro-



blematiko šolskih športnih društev in seveda podpiramo tudi vse predloge za pospešitev njihove dejavnosti, predvsem pa težnje, da jasno določimo mesto in vlogo šolskih športnih društev v telesni vzgoji in športu sploh.

H kratki razpravi me je spodbudilo poročilo našega odbora za telesno kulturo, ki pravi, da bo dejavnost šolskih športnih društev resnično učinkovita, če bodo njihovi programi vnaprej izdelani in prilagojeni lokalnim potrebam in zahtevam. Če temu dodam še ugotovitve iz obširnega gradiva komiteja za telesno kulturo pri izvršnem svetu, sta v celotnem sistemu razvoja telesne kulture v Sloveniji šolska telesna vzgoja in delo šolskih športnih društev ovrednoteni kot primarni nalogi. Z načrtnim urejevanjem in rešitvijo teh dveh nalog pa postavljamo temelj množične telesne vzgoje, športne rekreacije in športa v Sloveniji. Iz praktičnih izkušenj našega območja, kjer imamo šolska športna društva, ki sodijo med prva v Sloveniji in v Jugoslaviji, lahko povem, da so šolska športna društva lahko edini in prvi vir resnične množičnosti telesne vzgoje in športa.

Šolska športna društva so lahko resnična šola bodočih organizatorjev in še posebej bodočih upravljalcev v organizacijah telesne kulture. Prve izkušnje mladih upravljalcev v šolskih športnih društvih se lahko ob dobri povezanosti z drugimi telesno-vzgojnimi organizacijami in predvsem zvezami lahko kaj kmalu pokažejo tudi v sami organizaciji telesne kulture, kjer bodoči mladi upravljalci pozneje prevzemajo najpomembnejše funkcije. Zato bi rad na koncu povedal samo to, da morajo šolska športna društva v prihodnje ostati tudi zadeva organizacij za telesno kulturo v občinah in občinskih zvez za telesno kulturo. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala! Dalje, prosim, tovariš Habjan.

Vinko Habjan: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Dodal bi rad samo nekaj besed oziroma opozoril na nekaj konkretnih predlogov. Mesto in vlogo šolskih športnih društev sta določena; to je pokazala strokovna analiza republiškega sekretariata za prosveto in kulturo in tudi v celotnem sistemu razvoja telesne kulture v Sloveniji je šolska telesna vzgoja postavljena kot primarna naloga.

Sedaj, ko smo pred revizijo celotnega učnega načrta za osnovno šolo, bi bilo nujno upoštevati predloge analize, ki sta jih pripravila komite in sekretariat. Upoštevati jih je potrebno predvsem zato, ker že danes prek šolskih športnih društev uresničujemo velik del rednega učnega programa, ker ga v sami učni uri telesne vzgoje ne zmoremo. To so, denimo, tekmovalni šport, športne rekreacije, plavanje, smučanje itd. Športno društvo na šoli, ki je dejansko podlaga za množičnost vseh športov in telesno-vzgojne dejavnosti, moramo ocenjevati kot nekatere druge dejavnosti na šoli, kot na primer glasbeno udejstvovanje, gospodinjstvo itd., ki jih smatramo kot predmete fakultativnega značaja.

Druga stvar je seveda vprašanje financiranja, ki ni urejeno. Vsi posveti na terenu in tudi razprave v našem odboru za telesno kulturo so opozorili na to, da je danes v novem sistemu življenja in strukturalnih spremembah nujno potrebno, da zagotovimo financiranje šolskih športnih društev v A programu, ker je to delo dejansko sestavni del redne telesne vzgoje v šoli. Zato ne bi bilo odveč, če bi se zavzemali za to, da strokovne službe že sedaj pripravijo kon-

kretne predloge, ki naj jih pri sprejemanju meril za financiranje v letu 1971 republiška oziroma temeljne izobraževalne skupnosti tudi upoštevajo.

Kadri so dejansko že pri redni telesni vzgoji velik problem, vendar tudi tam, kjer jih ne manjka, njihovo delovanje v šolskih športnih društvih ni rešeno. Smatram, da bi to delo ocenjevali prav tako kot delo, recimo, glasbenega pedagoga v okviru delovne, da ne rečem učne obveznosti in da bi na ta način lahko ljudi, ki ponekod požrtvovalno delajo v športnih društvih, pravilno stimulirali. Hvala.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Tovariš Feldin, prosim.

Boris Feldin: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Predloženo gradivo skupaj s predlogi in poročilom odbora podpiram, enako kot je to že storil komite izvršnega sveta za telesno kulturo. Imam pa nekaj pripomb, ki naj bi jih upoštevali predvsem takrat, ko bomo razpravljali o drugih stvareh.

Strinjam se s predlogom o financiranju šolskih športnih društev, prosil bi samo, da bi v predlogu sredstev za izobraževanje za naslednjo leto to tudi upoštevali, da ne bo to, kar bomo zdajle sprejeli, samo neka resolucija, v začetku leta pa se bomo kregali, če je res tako, kot sedaj govorimo.

Kar pa se tiče financiranja izobraževanja po A in B programu, mislim, da je vsako vzgojno-izobraževalno delo, pa naj bo takšno ali drugačno, sestavni del šolske dejavnosti, ne pa A ali B program. Ne bodimo tako ozki, da zdaj uvrščamo v A program telesno vzgojo, pojutrišnjem pa likovno vzgojo, morda kasneje še celo dramske krožke; navsezadnje imamo napisano v temeljnih načelih osnovne šole, da to itak vse sodi med njene naloge.

Že 1967. leta je ta zbor sprejel priporočilo o razvoju telesne kulture, kjer je govora tudi o sodobnejšem učnem načrtu in normativih za pouk telesne vzgoje. Do danes tega še nimamo in pričakujemo, recimo, da bo. Pravim, recimo zato, ker sem pričakoval ob tem gradivu tudi ustrezne konkretne predloge strokovnih delavcev, čeprav predvidevam, da so prejšnji in sedanji učni načrt telesne vzgoje za osnovne šole sestavljali tudi strokovnjaki. Takrat pa se najbrž niso do kraja dogovorili, tako da ta učni načrt ne vsebuje vseh potrebnih komponent.

Normative bi bilo najlažje pripraviti, saj imajo strokovni delavci vso podporo v komiteju in v sekretariatu in kljub temu še vedno niso napravljeni tako kot se spodobi. Na to sem opozoril že pred dvema leti, pa še danes ni nič drugače. Učence od 5. do 8. razreda ločimo po spolu ne pa po številu, ne glede na število paralelk. Predstavljam si, da je težje učiti 36 učencev pri telesni vzgoji na rodnih kot pa pri rednem pouku. Telesne vzgoje ne gre enačiti s poukom, kjer učenec sedi v klopi. Čeprav je telesno-vzgojni učitelj odgovoren za telesne poškodbe, ki lahko nastanejo na vajah na rodnih, še danes nismo normativov prilagodili. To pa je naloga republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, komiteja za telesno kulturo in telesno-vzgojnih delavcev. Zato se s takšnimi opozorili ni treba obračati na poslance, ampak na dejavnike, ki sem jih omenil, ki naj to čimprej napravijo. Govoril sem že o tem, da bi morali telesno-vzgojni delavci jasneje povedati svoje stališče glede ocenjevanja telesne vzgoje, saj se še danes dogaja, da učitelj ocenjuje le to, kako visoko je ali pa ni učenec skočil.



Predsednik Miloš Poljanšek: Tovariš Feldin, moram vas opozoriti, da ne bi zašli stran od vprašanj, ki so na dnevnem redu.

Boris Feldin: Pazil bom na to, tovariš predsednik. Moram nekaj povedati še o delu občinskih zvez za telesno kulturo s šolskimi športnimi društvi.

V naši občini so ta društva na vseh centralnih šolah, gimnaziji in industrijski šoli. Zasluge za to ima občinska zveza za telesno kulturo, ki je spodbujala ustanavljanje šolskih športnih društev. Tudi financiranje je vsaj približno ustrezno urejeno prek temeljne izobraževalne skupnosti in sicer z dogovorom, ki ga moramo vsako leto obnavljati. Zato ponovno podpiram predlog, da bi financiranje šolskih športnih društev vnesli naslednje leto v obvezne finančne programe temeljnih izobraževalnih skupnosti in republiške izobraževalne skupnosti in to upoštevali tudi pri obremenitvi občin. Hvala.

Predsednik Miloš Poljanšek: Dalje, prosim. Tovariš Melanšek, prosim.

Jože Melanšek: Spoštovani tovariš predsednik, tovariši poslanci! V gradivu, ki ga je poslal komite za telesno kulturo, je pod 5. točko navedeno, da se problematika telovadnic in igrišč vključuje v analizo športnih objektov. Kljub temu, da to vprašanje ni strogo povezano s šolskimi športnimi društvi, mislim, da ga ne bi smeli ločevati. Tako kot je klop potrebna v razredu, tako je telovadnica potrebna za redno telesno vzgojo in telesnovzgojno delo v športnih društvih. Kaj nam pomagajo sklepi in deklaracije, če potem tega ne bomo mogli opraviti?

Še vedno se gradijo šole brez telovadnic, ker pač ni denarja. Ob tem vprašujem, če ne bi opravili verifikacije novih osnovnih šol in ne bi dovolili nobene nove gradnje, če ni predvidena tudi telovadnica.

Glede financiranja šolskih športnih društev podpiram predlog odbora in se pridružujem tovarišu Feldinu, da gre za enakovredno vzgojno dejavnost. Pionirska organizacija združuje vse pionirje in njihove interesne dejavnosti, med katerimi so tudi šolska športna društva; njihovo delo naj bo enako ovrednoteno, ne pa na vsaki šoli drugače in naj sodi v A program. Glede tega pa mora zavzeti stališče tudi republiška izobraževalna skupnost. Hvala lepa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Dalje, prosim. Tovariš Hasl prosi ponovno za besedo.

Miran Hasl: Prosim, samo za minuto. Pri telesni vzgoji in pri šolskih društvih sloni vsa teža vendarle na telesnovzgojnih učiteljih, na njihovi psihofizični in strokovni pripravljenosti, ter od ustreznega stimulansa.

Drugič. Zdi se mi, da bo tako pri šolskih športnih društvih kakor pri redni vadbi vendarle potrebno upoštevati tako imenovano množičnost, se pravi, zajeti v to dejavnost v šolah kar največ otrok, ne pa graditi, kot to mnogokrat delajo naši telesnovzgojni učitelji, na posameznikih, ki dosežajo boljše rezultate. Skratka, gre za uskladitev med množičnostjo in delom z nadarjenimi poedinci.

Tretjič. Gre za aktivno telesno vzgojo, se pravi, za vzgojo aktivnih športnikov, ne pa za vzgojo gledalcev. Naš telesnovzgojni cilj je vzgojiti zdravega aktivnega in telesno razvitega človeka, ne pa gledalcev kurjepršnikov z razvitim

»sedalom«. Bojim se, da danes vzgajamo bolj gledalce, kot pa aktivne športnike. Hvala!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Dalje, prosim. Besedo ima predstavnik visoke šole za telesno kulturo Drago Ulaga.

Drago Ulaga: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, to pomembno vprašanje bi želel osvetliti samo še z enega aspekta. Vsi želimo, da bi imeli vrhunške športnike, vendar to ni naša prvenstvena želja; predvsem želimo množično telesno kulturo, kot je predgovornik pravkar povedal, in smatram, da pomenijo šolska športna društva, ki so že sedaj najmočnejša mladinska športna organizacija v naši republiki, nekaj most v množičnost. Če se bo učenec v šoli temeljito spoznal z neko športno panogo, ne tako kot doslej, ko je poznal 10, 12 panog samo na pol, torej je bilo to polovičarsko znanje, če bo poznal temeljiteje nekaj panog, s katerimi se bo ukvarjal v šolskem športnem društvu, in če bomo zajeli v to športno udejstvovanje ne samo 100 000, ampak 200 000 otrok, potem imamo možnost, da uresničimo tisto, kar je zapisano v zvezni resoluciji o telesni kulturi, namreč da daje šola na področju telesne vzgoje in športa človeku trajne navade, za otroška leta, za mladost, za zrelost in prav tako za starost.

Druga resnica pa je, da vrhunski šport danes terja zelo zgodnjo specializacijo. V Nemški demokratični republiki tako sijajne uspehe v tekmovalnem športu dosegajo prav prek šolskih športnih društev; celo domače naloge imajo s to tematiko, pa posebne pionirske in mladinske šole. Tudi Sovjetska zvezi se mora zahvaliti za dobre uspehe nasploh v športu stotisočim izbranim mladim ljudem, ki pod strokovnim vodstvom trenirajo v šolskih športnih društvih. Tudi Japonci so dosegli tako blesteče uspehe v vajah na orodju, kot smo jih zdaj gledali, predvsem zaradi dela v šoli, kajti potrebna je zgodnja specializacija, že okrog 10., 11., 12. leta, če hočemo doseči vrhunške uspehe. Naglašam pa, da so nam to sekundarni cilji, ki si jih sicer želimo, prvo pa so trajne navade slehernega našega človeka na področju telesne vzgoje in športa. Hvala.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Dalje, prosim, še kdo želi razpravljati? (Nihče.) Kaže, da lahko zaključimo tudi to točko.

Dovolite, povedal bom ob zaključku samo še nekaj misli; gradivo dovolj tehtno govori o problemu, ne vsebuje pa predlogov za konkretne ukrepe, na katere so opozorili tudi že nekateri razpravljalci. Pomanjkljiva je ocena, kaj lahko naredimo v prihodnjih nekaj letih. Poleg same številke vendarle nimamo natančnejšega pregleda kadrov in nimamo tudi mnenja republiške izobraževalne skupnosti. Skratka, pogrешam kvantifikacijo realnih možnosti tudi glede sredstev in sicer koliko jih lahko zagotovijo temeljne izobraževalne skupnosti, morda tudi z dogovori z gospodarstvom in drugimi možnimi dejavniki družbeno-političnih skupnosti; zanima me tudi, kaj vse se da narediti s samim kadrovskim oziroma človeškim potencialom, saj nam je tovariš Vild jasno povedal, da imajo razmeroma lepe uspehe kljub temu, da njihovi delovni pogoji niso posebno idealni. Vemo, da je stanje telovadnic takšno, da ponekod ne morejo izvajati niti rednega šolskega pouka telesne vzgoje. Drugje pa so zagotovljeni kadri in prostori, pa vendarle šolska športna društva ne zaživijo.



Predloženo gradivo je dovolj spodbudno in vsi tisti, ki so ga pripravili, naj nadaljujejo z delom. Njihove ugotovitve in predlogi naj bodo vključeni v dolgoročni načrt razvoja, saj so šolska športna društva, ki so — to je ugotovljeno in potrjeno — sestavni del našega šolskega dela, doprinos k množičnosti telesne kulture k primerni krepitvi mladih generacij. Če ne bi vključili problema šolskih športnih društev v oblikovanje možnosti srednjeročnega in dolgoročnega razvoja, bi naredili napako in bi ostali na sredi poti.

Toliko k tej točki in s tem jo tudi zaključujem.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda RTV Ljubljana.

Predlog odloka je predložila v obravnavo komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja in kot svojega predstavnika določila tovariša Rojca. Žal ga ni tukaj, da bi predlog odloka še ustno obrazložil.

Odpiram razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne želi.) Zaključujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednje mnenje:

»Prosvetno-kulturni zbor Skupščine SR Slovenije je na podlagi 9. člena odloka o spremembah in dopolnitvah poslovnika Skupščine SR Slovenije na seji dne 9. novembra 1970 obravnaval predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbenih skupnosti v svet zavoda RTV Ljubljana.

Prosvetno-kulturni zbor se s predlaganim odlokom strinja.«

Dajem predlagano mnenje na glasovanje. Kdor je zanj, naj, prosim, glasuje. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Eden.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor z večino glasov sprejel mnenje k predlogu odloka o imenovanju predstavnikov družbenih skupnosti v svet zavoda RTV Ljubljana. Sprejeto mnenje bom posredoval predsedniku republiškega zbora, ki bo jutri o predlogu dokončno sklepal.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o ustanovitvi in sestavi delovne skupine za izvedbo pripravljalnih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije.

Predlog odloka predlagamo v sprejem republiškem in prosvetno-kulturnemu zboru z namenom, da bi že pred sprejetjem predloga zakona o kulturnih skupnostih lahko začeli s pripravami za ustanovitev in začetek delovanja kulturne skupnosti Slovenije. Predlog zakona o kulturnih skupnostih predvideva v svojih prehodnih in končnih določbah, da vse potrebno za ustanovitev in začetek delovanja kulturne skupnosti Slovenije pripravi poseben iniciativni odbor, ki ga imenuje Skupščina SR Slovenije. Ker pa je imenovanje tega iniciativnega odbora možno šele ob sprejemu zakona o kulturnih skupnostih, s pripravami za ustanovitev kulturne skupnosti pa bi radi začeli že takoj, predlagamo ustanovitev posebne delovne skupine, katere sestav je razviden iz predloga odloka, ki ste ga danes dobili na klopeh. Delovna naloga te skupine bo predvsem priprava delovnih osnutkov časnega statuta kulturne skupnosti Slovenije in poslovnika za delo ustanovne skupščine kulturne skupnosti Slovenije.

Poleg tega bo delovna skupina pripravila predlog za sestavo ustanovne skupščine kulturne skupnosti Slovenije.

Predlagani sestav delovne skupine je na svoji seji dne 19. oktobra 1970 obravnavala tudi skupščinska komisija za volitve in imenovanja.

Dajem predlog odloka v razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne želi.)

Zaključujem razpravo in dajem predlog odloka o ustanovitvi in sestavi delovne skupine za izvedbo pripravljanih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije na glasovanje. Kdor je zanj, naj, prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosveto-kulturni zbor sprejel predlog odloka o ustanovitvi in sestavi delovne skupine za izvedbo pripravljanih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije.

Ker je s tem dnevni red seje izčrpan, zaključujem 15. sejo prosvetno-kulturnega zbora.

(Seja je bila zaključena ob 18.45.)



# SOCIALNO - ZDRAVSTVENI ZBOR

## 14. seja

(9. novembra 1970)

Predsedoval: dr. Srečko Koren,  
predsednik socialno-zdravstvenega zbora

Začetek seje ob 13.20.

Predsednik dr. Srečko Koren: Tovarišice in tovariši poslanci! Pričenjam 14. sejo socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije.

Odsotnost je opravičila poslanka dr. Vida Gerbec.

Na sejo zbora so bili vabljeni: izvršni svet Skupščine SR Slovenije, republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, republiški sekretariat za delo, republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, republiška skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov Slovenije, republiški zavod za socialno zavarovanje in republiški odbor Rdečega križa Slovenije.

Goste pozdravljam in jih vabim, da sodelujejo v razpravi.

Preden preidemo na dnevni red, sem vam dolžan dvoje pojasnil. V začetku oktobra ste prejeli ugotovitve in predloge druge konference za rehabilitacijo invalidov Slovenije ter predlog akcijskega programa boja proti alkoholizmu s pripombo, da bo o teh gradivih razpravljal socialno-zdravstveni zbor.

Odbor za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo našega zbora je na svoji 14. seji dne 12. oktobra letos ob obravnavi gradiva, ki ga je predložila stalna konferenca za rehabilitacijo invalidnih oseb, sprejel naslednja stališča:

— predloženo gradivo, čeprav je bogato, ni primerna osnova za obravnavo na seji socialno-zdravstvenega zbora, ker ne vsebuje konkretnih predlogov in rešitev, ki bi jih bilo treba sprejeti v federaciji, republiki, občinah, delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih, strokovnih službah itd.;

— stalna konferenca za rehabilitacijo invalidnih oseb v Sloveniji naj zadolži svoje člane oziroma republiške upravne organe in strokovne institucije, da pripravijo vsaka svoj del programa kompleksne habilitacije in rehabilitacije;

— socialno-zdravstveni zbor — po potrebi pa tudi drugi zbori Skupščine SR Slovenije — bo o rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov ponovno razprav-

ljal, ko bo stalna konferenca predložila predloge konkretnih ukrepov oziroma program kompleksne habilitacije in rehabilitacije.

O predlogu akcijskega programa boja proti alkoholizmu, ki ga je skupščini predložil republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, sta razpravljala odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje ter odbor za socialno in otroško varstvo na sejah 13. oziroma 15. oktobra letos. Odbora sta menila, da predloženi akcijski program ne pomeni konkretnega programa ukrepov na področju boja proti alkoholizmu, temveč le izhodišča za koncipiranje teh ukrepov, ki so bila v bistvu že nakazano v elaboratu iz leta 1968. Zato je ta program smatrati le kot vmesno fazo pri izdelavi konkretnega programa. Po mnenju odborov bi moral skrb za izdelavo takega programa prevzeti izvršni svet, ki naj zadolži pristojne dejavnike za posamezna področja.

Glede na navedeno omenjenih gradiv nisem dal na dnevni red seje socialno-zdravstvenega zbora.

Za današnjo sejo zbora predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 13. seje zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva;
4. akcijski program za pomoč in varstvo ostarelih ljudi v SR Sloveniji.

Se strinjate s predlaganim dnevnim redom? (Poslanci se strinjajo.) Ima kdo kakšen predlog za spremembo ali dopolnitev dnevnega reda? (Nihče.) Če ne, ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 13. seje našega zbora.

Zapisnik ste prejeli 28. oktobra. Ima kdo kakšno pripombo k zapisniku? (Nihče.) Če ne, ugotavljam, da je zapisnik odobren.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Na vprašanje poslanca Jožeta Pratengrazerja bo v imenu izvršnega sveta odgovoril Ivan Bokal, podsekretar v republiškem sekretariatu za gospodarstvo.

**Ivan Bokal:** Tovariš Jože Pratengrazer, poslanec socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije, je postavil poslansko vprašanje v zvezi s spremembo odloka o višini pristojbin, ki se plačujejo za cestna motorna vozila.

Vprašanje se glasi: »Ali in kdaj lahko pričakujemo uveljavitev v zgornjem smislu — torej razlaga sam to vprašanje — predlaganih sprememb zveznih predpisov, da se bo lahko spremenila dosedanja praksa pri registraciji in kontroli prometa traktorjev na javnih cestah?« V zvezi s tem dajem naslednji odgovor.

V smislu predloga, ki ga je republiški sekretariat za gospodarstvo dal v odgovoru na poslansko vprašanje poslanca republiškega zbora tovariša Jožeta Sambta, je republiški sekretariat za gospodarstvo SR Slovenije poslal osnutek odloka o dopolnitvah odloka o višini pristojbin, ki se plačujejo za cestna motorna vozila z obrazložitvijo zveznemu sekretariatu za gospodarstvo dne 24. 9. 1970 s prošnjo, da osnutek predloži v odločitev zveznemu izvršnemu svetu. Sočasno je bil osnutek poslan v vednost Skupščini SR Slovenije in njenemu izvršnemu svetu. V osnutku odloka je pod točko 2 navedeno, da odlok začne veljati



1. januarja 1971, kar pomeni, da naj bi po našem predlogu odlok začel veljati od omenjenega roka dalje.

V istem smislu je poslal republiški sekretariat za notranje zadeve SR Slovenije osnutek pravilnika o registraciji motornih in priklopnih vozil zveznemu sekretariatu za notranje zadeve, v vednost pa Skupščini SR Slovenije in njenemu izvršnemu svetu.

**Predsednik dr. Srečko Koren:** Želi poslanec Jože Pratengrazer postaviti še dopolnilno vprašanje? (Ne.) Na vprašanje poslanke dr. Irene Ivančič bo v imenu izvršnega sveta odgovorila namestnica republiškega sekretarja za finance Dragica Dekleva.

**Dragica Dekleva:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovarišica dr. Irena Ivančičeva, poslanka socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije je postavila naslednje vprašanje:

»Ali je predviden in kdaj bo izšel predpis o oprostitvi carine za uvoz medicinske opreme. Ali je verjetno, da bo medicinska oprema oproščena carine v letošnjem letu ali v naslednjem letu?« K temu pa je dodala, da je vprašanje postavila, ker je za oprostitev carine za rentgenski aparat zainteresirana bolnica Trbovlje. Odgovor bi bil naslednji:

Naša republika si je že večkrat prizadevala in opozarjala zvezne organe na nujnost oprostitve plačevanja carine za uvoz medicinske opreme. Ugotoviti pa moram, da priprava takega predpisa o oprostitvi carin spada v izključno pristojnost federacije. Iz razgovora s predstavniki zveznega sekretariata za finance nam je znano, da so v pripravah pomembnejše spremembe carinske tarife. Ali bo v teh spremembah vključena tudi oprostitev carine za uvoz medicinske opreme, vam v tem momentu ne moremo dati točnega odgovora, pač pa smo poslali zveznemu sekretariatu za finance vprašanje tovarišice poslanke s prošnjo, da nemudoma odgovore direktno bolnici Trbovlje, hkrati pa dajo odgovor tudi našemu sekretariatu.

**Predsednik dr. Srečko Koren:** Želi poslanka dr. Irena Ivančič postaviti še dopolnilno vprašanje? (Ne.) Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima poslanec Franc Sagaj.

**Franc Sagaj:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pri občinski skupščini Ljutomer, in menim, da tudi v nekaterih ostalih, je nastalo vprašanje pokrivanja proračunskih potreb na področju socialnega varstva za 4. trimesečje letošnjega leta. V ljutomerski občini bo iz naslova potreb za socialno varstvo primanjkovalo ca. 10 760 000 S din. Glavni vzrok temu primanjkljaju so: povišanje oskrbnin po sprejetju proračuna, in sicer zavodi za odrasle so povečali oskrbnine od 42,2 do 50 %, porast oskrbnin v domovih za mladino, redne podpore socialno ogroženim občinam glede na porast življenjskih stroškov in rejnine za mladino v domovih.

V ilustracijo naj navedem razlike v povišanju oskrbnin nekaterih zavodov in domov v primerjavi z letom 1969. Dom počitka Lukovci je zvišal oskrbni dan – govoril bom v S dinarjih – od 1800 na 2560, dom za duševno bolne Hrastovec od 1800 na 2700, vzgojni zavod Planina mesečna oskrbnina od 77 500 na 90 500, Delovno zaščitni zavod Dornava od 77 900 na 94 000, potem isti zavod v Črni od 93 100 na 111 300 itd.

Porast oskrbnin utemeljujejo zavodi s porastom materialnih stroškov, velikimi potrebami po investicijskem vzdrževanju objektov in z reguliranjem osebnih dohodkov zaposlenih v domovih. Da zavodi v zadnjih mesecih tega leta ne bi ostali brez poravnanih oskrbnin, upravičenci do socialnih podpor pa brez sredstev za prežvljanje, predlagam zboru, da o navedenih problemih obvesti izvršni svet, da ta odobri koriščenje sredstev presežkov, ki bodo v občini Ljutomer znašali okoli 18 milij. din, zlasti iz razlogov, ker so te obveznosti nastale po sprejetju občinskih proračunov, seveda na vedno večji pritisk socialno ogroženih na socialne službe, ki jih pogojuje razvoj družbe v zadnjih letih. Kolikor to ne bi bilo ugodno rešeno, občinski proračun pa se ne bo mogel rebalansirati iz drugih sredstev, bo pač nujno, da se dovoli poraba teh presežnih sredstev.

Predsednik dr. Srečko Koren: To je bil bolj predlog, kot pa poslansko vprašanje. Besedo ima tovarišica Dragica Dekleva.

Dragica Dekleva: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Čeprav nisem pooblaščen, da v imenu izvršnega sveta odgovorim, kakšno stališče bi le-ta zavzel, pa dovolite, da povem, kako gleda na te probleme naš sekretariat. Namreč osvežila bi v spomin resolucijo, ki smo jo sprejemali o ekonomski politiki za leto 1970. V njej smo zelo jasno začrtali, v kakšnih okvirih naj se odvija splošna poraba v letu 1970 in smo že v začetku leta oziroma v decembru prejšnjega leta rekli, da eventualni presežki, ki bi nastali v katerikoli sferi splošne porabe, naj se ne uporabljajo v letu 1970, temveč bo o teh naknadno odločala naša skupščina. Medtem, kot veste, je v mesecu juliju zvezna skupščina sprejela vrsto ukrepov, med temi tudi obvezno izločanje v posebno rezervo vseh presežkov, ki nastajajo v letu 1970.

Federacija se je odločila, da je potrebno proračunsko porabo držati v okvirih, za katere smo se odločili ob sprejemanju instrumentov za leto 1970. Zato je tudi naložila, da se vsi presežki imobilizirajo in odvajajo v posebno rezervo. Čeprav tovariš poslanec navaja tehtne razloge in momente, ki lahko zadevajo posamezno občino glede na njeno strukturo pa menim, da bi s sprejetjem takega ukrepa, glede na različne specifičnosti občin odprli ventil prav za vse občine. Zato dvomim, da bi izvršni svet, glede na situacijo, v kakršni smo in glede na stabilizacijske ukrepe, ki so neposredno pred nami, predlagal skupščini potrošnjo na višjem nivoju, kot pa smo si jo začrtali. Moramo namreč ugotoviti, da je ta potrošnja že tako nad nivojem, v katerem smo v skupščini razpravljali za leto 1970.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poslanec Sagaj postaviti še dopolnilno vprašanje? Besedo ima poslanec Franc Sagaj.

Franc Sagaj: Razumem tovarišico Deklevovo, vendar kje naj občina vzame denar. Proračun je bil sestavljen na osnovi potrošnje lanskega leta, ob upoštevanju programa za letošnje leto. Ampak, ker so se oskrbnine v domovih povečale šele v juniju mesecu letošnjega leta, torej po sprejetju občinskih proračunov, ne vem, če je potem upravičeno, da bi občine zaradi tega najemale posojilo.

Predsednik dr. Srečko Koren: Prosim, če bi vprašanje konkretizirali in ga postavili v pismeni obliki, da bi lahko na drugi seji dobili odgovor.



Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Če ne, zaključujem 2. točko dnevnega reda in prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste 7. oktobra prejeli osnutek navedenega zakona, ki ga je skupščini predložil izvršni svet, hkrati s predlogom za skrajšanje postopka v smislu 294. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije. Nadalje ste 28. oktobra prejeli poročilo odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje, poročilo zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije, stališča in pripombe izvršnega odbora skupščine republiške skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov ter osnutek sklepa izvršnega sveta o porazdelitvi prispevka SR Slovenije občinam za stroške zdravstvenega zavarovanja socialno ogroženih zavarovancev-kmetov. Danes ste prejeli še: mnenja, stališča in predloge delegatov občin, pripombo skupščine občine Črnomelj in dodatno poročilo odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje.

Najprej dajem v obravnavo in sklepanje predlog izvršnega sveta, da se osnutek zakona obravnava po skrajšanem postopku. Svoj predlog utemeljuje predlagatelj s tem, da bi moral biti zakon sprejet vsaj 2 meseca pred začetkom leta oziroma obdobja, za katero naj velja. Odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje je o tem vprašanju vezal svojo odločitev na stališča delegatov občin, zbranih na zasedanju v Skupščini SR Slovenije. Odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje je na današnji seji obravnaval mnenja, stališča in predloge delegatov občin ter vam svoja stališča posredoval v pismenem dodatnem poročilu. Želi poročevalec tega odbora, poslanec Franc Kosmač, še ustno dopolniti dodatno poročilo odbora? (Ne želi.)

Želi predstavnik izvršnega sveta obrazložiti stališče predlagatelja do skrajšanega postopka? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo o predlogu odbora, da se osnutek zakona obravnava po skrajšanem postopku kot predlog zakona. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker se nihče ne javi k besedi, dajem na glasovanje predlog, da se osnutek zakona obravnava po skrajšanem postopku kot predlog zakona. Kdor je za ta predlog, naj, prosim, dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Trije poslanci.)

Ugotavljam, da je socialno-zdravstveni zbor z večino glasov sprejel sklep, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku kot predlog zakona.

Ekspoze k predloženemu zakonu bo dala Zora Tomič, član izvršnega sveta. Besedo ima tovarišica Zora Tomič.

**Z o r a T o m i č :** Spoštovani tovariš predsednik, spoštovane tovarišice in tovariši poslanci! Za vami je danes dopoldne bogata razprava o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji in ob njem zbledi predloženi osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva. Vendar menim, da je za ta visoki dom, socialno-zdravstveni zbor, ki dobro pozna stanje na področju zdravstvenega zavarovanja in zdravstvenega varstva, ta zakon prav tako pomemben, saj je ob njegovem oblikovanju že dosedaj sodeloval zelo zavzeto in dal svoj ustvarjalni doprinos, in mu bo zato tudi danes posvetil vso dolžno pozornost, o čemer sem globoko prepričana.

V juliju smo sprejeli dva izredno pomembna zakona in sicer zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva ter zakon o

zdravstvu, ki naj bi ju v celoti uveljavili s 1. 1. 1971. V času od sprejetja obeh zakonov do njihovega polnega uveljavljanja morajo različni družbeni dejavniki v delovnih organizacijah, komunalnih skupnostih zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov ter v občinah opraviti vrsto nalog, SR Slovenija pa mora pravočasno sprejeti poseben zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva. To nalogo smo si zapisali že v zakon o zdravstvenem zavarovanju in jo sedaj le do kraja izpeljujemo.

V razpravah o obeh zakonih so se že oblikovali predlogi in osnovni kriteriji za prispevek družbeno-političnih skupnosti in jih predlagani osnutek zakona le izpeljuje oziroma konkretizira. V tem kratkem času torej nismo na novo izoblikovali nekih novih, večno veljavnih kriterijev. Predlagatelj meni, da nam bo eno leto učinkovanja tega zakona dalo osnovo za boljše oziroma izpopolnjeno ureditev družbene intervencije za zdravstveno zavarovanje oziroma za zdravstveno varstvo. Zaradi tega je predlagatelj zakona sprejel pripombe glede časovne omejenosti zakona in predlaga, da že v naslovu zakona opredelimo njegovo veljavnost le za leto 1971. V tem letu bomo pozorno spremljali in proučevali funkcioniranje vseh instrumentov in institutov, da bi lahko v naslednji jeseni prišli pred vas z novim oziroma noveliranim zakonom o prispevku družbeno-političnih skupnosti za leto 1972 in dalje, z zakonom, ki bi imel trajnejšo veljavo.

Pri pripravi osnutka je torej predlagatelj upošteval stališča, ki so se oblikovala že v javni razpravi in v tem domu. Zato mi dovolite, da jih še enkrat ponovim.

Tako v zdravstvenem zavarovanju delavcev kot kmetov velja načelo samofinanciranja. Obvezne oblike zdravstvenega varstva v zdravstvenem zavarovanju delavcev ne predstavljajo bistveno novih obremenitev za sklade zdravstvenega zavarovanja. Statusa zavarovanca-kmeta nismo na novo urejali in skrb za socialno ogrožene zavarovance-kmete je naloga občine kot osnovnega nosilca socialno-varstvene funkcije. Zaradi tega se je predlagatelj odločil za tako izpeljavo 43. in 89. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju. Pri tem ne bom ponavljala tega, kar smo že v obrazložitvi navedli. Opozorila bi le, da eventualna nedoslednost v izpeljavi izvira iz tega, ker smo se že ob sprejetju zakona izrekli, da skupnostim zdravstvenega zavarovanja delavcev družbeno-politične skupnosti ne bodo ničesar prispevale za obvezne oblike zdravstvenega varstva, ker le-te ne pomenijo bistveno nove in večje obremenitve za sklade delavskega zavarovanja. Torej argumenti od takrat veljajo še danes in se v tem skriva tudi ekonomska rizičnost posamezne skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, ki je žal nismo mogli bolj določno opredeliti kot kriterij že v samem zakonu, temveč smo prepustili ekonomiki in samoupravnim odločitvam zavarovancev dosego rizičnosti, torej uskladitev pravic zavarovancev in njihovo materialno pokritje. Ker pa bo zaradi uvedbe obveznih oblik zdravstvenega varstva, predvsem pa zaradi tega, ker odpade participacija zavarovancev pri koriščenju teh oblik, obremenitev skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov bistveno večja — česar smo se zavedali že ob sprejetju zakona — predlagamo, da prispeva republika skupnostim zdravstvenega zavarovanja kmetov republiški prispevek iz osebnega dohodka od kmetijstva, zbranega od kmetov-delavcev in to v občinah na njenem območju. Ta prispevek naj bi bil leta 1971 za 50 % višji kot v letošnjem letu, torej bi se pobiral po 12 % prispevni stopnji. Zaradi tega in v izogib nesporazumov okrog tega prispevka sprejemamo amandma, ki ga je k naslovu zakona predlagala zakonodajno-pravna komisija, da gre za prispevek



družbeno-političnih skupnosti za zdravstveno zavarovanje kmetov, ter predlagamo, da se to besedilo dopolni še z besedilom: »za leto 1971.« Predlagamo tudi dopolnitev 1. odstavka 2. člena in sicer se amandma glasi: »Republiškega prispevka iz osebnega dohodka do kmetijstva so oproščeni kmetje, zavarovani v zdravstvenem zavarovanju kmetov.«

Omenjeni prispevek republike bo seveda zelo učinkovit v gospodarsko močnejših občinah in tam, kjer je delež kmetov-zavarovancev manjši, česar se predlagatelj zaveda. Večji bo torej od obveznosti, ki jih prevzemajo skladi zdravstvenega zavarovanja kmetov za obvezne oblike zdravstvenega varstva. Zato predlagatelj meni, da je treba z njim računati tako pri urejanju razmer med občino in skupnostjo zdravstvenega zavarovanja kmetov glede financiranja zdravstvenega varstva socialno ogroženih kmetov-zavarovancev, kakor tudi pri pomoči republike občinam za to skupino zavarovancev. Menimo, da so sredstva, s katerimi bodo občine sodelovale pri kritju stroškov za zdravstveno varstvo socialno ogroženih zavarovancev-kmetov, skrita tudi v tem prispevku.

Povsem drugačen pa je položaj glede posebne pomoči republike za socialno ogrožene zavarovance-kmete. Menimo, da je osnovni nosilec te skrbi občina. Zato bo republika pomagala le tistim občinam, za katere zaradi slabe ekonomske moči pomeni ta skupina preveliko obremenitev za njen proračun in sklad zdravstvenega zavarovanja kmetov in predstavlja že danes izrazit socialni problem.

Po oceni, ki smo jo pripravili že ob izdelavi zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva, predstavlja ta skupina okrog 10 % vseh zavarovancev-kmetov, je pa seveda po posameznih regijah oziroma občinah različno zastopana. Vendar konkretnega števila za posamezno občino nimamo, ker ni splošnega kriterija o socialni ogroženosti in je tudi vprašanje, ali je tak kriterij sploh možen. Socialno ogroženost moramo opredeliti glede na splošno stanje v občini, skupnosti zdravstvenega zavarovanja in v gospodarstvu ter glede na socialne razmere, potrebe in možnosti določenega območja. Lahko le predpostavljamo, da je pri večjem številu zavarovancev-kmetov tudi večje število socialno ogroženih in da ti predstavljajo ob sočasni gospodarski nerazvitosti občine zanjo resen in skoraj nepremostljiv socialni in finančni problem, ki ga sama ne more rešiti.

Zaradi tega sprejemamo pripombe matičnih odborov in delegatov občin in predlagamo, da se kriteriji glede opravičenosti občin, navedeni v 5. členu, do take pomoči preuredijo tako, da se glasijo:

1. odstotek udeležbe kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine;
2. narodni dohodek na prebivalca;
3. sredstva občinskega proračuna poprečno na prebivalca.

Zadnji odstavek tega člena se glasi: »Število zavarovanih oseb v zdravstvenem zavarovanju kmetov na območju občine je podlaga za izračun zneska za posamezno občino.«

Na tej osnovi smo občine tudi razvrstili ter se odločili, da predlagamo, da v letu 1971 pomagamo polovici občin pri financiranju zdravstvenega varstva socialno ogroženih zavarovancev-kmetov. Nato smo občine, glede na njihovo ekonomsko moč, razdelili na tri skupine, od katerih ima vsaka svoj faktor, ta znesek pa smo pomnožili s številom zavarovancev. Zakaj smo to število vzeli in ne samo število socialno ogroženih, sem že povedala. Tako smo dobili delež v prispevku republike, ki naj bi znašal prihodnje leto 7,5 milij. din ali 10 % v finančnih načrtih za leto 1970 predvidenih izdatkov. Računamo, da bo realiza-

cija, ki nam še ni znana, znašala predvidoma okrog 73 milij. Zato predlagatelj sprejema amandma, da se v 4. členu črta beseda »največ«. Menil je namreč, da ta besedica omogoča le matematično zaokrožanje zneska, ne pa njegovo zmanjševanje pod dogovorjeni nivo. Ta prispevek torej ne bodo neposredno prejemale skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, temveč občine, ki se bodo dogovarjale s skupnostmi zdravstvenega zavarovanja oziroma sklepale z njimi pogodbe. Zato menimo, da ne moremo v celoti vsega tega urediti že z zakonom. Družbeni dogovor o izvajanju in financiranju zdravstvenega varstva v letu 1971, ki ga bomo te dni sprejeli v republiki, bo obsegal tudi vidike tega financiranja in bo poskušal najsplošnejše opredeliti pojem socialno ogroženega kmeta-zavarovanca.

Konkretno pa bo ta pojem opredeljen v pogodbah med skupnostmi zdravstvenega zavarovanja kmetov in med občinami. V razmerju med občinami in skupnostmi pa ne gre zanemariti načela solidarnosti znotraj skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov. Torej ne sprejemamo stališča, da bi celotno to breme prevalili na družbeno-politične skupnosti. Upoštevati bo treba tudi poprečne stroške zdravstvenega zavarovanja in obremenitev za zdravstveno zavarovanje ter konkretno opredelitev socialne ogroženosti.

Končno izpeljavo tega zakona predstavlja sprememba oziroma dopolnitev zakona o davkih in prispevkih občanov in sicer, da se stopnja prispevka iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti poveča od 8 na 12 % ter sklep izvršnega sveta o porazdelitvi prispevka SR Slovenije občinam za stroške zdravstvenega zavarovanja kmetov. Če bo zakon pravočasno sprejet in upam, da glede na prejšnji sklep bo, bo izvršni svet ta sklep sprejel najkasneje do 30. novembra.

Končno naj izrazim še zadovoljstvo izvršnega sveta glede odločitve vašega zbora, da se osnutek obravnava kot predlog zakona. Tako bodo pravočasno dane osnove za programiranje zdravstvenega varstva, za izdelavo finančnih načrtov skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov za leto 1971 in za urejanje razmerij med financirji zdravstvenega varstva.

Kot vidite, je predlagatelj z vso resnostjo proučil in sprejel vaše amandmaje in pripombe, ki jih je oblikoval v amandmaje. Zato vas prosi, da sprejmete predloženi zakon z amandmaji, ki jih je sprejel vaš matični odbor in tako omogočite uresničitev obveze, ki smo jo pred 3 meseci zapisali že v zakonu.

Predsednik dr. Srečko Koren: Hvala. Prosim poročevalca odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje, poslanca Franca Kosmača, da seznaní odbor s stališči odbora do pripomb delegatov občin in do amandmajev izvršnega sveta. Besedo ima poslanec Franc Kosmač.

Franc Kosmač: Dodatno poročilo k osnutku zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva.

Predstavník izvršnega sveta je obvestil odbor o stališčih izvršnega sveta do mnenj, stališč in predlogov delegatov občin. Nadalje je obvestil odbor, da je izvršni svet sprejel amandma zakonodajno-pravne komisije k naslovu zakona ter amandma odbora k 4. členu.

Izvršni svet je, upoštevajoč dosedanje pripombe, ocenil, da bi bilo v sedanjih razmerah poleg amandmaja odbora socialno-zdravstvenega zbora k 4. členu umestno sprejeti naslednje amandmaje:



K naslovu: Upoštevaajoč amandma zakonodajno-pravne komisije naj se naslov zakona glasi: »Zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za leto 1971.«

K 2. členu: Na koncu 1. odstavka se doda besedilo: »Republiškega prispevka iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti so oproščeni lastniki kmetijskih zemljišč, zavarovani v zdravstvenem zavarovanju kmetov.«

K 5. členu: Besedilo tega člena se spremeni tako, da se glasi: »Sredstva, ki jih prispeva Socialistična republika Slovenija po 4. členu tega zakona, porazdeli med posamezne občine izvršni svet Skupščine SR Slovenije tako, da upošteva zlasti tale merila:

1. odstotek udeležbe kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine;
2. narodni dohodek na prebivalca;
3. sredstva občinskega proračuna poprečno na prebivalca občine.

Število zavarovanih oseb v zdravstvenem zavarovanju kmetov na območju občine je podlaga za izračun zneska za posamezno občino.

Odbor je navedene amandmaje izvršnega sveta sprejel.

Odbor je ponovno opozoril, da bi bilo treba čimprej rešiti vprašanje kritja primanjkljajev skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov iz preteklih let. Ta problem je bil namreč sprožen že na seji zboru. Predstavniki izvršnega sveta pa je takrat zagotovil, da bo izvršni svet izdelal ustrezen sanacijski program.

Odbor predlaga zboru, da sprejme predlog zakona z navedenimi amandmaji.

Predsednik dr. Srečko Koren: Pričenjam razpravo. Predlagam, da začnemo najprej z načelno razpravo, nato pa z razpravo v podrobnostih. Kdo želi sodelovati v načelni razpravi? K besedi se je javil poslanec Anton Grabenšek.

Anton Grabenšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na predlog zakona o prispevku družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva dajem naslednje pripombe:

Predloženi zakon ne nakazuje sistemske rešitve za prispevek družbeno-političnih skupnosti in tudi ni povsem usklajen s splošnim zakonom o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva prebivalstva. 27. člen citiranega splošnega zakona določa, da k zagotovitvi sredstev k stroškom zdravstvenega varstva, ki ga morajo skupnosti zdravstvenega zavarovanja zagotavljati po zakonu, prispevajo sredstva tudi družbeno-politične skupnosti, če bi ti stroški za zdravstveno varstvo obremenjevali dohodek zavarovancev nad določeno mejo. Republiški zakon bi torej moral določiti:

1. mejo obremenitve zavarovančevega dohodka;
2. merila za prispevek družbeno-političnih skupnosti in
3. način uveljavljanja tega prispevka.

Splošni zakon v 27. členu in tudi republiški zakon v 43. in 89. členu določa, da morajo družbeno-politične skupnosti prispevati k stroškom zdravstvenega varstva, tako delavskemu kakor tudi kmečkemu zavarovanju.

Predloženi zakon to vprašanje poskuša urejati samo za kmečko zavarovanje. Menim, da je širša družbeno-politična skupnost dolžna nositi odgovornost za zdravstveno varstvo prebivalstva, zlasti za preventivo in to zaradi splošnih družbenih interesov in narodnoobrambnih razlogov. Zato mora republika prispevati tudi določena sredstva za obvezne oblike zdravstvenega varstva.

Socialno-zdravstveni zbor želim opozoriti na izredno kritično situacijo, ki bo nastala v kmečkem zavarovanju s sprejetjem tega zakona. V podkrepitev te trditve navajam, da izračuni skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov Ljubljana kažejo, da se bo skupna obremenitev v letu 1971, zaradi obveznih oblik zdravstvenega varstva, povečala za približno 60 %.

V letu 1969 so skupni stroški za zdravstveno varstvo znašali 10 625 000 dinarjev. Od tega je po približni oceni odpadlo na obvezne oblike zdravstvenega varstva 50,83 % in 49,17 % na statutarne oblike zdravstvenega varstva. Za leto 1970 skupnost ocenjuje, da bodo skupni stroški za zdravstveno varstvo znašali najmanj 13 milijonov 416 tisoč ali za približno 30 % več kot v preteklem letu, pri čemer pa razmerje med obveznimi oblikami in statutarnimi oblikami zdravstvenega varstva ostane nespremenjeno. Skupna obremenitev kmetov v letu 1970, upoštevajoč 18 % osnovni prispevek od katastrskega dohodka, 8 % republiški prispevek in pavšal na posestvo k znesku 200 dinarjev, preračunana na enotno stopnjo prispevka, znaša 32,7 % od katastrskega dohodka.

Po orientacijskem izračunu obremenitve kmetov zavarovancev v letu 1971, ob upoštevanju porasta osebnih dohodkov, prenosa dela participacije obveznih oblik zdravstvenega varstva na skupnost, povečanega fizičnega obsega obveznih oblik zdravstvenega varstva, povečane obvezne rezerve, povečane funkcionalne amortizacije, minimalnega povečanja skladov v zdravstvenih delovnih organizacijah in administracije bi se skupna obremenitev katastrskega dohodka povečala od sedanjih 32,7 % na 53,6 %, pri čemer pa obseg zdravstvenega varstva v statutu ostaja isti kot doslej.

V orientacijskem izračunu niso upoštevana sredstva za pozavarovanje, republiško in zvezno in tudi ne kadrovske normativi republiškega zdravstvenega centra. Če k skupni stopnji obremenitve katastrskega dohodka v višini 53,6 % prištejemo še primanjkljaj, ki bo nastal v letu 1970 v približnem znesku 2,5 milijona, bi skupna obremenitev katastrskega dohodka v letu 1971 znašala približno 60,1 %. To pa je obremenitev, katere kmetje v sedanjih pogojih gospodarjenja ne zmorejo in bo potrebna izdatnejša pomoč širše družbene skupnosti, kot je predvidena v tem osnutku zakona.

Po sklepu skupščine skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov Ljubljana sem dolžan seznaniti ta zbor s stališči, ki jih je ta zavzela do prispevka družbeno-političnih skupnosti k stroškom za obvezne oblike zdravstvenega varstva.

1. Skupščina zdravstvenega zavarovanja kmetov vztraja, da mora republika nositi vse povečane stroške obveznih oblik zdravstvenega varstva, ki bodo nastali zaradi razširjenih pravic.

2. Ker republiški zakon v skladu s splošnim zakonom ni določil statusa kmeta — ta je tudi sicer težko določljiv — vztraja skupščina na stališču, naj občine pokrivajo vse odpisane prispevke, ki jih iz socialnih razlogov ni bilo mogoče prisilno izterjati.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima poslanec Ferdinand Vode.

Ferdinand Vode: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da povem nekaj besed k predlaganemu zakonu in dam tudi nekaj splošnih pripomb.

Menim, da že sam zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva nesolidno prepušča in odlaga način financiranja, »ne-



kmečkih« oseb v zdravstvenem zavarovanju kmetov in sofinanciranje zdravstvenega varstva socialno ogroženih zavarovancev. Odlaganje na sprejem posebnega zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva stvari ne popravlja, prav gotovo pa zavlačuje delo samoupravnih organov zdravstvenega zavarovanja. Višina zbranih sredstev bo namreč gotovo bistveno vplivala na predpisane prispevke in obveznosti zavarovancev za zdravstveno zavarovanje in lahko tudi na večje ali manjše pravice, ki jih bodo uživali zavarovanci. Predloženi zakon namreč ni jasen glede višine sofinanciranja. 2. člen namreč določa, da bo stopnja republiškega prispevka iz osebne dohodka od kmetijske dejavnosti določena z drugim zakonom, to je z zakonom o uvedbi in stopnjah republiških prispevkov, davkov in taks. Višina prispevka republike občinam za delno pokrivanje stroškov, ki jih imajo občine za zdravstveno varstvo socialno ogroženih zavarovancev-kmetov, pa je omejena s tem, da znaša z največ 10 % skupnih stroškov zdravstvenega zavarovanja kmetov iz preteklega leta. In še ena nejasnost, v kakšni višini bodo občine pripravljene skleniti pogodbo za sofinanciranje socialno ogroženih zavarovancev. Takšno nenačelno prekladanje bremen in odgovornosti se nam kaj lahko maščuje tam, kjer to najmanj želimo. Zaradi previsokih obremenitev predvidenega zdravstvenega varstva se kaj lahko zgodi, da se bodo ali zmanjševale pravice zdravstvenega varstva ali bodo prispevki k stroškom posameznih uslug zdravstvenega varstva večji ali pa bo verjetno lahko tudi oboje.

Zakaj izražam to skrb? Izračuni stroškov za zdravstveno varstvo kmetov za leto 1971, ki naj bi bilo približno enako, kot je v letu 1970, kažejo, da se bodo povečali stroški od sedanjih 75 milijonov na 95 milijonov ali približno za 26 % več, kot so bili v letu 1970. Torej gre za povečanje stroškov približno v višini 20 milijonov. Po predlogih, ki so razvidni iz obrazložitve osnutka zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva, pa je razvidno, naj bi sofinanciranje v celoti znašalo približno 24 milijonov, ali če bo šlo po predvidevanjih približno 10 milijonov več, kot je bilo v letošnjem letu. Iz tega preprostega računa sledi, da bodo morali kmečki zavarovanci za enake pravice v letu 1971 plačati najmanj 10 milijonov več, kot v letu 1970. Pri tem ne smemo pozabiti na dvoje:

1. pri sprejemanju zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva se je obdržal krog dosedanjih zavarovancev v kmečkem zavarovanju in statusu kmeta-zavarovanca ni bil točno določen. Mnogo se je govorilo o tem, kakšne obveze naj zato nosi širša družba, republika in da je treba kmeta-zavarovanca razbremeniti za te dajatve;

2. niti v letošnjem letu se dohodek kmeta glede na divji porast stroškov reprodukcijskega materiala ni povečal, še manj pa je pričakovati, da se bo to zgodilo v letu 1971.

Poleg drugega je treba upoštevati zamrznjenje cen, predvsem kmetijskih proizvodov, ukrepi, ki bodo sledili, pa prav tako ne bodo dopuščali večjih porastov cen kmetijskih proizvodov.

Dosedanja neizterljivost predpisanih obremenitev običajno znaša letno okrog 20 %. Za leto 1969 je znašala približno 15 milij. din. Ali lahko pričakujemo, da bo pri enaki gospodarski moči in večji obremenitvi izterljivost skoraj 100 %, kot bi glede na izvajanje zakona in po zavarovalniškem principu tudi morala biti. Bojim se, da ne. In če večje obremenitve niso možne, potem obstaja le drugačna možnost, to je manjše pravice iz zdravstvenega varstva.

Naj se povrnem k predloženemu zakonu. Kljub vsem negativnim posledicam, ki sem jih naštel, pa menim, da bi bilo treba predlog zakona sprejeti, saj nas zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva za to zavezuje in je rok že potekel. Kajti če zakon v čim krajšem času ne bo sprejet, bodo negativne posledice še večje, saj bo onemogočeno nadaljnje delo samoupravnih organov.

Imam samo še pomislek pri formulaciji zadnjega stavka 2. odstavka 3. člena. Takšna formulacija lahko negativno vpliva pri sklepanju pogodb med občinskimi skupščinami in skupnostmi zdravstvenega zavarovanja, ker bi se lahko smatralo, da bi z republiškim prispevkom občina že izpolnila svojo obveznost glede stroškov za zdravstveno varstvo socialno ogroženih zavarovancev. K ostalim členom predloženega zakona nimam pripomb in se strinjam z vsemi predloženimi amandmaji. Hvala lepa.

**Predsednik dr. Srečko Koren:** Tovariš Vode, ali je ta vaš predlog k 3. členu šteti za amandma? Sedaj je načelna razprava, ali boste kasneje, ko bomo diskutirali, po členih, dali amandma?

**Ferdinand Vode:** Isto pripombo je dal tudi izvršni odbor skupščine republiške skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, vendar ne bom dal amandmaja, ker želim, da bi bil zakon čimprej sprejet. Kajti, če se stvari zakomplicirajo, se lahko zgodi, da bo zakon odložen, kar pa bi bila verjetno še večja škoda.

**Predsednik dr. Srečko Koren:** Kdo želi še besedo v načelni razpravi? Besedo ima poslanec Matija Malešič.

**Matija Malešič:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Eno od osnovnih vprašanj v razpravah o novem sistemu zdravstvenega zavarovanja je bilo vprašanje statusa kmeta in financiranja zdravstvenega zavarovanja kmetov. Vsi smo se zavedali, da bi določitev statusa kmeta finančno sicer razbremenila sklade zdravstvenega zavarovanja kmetov — ker bi bili zavarovani le tisti, ki imajo pretežne in zadostne dohodke za preživetje iz kmetijske dejavnosti — hkrati pa bi bili iz zavarovanja izločeni številni zavarovanci-kmetje, ki zaradi slabega gmotnega položaja ne morejo kriti stroškov za zdravstveno zavarovanje. Ohranitev dosedanjega kroga zavarovanih oseb je s socialno-političnega stališča gotovo ustrezna rešitev, ker bi se sicer odprli novi problemi, kmetje-zavarovanci bi se še nadalje socialno diferencirali, dobili bi novo kategorijo kmetov s posebnim statusom itd.

Menim, da je pomembno tudi dejstvo, da so se v zadnji fazi razprav za takšno rešitev opredeljevali tudi kmetje sami pod pogojem, da bo udeležba družbeno-političnih skupnosti pri financiranju zdravstvenega zavarovanja zadostna in da ne bo postavljala sklade v še težji položaj, kot so bili dosedaj.

Pravkar zaključena javna razprava o osnutku statusa skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov Maribor nas je ponovno opozorila, da s sprejetjem napovedanega zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva ne smemo odlašati in da smo dolžni, da kmetom čimprej in jasno povemo, kakšno pomoč lahko pričakujejo od družbe.

Žal to vprašanje v zakonu o zdravstvenem zavarovanju, kot je že poudaril tovariš Grabenšek, ni bilo dovolj jasno rešeno, kar se tudi meni zdi ena od



pómanjkljivosti zakona. Zato so se v javni razpravi ponovno in zelo odločno začele razprave o statusu kmeta. Zavlačenje sprejema zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva namreč bi zbudilo vtis nezaupanja in nepripravljenosti, da se z zakonom določijo obveze družbe do skladov zdravstvenega zavarovanja zlasti še, ker je rok za izdajo zakona že potekel. Zato menim, da je obravnava predloženega zakona, čeprav po skrajšanem postopku, nujna, da bodo zavarovanci lahko še pred dokončnim sprejetjem statusov, to je do konca novembra, vedeli, na kakšno pomoč lahko računajo in se bodo lažje odločali za obseg pravic iz zdravstvenega zavarovanja, ki si ga lahko predpišejo nad obveznimi oblikami zdravstvenega varstva.

Razumljivo je, da je največ pripomb na merila za delitev sredstev skladom in občinam. Moje mnenje je, da predlog zakona pri določanju meril dosledno ni speljal določb zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva, zlasti ne določila 43. člena zakona. Prispevek republike h kritju stroškov za obvezne oblike zdravstvenega varstva je določen tako, da ga plačujejo kmetje — delavci. Načeloma se strinjam s tem, da se prispevek od kmetov — delavcev zviša, ker je že večletna zahteva kmetov zavarovancev, naj bo obremenitev kmetijskih zemljišč približno enaka. Vprašanje pa je, ali bo višina tega prispevka zadoščala za pokritje večjih obveznosti skladov za uvedbo obveznih oblik zdravstvenega varstva. Znano je namreč, da v kmečkem zavarovanju te oblike do sedaj niso bile zagotovljene. Izračun skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov nam pokaže, da znaša povišan prispevek od 8 na 12 % pri kmetih — delavcih več dohodka in sicer v višini 60 milijonov S dinarjev oziroma, da bodo znašali skupni dohodki iz tega naslova 165 milijonov S din. Ko smo o tem razpravljali, je bil izvršni odbor skupščine republiške skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov mnenja, da so ti zneski razmeroma nizki in da bo treba pokriti povečane izdatke z večjo obremenitvijo kmetov — zavarovancev.

Že na bazenskem posvetovanju o izhodiščih za financiranje zdravstvenega zavarovanja v letu 1971 smo ugotovili, kar poudarja tudi zakonodajno-pravna komisija, da ni speljano načelo zakona, da morajo merila upoštevati finančne zmogljivosti skupnosti in program zdravstvenega varstva. Predloženi zakon se naslanja na programe zdravstvenega varstva, kar je seveda razumljivo, saj programov, žal, zaenkrat še nimamo. Ker pa vemo, da celotni sistem zdravstvenega varstva sloni na programih zdravstvenega varstva, to pomeni — po mojem mnenju — da sistema zdravstvenega zavarovanja v prihodnjem letu v takšnem stanju ne bomo uspeli v celoti speljati tako, kot bi bilo treba. Zato menim, da je ena od prioriternih nalog, da čimprej dobimo programe zdravstvenega varstva. Ko bodo le-ti sprejeti, pa bo mogoče prispevek republike za obvezne oblike zdravstvenega varstva vezati na programe zdravstvenega varstva. Številne so namreč pripombe, da se prispevek republike za obvezne oblike zdravstvenega varstva pavšalizira, medtem ko z zdravstvenimi zavodi taki dogovori v prihodnjem letu verjetno ne bodo možni.

Pri določanju meril za prispevek družbeno-političnih skupnosti za socialno ogrožene zavarovance je po mojem mnenju pravilna odločitev, da je za socialno ogrožene praviloma dolžna prispevati občina. Občine so namreč že dosedaj plačevale račune za tiste, ki niso imeli potrjenih zdravstvenih izkaznic in niso imeli zadostnih sredstev za plačilo zdravstvenih uslug. Torej so že dosedaj plačevale za socialno ogrožene zavarovance — kmete. Upoštevati pa moramo, da vse občine vendarle niso v enakem položaju. V tipično kmečkih občinah, kot so pri

nas na primer Lenart, Ormož, Ptuj, bi občine večje obveznosti do skladov realizirale na ta način, da bi predpisale večje prispevke ponovno kmetom. Ti prispevki na kmečkem območju predstavljajo namreč pomemben vir občinskega proračuna. Prišli bi torej v absurdno situacijo, da bi kmetje podpirali samega sebe. Zato je tudi za socialno ogrožene prispevek republike po mojem nujen.

Strinjam se z amandmajem odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje in predlogom skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, da se ta prispevek republike določi v višini 10 % skupnih stroškov za zdravstveno zavarovanje kmetov. Sicer bi se lahko zgodilo, da bi bil ta prispevek — po takšni dikciji zakona — res le simboličen, kolikor bi proračun prišel v kakšne večje težave.

Ker, kot sem poudaril, občine niso v enakem položaju in da je ena od osnovnih karakteristik manj razvitih območij visok odstotek udeležbe kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine, nizek narodni dohodek na prebivalca in kot posledica tega nizek poprečni dohodek preračunan na prebivalca občine, se mi zdijo ta merila, povzeta iz tez o manj razvitih območjih SR Slovenije, uporabna tudi pri razdeljevanju sredstev republike za socialno ogrožene kmete. S tem pa seveda tudi ta zakon uresničuje in izpeljuje 5. člen zakona o pospeševanju manj razvitih območij SR Slovenije, ker se je SR Slovenija zavezala, da bo pomagala oziroma sofinancirala manj razvita območja tudi na področju zdravstva, socialnega varstva in šolstva.

Skupnostim zdravstvenega zavarovanja in občinam pa prepuščamo vprašanje, koga bomo smatrali za socialno ogrožene in kolikšen bo delež občin pri izdatkih za zdravstveno zavarovanje kmetov. Menim, da bi morali izhajati iz načelne predpostavke, da je socialno ogrožen tisti, ki ne plača prispevkov za zdravstveno zavarovanje. V tem primeru bi morale občine pokriti vso razliko med predpisanim in pa neizterjanim prispevkom. Le na ta način bi lahko dosegli, da bi bil interes občine, da izterja res tisto, kar se da izterjati. Seveda pa bi morali skladi zagotoviti, da bi zdravstveno zavarovanje lahko koristili res vsi zavarovanci. Če to dosežemo, potem bo zavarovanje dostopno res vsem zavarovancem in bi bil dosežen pomemben napredek v primerjavi z dosedanjo ureditvijo, sicer pa se bodo spori okoli nepotrjenih zdravstvenih izkaznic, žal, ponovno pojavljali.

Pogodba med občinami in skupnostmi zdravstvenega zavarovanja morajo biti sklenjene še v letošnjem letu. Tudi iz tega razloga menim, da mora biti predlog zakona, ne glede na pomanjkljivosti, ki sem jih navedel, čimprej sprejet, ker sicer ne bo mogoče pravočasno urediti medsebojnih obveznosti med občino in skupnostmi zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima poslanec Jože Pratengrazer.

Jože Pratengrazer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ker so govorniki pred menoj že na široko obravnavali osnutek, ki ga imamo pred seboj, bi izrazil samo en pomislek. Po zakonu so torej družbenopolitične skupnosti dolžne sofinancirati zdravstveno zavarovanje kmetov. Ne vem, ali je prav, da potem v tem osnutku prepuščamo to stvar pogodbenim odnosom med občino in skupnostjo zdravstvenega zavarovanja. Tu se bodo bile — po mojem mnenju — zelo hude bitke. Vemo namreč, da so občine, zlasti z večjim številom ogroženih zavarovancev, proračunsko šibke. Zato se sprašujem



— to je moj osebni, načelni pomislek — ali je prav, da je to prepuščeno pogodbi.

To je eno. Nadalje bi opozoril, da bomo morali v najkrajšem času razpravljati o neizterjanih prispevkih iz prejšnjih let. Na območju komunalne skupnosti Celje je bila poprečna izterjava prispevkov okoli 82 %. Gre torej za precejšen znesek, ki ni bil izterjan. Treba bi bilo analizirati, ali je ta skrit pri res socialno ogroženih zavarovancih, ter jih potem kot take okarakterizirati in za njih najti sredstva ali iz občin ali iz republike, ali pa bolj dosledno izvesti izterjavo, če je ta prispevek skrit pri socialno neogroženih zavarovancih.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo sodelovati v načelni razpravi. Besedo ima poslanec Franc Kosmač.

Franc Kosmač: Tovariši predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Kmečki zavarovanci so po večini z razumevanjem sprejeli oba zakona, zakon o zdravstvu ter zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva, ki zagotavlja obvezne oblike zdravstvenega varstva delavcem in kmetom. Menim, da je to prvi korak k združenju obeh zavarovanj. Vendar pa je s sprejetjem obeh teh zakonov nastala nova in še težja skrb, kako financirati že tako zelo pasivne sklade zdravstvenega zavarovanja kmetov. Omenjeni zakon je obdržal vse kmečke zavarovance in ni opredelil statusa kmeta, pač iz razloga, ker bi bilo to vprašanje težko pravično urediti. Če bi družbeno-politične skupnosti, to je občine in republika, prevzele del teh zavarovancev z majhnim katastrskim dohodkom, bi se solidarnost pri plačevanju prispevkov, ki je že tako dosegla kritično točko, s tem šele povečala. Kajti srednji in večji kmetje, če jih sploh lahko imenujem, ne bi zmogli še večjih bremen. Vsem nam je prav dobro znano, da je tudi pri le-teh zmeraj več kritičnih socialnih primerov in to zaradi starosti, onemoglosti, pomanjkanja delovne sile, nezmožnosti ustvarjanja dohodkov in ne nazadnje tudi zaradi slabega zakona o gozdovih.

Danes je pred nami nov zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov. Gotovo je ta zakon še najboljši od vseh, kar smo jih imeli dosedaj. Verjetno se pa sočasno vsi zavedamo, da ni rešil vprašanja prevelike razlike med kmeti, ki so preobremenjeni, in tistimi, ki prispevajo le skromna sredstva v sklade, zdravijo se pa vsi enako. Prednosti tega zakona so v naslednjem: republika odstopa dohodek iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti občini, na območju katere je bil prispevek tudi pobran. Občine so s tem zadolžene, da na podlagi pogodbe skupnosti prispevajo k stroškom za socialno ogrožene kmete. Dalje je urejen prispevek republike za šibkejšje občine. Ta prispevek je zelo majhen in bo zato le v majhni meri pomagal skladom pri financiranju. Predpisana je tudi arbitražna za reševanje sporov med občinami in skladi. Torej bomo končno s tem zakonom v prihodnjem letu le prenehali s tako imenovanim ping pongom med občino in skladi zdravstvenega zavarovanja kmetov. Ti skladi so zadnja leta postajali vse bolj socialni skladi občin, zato mora kmečki zavarovanec nositi, sam plačati dodatne obremenitve. Občine pa bodo morale v prihodnje dosledneje izterjevati prispevke, kot so jih doslej, ko so za slabo izterjavo prejemale dokajšnje zneske. Skrb za socialne primere pa je z novim zakonom prepuščena občinam.

V novih zakonih je dana možnost, da skladi sami prevzemajo izterjavo prispevkov in v zvezi s tem jim morajo občine dati na razpolago vse potrebne podatke. Osebno menim, da bi bila to najboljša in najcenejša rešitev. Seveda

bodo nastale težave, ker sedaj sploh ne vemo, kdo in koliko je socialno ogroženih kmetov.

Da ugotovimo dejansko stanje, bo nujno, da to čimprej uredimo, pa tudi zato, ker je republiška skupščina v prvem trimesečju razpravljala o starostnem zavarovanju kmetov. Zdravstvo in zdravstveno zavarovanje kmetov to sta dva problema, ki sta vezana in zato upam, da bo naš kmečki zavarovanec pravilno razumel, da v danih razmerah in položaju, v katerem se nahajamo, večji prispevek družbe ni možen ter da bo uvedba starostnega zavarovanja kmetov zahtevala še znatna sredstva od republike in od občin. Nastale bodo zelo hude posledice za našo družbo, če tega vprašanja ne bomo pravilno uredili. Nikjer, ne na vzhodu in ne na zahodu, kmet sam ne financira pokojninskega zavarovanja. Zato bi bilo v današnjih razmerah iluzorno računati na sprejetje načela samofinanciranja.

Pred očmi moramo imeti dejstvo, da predysem mladina ne mara več za kmetijski poklic. Lep dokaz za to so nam tudi skoraj prazne kmetijske šole. Naša vas se zelo naglo stara. Vse to pa povzroča in narekuje podražitev ter vse večji uvoz kmetijskih dobrin. Seveda je tudi to pomembno vprašanje, večje proizvodnje. V interesu naših kmetov kot tudi potrošnikov smo dolžni, da čimbolje rešimo socialna vprašanja. To je tudi v interesu narodne obrambe, ki je že in bo še imela v naši vasi neizčrpen vir hrane in tudi dobrih borcev.

Naj končam z željo, da upoštevamo preteklo delo in dajatve našega kmetijstva med narodnoosvobodilno borbo in po osvoboditvi z obvezno oddajo itd., in nazadnje tudi, da je naš kmet potrpežljivo čakal toliko let, da bo kot zadnji prišel na vrsto v starostnem zavarovanju. Če bi vse to skupaj sešteli in pošteno ovrednotili, bi tak seštevek daleč prekašal vse upravičene zahteve kmetov do naše družbe.

Podpiram sprejetje zakona z dopolnilnimi amandmaji.

**Predsednik dr. Srečko Koren:** Kdo želi še besedo v načelni razpravi? Preden preidemo na razpravo v podrobnostih, prosim predstavnika zakonodajno-pravne komisije, poslanca Antona Grabenška, da pojasni mnenje zakonodajno-pravne komisije glede predloženih amandmajev s strani izvršnega sveta.

**Anton Grabenšek:** Tovarišice in tovariši poslanci! Ker gre za kratkoročni sistem, za sistem enega leta, zakonodajno-pravna komisija nima pomislekov glede sprejetja zakona.

**Predsednik dr. Srečko Koren:** Prehajamo k razpravi o posameznih členih predloga zakona. Najprej naslov zakona. Pri samem naslovu imamo, kot veste, amandma zakonodajno-pravne komisije in amandma izvršnega sveta, ki sta identična oziroma se dopolnjujeta. Ima še kdo amandma k naslovu zakona? Če ne, preidemo k 1. členu. K 1. členu dosedaj ni bilo amandmajev. Ima kdo kakšen amandma k 1. členu? Želi kdo razpravljati o 1. členu? (Ne želi.) Če ne, prehajamo k 2. členu. K 2. členu, kot veste iz dodatnega poročila, ki ste ga prejeli danes, obstaja amandma izvršnega sveta. Želi kdo razpravljati o 2. členu zakona? (Ne želi.) Želi kdo razpravljati o 3. členu zakona? Besedo ima poslanka Anica Okršlar.

**Anica Okršlar:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Iz poročila zakonodajno-pravne komisije izhaja, da ima zakonodajno-pravna



komisija pomislek k zadnjemu odstavku 3. člena, po katerem je za reševanje sporov pri sklepanju pogodb pristojna arbitraža in sicer, da arbitraža ni primeren instrument za reševanje le-teh. Bila sem navzoča na sestanku družbenih organizacij, kjer je bila dana ista pripomba. Tudi skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov meni, da predvidena rešitev ni primerna, ker bi bilo veliko več stroškov. Morda sem prezrla in me zanima, če so bile pripombe zakonodajno-pravne komisije upoštevane.

Predsednik dr. Srečko Koren: Zakonodajno-pravna komisija je res opozorila na svoje pomisleke k temu členu, vendar nima konkretnega predloga, tako da te pripombe ne moremo šteti za amandma. Ima tovarišica poslanka Okršlar konkreten amandma k 3. odstavku 3. člena.

Anica Okršlar (iz klopi): Predlagam, da se črta zadnji odstavek.

Predsednik dr. Srečko Koren: Če smatrate, da je to amandma, prosim, da bi se pogovorili s tovarišico Tominškovo, ker je treba amandma razmnožiti, če ga boste predložili.

Ima kdo kakšno pripombo k 4. členu. Kot veste, obstaja k 4. členu amandma odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje. Želi kdo razpravljati o 4. členu? (Ne želi.) K 5. členu imamo amandma izvršnega sveta. Želi kdo razpravljati? (Ne želi.) Želi kdo razpravljati o 6., 7., 8. in 9. členu? Če ne, smo tudi razpravo o podrobnostih zaključili in s tem tudi zaključujem celotno razpravo in prehajamo na glasovanje.

Besedo ima tovarišica Okršlar.

Anica Okršlar: Ker gre za predlog zakona in moram imeti podporo 10 poslancev, bi pa s tem postopek zavlekla in ker naj bi zakon veljal samo eno leto, umikam amandma.

Predsednik dr. Srečko Koren: Tovarišica Okršlar odstopa od tega amandmaja. Želi še kdo razpravljati? Besedo ima poslanec Franc Kosmač.

Franc Kosmač: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Že prej je povedal tovariš Jože Pratengrazer, da bodo nastali spori. Če odpravimo arbitražo, na koga se bomo potem obračali? Zato menim, da je prav, da spore rešuje arbitraža, ki je z dosednjim delom opravičila svoj obstoj.

Predsednik dr. Srečko Koren: S tem zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje.

Najprej dajem na glasovanje amandma zakonodajno-pravne komisije, dopolnjen z amandmajem predlagatelja k naslovu zakona. Po teh amandmajih naj se naslov zakona glasi: »Zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov, za leto 1971.« Kdor je za ta amandma, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Na glasovanje dajem amandma izvršnega sveta k 2. členu. Amandma se glasi: »Na koncu prvega odstavka se doda besedilo: »Republiškega prispevka iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti so oproščeni lastniki kmetijskih

zemljišč, zavarovani v zdravstvenem zavarovanju kmetov.« Kdor je za ta amandma, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (En poslanec dvigne roko.)

Ugotavljam, da je amandma z večino glasov sprejet.

Na glasovanje dajem amandma odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje k 4. členu, da se v drugi vrsti drugega odstavka črta beseda »največ«. Kdor je za ta amandma, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.) Ugotavljam, da je amandma z večino glasov sprejet.

S tem, ko smo izglasovali amandma odbora k 4. členu, odpade potreba po glasovanju o predlogu skupščine občine Črnomelj, da se prispevek republike določi na 20 % skupnih stroškov zdravstvenega zavarovanja kmetov v SR Sloveniji.

Na glasovanje dajem amandma izvršnega sveta k 5. členu. Po tem amandmaju se besedilo tega člena spremeni tako, da se glasi: »Sredstva, ki jih prispeva Socialistična republika Slovenija po 4. členu tega zakona, porazdeli med posamezne občine izvršni svet Skupščine SR Slovenije tako, da upošteva zlasti tale merila:

1. odstotek udeležbe kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine,

2. narodni dohodek na prebivalca,

3. sredstva občinskega proračuna poprečno na prebivalca občine.

Število zavarovanih oseb v zdravstvenem zavarovanju kmetov na območju občine je podlaga za izračun zneska za posamezno občino.«

Kdor je za ta amandma, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Končno dajem na glasovanje celotni predlog zakona. Kdor je za predlog zakona, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (En poslanec dvigne roko.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da je socialno-zdravstveni zbor z večino glasov sprejel predlog zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za leto 1971.

Zakon bo sprejet, če ga bo v enakem besedilu sprejel tudi republiški zbor.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na akcijski program za pomoč in varstvo ostarelih ljudi v SR Sloveniji.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste 7. oktobra prejeli akcijski program ter predlog za organizacijo koordinacijskih razgovorov, ki ju je Skupščini SR Slovenije predložila republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Nadalje ste 28. oktobra prejeli skupno poročilo odbora za socialno in otroško varstvo ter odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje.

Želi predstavnik republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva še ustno obrazložiti predloženo gradivo? (Da.) Besedo ima tovarišica Nada Majcen.

Nada Majcen: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da vsaj v nekaj besedah še ustno obrazložim pripravljeni program.

Program je bil pripravljen že aprila letos. Pripravljenci programa so: republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, republiška konferenca



SZDL, Rdeči križ Slovenije in višja šola za socialne delavce. O vzrokih za pripravo tega programa najbrž ni potrebno, da govorim, ker nam je vsem znano, da skupina starejšega prebivalstva v celotnem prebivalstvu Slovenije izredno raste. Po predvidenih programih, ki jih je izdelal dr. Vogelnik pred nekaj leti, skupina starejšega prebivalstva v celotni populaciji hitreje raste, kot je bilo to predvideno v takrat izdelanem programu.

Namen programa je predvsem v tem, da poskušamo z zelo načrtovalno dejavnostjo kontinuirano spremljati problematiko te velike sociološke skupine, ki šteje po podatkih letošnjega junija okrog 170 tisoč prebivalcev, da jo kompleksno obravnavamo, to se pravi z vseh aspektov in, da probleme starejše populacije koordinirano rešujejo vsi tisti, ki lahko na tak ali drugačen način to problematiko razrešujejo.

Zato je akcijski program usmerjen na dva osnovna dela. Prvi del vsebuje reševanje tistih problemov, ki jih je možno reševati s sistemskimi ukrepi in normativnimi akti, drugi del pa tiste, ki naj jih razrešuje družba oziroma družbena dejavnost, ki naj se odraža predvsem v spoštovanju starosti.

V zvezi s prvim delom je predvsem pomembna organizacija republiškega in regionalnih posvetov, ki naj pokažejo jasen položaj ostarele populacije. Ti posveti bodo v novembru in na njih bomo ugotovili materialni položaj starejše populacije, zdravstveno varstvo, stanovanjske pogoje in tudi družbeno aktivnost. Razprave so torej v teku in naj bi razrešile nekatera osnovna vprašanja glede pokojninskega zavarovanja oziroma materialnega položaja ostarelih kmetov in glede zdravstvenega varstva starejše populacije, ki potrebuje več in boljše organizirano zdravstveno nego kot doslej, ko je bilo starejše prebivalstvo predvsem prepuščeno ambulantnemu in bolnišničnemu zdravljenju. Samo 10 % patronažnih obiskov je bilo namenjenih starejši populaciji. Ne bom naštevala teh problemov, ker boste, če ste zainteresirani, lahko sodelovali na teh regionalnih posvetih.

Drugi del programa daje poudarek družbeni dejavnosti oziroma utrjevanju dela z ostarelimi v krajevnih skupnostih. Te dejavnosti naj bi razvijali vsi tisti, ki lahko tako ali drugače pomagajo ostarelim in naj bi z njimi prispevali k reševanju vsakodnevnih, drobnih življenjskih problemov starejše populacije.

Za ta del programa so prav sedaj v teku zelo živahne priprave pri vseh občinskih skupščinah, kjer so že skoraj povsod organizirali koordinacijske odbore in pripravili zelo natančen program bodočega delovanja, ki predvideva ustvarjanje evidence o starejši populaciji o njihovih potrebah kot tudi odgovorne osebe in organizacije, ki naj to pomoč neposredno nudijo.

Upamo, da bo tudi ta del programa realiziran z novembrom, tako da bo to družbeno delovanje zagotovljeno že prek zime. Potem ne bo več takih primerov, kot so se zgodili na Kozjanskem, prepričan pa sem, da so bili tudi v drugih krajih in tudi v Ljubljani, to je da zelo pogosto stari ljudje umirajo ne da bi kdo za to vedel, ali da so zelo pogosto brez zdravstvene pomoči. Upamo torej, da v prihodnje ne bodo tako osamljeni.

V končni fazi so tudi priprave za usposabljanje strokovnega kadra in prostovoljnih delavcev, za izvajanje nalog predvsem na področju družbene skrbi za starejše.

Končno bi samo še povedala, da so roki za izvedbo nekaterih nalog iz akcijskega programa prekoračeni, da pa se program v celoti realizira z največ enomesečno zamudo.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poročevalec naših odborov dr. Lidija Andolšek-Jeras še ustno dopolniti poročilo odbora? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker se nihče ne javi k besedi, zaključujem razpravo.

V skladu s stališči obeh odborov lahkó ugotovim, da socialno-zdravstveni zbor pozitivno ocenjuje predloženi akcijski program, ki pomeni konkretizacijo enega od sklepov našega zbora za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva. Program predstavlja dobro osnovo za najširšo družbeno akcijo na področju varstva ostarelih ljudi. Ta akcija pa ne sme biti kampanjska, pač pa kontinuirana in enotno vodena. Po oceni zbora bo le z vztrajnim in koordiniranim delom vseh družbenih dejavnikov mogoče prispevati k izboljšanju varstva ostarelih ljudi. Socialno-zdravstveni zbor si bo pri svojem nadaljnjem delu vztrajno prizadeval za ustrezno razrešitev tistih problemov, na katere je bilo opozorjeno ob obravnavi predloženega akcijskega programa.

Ima kdo kakšno pripombo? (Ne.) Če ne, menim, da je dnevni red s tem izčrpan, zato zaključujem 14. sejo socialno-zdravstvenega zbora.

(Seja je bila zaključena ob 14.45.)



# ENOTNI ZBOR DELOVNIH SKUPNOSTI

## 6. seja

(9. novembra 1970)

Predsedoval: Miloš Poljanšek,  
predsednik prosvetno-kulturnega zbora

Začetek seje ob 9.10.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Tovarišice in tovariši poslanci! Na podlagi 1. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti pričujem 6. sejo enotnega zbora delovnih skupnosti.

Svojo odsotnost so opravičili poslanci gospodarskega zbora: Janez Eržen, Jože Knez, Ferdo Papič, Drago Perc; prosvetno-kulturnega zbora: Drago Šega, Majda Poljanšek in Anton Troha; socialno-zdravstveni zbor ni predložil nobenega opravičila.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Za današnjo sejo predlagam tale dnevni red:

1. odobritev zapisnika 5. seje enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije;
2. predlog odloka o ustanovitvi in sestavi začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za družbeno-politične odnose;
3. predlog za izdajo zakona o referendumu;
4. predlog zakona o knjigovodstvu delovnih organizacij, ki opravljajo dejavnosti družbenih služb;
5. osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji;
6. predlog zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o financiranju družbeno-političnih skupnosti v SR Sloveniji;
7. predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob poplavah v Vojvodini in
8. okvirni program dela enotnega zbora delovnih skupnosti do julija 1971. leta.

Se strinjate s predlaganim dnevnim redom? (Poslanci se strinjajo.) Ima kdo kak spreminjevalni ali dopolnilni predlog? (Nihče.)

Ugotavljam, da se je zbor s predlaganim dnevnim redom strinjal in da je ta sprejet.

Poslance prosim, da se k razpravam prijavljajo z listki, ki so na klopeh. Prav tako se poslanci lahko prijavljajo kasneje tudi brez pismene prijave, pri čemer prosim, da pred svojo razpravo povedo svoje ime in priimek, da bi bil naš magnetografski studio lahko sproti informiran, kdo govori.

Pred prehodom na dnevni red vas obveščam, da sem na današnjo sejo povabil predstavnike izvršnega sveta, republiških upravnih organov, predstavnika zasedanja delegatov občin, zavoda SR Slovenije za gospodarsko planiranje, republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva SR Slovenije, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in gospodarske zbornice SR Slovenije.

Vse navzoče pozdravljam in jih hkrati vabim, da sodelujejo v razpravi.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 5. seje enotnega zbora delovnih skupnosti. Osnutek zapisnika ste prejeli. Ima kdo kakšno pripombo k osnutku zapisnika, ali spreminjevalni predlog oziroma dopolnitev? (Nihče.)

Ugotavljam, da se zbor z zapisnikom strinja in da je sprejet.

Pri 2. točki dnevnega reda predlagam potrditev predloga odloka o ustanovitvi in sestavi začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za družbeno-politične odnose.

Predlog odloka ste prejeli. V delovno področje enotnega zbora delovnih skupnosti spada tudi proučevanje in obravnavanje temeljnih vprašanj s področja družbeno-političnih odnosov kot so: vloga in medsebojni odnosi med družbeno-političnimi organi, družbeno-političnimi skupnostmi, varstvo in zagotavljanje pogojev za uresničevanje volilne pravice ter udeležba občanov v neposrednem odločanju o družbenih zadevah.

Enotni zbor nima posebne komisije, ki bi z raznih vidikov obravnavala navedena vprašanja in pomagala zboru pri uskladitvi različnih gledanj, ki bi se pojavila pri posameznih vprašanjih. Zato je bila s sklepom predsednika enotnega zbora delovnih skupnosti že sestavljena delovna skupina, v katero so bili, v sporazumu s predsednikom posameznega zbora, vključeni po trije člani vsakega od zborov delovnih skupnosti. Ta delovna skupina je z delom že pričela. Glede na pomembnost vprašanj, ki jih proučuje, mora v skladu z določbami poslovnika skupščine, to delovno skupino kot začasno komisijo sprejeti oziroma ustanovitvi enotni zbor.

Predlagam zboru v potrditev odlok o ustanovitvi in sestavi začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za družbeno-politične odnose.

Ima kdo kakšen spreminjevalni predlog k predlogu odloka? (Ne javi se nihče.) Če ne, dajem predlog odloka na glasovanje.

Kdor je za predlog odloka, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Ali se je morda kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je enotni zbor soglasno sprejel odlok o ustanovitvi in sestavi začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za družbeno-politične odnose.



Začasno komisijo sestavljajo: predsednik Boris Filli; člani: dr. Vlado Benko, dr. Miha Likar, dr. Albin Pečaver, Jurij Pirš, Bernard Rode, Emil Rojc, Marjan Tavčar in Martin Vidmar.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga za izdajo zakona o referendumu.

Ta predlog je predložil odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora, ki je za svojega predstavnika določil poslanca Franca Svetelja. K predlogu za izdajo zakona ste prejeli poročiločasne komisije za družbeno-politične odnose, poročilo zakonodajno-pravne komisije ter stališča in mnenja pravnega sveta izvršnega sveta. V smislu 165. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije je bilo gradivo k predlogu za izdajo zakona poslano izvršnemu svetu, ki je dal k predlogu za izdajo zakona svoje mnenje.

Želi tovariš Franc Svetelj, ki je predstavnik predlagatelja, to je odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora, tudi ustno obrazložiti predlog? Besedo ima tovariš Svetelj.

Franc Svetelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predlog za izdajo zakona o referendumu, ki ga predlaga v obravnavo enotnemu zboru delovnih skupnosti odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora, je plod temeljitih in dolgotrajnih razprav, v katerih so poleg članov odbora sodelovali tudi vsi zainteresirani družbeno-politični dejavniki. Tako je o temeljnem gradivu, na podlagi katerega je bil ta predlog za izdajo zakona pripravljen, odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko že dvakrat razpravljaj, poleg tega so bila o gradivu posvetovanja in razgovori v okviru republiške konference Socialistične zveze z občinskimi konferencami Socialistične zveze in tudi razprave v republiškem svetu Zveze sindikatov.

V vseh teh razpravah je bilo poudarjeno, da je referendum, kot eden izmed instrumentov neposredne demokracije v našem samoupravnem sistemu, nujno potreben. Izraženo je bilo mnenje, da bi referendum moral postati instrument širokega sodelovanja občanov v procesu odločanja.

Pravna možnost uporabe referendumov v našem povojnem razdobju je bila v bistvu dana že z republiškimi zakoni o okrajnih, mestnih in občinskih ljudskih odborih iz leta 1952, ki so že obsegali podrobnejše določbe o uporabi lokalnega referenduma. Praktičnega pomena pa te določbe takrat še niso imele, čeprav so tudi zvezni in republiški upravni zakoni iz leta 1953 dopuščali referendum glede vprašanj iz pristojnosti federacije oziroma republike. Zaradi tega je bil celo napovedan poseben zakon o organizaciji zveznega, oziroma republiškega referenduma. Referendum tudi v tedanjem obdobju še ni zaživel, saj je bil le nekajkrat uporabljen v občinskem merilu.

Nadaljnji korak v izgrajevanju demokratične socialistične samoupravne družbe pomeni nova ustavna ureditev iz leta 1963. Le-ta vgrajuje referendum v naš družbeno-politični sistem z mnogo večjo pozornostjo, kot pomembno organizacijsko strukturno prvino. Referendum postaja dejanski instrument samoupravljanja in to tako v teritorialnih družbeno-političnih skupnostih, oblikovanih na skupnih interesih prebivalstva, kot tudi v delovnih organizacijah in v temeljnih samoupravnih skupnostih.

Razvoj referenduma pri nas kaže torej očiten in stalen razvoj v okviru celotnega samoupravnega družbeno-političnega sistema. V praksi sicer ugotav-



ljamo, da se je referendum zaenkrat uveljavil le v občinskih mejah in v delovnih skupnostih. Na ravni republike in federacije referendumā doslej še nismo imeli, niti ga ne bi mogli imeti, ker ni zakonov, ki bi ga podrobno urejali.

Ustava Socialistične republike Slovenije v 73. členu izrecno navaja, da se o referendumu izda zakon, prav tako določilo pa ima tudi zvezna ustava v svojem 89. členu. Ne glede na navedena ustavna določila je bila v vseh razpravah o referendumu jasno postavljena zahteva, da je zakon o referendumu potreben in da ga je treba čimprej sprejeti. Pri tem je bilo poudarjeno, da predstavlja referendum le eno od oblik neposrednega odločanja občanov in da s sprejemom zakona o referendumu ne mislimo, da so urejena vsa vprašanja v zvezi z neposrednim odločanjem občanov. Razen referenduma je treba razvijati še druge demokratične tovrstne institucije kot so: zbori volivcev, samoupravne skupnosti ipd.

Vsekakor bo predlagani zakon o referendumu pripomogel tudi k temu, da bo v skladu z bistvom našega političnega sistema lokalni referendum našel svoje mesto tudi na drugih področjih občinske samouprave in ne le pri odločanju o uvedbi krajevnega samopriskpevka, kot je to bilo doslej. V delovnih organizacijah naj bi se referendum uporabil pri reševanju drugih vprašanj, ki so bistvenega pomena za razvoj posamezne delovne organizacije in ne samo pri odločanju zaposlenih v združevanju delovnih organizacij, kot je bil primer doslej.

Pri pripravah načel, na katerih naj temelji predlog za izdajo zakona, je bilo treba zavzeti določeno stališče do nekaterih vprašanj, kar je sicer razvidno iz gradiva, ki je priloženo k tej točki dnevnega reda. Kljub temu želim na ta vprašanja na kratko opozoriti.

Povsem enotno je mnenje glede tega, da naj bo zakon le procesualen, medtem ko naj materialne določbe vsebujejo posamezni materialni predpisi. Praktično nemogoče bi bilo v enem samem zakonu zajeti vse tiste primere, kjer naj bi se referendum uporabljal. Drugo odprto vprašanje je: katere vrste referenduma naj zakon zajame. Odbor je kot predlagatelj sledil soglasnim zahtevam vseh zainteresiranih, da naj zakon ureja tako postopek za referendum, ki ga razpiše posamezna skupščina družbeno-politični skupnosti, kot tudi referendum, ki ga razpisuje delovna organizacija. Iz pismenega mnenja pravnega sveta, ki ste ga prejeli, je sicer razvidno, da naj bi zakon o referendumu normativno urejal proceduro referenduma le v družbeno-politični skupnosti. Pravni svet meni, da urejanje referenduma v delovnih organizacijah ne bi bilo v skladu z ustavno ureditvijo in s pravnim sistemom. Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora kljub temu predlaga v predlogu za izdajo zakona o referendumu, da naj zakon uredi tudi referendum v delovni organizaciji.

Odbor pri tem ni imel namena omejevati delovnih organizacij pri njihovih samoupravnih pravicah, temveč je menil, da predstavljajo temeljne določbe o referendumu, ki naj bi veljale tudi za delovne organizacije, predvsem pomoč delovnim organizacijam pri podrobnejši ureditvi postopka za izvedbo referenduma v okviru delovne organizacije, ki pa ga bodo samostojno in skladno s specifičnostmi, posamezne delovne organizacije same uredile s svojimi samoupravnimi predpisi.

S takšnim stališčem so na posvetu v okviru republiškega sveta Zveze sindikatov soglašali tudi vsi predstavniki delovnih organizacij. Tedaj so posebej



poudarili, da so določila zakona o podjetjih, glede referendumu nezadostna in tudi neustrezna. Tudi ob eventualni reviziji zakona ne pričakujemo, da bi temeljni zakon o podjetjih podrobneje urejal razpis in izvedbo referendumu.

Nekatera zakonska določila doživljajo v statutih delovnih organizacij tako globoke deformacije, da včasih že dobra četrtina zaposlenih lahko sprejme daljnosežne in pomembne odločitve. Prav zaradi tega predlagamo, da se v zakonu o referendumu določijo taka načela postopkov, ki bodo zagotavljala, da lahko člani delovnih organizacij povsem nedvoumno in na demokratičen način izražajo svojo voljo v zadevah, ki zadevajo nje same in v katerih odločajo z referendumom.

Po vseh razpravah se je pojavilo vprašanje, ki je načelnega pomena in sicer: ali je potrebno z zakonom urejati tudi referendum v krajevni skupnosti in v samoupravni interesni skupnosti? Gre namreč za dokaj pogosto zahtevo, da bi tudi krajevne skupnosti oziroma sveti krajevne skupnosti in ustrezni organi drugih samoupravnih interesnih skupnosti imeli možnost razpisati referendum. Odbor je mnenja, da je treba dopustiti razpis referendumu, kakršnega ureja predlog za izdajo zakona o referendumu, le skupščinam posameznih družbeno-političnih skupnosti. Za tako stališče se je odbor odločil zaradi stalnih določil, ki govore o referendumu v družbeno-političnih skupnostih in v delovnih organizacijah, pa tudi zaradi praktičnih razlogov. Izvedba referendumu zahteva namreč določene formalne postopke in pogoje.

Po izvedenem referendumu je treba odločitev volivcev zagotoviti, če je treba, tudi s prisilo, kar na primer v okviru krajevne skupnosti ni mogoče. Zaradi tega je odbor povsem soglašal z mnenjem, ki ga je o tem vprašanju zavzel pravni svet, da ni mogoče dati krajevni skupnosti oziroma samoupravni interesni skupnosti pravice razpisovanja referendumu. o vprašanih, katerih rešitev bi se lahko reševala s pomočjo samoupravne prisile.

To seveda ne pomeni, da krajevna skupnost ali katerakoli druga samoupravna interesna skupnost ne bi mogla sama vpeljati referendumu in ga tudi urediti s svojim statutom, glede vprašanj iz njene pristojnosti. V vsakem primeru pa je treba dopustiti, tako krajevni skupnosti, kot drugi samoupravni interesni skupnosti pravico do iniciative za razpis referendumu, ki naj ga razpiše skupščina ustrezne družbeno-politične skupnosti.

Končno naj opozorim še na vprašanje, ki je zelo aktualno: gre za vprašanje večine pri odločanju v referendumu. S spremembo 3. odstavka 112. člena republiške ustave s IV. amandmajem k ustavi SR Slovenije jasno izhaja, da ne ustrezajo določila, po katerih je predlog, o katerem se glasuje v referendumu, sprejet, če je zanj glasovala večina volivcev. Zaradi tega omenjeni IV. amandma prepušča zakonu, določitev večine, ki je potrebna pri glasovanju, da je sprejet predlog, o katerem se odloča na referendumu.

Predlog za izdajo zakona se glede tega zavzema za stališče, da bi v zakonu o referendumu najbolj ustrezalo določilo o absolutni večini, obenem pa dopušča možnost, da bi pozitivni materialni predpisi lahko določili za posamezna vprašanja drugačno večino.

S tem v zvezi je treba proučiti tudi možnost, da se pri ugotavljanju rezultatov referendumu ne upošteva tistih volivcev, ki se referendumu iz objektivnih razlogov niso mogli udeležiti. Nelogično je namreč, da se volivca, ki ni glasoval na referendumu, šteje kot da je glasoval proti. Vemo, da je vrsta občanov, ki so bolni ali pa na službenem potovanju, na delu ali izobraževanju,

v tujini in podobno, ki se iz objektivnih razlogov referendumu ne bi mogli udeležiti.

Navedel sem le glavna vprašanja, na katerih naj bi temeljil bodoči zakon o referendumu, kar pa naj ne bo ovira, da ne bi v današnji razpravi bila sprožena tudi druga vprašanja.

Gre za pomembna vprašanja, ki jih bo zakon vseboval in za katera so praktično zainteresirani vsi občani in zaposleni v delovnih organizacijah. Menim, da bi bilo prav, da bi tudi osnutek zakona poprej javno obravnavali, preden bi o njem dokončno sklepali v skupščini. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Želi kdo od predstavnikov izvršnega sveta besedo? (Ne želi.) Želi morda besedo predstavnik začasne komisije enotnega zbora za družbeno-politične odnose? (Ne želi.) Želi morda besedo predstavnik zakonodajno-pravne komisije? (Ne želi.)

Odpiram razpravo. Kdo želi razpravljati? (Ne javi se nihče.) Kot kaže, nihče. Zato zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme tale sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o referendumu se sprejme.

2. Osnutek zakona pripravi odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora.

3. Pri pripravi osnutka zakona naj odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora prouči vse pismene predloge in pripombe, ki so bili dani k predlogu za izdajo zakona.

4. Odbor naj pripravi predloženi osnutek zakona do 15. novembra letošnjega leta.

Kdor je za predlagani sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je enotni zbor delovnih skupnosti soglasno sprejel sklep o predlogu za izdajo zakona o referendumu in tudi rok za pripravo osnutka zakona.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o knjigovodstvu delovnih organizacij, ki opravljajo dejavnosti družbenih služb.

Predlog zakona je predložil izvršni svet, ki je tudi predlagal, da skupščina obravnava predloženi zakon po skrajšanem postopku kot zakonski predlog, ker so na podlagi temeljnega zakona o zavodih in zakona o knjigovodstvu delovnih organizacij republike pooblašcene, da izdajo zakon o knjigovodstvu delovnih organizacij zaradi poenotenja poslovanja teh organizacij.

Predstavnik izvršnega sveta je član izvršnega sveta tovariš Jožko Štrukelj. Dajem najprej na glasovanje predlog, da se predlog zakona obravnava po skrajšanem postopku.

Kdor je za skrajšani postopek, naj, prosim, dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Se je morda kdo vzdržal? (Štirje poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Dva poslanca.)

Ugotavljam, da je za skrajšani postopek glasovala večina poslancev enotnega zbora.

O predlogu zakona je razpravljala začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, katere poročilo ste prejeli. Za svojega poročevalca je komisija določila poslanca Dušana Šinigoja.



O predlodu zakona je razpravljala tudi zakonodajno-pravna komisija, katera poročilo ste prav tako prejeli. Zakonodajno-pravna komisija je predlagala k predlogu zakona tele spremembe in dopolnitve:

K 1. členu: Prvi del besedila tega člena se preuredi tako, da se glasi: »Delovne organizacije iz 6. člena temeljnega zakona o zavodih (Uradni list SFRJ, št. 5-33/65, št. 50-551/68 in št. 55-649/69), ki opravljajo dejavnosti družbenih služb (v nadaljnjem besedilu: organizacije družbenih služb), so dolžne voditi knjige...«

V zadnji vrsti naj se napravi sprememba redakcijskega značaja s tem, da se za besedilo »odmiki« doda vejica in beseda »ki«.

Izvršni svet in začasna komisija enotnega zbora se strinjata z amandmajem zakonodajno-pravne komisije k 1. členu predloga zakona.

Želi morda predstavnik začasne komisije enotnega zbora dati mnenje glede amandmaja? (Ne želi.) Želi besedo predstavnik zakonodajno-pravne komisije? (Ne želi.) Želi besedo predstavnik izvršnega sveta? (Ne želi.) Odpiram razpravo. Kdo želi razpravljati? Besedo ima poslanec Boris Feldin. Prosim.

**Boris Feldin:** Tovariš predsednik in tovariši poslanci. Ob tem zakonu bi opozoril samo na eno vprašanje, da bomo kasneje, ko bomo odločali, vedeli o čem sklepamo.

Pred dvema leti smo grajali dejstvo, da imamo na šolah in zavodih preveč administrativnega in računovodskega osebja. Sestavljali smo celo posebne komisije, ki bi to stanje popravile, predlagali smo poenostavitev in podobno. Na kratko pa bi rekel, da se je »tresla gora, a rodil se je miš«. Dejansko je ta predlog zakona samo uzakonitev stanja. Ne moremo pričakovati s sprejemom tega zakona kakršnokoli zmanjšanje računovodskega osebja na šolah. Lahko pride le do povečanja, zlasti tam, kjer še nimajo dvostavnega knjigovodstva, pa ga bodo sedaj morali uvesti. To pomeni, da bodo večji stroški. Ne vem zakaj smo potem rabili dve leti, da smo to ugotovili. Leta 1968 je namreč izšel zvezni zakon. Čeprav je v gradivu navedeno, da so to ugotovljale posebne komisije, poročila o delu teh posebnih komisij, kjer bi bilo jasno razvidno, da so se pokazali drugačni rezultati, kljub temu nismo dobili.

Tudi ni res, da večina šol že vodi dvostavno knjigovodstvo in da je zakon pravzaprav le uzakonitev sedanjega stanja. Nasprotno, ravno čakali smo, da bo ta zakon poenostavil vse tiste stvari, ki bi se lahko poenostavile. Govorim predvsem za področje šolstva. Seveda je vse tisto, kar je nujno da družba evidentira, v zakonu navedeno. Zakon govori, da je neka olajšava že v tem, da zavodom ne bo potrebno po devetih mesecih delati poslovnega uspeha, ampak samo za pol leta. To je enkrat manj ali eno poročilo manj, kot je bilo dosedaj. Pri tem se zakon sklicuje, da je ta polleten uspeh nujno potreben zato, da se lahko potem dobro planira za naslednje leto. Po mojem bi se poslovni uspeh na šolah lažje ugotavljal konec avgusta. Vemo, da prav v času počitnic nastajajo novi stroški, ki jih je treba evidentirati. Potemtakem prvih šest mesecev ne kaže slike, ki bi bila dovolj jasna za planiranje potreb v naslednjem letu.

Zato tak zakon ne morem podpirati, ker mislim, da ni prinesel tistega, kar smo od njega pričakovali. Zakon je le posnetek tistega, kar bi lahko veljalo že pred dvema letoma. Hvala.

**Predsedujoči Miloš Poljanšek:** Hvala lepa, tovariš Feldin. Ali še kdo želi besedo? Ali bo predstavnik predlagatelja komentiral to pripombo?

Poslancu Feldinu bo odgovorila tovarišica Dragica Dekleva, pomočnik republiškega sekretarja za finance.

**Dragica Dekleva:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zakon, ki je danes pred vami, je dejansko v dolgi zakasnitvi, ker bi bil resnično lahko sprejet takoj po sprejemu temeljnega zakona. Federacija je s temeljnim zakonom prepustila republikam možnost, da uvedejo odmike od kontnega plana za delovne organizacije družbenih služb.

V naši republiki je bila tako dolga razprava prav zato, ker smo prvotno menili, da bi za posamezne vrste družbenih služb uvajali poseben kontni plan. Praksa v drugih republikah, kjer so uvedli različne kontne plane pa je pokazala, da imajo veliko težav, da vsi spreminjajo že sprejete zakone in da jih prilagajajo kontnim planom delovnih organizacij.

Pripomba, ki jo navaja tovariš poslanec se nam zdi v praksi nekoliko drugačna. Po informacijah zveze knjigovodij v Sloveniji, ki prireja že vrsto let seminarje za delavce, zaposlene v teh službah, so te delavce usposabljali in organizirali te seminarje prav v duhu knjigovodstva, ki je veljaven za gospodarske delovne organizacije. V razgovoru z njimi smo ugotovili, da bi bilo nesmiselno iskati nove oblike. Pravilneje je, da zadržimo enoten kontni plan in reguliramo odmike samo v tistih oblikah, kjer menimo, da so za te službe primerne. Tudi glede dodatnega dela imamo polno zagotovilo Zveze združenja knjigovodij, da je cela vrsta šol že uvedla dvojno knjigovodstvo. Ta predlog zakona je bil v razpravah že vrsto let, tako da so le redke manjše šole, ki vodijo še tako imenovano proračunsko knjigo. Kolikor pri njih knjigovodstvo povzroča določene probleme, bodo lahko knjigovodstvo organizirale prek temeljnih izobraževalnih skupnosti, ki imajo za to strokovne moči in ne bo potrebno zaposlovati novih moči.

Po našem mnenju bi ravno z iskanjem novega kontnega plana povzročili mnogo večje težave in razlike, ker bi morali posebej izdelati kontni plan za prosvetno-kulturno dejavnost in posebej za socialno-zdravstveno dejavnost. V okviru enotnega kontnega plana pa lahko iščemo le tiste analitične konte, ki so potrebni za obravnavanje, oziroma zasledovanje razvoja v teh družbenih službah. Hvala.

**Predsedujoči Miloš Poljanšek:** Hvala lepa, tovarišica Dekleva. Še kdo, prosim? Besedo ima poslanec Vlado Uršič.

**Vlado Uršič:** Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Imam samo eno vprašanje. Na seji kulturno-prosvetnega zbora sem ob sprejemu programa, za razdobje september 1970—julij 1971 dal pripombo k programu. Za poglavje, ki se nanaša na finančno poslovanje, sem dal predlog, da naj se poenostavi finančno poslovanje v zavodih, vključujoč tudi šolske zavode. Naš zbor je to sprejel v program dela za letošnje leto, sedaj pa sprejemamo zakon o knjigovodstvu, kjer je kontni plan prilagojen gospodarskim organizacijam. Kakšen smisel ima predlog, ki je bil sprejet v našem zboru, ko sedaj sprejemamo zakon o knjigovodstvu delovnih organizacij, ki opravljajo dejavnost družbenih služb? Hvala lepa.

**Predsedujoči Miloš Poljanšek:** Hvala lepa. Mislim, da je tovariš Uršič sprožil vprašanje, ki sodi v okvir programa dela prosvetno-kulturnega



zboru. V tem trenutku je težko zavzemati stališče do delovne orientacije kulturno-prosvetnega zbora. Nujno je, da rešujemo vprašanje knjigovodstva enotno, kar nam je pojasnila tudi tovarišica pomočnica republiškega sekretarja za finance. Dokler nam argumenti ne nakažejo nove možnosti za racionalnejše rešitve, menim, da bi vendarle sprejeli takšen zakon. Prosim, še kdo želi razpravljati? Prosim, besedo ima tovariš Ludvik Činč.

Ludvik Činč: Tovariš predsednik, tovariši poslanci in poslanke! Glasoval sem proti skrajšanemu postopku, zaradi tega, ker imamo v našem zboru ta zakon na programu za prihodnje leto. No, glede na to, da je izglasovano, da se zakon sprejme po skrajšanem postopku, menim, na podlagi svojih izkušenj, da je dosedanje stanje skrajno nemogoče. To zaradi tega, ker v šolah in drugih zavodih, ki so vodili proračunsko knjigo, knjigovodje niso mogli sestaviti zaključnega računa, ki je bil pa predpisan tako, kot ga zahteva kontni plan, ki ga uporabljajo gospodarske organizacije. Zato je treba sedaj reči, ali menimo, da je res boljše, da imajo vsi zavodi enotne kontne plane in vse tiste kontne razrede kot proizvodne organizacije, ki ugotavljajo svoj proizvodni uspeh. Za šole prav gotovo, ker so dotirane oziroma proračunske ustanove, ni potrebno tako knjigovodstvo. Morda bi kazalo uvesti poseben sistem knjigovodstva za te službe in s tem seveda tudi predpisati posebne obrazce za zaključne račune. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Činč. Še kdo, prosim? (Ne javi se nihče.) Kolikor ne, dajem kljub pomislekom, ki so bili izrečeni predlog zakona na glasovanje. Še prej pa se moramo opredeliti do amandmaja zakonodajno-pravne komisije. Kdor je za predloženi amandma, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (23 poslancev se je vzdržalo.) Ugotavljam, da je amandma z večino glasov sprejet.

Sedaj prehajamo na glasovanje o predlogu zakona. Kdor je za sprejem predloga zakona, naj, prosim, dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Hvala. Kdo je proti? (15 poslancev.) Kdo se je vzdržal? (40 poslancev.) Ugotavljam, da je zakon z večino glasov sprejet.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, na osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji.

Izvršni svet predlaga, naj Skupščina SR Slovenije obravnava predloženi osnutek zakona v smislu členov 294. in 296. poslovnika Skupščine SR Slovenije po skrajšanem postopku. Preden bi prešli na ekspoze podpredsednika izvršnega sveta, tovariša Vinka Hafnerja, bi vas rad opozoril na gradivo, ki ste ga prejeli v zvezi s to točko dnevnega reda.

Gre za mnenja in stališča zasedanj delegatov občin. Vprašujem navzoče poslance, ali želite odmor, da se podrobneje seznanite z gradivom, ki ste ga prejeli? (Večina poslancev zahteva odmor.) Odrejam 45-minutni odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 10.50 in se je nadaljevala ob 11.35.)

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Nadaljujemo delo. Mislim, da je prav, da najprej glasujemo o predlogu, ki se nanaša na postopek. Izvršni svet

je namreč predlagal, da sprejmemo osnutek zakona po skrajšanem postopku. Kdor je za skrajšani postopek, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Kdo je proti? (19 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (12 poslancev.)

Ugotavljam, da je zbor sprejel skrajšani postopek, ker je zanj glasovala večina navzočih poslancev.

O osnutku zakona je razpravljala začasna komisija enotnega zbora za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, katerih poročila ste prejeli. Za svojega poročevalca je določila poslanca Janeza Vidmarja. Želi tovariš Vidmar še ustno obrazložiti stališče komisije? (Ne želi.)

O osnutku zakona so obravnavali tudi delegati občin na svojem 8. zasedanju. Mnenje zasedanja delegatov ste dobili na klopi in se z njim utegnili tudi seznaniti. Želi morda predstavnik zasedanja delegatov občin, še ustno obrazložiti stališče delegatov? (Da.) Besedo ima predstavnik zasedanja delegatov občin, tovariš Vinko Gobec. Prosim, tovariš Gobec.

Vinko Gobec: Tovariš predsednik, tovariši poslanci in tovarišice poslanke! Zasedanje delegatov občin dne 2. 11. je bilo ustvarjalno in izredno živahno, predvsem pri obravnavi osnutka zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Osnutek zakona so navzoči delegati podprli zato, ker se pristopa k razreševanju problemov manj razvitih območij, na podlagi lastnih prizadevanj občanov, delovnih organizacij in z ugodnejšimi pogoji, ki naj jih republiška skupščina zagotovi pri stimuliranju gospodarskega razvoja teh območij z beneficirano obrestno mero, z davčnimi in prispevnimi olajšavami, s posebno stimulacijo za razvoj kmetijstva po posebnem predpisu, ki trenutno še ni znan, s finančno in strokovno pomočjo pri izdelavi investicijskih in razvojnih programov in s sodelovanjem pri graditvi infrastrukturnih objektov, ki so pomembni za družbenoekonomski razvoj manj razvitih območij. To pomeni, da pričenjamo realno in učinkovito, na podlagi ekonomskih ukrepov, pospeševati razvoj manj razvitih območij. Izražena je bila podpora prizadevanjem, da končno pričenjamo na sistematičen način razreševati številne probleme manj razvitih območij v SR Sloveniji, da celotna družbena skupnost omogoči skladnejši, družbenoekonomski in socialni razvoj vse republike.

Večina delegatov je zato podprla predlog, da se osnutek zakona čimprej sprejme. Različna mnenja delegatov so bila izražena predvsem zato, ker po mnenju nekaterih, posamezne rešitve niso najbolj ustrezne oziroma ne zagotavljajo bistvenih premikov razvoja manj razvitih območij. Mnenja delegatov so bila deljena predvsem glede predloženih kriterijev, ki uvrščajo občine v manj razvita območja Slovenije, čeprav je večina delegatov podprla predlagane kriterije in se zavzela za proučitev dodatnih kriterijev:

1. Osnutek zakona naj bi upošteval poprečno stopnjo rasti od leta 1962—1969, ki je bila izpod 6 %.

2. Občine naj bi diferencirali na dve skupini, in sicer: v prvi skupini naj bi bile tiste občine, ki bi spadale sem na podlagi štirih kriterijev: 60 % poprečni narodni dohodek v Sloveniji in nižja letna stopnja rasti od 6 %, delež kmečkega prebivalstva in števila zaposlenih, kot predlaga osnutek zakona. V drugi skupini pa naj bi bile tiste občine, ki bi dosegle le dva od predlaganih štirih kriterijev.

3. Namesto predvidene višine narodnega dohodka, bi bilo boljše upoštevati kriterij 60 % poprečnega narodnega dohodka na prebivalca v Sloveniji.



4. Upoštevalo naj bi se tudi število, oziroma procent socialno podpiranih občanov.

5. Mreža infrastrukturnih objektov, republiške ceste, kanalizacije, vodovodno omrežje, višina narodnega dohodka kmečkega prebivalstva.

6. Določiti bi morali tudi spodnjo mejo površine nerazvitega območja.

To so dodatni kriteriji, ki naj bi se proučili v zvezi s predlaganim osnutkom zakona.

Trije delegati so v celoti zavrnilo predložene kriterije in pristop k reševanju manj razvitih, s predlogom, da naj znanstvene institucije določijo krog manj razvitih območij. Delegati, ki so podpirali predložene kriterije in predlagali dopolnitve, so izhajali predvsem iz tega: da so trije predloženi kriteriji enakovredni in da mora občina izpolnjevati vsaj dva kriterija, da se uvrsti v manj razvito območje. Kriteriji: narodni dohodek na občana, delež kmečkega prebivalstva in zaposlenost, so komplementarni kriteriji, ki sicer niso idealni, so pa vendar lahko vzorčni.

Povsem razumljiva so različna gledanja na predložene kriterije, ker imamo številna manj razvita območja in bi želeli, da bi se v čimvečji meri in čimprej razreševali problemi v teh območjih. Delegati so bili deljenih mnenj tudi glede teritorialne delitve manj razvitih območij. Pet delegatov se je zavzemalo za določitev teritorialnega obsega na podlagi geografskih območij, ker meje občin pogosto sekajo območja s podobno razvojno problematiko, kot je Kozjansko, Kras, Haloze, Brkini itd.

Pet delegatov se je zavzemalo za to, da se reševanje manj razvitih območij obravnava v okviru občine, kot temeljne družbeno-politične skupnosti. Menili so, da je to edino realno, racionalno in v skladu s prizadevanjem in hotenjem manj razvitih območij. Posredno pa so tudi ostali delegati podpirali občino kot osnovnega nosilca razvoja manj razvitih območij. To so utemeljevali s sledečimi razlogi:

- spremljanje statističnih podatkov je mogoče le na območju občine;
- srednjeročni programi razvoja se izdelujejo za območja občin;
- nadaljnji razvoj komunalnega sistema je neločljivo povezan z občino, saj je občina temeljna družbeno-politična skupnost v republiki.

Verjetno tudi ni za podcenjevati dejstvo, da imamo ali ustanavljamo medobčinske svete, ki bi lahko tudi širše obravnavali in razreševali razvojno problematiko.

Dilema, občine ali območja obstaja tudi zato, ker so predvidena sredstva tisti argument, ki bo določal, ali se naj v manj razvito območje vključi več ali manj občin, večje ali manjše območje Slovenije. Postavlja se tudi vprašanje, kaj je manj razvito območje s stališča mednarodne ekonomske teorije, s stališča ekonomske teorije Jugoslavije in s stališča ekonomske teorije Slovenije?

Družbenoekonomski pogoji v Sloveniji nas silijo v to, da se zavzemamo za tisto, kar bo manj razvitim območjem omogočilo učinkoviti razvoj, da bodo predvideni ukrepi rodili pričakovane rezultate.

Regionalne infrastrukturne objekte naj se načrtuje in izvaja v interesu širših območij. Delegati so predlagali številne predloge, ki so obravnavani v predloženem gradivu.

Med pomembne predloge sodi tudi odnos bank pri investiranju v manj razvito območje. Delegati so predlagali, da bi moral biti obvezni delež investitorjev pri najetju kreditov na manj razvitih območjih manjši od 70 %. Vendar so bili mnenja, da bo moral pri tem biti odločujoči faktor družbeni dogovor

nosilcev investicij in bank, ne pa zakonska določila. Ravno tako je bil predložen predlog za ustanovitev posebnega sklada za pomoč manj razvitim območjem, ki ga delegati niso podprli.

Številne konkretne pripombe k posameznim členom osnutka, ki so predložene v gradivu, so bile sprejete z večino. Delegati so menili, da je pomanjkljivost osnutka v tem, da ni predložena kvantifikacija za območja oziroma občine, ki sodijo v manj razvita območja in da ni izdelana skupna kvantifikacija sredstev, ki bodo na razpolago za stimuliranje razvoja manj razvitih. Osnutek zakona bi moral predvidevati: a) koliko bo na razpolago sredstev za beneficirano obrestno mero najemanja kreditov, b) koliko bo na razpolago sredstev za davčne in prispevne olajšave, c) koliko sredstev bo na razpolago za posebno pomoč pri razvoju kmetijstva in č) koliko sredstev bo na razpolago za razvojno-investicijske programe družbenoekonomskega in socialnega razvoja manj razvitih območij.

Zaradi navedenega je zasedanje delegatov izvolilo posebno grupo, ki bo spremljala razpravo v vseh samoupravnih strukturah Slovenije ter skušala združiti in po možnosti uskladiti med seboj razhajajoče se pripombe ter jih predložila predlagatelju osnutka, da jih obravnava in upošteva pri končni izdelavi zakona. Prepričan sem, da je v našem skupnem interesu, zlasti pa v interesu manj razvitih, da se osnutek zakona sprejme in da se vključijo strokovne institucije pri proučevanju predlaganih pripomb in predlogov delegatov občin. Družbeno-politično bi bilo nevzdržno, da bi sedaj v Sloveniji želeli biti vsi manj razviti.

Delegati občin so na zasedanju ugotovili, da so o osnutku zakona široko in ustvarjalno razpravljali tudi v občinskih skupščinah, v družbeno-političnih organizacijah in v drugih samoupravnih strukturah občin in regij. Poslanci pa boste odločili na podlagi navedenih pripomb, predloženih gradiv o sprejemu, oziroma dopolnitvi predloženega osnutka. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Gobec. Dajem besedo predstavniku izvršnega sveta, tovarišu podpredsedniku Vinku Hafnerju. Prosim, tovariš Hafner.

Vinko Hafner: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da vam prečitam poročilo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Enako poročilo bo dano jutri tudi na seji republiškega zbora. Osnova predlaganega osnutka zakona so znana politična izhodišča o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Ta izhodišča vsebujejo tudi teze o manj razvitih območjih v SR Sloveniji in druga gradiva strokovnih institucij, ki so jih obširno obravnavali odbori Skupščine SR Slovenije, Socialistična zveza delovnega ljudstva, izvršni svet in njegovi odbori, Zveza sindikatov Slovenije, občinske skupščine in drugi.

Preden podrobneje obrazložimo načela osnutka zakona, moram opozoriti na nekaj splošnih družbenih in političnih vidikov, ki so nas vodili pri njegovem sestavljanju. Na probleme manj razvitih območij v Sloveniji gledamo tako, da upoštevamo naše specifičnosti in hkrati razmišljamo tudi o razvoju manj razvitih območij v Jugoslaviji.

Med našimi specifičnostmi moramo zlasti upoštevati, da smo dežela z veliko disperzijo in veliko zastarelostjo proizvodnih kapacitet, da imamo že



sedaj sorazmerno visok odstotek zaposlenega prebivalstva in veliko dnevno migracijo delovne sile, da zaposlujemo znatno število ljudi iz drugih republik, da imamo kljub uradno registriranim nekaj tisoč nezaposlenih res opravka z velikimi potrebami po novi delovni sili in da je agrarna prenaseljenost in nizek odstotek zaposlenosti na nekaterih manj razvitih področjih le relativnega pomena. Poleg tega imamo za naše materialne zmogljivosti razmeroma visoko raven zdravstvenega varstva in izobraževanja, kar terja velika družbena sredstva, ki jih že sedaj prelivamo na celotnem nacionalnem prostoru in tako zmanjšujemo socialne razlike med posameznimi območji. To so le nekatere specifičnosti naše republike, ki jih ne moremo zanemariti pri sestavi osnutka tega zakona. Hkrati nam mora biti jasno, da namen zakona ni reševanje vseh teh problemov. Njegov osnovni namen je, da se manj razvitim območjem v SR Sloveniji z ustrezno dolgoročno družbeno politiko in aktiviranjem lastnih sil omogoči spreminjanje njihove ekonomske in socialne strukture.

Drug pomemben vidik, ki je bil upoštevan pri sestavljanju osnutka, je ekonomski pristop in ekonomska logika, kar praktično pomeni, da s pospeševanjem razvoja manj razvitih območij ne želimo ustvarjati političnih tovarn. Predvsem je treba povezovati ta območja z njihovimi razvojnimi centri, ne bi pa smeli podpirati teženj za graditev tovarn v vsaki vasi, ker so te težnje zastarele in gospodarsko neopravičene. Bistvo našega ekonomskega pristopa torej ni v izenačevanju splošne gospodarske rasti v vseh območjih republike ali še v večji disperziji industrializacije, ker je to v nasprotju z ekonomsko smotrnostjo, temveč v pospeševanju tistih gospodarskih zmogljivosti manj razvitih območij, ki so upravičene glede na prirodne pogoje, razpoložljivi zemljiški, stanovanjsko-komunalni fond, delovno silo ter druge pogoje.

Čeprav prevladuje v osnutku zakona ekonomski interes, je naš končni cilj čimvečja socialna enakost. Pri tem pa je treba razlikovati dve poti do tega cilja, in sicer ekonomsko, ki naj mobilizira lastne sile in neposredno finančno pomoč, ki jo dajemo na primer za izobraževanje ter zdravstveno in socialno varstvo. Bistvo tega pristopa je povečanje socialne in teritorialne mobilnosti prebivalstva, to je v ustvarjanju temeljnih izobraževalnih, zdravstvenih in prometnih pogojev, da se prebivalstvo teh krajev lahko enakopravno vključuje v splošni napredek svoje regije in celotne republike.

Pri sestavljanju osnutka zakona smo iskali ravnotežje med čustvi in željami ter možnostmi, ki jih danes imamo. Zato na zakon ne gledamo kot na abstraktno, humanitarno akcijo ali znanstveno razpravo, temveč kot na zelo konkreten družbeni in politični dogovor. Zakon zato ne sme biti predmet političnih špekulacij, niti ne predmet obljub in nerealnih pričakovanj.

Izvršni svet zato ne bi mogel sprejeti predlogov in zahtev, ki bi bile izven omenjenih splošnih družbenih in političnih vidikov. Izvršni svet jih ne bi mogel sprejeti zato, ker so nerealni in v nasprotju z ekonomskimi zakonitostmi našega razvoja, predvsem koncentracijo proizvodnih sredstev, urbanističnim razvojem in mobilnostjo delovne sile. Nerealna pričakovanja bi nam lahko več škodila kot koristila. Dosedanji razvoj nas je privedel do spoznanja, da bi bilo potrebno reševati probleme hitrejšega razvoja manj razvitih območij bolj sistematično in sistemsko. Pri tem pa je seveda nujno, da se upoštevajo dosedanje oblike in vsebina pomoči, predvsem na področju izobraževanja, socialnega zdravstva in kmetijstva.

Osnutek zakona temelji na načelu, da je potrebno pri oblikovanju sistema pospeševanja razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji izhajati iz bistva



našega družbenoekonomskega sistema. V tem smislu osnutek zakona določa, da k hitrejšemu razvoju teh območij prispevajo predvsem zainteresirane občine, delovne organizacije in njihove asociacije, poslovne banke ter prirodna regionalna središča. Republika Slovenija bo sodelovala predvsem pri oblikovanju splošnih pogojev razvoja, zlasti infrastrukture, izobraževanja in zdravstva, s spodbujanjem ekonomskega prelivanja sredstev gospodarstva in posameznikov, s pomočjo na področju socialne politike ter s sodelovanjem pri izdelavi investicijskih in razvojnih programov ter projektov.

Pri ustvarjanju pogojev razvoja, to je razvoja infrastrukture in izobraževanja, bi republika sodelovala predvsem prek samoupravnih mehanizmov, to je republiške izobraževalne skupnosti, cestnega in vodnega sklada ter republiške skupnosti otroškega varstva. Pri ostalih posegih pa bi republika sodelovala s sredstvi svojega proračuna.

V nadaljevanju obrazložitve osnutka zakona obravnavamo problem določanja teritorialnega obsega manj razvitih območij v SR Sloveniji. Tudi v vseh dosedanjih razpravah je bilo poudarjeno, da je to eno najpomembnejših vprašanj. Glede teritorialne osnove za določanje manj razvitih območij obstajajo različni pogledi.

Po osnutku zakona naj bi bila teritorialna osnova za ugotavljanje splošne razvitosti občina, in to iz naslednjih razlogov:

- ustavni koncept naše družbeno-politične ureditve temelji na občini kot temeljni družbeno-politični skupnosti in celici komunalnega sistema, v kateri se v največji meri prepleta interes proizvajalca in občana, njegovega delovnega mesta in bivališča. Poleg tega so bili pri oblikovanju občin že prisotni vsaj minimalni gravitacijski elementi;

- pristojnosti občine so bistvenega pomena pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij, kar še zlasti velja za njihovo vlogo pri razvijanju družbene dejavnosti;

- v obstoječem gospodarskem sistemu je velik del izvajanja ukrepov republike povezan s teritorijem občine;

- primerljivi statistični prikazi in podatki o stopnji razvitosti so danes zagotovljeni le v okviru občin in republike, v manjši meri tudi za naselja, ne obstajajo pa za geografska območja, torej tudi ne za tista, ki bi jih mogli opredeliti kot manj razvita.

V dosedanjih razpravah so bili tudi predlogi, da naj bi bila teritorialna osnova za opredeljevanje manj razvitih območij širša od občine. Namesto njih so bile predlagane ekonomske regije ali geografska območja.

Predlog, da naj bi bila teritorialna osnova ekonomska regija, ima svojo utemeljenost predvsem v ekonomskih aspektih pospeševanja manj razvitih območij, ki v večini primerov presegajo občinske okvire. Tak pristop bi bil načelno sicer sprejemljiv, vendar pa izračuni kažejo, da se v okviru ekonomskih regij v večini primerov manj razvita območja skrijejo v poprečni stopnji razvitosti regije. Takšna usmeritev bi precej zožila reševanje problema dejansko manj razvitih območij in bi nas lahko navedla na napačne zaključke pri določanju politike do teh območij. Da se je predlagatelj v osnutku zakona opredelil za občino kot teritorialno osnovo pri ugotavljanju stopnje razvitosti, ne pomeni, da s tem izključuje regionalni pristop v izvajanju politike razvoja manj razvitih območij, kar se kaže predvsem pri razvijanju infrastrukture.

Na regionalni aspekt pospeševanja razvoja manj razvitih območij navaja tudi zasnovana politika policentričnega razvoja naše republike. Zato osnutek



zakona pri tem upošteva vlogo regionalnih centrov. K reševanju problemov regionalnega razvoja lahko prispeva tudi medobčinsko sodelovanje.

Povsem drugačni so predlogi, da naj bi bila teritorialna osnova za določanje stopnje razvitosti geografska območja kot na primer Kozjansko, Brkini ipd. Njihova utemeljitev je predvsem v tem, da so nekatera manj razvita območja razdeljena na več občin, med katerimi nekatere zaradi ugodnejšega poprečja stopnje razvitosti ne bodo uvrščene med manj razvite. Tako nekateri manj razviti deli občin, ki so del širšega, manj razvitega geografskega območja, ne bi bili deležni predvidenih posegov za pospeševanje razvoja.

V zvezi s tem omenjamo več problemov.

Dokler pretekajo razprave o pospeševanju razvoja na splošno, se zde geografska območja v neki meri sprejemljiva. Ko pa poskušamo določiti, katera so ta območja in do kam segajo, ugotovimo, da jih ni mogoče tako določno opredeliti, da bi bili lahko podlaga za ukrepanje. Geografska območja so v nekaterih primerih glede stopnje razvitosti sicer homogena, vendar pa ekonomsko-gravitacijsko pripadajo različnim ekonomskim regijam. Tako na primer zahodni del Kozjanskega gravitira proti celjski regiji, južni del pa proti spodnjemu Zasavju. Podobno tudi Brkini ekonomsko-gravitacijsko niso enotno območje. Pri pospeševanju razvoja geografsko sicer enotnih območij, bi zato morali upoštevati tudi njihovo gravitacijsko pripadnost. Opredeljevanje pomoči samo na geografska območja bi izključilo upoštevanje ekonomsko-gravitacijskih teženj in bi zato pomenilo preozko reševanje posameznih ukrepov. S tem bi nastale umetne pregrade normalnim gospodarskim tokovom.

Poleg navedenega je treba ugotoviti, da so statistični podatki za geografska območja zelo težko ugotovljivi in zato zelo nezanesljivi. Tudi zaradi teh momentov smo se odločili za občine, kot teritorialno osnovo za določanje manj razvitih območij. To pa ne pomeni, da osnutek zakona preprečuje nekatere posege republike na tistih manj razvitih območjih, ki ne bodo vključena v manj razvite občine na osnovi predlaganih kriterijev.

V zvezi s tem omenjamo, da so za nekatera manj razvita geografska območja, kot na primer za Brkine in Kras, potrebni predvsem posegi na področju infrastrukture, zlasti cestnega omrežja, izobraževanja, kmetijstva in socialne politike, za katere osnutek zakona predvideva širši regionalni pristop oziroma je to urejeno s posebnimi republiškimi predpisi. Reševanje tovrstnih problemov terja sodelovanje med posameznimi občinami, ki vključujejo delo širših, manj razvitih geografskih območij, kot tudi sodelovanje med občinami in sodelovanje med njimi in drugimi dejavniki pri reševanju problemov razvoja teh območij. Pri tem bodo imeli posebno vlogo tudi regionalni prostorski in drugi programi razvoja posameznih območij, izdelani na ekonomski podlagi. V take dogovore in izvajanja razvojnih programov za manj razvita območja bi se v določenem obsegu vključila tudi republika.

Različna mnenja so se v dosednjih razpravah pojavljala tudi glede kriterijev, na podlagi katerih bi ugotavljali manj razvite občine. V osnutku zakona so predlagani naslednji trije kriteriji:

- manj kot 5000 dinarjev narodnega dohodka na prebivalca;
- več kot 40 % kmetijskega prebivalstva v skupnem številu prebivalstva;
- manj kot 20 % zaposlenih v primerjavi s skupnim prebivalstvom, pri čemer je treba upoštevati tudi dnevno migracijo delovne sile.

Navedeni kriteriji imajo res restriktivni učinek in zaradi tega zelo omejujejo število občin, ki naj bi jih obravnavali kot manj razvite. Za tako izhodišče smo se odločili predvsem iz dveh razlogov in sicer:

– teritorialni obseg naj ne bi bil preširok in naj bi vključeval samo tiste občine, ki praktično nimajo lastnih možnosti za hitrejši razvoj. Za tako stališče se je opredelila tudi večina udeležencev dosednjih razprav;

– republiška sredstva so in bodo vedno omejena, zato njihova učinkovita uporaba ne dovoljuje široke razpršitve. Tu je treba poudariti že sprejeto načelo razbremenjevanja gospodarstva in njegove materialne krepitve, kar vpliva na oblikovanje sredstev republike; razen tega je treba upoštevati sedanje napore za stabilizacijo celotnega gospodarskega razvoja, ki ne dovoljujejo povečevanja splošne potrošnje na ravni republike in zahtevajo racionalno trošenje sredstev. Republika namreč nima svojih posebnih virov sredstev, saj njena sredstva izvirajo iz gospodarstva oziroma iz območja celotne republike. Zato vsa ta koncentracija in prerazdelitev družbenih sredstev ne pomeni nič drugega, kot prelivanje sredstev od njihovih virov, k mestom porabe.

Na podlagi predlaganih kriterijev bi bilo za obdobje 1971 do 1975, za katero naj bi veljal zakon, uvrščenih po sedaj razpoložljivih podatkih, med manj razvite, naslednjih 11 občin: Gornja Radgona, Lenart, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Ormož, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Trebnje, Črnomelj in Ptuj.

Po preteku petletnega obdobja bi na novo opredelili absolutne kriterije in na njihovi podlagi določili manj razvite občine za naslednje srednjeročno obdobje. V zvezi s kriteriji za določanje stopnje razvitosti, je bilo v dosedanjih razpravah predlagano, naj bi njihovo število razširili še z nekaterimi drugimi, da bi tako morda objektivneje opredelili manj razvite občine. V tezah o manj razvitih območjih v SR Sloveniji, ki jih je izvršni svet predložil v razpravo skupščinskim odborom junija letos, je bilo uporabljeno večje število kriterijev. Razlog, da so v osnutku zakona le trije kriteriji, je predvsem v tem, da so si rezultati različnih metod, ob upoštevanju različnega števila kriterijev za skupino manj razvitih občin zelo podobni. Devet istih občin je pri uporabi raznih metod in kriterijev vedno med manj razvitimi, kar dokazuje, da so te občine v vsakem primeru objektivno najmanj razvite. To je po našem mnenju tudi dokaz za upravičenost predlaganega pristopa. Upoštevati je treba, da nobena metoda ni absolutno objektivna in da so za tiste občine, ki so na meji določene stopnje razvitosti, vedno problemi glede njihove uvrstitve. Ti problemi nastajajo ne glede na višino postavljene meje, ki opredeljuje neko območje za manj razvito.

Tudi vsak kriterij za določanje stopnje razvitosti ima določene slabosti. Te slabosti pa se v pretežni meri kompenzirajo z uporabo več kriterijev. To velja tudi za predlagane tri kriterije.

Občine, ki izpolnjujejo vsaj dva predlagana kriterija, bi dobile vse vrste pomoči, ki jih daje republika. Hkrati osnutek zakona omogoča, da bi večje število občin oziroma območij dobilo nekatere vrste pomoči na področju infrastrukture, kmetijstva, izobraževanja in socialne politike. To je seveda odvisno od specifičnosti potreb posameznih območij. Zato osnutek zakona prepušča posameznim samoupravnim organizmom oziroma posebnim predpisom, ki obravnavajo prelivanje sredstev na posameznih področjih, določitev širšega teritorialnega obsega manj razvitih območij. V letu 1970, so na primer dobile temeljne izobraževalne skupnosti v 33 občinah dopolnilna sredstva od repu-



bliške izobraževalne skupnosti večje ugodnosti pri beneficiranju obrestne mere za kredite zasebnim kmetom, pa je dobilo 35 občin itd.

Bistvenega pomena pri določanju zgornje meje, do katere so posamezne občine še manj razvite, je vprašanje, ali naj bo meja opredeljena glede na neko poprečje, na primer Slovenije ali Jugoslavije, ali pa naj bo določena v absolutni vrednoti. Metoda relativnih razmerij oziroma poprečij bi vodila nerazvitost v neskončnost, ne glede na dosežene rezultate v razvoju. Zato smo se odločili za določanje absolutne vrednosti, do katere se neka občina še šteje za manj razvito. Ko bo izpolnjevala določene absolutne vrednosti kriterijev, občina ne bo več obravnavana za manj razvito. Razumljivo je, da mora biti absolutna vrednost določanja meje manj razvitosti taka, da omogoča vsaj minimalne pogoje za hitrejši razvoj brez dodatnih posegov širših družbenih skupnosti. To ne pomeni, da taka območja po potrebi ne bi bila tudi po prekoračitvi vrednosti kriterijev deležna nekaterih republiških posegov v zvezi z razvojem izobraževanja, cestnega omrežja, socialno-zdravstvenega varstva itd.

Določanje manj razvitih območij, na podlagi absolutnih meril, ki so predlagana v osnutku zakona, pomeni odstopanje od relativnih izhodišč, ki zaenkrat veljajo pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Jugoslaviji. Sodimo, da je predlagani pristop ekonomsko bolj upravičen in zato tudi smotrnejši.

Ob tem se moramo zavedati, da vsa območja nimajo enakih potencialnih pogojev za vključevanje v gospodarski razvoj celotne republike in da bi bilo ekonomsko neutemeljeno za vsako ceno forsirati enakomeren razvoj vseh območij.

Kot smo že omenili, naj bi bila vloga republike pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij predvsem v ustvarjanju pogojev razvoja, ter v spodbujanju ekonomskega priliva sredstev. Pristop je torej ekonomski, pri čemer moramo poudariti, da so se za tak način, pospeševanja razvoja, opredelile tudi same manj razvite občine. Vlaganja v gospodarske dejavnosti bi bila predvsem vezana na interes gospodarskih organizacij, da zaradi svojih ekonomskih razlogov sodelujejo pri investiranju na teh območjih.

Republika ne bo sprejemala nobenih garancijskih obveznosti, dajala bo samo nekatere olajšave in bo zato glavna odgovornost za uspešnost vlaganj predvsem na gospodarskih organizacijah in bankah. To pa je pomembna razlika v primerjavi s sedanjimi oblikami in vsebino sodelovanja federacije pri pospeševanju razvoja manj razvitih republik in pokrajin.

V jugoslovanskem merilu gre namreč ne samo za spodbujanje ekonomskega prelivanja sredstev, temveč predvsem za direktna vlaganja, čeprav v obliki kreditov pod ugodnimi pogoji. Ta način pa ne zagotavlja v zadostni meri odgovornosti za čimbolj smotrna vlaganja. Mnenja smo, da bi naš pristop k reševanju problemov manj razvitih območij v Sloveniji lahko prispeval tudi k oblikovanju novih metod sodelovanja federacije pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij v jugoslovanskem merilu, čeprav se zavedamo, da metode za ožja območja niso v celoti uporabljiva za širša območja oziroma republike.

Sredstva republike za pospeševanje manj razvitih območij so omejena. V bilanci sredstev in predlogu republiškega proračuna za leto 1971 je predvidena vsota 10 do 20 milijonov dinarjev za beneficiranje obrestne mere za kredite, za konverzijo kreditov kmetijskim organizacijam in za sofinanciranje izdelave investicijskih in razvojnih programov ter projektov.

Kljub razmeroma skromnim sredstvom pa je treba omeniti, da lahko ta sredstva pritegnejo znatna sredstva gospodarstva in bank. Pri pomoči manj



razvitih bo sodelovala SR Slovenija tudi s sredstvi, ki jih namenja za izobraževanja, so socialno in zdravstveno varstvo ter za zasebno kmetijstvo.

V letu 1970 znašajo na primer dopolnilna sredstva iz republiškega proračuna občinam za priznavalnine borem narodnoosvobodilne borbe 5 in pol milijona dinarjev. Ta sredstva so v znatni meri namenjena predvsem nerazvitim področjem, ki so imela močan delež v NOB. Osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom za zdravstveno varstvo socialno ogroženih zasebnih kmetov, ki bo v razpravi danes in jutri na pristojnih zborih Skupščine SR Slovenije, predvideva, da bo republika v ta namen prispevala v letu 1971 okoli 7 in pol milijona dinarjev. Poleg tega je zagotovljeno znatno prelivanje sredstev tudi znotraj posameznih regij z odstopljenim republiškim 12 % prispevkom iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti za izdatke obveznega zdravstvenega varstva kmetov, v znesku okoli 10 milijonov dinarjev.

V letu 1970 namenja republika prek republiške izobraževalne skupnosti za dopolnjevanje temeljnih izobraževalnih skupnosti precej večja sredstva kot doslej, in sicer okoli 120 milijonov dinarjev.

Sistem dopolnjevanja temeljnih izobraževalnih skupnosti, ki upošteva stopnjo razvitosti posameznih občin, je predviden tudi za naslednje obdobje. Namen dopolnjevanja je: čimbolj izenačiti osnovne pogoje izobraževanja na vseh območjih republike in s tem ustvariti pogoje enakih možnosti prebivalstva za pridobitev izobrazbe in vključevanje v delo. S predlaganim osnutkom zakona se še bolj poudarja vloga republiške izobraževalne skupnosti pri reševanju problemov izobraževanja na manj razvitih območjih.

Vse navedene oblike dopolnjevanja zajemajo tudi občine, ki bi bile po osnutku tega zakona opredeljene kot manj razvite, razen tega pa tudi večje število drugih občin, po kriterijih, ki jih vsebujejo že omenjeni posebni predpisi.

V bližnji prihodnosti bi morala imeti poseben pomen uvedba starostnega zavarovanja kmetov. Takšno zavarovanje namreč ne bi bilo pomembno samo zaradi reševanja socialne varnosti kmetov in razvoja kmetijstva nasploh, temveč bo pomenilo tudi precejšnje prelivanje sredstev tako na temelju splošne solidarnosti kmetov, kot tudi s precejšnjo družbeno pomočjo. S temi sredstvi bi se tudi na manj razvitih področjih povečala kupna moč prebivalstva in z njo tudi nove razvojne možnosti.

Pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij je dana pomembna vloga razvoju infrastrukture in v tej zvezi tudi programski usmeritvi cestnega in vodnega sklada SR Slovenije.

V letnih in srednjeročnih programih naj bi omenjena sklada upoštevala tudi probleme hitrejšega razvoja cestnega omrežja in vodnega gospodarstva na manj razvitih območjih. Obseg teh sredstev ne moremo sedaj opredeliti, bo pa predmet razprav, ko bomo sprejemali srednjeročni program cestne mreže v SR Sloveniji in program razvoja vodnega gospodarstva.

Pri določanju sredstev za izgradnjo infrastrukture na manj razvitih območjih bo nujno potrebno upoštevati celotni obseg sredstev skladov in tudi potrebe ostalih razvitejših področij, ki v precejšnji meri prispevajo k oblikovanju teh sredstev in imajo tudi sama dovolj velike probleme. Posebej želimo opozoriti na nekatere vidike regionalnega razvoja naše republike, ki so pomembni za določanje vloge pri razvoju manj razvitih območij. Pri tem mislimo na tako imenovana depresijska območja. To so območja, ki so sicer dosegla relativno visoko stopnjo razvitosti. Zaradi svoje enostranske gospodarske struk-



ture in zastarelosti proizvodnih sredstev pa ta območja sedaj že zaostajajo v gospodarski rasti. To so na primer: ožje mariborsko območje, ožje celjsko območje, trboveljsko-zasavsko območje, deli Gorenjske in podobno. Ker obsegajo ta območja velik del slovenskega gospodarskega potenciala, bi morali biti problemi njihovega razvoja prisotni tudi pri določanju obsega sredstev za manj razvita območja. Zagotavljanje teh sredstev namreč ni nič drugega, kot prelivanje sredstev iz razvitih na manj razvita območja. Obenem z obravnavo tega zakona bo tekla tudi razprava o bilansu sredstev republike in republiškega proračuna za leto 1971, ki bo prikazala finančne možnosti Slovenije in bo obenem tudi podlaga za konkretno določitev sredstev za njeno sodelovanje. Pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij v prihodnjem letu bo sočasnost obravnave lahko pripomogla tudi k razčiščenju nekaterih vprašanj, ki so še prisotna pri obravnavanju osnutka predlaganega zakona. Obseg republiških sredstev za razvoj manj razvitih območij v srednjeročnem obdobju od 1971—1975. leta je sedaj, pred izdelavo srednjeročnega družbenega plana in srednjeročne bilance težko določiti. Orientacijske podatke bomo predložili obenem s predlogom tega zakona.

Tovariši in tovarišice poslanci! Izvršni svet sodi, da bo uresničitev v osnutku zakona predlaganih izhodišč in načel pomenila pomemben korak pri razreševanju problema razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji in aktiviranju celotnega slovenskega gospodarskega potenciala. Nadalje meni, da je osnutek zakona kot rezultat dosedanjih razprav in naših spoznanj objektivno največ, kar lahko dosežemo pri urejanju tega problema. Zato izvršni svet predlaga, da obravnavate zakonski osnutek in podprete njegova izhodišča. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Slišali ste obširno poročilo izvršnega sveta, ki ga je dal njegov podpredsednik tovariš Vinko Hafner.

Vprašam predstavnika zakonodajno-pravne komisije ali želi ustno obrazložiti stališče komisije do osnutka zakona? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo in dajem besedo tovarišu Ivanu Goletu. Prosim, tovariš Gole.

Ivan Gole: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na podlagi 291. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije predlagam v svojem imenu in v imenu poslancev Petra Vujčiča, Jožeta Suhadolnika in Davida Jazbeca amandma k 4. členu osnutka zakona za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji.

4. člen tega zakona naj se glasi: »Skrb za razvoj manj razvitih območij je naloga Socialistične republike Slovenije, prizadetih občin samih, delovnih organizacij in njihovih asociacij ter poslovnih bank na teh območjih, oziroma na ustreznih regionalnih centrih, ki imajo neposreden interes za hitrejši razvoj teh območij. Socialistična republika Slovenija sodeluje pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij z graditvijo oziroma s sodelovanjem pri graditvi infrastrukturnih objektov, ki so pomembni za gospodarski in socialni razvoj teh območij, z davčnimi in kreditnimi olajšavami za gospodarske organizacije in posameznike, ki vlagajo svoja sredstva v gospodarske dejavnosti, ki so pomembne za gospodarski in socialni razvoj teh območij, s sofinanciranjem in strokovno pomočjo pri izdelavi investicijskih in razvojnih programov ter projektov pomembnih za gospodarski in socialni razvoj teh območij, z zagotavljanjem kreditnih sredstev za vlaganje v gospodarske dejavnosti na manj razvitih



območjih ter z usmerjanjem izvenproračunskih sredstev, za vlaganje v gospodarske dejavnosti na manj razvitih območjih.« Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Opozoril bi, da smo v fazi načelne razprave ter da bi bilo prav, da se držimo poslovnika, to je da najprej v načelu razpravljamo o osnutku zakona, nakar bi prešli k pripombam k posameznim členom.

K besedi se je priglasil tovariš Janez Kučan, ki bo obrazložil stališče Pomurja k osnutku zakona. Prosim, tovariš Kučan.

Janez Kučan: Tovariš predsednik, tovarišice poslanke in tovariši poslanci! Zadnje dni smo priča širokim razpravam, polemikam in kritikam, ki jih je sprožil osnutek predloženega zakona. Že dolgo noben predlagan zakon ni doživel toliko publicitete in toliko razprav, da se mi vsiljuje primerjava z nekoliko leti nazaj, ko smo na sestankih po občinah z zadovoljstvom ugotavljali, da smo dosegli narodni dohodek, ki nas je uvrščal med razvitejše občine. Ob tem zakonu se mi zdi, kot da vsi želijo biti manj razviti ter da vsi pričakujejo denar in pomoč ob hkratni ugotovitvi, da še ni znano, kolikšna so predvidena sredstva in od kod jih bomo dobili. Zato se mi vsilujeta vprašanji, ali bo kdo oškodovan, če bodo manj razvita območja dobila dodatna sredstva za svoj razvoj oziroma ali bodo ugodnosti, ki jih bodo nerazvita območja dobila, koristila celotni družbeni skupnosti.

V razprave o predloženem osnutku smo se vključili tudi v severovzhodni Sloveniji. Razprave so bile po občinah, imeli pa smo tudi skupen posvet regionalnih klubov poslancev Maribora in Pomurja, na katerem so sodelovali tudi predstavniki občin. Ker ima ta del Slovenije največ občin, ki bi bile po predloženih kriterijih uvrščene med manj razvita območja, menim, da vas bodo zanimala naša stališča glede tega zakona. Poskušal bom na kratko povzeti nekatera mnenja iz razprave.

Predlagatelju predloženega osnutka zakona dajemo vso podporo in menimo, da je osnutek zakona konkretizacija nujnih ukrepov na manj razvitih območjih oziroma občinah predvsem v tem, da institucionalizira in dopolnjuje že sedanje oblike medsebojne pomoči v razvoju na področju izobraževanja, zdravstvenega varstva, proračuna, otroškega varstva in deloma na področju cestnega in vodnega gospodarstva.

Osnutek ima politični in mobilizacijski pomen za manj razvita področja in bi ga kazalo sprejeti po hitrem postopku s tem, da bi sistemsko postavljenemu zakonu morali takoj slediti ukrepi v ekonomski politiki, kakor tudi konkretni ukrepi republike in vseh drugih činiteljev, ki bi lahko sodelovali v pospeševanju razvoja na manj razvitih območjih. To je sedaj tudi lažje, saj pripravljamo načrt razvoja Slovenije za obdobje 1971—1975, v katerem morajo programi za pospeševanje razvoja manj razvitih območij dobiti svoje mesto.

Kriteriji, ki so predloženi v osnutku zakona so po našem mnenju zadovoljivi in jih podpiramo. Menimo, da so kriteriji dovolj objektivni, saj ne bo nikoli mogoče postaviti takih, s katerimi bi bili zadovoljni vsi. Na našem področju ni bojazni, da bi morebitni dopolnjeni ali spremenjeni kriteriji ne zajeli naše območje, utegne pa se zgoditi, da bi s širjenjem kriterijev spremenili bistvo predloženega zakona. Hkrati menimo, da je v danem trenutku in razpoložljivih podatkih podlaga za ugotavljanje razvitosti občina, da pa je reševanje vpra-



šanja možno iskati tudi v okviru regije. Po mojem osebnem mnenju bi celo morali reševati vprašanje nerazvitosti v okviru regije.

Podpiramo osnovno misel, da je skrb za razvoj manj razvitih občin predvsem skrb prizadetih občin, delovnih organizacij in drugih činiteljev na območju občine. Za nas je ta zakon spodbuda našim prizadevanjem in podpora nadaljnjemu razvoju manj razvitih območij. Lahko rečemo, da so nerazvita območja v Sloveniji že dosedaj pokazala veliko pripravljenost ter materialno in organizacijsko sposobnost, saj smo z razmeroma skromnimi finančnimi sredstvi v okviru naših možnosti dosegli precejšen razvoj, ki zmanjšuje razlike v stopnji razvoja in zagotavlja, da bo ob usmerjanju razmeroma majhnih sredstev te razlike mogoče še hitreje in uspešneje premagovati. Naj to podkrepim z nekaterimi podatki, ki se nanašajo na občino Murska Sobota.

Kategoriziranih cest je 460,4 km, nekategoriziranih 369 km, asfaltiranih pa le 110,2 km ali 13,2 %. Za modernizacijo cest je bilo porabljeno 32 751 980 din, od tega 76,3 % iz lokalnih in 23,7 % iz republiških virov. Za potrebe vodovodov, vaških domov in vzdrževanje cest so krajevne skupnosti v zadnjih petih letih porabile 14 157 000 dinarjev, in sicer iz proračuna 4,5 milijona, krajevnega samopriskpevka 6,7 milijona, iz posojil pa 2,9 milijona dinarjev. V Pomurju skoraj ni vasi ali mesta, ki ne bi imelo izglasovanega krajevnega samopriskpevka. Za gradnjo bodoče bolnišnice smo iz prispevkov občanov in delovnih organizacij že zbrali 4 810 000 dinarjev, kar je nov dokaz, da si pomagamo z lastnimi viri, ki niso majhni, saj z obstoječimi viri ne moremo sami rešiti vsega. Zato nam je potrebna družbena pomoč, ki se predvideva po tem zakonu.

Menimo, da je reševanje tega vprašanja mogoče na podlagi lastnih iniciativ in programov, ki morajo biti usklajeni s programi razvoja Slovenije in ki morajo temeljiti na programih razširitve in modernizacije že obstoječih gospodarskih objektov. Menimo, da ima največ možnosti za razvoj tista panoga ali delovna organizacija, ki že ima kader in določeno tradicijo, povsem novi objekti pa bi bili lahko dislocirani obrati gospodarskih organizacij iz razvitejših krajev s tem, da bodo vsi investitorji deležni enakih ugodnosti. Prav tako menimo, da manjšo razvitost ne moremo odpravljati s tem, da v vsaki občini gradimo nove tovarne, temveč, da je najvažnejše, da ustvarimo pogoje za dobro izobraževanje otrok, zlasti v osemletkah. Ne bi želel govoriti o tem podrobneje, ker so vam znane razlike glede šolanja otrok na razvitih in manj razvitih območjih.

V razpravah o osnutku zakona je bilo mnogo govora tudi o tem, da bi hkrati s predlogom zakona morali dobiti tudi izračune glede sredstev, ki bi bila na razpolago za predlagane ukrepe. Zato je nujno potrebno do sprejema zakona pripraviti tudi kvantifikacije, iz katerih bo razvidno, kakšne obveznosti predloženi zakon nalaga za prihodnje srednjeročno obdobje republiškim samoupravnim skladom in republiškem proračunu.

Toliko o razpravah, ki so bile na našem območju.

Glede na to, da bo osnovna skrb za reševanje vprašanja manjše razvitosti v občinah in delovnih organizacijah ter da bo zakon le spodbujal prizadevanja manj razvitih, predlagam, da spremenimo naziv zakona v zakon o ustvarjanju pogojev za hitrejši razvoj manj razvitih območij. Prav tako podpiram predloženi amandma oziroma predgovornika in predlagam, da priporočimo bankam, ker jim v zakonu ne bo mogoče naložiti tega, da za kredite na manj razvitih območjih spremenijo pogoje kreditiranja vsaj v razmerju 50 : 50, to je za 50 % lastne udeležbe 50 % kredita. Hvala.



Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Še kdo prosim? Besedo ima tovariš Jože Lesar.

Jože Lesar: Tovarišice in tovariši poslanci! Obrazložitev, ki jo je dal izvršni svet, smo glede vsebine slišali že na nekoliko medobčinskih srečanjih. Predgovornika sem razumel, da je osnutek zakona med prebivalstvom občin, ki sodijo v manj razvita območja, ugodno sprejet. Hotel bi opozoriti, da bo pa ta zakon v vsej Primorski sprejet z velikim razočaranjem.

Celotna Primorska ima dva velika območja, ki nedvomno štejeta med najbolj nerazvite kraje, to je območje Brkinov in območje Tolminskega oziroma Trnovskega gozda. Zdi se mi, da je tovariš Hafner v obrazložitvi poudaril, da pri nerazvitih področjih gre tudi za področja, ki so najbolj krvavela v času narodnoosvobodilne borbe. Moram reči, če za koga to velja, velja to tudi za Brkine, oziroma območje Trnovskega gozda. Za mene je povsem nesprejemljivo izhodišče, po katerem so pri določanju nerazvitosti določene občine tudi zaradi tega, ker so temeljna tradicija našega ustavnega sistema, čeprav dobro vemo, da tudi bolj pomembna vprašanja ustave pogosto spreminjamo. Takšno stališče razumem tudi kot proklamacijo, da bi to strašno razdrobljenost republike na 62 občin obdržali tudi v bodoče, kot izhodišče za druge in drugosmerne ekonomske koncepcije. Menim, da je to nevdržno, saj si politično prizadevamo, da bi iz razdrobljenega komunalnega sistema ustvarili močnejše in trdnjše medobčinsko sodelovanje.

Utemeljitev, da so sedanje občine oblikovane po gravitacijskem načelu in da imamo statistične podatke le za takšna območja, je prav tako nevdržna. Pred 15 ali 20 leti in za takratno stopnjo našega ekonomskega razvoja, ko smo imeli distribucijo ne le glede razdeljevanja sredstev, temveč tudi glede blagovnih tokov, bi mogoče to bilo razumljivo. Da nimamo statističnih podatkov danes, pri tolikih izdatkih za razne naprave do mehanografskih centrov pomeni, da nismo zmožni z vso mehanografijo in razpoložljivo znanostjo zajeti in ugotoviti, kaj je pravzaprav nerazvito oziroma, da smo zelo šibko opremljeni za spopad z novimi ekonomskimi tokovi.

Kako bomo v primeru Brkinov zagovarjali ta zakon, kjer živi toliko občanov, kot je marsikje v vsej komuni in kjer so tako strahotne socialne razmere, da človeka mora čustveno prizadeti, če se tod le enkrat pelje — če se to sploh lahko. Prepričan sem, da se izvršni svet, če bo vztrajal na načelu občin, ne bo mogel izogniti težkim očitkom in da s tem zakonom ne bomo pomirili teh področij, temveč da jih bomo vznemirili in da bodo nastopila razen socialnih, ki so že, tudi politična nasprotja.

S tega mesta bi priporočil, žal nimam podatkov za to področje, mogoče bodo to imeli drugi, ki na tem področju živijo in delajo, da se izvršni svet ponovno približa dokumentaciji analiz, ki so za ta področja narejene in so bile predložene posameznim članom izvršnega sveta. Zahteva, da se ta področja skrijejo, kot je rekel tovariš podpredsednik, v ekonomski moči področnih občin, je drugi dokaz za nesprejemljivo koncepcijo in kriterije. Predstavnik zbora delegatov občin je navedel pet kriterijev, kar dokazuje, da so predloženi trije kriteriji neuporabni za politično tako občutljivo problematiko.

Izražam le to, kar sem rekel pred tednom dni na medobčinskem posvetu, in sicer, da je ta zakon v osnovi po svojem hotenju in političnem konceptu vsekakor potrebno podpreti, trdim pa, da je preveč poenostavljen. Hvala lepa.



Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Besedo ima tovariš Miran Hasl.

Miran Hasl: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Polnih 25 let je preteklo, da smo jasno in glasno ugotovili, da imamo tudi v Sloveniji nerazvita območja. Ganljivo in pretresljivo spoznanje. Ganljivo, da je do njega sploh prišlo, pretresljivo, da smo potrebovali za to spoznanje toliko časa. Če bi ocenjeval predlagani zakon s tega stališča, potem bi ob primerni skromnosti — dovolite, smo pač prosvetno-kulturni delavci — moral ugotoviti, da je boljše karkoli kot ničesar. Če pa ocenjujem predlagani osnutek kot začetek procesa, kot začetek naše dolgoročne politike, kot začetek dejanskega in bistveno spremenjenega odnosa do nerazvitosti v Sloveniji, potem z zakonom, ki je pred nami, nisem povsem zadovoljen. K izraženim mnenjem v dosedanjih razpravah želim poudariti in dodati še naslednja dejstva.

Opredeľujem se za načelo nerazvitih območij in ne občin. Območja, področja ali kakorkoli bomo to imenovali, so dejansko zemljepisno, zgodovinsko pa tudi gospodarsko celovita. To je bilo že poudarjeno. Občinske meje so vplivale na takšen razvoj zelo malo ali skoraj nič. Mi smo se — govornik pred menoj je to tudi omenil — v političnem, gospodarskem in kulturnem pogledu že opredelili za široka območja, katera včasih celo s pritiski uveljavljamo v obliki medobčinskega sodelovanja in regionalnih združenj. Spričo tega me tudi odločitve in opredelitve nerazvitosti po načelu občine ne zadovoljuje. Vsi, že navedeni dokazi in izgovori, da drugačne rešitve v danem trenutku zaradi pomanjkanja podatkov, študij in analiz ter neizdelanih instrumentov niso možne, so zame premalo prepričljivi. Upoštevajmo ugotovitve dosedanjih razprav in tu navedene kriterije pri določanju predvidenih sredstev, druge, v zakonu predvidene olajšave pa uveljavljamo v letu 1971, v okviru družbenega dogovora in ne na podlagi zakona, pri čemer lahko upoštevamo tudi predlagane nerazvite občine.

Slišal sem govoriti tudi o tem, mislim, da je to bilo v našem klubu poslancev, da naj bi ta zakon veljal samo eno leto. Mnenja sem, da zakonov s tako kratko veljavo sploh ne potrebujemo.

Kolikor pa bi se le odločili za enoletno veljavo zakona, pa zbirajmo podatke in analizirajmo, predvsem pa si predsednik in člani IS, poslanci vseh zborov, gospodarstveniki in kulturniki, šolniki, politiki, statistiki in analitiki oglejmo razmere na kraju samem in ne le na sedežu občine. Če nismo zaradi potrošniške miselnosti in preokupacij v zvezi z življenjskim standardom, inflacijo in stabilizacijo že popolnoma otopeli, nas bo srečanje s stvarnostjo in resnico streznilo, v teh zibelkah partizanstva pa tudi spomnilo na vse besede in obljube, izrečene v času vojne in po njej. Če bomo strnili vse ugotovitve in osebna spoznanja podkrepljena s poročili, analizami in podatki, potem sem docela prepričan, da se bomo prav odločili. Z družbenim dogovorom in z resolucijo, ki bi veljala za leto 1971 ter s takojšnjim pristopom k temeljiti študiji problema nerazvitih bi prišli tudi do boljše in trajnejše rešitve. Glede tega, da je trajnejša rešitev potrebna, pa smo vsi enotnega mnenja. Hvala lepa!

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala. Besedo ima tovariš Jože Dolar.

Jože Dolar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Tretjina slovenske populacije živi na nerazvitih območjih. Ta območja so predvsem raztegnjena

po višinskem svetu, po grapah daleč od centrov in kulturnih centrov in kulturnih vplivov. Nizka kulturna raven okolja v nerazvitih območjih, majhna prizadevanja staršev, preobremenjenost otrok z izvenšolskim delom, splošno mnenje o nepomembnosti izobrazbe in podobno, še posebej pa slaba materialna opremljenost zasebnega in družbenega standarda na teh območjih, pogojujejo redko naseljenost na širokem geografskem področju in v zvezi s tem večje zaostajanje v materialni in duhovni razvitosti. To je značilnost nerazvitih območij. Vzroke bi bilo mogoče odpraviti le s tako kvalitetno osnovno šolo, ki bi bila sposobna izravnati negativne vplive. Tu naj bi osnovno šolstvo razvilo najboljše šole, z najboljšimi kadri, ki bi lahko dvignili splošno izobrazbeno raven. Če razvoj ne bo šel v tej smeri, bo to še močneje kot danes oviralo gospodarski in družbeni razvoj. Zato moramo močneje resno in intenzivno delati na tem.

Nerazvita območja v Sloveniji zajemajo 22 % šoloobveznih otrok, ki zaradi mnogih vzrokov ne izkoriščajo svoje umske zmogljivosti, bodisi zaradi omenjenih kulturnih in socialnih, bodisi zaradi materialnih razmer. Zaradi tega nerazvita območja ne bodo mogla zadostiti kadrovskim potrebam tudi tedaj, če pričnemo iz skupnih sredstev intenzivno razvijati industrijo.

Nerazvita območja potrebujejo ta čas sodobno šolstvo, zdravstvo in podobno. Potrebujejo osnovne pogoje za zaposlovanje in tudi za zadrževanje strokovnih kadrov na tem območju. Ker se zavzemamo za policentrični razvoj Slovenije, je toliko bolj potrebno ukrepati v smeri spodbujanja nadarjenih. Danes se v strokovnih službah, ki se ukvarjajo z ugotavljanjem umskih zmogljivosti mladine, ugotavlja, da so potrebni koreniti premiki v smeri dviga socialnega okolja otroka zaradi razvoja njihovih dispozicij. Prav zaradi tega se zavzemam za pomoč nerazvitim in sicer v tej smeri, da mora družba močneje podpreti človeški dejavnik v razvoju in na tej podlagi graditi gospodarstvo, ob upoštevanju surovinskih, geografskih in drugih pogojev. Pomoč nerazvitim območjem v dotacijah in družbenih sredstvih ne bo dovolj velika vse dotlej, dokler ne bomo pričeli podpirati osnove, to je nadarjene, ki naj se izšolajo in ki naj potem, ko končajo šolanje, pridejo nazaj in tam že začeti proces razvijajo naprej. Hvala.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Stane Pungerčar.

Stane Pungerčar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Imel sem priložnost razpravljati o tej problematiki, ker sem poslanec tudi v Ljubljani, na področju razvitejših občin in seveda v svoji občini, ki pa je šibkeje razvita, čeprav ne sodi v okvir tega zakona. Kljub temu sem si lahko ustvaril določene poglede na predloge, ki so tu oblikovani.

Predvsem si zastavljam vprašanje, ali je sprejemljivo, da razpravljamo o tem zakonu in s tem ogradimo celotno aktivnost in akcijo v neko petletno obdobje? Zato se zavzemam za stališča, da bi moral biti ta pristop šele začetek celotnega procesa. Tako sem razumel tudi predstavnika izvršnega sveta. Tisto, kar bomo v tem petletnem obdobju premaknili iz sedanjih razmer v razvitejšo ekonomijo, v razvitejšo občino, se bo nedvomno kasneje nekje drugje pokazal proces zaostajanja. Tako gre najbrž za širšo problematiko, ki jo bo treba nenehno spremljati. Zaradi tega še enkrat poudarjam, se zavzemam za to, da bi zastavili ne le petletni, temveč dolgoročni program in dolgoročne cilje v okviru pospeševanja razvoja manj razvitih. V konkretnem primeru se postav-



ljam na stališče, da bi se morali zavzemati, če hočemo doseči določene ekonomske učinke, za to, da bi bilo v prvi fazi čim manj takih območij, ki bi jim nudili pomoč republika, občine, gospodarstvo, banke itd. Zavzemam se za stališče, da je treba v tem trenutku, ko gremo v novo petletno obdobje, že v prihodnjem letu vključiti celoten instrumentarij, ki nam je na razpolago, v akcijo za hitrejši razvoj čim manj območij, da bi lahko dosegli zelene efekte.

Drugo vprašanje, na katero želim opozoriti, so široke razprave na zvezni in republiški ravni glede državnega kapitala.

Tu bi skušal biti zelo konkreten. V tej problematiki se obravnava z enako težo državni kapital oziroma sredstva investicijskih skladov republike in okrajev, ki so potem prišla v obtok pri bankah. Menim, da bi kazalo razmisliti tudi o tem, kje so nastajali in se oblikovali, zatem pa tudi porabljali okrajni skladi za investicije ali tako imenovani državni kapital, kamor so vlagale tudi občine, ne glede na to, ali so to razvite ali nerazvite občine. Predlagam, da bi se pri obravnavi osnutka zakona preučilo tudi to vprašanje in ugotovilo, ali je mogoče vključiti tudi ta tako imenovani državni kapital, ki se je oblikoval v nekdanjih okrajih, v proces za pospeševanje manj razvitih občin.

V celoti se strinjam z osnovno tendenco, ki je nakazana v 4. členu, in sicer, da je skrb za razvoj manj razvitih območij predvsem naloga samih občin, njihovega gospodarstva in njihovih asociacij ter bank, kakor tudi na regionalnih območjih, kamor se vključujejo te občine. Vendar se mi zdi, da bi ob tem bilo potrebno še nekaj poudariti. Menim, da bi morali v ta zakon vključiti tudi obveznost, da bi v republiških vsakoletnih bilancah sredstev določili obseg pomoči manj razvitim območjem. Prav tako bi bilo potrebno s tem zakonom določiti, da bosta republiški, cestni in vodni sklad v svojih finančnih načrtih prav tako določila sredstva za uresničenje hitrejšega razvoja območij, ki jih štejem za manj razvita. Ne moremo računati, da bodo ti procesi potekali hitro, zato je potrebno, da v ta program čim prej vključimo vse faktorje za pospeševanje razvoja manj razvitih območij in občin.

Opozoril bi še na vprašanje, ki je bilo v razpravah in poročilih že omenjeno in sicer, na vprašanje mejnih primerov. Manj razvite občine se obravnavajo glede na kriterije, medtem ko za dele oz. manj razvita območja v razvitejši občini teh kriterijev nimamo. Zato bi morali v osnutku zakona in v dokumentaciji dati poseben poudarek in rešitve tudi problemom, tako imenovanih mejnih primerov, ko se manj razvito območje razteza na več občin, na take, ki jih štejem za nerazvite in take, ki jih uvrščamo med razvite. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Besedo ima tovariš Jože Suhadolnik.

Jože Suhadolnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Podpiram sprejem zakona, ki ureja pomoč manj razvitim območjem v SR Sloveniji in menim, da je prav, da smo prišli do spoznanja, da imamo tudi v Socialistični republiki Sloveniji manj razvita območja in da jih je potrebno hitreje razvijati.

K predloženemu osnutku zakona imam naslednje pripombe oziroma predloge:

Menim, da z občinskimi mejami ni mogoče opredeliti razvitosti oziroma nerazvitosti nekega območja. Če bi to bilo mogoče, potem bi lahko jaz sam, kar hitro odpravil, s priključevanjem nerazvitih območij posameznim razvi-

tejšim občinam, nerazvitost v SR Sloveniji. Zato menim, da je nujno izhajati iz geografskega pojma območja. Seveda je pri tem možno, da opredelimo nerazvito območje znotraj nerazvite občine in nerazvito območje v razviti občini. Pri konkretnem reševanju problematike na takem območju pa bomo morali imeti različen pristop in sicer tako, da bomo nekaterim območjem v nerazviti občini dali vse oblike pomoči, ki jih bomo predvideli s tem zakonom, drugim območjem, ki so sicer nerazvita v razviti občini pa le nekatere oblike oziroma le pomoč v izgradnji infrastrukturnih objektov in še to le v obliki kreditov pod ugodnejšimi pogoji. V vsakem primeru se zavzemam za to, da v osnovi upoštevamo nerazvito območje, pri tem pa lahko imamo različen pristop, glede na to, ali gre za območje znotraj nerazvite oziroma razvite občine.

Tovariš podpredsednik izvršnega sveta je sicer poudaril, da posebni predpisi določajo pomoč na področju infrastrukture tudi ostalim. Glede na to menim, da je potrebno to poudariti tudi v zakonu če že govorimo o nerazvitih območjih. V nasprotnem primeru bi bilo bolj smiselno govoriti o zakonu o nerazvitih občinah in ne o nerazvitih območjih.

Nadalje menim, da predlagani trije kriteriji, o tem je že več razpravljalcev dalo svoje mnenje, niso zadostni. Tovariš podpredsednik je v svojem ekspezeju sicer omenil, da tudi z upoštevanjem več kriterijev pridemo do istih zaključkov, to je, da pride v poštev le devet nerazvitih občin. Kljub temu menim, da je potrebno upoštevati več kriterijev, saj so na njih opozorile tudi javne razprave, ki jih je organizirala Socialistična zveza.

Ob koncu menim, da bi bilo nujno potrebno, da bi že danes imeli neko okvirno bilanco sredstev, ki bi bila na razpolago za hitrejši razvoj manj razvitih območij. Sicer pa je tovariš podpredsednik izvršnega sveta že omenil, da jo bomo dobili ob obravnavi predloga zakona. Hvala.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Ciril Rajšp.

Ciril Rajšp: Tovarišice in tovariši poslanci! Z zadovoljstvom ugotavljam, da je predloženi osnutek zakona kot celota, prvi konkretni akt, ki bo s svojimi ukrepi pospešil razvoj manj razvitih območij, da je to prvi akt, ki sploh legalizira obstoj manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji in da je to akt, ki prispeva k razvoju in uresničenju osnovne ideje o policentričnem sistemu gospodarskega in družbeno-političnega razvoja ter končno akt, ki po svojih intencijah bistveno prispeva k skladnejšemu razvoju celotne Slovenije.

Tovarišice in tovariši! Menim, da je najbolj pomembna usmerjenost k skladnejšemu razvoju. Težko verjamem, da bomo s tem aktom takoj dosegli, da se bo katera od občin, ki jih danes s tem zakonom označujemo za manj razvito, da se bo po petih letih pojavila kot srednje razvita ali celo v slovenskem merilu, kot visoko razvita. Menim, da v tem tudi ni namen tega zakona, temveč v tem, da se doseže skladje, katerega rušenju smo bili v preteklem obdobju nenehno priča. Škarje med razvitimi ter manj razvitimi in nerazvitimi, so se stalno odpirale. S tem zakonom bi radi dosegli vsaj to, da jih ustavimo.

Izhajam iz občine, ki je po nerazvitosti po sedanjih kriterijih druga od zadnjega mesta in ki bo verjetno ostala med manj razvitimi ali nerazvitimi tudi, če vzamemo za merilo nerazvitosti 20 ali 30 kriterijev. Nič nimamo proti, če bomo čez pet let zopet na predzadnjem mestu, vendar želim, da bi naš nacionalni dohodek čez pet let ne bil več 3200 dinarjev, temveč mogoče 5 ali 6 tisoč di-



narjev, da odstotek kmečkega prebivalstva ne bi bil 68 %, temveč mogoče 50 %, da odstotek zaposlenih prebivalcev ne bi bil 12 %, temveč mogoče 20 %. To so naše želje in s takšnimi željami se morajo ukvarjati tisti, ki sodijo med razvite. Danes še sanjati ne smemo, da bi pri nas čez pet let delež kmečkega prebivalstva znašal 30 %, saj vemo, da je to nemogoče.

V osnovi se strinjam s predloženimi kriteriji, saj vemo, da so globalni ter da bi tudi nekateri drugi, ki izhajajo iz njih ali pa so z njimi v ozki povezavi, dali podobno sliko. Tako so verjetno v ozki povezavi delež kmečkega prebivalstva in delež zaposlenih, delež posamezne kvalifikacije in kvalifikacijska struktura itd.

Kljub temu pa imam nekaj pripomb k osnutku zakona, s katerim podpiram prvega govornika, ki se zavzema za to, da bi v zakonu moralo biti poudarjeno načelo, da je hitrejši razvoj manj razvitih območij skupna skrb nas vseh. Torej ne le skrb prizadetih občin, čeprav tega ne oporekam. V celoti se zavedam, da je to skrb predvsem občin samih, vendar bi verjetno bilo prav, če že sprejemamo republiški zakon, da bi le-ta jasno poudaril, da je to skupna skrb republike, občin ter gospodarskih, političnih in drugih dejavnikov na teh območjih.

Nadalje bi predlagal, da bi dali večji poudarek in v 6. členu bolj opredelili reči, ki govorijo o tem, kdo sodeluje pri pospeševanju razvoja. K temu členu bi morali dodati, da srednjeročni plani republike in srednjeročni plani republiških skladov, kot so: cestni, vodni itd. morajo v svojih srednjeročnih programih oziroma planih programirati sredstva za razvoj manj razvitih. To lahko danes podkrepim z enim konkretnim primerom. Cestni sklad je v preteklih dneh dal v široko razpravo svoj srednjeročni program vzdrževanja in rekonstrukcij cest SR Slovenije. Moram ugotoviti, da v tem srednjeročnem programu, za nekatera območja oziroma za nekatere občine, ki bodo navedene kot manj razvite, za petletno obdobje ni predvidena rekonstrukcija niti enega m<sup>2</sup> cest. Ne bi mogel zatrjevati, da je takšno ravnanje omenjenega sklada v skladu z intencijami predloženega zakona.

Nadalje bi se zavzel, da se sprejmejo vsi variantni dodatki, zlasti pa dodatek k 12. členu, ki govori o beneficiranju oziroma o davčnih olajšavah za posameznike. Nekaterim tovarišem iz večjih ekonomskih centrov bo mogoče to nerazumljivo, vendar prav na nerazvitih območjih se strahotno borimo z nerazvito obrtjo, z nerazvitim gostinstvom, z raznimi oblikami zasebnega podjetništva, ki bi jih radi pritegnili na ta področja in ki bi za ta območja precej pomenila.

Se enkrat bi želel poudariti, da se v načelu v celoti strinjam s predloženim osnutkom zakona in upam, da bo zakon dobil potrebno podporo tudi takrat, ko se bodo konkretno dodeljevala sredstva v te namene. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Besedo ima tovariš David Jazbec.

David Jazbec: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Rad bi vas seznanil z razpravami v skupščini občine Sežana in tudi na drugih širših posvetih, glede osnutka predloženega zakona.

Skupščina občine Sežana meni, da zakon o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Sloveniji, zaradi zaostrovanja ekonomskih in socialnih razlik, ne ustreza povsem stvarnosti, kakršna je v Sloveniji.

Gre za vprašanje Brkinov. Vedeti moramo, da je to območje veliko, in da obsega skoraj 400 km<sup>2</sup>. Ko govorimo o obsegu, moramo poudariti, da je to območje večje kot 51 občin v Sloveniji. Ob tem se moramo spomniti na čas, ko je bila zaradi šibkosti odpravljena občina Hrpelje in razdeljena na sedanje tri občine: Postojno, Sežano in Ilirsko Bistrico, kar pomeni, da so te tri občine v določenem smislu solidarnostno prevzele skrb za to območje. Skupščina občine Sežana meni, da Skupščina SR Slovenije ne bo ravnala prav in v skladu s stvarnostjo, če bi ta in takšna območja pustila ob strani, ker bi s tem povzročila posledice, kakšnih si občina ne želi. Ne gre za kompromis, temveč za to, da se stvarnost obravnava takšna, kot v resnici je. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Še kdo želi razpravljati? Besedo ima tovariš Franc Kosmač.

Franc Kosmač: Tovarišice in tovariši poslanci, tovariš predsednik! Nisem se mislil oglasiti, vendar je vprašanje nerazvitih občin predvsem vprašanje kmetov, zato bi rad povedal tole.

V celoti podpiram tovariša Lesarja, vendar, če smo objektivni, moramo reči, da vse občine, razen Ljubljane, Kranja, Maribora, Celja in morebiti še kakšnega drugega našega mesta ima svoj del kozjanskega. Pri tem predvsem mislim na starostno zavarovanje kmetov, ki ga nismo uredili niti po 25 letih od osvoboditve. Vprašanje ostarelega kmeta, je glavni kazalnik v razvitosti katerekoli občine. Mislim, da bodo do takšnega vprašanja prišle vse naše občine s pretežno kmečkim zaledjem, pa naj si bodo razvite ali nerazvite. Zato bomo morali vprašanje starostnega zavarovanja kmetov urediti enotno za vso republiko, pri čemer bo potrebna pomoč celotne družbe.

Poglejmo, kako se položaj glede razvitosti posamezne občine hitro menja. V občini Idrija, od koder izhajam, je pred komaj tremi leti, ko je bila konjunktura živega srebra na višku, imel naš delavec najboljšo plačo v republici. Glede na to, da je vojna histerija malo pojenjala, je cena živega srebra tako padla, da bo občina na lestvici razvitosti kmalu na dnu lestvice. Zato menim, da bo potrebno vprašanje socialne pomoči ostarelih kmetov reševati ne glede na to, na območju katere občine posamezen kmet živi.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Še kdo prosim? K besedi se priglaša tovariš Emil Šuštar.

Emil Šuštar: Tovarišice in tovariši poslanci! Menim, da smo si vsi enotni, da je predloženi osnutek zakona velik korak naprej pri reševanju vprašanja manj razvitih območij v Sloveniji. To so potrdile tudi dosedanje razprave po posameznih območjih in družbeno-političnih organizacijah. Dovolite, da kljub današnji široki razpravi opozorim na vprašanje, za katerega se mi zdi, da ga je potrebno ponovno osvetliti. Gre za vprašanje Brkinov. Strinjam se z razpravo tovariša Lesarja in vseh, ki so govorili o Brkinih. Kljub temu pa menim, da ne bo odveč, čeprav je bilo v slovenskem časopisju precej člankov o tem in čeprav je delegat naše občine to že storil na zasedanju delegatov občin, če navedem nekatere podatke, ki se mi zdijo še posebej pomembni.

Na področju Brkinov živi 2807 borcev narodnoosvobodilne vojne in aktivistov ali 24 % vsega prebivalstva. Med njimi je 294 vojnih invalidov, socialne podpore, priznavalnine in druge družbene podpore pa dobi 905 oseb ali 7,5 %



celotnega prebivalstva. Upravičencev je mnogo več, vendar se je v letu 1968 število upravičencev skrčilo na minimum zaradi prerazporeditve proračunskih izdatkov. Na bistriškem območju Brkinov je bilo od okupatorja požganih 25 ali 60 % vasi, in sicer, 487 stanovanjskih hiš in 533 gospodarskih poslopij ali skupno 1111 zgradb, ki v marsikateri vasi še danes niso obnovljene. To je namreč predel, kjer obnova ni bila zaključena. Borcev in aktivistov je padlo, skupaj z umrlimi v internaciji 372 ali 5,7 % prebivalstva. Na tem območju je bil v preteklem letu ustvarjen narodni dohodek iz kmetijstva na enega kmetijskega prebivalca okoli 1500 dinarjev ali komaj  $\frac{1}{3}$  narodnega dohodka iz kmetijstva, ki znaša v sežanski občini 3840 dinarjev oziroma v ilirskobistriški občini 3200 dinarjev po kmečkem prebivalcu.

Delež zaposlenih prebivalcev znaša v občini Sežana 26 % od 30,5 % kmečkega prebivalstva, v bistriški občini pa 23 % od 28 % kmečkega prebivalstva. Podatki so za letošnje leto.

Zaradi slabih socialnih razmer v letu 1969 ni plačalo prispevek v celoti ali delno 272 kmečkih zavarovancev s tega območja. Primanjkljaj komunalne skupnosti za letošnjih 9 mesecev znaša 300 000 dinarjev, v preteklem letu je znašal 400 000, do leta 1968 pa je bilo izplačilo iz občinskih proračunov zaradi primanjkljaja v komunalni skupnosti 520 000 dinarjev. Po ocenah strokovnih služb zavoda za socialno zavarovanje v Kopru je na brkinskem območju več kot 50 % kmečkih zavarovancev, ki ne morejo poravnati prispevkov. Zato se z vso ostrino postavlja tudi vprašanje, kako izpolniti pričakovane povečane obveznosti na račun povečanih stroškov zdravstvenega zavarovanja.

Ob koncu naj poudarim, da v občini Ilirska Bistrica, deloma tudi v občini Sežana in Postojna, ne vidimo za potrebno, da vprašanje nerazvitih rešuje republiška skupščina. Zavedamo se, da je vprašanje nerazvitosti predvsem skrb tistih občan, na katerih se nerazvita območja nahajajo, kljub temu menimo, če se že po tolikih letih lotevamo reševanja nerazvitih, da je potrebno v republiškem zakonu upoštevati območje nad 564 km<sup>2</sup> in ne občine. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Dalje prosim. K besedi se priključa tovariš Žarko Žigon.

Žarko Žigon: Tovarišice in tovariši poslanci! Nisem se mislil oglasiti, vendar, se mi zdi, da smo premalo podčrtali vprašanja, ki so jih izrazili delegati občin. Ne smemo iti mimo tega, da so na zboru delegatov občin razpravljali predstavniki 24 občin. Strinjam se s tovarišem Lesarjem, ki meni, da bomo v primeru, če zajamemo tako malo občin, s komaj 13,3 % celotnega prebivalstva republike naleteli na politične probleme. Verjamem, da je izvršni svet v težkem položaju, saj je sredstev za vse, ki bi bili radi deležni olajšav, zelo malo. Težko pa je govoriti o tem, kako bomo dosegli skladnejši razvoj, če osnutek zakona nič ne pove, kako naj spodbudimo in usposobimo obstoječe produkcijske faktorje na razvitih področjih v republiki.

Želim poudariti, da bi morali upoštevati pripombe delegatov občin k 1. členu, katerega namen je pospeševati razvoj manj razvitih območij v naši republiki predvsem tako, kot je to nekeje zapisano, s spodbujanjem in usposabljanjem obstoječih produkcijskih faktorjev in s postopnim zmanjševanjem razlik v življenjskih pogojih, ki so v posameznih območjih zaostali v primerjavi z doseženimi uspehi v republiškem merilu. To pomeni, da bi zakon moral uokviriti načela, ki jih zasledujemo. Pri tem pa seveda v 2. točki ne bi smeli odrezati

pogojev. Strinjam se s poslancem, ki je menil, da ima vsaka občina svoj del Kozjanskega.

Strinjam se z vsemi predgovorniki, da bo težko rešiti omenjena vprašanja, vendar menim, da bi bilo potrebno preden preidemo k sprejetju tega zakona, čimbolj podrobno opredeliti območja, ki bodo zajeta s tem zakonom. Območje občine lahko vzamemo le za podlago, ne pa za odločilen dejavnik, pri ugotavljanju nerazvitosti.

Prosim predlagatelja, da skrbno prouči vse, kar so povedali delegati občin, predvsem pa mnenje tovariša Lesarja in tistih poslancev, ki so govorili v smislu razprave tovariša Lesarja.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Še kdo prosim? Besedo ima tovariš Stojan Makovec.

Stojan Makovec: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! V celoti podpiram izvajanja tovariša Lesarja. Čeprav ne živim na območju občin Sežana, Postojna in Ilirska Bistrica menim, da je območje Brkinov vprašanje, ki zasluži vso pozornost. V primeru Brkinov se moramo spomniti, da je tu bila zibelka partizanstva na Primorskem. Za časa narodnoosvobodilne vojne je na tem področju stalno bilo od 500 do 600 partizanov, ki so bili v celoti odvisni od tega ekonomsko šibkega območja.

Menim, da nerazvitost posameznih krajev ne bi smeli obravnavati v okviru meja posameznih občin, temveč da bi morali izhajati iz geografskega pojma območja ali regije. Še enkrat naj poudarim, da se v celoti strinjam in podpiram izvajanja tovariša Lesarja. Hvala.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Še kdo želi besedo? (Ne.)

Ob zaključku naj ugotovim, da je tudi razprava v tem zboru dala tehten prispevek k reševanju vprašanja manj razvitih območij v SR Sloveniji, čeprav nisem prepričan, da predlagatelju olajšuje delo pri izdelavi predloga zakona.

Opozarjam namreč na vprašanje, ki smo ga sprožili v razpravah o nerazvitih in sicer, da je več dejavnikov, ki jih je treba upoštevati, pri čemer pa nikakor ne smemo dajati prednost bodisi socialnim, bodisi povsem ekonomskim zakonitostim, ki so na teh območjih navzoča. Glede enega od bistvenih vprašanj, in sicer, za katera območja se je potrebno odločiti, menim, da še nismo prišli povsem na čisto, ter bodo morale tako strokovne službe kot sam predlagatelj ponovno oceniti kriterije, na katerih temelji osnutek zakona.

Menim, da lahko na podlagi današnje razprave zaključim, da je iz razprave izzvenela ocena, da je zakon potreben, da ga ni moč odlašati ter da predloženi osnutek ustvarja pogoje za nadaljnje delo in ustrezno oblikovanje predloga zakona. Predlagam sklep, ki bi dal možnost predlagatelju, to je izvršnemu svetu, da na podlagi vseh pripomb in razprave sam oceni, ali kaže ponovno predložiti skupščini v obravnavo osnutek zakona ali pa predlog zakona.

S tem zaključujem razpravo in predlagam naslednji sklep:

1. Izvršni svet je dolžan pripraviti zakon o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji na podlagi osnutka zakona in do sedaj danih pripomb, dopolnitev in predlogov.

2. Izvršni svet naj odloči, ali je potrebno glede na dane pripombe še enkrat predložiti v razpravo osnutek zakona, ali pa lahko že takoj izdela predlog zakona.



Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Štirje poslanci.)

Ugotavljam, da je sklep sprejet z večino glasov.

Prehajam na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o financiranju družbeno-političnih skupnosti v SR Sloveniji.

Predlog je predložil izvršni svet, ki hkrati predlaga, naj skupščina obravnava predlog zakona po skrajšanem postopku v smislu 294. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Temeljni zakon o financiranju družbeno-političnih skupnosti je bil v 97. členu spremenjen in dopolnjen. Ta člen zajema določilo v zvezi s posojili iz rezervnega sklada ter rok vračila. S spremembo je rok vračila skrajšan od konca leta do konca oktobra v letu. Dopolnjen je bil 97. člen z dostavkom, da smejo republike podaljšati rok do konca leta v primeru izrednih okoliščin. Zaradi tega je potrebno spremeniti tudi ustrezni člen republiškega zakona o financiranju družbeno-političnih skupnosti, kar je napravljeno s predlogom obravnavanega zakona.

Najprej se moramo opredeliti glede predloga, da predlog zakona obravnavamo po skrajšanem postopku. Kdor je za obravnavo po skrajšanem postopku, naj, prosim, dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (7 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (8 poslancev.)

Ugotavljam, da je za skrajšani postopek glasovala večina navzočih poslancev.

O predlogu zakona je razpravljala začasna komisija enotnega zbora, katere poročilo ste prejeli. Prav tako je o predlogu zakona razpravljala zakonodajno-pravna komisija, katere poročilo ste prav tako prejeli.

Želi morda predstavnik izvršnega sveta dati ustno obrazložitev? (Ne želi.) Želi morda besedo predstavnik začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti? (Ne želi.) Predstavnik zakonodajno-pravne komisije? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in prehajam na glasovanje. Kdor je za predlog zakona, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Štirje poslanci.)

Ugotavljam, da je enotni zbor delovnih skupnosti predlog zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o financiranju družbeno-političnih skupnosti v SR Sloveniji sprejel z večino glasov.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, na predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob poplavah v Vojvodini.

Predlagatelj je izvršni svet, ki je za svojega predstavnika določil člana izvršnega sveta tovariša Jožka Štruklja.

Predlog je obravnavala začasna komisija enotnega zbora za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, ki je za svojega poročevalca določila tovarišico Maro Žlebnik. Poročilo komisije ste prejeli.

Prav tako ste prejeli poročilo zakonodajno-pravne komisije k temu odloku.

Želi morda predstavnik izvršnega sveta še ustno obrazložiti predlog odloka? (Ne želi.) Ali želi besedo predstavnik začasne komisije enotnega zbora? (Ne želi.) Predstavnik zakonodajno-pravne komisije? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, tovariš Janez Švajncer.

Janez Švajncer: Tovarišice in tovariši poslanci, cenjeno predsedstvo. Ne vem, če je razprava povsem umestna, kljub temu pa imam nekaj pripomb k predlogu odloka. Načelo bratstva in enotnosti in s tem povezano načelo solidarnosti nas nedvomno sili, da v naši jugoslovanski skupnosti pomagamo drug drugemu, zlasti v primerih naravnih nesreč, ki so nedvomno hude, še posebej na nerazvitih območjih naše domovine. Ne razpravljam o potrebi pomoči, saj je vedno potrebno pomagati tistim, ki so v nesreči.

V zvezi s predloženim odlokom pa bi imel nekaj pripomb. Čeprav ne gre za velik denar, 30 milijonov starih dinarjev, bi kljub temu bila potrebna nekoliko drugačna obrazložitev, kot je predložena k temu odloku. V obrazložitvi je namreč povedano, da gre za nad 1500 stanovanjskih in poslovnih zgradb, za okrog 4500 ha poplavljenе površine, za več kot 10 milijonov škode in tako dalje. Vsi smo namreč zadevo spremljali prek časnikov in televizije, vendar ne vem, če je to dovolj, da si ustvarimo neko realno podobo o povzročeni škodi, saj je na televiziji nič manj strahotno izgledalo tudi poplavljenе Prekmurje.

Drugo vprašanje, ki me zanima, je v tem, zakaj je prišlo do tega odloka šele 5 mesecev ali skoraj pol leta po poplavih. Pri poplavih si vedno predstavljam, da gre za pomoč neposredno prizadetemu prebivalstvu, pol leta po poplavih pa so si najbolj prizadeti prebivalci do neke mere že uredili razmere. To govori v prid temu, da gre za pomoč kmetijskim in drugim gospodarskim organizacijam Vojvodine, ki je ena od najbolj razvitih jugoslovanskih pokrajin. Pomisleki bi vsekakor odpadli, če bi v obrazložitvi bilo povedano, za kakšne namene so sredstva zbrana in kdo bo pomoč dobil.

Ob koncu še nekaj misli, ki niso neposredno v zvezi z odlokom. Ni dolgo tega, kar smo odločali o pomoči Banja Luki in Gorskemu Kotaru, zato menim, da bi bilo dosti lažje, če bi vsaj po preteku določenega obdobja lahko dobili približno infomacijo, toliko nevljudni ne moremo biti, da bi zahtevali točno poročilo, toda vsaj grobi oris tega, kam so šla in koliko so koristila sredstva, ki smo jih dali prizadetim področjem. To bi nedvomno utrdilo našo zavest o solidarnosti in pomoči, tako pa se ne morem znebiti neprijetnega občutka, da so naravne nesreče pri nas včasih dobrodošle, kot dodatni vir pomoči nerazvitim, v tem primeru pa celo razviti pokrajini Jugoslavije.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Še kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če ne, zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za, naj prosim, dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Dva poslanca.) Se je kdo vzdržal? (23 poslancev.)

Ugotavljam, da je odlok z večino glasov sprejet.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na okvirni program enotnega zbora delovnih skupnosti do julija 1971.

Program dela enotnega zbora je sestavljen na podlagi programske osnove Skupščine SR Slovenije in je usklajen s programom dela republiškega zbora, s katerim enakopravno obravnava zadeve, ki jih predvideva ustava. To so temeljna vprašanja s področja družbeno-političnih in družbenoekonomskih odnosov, financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, sprejemanje družbenega plana in drugih aktov o temeljnih družbenoekonomskega razvoja, sprejemanje republiškega proračuna in zaključnega računa o izvršitvi



republiškega proračuna ter zadeve državne obrambe. Pri teh vprašanjih so vsi zbori delovnih skupnosti enako zainteresirani in se vključujejo v oblikovanje splošne republiške politike na navedenih področjih v obliki enotnega zbora.

Okvirni program dela enotnega zbora vključuje navedena področja v svoje delo in predlagam, da enotni zbor ta okvirni program dela sprejme.

Ali ima kdo kakšno dopolnilo k predlaganemu programu dela enotnega zbora? (Ne.) Če bi kdo kasneje imel kakšno pripombo, naj jo prosim čimprej pisмено sporoči.

V osnutku okvirnega programa dela enotnega zbora je razpravljala časna komisija za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti in je za svojega poročevalca določila poslanca Janeza Vidmarja. Poročilo komisije ste prejeli. Ali želi predstavnik komisije še ustno obrazložiti stališče komisije? (Ne želi.)

Dajem osnutek okvirnega programa na glasovanje. Kdor je za, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je okvirni program enotnega zbora delovnih skupnosti do julija 1971 soglasno sprejet.

S tem je dnevni red današnje seje izčrpan in zato zaključujem sejo.

(Seja je bila zaključena ob 12.45.)

# ZASEDANJE DELEGATOV OBČIN

## 8. zasedanje

(2. novembra 1970)

Predsedoval: Sergej Kraigher,  
predsednik Skupščine SR Slovenije

Začetek seje ob 9.15.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Začenjamo z delom. Oprostite zamudi, ki je odvisna predvsem od vas, ker še vedno 5 delegatov manjka. Pričakovali smo, da bodo do časa prišli. Glede pravočasnega začetka se morate dogovoriti med seboj, da ne bo prihajalo do izgube časa.

Na podlagi 11. člena odloka o začasnih ureditvah sklica in dela zasedanja delegatov, začenjamo 8. zasedanje delegatov občin v Skupščini SR Slovenije, ki sem ga sklical na podlagi določil 3. točke ustavnega amandmaja in 7. člena omenjenega odloka.

Dnevni red današnjega zasedanja je določen s sklicem in obsega naslednje točke:

1. osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji;
2. osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva;
3. predlog programa dela zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije za obdobje od septembra 1970 do julija 1971.

Poleg delegatov občin in delegata mesta Ljubljane so bili na današnje zasedanje povabljeni tudi predstavniki izvršnega sveta, kot predlagatelja gradiva za današnjo razpravo, ter predstavniki republiškega sekretariata za finance, republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo, republiškega sekretariata za delo, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, zavoda SR Slovenije za gospodarsko planiranje, republiške skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov ter predsedniki pristojnih delovnih teles, republiškega zbora, socialno-zdravstvenega zbora in enotnega zbora delovnih skupnosti. Na sejo so bili vabljeni tudi člani predsedstva naše skupščine in predsednika matičnih odborov republiškega in enotnega zbora delovnih skupnosti.

V smislu 12. člena omenjenega zakona predlagam, da izmed sebe izvolite dva overitelja zapisnika. Ima kdo konkreten predlog? (Ne.) Če predloga ni, bi



predlagal, da izvolimo dva overovatelja kar po abecednem redu občin, torej delegata občin Kamnik in Kočevje: tovariša Vinka Gobca in tovariša Mira Ceglarja. Se strinjate? (Ni ugovorov.)

Ugotavljam, da sta bila za overitelja zapisnika 8. zasedanja delegatov občin soglasno izvoljena tovariša Vinko Gobec in Miro Ceglar.

Pred prehodom na dnevni red zasedanja delegatov občin bo sekretar zasedanja prebral obvestilo o navzočnosti delegatov.

Savin Jogan: Iz pooblastil, ki smo jih dobili pred začetkom zasedanja, izhaja, da niso oddali pooblastil, oziroma da so odsotni delegati občin Domžale, Litija, Škofja Loka, Vrhnika in Zagorje. Med delegati je glede na družbeno funkcijo, ki jo opravljajo v občinskih skupščinah oziroma v občinah: 36 predsednikov občinskih skupščin in osem podpredsednikov občinskih skupščin oziroma mestne skupščine Ljubljana. Predsedniki, člani svetov občinske skupščine in odborniki so delegati petih občin. Iz vrst predstavnikov delovnih in samoupravnih skupnosti ter občanov so delegati iz šestih občin. Vsako občino zastopa po en delegat v vseh točkah dnevnega reda, razen občin Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Center, Maribor, Piran, Ribnica, Sežana, Slovenj Gradec in Slovenske Konjice, kjer so izvolili za drugo točko dnevnega reda posebnega delegata. To so pretežno predsedniki oziroma člani svetov za zdravstvo v občinskih skupščinah.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala. Prehajamo na obravnavo 1. točke dnevnega reda, na osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji.

Gradivo za to točko so vam poslali 12. oktobra letos. Predlagatelj osnutka je izvršni svet.

S strani predlagatelja osnutka prisostvujejo današnjemu zasedanju tovariš Vinko Hafner in Tone Tribušon — podpredsednika izvršnega sveta, Jožko Štrukelj — član izvršnega sveta ter Riko Jerman — republiški sekretar za finance in Andrej Briški — samostojni svetovalec v zavodu za gospodarsko planiranje.

Uvodno besedo bo imel tovariš Jožko Štrukelj, član izvršnega sveta.

Jožko Štrukelj: Predložen vam je osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji, ki temelji na naših spoznanjih, da problem manj razvitih območij v Sloveniji obstaja in da ga je potrebno reševati sistematično in z ustreznimi ukrepi. Za sprejem določenih ukrepov nas zavezuje najprej resolucija VI. kongresa Zveze komunistov Slovenije, ki ugotavlja, da moramo razlike v razvitosti posameznih območij Slovenije premagovati tako, da razvijamo objekte infrastrukture, posebno komunikacije in zagotavljamo tak družbeni standard, ki pomeni uresničevanje ustavnih določil, gospodarski razvoj pa usmeriti tako, da bo pospeševal mobilizacijo lastnih sil in vseh možnosti razvoja posameznih območij, s krepitvijo najrazličnejših oblik poslovnega sodelovanja, kar medsebojno oblikuje delovne organizacije, krajevne skupnosti in občinske skupnosti.

Skupščina SR Slovenije pa v svoji resoluciji o smernicah ekonomske politike in politike zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 zavezuje, da je potrebno v letu 1970 proučiti možnosti, da se manj razvitim območjem v Sloveniji, ki imajo za to realne pogoje, z ustrežno

dolgoročno družbeno politiko omogoči spreminjanje njihove ekonomske in socialne strukture, povečanje zaposlitve in družbenega razvoja, ter da so še nadalje potrebni učinkoviti ukrepi, da bi se izboljšala izobrazbena struktura na teh območjih. Zato se naj v letu 1970 prouči in pripravi ustrezna stališča in predloge. Stališča o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji je oblikovala tudi Socialistična zveza delovnega ljudstva, ki je s svojo tvorno vlogo sodelovala tudi v razpravah.

Osnutek zakona pa je rezultat obširnih razprav, ki so potekale na izvršnem svetu in njegovih odborih, v odborih skupščine Slovenije, v Socialistični zvezi delovnega ljudstva, Zvezi sindikatov Slovenije, v nekaterih občinah in sestankih strokovnih forumov. Podlaga za razprave pa so bila gradiva strokovnih institucij temelječa na prej omenjenih političnih izhodiščih o pospeševanju razvoja manj razvitih območij Slovenije.

Vsi ti napor, naša spoznanja, pobude in predlogi so v neki meri izpopolnjevanje nenehno prisotne skrbi družbe za skladnejšim družbenoekonomskim razvojem, ki se je sedaj odražala le v reševanju posameznih problemov. Na primer: na področju izobraževanja, socialne politike in kmetijstva. Dosedanji razvoj nas je pripeljal do spoznanja, da bi bilo potrebno reševati probleme hitrejšega razvoja manj razvitih območij sistematičneje in v zaokroženem sistemu, ki pa mora nujno upoštevati že dosežene oblike in vsebino dosedanje pomoči.

Osnutek zakona vsebinsko temelji na prej omenjenih izhodiščih, ki vsebujejo zahtevo, da je potrebno pri oblikovanju sistema pospeševanja manj razvitih območij v Sloveniji izhajati iz bistva našega družbenoekonomskega sistema. Zato je osnova osnutka, da naj k hitrejšemu razvoju teh območij prvenstveno prispevajo zainteresirane občine, delovne organizacije in njihova združenja, poslovne banke ter ustrezni regionalni centri, republika Slovenija pa bi sodelovala predvsem pri oblikovanju pogojev razvoja, zlasti razvoja infrastrukture in izobraževanja, s spodbujanjem ekonomskega prelivanja sredstev gospodarstva in posameznikov, nadalje z nekaterimi oblikami pomoči na področju socialne politike ter sodelovanjem pri izdelavi investicijskih in razvojnih programov ter projektov.

Pri izvajanju teh ukrepov je republika sodelovala neposredno s sredstvi svojega proračuna in sicer z davčnimi in kreditnimi olajšavami za gospodarske organizacije in posameznike, ki vlagajo svoja sredstva v gospodarske dejavnosti, s sofinanciranjem izdelave investicijskih in razvojnih programov in projektov in sodelovanjem dopolnilnih sredstev za reševanje problemov na področju zdravstva in socialnega varstva.

Sodelovanje republike pri ustvarjanju pogojev razvoja te infrastrukture in izobraževanja pa bi se izvajalo predvsem prek samoupravnih organizmov na ravni republike, to je republiške izobraževalne skupnosti, cestnega in vodnega sklada ter republiške skupnosti otroškega varstva. Nekateri od teh ukrepov se že izvajajo na podlagi posebnih predpisov, druge pa naj bi uveljavil oziroma nakazal ta zakon.

Še preden bom govoril o posameznih oblikah republiških posegov pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij, se moramo ustaviti pri problemu opredeljevanja teritorialnega obsega manj razvitih območij v Sloveniji. Kakor vam je že znano so se v dosedanjih razpravah pojavljala različna stališča o tem, kaj naj bi bila teritorialna osnova za določanje stopnje gospodarske razvitosti in na tej podlagi ugotavljanje manj razvitih območij. Določene razlike so se



v razpravah pokazale tudi glede izbora kriterijev za določevanje stopnje razvitosti.

Po osnutku zakona naj bi bila teritorialna osnova za ugotavljanje splošne razvitosti občina, za kar navajamo predvsem naslednje razloge. Ustavni koncept naše družbeno-politične ureditve temelji na občini kot temeljni družbeno-politični skupnosti in celici komunalnega sistema. Pristojnosti občine so bistvenega pomena pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij, kar velja še zlasti za njihovo vlogo pri razvijanju področij družbenih dejavnosti.

V obstoječem gospodarskem sistemu je velik del izvajanja ukrepov republike povezan s teritorijem občine. Občine razpolagajo s statističnimi prikazi oziroma s primerljivostjo podatkov stopnje razvitosti.

V dosedanjih razpravah so se pojavljali tudi drugi predlogi, da naj bi bila teritorialna osnova za opredeljevanje manj razvitih območij širša od občin. Pri tem so bili dani predlogi, da naj bi bile to ekonomske regije ali pa geografska območja.

Predlog, da naj bi bila podlaga ekonomska regija, ima svojo utemeljenost predvsem v ekonomskih vidikih pospeševanja manj razvitih območij, ki v večini primerov nujno presegajo občinske okvire. Tak pristop bi bil sicer načelno sprejemljiv, vendar pa praktični izračuni kažejo, da se v okviru ekonomskih regij v večini primerov manj razvita območja skrijejo v poprečni stopnji razvitosti teh regij. Takšna usmeritev bi v precejšnji meri zožila reševanje problema dejansko manj razvitih območij in lahko zavedla na napačne zaključke pri opredeljevanju politike. Da se je predlagatelj v osnutku zakona opredelil za občino kot teritorialno osnovo pri ugotavljanju stopnje razvitosti, to ne pomeni, da se s tem izključuje regionalni pristop k izvajanju politike razvoja manj razvitih območij. V zvezi s tem je treba poudariti, da je občina po tem osnutku zakona predvsem podlaga za določevanje teritorija manj razvitih območij. Hkrati pa osnutek zakona poudarja potrebo po reševanju problemov razvoja širšega regionalnega aspekta, pri katerem seveda občina kot temeljna družbeno-politična skupnost ne more biti izključena.

Regionalni aspekt pospeševanja razvoja manj razvitih območij navaja tudi nasnovana politika policentričnega razvoja v naši republiki. Zato osnutek zakona omenja tudi vlogo regionalnih centrov pri razvoju teh območij. Pri regionalnem pristopu izvajanja politike pospeševanja razvoja manj razvitih območij bi imelo pomembno vlogo tudi medobčinsko sodelovanje, ki prav tako lahko prispeva k racionalnejšemu reševanju posameznih problemov razvoja.

Povsem drugačnega značaja pa je predlog, da naj bi bila podlaga za določevanje stopnje razvitosti geografska območja, na primer Kozjansko, Brkini in podobno. Utemeljitev za tovrstne predloge je predvsem v tem, da so nekatera manj razvita območja razdeljena na več občin, od katerih nekatere zaradi ugodnejšega poprečja stopnje razvitosti ne bodo opredeljene kot manj razvite. Na ta način bi nekateri manj razviti deli občine, ki so sestavni del širšega, manj razvitega geografskega območja, ne bili deležni predvidenih ugodnosti za pospeševanje razvoja. V zvezi s tem bi rad opozoril na več problemov. Geografska območja so v več primerih glede na stopnjo razvitosti sicer homogena, vendar pa ekonomsko-gravitacijsko pripadajo različnim ekonomskim regijam. Tako na primer zahodni del Kozjanskega gravitira proti celjski regiji, južni del Kozjanskega proti Spodnjemu Zasavju, podobno tudi Brkini ekonomsko-gravitacijsko niso enotno območje. Pri pospeševanju razvoja geografsko sicer enotnih območij bi zato morali upoštevati tudi njihovo gravitacijsko

pripadnost. Opredeljevanje pomoči samo na geografska območja bi izključevalo upoštevanje ekonomsko-gravitacijskih teženj in bi zato pomenilo preozko reševanje posameznih problemov. Poleg teh razlogov je treba opozoriti tudi na težko ugotovljive in zato nezanesljive statistične podatke za taka območja.

Čeprav se predlagatelj v tem osnutku ni opredelil za geografska območja kot teritorialno osnovo za določanje stopnje razvitosti, to ne pomeni, da osnutek zakona preprečuje nekatere posege republike na tistih manj razvitih območjih, ki ne bodo vključene v manj razvite občine na osnovi predlaganih kriterijev.

Razlikovati je namreč treba med tistimi posegi republike, ki jih osnutek – zakon konkretizira, to so predvsem ukrepi za stimulacijo ekonomskega prelivanja sredstev, ki bi veljali samo za manj razvite občine in drugimi ukrepi, za katere osnutek zakona zavezuje posamezne samoupravne organizme na ravni republike, da v svojih programih razvoja upoštevajo širši regionalni pristop in v tem okviru tudi manj razvita območja izven ožje definirane teritorialnega obsega.

V zvezi s tem bi rad omenil, da so nekatera manj razvita geografska območja na primer Brkini in Kras, potrebni predvsem posegov na področju infrastrukture, zlasti cestnega omrežja, izobraževanja, kmetijstva in socialne politike.

Osnutek zakona teh tekstov ne konkretizira, temveč le omenja že sprejete predpise za pospeševanje razvoja omenjenih dejavnosti na manj razvitih območjih oziroma nalaga samoupravnim organizmom na ravni republike, da v svojih programih upoštevajo potrebe razvoja manj razvitih območij. Teh oblik posegov osnutek zakona ne omejuje s teritorialnim obsegom po predlaganih kriterijih, temveč dovoljuje v skladu s potrebami razvoja posameznih področij tudi specifičen in hkrati tudi teritorialen pristop.

V osnutku zakona so navedeni trije kriteriji, na podlagi katerih bi ugotavljali manj razvite občine. Ti kriteriji so: manj kot 5000 dinarjev narodnega dohodka na prebivalca, več kot 40 % kmečkega prebivalstva v skupnem številu prebivalstva, manj kot 20 % zaposlenih v primerjavi s skupnim prebivalstvom, pri čemer je treba upoštevati dnevno migracijo delovne sile. Ti kriteriji delujejo restriktivno in zaradi tega zelo omejujejo število občin, ki naj bi jih obravnavali kot manj razvite. Za tako izhodišče se je predlagatelj odločil predvsem iz dveh razlogov, in sicer: teritorialni obseg naj ne bi bil preširok in naj bi vključeval samo tiste občine, ki praktično nimajo lastnih možnosti za hitrejši razvoj. Za ožje teritorialne okvire se je opredelila tudi večina udeležencev v dosedanjih razpravah o tem vprašanju. Drugič, razpoložljiva sredstva na ravni republike so skromna in zato njihova učinkovita uporaba ne dovoljuje razmetavanja teh sredstev. V zvezi s tem pa je treba hkrati poudariti, da je pri oblikovanju sredstev republike treba upoštevati že sprejeto načelo razbremenjevanja gospodarstva in njegove materialne krepitve. Razen tega je treba omeniti tudi sedanje napore za stabilizacijo celotnega gospodarskega razvoja, ki prav tako ne dovoljuje povečanja splošne potrošnje na ravni republike in hkrati zahtevajo racionalno trošenje sredstev.

Na podlagi v osnutku zakona predlaganih kriterijev bi bilo za obdobje 1971–1975, za katero naj bi veljal zakon, opredeljenih kot manj razvitih okoli 10 do 12 občin. V zvezi s kriteriji za določevanje stopnje razvitosti je bilo v dosedanjih razpravah predlagano, naj bi njihovo število razširili še z nekaterimi drugimi merili, ker bi na ta način morda objektivneje opredelili manj razvite občine.



Rad bi omenil, da je bilo v tezah o problemih razvoja manj razvitih območij v Sloveniji, ki jih je izvršni svet predložil v razpravo skupščinskemu odboru v juniju letošnjega leta, uporabljeno večje število kriterijev. Poleg tega so bile upoštevane tudi različne metode obdelave teh kriterijev, med katerimi omenjam zlasti statistično matematično metodo in metodo ekonomske ocene.

Razlog, da se je predlagatelj v osnutku zakona omejil le na tri kategorije, je predvsem v tem, da so si rezultati raznih metod ob upoštevanju različnega števila kriterijev zelo podobni. Po različnih metodah pa je devet istih občin vedno med manj razvitimi. Razlike med rezultati posameznih metod se nanašajo le na manjše število občin. Pri tem pa je treba upoštevati, da ima vsaka metoda določeno stopnjo subjektivnosti in da je zato glede tistih občin, ki so na meji določene stopnje razvitosti, potreben družbeni dogovor, ki pa zaradi prej navedenih razlogov ne bi smel bistveno presepati predlaganega števila občin.

V dosedanjih razpravah je bil prisoten tudi predlog, da naj bi poleg ožje skupine manj razvitih občin, ki bi bila deležna vseh oblik posegov republike, opredelili še drugo skupino občin, za katero naj bi veljal le del predlaganih posegov. Tak dvojen pristop pa je že predviden s tem osnutkom zakona. Ta namreč predvideva, da naj bi vsi predlagani ukrepi republike veljali za tiste občine, ki izpolnjujejo pogoje predlaganih kriterijev, hkrati pa omogoča, da je nekaterih republiških posegov, to je na področju kmetijstva ter na področju socialne politike, deležnih večje število občin oziroma območij, to pa je seveda odvisno od specifičnosti razvojnih potreb na posameznih področjih.

Tako je na primer že v letu 1970 deležnih dopolnilnih sredstev republiške izobraževalne skupnosti 33 občin, večjih ugodnosti pri obrestni meri za kredite zasebnim kmetom pa 35 občin itd. Moram opozoriti, da ima vsak kriterij za določanje stopnje razvitosti določene slabosti, kar velja tudi za vse tri kriterije, ki so predlagani v osnutku zakona. Vendar pa je treba hkrati ugotoviti, da se slabosti posameznega kriterija v določeni meri kompenzirajo z uporabo več kriterijev. Medsebojno dopolnjevanje velja v precejšnji meri tudi za predlagane tri kriterije. V razpravi je bil med drugim predlagan kriterij dinamičnosti razvoja, ki v določeni meri kaže na dosedanje razvojne tendence na posameznih območjih. Menim, da bi lahko proučili uporabo tega kriterija kot četrtega kriterija.

Ne glede na število kriterijev pa je temeljnega pomena za opredeljevanje manj razvitih območij mejna vrednost posameznega kriterija, do katere se priznava, da je neko območje manj razvito. Glede na prej navedene ugotovitve o potrebi ožjega teritorialnega obsega bi morali to mejno vrednost čim bolj zaostri, ker bi sicer zajeli preširok obseg manj razvitih območij oziroma občin.

Bistvenega pomena pri določevanju ravni, do katere so posamezna območja še manj razvita, je vprašanje, ali naj bo ta raven opredeljena relativno, to je glede na neko poprečje Slovenije ali Jugoslavije, ali pa naj bo ta raven določena v absolutni vrednosti. Ta alternativa je bistvenega vsebinskega pomena. Po prvi varianti, ki izhaja iz relativnega odnosa, bi bilo potrebno z dopolnilnimi ukrepi nenehno pospeševati razvoj vseh tistih območij, ki v določeni vrednosti odstopajo od nekega povprečja ne glede na dosežene rezultate v razvoju. To pomeni, da bi bila tudi dolgoročno gledana priznana nekatera območja kot manj razvita samo zato, ker relativno ne dosegajo določene stopnje nekega poprečja. Druga varianta, ki je uporabljena v predloženem osnutku zakona, in ki se izraža z določanjem absolutne vrednosti, do katere se neko območje še smatra kot manj razvito, ima po mišljenju predlagatelja vsebinsko vrednost v tem,



da ne poudarja težnjo po enakomernem razvoju vseh območij. Ko bo namreč neko območje izpolnjevalo določene absolutne vrednosti kriterijev, ne bo več obravnavano kot manj razvito. Seveda pa mora biti ta absolutna vrednost postavljena na takšno raven, ki omogoča vsaj minimalne pogoje za hitrejši razvoj brez dodatnih posegov širše družbene skupnosti. To ne pomeni, da taka območja po potrebi ne bi bila tudi v bodoče deležna posameznih parcialnih ugodnosti republik v zvezi z razvojem posameznih področij; npr.: izobraževanja, cestnega omrežja, socialno-zdravstvenega varstva, čeprav v manjšem obsegu.

Opredelevanje manj razvitih območij na podlagi absolutnih meril, ki so predlagana v osnutku zakona, pomeni odstopanje od relativnih izhodišč, ki zaenkrat veljajo pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Jugoslaviji. Predlagatelj sodi, da je predlagani pristop k opredeljevanju stopnje razvitosti ekonomsko bolj upravičen in zato tudi racionalnejši. Ob tem se moramo zavedati, da vsa območja nimajo enakih potencialnih pogojev za vključevanje v gospodarski razvoj celotne republike in da bi bilo ekonomsko neutemeljeno za vsako ceno forsirati enakomeren razvoj vseh območij.

Kot sem že omenil, bi bila na podlagi predloženega osnutka zakona vloga republike pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij predvsem pri ustvarjanju pogojev razvoja ter pri stimuliranju ekonomskega prelivanja sredstev. Pristop je torej ekonomski, pri čemer moramo poudariti, da so se za tak način pospeševanja razvoja opredelile tudi manj razvite občine same. Vlaganja v gospodarske dejavnosti bi bila predvsem vezana na interes gospodarskih organizacij, da zaradi svojih ekonomskih razlogov sodelujejo pri investiranju teh območij. S tem bi bila tudi zagotovljena racionalnost vlaganj, ker republika ne bo sprejela nobenih garancijskih obveznosti, temveč bo dajala samo nekatere olajšave in bo zato glavna odgovornost za uspešnost vlaganj predvsem na gospodarskih organizacijah in bankah. To pa pomeni pomemben razloček v primerjavi z oblikami in vsebino sodelovanja federacije pri pospeševanju razvoja manj razvitih republik in pokrajin. V jugoslovanskem merilu gre namreč ne samo za stimuliranje ekonomskega prelivanja sredstev, temveč predvsem za zagotavljanje sredstev za direktna vlaganja, čeprav v obliki kreditov pod ugodnimi pogoji.

Slednja oblika pa ne zagotavlja v zadostni meri odgovornosti za čim bolj racionalna vlaganja. Mnenja smo, da bi naš pristop k reševanju problemov manj razvitih območij v Sloveniji lahko prispeval tudi k oblikovanju novih metod sodelovanja federacije pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij v jugoslovanskem merilu. Možnosti republike glede obsega sredstev za pospeševanje razvoja manj razvitih območij so razmeroma skromne. Tako se v bilanci sredstev in v predlogu republiškega proračuna za leto 1971 predvideva vsota 10 ali 20 milijonov dinarjev za predvideno beneficiranje obrestne mere za kredite, za konverzijo kreditov kmetijskim organizacijam na manj razvitih območjih in za sofinanciranje pomoči pri izdelavi investicijskih in razvojnih programov ter projektov. Kljub razmeroma skromnim sredstvom za te namene pa je treba omeniti, da lahko ta mobilizirajo precejšnja sredstva gospodarskih organizacij in bank z manj razvitih območjih in še zlasti iz drugih razvitejših območij. V okviru sodelovanja republike pri pomoči manj razvitim območjem spadajo tudi sredstva, ki jih republika namenja prek že omenjenih posebnih predpisov za izobraževanje, socialno in zdravstveno varstvo ter za zasebno kmetijstvo. Tako na primer v letu 1970 znašajo dopolnilna sredstva iz republiškega proračuna občinam za priznavalnine borcem NOV 5,5 milijona dinarjev, po osnutku zakona



o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom za zdravstveno varstvo, za zdravstveno zavarovanje socialno ogroženih zasebnih kmetov pa bo republika namenila v 1971. letu okoli 7,5 milijona dinarjev, kar v letošnjem letu ni bilo zajeto v proračunu.

Precej večja sredstva že v letu 1970 namenja republika prek republiške izobraževalne skupnosti, dopolnjevanju temeljnih izobraževalnih skupnosti in sicer okoli 12 milijonov. Sistem dopolnjevanja temeljnih izobraževalnih skupnosti, ki upošteva stopnjo razvitosti posameznih občin, je predviden tudi za naslednje obdobje. Namen dopolnjevanja je, čimbolj izenačiti te osnovne pogoje izobraževanja na vseh območjih republike. S predlaganim osnutkom zakona pa se še bolj poudarja vloga republiške izobraževalne skupnosti pri reševanju problemov izobraževanja na manj razvitih območjih, tako na področju redne izobraževalne dejavnosti kot tudi pri izgradnji šolskega in vzgojno-varstvenega prostora ter pri štipendiranju kadrov s teh območij.

Vse navedene oblike dopolnjevanja zajemajo tudi občine, ki bi bile po osnutku tega zakona opredeljene kot manj razvite, razen tega pa tudi večje število drugih občin, po kriterijih, ki jih vsebujejo že omenjeni posebni predpisi.

Pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij je pomembna vloga dana razvoju infrastrukture in v tej zvezi tudi programski usmeritvi cestnega sklada in vodnega sklada republike Slovenije. V svojih letnih in srednjeročnih programih naj bi ta dva sklada upoštevala tudi probleme hitrejšega razvoja cestnega omrežja in vodnega gospodarstva na manj razvitih območjih. Obseg teh sredstev sedaj ne moremo opredeliti, bo pa predmet razprave, ko bomo sprejemali srednjeročni program cestne mreže v Sloveniji in program razvoja vodnega gospodarstva.

Pri določevanju sredstev za izgradnjo infrastrukture na manj razvitih območjih pa bo seveda nujno potrebno upoštevati celoten obseg sredstev sklada in potrebe tudi ostalih razvitejših območij, ki v precejšnji meri doprinašajo k oblikovanju teh sredstev in imajo hkrati tudi sama dovolj težke probleme. Naj kot primer navedem samo problematiko cestne mreže na ljubljanskem, mariborskem, primorskem in gorenjskem območju. Posebej naj pred tem zborom opozorim na nekatere vidike regionalnega razvoja naše republike, ki so pomembni za določevanje vloge republike pri razvoju manj razvitih območij. Pri tem mislim na tako imenovana depresijska območja, ki so sicer dosegla relativno visoko stopnjo razvitosti. Zaradi svoje gospodarske strukture in zastarelosti kapacitet pa zaostaja v gospodarski rasti npr. mariborsko in trboveljsko območje ter del Gorenjske. Ker ta območja obsegajo velik del slovenskega gospodarskega potenciala, bi morali biti problemi njihovega razvoja prisotni tudi pri določevanju obsega sredstev za manj razvita območja. Hkrati z obravnavo tega zakona bo tekla tudi razprava o bilanci sredstev republike za leto 1971 in republiškega proračuna za leto 1971, ki bo prikazala finančne možnosti republike Slovenije, in ki bo obenem tudi podlaga za konkretno določitev sredstev za sodelovanje republike pri pospeševanju manj razvitih območij.

Sočasnost obravnave bo lahko pripomogla tudi k razčiščenju nekaterih vprašanj, ki so pri obravnavanju osnutka predlaganega zakona prisotna. Na podlagi analize posameznih dilem ter realnih možnosti, ki jih sedaj ima Slovenija, nadalje ob upoštevanju družbenoekonomskega sistema poti sedanjih gospodarskih gibanj, so se sestavjalci odločili po njihovem mnenju, za najbolj realno varianto, ki jo izraža predloženi osnutek zakona.

Mnenja sem, da so temeljna izhodišča osnutka zakona objektivno najbolj ustrezna, kar pa ne pomeni, da ne bi, v toku nadaljnje razprave in pri oblikovanju predloga zakona, lahko bili upoštevani nekateri dodatni predlogi. Zato menim, da bo lahko tudi razprava v tem zboru prispevala k razčiščenju nekaterih problemov in k sestavi takega zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij, ki bo pomenil uresničenje zamisli in izhodišč o skladnejšem razvoju posameznih območij in prispeval k hitrejšemu aktiviranju celotnega gospodarskega prostora v Socialistični republiki Sloveniji. Hvala lepa.

Predsedujoči **Sergej Kraigher**: Delegate bi pred začetkom razprave prosil, da vsak napiše na listek, ali pred razpravo pove, svoje ime in katero občino zastopa.

Pričenjam razpravo o tej točki dnevnega reda. Kdo želi besedo?  
Besedo ima tovariš **Franc Svetina**, Šentjur.

**Franc Svetina**: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Ne glede na samo oceno predloženega zakonskega osnutka o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Sloveniji menim, da je potrebno na samem začetku poudariti, da predstavlja že sama predložitev osnutka tega zakona prelomen dogodek pri razčiščenju in urejanju odnosov med družbeno-političnimi skupnostmi v republiki. Prelomen dogodek ne zavoljo tega, ker spoznavamo in priznavamo različno razvitost posameznih območij Slovenije, ampak zavoljo tega, ker spoznavamo in priznavamo, da sedanje in nadaljnje preveliko zaostajanje nekaterih območij škoduje in bo škodovalo ne le nerazvitim samim, ampak tudi gospodarskemu, socialnemu in predvsem političnemu napredku vse slovenske skupnosti.

Namenoma poudarjam preveliko zaostajanje, kajti izključiti bi želel sleherno misel na to, da prizadevanja nerazvitih, če tako posebej težave in naloge na teh območjih živečih ljudi, teže k izenačevanju vseh območij Slovenije, k izenačevanju na nekem idealiziranem poprečju. Gre seveda za nekaj povsem drugega, gre za postopno zagotovitev eksistenčnega minimuma nerazvitim območjem. Tistega minimuma, ki bo pogojeval stalen, pozitiven razvoj tudi teh območij. Ta minimum razvojnih možnosti ni bil zagotovljen, in dovolj obstoja dokazov za trditev, da so nerazvita območja danes od njega dlje kot so bila pred 15 leti in predvsem dlje kot so bila pred 5 leti, pa če tudi so v tem obdobju znatno napredovala. Nerazvitost je danes že v mnogočem podobna notranji bolezni, ki napade vse bitje, se kakor kri pretaka po žilah in hromi ne le moči, ampak tudi duha. Potreben je takojšen zdravniški poseg, ki pa seveda ne bo mogel roditi takojšnje rezultate, kajti zdravljenje bo težko in dolgotrajno.

Če smo vrsto let čestokrat tudi s političnimi in gospodarskimi ukrepi navajali občane na nerazvitih območjih mirno prenašati tegobe življenja, potem seveda ni prav in pošteno, če kdorkoli danes tem istim občanom očita to ravnodušnost, ki se najčešče izraža v neiznajdljivosti in neprilagodljivosti tržnim zakonitostim sedanjega časa.

Pošteno in prav je, da se danes spomnimo ne samo predvojne in medvojne, ampak predvsem tudi povojne zgodovine teh območij, ki jih štejemo za nerazvita ter da priznamo občanom teh območij ne le njihov delež v revoluciji, ampak tudi njihov delež v povojni graditvi naše družbe, delež, ki često ni bil nič manjši od deleža občanov danes razvitih območij; delež, ki je zelo nepo-



sredno pogojeval ves slovenski družbeni razvoj in seveda vso današnjo slovensko družbeno in gospodarsko razvitost, kajti sicer bo ostajal zelo mučen občutek, da je bila solidarnost možna le v dobi revolucije in neposredno po njej, ko so bili problemi in težave vsakogar in vseh, vsakomur in vsem skupne. Še več, ostajal bo občutek, da uvajanje tržnih zakonitosti v naš samoupravni socializem pači nekatere osnovne vrednote tega socializma, za katerega so se in se še tudi danes izredno energično zavzemajo občani manj razvitih območij. Predloženi zakonski osnutek upravičenost takšnih občutkov odvrča in ravno zaradi tega uvrščam današnjo obravnavo za prvorazredni dogodek, ne la za nerazvita območja, ampak za vso nacionalno skupnost.

Ko smo v občini ocenjevali vsebino predloženega osnutka, smo ugotovili, da odraža stališča in predloge, ki sta jih skupščini občine Šentjur pri Celju in Šmarje pri Jelšah sprejeli jeseni preteklega leta, glede nerazvitega Kozjanskega in jih posredovali Skupščini SR Slovenije in njenemu izvršnemu svetu. V predloženem osnutku so obravnavana vsa tista področja, za katera menimo, da so pomembna za hitrejši razvoj manj razvitih. Žal pa resnične vsebine predlaganih ukrepov ni mogoče do kraja ovrednotiti, ker nam predlagatelj ni posredoval prav nobenih podatkov o razpoložljivih sredstvih. Trenutne izkušnje, ki jih že imamo z republiškim cestnim skladom pa ne dovoljujejo posebno velikega optimizma. Takšna dejstva seveda zmanjšujejo izreden pomen, ki ga sicer predloženemu zakonskemu osnutku pripisujemo.

Iz razprav o predloženem osnutku v občinah je bilo mogoče razbrati, da obstaja nekaj dilem. Osnova je v tem, ali naj se manj razvita območja obravnavajo glede na to, v katerih in kakšnih občinah leže, ali naj obravnavamo nerazvita območja kot nerazvite občine, ki so same kot celote na řepu slovenskih občin glede na vrsto kazalcev, s katerimi ocenjujemo družbeno in gospodarsko vitalnost občine. Zagovorniki stališča, da razvitost občine kot celote ne more biti merilo za to, ali so v njej manj razvita ali nerazvita območja, imajo glede tega prav gotovo prav. Prav pa je tudi, da poudarimo dejstvo, da so v manj ali celo v nerazvitih območjih predeli, ki so relativno razviti. Nadrobno spoznanje o dejanskem stanju v nerazvitih občinah dokazuje, da je bila vse doslej izredna solidarnost znotraj občinskih meja. Čestokrat se relativno razvitejši predeli niso mogli hitreje razvijati zaradi bremena, ki ga je za občinsko skupnost predstavljalo nerazvito območje v občini. To pa zavoljo preprostega razloga, ker v takšnih občinah nerazvita območja občine obsegajo večji del občinskega teritorija, medtem ko so v razvitejših občinah v manjšini.

Dovolj je dokazov, da se je obseg manj razvitih območij v razvitejših občinah krčil. Dovolj pa je tudi dokazov, da občani v manj razvitih občinah še vedno ne uživajo dobrin kot jih občani razvitejših, pa čeprav bivajo na relativno zaostalem območju takšne občine. Če v resnici obstaja dilema, potem verjetno obstaja glede vprašanja, ali so današnje občine družbeno-politične skupnosti, ali jih želimo obravnavati kot teritorialne enote. Kakor druge, so bile in so tudi nerazvite občine družbeno-politične skupnosti, pa čeprav bi zavoljo skromne materialne osnove tega vselej ne želele. Ideje o centralnem urejanju predvsem družbenih služb ali ideje o krepitvi vloge republike so zrastle zaradi čestokrat brezupnega stanja v občinah na dnu lestvice slovenskih občin. Kajti le v tem in edino v tem so te občine mogle in morale iskati rešitev. Če se povrnemo v zgodovino, potem moramo priznati, da že ob sami uveljavitvi komunalnega sistema ni bilo do kraja razrešeno vprašanje zagotavljanja sredstev tistim občinam, ki niso sposobne same uresničiti z ustavo in zakoni

naložene jim dolžnosti. Z odpravo okrajev, ki ji je sledila družbena in gospodarska reforma, pa je postalo to vprašanje še bolj pereče. Čeprav smo rešili vprašanje financiranja osnovne dejavnosti šolskih institucij, je večina problemov še vedno bolj ali manj odprta.

Vse bolj se nam vsiljuje prepričanje, da šestokrat ne razumemo ali nočemo razumeti težav občin z dna lestvice. Kako bi sicer mogli razumeti stališče, da naj bo v teh občinah zagotovljena samo minimalna proračunska potrošnja na prebivalca, ko pa vemo, da je ravno proračun v nerazviti občini obremenjen z izdatki, ki jih druge občine pokrivajo mimo proračuna. Kako bi sicer razlagali stališče, da naj tudi občine z dna lestvice zagotavljajo svojo udeležbo pri najemanju kreditov iz republiških skladov.

Živim in delam v občini, kjer je že skoraj 10 % proračuna namenjenega za anuitete. Nacionalni dohodek znaša manj kot 4000 dinarjev na prebivalca. Znotraj občine je zaposlenih samo 1500 občanov. Vsa sredstva cestnega sklada, ukinjenega družbenega investicijskega sklada in sklada skupnih rezerv pa ne presegajo 50 milijonov S dinarjev.

Res je, da je zunaj občine zaposlenih tudi skoraj enako število kot znotraj nje, toda ta podatek ni tako zanimiv, kot izgleda, saj se s tistimi gospodarskimi organizacijami, ki zaposlujejo naše občane, ni mogoče sporazumeti za kakršnokoli skupno akcijo v pospeševanju tistih negospodarskih dejavnosti, ki bi neposredno koristile tudi tem delavcem, predvsem pa njihovim družinam. Glede na povedano poudarjam, da je možno in edino realno pa tudi racionalno prvenstveno pospeševati razvoj manj razvitih, ob upoštevanju osnovnih družbeno-političnih skupnosti, to je občin.

Drugo vprašanje, ki pa je posredno zvezano s pravkar razloženo problematiko, je vprašanje kriterijev za določitev manj razvitih občin. Menimo, da so v zakonskem osnutku opisani kriteriji sprejemljivi, čeprav ne izključujemo še morebitnih drugih. Važno je le, da rečemo bobu bob in ne slepomišimo, če se prizna status nerazvitih morda 12 občinam, ker je to že mnogo. Če se ta status prizna 20 ali še več občinam, potem je zakon izgubil svoj smisel, kajti tretjina naših občin vendarle ni v tako kritičnem položaju, kot onih nekaj poslednjih v vrsti. Menimo, da je predlagatelj to dejstvo upošteval. Ko natančno analiziramo druga določila osnutka, sicer ugotavljamo, kakor že prej rečeno, da so se vrata, na katera smo trkali, sicer odprla, da pa je resnično za temi vrati še vedno tako zamegljeno, da pomoč komaj lahko slutimo. Ne bi se ustavljal pri vprašanju bodoče politike republiških skladov in republiških skupnosti; na kraju bi se rad na kratko pomudil ob nekaterih vprašanjih, ki zadevajo pričakovano investicijsko dejavnost na manj razvitih območjih.

Dosedanja praksa glede lociranja novih obratov različnih nosilcev investiranja na Slovenskem za manj razvita območja ni posebno ohrabrujoča. Premalo je dokazov za trditev, da posamezne lokacije nastajajo in se spreminjajo po volji ozkega kroga ljudi. Dovolj pa je indicev za domnevo, da lokacije posameznih večjih industrijskih kompleksov niso vselej izbrane v interesu hitrejšega in skladnejšega razvoja vsega nacionalnega gospodarstva.

Če bi le del v poslednjih letih nastalih novih industrijskih kapacitet locirali na območjih, ki jih bomo tudi v prihodnje še šteli za manj razvita, bi marsikatero območje ne bilo danes takšno kot je. Resno dvomimo, da bodo lahko smernice in cilji srednjeročnega načrta družbenega razvoja Socialistične republike Slovenije in regionalni plani menjali to prakso. Tudi samo beneficiranje obrestne mere verjetno ne. Naj me nihče ne razume napak. Nismo za



politične, to je ekonomsko-neopravičljive naložbe. Menimo le, da bi morali v prihodnje zagotoviti hitrejšo kroženje informacij o možnostih investiranja na manj razvitih območjih. Seveda bi moral nekdo takšne informacije tudi pripraviti in ustrezno dokumentirati. Te informacije bi bile koristne za sleherne ad hoc rešitve, bile bi pa koristne tudi za dolgoročneje zadeve. Mnogi bodoči investitorji namreč niti ne vedo za pogoje v manj razvitih območjih, zato se usmerjajo že v dobro znana območja. Menimo, da je še vedno aktualen predlog naše in šmarske skupščine, v katerem smo to vlogo namenili gospodarski zbornici SR Slovenije. Gospodarska zbornica je na tem področju že pokazala začetno iniciativo, menimo pa, da bi tega čestokrat osrednjega problema ne kazalo puščati, v bodočem zakonu o pospeševanju razvoja manj razvitih, neobdelanega. Kajti mi vsi, ki delamo na nerazvitih območjih, bi resnično radi prizanesli sebi in vsem našim predstavnikom v republiki s prošnjami, pojasnili za posredovanje in podobno.

Toliko tovariši delegati. Prepričan sem, da je predloženi zakonski osnutek, ki je danes pred nami, dovolj realna osnova, ne le za razpravo, ampak za sestavo dokončnega predloga, ki naj ga Skupščina SR Slovenije čimprej sprejme. Hvala lepa!

Predsedujoči **Sergej Kraigher**: Naprej prosim. Besedo ima tovariš **Ciril Jurčič** – Grosuplje.

**Ciril Jurčič** – Grosuplje: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Predstavniki občine Grosuplje imamo svoje pripombe k 2. členu osnutka zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih. Vemo, da je zelo težko določiti oziroma razmejiti razvita območja od manj razvitih, ker ni tu ostro začrtanih meja, zlasti pa je težko to določiti s kriteriji. Nikakor pa tega ne določajo kriteriji, ki so navedeni v osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij.

Za občino Grosuplje dobro vemo, da je manj razvito območje v naši republiki. Po sedanjih kriterijih pa vendar ne spada v manj razvita območja. Narodni dohodek menimo, da je in mora ostati eden od osnovnih pokazovalcev razvitosti. Procentualno določeni delež kmečkega prebivalstva od celotnega pa nikakor ni realen po pokazovalcih, kakršne ima naša statistika. Vprašanje nastane že tukaj, kaj je kmečko prebivalstvo in kdo spada med kmečko prebivalstvo? Ali tisto prebivalstvo, ki se bavi s kmetijstvom in pretežno del svojega osebnega dela vlaga v kmetijstvo? Če je to kmečko prebivalstvo, potem imamo v občini Grosuplje takega prebivalstva celo nad 50<sup>0/0</sup>, ne pa samo 40, kot jih predvideva osnutek zakona. Če pa štejemo za kmečko prebivalstvo samo tisto, ki ga prikazujejo statistični podatki, ga imamo samo 37<sup>0/0</sup>. Kje nastane taka velika razlika? Če je npr. v družini pet članov in je gospodar zaposlen, ostali družinski člani pa se izključno bavijo s kmetijstvom, pa tudi gospodar po delu v podjetju še dela na posestvu, menimo, da vsaj štirje člani družine predstavljajo kmečko prebivalstvo.

Po kriterijih, s kakršnimi razpolaga statistika, pa se vsa družina smatra za delavsko. Iz teh razlogov menimo, da je kriterij, kmečko prebivalstvo, preveč netočen in nestalen, da bi bil lahko eden od odločilnih pri merilu razvitosti oziroma nerazvitosti območja. Še bolj pa postane ta kriterij nestalen, če vemo, da je velik del kmečkega prebivalstva zaposlen samo začasno in to zato, ker ni urejeno vprašanje kmetijstva. Kmetje si želijo modernizirati kmetijstvo, ker kreditov ne dobijo, se začasno zaposlijo, da nekaj zaslužijo in si nabavijo

potrebne stroje, nato se ponovno posvetijo svojemu kmetijstvu. Zato, kakor hitro se bo sistemsko uredilo kmetijstvo, se bo vsaj v naši občini delež kmečkega prebivalstva zelo dvignil. Iz vsega tega vidimo, da je ta kriterij nerealen pokazovalec.

Tudi tretji kriterij, ki zahteva, da je ob upoštevanju dnevne migracije zaposlenega manj kot 20 % prebivalstva, je po našem mnenju nerealen. Za nekatere občine, med njimi tudi našo, pa je celo krivičen. Zaradi neposredne bližine Ljubljane je pri nas izredno velika ravno dnevna migracija, ki se upošteva v odstotkih. Bolj oddaljene občine od industrijskih centrov pa imajo zelo velik odstotek prebivalcev zaposlenih v tujini, ki celo ustvarjajo devize, vendar teh ta kriterij ne upošteva. Upoštevati bi bilo treba tudi to, da velik del migracije nima stalne zaposlitve, ker jih obrati precej odpuščajo in se zato zopet vračajo na kmete. Ravno zaradi nerazvitosti območja in pasivnosti kmetijstva se velik del kmetov zaposluje, to pa zopet po kriterijih, ki so v osnutku navedeni, občino a priori izključuje iz skupine manj razvitih.

Poudarjam, da približno 50 % zaposlenih iz naše občine dela izven območja naše občine, kjer ustvarjajo dobrine. Komunalne, socialne, zdravstvene in šolske dobrine pa uživajo in uporabljajo na območju domače občine. Zaradi tega bi morale priti prve v poštev, zlasti pri gradnji infrastrukturnih objektov nerazvite občine in tudi tiste, ki so na meji nerazvitosti. Poudarjam pa, da se tudi ta načela pomoči v praksi drugače uporabljajo, kot te razglašajo.

Osnutek srednjeročnega programa cestnega sklada SR Slovenije ne predvideva na območju občine niti enega metra obnove republiških cest, čeprav vemo, da je 4 % vseh republiških cest na območju naše občine, ki so še vse, razen avtoceste in odseka Ivančna gorica—Zagradec makadamske in zaradi večjega prometa v mnogo slabšem stanju, kot pa so bile v času stare Jugoslavije.

Z ukinitvijo železniške proge Dobrepolje—Grosuplje je cela Dobrepoljska dolina usmerjena na avtobusni promet, ki je skoraj nemogoč po teh neuporabnih cestah. Če povem še, da ima samo 33 % občanov občine Grosuplje zdravo pitno vodo, da imamo našo popolno osemletko in gimnazijo stisnjeno v 800 let starem poslopju samostana itd., je mislim dovolj jasno povedano, da občina Grosuplje spada med slabo razvita območja, čeprav po kriterijih 2. člena osnutka zakona to ni. Zaradi tega se s kriteriji 2. člena občina Grosuplje ne-strinja in prosim, da se kriteriji izpopolnijo in dopolnijo. Šele na podlagi tako izpopolnjenih in dopoljenih kriterijev, ki bodo res realni, naj se določi, katera območja so razvita in katera nerazvita. Hvala lepa.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala lepa. Naprej prosim. Tovariš Franc Novak iz Ormoža.

Franc Novak: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Razširjena seja občinske konference Socialistične zveze delovnega ljudstva iz Ormoža, kateri so s pravico odločanja prisostvovali predstavniki obeh zborov občinske skupščine, dejavniki družbeno-političnih organizacij in predstavniki delovnih organizacij, je dne 28. oktobra 1970 razpravljala o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Sloveniji, ki ga je Skupščini SR Slovenije predlagal v odobritev izvršni svet Slovenije, in je zavzela k predlaganemu osnutku naslednja stališča, predloge in pripombe, ki sem jih dolžan posredovati današnjemu zasedanju delegatov občin, s predlogom, da jih osvoji.



Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je predloženi osnutek zakona kot celota prvi konkretni akt in dokument, ki bo s svojimi ukrepi pospešil razvoj manj razvitih območij, da je to akt, ki legalizira obstoj manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji in da je to akt, ki prispeva k razvoju in realizaciji osvojene ideje o policentričnem sistemu gospodarskega in družbeno-političnega razvoja Socialistične republike Slovenije.

Prav tako ugotavljamo, da vsebuje osnutek zakona v glavnem vsa tista stališča in načela, ki so se izoblikovala že v dosedanjih razpravah in pobudah za pristop k akcijskemu reševanju problematike manj razvitih območij v Sloveniji. Soglašamo z določili in kriteriji za določanje manj razvitih območij, ker menimo, da bodo po teh kriterijih deležna skrbi za hitrejši razvoj s strani celotne družbeno-politične skupnosti zares manj razvita območja in občine v Sloveniji, to se pravi tiste občine, ki v svojem razvoju zaostajajo celo za jugoslovanskim poprečjem. Razen tega se zavedamo, da bodo sredstva usmerjena za pospešen razvoj manj razvitih območij v Sloveniji omejena in jih zaradi tega ne bi kazalo drobiti. Tako razdrobljena sredstva bi se razvodenela in izgubila svoj učinek. Zato bo potrebno vse silnice enakomernejšega razvoja usmeriti tja, kjer so v danem momentu zares najbolj potrebne.

Prav tako se zavedamo, da bodo glavno breme razvoja manj razvitih območij slej ko prej nosila ta območja sama in smo pripravljeni zato mobilizirati vse družbeno-politične in gospodarske dejavnike na našem območju, k maksimalnim naporom za hitrejši razvoj manj razvitih območij in občin.

K predloženemu osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji pa dajemo naslednje konkretne pripombe in dopolnitve:

K 4. členu: Predlagamo, da se besedilo prvega odstavka tega člena spremeni tako, da bi se glasilo: »Skrb za razvoj manj razvitih območij je skupna skrb SR Slovenije, prizadetih občin, delovnih organizacij in njihovih asociacij ter poslovnih bank na teh območjih, oziroma v ustreznih regionalnih centrih, ki imajo neposreden interes za hitrejši razvoj teh območij. Socialistična republika Slovenija sodeluje pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij.«

K 5. členu: Predlagamo, da se variantni dodatek »ter s sredstvi, ki jih zagotavlja po posebnih predpisih za razvoj kmetijstva«, vnese v besedilo 5. člena.

K 6. členu: Predlagamo, da se vnese nov drugi odstavek. Sedanji drugi odstavek pa postane tretji itd. Nov drugi odstavek pa se naj glasi: »Srednje-ročni program družbenoekonomskega razvoja v Socialistični republiki Sloveniji, za obdobje 1971-1975 mora programirati razvoj manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji v taki meri, da se bodo zmanjševale razlike med razvitimi in manj razvitimi območji.«

K 7. členu: Predlagamo, da se variantni dodatek v drugi vrsti, ki se glasi: »ter kreditom, ki jih v ta namen najame«, vnese v besedilo 7. člena. Dalje pa predlagamo, da se v osmi vrsti tega člena, beseda »največ« črta iz besedila.

K 12. členu: Predlagamo, da se variantni dodatek v prvi in drugi vrsti tega člena, »in posamezniki«, vnese v besedilo tega člena, da se variantni dodatek v drugi in tretji vrsti »za katerega jim je bila odobrena beneficirana obrestna mera«, in variantni dodatek v predzadnji in zadnji vrsti tega člena, »za na novo zaposlene delavce v teh objektih«, izloči iz besedila 12. člena.

To so nekateri predlogi, za katere smatramo, da bodo v sestavu zakona doprinašali k hitrejši rešitvi mnogih perečih problemov manj razvitih, nekateri

pa jasneje konkretizirali obveznosti in naloge posameznih dejavnikov, ki jim je dana naloga in skrb za enakomernejši razvoj v Sloveniji.

Odločno zavračamo in obsojamo gledanja in izražanja nekaterih, ki pozabljajo, na ideje resničnih socialističnih samoupravnih družbenih odnosov, ki negirajo zgodovinska dejstva in hočejo prikazati ta zakon v luči najnovejšega krika mode ter tako razvrednotiti prizadevanja vseh pozitivnih faktorjev družbeno-političnega dogajanja pri nas.

Ponovno poudarjam, da vsestransko podpiramo vsa prizadevanja za izdajo tega zakona in poudarjamo, da soglašamo z vsemi vsebovanimi načeli. Sam zakon bi pomenil resnično začetek sistematičnega in programskega uresničevanja politike postopnega odpravljanja velikih in nevzdržnih razlik v razvitosti posameznih območij, v enotnem prostoru slovenske nacionalne skupnosti, kar pomeni hitrejše aktiviranje vseh tistih razvojnih faktorjev, ki so prisotni na teh manj razvitih območjih. Hvala lepa!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Besedo ima tovariš Vitomir Dekleva – Ilirska Bistrica.

Vitomir Dekleva: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! V zvezi s predloženim osnutkom zakona nameravam posredovati nekatere ocene, ugotovitve, stališča in predloge, ki so bili izoblikovani oziroma obravnavani 30. oktobra na razširjeni seji predsedstva skupščine občine Ilirska Bistrica. Opozoriti moram, da se moja razprava naslanja predvsem še na stališča, ki so bila sprejeta 31. oktobra na razširjeni seji medobčinskega sveta Zveze komunistov Slovenije v Postojni, na kateri so sodelovali poleg drugih tudi predstavniki občinskih skupščin Sežane, Cerknice, Postojne in Ilirske Bistrice. Na osnovi sklepa na omenjenem zasedanju v svoji razpravi posedujem stališča vseh štirih navedenih občin.

Vsebina osnutka zakona odraža prizadevanja in težnje republike, da se tudi pri nas pristopi k zmanjševanju poglobljajočih se socialno-ekonomskih razlik med območji in med strukturami prebivalstva. To je bilo zelo pozitivno sprejeto tudi že ob sprejemanju izhodišč za načrtovanje dolgoročnega razvoja Slovenije, ki predvidevajo, da se s pospeševalnimi ukrepi širše družbe aktivirajo pasivna območja in se jim zagotovi normalni razvoj in dostojne življenjske pogoje. Uvodoma želim izraziti nekaj misli z metodološkim in tehničnim pristopom pri ugotavljanju nerazvitosti. Merila, ki so v osnutku predlagana ter trditve, da je edino možno ugotavljati nerazvitost prek obstoječih statističnih podatkov in le v okviru občine, kot zaokrožene teritorialne enote, pomeni poenostavljanje problema in razvrednotenje akcije tako, da bomo zgrešili cilje in namen zakona ter politično situacijo marsikje le poslabšali. Svoje trditve, da so merila poenostavljena in premalo analitično obdelana, saj bazirajo le na eni najosnovnejši računski operaciji in ne upoštevajo korelacijskih odvisnosti, tudi takih ne, ki nam jih vsakodnevna dinamika življenja narekuje, zagovarjam samo z nekaterimi dejstvi in primeri.

1. Narodni dohodek na prebivalca je lahko najprimernejši kazalec razvitosti, vendar ima prav spričo svoje dopolnilnosti primerjalno vrednost šele v okviru narodnega gospodarstva, če ne omenjam, da je tudi v tem okviru nepopoln in problematičen, vendar brez dvoma še najpomembnejši kazalec razvitosti. Če ta kazalec uporabimo v manjših regijah ali celo po občinah, imajo vse bolj



izenačeno strukturo gospodarstva, pa se vrednost omenjenega kazalca izgublja in je neznatna tudi v primeru občin, kot je konkretno naša in podobne.

Namreč, ustvariti visok narodni dohodek na prebivalca, še ne pomeni, absolutno bogastvo določene delovne ali družbenoekonomske enote. Važnejša ali objektivnejša in točnejša je vrednost narodnega dohodka, ko ugotovimo, kakšen je njegov odliv, v našem primeru iz občin. To trditev želim podkrepiti z našim primerom.

V letu 1967 je industrija odpustila okrog 300 delavcev. Račun štirih delovnih organizacij, ki so izvršile pomembno modernizacijo tehnologije in izvedle organizacijo dela z uvajanjem poslovno tehničnih kvalitiet, se bo letos realiziral. Narodni dohodek v industriji bo večji za skoraj 100 % nasproti letu 1967 in to z manj delovne sile. Iz tega sledi, da so se hitro povečali skladi za razširjeno reprodukcijo bodisi iz novo ustvarjene vrednosti in med drugim s prihrankom na račun zmanjševanja števila delovne sile oziroma sklada osebnih dohodkov; da se je večji del narodnega dohodka prelil v druge gospodarske panoge, na primer v težko industrijo in s tem odlil v druge občine, v druge republike in celo države; da so se rezultati minulega dela prelili v pogoje za bodoče delo in sicer na račun še večjih bodočih rezultatov dela, vendar na račun tekoče razpoložljivosti. Obenem pa se je zmanjšalo število zaposlenih, zmanjšala se je potrošnja in proračunska moč, saj le po polni zaposlitvi sledi bogat osebni družbeni standard. Prej bi rekel, da se mnogo večja stopnja narodnega dohodka iz kmetijstva troši tam, kjer se ustvarja. Slabost pa je v tem, da zagotavlja le osnovno reprodukcijo, zato stagnira oziroma relativno nazaduje. Menim, da je nerazvitost območij, točneje kmetijskega podeželja, pogojena in posledica nerazvitosti kmetijske panoge, ki ima nezavidljivo mesto v našem gospodarskem sistemu in ekonomski politiki.

Zaključek: Narodni dohodek na prebivalca kot merilo razvitosti ni uporaben za primerjanje med najosnovnejšimi družbenoekonomskimi enotami kot so občine. Najmanj pa ga lahko uporabimo v obliki občinskega poprečja pri ocenjevanju ekonomske sposobnosti občine, oziroma zadostnosti občinskega proračuna in pri ocenjevanju proračunske potrošnje sploh, kot merilo, koliko naj se nameni sredstev za šolstvo, kulturo, socialo, narodno obrambo, javno varnost, za železniške prehode in drugo komunalno infrastrukturo ter ali je proračun občin sposoben prevzeti primanjkljaje zdravstvenega zavarovanja kmeta, predvsem v tistih predelih, kjer se kmetijstvo nahaja na najnižji stopnji donosnosti.

Ostala dva kriterija sta bolj sprejemljiva, vendar se jih da še bolj analitično in logično povezati ter v logični povezanosti in odvisnosti osvetliti. Delež kmečkega prebivalstva spričo slabega ekonomskega položaja panoge brez dvoma odraža sliko stanja v občini in socialno-ekonomsko strukturo prebivalstva nekega območja. To merilo pa je mogoče in se mora še bolj osvetliti s kazalcem pridobitnosti, storilnosti kmečkega prebivalstva, ki je v veliki meri pogojena z objektivno danimi naravnimi pogoji. Torej, delež kmečkega prebivalstva in narodni dohodek iz kmetijstva na kmečkega prebivalca naj predstavlja kompleksno merilo. Drugo merilo, ki je tudi sprejemljivo, to je stopnja zaposlenosti izven zasebnega kmetijstva pa mora biti primerjano z deležem kmečkega prebivalstva, ker sta ti dve kategoriji v medsebojni odvisnosti. Namreč, za našo občino bi bil lahko ugodnejši odnos 20 % zaposlenih izven kmetijstva in 40 % kmečkega prebivalstva ob poprečnih naravnih pogojih za kmetijsko proizvodnjo, kot sedanji odnos, ki znaša 23 % zaposlenih nasproti 28 % deležu

kmečkega prebivalstva. V tem primeru nam pomeni obstanek za 1900 prebivalcev in 900 aktivnih prebivalcev v kmetijstvu; v drugem, to je našem primeru pa le za 500 zaposlenih seveda z nekoliko večjim osebnim standardom.

Podobna ocena meril nam pove, da ne more obveljati predlagani kriterij, ki opredeljuje razvitost območij na osnovi podatkov po občinah, samo zato, ker statistika nima sistema in metodologije, da bi ta problem raziskala in izločenega proučila in osvetlila. Spričo skromnih materialnih možnosti nasproti naraščajočim potrebam na vseh toriščih življenja in dela se zavedamo, da s tem ko sprejmemo zakon, še ne bodo zagotovljena materialna sredstva, ki bi zagotavljala rešitev vseh problemov v naslednjih petih letih. Vendar pa ima sedanja odločitev slovenske družbe, ko se loteva ozdravit socialno-ekonomski položaj tistih in takih območij in članov naše družbe, ki so ostali na predvojnem in celo še slabšem povojnem stanju, veliko politično vrednost. Marsikje bodo že skromni premiki, predvsem v infrastrukturi, potešili nezadovoljstvo ljudi in povzročili vključitev takih območij, ki se prav zaradi odrinjenosti in slabotnosti najbližjih središč in brez pomoči širše družbe niso mogli razviti.

Če bomo nerazvite kraje opredelili po območjih in ne po občinskih poprečnih, se bomo izognili napakam, ki jih iz izkušenj že poznamo. Pri tem mislim na to, da pomoč za nerazvite včasih izkoristijo razvita središča. Izognili se bomo temu, da bi izostali veliki deli nerazvitih območij, ki spadajo v druge občine, ki po principu zajemanja po občinah izostanejo po tem kriteriju. S tem, da bodo zajeta kompleksna območja različnih občin, pa bodo občani sami skrbeli za dosledno izvajanje intervencijskih načrtov in družbenih vlaganj po namenskih lokacijah, bodisi po načrtih občin in s pomočjo republike.

Izboru in uporabi kriterijev ni mogoče odrekati določene analitične vrednosti. Dobljeni rezultati pa kažejo, da se ne morejo uveljaviti na občinskih poprečnih. Ni mogoče zanikati pasivnost in nerazvitost občinskih območij v pomurskem predelu, vzhodnem delu mariborske regije, območju Kozjanskega, belokranjskega območja in zahodno dolenjskega območja. Vendar se hkrati postavlja vprašanje drugih območij, ki so prav tako ali pa še manj razvita.

Problem Brkinov na Primorskem se je dosedaj izenačeval s problemom Kozjanskega in drugih območij. Ker je bilo premalo storjenega, da bi se ti kraji prikazali v pravi luči, je dejansko stanje nepoznano. Ne moremo in ne želimo zanikati, da je bil v naših občinah v preteklih nekaj letih storjen velik korak naprej, da se je ustvarila tudi materialna osnova za hitrejši in skokovit razvoj v prihodnosti, vendar moramo ugotoviti, da je problem razvoja ali bolje rečeno rešitev Brkinov iz popolnega siromaštva in propadanja široko in težko vprašanje, ki presega moči teh občin, in bo nujno potrebna pomoč širše družbene skupnosti, kar opozarjamo že vrsto let.

V nadaljevanju želim navesti nekaj podatkov, ki lahko le delno in bežno osvetlijo značilnosti nerazvitih Brkinov.

Podatki so zbrani iz obstoječih statističnih dokumentov, in sicer po naseljih, oziroma po katastrskih občinah, deloma pa so zbrani s posebnim popisom iz analize stanja do projekcije dolgoročnega razvoja občine Ilirska Bistrica, ki jo je izdelal zavod za produktivnost dela SRS. Brkini ležijo na območju občin Sežane in Ilirske Bistrice, le z manjšim krakom ob Suhorju ob reki Reki ter primorskim delom Košanske doline segajo v občino Postojna. Območje Brkinov obsega skupno 564 km<sup>2</sup> in je večje po površini, kot nad 2/3 posameznih slovenskih občin. Od tega je 56 % ali 316 km<sup>2</sup> v občini Ilirska Bistrica, 41 % ali 231 km<sup>2</sup> v občini Sežana in 3 % ali 17 km<sup>2</sup> v občini Postojna. Spričo nepomemb-



nosti postojnskega deleža v Brkinih, so podatki v nadaljevanju za ta del zanemarjeni.

Delež prebivalstva nasproti celotnemu prebivalstvu v obeh občinah znaša 31 %, za občino Sežana znaša 24, za občino Ilirska Bistrica pa 40 %. Odliv prebivalstva je znašal v primerjavi z letom 1953 skupno 24,1 %, v sežanskem območju 24,7 %, v ilirsko-bistriškem pa 24 %. Več primerov pa je, kjer se je odselilo in zapustilo kmetije nad 50 % prebivalcev.

Na območju Brkinov živijo ljudje v strmih naseljih in kljub migraciji štejejo danes vasi od 40 do 480 občanov, kar znaša v poprečju 150 ljudi na vas. Vseh naselij je 98 ali nekaj nad sto, upoštevajoč postojnsko območje. Od tega je v občini Sežana 55, v občini Ilirska Bistrica pa 43 vasi, ali 2/3 prebivalstva občine Ilirska Bistrica.

Čeravno velja, da je poprečna starost Slovencev nadpoprečno visoka, je podatek za Brkine skoraj neprimerljiv in neverjeten. Če vzamemo samo eno starostno skupino in sicer starih nad 60 let v letu 1961, je delež te skupine znašal v Sloveniji 11 %, v Brkinih že takrat 21,6 in se je povečal v letošnjem letu na 29 %. S posebno anketo je bilo ugotovljeno, da ima le slaba polovica kmetij predvidenega dediča in sicer v postojnski občini; za Brkine pa je ta številka še mnogo slabša.

Izredno nizko pridobitnost kmetijstva na omenjenih območjih pogojuje ali karakterizira zelo neugodna struktura kategorij posesti glede na velikost zemljiških površin. Veliko razparceliranost nam pokaže podatek, da meri poprečna parcela 0,25 ha in je oddaljena od kmetije poprečno 1,4 km. Poprečna njivska parcela meri le 15 arov, travnikov 30 arov in košenic le 28 arov. Ti podatki veljajo tudi za postojnsko občino in se že ta uvršča med najslabše v tem pogledu v Sloveniji. Torej je v brkinskem območju stanje mnogo slabše, kar nas prepričuje poleg drugih momentov tudi konfiguracija zemljišč.

Na območju Brkinov živi še 2807 borcev narodnoosvobodilne vojne in aktivistov, ali 24 % vsega prebivalstva. Med njimi živi 294 vojnih invalidov, socialne podpore, priznavalnine in druge družbene podpore pa prejema 905 ljudi ali 7,5 %. Socialne podpore so le tolikšne, da so socialno ogroženi vsaj zdravstveno zavarovani. Upravičencev je veliko več, vendar se je v letu 1968 število skrčilo na minimum, zaradi prerazporeditve proračunskih izdatkov za šolstvo.

Na bistriškem območju Brkinov je bilo od okupatorja požganih 25 ali 6 % vasi, in sicer 478 stanovanjskih hiš, 533 gospodarskih poslopij, ali skupno 1011 zgradb, ki v marsikateri vasi še danes niso obnovljene. Borcev in aktivistov je padlo skupno z umrlimi v internaciji 372 ali 5,7 % prebivalstva. Podatki za predel Sežane niso zajeti, vendar bi pokazali tudi za to območje podobno stanje.

Na obravnavanem območju je bil v preteklem letu ustvarjen narodni dohodek iz kmetijstva na kmetijskega prebivalca le okrog 1500 din ali le dobro tretjino celotnega narodnega dohodka iz kmetijstva, ki je znašal v sežanski občini 3840 din, na kmetijskega prebivalca in v ilirsko-bistriški občini 3200 din na kmečkega prebivalca.

Delež zaposlenih prebivalcev znaša v občini Sežana 26 % ob 30,5 % deležu kmečkega prebivalstva; v bistriški občini pa 23 % ob 28 % deležu kmečkega prebivalstva. Podatki za leto 1970 so na brkinskem območju glede deleža zaposlenega prebivalstva, upoštevajoč migracijska gibanja tile: v sežanskem predelu je zaposlenih izven kmetijstva 17,9 %, v bistriškem 10 %, skupaj 13,8.

Zaradi slabega socialnega stanja v letu 1969 ni plačalo prispevka v celoti ali delno 272 kmečkih zavarovancev s tega območja. Primanjkljaj za letošnjih devet mesecev znaša zaradi neizterljivosti 300 000 din; v preteklem letu je znašal 400 000 din. Do leta 1968 pa je bilo izplačano iz občinskih proračunov zaradi primanjkljaja v komunalnih skupnostih kmečkega zavarovanja 520 000 din. Po ocenah strokovnih služb zavoda za socialno zavarovanje v Kopru je na brkinskem območju več kot 50 % kmečkih zavarovancev, ki že do sedaj ne morejo poravnati prispevkov. Postavlja se nam vprašanje, kako izpolniti pričakovano povečanje obveznosti na račun povečanih pravic in stroškov zdravstvenega zavarovanja kmetov v bodoče.

Na področju cest je stanje precej slabše kot na drugih območjih. Razvitost cestne mreže vam bom prikazal v primerjavi s Slovenijo in v primerjavi z 20 občinami, ki so bile opredeljene, kot najbolj nerazvite v študiji oziroma v tezah o manj razvitih območjih v SR Sloveniji, ki jo je izdelal zavod za plan in republiški zavod za finance. Na en km<sup>2</sup> odpade 0,558 km cest, kar znaša v primerjavi s Slovenijo 87,3 % nasproti navedenim 20 občinam, ki so po kriterijih tez najmanj razvite, pa znaša odnos v indeksu 85,6 %. Pri tem je treba opomniti, da tečejo ceste prvega reda le ob vznožju Brkinov in so le dovodnice prometa do vznožja območja. Primerjava moderniziranih vozišč od I. do IV. reda pa kaže, da jih ima Slovenija 24 %, SFRJ 21 %, 20 manj razvitih občin 17 % in brkinsko območje 22 %. Če upoštevamo ceste I. reda, ki so bile v celoti asfaltirane že pred vojno, so danes te ceste zaradi opustitve normalnega vzdrževanja celo v slabšem stanju in zato nujno potrebne večje rekonstrukcije. Če to upoštevam pa znaša delež asfaltiranih cest oziroma moderniziranih vozišč le 5 %.

Opozoriti moram še na žalostno dejstvo, da je bilo v ilirsko-bistriški občini neposredno po vojni 40 km asfaltiranih cest več kot danes. Da so danes iste ceste III. reda po pomembnosti dejansko II. reda, vendar slabe in največkrat neprevozne makadamske ceste. Pri tem mislim na tako imenovano pivško in zadiško cesto. Za razvoj brkinskega območja pa sta pomembni še tako imenovana bohinjska cesta, ki je ostala nedograjena v letu 1956-57 ter vrenska cesta.

Od skupno 98 vasi na brkinskem območju ima speljano vodo le 12 vasi iz bistriškega vodova; ostala naselja se oskrbujejo iz kapnic in samostojnih zajetij, ki v 80 % primerov ne ustrezajo niti kakovosti niti količini potrebne vode.

Nujni so vodnogospodarski ukrepi na reki Reki zaradi obrambe pred poplavami in varstva voda pred onesnaženjem, za kar bi bilo potrebno vložiti po predračunih izvedene študije nad tri milijarde in pol SD. Predložena analiza značilnosti brkinskega območja je le bežna slika, ki pa vendarle kaže izrazito sliko nerazvitosti območja.

Zaključki in štališča, ki smo jih sprejeli v omenjenih organih in jih posredujem v imenu že omejenih štirih občin, so naslednji:

1. Kljub temu, da vsebujejo pisane slabosti, so merila predložena v osnutku zakona lahko uporabljiva, vendar, če se uporabijo po območjih in ne na občinskih poprečkih.

2. Iz tega sledi, da naj se kriteriji uporabijo po območjih tako, da bo njihovo delovanje približalo iskane rezultate oziroma sliko nerazvitih krajev Slovenije. Hkrati pa ne bi smeli zanemariti tudi že uvodoma predlagane dopolnitve, ki bi zagotovile natančnejše delovanje meril.



3. Določiti bo treba spodnjo mejo površine območja, ki naj pomeni, da je določeno območje potrebno širše družbene pomoči ob upoštevanju ekonomske moči občine oziroma njenih razvitih delov. Namreč, sleherna občina ima manjša območja, nekaj vasi ali zaselkov z nekaj sto prebivalci, ki so iz različnih razlogov slabo ali slabše razvita. Take razlike se kažejo celo v občinskih središčih, v mestih, kot je Ljubljana in Maribor in bodo prisotne na vseh ravneh razvitosti tudi v bodoče. Vendar se te razlike ne poglobljajo, praviloma se celo izravnavaajo.

4. Poudariti želimo, da ne gre za kampanjsko akcijo ali alarmiranje, ki naj bi pomenilo zbiranje daril in pomoči za Brkine. Tudi nimamo namena potegovati se za status nerazvitih občin niti ne želimo priti v krog nerazvitih občin skozi zadnja varta, kot se temu pravi. Dejansko gre ne samo za solidarnost in moralno-politični odnos, temveč ima materialna obveznost centrov oziroma razvitejših, ki naj pomagajo manj razvitim, tudi ekonomsko obeležje in osnovo. K temu je zavezano vse razvito gospodarstvo in to predvsem razvita industrija. Ko obravnavamo nerazvita območja, imamo dejansko opraviti s socialno strukturo proizvajalcev v kmetijski dejavnosti, ki so ne samo med vojno materialno vzdrževale narodnoosvobodilno vojsko, temveč so tudi v povojni graditvi gospodarstva in predvsem industrije — lahko uporabim besede — regresirali življenjske stroške delavskemu razredu. Razvijati nerazvite, pomeni torej hkrati v veliki meri vračati dolg kmetijstvu. Ponovno moramo privabiti na nerazvito podeželje mladino, ki bo ostajala na vasi kot kmetijski proizvajalec ali se vračala iz tovarn in zagotavljala naseljenost podeželja. To pa pomeni veliko vrednost za našo organizacijo splošnega ljudskega odpora, saj bodo ti kraji v potrebi morali odigrati isto vlogo kot med NOV.

5. Z organizirano akcijo občin smo se odločili, predvsem enotno in sistematsko pristopiti k podrobnejšemu analiziranju stanja in izdelavi regionalnega programa razvojnih ukrepov na brkinskem območju, in da na osnovi analize z upoštevanjem možnosti občin ugotovimo potrebno sodelovanje republike za to, da se v naslednjih petih letih izboljša stanje v Brkinih. To je ekonomski pristop, ki nam že po dosedaj izdelanih načrtih dokazuje, da so dani pogoji za ekonomski razvoj tega območja. Predlagam, da se naša stališča proučijo in upoštevajo, čeravno bi to terjalo več časa in odložitev sprejema zakona. Menim, da ta problem dolgo ni prišel na vrsto, in ker bo odločitev sistematskega in srednjeročnega značaja, bi bilo zelo zgrešeno in neresno tako odločitev sprejeti po hitrem postopku.

Na koncu predlagam v imenu že omenjenih organov in občin, da se v republiki ustanovi ustrezna politično-strokovna komisija, ki naj se na terenu seznaní s socialno-ekonomskim položajem v Brkinih in morda tudi na drugih območjih zaradi primerjave. Hvala!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala. Besedo ima tovariš Ciril Pevec, delegat občine Trebnje. Govoril bo v imenu skupščine občin Črnomelj, Kočevje, Metlika, Novo mesto in Trebnje.

Ciril Pevec: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! V imenu občinskih skupščin Črnomelj, Kočevje, Novo mesto, Metlika, Ribnica in Trebnje posredujem pripombe, mnenja in stališča k osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji, izrečeno na posvetu dne 28. oktobra 1970.



Splošne pripombe: Podpiramo sprejem zakona, ki ureja pomoč manj razvitim območjem v SR Sloveniji. Menimo, da je prav, da smo prišli do spoznanja, da imamo tudi v SR Sloveniji manj razvita območja, in da jih je treba hitreje razvijati. Glede na to, da z občinskimi mejami ni mogoče povsem opredeliti razvitost oziroma nerazvitost nekega območja, opozarjamo na tiste predele, kjer so strnjena območja razdeljena med manj razvite in razvite občine. Predlagamo, da se prouči odnos do takih strnjenih manj razvitih območij, sicer teritorialno razdeljenih na eno ali več občin. Na primer, Kozjansko, ki je razdeljeno na občine Šmarje pri Jelšah, Šentjur, Sevnica, Krško in Brežice.

Pri določanju pomoči manj razvitim je treba vsekakor nujno uporabiti diferenciran pristop pri določanju obsega pomoči. Ta pristop naj bi bil naslednji: vseh oblik pomoči, ki so določene v zakonu, naj bi bila deležna tista nerazvita območja oziroma občine, ki izpolnjujejo vse pogoje manj razvitih. Območja, ki ne izpolnjujejo vseh pogojev, naj bi bila deležna samo nekaterih oblik pomoči. Približno tak je bil pristop tudi v tezah za razpravo o manj razvitih območjih. Zato menimo, da bi bil prvotno predlagani način bolj ustrezen, kot sedaj predlagani način. Strnjena manj razvita območja, katerih del se nahaja v razviti občini, naj bodo deležna družbene pomoči za izgradnjo infrastrukturnih objektov, predvsem cest in vodovodov. Ta pomoč naj bi bila predvsem v obliki kreditov.

Nadalje, predlagani kriteriji za določitev manj razvitih območji so nepopolni in ne izražajo resnično stanje razvitosti posameznega območja. Menimo, da bi bilo potrebno upoštevati več kriterijev, tako da bi na ta način lahko bolj dognano in objektivno ocenili, katera območja v Sloveniji potrebujejo širšo družbeno pomoč pri razvijanju njihove ekonomske moči. Menimo, da bi morali upoštevati kriterije, ki so bili predlagani v tezah o manj razvitih območjih in so tudi v razpravi na osnovi teh tez dobili dokaj široko politično podporo. Od sedaj predlaganih kriterijev pa se nam zdi še najbolj sprejemljiv kriterij, število kmečkega prebivalstva v občini, manj pa kriterij narodnega dohodka.

Ob sprejemu zakona bi morala biti dana okvirna bilanca sredstev, ki bodo na razpolago za hitrejši razvoj manj razvitih območij.

Nadaljnja naša pripomba velja republiškim skladom in republiškim samoupravnim skupnostim, ki bi jih morali zavezati, da s svojimi programi določijo obseg pomoči manj razvitim območjem, kar bi lahko republiška skupščina, predvsem ob potrjevanju vsakoletnih programov teh skladov, urejala.

Pripombe k osnutku zakona. Pripomba k 1. členu: Člen je potrebno spremeniti oziroma dopolniti tako, da bo v skladu z naslednjimi členi. Zakon namreč ne določa manj razvitih območij, pač pa samo merila za ugotavljanje manj razvitih območij.

Pripomba k 2. členu: Predlagamo, da se 2. člen dopolni in spremeni tako, da bodo upoštevane naše pripombe iz prejšnje druge in tretje točke, kjer sem govoril o mejah manj razvitih območij in kriterijih.

Pripomba k 4. členu: Predlagamo, da se na koncu doda alineja z besedilom: »Soudeležbo s krediti pri vlaganjih v gospodarske objekte, do določene višine, na primer do 30 % vrednosti objektov oziroma investicije.«

Ta dodatek predlagamo zaradi tega, ker menimo, da je predvideni obseg pomoči manj razvitim območjem v 4. členu dokaj skromen in da ne bo prispeval k intenzivnemu razvoju manj razvitih območij, če ne bo republika tudi zagotavljala določenih kreditnih sredstev za soudeležbo posameznim investitorjem. Predvsem je, mislim, ta zadeva utemeljena s tem, ker banke, ne glede na kraj



investicije, zahtevajo visoko lastno udeležbo za vsako naložbo. Zato menimo, da bi republika zagotavljala iz nekaterih svojih sredstev — mislimo predvsem na izven proračunska sredstva — določene možnosti, da investitorji pri njej najamejo določen odstotek kreditnih sredstev, da bi na ta način dejansko lahko hitreje z gospodarskimi investicijami odpravljali slabo razvitost na naših nerazvitih območjih.

Nadalje predlagamo, da se v 5. členu sprejme variantni dodatek. Prav tako predlagamo, da se variantni dodatek sprejme tudi v 7. členu. V 12. členu pa predlagamo, da naj se sprejme prvi in drugi variantni dodatek, tretja varianta pa naj se glasi: »Za novo odprta delovna mesta.«

Na koncu menimo, da bi bilo potrebno, glede na to, da v letošnjem letu ne bo sprejet srednjeročni program razvoja, z zakonom urediti v predhodnih ali v katerikoli drugih določbah zakona, naj zakon velja že z letom 1970. V zvezi s tem se zavzemamo, da bi bil zakon čimprej sprejet. Hvala lepa.

Predsedujoči **Sergej Kraigher**: Hvala. Tovariš Danilo Sbrizaj, predstavnik ljubljanskih občin.

**Danilo Sbrizaj**: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Ljubljanske občine podpirajo prizadevanja, da se z zakonom uredi pospeševanje razvoja manj razvitih območij Slovenije. Tega stališča ne opiramo na izraze solidarnosti, temveč ga smatramo kot izraz želje za čimbolj skladen razvoj celotne Slovenije, ki pogojuje tudi uspešnost razvoja samega ljubljanskega območja. Osnovna izhodišča, ki smo jih začeli oblikovati za nadaljnji razvoj Ljubljane ter njene ožje in širše okolice, nam namreč zelo jasno kažejo, da si razvoja tega območja ne moremo zamišljati brez širših integracijskih gibanj ter povezovanj znotraj celotne Slovenije. Prav to soočenje ožjih interesov razvoja našega območja s skupnimi prizadevanji pri pripravah za izdelavo planov razvoja Slovenije in posameznih njenih območjih pa nam narekuje nekatere pripombe k predloženemu osnutku zakona o pospeševanju manj razvitih območij Slovenije.

Predvsem se nam zdijo kriteriji za določitev nerazvitosti nekoliko problematični. Zavedamo se sicer, da v osnutku zakona navedene kriterije lahko tako ali drugače strokovno ocenjujemo in vrednotimo, in da nam tudi dodatni kriteriji najbrž ne bi pokazali bistveno drugačne slike o določanju in obsegu manj razvitih območij. Vendar se nam prav z našega ljubljanskega zornega kota gledano zdi predvsem problematičen kriterij načelnega dohodka. Jaz o tem ne bi podrobno govoril, ker nam je tovariš iz Brkinov in še nekateri tovariši to zadevo tudi že predočil.

Nadalje menimo, da je za skladnejši gospodarski in družbeni razvoj Slovenije koristneje, če bo z zakonom določenih manj razvitih območij, čim manj, ne pa, da bi s širjenjem tega območja podpirali v bistvu protireformska hotenja, ki so se v razpravah o osnutku zakona že pojavila. V povezavi s temi vprašanji pa je osnutek zakona vnesel nekoliko nejasnosti tudi v zamisel o policentričnem razvoju Slovenije. Ta namreč predvideva, vsaj kolikor nam je znano, odseljevanje in zmanjševanje števila kmečkega prebivalstva. Zato je vprašanje, ali ne bo zakon o pospeševanju manj razvitih območij Slovenije v določeni meri zaviral prav tistih procesov, ki bi jih v naši republiki morali najhitreje spodbujati. Prav tako dopušča usklajevanje potreb po izgradnji infrastrukture za posameznih območjih, o čemer govori 6. člen zakona, z regionalnimi plani razvoja in s planom razvoja Slovenije možnost, zelo nasprotujočih si ocen glede izgradnje



posameznih infrastrukturnih objektov. Do podobnih nasprotujočih si ocen lahko pride tudi v primeru ocenjevanja konceptov posameznih investicij gospodarske dejavnosti. Zato je predvsem določanje občin kot zaokroženih celot na podlagi meril za manjšo razvitost zelo problematično. Kazalo pa bi te probleme tudi regionalno proučiti, v skladu z dinamiko naših bodočih gospodarskih in družbenih gibanj, ne pa načrtovati statično v okviru sedanjih občinskih meja.

V tej smeri pa bi morali bolj krepko v prvi plan postaviti raziskovalno delo, ker bi morali na daljši rok proučiti razvojne možnosti teh območij. Za vse to pa bi bilo treba zagotoviti tudi ustrezne strokovne kadre, ki jih v teh območjih prav gotovo nimajo. Iz naštetih razlogov je vprašljiva tudi vloga vodnega sklada pri razvoju manj razvitih območij.

Končno naj izrazimo še bojazen delovnih organizacij, ki bi se kot investitorji vključile v izgradnjo gospodarskih objektov kot to predvideva osnutek zakona. Gre za to, da se takim delovnim organizacijam zagotovi večja pravna varnost pred poslovnimi izgubami, v primeru morebitnih kasnejših odcepitev ali osamosvojitve enot, ki bi v zvezi s tem nastale na manj razvitih območjih.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Tovariš Franjo Rebernak, delegat občine Ptuj.

Franjo Rebernak: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Osnovni namen in elementi sistema, ki jih prvič uvaja in ureja osnutek zakona, so v načelu povsem istovetni s težnjami tistih območij v Sloveniji, ki so zaradi določenih razlogov, pogojev in razmer v preteklosti in v po-vojnem razvoju očitno in občutno zaostajala v gospodarskem in družbenem razvoju.

V dosedanjih razpravah v občinski skupščini, njenih svetih in družbeno-političnih organizacij v ptujski občini so prevladovala naslednje osnovne pri-pombe k osnutku zakona.

1. Že v začetku zakona, to je v 1. členu je potrebno določiti glavne in dolgo-ročne cilje, ki jih zasleduje republika pri ustvarjanju osnovnih pogojev za hitrejšo rast gospodarskega in socialnega razvoja na manj razvitih območjih. Pri tem podpiramo predlog mariborskega ekonomskega centra, ki predlaga, naj se v 1. členu definirajo naslednji cilji: sprožiti in spodbujati je treba obstoječe pro-dukcijske faktorje v vseh delih nacionalnega ozemlja, da bi bilo doseženo ugod-nejše ravnotežje v razvoju vse republike, in da bi bila dosežena najhitrejša in največja rast vsega nacionalnega gospodarstva. Nadalje je treba postopno zmanjševati razlike v življenjskih pogojih, ki so v posameznih območjih ne-vzdržni v primerjavi z doseženimi v republiki.

Tako politiko je potrebno določiti tudi zato, ker je predvideno sodelovanje republike pri graditvi infrastrukturnih objektov na manj razvitih območjih, vse preveč in skoraj izključno postavljeno v odvisnost od letnih srednjeročnih regio-nalnih in nacionalnih planov.

2. Menimo, da vsebuje osnutek zakona vsa najbolj bistvena merila za ugo-tavljanje stopnje razvitosti, čeprav bi bilo možno te kombinirati tudi z drugimi dodatnimi merili, na primer: proračunska potrošnja na prebivalca, višina narod-nega dohodka kmečkega prebivalstva, število socialnih podpirancev in podobno. Toda mislimo, da bi tako večanje števila izbranih meril utegnulo pripeljati raz-pravo v tak položaj, da bi se sprejetje zakona zavleklo, osnovna ideja zakona oziroma sistema pa bi se skrivila v neučinkovitost. Če pa se že pristopi k dolo-



čanju dodatnih kriterijev, je po našem mnenju potrebno upoštevati predvsem naslednje tri: proračunsko potrošnja na prebivalca, ki najbolj odraža ekonomsko-finančno zmogljivost občine pri reševanju infrastrukturnih, socialnih in mnogih družbenih vprašanj, ki so značilna zlasti za manj razvita območja. Nadalje višina narodnega dohodka kmečkega prebivalstva nikakor ni razvidna v prvem kriteriju, ki ga postavlja osnutek zakona, to je višina narodnega dohodka na prebivalca v občini. Za primer: narodni dohodek v zasebnem kmetijstvu v ptujski občini znaša 2312 N dinarjev, torej je za okoli 60 % nižji od višine narodnega dohodka na prebivalca v občini. Narodni dohodek v Slovenskih goricah znaša 1800 dinarjev, v Halozah pa celo 1600. Pri tem je potrebno še dodati, da se povprečno 43 % narodnega dohodka ustvarjenega v zasebnem kmetijstvu v občini porabi doma v naravni obliki in ne predstavlja kupne moči te kategorije prebivalstva. V Slovenskih goricah in Halozah pa znaša ta naravni del celo  $\frac{2}{3}$  narodnega dohodka, ustvarjenega na teh dveh območjih. Pri dodatnih kriterijih, če se zanje odločimo, bi prav gotovo bilo potrebno dati prednost tistim, ki dovolj jasno karakterizirajo težavni socialni položaj in razmere večine ali določenih kategorij prebivalstva na večjih strnjenih območjih znotraj občin. Taka območja so na primer tudi v ptujski občini, to so Haloze in Slovenske gorice, ki znatno zastajajo po stopnji razvitosti za ptujskim in dravskim poljem in ki obsegajo  $\frac{2}{3}$  celotnega območja ptujske občine ali 48 % vsega prebivalstva v občini, to je 31 700. Samo v Halozah živi nad 18 000 prebivalcev, torej enako število, ali celo več kot v marsikateri manjši slovenski občini. Če pa seštejemo število prebivalcev v Halozah in Slovenskih goricah, sta ti dve območji po številu prebivalcev (31 700) večji ali vsaj enaki velikosti mnogih srednje velikih slovenskih občin.

Kolikšen je narodni dohodek na teh območjih in kaj ta predstavlja za občinsko poprečje narodnega dohodka, sem že povedal.

Nadalje bi bilo potrebno v okviru socialnih kriterijev, če se zanje odločimo, upoštevati število oziroma odstotek in položaj socialnih podpirancev v občini. Naj uporabim zopet nekatere podatke iz ptujske občine. V ptujski občini je 1206 podpirancev ali skoraj 2 % od skupnega števila prebivalstva. Po številu teh je občina na drugem mestu v Sloveniji, po višini denarne pomoči pa na 56. mestu. V 293 primerih predstavlja ta socialna pomoč edini vir dohodka. Zaradi takih socialnih razmer je skoraj 10 % občinskih proračunskih sredstev angažiranih za reševanje socialnih problemov prebivalstva pri že tako nizki proračunski potrošnji na prebivalca, ki znaša s sredstvi za šolstvo 493 dinarjev, brez šolstva pa 251, torej smo v Sloveniji na 1. mestu.

3. V nekaterih občinah pa tudi v nekaterih skupščinskih odborih se je pojavila težnja, da bi se kot četrti element upoštevala stopnja rasti gospodarskega razvoja. To dodatno merilo odklanjamo, ker zelo nezanesljivo karakterizira ekonomski in socialni razvoj nekega področja. Prvič zaradi tega, ker so startni nivoji začetne gospodarske zmogljivosti in pogoji gospodarskega razvoja na različnih območjih različni in se zato merila za oceno tega ne dajo poenotiti. Drugič zaradi tega, ker se relativno večja stopnja rasti na manj razvitem območju da doseči v sorazmerno kratkem času: Primer: Z zgraditvijo enega ali dveh obratov ob sicer šibkih ekonomskih zmogljivostih se lahko poveča rast celo za 10 ali celo več odstotkov. In tretjič, čim višja je relativno gledana stopnja rasti gospodarskega razvoja na manj razvitem območju, zaradi novih večjih vlaganj, ta so po večini ali pa celo izključno iz bančnih kreditov pod izredno neugodnimi pogoji, tem večje težave trajnejšega značaja ustvarja taka



rast. Nove naložbe sicer povečujejo gospodarsko rast, na drugi strani pa povzročajo preveliko zadolženost za daljše obdobje.

Zopet primer iz naše občine. Gospodarstvo občine je za naloženi kapital v osnovna sredstva zadolženo z 20 milijardami S dinarjev, kar predstavlja skoraj 47 % sedanje vrednosti vseh osnovnih sredstev v gospodarstvu občine, kmetijstvo pa z nad 8 milijard S dinarjev ali skoraj 60 % celotne vrednosti osnovnih sredstev v kmetijstvu. Menimo torej, da dodatni element — stopnja rasti — ne more dovolj objektivno oceniti dejanske gospodarske rasti nekega območja. Razen tega se mi zdi, da z zagovarjanjem tega merila prihajamo v protislovje s samim seboj in z našimi zelo razširjenimi trditvami in ugotovitvami, ko primerjamo močnejše gibanje gospodarskega razvoja Jugoslavije s sorazmerno šibkejšim gibanjem razvoja gospodarsko mnogo razvitejših držav. Ob tem namreč čestokrat radi poudarjamo, da sta prav relativno višja stopnja rasti in zadolženost ena od značilnosti dežel v razvoju.

In slednjič predlagam, da se variantna dodatka v 5. in 7. členu ter prvi variantni dodatek v 12. členu sprejmejo, drugi in tretji variantni dodatek v 12. členu pa se izloči.

V dosedanjih razpravah o osnutku zakona v naši občini smo ocenili, da bo s predloženim zakonom o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Sloveniji republika samo pomagala ustvarjati nekatere osnovne pogoje za hitrejšo rast gospodarskega in socialnega razvoja na manj razvitih območjih. Glavna skrb za razvoj teh območij pa je še nadalje v prizadetih občinah samih in delovnih organizacijah na njihovih območjih. Tak način reševanja problema manj razvitih pa terja resen in takojšen pristop k izdelavi programov perspektivnega razvoja gospodarskih organizacij in občine ter aktivno sodelovanje vseh činiteljev pri izdelavi regionalnih programov in programov samostojnih skupnosti vseh družbenih področij v republiki. Hvala lepa.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Prosim, tovariš Anton Ladava, delegat občine Tolmin.

Anton Ladava: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Osnutek zakona, o katerem danes razpravljamo, je izredno pomemben zaradi postopnega odpravljanja takih socialno-ekonomskih razlik v posameznih občinah, ki bi sicer lahko pripelje do konfliktnih situacij. Izhajajoč s tega stališča in ukrepov, ki bodo iz navedenega zakona izpeljani, pa nas v tolminski občini predloženo gradivo ne prepriča dovolj, da je to tisto, o čemer smo razpravljali, in da je to vse, kar nas lahko bremeni.

Če je temu tako, potem menimo, da bomo odpravili problem ali tudi fenomen sodobnega razvoja zelo hitro in uskladili razvoj nacionalne skupnosti v mejah načel razvoja socialistične družbe, to je tam, kjer že danes pozitivni predpisi to enakost postavljajo. Kaj pravzaprav želimo ali pa hočemo doseči v razvoju družbenoekonomskih odnosov na današnji stopnji razvoja in kaj nam bo ta razvoj prinesel jutri ob večjem materialnem bogastvu?

Nekdo je rekel, da je to sposobnost republike, da bo uspešneje reševala ta vprašanja. Tega mi ne zanikamo. Toda, v kakšnem položaju bomo imeli jutri tisto kategorijo občanov, ki bodo ob večjem vložnem delu manj nagrajeni zaradi konfiguracije terena in drugih naravnih okoliščin, za katere niso sami krivi. Mi lahko te kriterije danes sprejmemo. Toda, kaj nam ti kriteriji v zakonu povedo? Postavlja se nam vprašanje.



Ali res narodni dohodek in kriteriji iz 2. člena osnutka zakona opredeljujejo občine v celoti, ker samo tu in nikjer drugje ne moremo pokriti zakonsko obveznih stroškov? Smatramo, da je izhodišče, ki je v zakonu postavljeno, nesprejemljivo, in sicer ne samo zato, ker opredeljuje 12 občin in ker morda naša občina ni v tem sklopu, pač pa zato, ker smo postavili kriterije, da dobimo čim nižje število občin in ne da bi dejansko pomagali tam, kjer je to neogibno potrebno. Zavedamo se, da tudi ta začetek nekaj pomeni. Tega ne moremo zanikati. Toda 2. člen osnutka zakona nas ne more prepričati, da je ravno prav vse tisto, kar smo iskali.

Drugo, kar nas moti, je ne dovolj opredeljen vir financiranja. Mi smo opredelili nekatere vire, ki pomenijo, da pretežni del sredstev prispevajo nekatera področja. Če pogledamo strukturo prispevkov cestnega sklada, bomo temu pritrdili. Namreč, nismo do konca izpeljali načelo, da bi moral tisti, ki ima več, tudi več prispevati. To pa bi moral biti eden od bistvenih sistemskih ukrepov v razvoju posameznih območij, ki jih opredeljujemo kot manj razvita območja v Socialistični republiki Sloveniji.

Iz celotnega gradiva veje duh, da moramo nekaj narediti, da bomo lahko rekli, da smo nekaj naredili, bolj kot, da bi se soočili z dejanskimi problemi, ki pri nas obstajajo. Kakorkoli že, bežati od tega ne moremo; ker to obstaja in je prisotno v vsakodnevnem življenju. Prepričani smo, da je tudi pri nas socialna in ekonomska znanost tako napredovala, da bi morali ta protislovja globlje proučiti, ne pa da a priori odklanjamo pripombe, ki izhajajo iz dnevne prakse.

Priznati je sicer treba, da smo v zadnjem obdobju razreševali ta vprašanja v obliki financiranja šolstva in nekaterih drugih socialnih kategorij, da pa smo zanemarili nekatere druge oblike, ki z vsemi drugimi elementi razvoja nacionalne skupnosti oblikujejo moderno družbo.

Številne slabosti pri izoblikovanju družbenoekonomskih odnosov se prav gotovo odražajo v načrtni graditvi moderne slovenske družbe. Razlike, ki so nastajale med mestom in vasjo, med posameznimi regijami, položaj višinskih kmetij itd., so odraz tega razvoja. Prepričani smo, da nas bodo marsikatera slabosti še spremljale, ker smo razvijajoča se družba z vsemi značilnostmi, ki jih tak razvoj prinaša, čeprav bomo ta zakon sprejeli.

Ob razpravah o izhodiščih zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji smo imeli v tolminski občini mnogo pomislekov, ki so izhajali iz tega, da je to odgovorna in občutljiva naloga, ki bi morala vrednotiti vse elemente, da pridemo do pravih podatkov in rezultatov. Saj je podana nevarnost, da bomo zanemarili tiste občine, ki še vedno potrebujejo pomoč, čeprav niso v krogu manj razvitih, ker njihov narodni dohodek ne pokriva vseh izdatkov, ki so predvideni v zakonu.

Smatramo, da bi taka določba v predlaganem osnutku zakona v ničemer ne spreminjala režimov, ki veljajo po posebnih predpisih glede dopolnjevanja sredstev manj razvitim občinam na področju izobraževanja, socialnega in zdravstvenega varstva ter razvoja kmetijstva, ker so to drugačni režimi in veljajo za širša območja, kot naj bi veljal režim po tem zakonu. Zato bi ta zakon moral vsebovati tudi to določbo. Zaradi tega predlagamo, da se ta določba vnese v zakon, ker je nevarnost, da bi, če ne danes, lahko tudi kasneje, to določbo zanemarili, oziroma celo pozabili nanjo tako, da bi morali tudi to področje reševati po tem zakonu. To pa je nesprejemljivo. Zato, da bi se izognili subjektivnim tolmačenjem, je po našem mnenju prav, da to jasno in nedvoumno povemo in tudi predpišemo.

V Tolminu se popolnoma zavedamo, da vsega ne moremo naenkrat rešiti. Podpiramo sprejem tega zakona, ker bo tudi to prispevalo k bogatitvi naše družbe. Razumljivo pa je, da bodo obstojale in da obstajajo take razlike, ki bodo zmeraj podane zaradi različnih vzrokov, pa tudi take, ki bi jih lahko odpravili. Zavedamo se, da bomo morali vehementno nadaljevati v sami občini začrtano politiko družbenoekonomskega razvoja, če se bomo hoteli izkupati iz težav, ki nas spremljajo v vsakodnevnem delu. Zavedamo se tudi, da nas bodo spremljale številne težave. Smatramo pa, da ne bi republiški organi pa tudi banke menili, da je njihove skrbi deležno samo 10 ali 12 občin, ampak da je treba nuditi pomoč ter imeti razumevanje in posluš za hitrejši gospodarski razvoj tudi v tistih občinah, ki jih ta zakon ne obsega, saj bomo s tem bogatili celotno narodno skupnost in se obenem razbremenjevali finančnih obveznosti. V zvezi s tem bi hoteli poudariti le-to, da bi tudi mi raje dajali za razvoj teh občin, če bi jih imeli več, ker bi bili tako naš način življenja kot tudi naši pogledi drugačni, kot pa da govorimo o prelivanju sredstev. Kdo ne bi bil rad bogatejši? Zato nas vedno moti, ko nekateri smatrajo, da samo zahtevamo.

Čeprav je oblikovanje pogledov o tem odvisno tudi od okolja in težav, v katerih živimo, je problem, ki ga danes obravnavamo, le širši. Zato moramo v politiki graditve moderne družbe takim in podobnim težavam vselej prisluhniti. S tem, ko bomo načrtno gradili moderno nacionalno družbo, bomo odpravljali številne ovire in poglede, ki nas danes bremenijo in nam marsikdaj ne dopuščajo, da bi obšli občinske meje. Mi smo ta vprašanja, ki nas bremenijo, večkrat omenjali, zato jih v tem prispevku ne bom ponavljal. Še enkrat naj poudarim, da problem, ki ga obravnavamo, zajema širše dimenzije tako, da mora biti odpravljanje teh problemov stalno prisotno v politiki naše republike.

**Predsedujoči Sergej Kraigher:** Hvala. Prosim, tovariš Boris Goljevšček, delegat občine Murska Sobota.

**Boris Goljevšček:** Tovariš predsednik, tovariši delegati! Naša občina v celoti podpira predlog izvršnega sveta, pripomba je bila samo glede tega, da bi bilo potrebno vire sredstev kvantificirati in to zaradi razvitih in nerazvitih območij. Glede razvitih območij zaradi tega, da bodo prepričani, da ne bodo dajali dosti sredstev, glede nerazvitih območij pa zaradi tega, da se ne bi vsak gospodarski uspeh, ki bi nastal s prizadevanjem samih občanov, smatral kot rezultat tega, da se je ventil za odliv denarja na nerazvita območja odprl.

Smo zoper razpravo območje — občina, ker smatramo, da se vprašanje regije ali območja v celoti rešuje v okviru obstoječih skladov in ker za manj razvita območja ne bodo namenjena vsa sredstva, ampak le manjši del sredstev. Taka delitev bi lahko tudi povzročila precedens v okviru občine. Naša občina meri skoraj 700 km<sup>2</sup>. Imamo tudi teoretike, ki smatrajo, da morajo 20, 30 km od Murske Sobote zrasti industrijski obrati, ki bodo zaposlovali 1000 in še več delavcev. Sodobne migracije na razdalji 30, 40 km, ob kolikor toliko urejenih komunikacijah, povzročajo manjše izgube časa, kot ga verjetno izgubi občan občine Ljubljana-Center, ko potuje s trolejbusom iz Centra na Vič.

Smo zoper nove kriterije. Ne samo zaradi tega, ker se glede na vse tri kriterije uvrščamo v manj razvito občino in bi bili verjetno tudi po četrtem uvrščeni, ampak zato, ker vsak nov kriterij ruši celovitost problema. Bodimo odkriti! Vsak nov kriterij izhaja iz vrst tistih, ki so na meji, in ga predlagajo tisti, ki so na meji.



Smo tudi zoper stopnjo rasti dohodka, ker ta zahteva izračun stanja osnovnih sredstev na prebivalca. Ko to preračunamo, pa je vprašljivo, zakaj to vežemo prav na obdobje sedmih let. Nekomu namreč bolj ustreza obdobje treh let, drugemu zopet 10 let. Naša občina in družbeno-politični dejavniki so že pred dvema leti sprejeli stališča o razvoju manj razvitega območja. Kot primarni element smo opredelili aktivizacijo in boljšo organiziranost obstoječe materialne baze, kot sekundarno smo opredelili izobraževalni proces in kot zadnje infrastrukturo, ceste in tudi PTT komunikacije.

Od gospodarskih posegov smatramo, da je potrebna pomoč le kmetijstvu. To pa ne zaradi tega, ker se kmetijstvo nahaja na nerazvitem območju, ampak zaradi kmetijstva kot panoge. Ne mislimo razpisati natečaja za prodajo zemljišč za gradnjo industrijskih objektov, ker vemo, da sodobna, resna industrija ne bo šla tja, kjer ji ni zagotovljen najpomembnejši pogoj; ne količina, ampak kakovost delovne sile, to je delovna sila, ki je izobrazena in ki ima določene navade, ki si jih je pridobila bodisi doma ali pa v tujini.

Od gospodarskih posegov smatram, da bi bilo dobro, če bi se spremenila udeležba bank pri financiranju nerazvitih območij od razmerja 70 % : 30 %, morda na 50 % : 50 %. Menim, da bo treba vse drugo narediti v okviru občine z jasnimi razvojnimi programi. Če bodo ti programi sestavljeni, potem bodo prišli tudi investitorji.

Smatram, da ta zakon kot zakon solidarnosti, ne pomeni samo solidarnost razvitih, ampak tudi solidarnost manj razvitih. Tudi v svojih nazorih moramo marsikaj spremeniti. Če dobimo na račun kmečkega zavarovanja 200 milijonov dinarjev, imamo pa v delavskem in pokojninskem zavarovanju 600 milijonov dinarjev presežka, potem mora biti tudi teh 600 milijonov dinarjev presežka namenjenih v skupni kotel. Govorimo, da moramo ustvariti toliko in toliko novih delovnih mest izven kmetijstva. Ko jih ustvarimo, pa slikamo opustele ali pa opustošene kmetije, oziroma kmetije brez prebivalcev. Ne moremo govoriti o manj razvitih območjih v Sloveniji z istim jezikom in na enak način kot o tem govorimo v zveznem merilu. Menim, da je pri tem potreben jasen račun oziroma ekonomska logika. Zato smatram, da bi verjetno bilo bolje, če bi ta zakon imenovali: »Zakon, ki ustvarja pogoje za hitrejši razvoj manj razvitega območja.« Hvala.

Predsedujoči **Sergej Kraigher**: Prosim, tovariš Ivan Žele, delegat občine Metlika.

**Ivan Žele**: Tovarišice in tovariši! Zakon je nujen in ga zaradi tega tudi vsi podpiramo. Jasno je tudi, da posebnih sredstev za pomoč nerazvitim ne bo moglo biti posebno veliko in še zdaleč ne bodo ta sredstva dosegala tistega, kar bo potrebno in še manj pa tistega, kar si mi želimo. Zato je povsem razumljivo stremljenje predlagatelja osnutka, da z oženjem oziroma zaostrovanjem kriterijev število občin, ki ne bodo deležne te pomoči, čim bolj zmanjša. Vendar se mi zdi, da so kriteriji morda le nekoliko preozki oziroma da je predlagatelj izmed tistih kriterijev, ki so bili v tezah, izbral le tri, ki morda niso najbolj posrečeni.

Strinjam se z vsemi tistimi, ki so rekli, da narodni dohodek na prebivalca ni najbolj zanesljiv kriterij oziroma so že v republiki ugotovili, da ni najbolj zanesljiv kriterij za ugotavljanje nerazvitosti. V tem narodnem dohodku se lahko skriva veliko stvari, posebno pri tistih, ki so v zadnjih letih naredili hitrejši razvoj, kjer je njihov narodni dohodek zelo močno obremenjen z najrazličnejšimi

dajatvami, zlasti pa z anuitetami. Močan element in močan pokazatelj nerazvitosti pa je lahko odstotek in narodni dohodek kmetijskega prebivalstva. Še posebno takrat, če so kmetijska območja slaba, nerodovitna, nedonosna, neprimerna za sodobno kmetijsko obdelavo ter daleč od tržišč in, če imamo na takih območjih velik odstotek kmetijskega prebivalstva. V teh primerih smatram, da se lahko odstotek kmetijskega prebivalstva na takih območjih, kot sem jih opisal, smatra kot eden izmed najpomembnejših kriterijev pri obravnavi oziroma pri iskanju odgovora o tem, kdo je razvit in kdo je nerazvit.

Tretji pomemben pokazatelj, ki v merilih v osnutku zakona sploh ni naveden, je lahko razvitost infrastrukture, zlasti cest II. in III. reda, vodovodnega omrežja, stanje elektrifikacije in tako naprej. Prihodnji razvoj vseh teh območij namreč temelji predvsem na razviti infrastrukturi in na pretakanju delovne sile iz najbolj zaostalih in odročnih vasi v večje ali manjše centre, ki naj bi se razvijali. Prav ti elementi naj bi se bolj upoštevali pri iskanju oziroma ugotavljanju razvitosti ali nerazvitosti. Merilo upoštevanja dinamike v zadnjih letih bi bilo po mojem mnenju udarec in kazen za tistega, ki v zadnjih letih ni čakal na sprejem tega zakona in ki je v teh letih ogromno žrtvoval za to, da je tudi sam naredil vsaj en korak naprej. Zato se ne strinjam, da se to merilo upošteva med kriteriji. Menim, da so prvotne teze mnogo bolj temeljito in morda tudi bolj pošteno opredeljevale pojem nerazvitosti.

In še nekaj želim povedati. Oprostite mi, če se bom nekoliko nerodno izrazil. Ponavljam besede, ki sem jih že letos izrekel nekemu novinarju, da nerazvitost sama po sebi ne daje nikomur pravice, da bi tolkel po mizi. Vprašanje je, če je to nerazvitost, če kdo tolče po mizi in zahteva sredstva, pa te zahteve in tolčenja po mizi ne spremlja tudi skrajna lastna prizadevnost in lastna dejavnost, da se tudi sam skoplje iz te nerazvitosti in napravi korak naprej. Zato je prav, da je osnutek tega zakona v svojih določbah predvidel, da so temeljni nosilci občine in da je dolžno čim več prispevati za razvoj tudi posamezno območje. Drugače bi naredili krivico nekaterim območjem, ki so v zadnjih letih ogromno žrtvovala za svoj lastni razvoj. Nekatere majhne delovne organizacije so žrtvovala za svoj lastni razvoj skoraj polovico osebnih dohodkov oziroma imajo normalne povprečne osebne dohodke za polovico manjše zaradi tega, da so lahko šle nekoliko hitreje naprej. Tako je na primer na našem območju sleherni aktivni občan, oziroma občan, ki dela v kmetijstvu oziroma tisti, ki je zaposlen v teh šibkih delovnih organizacijah, v zadnjih 10 letih žrtvoval skoraj 2 milijona starih dinarjev za razvoj šolstva, vodovodnega omrežja, cest itd. Prav tako je občinski proračun na našem območju skoraj do ene četrtine in ne do 10 %, kot je tovariš Zorman že povedal, obremenjen z anuitetami. Torej za ceno takih žrtev je naše območje prišlo v tisto kategorijo na meji razvitosti oziroma nerazvitosti, zaradi katere nas ta osnutek zakona ne obravnava. Menim, da bi lahko tako tretiranje teh območij, da se ne upošteva tudi lastna prizadevnost oziroma, da je določeno območje z ogromnimi lastnimi žrtvami in lastno prizadevnostjo prišlo do roba nerazvitosti, potisnilo ta območja v razvoju močno, močno nazaj.

Povedal bom samo en primer. Sedaj smo že sprejeli krajevni samoprispevek in družbeni dogovor delovnih organizacij za prihodnjih 5 let. To smo sprejeli že pred obravnavo oziroma še preden bi karkoli slišali o zakonu o pospeševanju razvoja manj razvitih območij. Torej smo že sami vse to naredili. Sedaj pa, ko smo prišli do tega roba nerazvitosti in izpadli iz programa za nerazvite, lahko samo to naredimo oziroma sporočimo občanom, da ne bomo mogli več naprej, ker bo morda za nas sedaj manj sredstev tako, da lahko ukinemo samoprispevek,



prekinemo družbene dogovore z delovnimi organizacijami in ostanemo tam, kjer smo bili. Če bi namreč samo leto ali dve držali roke navzkriž, bi bili še upoštevani v tem programu tako, da bi se lahko prihodnjih 5 let hitreje razvijali. Tako pa se lahko zgodi, da bodo sredstva nekoliko bolj preusmerjena. Cena in žrtve za to, da je posamezno območje prišlo do tistega roba razvitosti oziroma nerazvitosti, radi česar je izpadlo iz programa za nerazvite, so bili tako veliki, kot so bila velika tudi bremena delovnih organizacij in občine — kar sem že opisal — da bomo lahko še pet let to čutili oziroma bo to pet let terjalo od nas, da stagniramo, oziroma da ne moremo nikakor več napredovati. Glede na sorazmerno nizka sredstva, ki bodo lahko na razpolago — ker si ne moremo delati iluzij, da bodo sedaj naenkrat velikanska vreča določenih sredstev, iz katerih bomo lahko delili nerazvitim območjem — bi bilo prav, da bi bili kriteriji nerazvitosti postavljeni tako, da bi bila posamezna območja oziroma občine razporejene v dve, ali pa morda tri kategorije. Tisti, ki bi izpolnjevali vse kriterije nerazvitosti, bi dobili polno podporo republike. Ne bi pa omejevali pomoči občinam, ki bi prišle v drugo ali pa tretjo kategorijo nerazvitosti tako, da bi te občine bile le deležne nekoliko podpore — sicer menim, da ne neposredne finančne podpore različnih skladov, kot so cestni sklad, vodni sklad, kot tudi drugih skladov, da vsaj ne bi drsele nazaj v razmerju do tistega, do kamor so že doslej prišle iz svoje nerazvitosti.

Navedel bom samo primer Metlike. Metlika je bila pred 10 leti mnogo bolj nerazvita, kot morda kakšno drugo območje kje drugje. Cena tega, da smo prišli do roba tistega bazena, iz katerega lezemo ven, je bila zelo visoka in jo bomo plačevali še pet ali pa morda deset let, in sicer zaradi velike zadolženosti občine in naših delovnih organizacij. Zato bi morali tudi tistim občinam, ki so v drugi ali pa celo v tretji kategoriji nerazvitosti, omogočiti, da bodo le deležne podpore vsaj za izpeljavo tistega, kar so si zastavile glede svojega razvoja. Če česa podobnega ne bomo predvideli, se bojim, da bodo najbolj prizadeta prav tista območja, ki so s svojo lastno veliko prizadevnostjo in velikimi žrtvami v bližnji preteklosti prišla do roba nerazvitosti, kar bi lahko povzročilo močnejšo stagnacijo ali pa celo nazadovanje teh območij. Sicer pa menim, da je ta zakon potreben. Ustrezni organi pa naj ta zakon izoblikujejo tako, da bodo lahko tudi prizadevni nadaljevali pot, ki so jo ravnokar začeli.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Prosim, tovariš Ivo Šumak, delegat občine Ljutomer.

Ivo Šumak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Predsedstvo skupščine občine Ljutomer je na razširjeni seji ob sodelovanju predstavnikov družbeno-političnih organizacij in organov skupščine obravnavalo osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji in sprejelo naslednja stališča:

Osnutek zakona vsebuje v glavnem tista načela in stališča, ki so se izoblikovala v dosedanjih razpravah in ki težijo k dokončnemu reševanju problematike manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji.

Osnutek zakona pomeni začetek sistematičnega uresničevanja politike postopnega odpravljanja razlik v razvitosti, oziroma aktiviranje in ubujanje gospodarstva na manj razvitih območjih. Zato v celoti podpiramo obravnavani osnutek zakona v besedilu, kot ga je predlagal izvršni svet Skupščine Socialistične republike Slovenije.

Glede variantnih predlogov v besedilu osnutka zakona pa predlagamo naslednje:

5. člen naj se spremeni in naj se glasi: »Socialistična republika Slovenija pospešuje razvoj manj razvitih območij tudi z dopolnilnimi sredstvi, ki jih zagotavlja po posebnih predpisih za področje izobraževanja, socialnega in zdravstvenega zavarovanja in za razvoj kmetijstva.«

Variantni dodatek v 7. členu naj se vključi v besedilo tega člena.

V zvezi z 11. členom pa smatramo, da je treba opozoriti na to, da bi morda ta zakon ali kakšen drugi pooblastil ali omogočil občinski skupščini, da sme odločiti o parcialnih olajšavah v posameznih delovnih organizacijah, na primer o oprostitvi plačevanja prispevka iz osebnega dohodka od delovnega razmerja za delovno organizacijo, ki vloži sredstva v nove gospodarske objekte ali v razširitev oziroma v modernizacijo, podobno kot bi to veljalo za republiške prispevke.

V 12. členu naj bi se dodal variantni dodatek: »in posamezniki«, medtem ko naj bi ostala dva variantna dodatka izpadla. Hvala lepa.

Predsedujoči **Sergej Kraigher**: Tovariš Viktor Seidl, delegat občine Radlje ob Dravi, odstopa od razprave. Ne vem, če je potrebno tako prakso uvajati. Časa imamo dovolj, gradivo pa je tako, da zahteva temeljito obravnavo. Pismena razprava je sicer zelo zanimiva za tiste, ki jo bomo brali, ustna razprava pa je pomembna za delegate občin, da slišijo tudi druga stališča, razne interese, poglede, pristope itd.

**Viktor Seidl**: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Čeprav v tem trenutku občina Radlje ob Dravi ne spada v krog manj razvitih občin, vendar želimo dati nekaj svojih stališč in pogledov na gradivo, ki ga danes obravnavamo.

Oba zbora občinske skupščine sta o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji temeljito razpravljala in glede osnutka sprejela ustrezne predloge in stališča. Tako med drugim ugotavljamo, da Socialistična republika Slovenija prvič pristopa k sprejemu zakona, ki pomeni začetek sistematičnega in programskega uresničevanja politike postopnega odpravljanja velikih razlik v razvitosti posameznega območja narodne skupnosti in aktiviranja tistih razvojnih tvorcev, ki obstajajo na posameznem območju. Zato bi bilo po našem mnenju umestno določiti v zakonu glavne cilje te politike ne glede na to, da bo ta zajeta tudi v srednjeročnem načrtu družbenega razvoja SR Slovenija za obdobje od 1971.—1975. leta.

Tako določitev kriterijev nerazvitosti in nerazvitih območij, kakor tudi določitev ukrepov predstavljajo sredstva za uresničitev določenih ciljev, zato predlagamo, da se v 1. členu osnutka tega zakona določijo dolgoročni cilji te politike. Zakon naj določi predvsem cilje in sredstva za pospešen razvoj manj razvitih območij, z izvršilnimi predpisi pa naj se urejajo drugi nadrobnejši ukrepi in postopki za uresničitev teh ciljev. Zato menimo, kot je bilo že omenjeno, da bi moral 1. člen tega osnutka zakona te cilje tudi vsebovati.

Čeprav je bilo o stališčih, ki bi jih obravnaval na tem mestu, že nekaj povedanega v ekspoziciji člana izvršnega sveta tovariša Jožka Štruklja, smatram vendar, da je treba ponovno obravnavati tudi ta stališča.

K 2. členu osnutka zakona zlasti pripominjamo in predlagamo naslednje:



Strinjamo se s tem, da naj zakon vsebuje temeljne kriterije za določitev manj razvitih območij, medtem ko bi določitev občin oziroma območij, ki se po teh kriterijih in merilih štejejo za manj razvita, prepustili posebnemu predpisu izvršnega sveta.

V zvezi s samimi merili pa pripominjamo in predlagamo naslednje:

Ni naš namen predlagati večjega izbora meril. Z razširitvijo meril bi verjetno težko prišli do enotnih stališč. Vseeno pa ugotavljamo, da bi morali izdelati te kriterije tako, da bi bili vsebovani tudi elementi dinamike razvoja, ne pa samo statični podatki trenutnega položaja posameznega območja.

Glede tega se seveda z nekaterimi delegati razhajamo, vendar menimo, da tak statični podatek o trenutnem položaju posameznega območja ne zadošča za resnično opredelitev razvitosti posameznega območja. Tako sodimo, da bi morala biti neogibno upoštevana kot četrti element meril tudi stopnja razvoja. Za opredelitev območja je pomembno razmerje doseženo glede na poprečne rezultate v nacionalni skupnosti. Območja, ki v celotnih življenjskih pogojih bistveno zaostajajo za poprečjem, doseženem v republiki, so dejansko tista kritična območja, kjer so v skladu s sprejeto politiko potrebni posebni pospeševalni ukrepi.

Inštitut za ekonomska raziskovanja v Ljubljani je izdelal metodo ugotavljanja kazalcev splošne razvitosti in primerjalne podatke rasti za leta 1962–1968. Menimo, da bi morali upoštevati tudi merilo teh dinamičnih kazalcev, in sicer tako, da bi upoštevali še območja, kjer je bila poprečna stopnja rasti v zadnjih letih pod 6%. Vemo namreč, da je ta odstotek za republiko v zadnjih letih 9,7%. Ta kriterij pa bi seveda upošteval samo v kombinaciji z ostalimi kriteriji, ki so navedeni v samem osnutku zakona.

Nadaljnja pripomba se zlasti nanaša na kriterij narodnega dohodka. Merilo 5000 dinarjev narodnega dohodka na prebivalca ni najbolj ustrezno. Zakon naj bi vseboval dolgoročneje kriterije, in sicer ne le v absolutnih zneskih, ampak v relativnih razmerjih. Ta kriterij se postavlja na prvo mesto kot tisti najbolj odločni kriterij za presojo dosežene razvitosti, ki naj dokončno odloči o položaju posameznega območja. Ugotavljamo pa, da bi po tem kriteriju bilo zajetih samo 8 občin v SR Sloveniji, medtem ko oba druga kriterija dopuščata nekoliko večjo širino v tem oziru. Ugotavljamo tudi, da so spričo ozkosti merila po narodnem dohodku izločena območja nekaterih občin, ki so sicer po vseh kazalcih splošne stopnje razvitosti na koncu lestvice v SR Sloveniji. Sodimo, da bi bilo realno upoštevati kot manj razvita območja po tem kriteriju tista območja, ki dosegajo manj kot 60% poprečnega narodnega dohodka na prebivalca. To ugotovitev je poslala že skupina za izdelavo teh meril pri republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva, ki je predlagala mejo  $\frac{2}{3}$  republiškega poprečja. Sedanja osnutek zakona pa seveda postavlja spodnjo mejo pod 50% doseženega poprečja v republiki. To je po našem mnenju za opredelitev manj razvitega območja zares preozko.

Menimo, da oba ostala kriterija ustrezata, zlasti, ker ugotavljamo, da je upoštevano pri obeh tako odstopanje od republiškega poprečja, kakor ga predlagamo glede narodnega dohodka.

Ugotavljamo, da bi z upoštevanjem vseh v osnutku zakona predlaganih meril prišlo v poštevek 8–11 občin. V območjih teh občin je skupno samo 13,3% prebivalstva republike. To je očitno preozko zajeto. Ob tej priložnosti še predlagamo, da se upošteva že v tezah o manj razvitih območjih dan predlog o razporeditvi občin v dve skupini, in sicer, da se v prvo skupino uvrstijo občine, ki izpolnjujejo vse kriterije oziroma vsaj 3 od štirih, ki jih predlagamo, v drugo

skupino pa se uvrstijo občine, ki bi izpolnjevale vsaj dvoje od predlaganih meril iz našega predloga. Glede na tako predlagana merila bi upoštevali pri določitvi območij, katerih razvoj bi pospeševali, 16—18 občin s približno 24—25 % vsega prebivalstva Slovenije. Menim, da je to realen obseg za oceno nerazvitosti v Sloveniji tako, da bi se ob upoštevanju teh pripomb moral 2. člen predlaganega osnutka zakona glasiti takole:

»Za manj razvita območja v Socialistični republiki Sloveniji se štejejo območja tistih občin, ki izpolnjujejo vsaj dve od naslednjih meril:

1. da imajo narodni dohodek nižji od 60 % poprečnega narodnega dohodka na prebivalca v republiki;
2. da imajo nad 40 % kmečkega prebivalstva;
3. da imajo — z upoštevanjem dnevne migracije — manj kot 20 % zaposlenega prebivalstva;
4. da so izkazovale v letih 1962—1969 poprečno stopnjo gospodarske rasti pod 6 %.

Občine, ki izpolnjujejo vse, ali vsaj tri od navedenih meril, se uvrstijo v prvo skupino, ostale, ki izpolnjujejo le dvoje meril, pa v drugo skupino.«

Temu ustrezno bi seveda morali opredeliti tudi bonitete, ki bi jih bile deležne občine prve in druge skupine, ob izvajanju te konkretne politike.

Naslednji predlog k 2. členu je ta, da bi se morala merila ugotavljati po uradnih statističnih podatkih, pri čemer gre za podatke iz prve, druge in tretje alineje teh kriterijev. Kot izhodiščno leto moramo upoštevati 1969. leto, ker za 1970. leto v začetku 1971. leta še ne bo znana uradna višina narodnega dohodka. Med finančnimi ugodnostmi, ki jih v 12. členu predvideva osnutek zakona za delovne organizacije, ki bodo vložile sredstva v nove gospodarske objekte ali v razširitev in modernizacijo obstoječih objektov v določenem razvojnem programu za to območje, bi bilo umestno proučiti tudi možnost za priznavanje posebnih premij iz republiških sredstev za posege v gospodarstvu. Glede tega predlagamo zlasti to, da bi se stimuliral kriterij novo odprtih delovnih mest.

In končno menimo, da bomo glede manj razvitih območij tako kot so sedaj opredeljena na območju občin, pri programskem izvajanju verjetno morali v prihodnje upoštevati večja območja, kjer bo možno izvajati ukrepe te politike učinkoviteje, pravičnejše in tudi hitreje. Posebno pozornost bomo seveda ob tem morali vsi skupaj posvetiti tistim območjem, kjer gospodarski posegi ne bodo primerni, oziroma kjer bodo morali biti še vedno prevladujoči socialni posegi. To pa je seveda že tudi stvar, oziroma gradivo, ki sodi v naš prihodnji srednjeročni načrt razvoja od leta 1971—1975, v katerem bi morala biti ta politika oziroma skrb družbene skupnosti v SR Slovenije pristojna, da se bodo ti akutni socialni problemi in socialne razlike, ki se danes pojavljajo, zlasti pri financiranju nekaterih ustavno in zakonsko obveznih nalog v občini, lahko dostojno in do določene stopnje in enakomerno financirali v republiki. Hvala lepa.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala lepa. Prosim, tovariš Rudi Šimac, delegat občine Nova Gorica.

Rudi Šimac: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Verjetno smo pomotoma dobili gradivo za današnje zasedanje z veliko zamudo, tako da so lahko o njem razpravljali samo predstavniki skupščine, svetov in družbeno-političnih organizacij. Ne glede na to sem dolžan dati določene pri-



pombe in določena stališča organov, ki so to gradivo oziroma osnutek tega zakona obravnavali. Najprej bi moral povedati, da je bil osnutek tega zakona pozdravljen, saj smo začeli reševati eno izmed pomembnih vprašanj v naši republiki. Takoj za tem pa bi moral dodati, da so bila mnenja in stališča o tem osnutku tako različna, da jih je težko upoštevati v sedanjem osnutku. Smatramo namreč, da je bil predlog ne glede na delo in napore, ki so bili vloženi vanj, kar je tudi poudarjeno v obrazložitvi, morda nekoliko napačno usmerjen, za kar sem našel delno potrdilo tudi v današnji razpravi. Zdi se nam, da je bil pristop v osnutku vse preveč »administrativno statističen« — ne vem če se pravilno izražam — s tem, da je osnutek poskušal s posameznimi merili omejiti ta problem. Vendar pa, če se lotevamo vprašanja nerazvitih območij v Sloveniji, poudarjam območij, potem to vprašanje ni mogoče tako ozko tolmačiti. Niti si ne smemo delati iluzij, da bomo to vprašanje v kratkem času rešili tako, da ga je potrebno postaviti na dolgo stezo.

Sedanja merila so v bistvu osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji zreducirala na osnutek zakona o nekaterih manj razvitih občinah, kar pa je bistvena razlika, in je ta problem oziroma vprašanje močno zožilo. Smatramo zaradi tega, da bi bila potrebna predhodna temeljita studija in analiza, ki bi predvsem opredelila in pokazala, kje so nerazvita območja in pa, kaj smatramo za nerazvita območja, in sicer bolj kvantificirano kot splošna merila v osnutku. Šele s tem, ko bi imeli ta problem prezenten, bi lahko postavili cilje o tem, kaj želimo; ali je to samo poseg v socialnem pogledu ali gre za poseg, s katerim naj bi zadržali prebivalstvo v vseh teh krajih oziroma preprečili migracijo; ali pa je cilj Slovenije, da zadržuje prebivalstvo tudi v nekaterih drugih krajih, ki so sedaj pomembni, ne zaradi tega, ker se trenutno obravnavajo nerazvite občine, ampak iz razlogov, ker želimo imeti živo prebivalstvo, na primer v obmejnih krajih oziroma nekaterih drugih strateških območjih. Ko sem poslušal naštevaje prebivalstva v nerazvitih občinah, med razpravo v nekaterih skupinah sem pravzaprav dobil potrdilo, da je jasno, da nerazvita območja ne potekajo po občinskih mejah, spomnil sem se problema območja med Tolminom, Idrijo, Ajdovščino in Novo Gorico, Banjsko planoto, ob meji celotnega območja od severnih Brd, Kožbane, Livka, do Breginja in čez celo planoto na drugi strani Soče, Banjsko planoto in Krasa ipd.

Vsi ti primeri in današnja razprava so pokazali, da je potreben nekoliko drugačen pristop, ki bi izhajal iz širše podlage. Drugo vprašanje pa je, kdaj bomo ta problem rešili. Če hočemo rešiti problem s sedanjimi sredstvi v petletnem obdobju srednjeročnega načrta družbenega razvoja SR Slovenije, potem je gotovo, da tega ne bomo rešili.

Ko imamo to vprašanje razčiščeno, nastane vprašanje, kaj želimo, kot sem že omenil in pa tudi, s katerimi ukrepi bomo nabolj rešili to vprašanje. Med temi ukrepi se mi zdi najpomembnejši ukrep, ki ga predlaga izvršni svet, to je beneficiranje obrestne mere. Smatram, da je to eden izmed ukrepov, ki je tudi realen, ki bi se lahko uporabil tudi za širše območje. Vsaka druga udeležba bi predstavljala nerealno zahtevo, ker bo že to veliko breme. Smatram, da bi s tem uspeli marsikje, kjer je industrija že danes zainteresirana z dislociranjem določenega obrata, kot pa da vse investicije usmerjamo v družbeni standard. Prav tako bi marsikje naleteli na pozitiven odmev tako, da bi se taki obrati lahko gradili. Takih primerov imamo že danes veliko.

Glede na obravnavo, ki smo jo imeli, se mi zdi, da je predvsem prišlo do izraza, do graditev samo infrastrukturnih objektov vsekakor ne bo rešila tega



vprašanja. Naj navedem samo enega izmed primerov, ki sem ga že nekajkrat na nekaterih mestih ponovil in sicer gre za primer iz Italije, kjer so reševali vprašanje nerazvitih območij. Po vseh ukrepih, ki so jih storili, je prišla na koncu na vrsto graditev asfaltirane ceste, glede katere komentator zaključuje: »Po kateri so se ljudje iz nerazvitih krajev, potem preselili v razvite kraje.« Če ne bomo hkrati zagotovili tudi delovnih mest, kar je danes bistveno vprašanje, potem bomo vlagali določena sredstva v infrastrukturne objekte brez potrebe. Pri tem bi moralo biti precizirano, koliko in kaj in v katerem primeru hočemo vlagati, da ne bomo prihajali v nasprotja, da na določenem območju računamo, da pride do migracije oziroma preseljevanja, na drugem območju pa želimo zadržati ljudi.

Drugo ključno vprašanje, na katerega moram opozoriti, je vprašanje virov financiranja. Lotili smo se velike stvari, ki bo terjala ogromna sredstva. Poudaril bi, kar sem dolžan, da je treba precizirati, kateri viri so potrebni in koliko jih je potrebno. To pa zato, da ne bi obremenjevali skladov, ki imajo bistveno drugačno funkcijo, in sicer poslovati po ekonomski logiki oziroma so namenjeni za določeno redno gospodarjenje. Ne glede na to, če najamemo kredite za pet let, oziroma štiri leta, se bodo ta sredstva hitro obrnila. Ti skladi že danes komaj rešujejo vprašanja in probleme, za katere so ustanovljeni. Čez štiri leta oziroma pet let, ko pa bodo imeli toliko in toliko milijard dolgov in ne bo možno ponovno najemati dolgov in odplačevati anuitet, se bo to vprašanje postavilo z vso resnostjo tako, da ga že danes moramo upoštevati.

Morda ne bi bilo slabo, če bi ustanovili poseben sklad, kjer bi imeli natančen pregled o tem, kaj se vlaga v ta sklad in koliko. Sedaj sta na vrsti cestni in vodni sklad. Prepričan sem, če bomo šli po sistemu, da bomo obremenjevali sklade, da bo kmalu za tem na vrsti tudi sklad skupnih rezerv gospodarskih organizacij. To so pa trije skladi, ki so za gospodarjenje v naši republici bistvenega pomena tako, da moramo gledati na njihovo obremenitev.

Zaradi tega smo smatrali, da bi bilo dobro ustanoviti poseben sklad, kjer naj bi podobno kakor zahtevamo v razmerju do federacije skupščina imela pregled nad njegovim delom s tem, da bi imenovala upravni odbor sklada, ki bi skupščini vsako leto poročal o svojem poslovanju. Drugače ni možen tak pregled. Smatram, da bi bilo treba ustanoviti tak sklad z upravnim odborom, prek katerega bi imela skupščina reden vsakoletni pregled njegovega poslovanja. Hvala lepa!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala. Tovariši, še za 15 minut bomo podaljšali razpravo glede na organizacijo dela v sami skupščini. V imenu občine Črnomelj bo govoril njen delegat Martin Tomc.

Martin Tomc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupščina občine Črnomelj in družbeno-politične organizacije dajejo vso podporo zakonski ureditvi o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Socialistični republici Sloveniji. V javnih razpravah, organiziranih na območju občine, smo prišli do spoznanja, da je osnutek zakona delno pomanjkljiv in to v naslednjem:

1. Kriterij odstotka kmečkega prebivalstva v občini ne kaže dejanskega stanja, zato bi bilo potrebno upoštevati narodni dohodek iz kmetijstva. To utemeljum z naslednjim:



Na območju občine Črnomelj imamo 2750 kmetijskih gospodarstev s povprečno velikostjo posestva 6 ha in od tega le 2 ha obdelovalnih površin, v glavnem na kamnitih in kraških tleh. Struktura kmečkega prebivalstva pa nam kaže, da je do 15. leta starosti in nad 40 let do 70 % kmečkih ljudi. Omenim naj še neurejeno povezavo s trgov, zaradi neurejene infrastrukture. Ni treba zanemariti tudi diferencialne rente glede na oddaljenost od velikih potrošnih centrov. Opredeliti je torej, ali ima določeno območje možnost za razvoj kmetijstva ali ne.

2. Izračun po kriteriju zaposlenosti je v našem primeru delno pomanjkljiv, kar utemeljujem z naslednjim:

Naša podjetja zaposlujejo delovno silo iz sosednjih območij, posebno iz Hrvaške, ker imajo svoja delovišča izven občine tako, da zaposlujejo 155 delavcev, ki stalno prebivajo na svojem območju. Podjetja pa jih vodijo kot zaposlene v občini, kar nam odstotek zaposlenih povečuje nad določen kriterij.

K temu naj omenim še to, da imamo z nekaterimi območji sosednje Hrvaške bolj urejene prometne zveze, kot pa z lastnimi rezervati delovne sile v občini. Anketa, ki smo jo izvedli pretekli mesec, je pokazala, da je 6 % občanov zaposlenih v tujini, na terenu pa je 970 ljudi, ki se želijo takoj zaposliti. Upoštevajoč te navedbe smatramo, da občina Črnomelj izpolnjuje tudi tretji kriterij, to je kriterij zaposlenosti.

Poleg navedenih kriterijev pa je nesporno, da ostajajo še drugi kazalci ki bi jih kazalo upoštevati bodisi kot samostojne bodisi kot dodatne kriterije. Naj navedem samo primer, da imamo v občini komaj 14 % asfaltiranih cest I. do IV. reda, medtem ko je republiško poprečje 42 % oziroma zvezno 39 %. Ali pa morda kak drug primer. Glede preskrbe prebivalstva s pitno vodo ugotavljamo, da nima v občini 65 % prebivalstva zdrave pitne vode. V razpravah o osnutkih srednjeročnih programov republiških skladov, to je cestnega in vodnega sklada, pa naše območje ni nikjer upoštevano, čeprav se osnutek zakona na to močno opira.

Smatramo tudi, da bi bilo prav, če bi zakon naložil bankam spremembo kreditnih pogojev iz razmerja 70 % lastne udeležbe in 30 % kredita v obratno razmerje, to je 30 % lastne udeležbe in 70 % kredita zlasti za tista območja, ki so pomembna in pogojena s srednjeročnim načrtom družbenega razvoja SR Slovenije in srednjeročnim načrtom razvoja določenega območja.

Predsedujoči **Sergej Kraigher**: Hvala! Prosim, tovariš Franjo Muršec, delegat občine Lenart.

**Franjo Muršec**: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Pri nas v občini Lenart smo v politično-izvršilnih organih občinske skupščine in družbeno-političnih organizacijah temeljito obravnavali predložen osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji.

V razpravah je bilo izraženo veliko zadovoljstvo, da se je republiška skupščina tako konkretno lotila reševanja problema neenakomernega razvoja posameznih območij v Socialistični republiki Sloveniji. Zlasti smo zadovoljni, da s tem zakonom priznavamo realnost, da obstajajo v Socialistični republiki Sloveniji manj razvita območja. Zato občina Lenart v celoti podpira predloženi osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji.

Čeprav se zavedamo, da bi bilo mogoče pospeševati hitrejši razvoj manj razvitih območij na več načinov in se poslužiti različnih metod pristopa do tega

zelo pomembnega vprašanja, podpiramo predloženi osnutek zakona in se strinjamo s konceptom pristopa, ki ga nakazuje predloženi osnutek zakona. Popolnoma se zavedamo, da moramo pri oblikovanju tega zakona nujno izhajati in upoštevati temeljna družbenoekonomska in politična izhodišča in na podlagi teh izhodišč izoblikovano ekonomsko politiko, kar je pomembno še zlasti za manj razvita območja. Zavedamo se, da ne smemo in ne moremo, na kar bi bilo tudi z družbenoekonomskega stališča nesmiselno računati, v manj razvitih občinah oziroma območjih razvijati gospodarstvo na osnovi dotacij, širše družbeno-politične skupnosti brez upoštevanja ekonomskih kriterijev in drugih obstoječih blagovno-denarnih odnosov.

Neekonomske investicije bi v pogojih blagovno-denarnega gospodarstva prej ali slej odprle nove ekonomske, socialne in politične probleme, katerih prav gotovo v manj razvitih občinah ne bi zmogli sami razreševati.

Vzporedno s takim realnim in logičnim stališčem se hkrati tudi zavedamo, da bodo dopolnilna sredstva republike za enakomernejši razvoj družbenih služb v tem prehodnem obdobju še zlasti nujno potrebna. Strinjamo se s stališčem, da je skrb za razvoj manj razvitih območij predvsem naloga prizadetih občin samih, delovnih organizacij in njihovih asociacij, poslovnih bank in vseh dejavnikov v občini.

Zato se tudi zavzemamo za stališča v obravnavanju manj razvitih območij po občinah. Zavedamo se, da nihče zunaj občine in tudi ne iz republike ne bo samoiniciativno prišel v občino in operativno reševal našo nerazvitost in slabo gospodarsko strukturo. Ko ugotavljamo to realnost, v polni meri pričakujemo, da bo širša družbeno-politična skupnost, to je republika, zagotovila s tem zakonom in s srednjeročnim načrtom družbenega razvoja SR Slovenije realne pogoje in zato sprejela takšne instrumente, da bo stimulatивно vplivala na hitrejši razvoj manj razvitih občin.

Zato se opravičeno zavzemamo za takšno stališče, da je skrb za razvoj manj razvitih občin skupna skrb Socialistične republike Slovenije, prizadetih občin in vseh njihovih asociacij. Globoko smo prepričani, da je tako stališče z družbenega in ekonomskega vidika sprejemljivo, zlasti pa še ob zavesti, da bo hitrejši gospodarski razvoj manj razvitih občin, predvsem odvisen od jasno postavljenih smernic in konceptov razvoja, razvojnih programov o tem, kako bomo znali izrabiti vse komparativne prednosti, ki jih imamo, kako bomo znali izrabiti in vključiti vse v občini obstoječe proizvodne in druge faktorje v regionalno in narodno gospodarstvo. Zato se zavedamo, da se bodo manj razvita območja oziroma občine hitreje razvijale in realizirale svoje programe le ob močni povezanosti in tesnem sodelovanju z močnejšimi in gospodarsko razvitimi centri, ki so potencialni nosilci družbenega in ekonomskega razvoja.

Prihodnost gospodarskega in družbenega razvoja manj razvitih občin vidim le v naslonitvi na potencialne nosilce gospodarskega razvoja in skupnega nastopa pri hitrejšem razvoju.

Uspešnost razvoja bo v veliki meri odvisna od koncepta pristopa, elastičnosti in enotnosti vseh dejavnikov v občini, zlasti pa še od družbenoekonomske politike Socialistične republike Slovenije do manj razvitih območij.

Spričo pomembnosti predloženega osnutka zakona, zlasti pa še zato, da bi se naj ta zakon začel izvajati že v 1971. letu kot prvem letu prihodnjega petletnega družbenoekonomskega razvoja, predlagam, da se ta zakon sprejme po hitrem postopku.



Široka javna razprava je dala veliko podporo osnovnemu konceptu osnutka tega zakona. Ob tem so bila izražena tudi nekatera drugačna stališča do posameznih določb predloženega osnutka zakona. Prepričani smo, da se bomo zedinili glede enotnih stališč in tako prispevali in zagotovili, da se predloženi zakon čimprej sprejme.

H konkretnemu besedilu osnutka zakona predlagamo naslednje:

1. Strinjamo se s kriteriji za določitev manj razvitih območij, ki jih predvideva 2. člen predloženega osnutka zakona.

2. Strinjamo se, da je razvoj manj razvitih območij oziroma občin predvsem naloga prizadetih občin samih, delovnih organizacij in njihovih asociacij ter poslovnih bank, vendar smatramo, da bi v 4. členu zakona morali ugotoviti, da je razvoj manj razvitih občin tudi skupna skrb občine in republike.

3. Podpiramo variantni dodatek k 5. členu.

4. Predlagamo, da se v 6. členu jasneje določi, da mora srednjeročni načrt družbenega razvoja Socialistične republike Slovenije vsebovati določbe o razvoju manj razvitih območij. Prav tako naj bi zakon obvezal tudi sklade, da morajo v svojih programih programirati razvoj manj razvitih območij.

5. Strinjamo se z variantnim dodatkom v 1. odstavku 7. člena. V zvezi z besedilom o beneficiranju obrestne mere predlagamo, da se črta beseda »največ«. V prvem odstavku 7. člena pa pogrešamo določbo o obveznosti bank. Predlagamo, da se v 7. členu predvidi tudi obveznost oziroma stimulacija bank za financiranje investicij na manj razvitih območjih.

6. Razvoj manj razvitih območij je predvsem naloga občin samih. Če izhajamo iz tega načela, kar je tudi povsem razumljivo, potem smatramo, da bi v besedilo drugega odstavka 7. člena morali nujno vnesti tudi: »družbene plane občin«. Zato predlagamo, da se v predzadnji vrsti 2. odstavka 7. člena črta beseda »in« ter nadomesti z vejico. Pika na koncu stavka pa naj se nadomesti z besedo »in« ter doda besedilo »družbeni plani občin«.

7. Načeloma podpiramo 11. člen. Ne zdi se nam pa povsem logična navedba v oklepaju 11. člena, predvsem glede davčnih olajšav. Kolikor želi občina ustvariti pogoje za hitrejši razvoj, bo morala z lastno udeležbo pri različnih investicijah bodisi v gospodarstvu ali družbenih službah sodelovati s svojimi finančnimi sredstvi. Ta sredstva pa mora sama ustvariti. Zato naj bi bile morebitne davčne olajšave prosta odločitev občine, ne pa pogoj.

8. V 12. členu podpiramo prvi variantni dodatek. Predlagamo pa, da se drugi in tretji variantni dodatek v tem členu črtata. Predlagamo, da se v zakon vnese tudi določba, da so oproščeni plačevanja republiškega prispevka iz osebnega dohodka od delovnega razmerja tudi tisti investitorji na manj razvitih območjih, ki vlagajo svoja lastna sredstva brez beneficiranja obrestne mere. Hvala!

Predsedujoči **Sergej Kraigher**: Hvala! Pred odmorom se je k razpravi prijavil še en diskutant, in sicer tovariš Ernest Fluher, delegat občine Slovenska Bistrica.

**Ernest Fluher**: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji je v naši občini naletel na veliko odobravanje in podporo. Družbeno-politični dejavniki, s čimer menim predvsem Socialistično zvezo delovnega ljudstva in Zvezo komunistov, so ugotovili, da bi pomenilo sprejetje takega zakona začetek uresničevanja

politike postopnega odpravljanja večjih razlik v razvitosti posameznih območij v republiki. Osnutek zakona v glavnem upošteva že v dosedanjih razpravah in pobudah izoblikovana načela in stališča za pristop k akcijskemu reševanju problematike manj razvitih območij v republiki.

Vendar je naše mnenje, da so umestne še naslednje pripombe k osnutku zakona:

V 1. členu bi bilo treba določiti glavne cilje, ki jih zasleduje zakon, skratka, iz tako imenovanega »creda« zakona naj bi bilo razvidno sistemsko reševanje celotne problematike manj razvitih območij. S tem podpiramo predlog radgonske in ptujske občine ter predlog ekonomskega centra iz Maribora.

Menimo, da so kriteriji v 2. členu osnutka zakona v glavnem dovolj dobro izbrani. Vendar predlagamo, da bi bilo realno upoštevati kot manj razvita območja tista, ki dosegajo manj kot 60 % poprečnega narodnega dohodka na prebivalca v republiki. Sedanji kriterij, to je 5000 dinarjev narodnega dohodka na prebivalca, je po naši presoji preozek. Menimo, da mora zakon vsebovati dolgoročneje kriterije in bi zaradi tega bili ti bolj primerni v relativnih odnosih kot pa v absolutnih zneskih.

Ostala dva kriterija ustrezata. Kljub temu pa je naše mnenje, da bi kazalo pri zadnjem kriteriju izpustiti pogoj upoštevanja dnevne migracije, ker za to najbrž ni realnih podatkov. V številnih razpravah v organizacijah Socialistične zveze delovnega ljudstva so se zavzemali za takšna merila, ki so obetala status manj razvitih občin 18 občinam, o čemer je bilo govora tudi na zadnji seji sekcije za družbenoekonomska vprašanja pri republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva. Tudi v občini Slovenska Bistrica podpiramo to pobudo in sicer s tem, da naj bi se kot četrti kriterij uvedel še faktor dinamike razvoja. Menimo, da bi bil poleg statističnih kazalcev trenutnega položaja posameznega območja umesten tudi element dinamike razvoja. Konkretno predlagamo, da se za manj razvito smatra tudi tista občina, ki je poleg ostalega izkazovala v letih 1962 do 1969 poprečno stopnjo gospodarske rasti pod 6 %. Hkrati predlagamo, da se spričo morebiti štirih uvedenih meril, občine uvrstijo glede na izpolnitev teh kriterijev v dve skupini, in sicer bi se uvrstile v prvo skupino tiste občine, ki bi izpolnjevale tri ali štiri kriterije, v drugo skupino pa bi se uvrstile občine, pri katerih pride v poštev samo dvoje predlaganih meril.

K 4. členu imamo tole pripombo:

Druga alineja je po naši presoji premalo konkretizirana, predvsem glede davčnih in kreditnih olajšav.

K 5. členu predlagamo, naj se upošteva variantni dodatek, to je, da za pospeševanje razvoja manj razvitih območij SR Slovenije uporabljajo tudi sredstva za razvoj kmetijstva.

K 7. členu predlagamo, da se upošteva variantni dodatek, to je da se za beneficirane obrestne mere predvidi tudi možnost najemanja kreditov.

V zvezi z 12. členom pa bi omenil naslednje:

Olajšave v tem členu naj bi veljale samo za delovne organizacije, ki vložijo sredstva v objekte na manj razvitih območjih, torej tudi za delovne organizacije, ki so že v tej občini in ustanavljajo na primer nov obrat, ne glede na to, ali vlagajo letna sredstva ali vlagajo sredstva, za katera je bila odobrena beneficirana obrestna mera. Prav tako menimo, da naj se oprostijo plačevanja republiškega prispevka iz osebnega dohodka od delovnega razmerja vsi delavci, ki so zaposleni v novih ali moderniziranih objektih. Za nova delovna mesta pa naj



bi se iz republiških sredstev za posege v gospodarstvu predvidele premije ali kakšne druge oblike spodbud.

Takšna družbeno-politična zavzetost v naši občini ob obravnavi osnutka tega zakona ni slučajna. Zavedamo se namreč, da z angažiranjem naših lastnih sil in pobud lahko najbolj prispevamo k zelenemu razvoju občine. Vendar menimo, da bi spričo dejanskega položaja, saj smo na primer po proračunski potrošnji na prebivalca v občini Slovenska Bistrica od 60 slovenskih občin na predzadnjem mestu, brez konkretne družbene pomoči ne bili sposobni doseči želeni ustrezní razvoj. Hvala lepa!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Za razpravo so prijavljeni še štirje diskutanti. Verjetno bo tudi tovariš Jožko Štrukelj še kaj spregovoril. Tudi sam bom na koncu razprave nekaj povedal. Zato odrejam polurni odmor. Zasedanje se bo nadaljevalo ob pol enih.

(Seja je bila zaključena ob 12. uri in se je nadaljevala ob 12.45.)

Predsedujoči Sergej Kraigher: Nadaljujemo z delom. Besedo ima tovariš Branko Zadavec, delegat občine Gornja Radgona.

Branko Zadavec: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Kot delegat občine Gornja Radgona, želim najprej izraziti splošno zadovoljstvo naših občanov, družbeno-političnih organizacij in občinske skupščine, da smo končno pričeli z razpravo o gradivu in osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji. Naša občinska skupnost daje polno podporo intencijam predloženega osnutka zakona in hkrati želi, da se čimprej sprejme in prične uresničevati. Občina, ki jo predstavljam na tem zasedanju, je vlagala doslej tako kot ostale občine v Pomurju, zlasti v zadnjem 10-letnem obdobju, velike napore, da bi prebrodila svojo ekonomsko in socialno zaostalost, vendar ji je to ob skromni podpori širše družbeno-politične skupnosti le deloma uspelo. Podatki k predloženemu gradivu povedo, da se po svoji razvitosti nahajamo med zadnjimi v Sloveniji ter smo toliko bolj zainteresirani za dejansko uresničevanje predlaganih ukrepov v tem zakonu. Pri tem se v polni meri zavedamo odgovornosti in sposobnosti občinske skupnosti kot celote in še zlasti vseh njenih delovnih organizacij in asociacij. V tem smislu je občinska skupščina pred nedavnim že sprejela dokument o izhodiščih za pristop k izdelavi srednjeročnih načrtov podjetij in drugih delovnih organizacij ter programa za celotno občino. Dognano je, da imamo posebno dobre možnosti gospodarskega razvoja na naslednjih področjih: v pospešenem razvoju kmetijstva in kmetijske predelovalne industrije, nadalje v nenehnem povečevanju proizvodnje mineralne vode in plina CO<sub>2</sub>, v izrednih naravnih pogojih za razvoj turizma, zlasti zdraviliško-letoviškega in lovskega, v nadaljnjem razvoju elektroindustrije, ob vsem tem pa tudi v uspešnem razvoju terciarnih dejavnosti na področju obrti, trgovine, gostinstva in prometa. Vse navedene panoge razpolagajo z ugodnimi naravnimi pogoji ter delno delovno tradicijo. Prednost, ki jo je treba upoštevati, pa je tudi razpoložljiva delovna sila, ki se sedaj peha za zaslužkom prek meja, ali pa je zaradi nerazvitosti kmetijstva neracionalno izkoriščena na vasi. Širše gradivo o stanju in pogojih, ki jih imamo, smo prikazali tudi institucijam, ki izdelujejo



regionalne programe severovzhodne Slovenije in za celotno Slovenijo. To smo storili z namenom, da se ta pokrajina ali naša občina prezentira v slovenskem prostoru razvitejšim območjem in zlasti tistim delovnim organizacijam, ki bi naj imele ekonomski ali poslovni interes odpirati nova delovna mesta ali obrate na tem območju. Pri tem bi morali imeti določen vpliv in odgovornost gospodarska zbornica Slovenije in druga združenja ter poslovne banke.

Naša občina je bila tudi dosedaj odprta skupnost in je na tej osnovi dosegla določene dobre rezultate. Ekonomska povezanost in medsebojna splošna odvisnost pomurskega prostora in ostalega dela Slovenskih goric je več kot potrebna in to se v praksi tudi uresničuje. Menimo pa, da bi bile zelo koristne nadaljnje integracije, posebno glede kmetijskega gospodarstva in blagovnega prometa s kmetijskimi proizvodi. Integracije take in podobne vrste bi bile prav gotovo koristne tudi v širšem prostoru, pri čemer menim še posebej na celotno mariborsko območje. V naslednjem petletnem obdobju srednjeročnega načrta družbenega razvoja SR Slovenije se bomo pri realizaciji zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij verjetno srečevali s številnimi ovirami in težavami. Zavedamo se, da bo zlasti od aktivnosti, vitalnosti in sposobnosti lastnih sil in od izkoriščanja drugih potencialnih faktorjev odvisen nadaljnji ekonomski, s tem pa tudi splošni družbeni napredek, ki pa bo v korist tudi celotni socialistični skupnosti. Realno je pričakovati zlasti uresničevanje tistih nalog na manj razvitih območjih, ki jim pravimo izgradnja infrastrukture v širšem pomenu. V dosedanjih razpravah o osnutku zakona so bila izražena mnenja, da je v določenih stvareh načelen, v 12. členu pa tudi presplošen, kar odpira nekatere dileme in nejasnosti. Kolikor zakon ostane v taki vsebinski razčlembi, bo nujno, da se v njem dodatno, na nedvoumen način predpišejo pooblaščenim organom in zavodom ter samoupravnim skladom, ki jih zakon obravnava, naloge, ki so jih dolžni izvrševati do manj razvitih občin oziroma, da se ta vprašanja posebej konkretno uredijo s srednjeročnim načrtom družbenega razvoja Socialistične republike Slovenije in da se tudi kvantificirajo viri za uresničevanje teh nalog.

Prvi osnutek programa izgradnje cest, ki ga je predložil v razpravo cestni sklad SR Slovenije za našo pokrajino, o čemer so se danes že izrazili tudi nekateri drugi govorniki, namreč v ničemer ne upošteva določbe 6. člena osnutka zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij, kar vzbuja veliko nezadovoljstvo pa tudi nezaupanje in dvome v resnično uveljavljanje tega zakona.

Noben izmed predlogov naših pomurskih občin za modernizacijo cest namreč ni upoštevan. Niti tisti za dokončanje modernizacije kakšne zelo pomembne ceste, kot je na primer cesta, ki povezuje dva mednarodna mejna prehoda pri Gornji Radgoni in Čmureku. Izredno pa smo zainteresirani za izgraditev oziroma modernizacijo dveh prometnih povezav čez Slovenske gorice in to v prvi smeri Lenart, Videm, Ljutomer, ki povezuje tri občine in v drugi smeri mednarodni mejni prehod Gornja Radgona, Radenci, Videm, Ptuj. Obe cesti, ki povezujeta dve občini, peljeta čez gospodarsko najbolj zaostala območja Slovenskih goric, ki pa so zelo gosto naseljena.

Pričakujemo, da bo pri končno sestavljenem programu izgradnje cest ta nepravilnost odpravljena.

V zvezi z nadaljnjo politiko do izobraževalnih zavodov, šol, vzgojno-varstvenih in drugih zavodov pričakujemo bistvene izboljšave v korist njihove funkcionalnosti. To pa pomeni, da bo treba za to nameniti več finančnih sredstev. Že dosedaj je imela naša občina precejšnje težave pri investicijah v osnovno šolstvo, zdravstvo in druge podobne namene. Delež, s katerim je morala



kot zaostala občina, kot investitor, participirati, je bil občutno previsok, krediti pa so ji v precejšnje breme. Naj v ilustracijo navedem podatek, da mora občina že dosedaj skoraj eno četrtno letnega, že tako zelo skromnega proračuna nameniti za odplačevanje tovrstnih anuitet. Zato izražamo željo, ali prošnjo, da se:

1. posojila za izgradnjo šol, vzgojno-varstvenih ter drugih zavodov dajejo manj razvitim občinam z ugodnejšo participacijo, daljšo odplačilno dobo in od primera do primera z odložitvijo začetka odplačevanja posojila za nekaj let. V zelo nujnih primerih bi bila umestna tudi dotacija;

2. Pri investicijah za srednje oziroma poklicne šole, ki nimajo pomena le za eno občino, ampak imajo, kot na primer naša gostinska šola v Radencih, mnogo širši regionalni pomen, bi naj del investicijskega zneska republika oziroma republiška izobraževalna skupnost tudi dotirala.

Nadalje izražamo nujno potrebo, da se za pospeševanje kmetijstva v zaostalih občinah namenijo dopolnilna sredstva, kot to predvideva variantni dodatek k 5. členu osnutka zakona. Prav tako pa bi bilo zelo umestno, vsaj glede naših kmetijskih organizacij, da bi se omogočilo podaljšanje odplačilnih rokov ali drugačne oblike konverzije posojil za investicije kmetijskih gospodarskih organizacij, ki jih predvideva 8. člen osnutka zakona.

Naj ob tej priložnosti omenim tudi to, da je v interesu reševanja ekonomske in socialne zaostalosti kmetijstva v naši in ljutomerski občini odločilnega pomena regulacija in melioracija ščavniške doline, s čimer bi Slovenija pridobila 11 000 ha sposobnih zemljiških površin, ki so sedaj pogosto poplavljene in nesposobne za intenzivno kmetijsko gospodarstvo.

Na koncu izjavljam, da se strinjamo z nekaterimi ostalimi pripombami in stališči k osnutku zakona, ki ga ravnokar obravnavamo, ki so bile dane ali sprejete na širšem posvetovanju za severovzhodno Slovenijo, o katerih so že ali pa še bodo govorili delegati z našega območja. Hvala!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Prosim, tovariš Jože Radej, ki bo govoril v imenu občin Brežice, Krško, Sevnica.

Jože Radej: Spoštovani predsednik, tovarišice in tovariši! Medobčinski svet Zveze komunistov za Posavje je na svoji razširjeni seji, kateri so prisostovali predsedniki treh občinskih skupščin, in sicer Sevnice, Brežic in Krškega, obravnaval osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji. Zadolžili so me in tudi pooblastili, da v zvezi z osnutkom tega zakona v imenu Posavja temu zboru posredujem naslednja stališča, pripombe in predloge:

V teku javne razprave o potrebi po skladnejšem družbenem in ekonomskem razvoju v Sloveniji, smo tudi v Posavju, enako kot v vseh drugih manj razvitih območjih Slovenije, pozdravili spoznanje, da imamo tudi v naši republiki manj razvita območja, ki jim je treba s skupnimi naporji in s pomočjo družbene skupnosti pomagati k hitrejšemu razvoju.

Menili smo tudi, da pomenijo teze Skupščine SR Slovenije o manj razvitih območjih realen pristop slovenske družbe, da bo v prihodnjem družbenoekonomskem razvoju organizirano vplivali na koncentracijo in mobilnost družbenih sredstev, s pomočjo katerih naj bi zagotovili hitrejši razvoj teh območij. Skratka, v teku dosedanje javne razprave o zelo resnih družbenih, socialnih in ekonomskih problemih na manj razvitih območjih je bilo ustvarjeno vsesplošno pozitivno politično razpoloženje. Podana sta bila vera in prepričanje, da gre tokrat

za resne namene in pripravljenost slovenske družbe in njenih političnih in predstavniških organov pomagati tem območjem k hitrejšemu premagovanju tako zelo kričečih razlik v njihovi razvitosti. Do tu je bilo torej vse v redu. Toda, ko smo pa dobili na vpogled osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji, ki ga je republiški skupščini predložil republiški izvršni svet s predlogom, da naj ga sprejme po skrajšanem in hitrem postopku, smo bili zelo razočarani.

Pooblaščen sem, da na tem mestu v imenu Posavja izjavim, da za tak zakon, kakršen je v osnutku predložen republiški skupščini, nismo zainteresirani. Pa ne zaradi tega, ker po predloženih kriterijih v osnutku ne pridejo v poštev posavske občine, pač pa predvsem zato, ker ne daje nobene jasne perspektive, kateremu koli manj razvitemu območju v Sloveniji, ob tem pa hkrati zacementira stanje na teh območjih za nadaljnjih 5 let. Ni nam tudi razumljivo, kako to, da Slovenci pri tem ne moremo biti vsaj toliko dosledni, da bi pri nas doma uporabili oziroma upoštevali enake kriterije o tem, koga je šteti za manj razvitega, kakršnega priznavamo v jugoslovanskem prostoru. V Socialistični federativni republiki Jugoslaviji namreč velja za manj razvito tisto območje, ki je pod jugoslovanskim razvojnim poprečjem. Naravno in logično bi tedaj bilo, da znotraj Slovenije štejejo za manj razvita tista območja, ki so pod slovenskim razvojnim poprečjem, ne pa pod jugoslovanskim razvojnim poprečjem, kakor smo se sedaj postavili na izhodišče.

Če v zvezi s predloženim zakonskim osnutkom opozorimo še na to, da je z njim samo zelo na splošno izražena pripravljenost republike pomagati manj razvitim območjem in tako v zakonskem osnutku predložen režim in mehanizem pomoči nikakor dovolj določno in trdno ne obvezuje ne izvršni svet ne druge samoupravne institucije republike.

Po osnutku zakona se kriteriji za določanje nerazvitosti ugotavljajo po statističnih podatkih za leto 1970. Nam pa ob sedanji visoki stopnji inflacije še sploh ni znano, kakšen bo dejansko v številkah izraženi narodni dohodek.

Prav tako obstaja v Sloveniji celo več podatkov o višini narodnega dohodka na prebivalca, o odstotku kmečkega prebivalstva in o odstotku zaposlenega prebivalstva po občinah, ki so si med seboj precej različni, mi pa ne vemo, kateri od teh podatkov bodo uporabljeni za izračune.

Naj navedem še nadalje nesprejemljive rešitve, ki jih vsebuje predloženi osnutek zakona. Za opredelitev razvitosti oziroma nerazvitosti posameznih geografskih območij nikakor ne zadoščajo samo tisti trije kriteriji, ki jih vsebuje osnutek, to so narodni dohodek, število kmečkega prebivalstva in število zaposlenih, ampak je kot realno podlago za tako opredelitev nujno upoštevati še precej drugih faktorjev. Obstoji mednarodno sprejeti register kriterijev in metodologija za ugotavljanje stopnje razvitosti in republiške teze so se naslanjale na to. Zakaj je republiški izvršni svet te kriterije tako zelo zožil in zakaj ni upošteval kriterijev, ki jih je predlagal inštitut za ekonomske raziskave? Narodni dohodek kot kriterij je zelo vprašljiv, saj zelo izkrivlja dejansko podobo o ustvarjenem dohodku, z ozirom na pri nas veljavno metodologijo ugotavljanja narodnega dohodka. Tako je na primer velikanska in skoraj neprimerljiva razlika v dejanskem dohodku kmečkega gospodarstva z enako površino na terenih Bohorja, Gorjancev ali Bele krajine oziroma na podobnih območjih Slovenije v primerjavi z dohodkom, ki ga doseže tako gospodarstvo v okolici Ljubljane ali v okolici drugih industrijskih središč.



Posamezna kmetijska območja so torej zelo različna med seboj. Zato je stopnja razvitosti in stanje v infrastrukturi na posameznem območju vsekakor sprejemljivejši kriterij, kakor pa narodni dohodek. V moderni ekonomiji je 20 % kmečkega prebivalstva daleč previsok delež kmečkega prebivalstva v strukturi prebivalstva. Mi pa si kot kriterij in spodnjo mejo za določanje razvitosti postavljamo kar 40 %.

Če bi uveljavili samo tri predlagane kriterije, ki so vsi izraženi v številčno opredeljenih mejah med razvitimi in manj razvitimi, potem bi bila vsem tistim slovenskim občinam, ki samo za posamezne desetinke odstotka presegajo postavljene meje in so nedvomno tudi manj razvite, avtomatično za daljše obdobje zaprta pot do vseh možnosti za pospešen razvoj.

Prepričani smo tudi, da bi s sprejetjem takih kriterijev, kakršne predlaga osnutek zakona, prav gotovo povzročili, da bi bil v prihodnje tretma do drugih, sicer tudi manj razvitih območij, pri sestavi srednjeročnega načrta družbenega razvoja SR Slovenije in vseh drugih razvojnih programov ter tudi v tekoči in praktični ekonomski politiki, manj ugoden in neobjektiven. Končno je v razvojni politiki zelo pomembna tudi geografska lega posameznih območij. Posavje, kot celota namreč in kot manj razvito območje, meji na najrazvitejše območje sosednje republike Hrvaške, to je območje Samobora in Zagreba. To že samo po sebi povzroča številne politične in ekonomske probleme, še zlasti pa ob dejstvu, da Socialistična republika Hrvaška kaže bistveno drugačen odnos do svojih mejnih območij, kakor pa mi v Sloveniji.

Imam tudi še eno vprašanje: Ali bodo lahko manj razvita območja vplivala in v kolikšni meri bodo lahko vplivala na srednjeročni načrt družbenega razvoja SR Slovenije ter na vsakoletni proračun Socialistične republike Slovenije, da bi vsako leto zagotovili potrebna sredstva za pospeševanje njihovega razvoja?

Razvitejši so namreč po svojih predstavnikih zastopani v večini tako v republiški skupščini, kot tudi v vseh drugih kolektivnih telesih. Kot primer za naše dvome je ta:

Cestni sklad Socialistične republike Slovenije je sedaj, ko živo razpravljamo o manj razvitih območjih, mimo vseh kriterijev, ki jih je sprejela republiška skupščina za modernizacijo cest, predlagal tak program modernizacije, ki gre mimo stališč skupščine in ne upošteva pomembnih cest na manj razvitih območjih. Ali se torej ne bo lahko tudi v prihodnje tako dogajalo z izvrševanjem zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji?

Ne glede na to, pa izrecno poudarjamo potrebo po sprejetju zakonskega predpisa o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji, ki naj bi temeljil na tehle izhodiščnih načelih:

1. Manj razvita območja v Sloveniji naj se opredelijo kot območja in neodvisno od meja posameznih občin na temelju kompleksnih faktorjev oziroma kazalcev, ki objektivno kažejo oziroma odražajo dejansko stopnjo razvitosti. Menim, da se lahko priključim izvajanju delegata občine Ptuj, ki je o tem konkretno govoril. Samo trije sedaj predloženi kriteriji, tako po kvaliteti kot po višini, nikakor niso sprejemljivi in zadostni za objektivno ugotavljanje stopnje razvitosti posameznih območij.

2. Ugotavljanje stopnje razvitosti naj se naloži eni izmed znanstvenih institucij naše republike, ki naj na polagi znanstvene analize izdela objektivne in pravične kriterije.

Ni namreč sprejemljivo, da bi se številne slovenske občine z manj razvitih območij vsaka zase borile in dokazovale, da sodijo v krog manj razvitih območij. To je treba storiti po objektivni in znanstveni poti.

3. V režimu oziroma mehanizmu pomoči pa je treba z zakonom konkretnije in trdneje opredeliti obveznosti republike in vseh njenih ustreznih institucij za izvrševanje z zakonom določenih obveznosti, med katere na prvo mesto vsekakor sodi določitev obsega in virov, oziroma bilance sredstev, ki bodo na razpolago za pospeševanje razvoja manj razvitih območij, ki je v interesu napredka naše celotne socialistične družbene skupnosti. Hvala!

Predsedujoči **Sergej Kraigher**: Hvala! Prosim, tovariš Vinko Gobec, delegat občine Kamnik.

**Vinko Gobec**: Tovariši delegati! Tudi v naši občinski skupščini smo obravnavali osnutek predloženega zakona, ki ga podpiramo z naslednjimi argumenti:

1. Z osnutkom zakona in končno z njegovim sprejemom prehajamo v Sloveniji od dolgotrajnih razprav h konkretnim rešitvam, oziroma k edinemu možnemu načinu reševanja problema manj razvitih območij.

Menim, da predlagatelj osnutka zakona ni imel pretenzij, da bi v petih letih rešili razvitost manj razvitih območij, ampak predstavlja ta osnutek določeno začetno skrb, ki mora biti permanentna pri vseh faktorjih, da se pogoji dela in življenja občanov v manj razvitih območjih razrešujejo in se lahko v bližnji prihodnosti tudi uspešno na teh osnovah rešijo.

2. Podpiramo osnutek predvsem zato, ker se reševanja manj razvitih območij lotevamo z ekonomskimi ukrepi, oziroma z ekonomskimi pristopi, kar je edino realno in po našem mnenju tudi najbolj učinkovito ob vsem tistem, kar predlagatelj osnutka zakona navaja o stimulaciji o lastnih naporih itd. itd.

3. Sami kriteriji, ki določajo manj razvita območja oziroma občine, ki sodijo v manj razvite, so v celoti sprejemljivi, čeprav bi morda lahko dodali še kakšne kriterije. Danes so bili naštetih naslednji kriteriji: letna stopnja rasti, število prebivalcev, proračunska potrošnja, socialna podpora, vodovodi, kanalizaciji itd. itd. Kljub temu menim, čeprav so bili naštetih vsi ti kriteriji, da dejansko morda idealnega kriterija v tej situaciji nimamo. Če bi namreč vse te kriterije naštel, sem prepričan, da je pol Slovenije manj razvite, na primer glede cestnega omrežja, kanalizacijskega omrežja, vodovodnega omrežja itd. Zato smatram, da so kriteriji, ki so nakazani v osnutku zakona, morda še najbolj objektivni v dosedanjem razvoju Slovenije in tudi glede načina, kako bi se lahko ta vprašanja razreševala.

Nekateri kriteriji so bili tudi tako predlagani, da je vsak nekoliko poskušal, kako bi svoje območje s kakšnim kriterijem zrinil zraven. Menim pa, da to ne more biti načelo, in da na ta način ne bomo prišli daleč pri izvajanju vseh teh konkretnih akcij in pa pri zaželenem doseganju uspehov oziroma ciljev.

Menim, oziroma sem prepričan, da lahko navedene kriterije podpremo, in sicer zato:

1. Ker stimulirajo prizadevanja občanov, kot je to bilo že danes ugotovljeno, na teh nerazvitih območjih.

2. Ker so po mojem mnenju komplementarni in kot taki so lahko vzorčni, čeprav niso celoviti oziroma idealni.



3. Ker nas dani družbenoekonomski pogoji v Sloveniji silijo, da območja manj razvitih občin določimo čimbolj objektivno in da pomoč manj razvitim območjem vežemo predvsem na območja občin, čeprav se nerazvita območja ne pokrivajo z območjem občin, ampak se prepletajo prek teh meja.

Menim, da so ti ukrepi lahko le na ta način učinkoviti. Čim več pa bi bilo po teh kriterijih manj razvitih območij v Sloveniji, tem manjši bodo učinki, ki naj bi jih v manj razvitih območjih pričakovali občani in ki jih pričakujemo tudi ostali v Sloveniji za razvoj teh območij.

Regionalne infrastrukturne objekte pa je potrebno vezati na širša območja, kot le na območje ene občine. Menim, da sta cestna povezava ter zaščita pred nevarnostmi voda itd. pomembna vidika razvoja in ne le vidik, ki povzroči migracijo delovne sile kam drugam, ki je morda zelo na hitrico naveden. So pa tudi drugi vidiki, ki lahko dnevno migracijo delovne sile izredno povečajo, za katere menim, da so kot taki izredno pozitivni in jih velja podpirati.

V zvezi z danes izraženim mnenjem o skladu, menim, da je to mnenje potrebno še široke razprave in analize z vseh strani, čeprav vemo, kakšne so težave okoli skladov in da morda včasih le peščica ljudi sicer formalno samoupravno odloča o nekaterih vprašanjih. Tudi sam menim, da s samim skladom ni dana možnost hitrejšega razreševanja manj razvitih območij. Predlog ni predpisan.

4. Atomiziranje interesov za naložbe v manj razvita območja oziroma sredstev bi bilo po mojem mnenju neučinkovito. Pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij pa po predloženem osnutku ne gre le za dotacijo, temveč za stimulacijo. To je povsem normalno, zlasti zato, da v praksi rešujemo manj razvita območja z istovetnimi stališči, kot jih Slovenija predlaga pri razvoju manj razvitih območij v Jugoslaviji. Načelno istovetna stališča so v tem predloženem osnutku in v vseh naših dosedanjih razpravah.

Menim, da je bilo tudi na tem mestu danes izraženo, da tisti, ki ima več tudi več prispeva — načelo solidarnosti. Načelo solidarnosti je prisotno. Ne smemo pa zamenjati to načelo z načelom enakega razvoja, ampak da gre za skladnejši razvoj, kar je bistvena razlika s tem, da se mi zavzemamo za skladnejši razvoj, ki je v interesu gospodarstva tako razvitih kot tudi nerazvitih območij oziroma verjetno v interesu celotne Slovenije.

Osnutek bi bilo treba morda v 5. členu v variantnem dodatku bolj precizirati. Besedilo variantnega dodatka v 5. členu o benefikaciji za razvoj kmetijstva po posebnih predpisih, po mojem mnenju, ni dovolj precizno in bi omogočalo določene špekulacije in sicer tako, da bi kakšna delovna organizacija morda forsirala ustanovitev določene enote na nerazvitem kmetijskem območju zato, da bi imela določene benefikacije, ne pa zato, da bi pospeševala razvoj takega območja. Nam pa gre predvsem za pospeševanje razvoja manj razvitih območij.

Menim, če se že pri variantnem dodatku k 5. členu sklicujemo na posebne predpise, da bi ti posebni predpisi pravzaprav morali biti v skladu s tem osnutkom zakona že v razpravi, razen če gre samo za beneficiranje obrestne mere v kmetijstvu, kar je že sprejeto oziroma znano.

Prav tako tudi predlagamo, da naj v 12. členu zadnja varianta odpade, ker menimo, da je stimulativno, če se na manj razvitih območjih republiški prispevek iz osebnega dohodka od delovnega razmerja ne prizna samo za novo odprta delovna mesta, ampak za vsa delovna mesta, v tistih objektih, ki bi bili vključeni v to stimulacijo oziroma tako, kot so nekateri delegati danes o teh

vprašanjih že razpravljali. Drugi variantni dodatki 12. člena pa so verjetno take narave, da bi jih lahko vključili v zakon.

Predlagam, da naj bi se omenjeni kriteriji osnutka zakona v najbližji prihodnosti dopolnili še s kriteriji za izobraževanje in vzgojo tako, da bi predstavljali osnovo za določitev objektivnosti tudi glede dopolnjevanih sredstev občin. Zato se zavzemamo, ne samo zaradi objektivnosti, temveč predvsem za to, da bodo dopolnjewane občine s temi sredstvi lahko uspešneje razreševale številne probleme na svojih območjih, ne pa tako, kot danes, ko je veliko občin, vsaka pa ima zelo malo teh sredstev. Menim, da moramo osvojiti načelo, da je manj občin, ki so določene zato, da bodo lahko reševale vse te probleme, za katere so občine po ustavi in po raznih drugih zakonih zadolžene.

To sicer ne sodi povsem v ta osnutek zakona, da bi lahko nekoliko spregovoril nasploh o financiranju družbeno-političnih skupnosti. Naš interes in interes manj razvitih območij je v učinkoviti ekonomski pomoči tako pri razvoju kot pri dotacijah za izobraževanje, vzgojo, zdravstvo itd. To pa je lahko le, če v tem trenutku ne bomo želeli biti vsi manj razviti. Zato podpiramo kriterije, ki zožujejo območja manj razvitih, da bo ta pomoč čez nekaj let uspešna in pa učinkovita. Zakon pa je treba po našem mnenju čimprej sprejeti.

Za zaključek bi spregovoril še to. Vidni so tudi uspehi. Delegati iz manj razvitih območij so danes namreč omenjali prizadevanja občanov z manj razvitih območij. Toda včasih dobi človek vtis, kot da občani na razvitih območjih niso bili tako prizadevni pri reševanju svojih problemov. Menim, da lahko danes ugotovimo tudi to, da je pravzaprav prizadevanje občanov v celotni Sloveniji v zadnjem obdobju precej uspešno in, da je tudi precej prispevalo k reševanju številnih problemov, s katerimi se borimo v občinah in v Sloveniji. Hvala lepa!

Predsedujoči **Sergej Kraigher**: Hvala! Ker tovariša Zdravka Praznika, delegata občine Maribor ni, je s tem lista prijavljenih diskutantov izčrpana. Želi morda še kdo razpravljati? Zdi se, da nihče. Prosim, tovariš Jožko Štrukelj.

**Jožko Štrukelj**: Menim, da bi bil neuspešen in prav gotovo ne bi dosegel tega cilja, če bi rezimiral vso razpravo, ki je bila danes opravljena na tem zasedanju, in sicer zaradi tega, ker je bilo danih ogromno predlogov. Za izvršni svet je pomembno, da dobi zapisnik o celotni razpravi in da še enkrat pregleda osnutek zakona, ugotovi, kakšne so možnosti in sprejme na temelju teh vaših mnenj sklepe in stališča, na osnovi katerih bi morda sprejel dodatne predloge, morda tudi spreminjevalne predloge k temu osnutku zakona, in bi seveda lahko potem nastopil pred skupščino, ki je poklicana, da dokončno odloča o zakonu o pospeševanju razvoja manj razvitih območij.

Menim, da ni moja dolžnost, da branim zakon, in da ga ubranim, ampak da posredujem nekatere svoje poglede ter poglede, ki so bili že omenjeni v moji uvodni besedi in ki so bili prisotni tudi v vseh razpravah v izvršnem svetu. Moram reči, da je bilo v teh razpravah mnogo dilem, mnogo pomislov in stališč, ki ste jih tudi vi danes omenjali. Menim, da je tisti, ki je prebral literaturo o manj razvitih območjih, — saj jaz sem moral zadnji čas prebrati precej literature, ki obravnava vprašanje manj razvitih območij — lahko iz te literature videl, da je po vsem svetu in med najminentnejšimi ekonomisti mnogo razprav o tem, kaj so manj razvita območja, predvsem pa kakšen naj bo pristop k reševanju manj razvitih območij. Tudi pri njih zasledimo mnogo razprav o tem, ali predstavlja kriterij narodni dohodek tisti kriterij, ki ga je



treba upoštevati tako ali drugače, z vsemi slabostmi, dobrimi in slabimi stranmi. Narodni dohodek smo vendar upoštevali, kot enega izmed kriterijev. To ni glavni, ampak enakopravni kriterij z vsemi ostalimi kriteriji.

Mi lahko vrstni red tudi zamenjamo in damo število kmečkega prebivalstva na prvo mesto. Skratka, hočem povedati, da so ti kriteriji enakopravno obravnavani. Moram reči tudi, da zakon seveda ne rešuje vseh vprašanj, ki ste jih na tem mestu obravnavali. Zakon je v zvezi z mejami prav gotovo krut. Zavedamo se, da ne rešuje nekaterih problemov tako kot bi si to najbolj želeli. Prav gotovo so nekatera območja, ki so izven občinskih meja, ki bi jih bilo potrebno obravnavati. Smatramo pa, da je ta zakon prvi korak k temu, da začnemo tudi temeljiteje obravnavati ta vprašanja. Nekateri so danes rekli, da so pozno prejeli to gradivo. Verjetno pa niste mogli prebrati vseh gradiv, ki so bila pripravljena v zvezi z manj razvitimi območji. Gradiv je mnogo in ravno pred nekaj dnevi smo prejeli še zadnje gradivo, ki ga je inštitut za ekonomske raziskave Slovenije pripravil o vprašanju manj razvitih območij. Upam, da bomo to gradivo lahko v kratkem posredovali najprej strokovnim organom in tudi skupščini ter poslancem, ker smatramo, da je to začetek dela, oziroma začetek obravnave manj razvitih območij. Tudi ne smatramo, da naj bi bil ta zakon sprejet po hitrem postopku tako, da ne bi njegov sprejem šel vzporedno z razpravami o dolgoročnem razvoju Slovenije, o srednjeročnem načrtu družbenega razvoja Slovenije in o bilanci. In sicer zaradi tega, ker na ta zakon večemo nekatere zelo pomembne elemente, predvsem kvantifikacijo, ki je v osnutku zakona ni, menim, da je nemogoče, da bi zakon sprejemali — če je kdo tako razumel, izvršni svet tega ni mislil — preden bi sprejemali bilanco.

Občine pa tudi morajo spremljati paket vseh predpisov. Kot veste, prispevek iz osebnega dohodka od delovnega razmerja, kar je tovariš iz občine Lenart pravilno ugotovil, lahko občinske skupščine oprostijo samo pod pogojem, kar namreč določa zvezni temeljni zakon, da lahko republiški zakon pooblasti občine za oprostitev tega prispevka. V takem primeru je to obvezno tako za republiko kot tudi za federacijo. Skratka, to pomeni, da razprave o tem zakonu še nismo zaključili oziroma, da bomo o tem zakonu še razpravljali, predvsem pa o njegovih bistvenih elementih, in sicer o vprašanju bilance, oziroma kvantifikacije tistih sredstev, ki naj jih namenimo za manj razvita območja.

Menim tudi in uvodoma lahko rečem, da nekatere predloge lahko takoj sprejmemo. To se predvsem nanaša na prispevek tovariša Goljevščka, ki predlaga, kako naj bi se ta zakon imenoval. Menim, da lahko naslov tega zakona v tem smislu spremenimo, ker nam njegov predlog nakazuje, kako naj bi bil naslov zakona morda primernejši kot je sedanji, ko predlaga, naj se naslov zakona glasi: »zakon o ukrepih za pospeševanje gospodarskega razvoja manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji«. Ta naslov tudi bolj izraža intencije celotne naše razprave in vseh drugih forumov, ki so prispevali k tej razpravi.

Če se vrnem k vprašanju kriterija narodnega dohodka, ki ga je večina tovarišev v tej razpravi napadla, lahko ponovim, da je ta kriterij popolnoma enakopravno obravnavan v razmerju ostalih kriterijev. Vedeti tudi moramo, da kriterij narodnega dohodka na prebivalca podcenjuje razvitost nerazvitih območij in precenjuje razvitost razvitih območij. Menim, da bi tisti, ki napadajo ta kriterij predvsem z vidika manj razvitih območij, moral vedeti, da je ta kriterij za manj razvita območja najmanj problematičen. Najbolj problematičen

je narodni dohodek v najbolj razvitih občinah. Zavedamo se tega, da ta kriterij vsebuje tudi elementa cene in akumulacije, ki se različno odražata v narodnem dohodku. Moramo pa tudi priznati, da se narodni dohodek zajema po teritorialnem načelu.

Pri tem bi rad rekel še naslednje:

V razpravi nekaterih tovarišev je bilo čutiti, da smo poenostavili kriterije. Povem naj, da moram tovarišem, ki so imeli ta občutek, na prvi pogled pritrditi, zakaj smo poenostavili kriterije in zakaj smo v prejšnjih tezah o nerazvitih območjih imeli več kriterijev v tej fazi pa smo ostali samo na treh kriterijih? To pa zaradi tega, ker smo ugotovili, da bomo v letu 1971 verjetno sposobni predvideti v bilanci eno do dveh milijard dinarjev. To niso tako velika sredstva. Bodo pa ta sredstva povzročila predvsem stimuliranje vlaganja mnogo večjih denarnih sredstev, kot bi človek menil na prvi pogled. Ti dve milijardi sta v bistvu samo beneficirane obresti, ki bodo stimulirale dotok večjega kapitala. Zato smo takrat, ko smo nadaljevali razpravo in, ko smo ugotovili, da so ta sredstva tako majhna, da jih v letošnji bilanci ne bomo mogli znatno preseči, in, ko smo ugotavljali, koliko občin lahko obravnavamo, ne da bi imeli pri taki obravnavi posebnih problemov, oziroma ne da bi pri tem izstopali problemi določevanja občin, tudi ugotovili, da je teh občin, ki so v tem pogledu neoporečne, okoli 10.

Namreč, imeli smo pred seboj različne metode izračunavanja. Obravnavali smo to vprašanje po statistično matematični metodi, ki jo je izdelal tovariš Mrzlikar na ekonomskem inštitutu, ob upoštevanju ekonomske ocene, ki jo je izdelal zavod za planiranje SR Slovenije. S temi metodami smo razvrstili občine od 1 do 60 in ugotovili, da je teh 10 občin neoporečnih po teh metodah. Vsakršna metoda, tudi naša po treh kriterijih, nam je zopet dala teh 10 občin. Zaradi tega se je to morda na prvi pogled zdelo kot poenostavitev, čeprav je to po eni strani rezultat vseh mogočih razprav, po drugi strani pa seveda rezultat kvantifikacije.

V trenutku, ko pa bi hoteli, tako kot so nekateri diskutanti tudi nakazali, razširiti ta krog manj razvitih občin, pa bi seveda prišlo do nekaterih zapletov. Takrat pa bi seveda morali obravnavati tudi nekatere druge kriterije, če bomo hoteli pravilno razvrstiti tiste občine od 11 na 18. Razumem tiste diskutante, ki so rekli, da zahteva 18 občin tudi več kriterijev, ker se takrat dejansko pojavi problem pravilnega razvrščanja občin. Menim, da lahko v takem primeru upoštevamo še druge kriterije, kot na primer tudi narodni dohodek na posameznega kmetovalca, tako kot je statistično matematična metoda ta element tudi upoštevala. Kljub temu, da je ta metoda upoštevala ta element kot enega izmed kriterijev, zopet dobimo po tej metodi na zadnjem mestu, da tako rečem, približno 10 do 11 občin. Hočem povedati to, čeprav se že na prvi pogled v osnutku zakona lahko komu zdi tako, so dejansko po vseh metodah, ki smo jih upoštevali pri obravnavanju tega vprašanja tako po metodi treh kriterijev, kot tudi po metodi, po kateri bi jih razširili na ostale kriterije, bile med zadnjimi 10–11 občinami vedno občine, ki smo jih bolj ali manj že našteali in jih verjetno že poznate, ker smo vam podatke o njih že posredovali.

Zato bi se ne strinjal s tistimi, ki menijo, da smo te kriterije tako poenostavili, predvsem pa s tistimi, ki menijo, da je bil ta naš pristop administrativno-statističen. Menim, da je ta pristop strogo ekonomski in da smo upoštevali mnoge razprave, predvsem pa mnoge metode.



Nadaljnji predlog kriterija, s katerim bi rad morda na kratko polemiziral — žal mi je, da tovariša Praznika ni, ker je v bistvu on pobudnik predloga tega kriterija — je predlog kriterija dinamičnosti, ki je v bistvu destimulativen. Prav ima tovariš delegat iz občine Metlika, ki je povedal, da je občina Metlika napredovala samo zaradi velikanskih naporov, ki so jih vložili vsi politični in drugi subjekti in občani. Kot veste so v tej občini zajemali ogromna sredstva od občanov na podlagi vseh mogočih dogovorov itd. Prav tako so v tej občini dejansko ogromno storili s tem, da so vlagali precejšnja sredstva v infrastrukturne objekte, in sicer, kot je znano v vodovode, ceste itd. Zato osebno menim, da bi ta kriterij, čeprav sem v svojem uvodnem govoru rekel, da ga bomo proučili, vplival destimulativno. Če ostanemo namreč pri tej varianti 10—11 občin, nam tega kriterija ni treba vnašati v zakon.

Nadalje je bila s strani nekaterih tovarišev izrečena misel, da naj bi se tudi banke zavezale dajati sredstva v razmerju 70 % : 30 %. O tem predlogu je tekla razprava tudi v Socialistični zvezi delovnega ljudstva v ekonomski komisiji. Ugotovili smo, da je to v današnjem sistemu nemogoče, ker ne moremo zavezati banke z vsemi samoupravnimi pravicami, ki jih ima, da bi v korist nerazvitih območij dajala sredstva v razmerju 70 % : 30 %, pač pa skušamo banko stimulirati, da bi našla svoj ekonomski interes z vlaganjem sredstev na ta območja.

Sodimo, morda se nismo prav razumeli, da je treba nekatere dele tega osnutka zakona popraviti. Predvsem je treba popraviti tisti del v 6. členu osnutka zakona, ki govori o financiranju samoupravnih skupnosti in njihovih obveznostih za ustrezne investicije oziroma rekonstrukcije infrastrukturnih objektov v smislu predlogov pristojnih odborov republiške skupščine, ki so poskušali bolj definirati ta del. V določeni meri gre tudi verjetno za nesporazum. Ta zakon ima namreč v bistvu dvojen značaj. Prvi značaj je tisti, po katerem se dajejo določena sredstva za konkretna gospodarska vlaganja na določenem območju, določenem po teritoriju občin, drugi je pa tisti, ki upošteva širšo regijo. Pri tem se verjetno po eni strani nismo morda prav razumeli, po drugi strani pa sodim, da je treba vsekakor ta del zakona spremeniti.

V zvezi s kritiko izvršnega sveta oziroma sestavljalcev osnutka tega zakona, da je bil pristop v osnutku preveč statističen in premalo proučen, sodim, da je morda res to, da smo še premalo proučili nekatere stvari. Toda, če kdo misli, da bi v tem zakonu lahko definirali nekatere pobude, ki naj bi zavezovale republiko in nekatere druge subjekte v prihodnje glede manj razvitih območij, bi si verjetno storili slabo uslugo. Prvič bi si storili slabo uslugo, če bi rekli, da naj bi to bila dotacija, o čemer so nekateri danes na tem mestu govorili. Mislim, da takih predlogov v Sloveniji ne moremo podpreti. Drugič pa zato, ker je močno poudarjeno vprašanje izbora, racionalnosti, preverjanja programov itd. ravno s strani samoupravnih subjektov, kot so gospodarske organizacije, banke in drugi subjekti. Ravno ti subjekti bodo pretehtali, ali je določena investicija upravičena, ali pa moramo misliti na lokacijsko ravnotežje v republici in na izboljšanje lokacijskih pogojev predvsem z infrastrukturnimi objekti. Opazimo lahko, da je že podan predlog cestne mreže. Seveda je ta predlog, naj takoj omenim, nepopolen, zaradi tega, ker pravzaprav še niti danes ne vemo, kolikšna bodo sredstva, ki se bodo stekala v cestni sklad. In dokler ne vemo tega, čeprav upamo, da bo več sredstev na razpolago, kot danes nanje računa cestni sklad, je vsaka razprava o tem pomembna samo v toliko, kolikor obravnava cele potege, na primer po določenih regijah itd. Proučiti bi tudi morali, kakšne



so pri tem prednosti ravno zato, da bi ustvarili določeno lokacijsko ravnotežje in boljše lokacijske pogoje. Dokončno pa bomo razpravljali, kaj bomo in kje bomo investirali po teh predhodnih razpravah, ki so absolutno potrebne, takrat, ko bomo imeli na razpolago tudi kvantifikacije.

Zato mislimo, da je naš pristop v osnutku zakona ekonomski. Ravno ta element, ki je tako močno izražen v osnutku tega zakona, pa bo predvsem deloval tudi v gospodarskem pogledu selektivno in omogočal razvoj tistim območjem, oziroma tistim aglomeracijskim krajem itd., ki nudijo določene pogoje. Sodim, da bi bilo treba ta element absolutno zadržati in ga poudariti v zakonu zato, da ne bi prišlo do tega, da bi vlagali na nekaterih območjih, ki jih bomo verjetno morali izprazniti. Mislim, da si toliko iluzij o tem ne moremo delati, če hočemo v prihodnje voditi racionalno in ekonomsko narodno politiko. Graditi bi morali tam, kjer so dani vsi ekonomski pogoji. To so nekateri kraji, ki imajo infrastrukturo, kadre in vse možnosti razvoja. Zaradi tega sodim, če stimuliramo predvsem nekatere samoupravne subjekte, da vlagajo, da nam to že nudi določeno poročstvo, da bodo vlaganja dolgoročna in racionalna itd. To pa seveda ne izključuje tudi možnosti, da bomo vlagali še naprej, dokler je slovensko gospodarstvo v takšnem položaju, v kakršnem je, ko ni konfrontirano — ne vem, kako je s trgov razvitejših itd., — ko lahko opazite, da praktično vsakdo prosperira, dokler je tak položaj. Bojimo se, da bo ta zakon tudi omogočil, da bomo vlagali zelo kratkoročno, nespametno itd. Zato je treba pri tem trdno in dobro razmisliti, kam kaj vlagamo.

Smo tudi v določenem smislu zoper sklad, in sicer zaradi tega, ker lahko sklad vnese elemente permanentnosti. Sodimo, da ste že iz mojega uvodnega govora razumeli, da moramo iti po drugi poti. Permanentnost pa lahko prinese to miselnost, da bomo konstantno imeli ne glede na razvoj Slovenije, manj razvita območja, zaradi tega smo tudi vse relativnostne pokazatelje izločili iz osnutka zakona. Mislimo namreč, da takrat, ko bi Slovenija dosegla na primer kar se bom izmislil, 3000 dolarjev narodnega dohodka, še ne pomeni, da bo nekdo, ki ima 1000 dolarjev narodnega dohodka, še potreben take pomoči, ker to ne bo niti v interesu slovenskega gospodarstva niti v interesu slovenskega prostora in slovenske ekonomije.

Zdi pa se nam zelo pomembno, da gre to financiranje prek proračuna. Tovariši, mi moramo v skladu z našimi sposobnostmi in možnostmi reči vsako leto, kolikšna naj bodo sredstva tega tako napadenega proračuna oziroma bilance, če se tako izrazim. Tvegano je vnaprej določiti instrument, za katerega ne veš, kam te pripelje, tako kot so nas tudi v jugoslovanskem merilu pripeljali instrumenti beneficiranih obresti za turizem, glede mleka in glede vseh mogočih drugih stvari, ki so vnesli tako nestabilnost v jugoslovansko gospodarstvo. Sodim, da Slovencem ni potrebna takšna pot in da je bolje, če iščemo raje vsako leto disciplino pri porabi sredstev, da smo jasni pri tem, koliko smo sposobni dati in, da se ponovno sestajamo na takih zborih, kjer bomo jasno in natančno razpravljali o teh problemih kot tudi, da stremimo za smotnim vlaganjem teh sredstev. Zato mislim, da je stališče izvršnega sveta zoper sklad tudi upravičeno, pa tudi tovariši, ki so razpravljali o teh vprašanjih, v glavnem tega niso zahtevali.

Mislim, da sem glavne stvari, ki sem jih želel povedati, tudi povedal. Tovariši, kot sem že uvodoma rekel, bomo te vaše razprave proučili, analizirali in morda posredovali tudi predloge, ki bodo bolj usklajeni z vašimi predlogi. Je pa velikanska nevarnost, da bomo to področje razširili, čeprav nismo sposobni



tega razširiti tako, da bo prišlo do velike disperzije sredstev in takrat se ne bomo mogli niti tako aktivno angažirati, da bi rešili nekatere najaktualnejše probleme manj razvitih območij. Mislim, da je ta osnutek zakona prvi korak in iz razprav sem razumel, da se večina s takšnim osnutkom zakona strinja. Pri tem gre za vprašanja večjega ali manjšega obsega sredstev. Mislim pa, da se danes lahko sporazumemo, predvsem pa se bomo v skupščini še sporazumeli glede tega, koliko sredstev bo na razpolago zato, da bi lahko vlagali.

Če pa kdo misli tovariši, da bomo zaradi kakšnih teritorialno drobnih območij, ki se sedaj pojavljajo v razpravah, morali ta koncept zrušiti, potem mislim, da delamo slabo uslugo samemu sebi. Naj vzamem za primer vprašanje Brkinov. Brkini na območju katerih živi 8000 prebivalcev, mislim, niso tak slovenski problem. Lahko bi vprašanja tiste ceste in infrastrukturnih objektov, ki jih Brkini potrebujejo, rešili s tem zakonom in z vsemi naslednjimi razpravami o cestni mreži. To pa je tudi stvar občin Sežana, Ilirska Bistrica in Postojna, za katere pa ne trdim, da imajo za te namene kakšna posebna sredstva. Prav tako je na primer stvar goriške občine vprašanje Banjške planote in vprašanje Breginja stvar tolminske občine. Tovariši, občine bi pa tudi morale pristopiti k izdelavi načrtov razvoja, o čemer že dolgo časa teče razprava s tem, da bi občine morale na njih delati. Dejansko pa, kot vidimo, je le malo, malo regij sprejelo te načrte in dela zelo intenzivno na teh razvojnih načrtih. Zato bi tudi na tem mestu rekel, da naj se predvsem občinske skupščine angažirajo pri izdelavi svojih načrtov razvoja in vključijo morda Banjšice pa tudi Brkine. Ne trdim namreč, da ni treba tudi Brkinom in omenjenim krajem omogočiti graditev določenih infrastrukturnih objektov in tudi omogočiti delovni sili na teh območjih, da migrira in, da si išče delovna mesta tudi izven krajev, kjer biva. Mislim, da bomo samo tako storili uslugo samemu sebi in bomo morda sredstva v te kraje tudi racionalno vlagali. Hvala lepa!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Sedaj je prišel tovariš Praznik. Mi smo sicer diskusijo zaključili, če pa tovariš Praznik insistira, naj razpravlja. Tovariš Praznik odstopa od razprave.

Ob zaključku diskusije bi rad rekel nekaj besed, preden bi šli na konkretne predloge v zvezi z nadaljnjim delom zasedanja delegatov. Problematika je namreč tako široka, da se bomo z njo srečevali stalno in v najrazličnejših oblikah tako, da je prav, da se ob njej že ob prvih korakih njenega reševanja podrobneje zaustavimo, posebno pa še ob njenih načelnih izhodiščih, katera bi morali upoštevati, če hočemo ta problem, ki smo ga postavili na dnevni red, v resnici tudi uspešno reševati.

Mislim, da je potrebno imeti jasna načelna izhodišča, prvič zaradi tega, ker stojimo pred sprejetjem dolgoročne koncepcije družbenega in gospodarskega razvoja Slovenije in srednjeročnega družbenega plana, hkrati pa urejamo celo vrsto področij družbenega življenja, kot so zdravstvo, izobraževanje, kultura idr., na novo postavljamo financiranje takih dejavnosti, ki so se do sedaj financirale iz v bistvu pomožnih proračunskih skladov, zasnovanih na davčnem zajemanju, kot so cestni sklad, vodni sklad itd., oziroma sklada gospodarskih rezerv, pri katerem moramo v skladu s splošnim zveznim zakonom preiti na drugačne, samoupravne osnove. Ob vsem tem se pojavlja tudi vprašanje pospeševanja razvoja območij, ki so doslej v razvoju zaostajala, vprašanje kriterijev za prelivanje sredstev v ta območja in s tem v zvezi tudi vprašanje, koliko je za reševanje razvoja posameznih dejavnosti, v teh območjih odgovorna in



dolžna, da se v svojem lastnem interesu zavzame za to celotna slovenska nacionalna skupnost in vsak njen del posebej. Zato ni slučajno, da so se ob osnutku tega zakona v resnici vsa ta vprašanja tudi na tak ali drugačen način odprla. Razen tega so ti problemi toliko prisotni v našem družbenem razvoju in v takšni meri izvirajo iz dosežene stopnje našega razvoja in protislovij, v katerih se ta razvoj uresničuje, da jih ne moremo enostavno spraviti z dnevnega reda. Nedvomno danes lahko sprejmemo tak zakon, kakor je tukaj predložen, ali nek drug, ki ga bomo eventualno sprejeli; lahko gremo tudi na glasovanje in se nadglasujemo; vendar pa bodo realni problemi, ki so se v teh razpravah pokazali — pri čemer se v diskusiji cele vrste problemov našega razvoja s posameznih področij nismo niti dotaknili — še naprej obstajali, ker se jih ne da z zakonom ali s tako ali drugačno zakonsko rešitvijo spraviti z dnevnega reda. To je mogoče napraviti samo v procesu njihovega resničnega reševanja. Če torej zakon, ki naj ga sprejmemo, ne bo postavljen na take osnove, ki bodo omogočale, da se ta vprašanja rešujejo v skladu s celotnim našim družbenoekonomskim razvojem na samoupravnih osnovah, iz katerih črpamo tudi eno od glavnih pobud za njihovo reševanje, potem se bodo ta vprašanja stalno pojavljala, zahtevala stalnih izpopolnitev in povzročala stalna protislovja in celo konflikte med družbenimi nosilci teh protislovij in teh protislovnih interesov. Ti protislovnii interesi so namreč objektivno dani in naloga nas kot političnih faktorjev je, da s pomočjo vseh strokovnih in znanstvenih sredstev in na podlagi izkušenj, ki jih imamo, ta objektivno dana protislovja, čimbolj precizno opredelimo, vidimo njihove izvore in poiščemo njihove rešitve, načine njihovega reševanja v skladu s celotnim kurzom našega družbenoekonomskega razvoja, ker bomo sicer te konflikte samo zaostrovali.

Predloženi osnutek zakona pomeni nedvomno korak naprej v prizadevanju in odkrivanju teh problemov, pa tudi v iskanju sredstev, kako se te probleme lahko reši. Mislim pa, da mu še veliko manjka, da bi bil to predzadnji korak in da bo treba še veliko truda vložiti, da bomo prišli do zakonskega urejanja te materije, ki bo v sebi nosila vsaj osnovne elemente, da se bodo protislovja, ki naj bi jih ta zakon pomagal reševati, v resnici reševala po svoji lastni logiki, to je po logiki samih zainteresiranih samoupravnih faktorjev v naši družbi, in s pomočjo ukrepov, ki naj bi jih vseboval zakonski akt.

Zato morda ne bo odveč, če se zaustavim ob tem, kaj naj bi bil namen pospeševanja razvoja v manj razvitih območjih Slovenije s strani predstavniških organov oziroma skupščine, izvršnega sveta in upravnih organov. Tako, kot to velja za celotno Jugoslavijo, mora v tem pogledu še bolj veljati za celotno Slovenijo, da gre tu predvsem za načine in oblike usmerjanja gibanja prostih sredstev družbene reprodukcije v tista manj razvita področja, ki po svoji dosedaj doseženi stopnji razvoja in po svojih proizvodnih potencialih še niso zadosti privlačna, da bi jim gola podjetniška in bančna logika zagotovila prelivanje za potreben tempo razvoja zadostnih sredstev na njihovo območje, da bi jih v tem angažirala. To se pravi, nam mora biti cilj, da najdemo mehanizem, ki bo omogočal, da se vsi proizvodniki in vsi družbeni faktorji, ki so v Sloveniji zainteresirani za družbenoekonomski razvoj, za to zavzamejo, med seboj povežejo in sodelujejo pri pospeševanju razvoja teh področij, ki so doslej zaostajala. To je treba posebej poudariti zaradi tega, ker bodo ne glede na to, kakšna sredstva bomo v proračunu predvideli za reševanje razvoja nerazvitih področij, sredstva v proračunu vedno premajhna. Vsaka orientacija pri reševanju teh vprašanj pretežno in predvsem na proračunska sredstva pomeni,



tako kot na vseh drugih področjih družbenega razvoja, tudi tu zgubljeni se v slepi ulici. Zato moramo najti v celotnem našem družbenem sistemu mehanizem, ki bo mobiliziral prosta sredstva družbene reprodukcije, kjer se ta formirajo zato, da se bodo med seboj angažirala na tistih področjih, ki sama po sebi niso sposobna, da bi jih s svojimi silami pritegnila. To nam mora biti izhodišče. Zato mislim, da je popravek, ki je bil v razpravi predlagan, bistvenega značaja. Gre namreč za to, kaj hočemo imeti, ali zakon o pospeševanju razvoja manj razvitih območij, ali zakon o ukrepih? Eno je administrativno in jasno opredeli smer zakona in smisel, vsebino zakona na ukrepe administrativnih organov, oziroma predstavniških organov, ki dajo potem svoja navodila in direktive administraciji, ki jih potem mora izvajati; drugi pa je sistemski zakon, ki naj bi prispeval, da se ta cilj našega družbenega razvoja uresničuje v okviru in na podlagi nadaljnjega razvoja našega samoupravnega sistema v skladu z družbenoekonomskim razvojem Slovenije. Zato bi moral biti glede tega, kaj hočemo pri teh naših prizadevanjih doseči, v nadaljnjem delu do kraja določni. Zaradi vseh teh razlogov, ki sem jih uvodoma rekel, bi bilo treba narediti poskus, da se dejansko gre na sistemski zakon, na trajnejše rešitve. Če pa nismo tega sposobni narediti za 1971. leto, pa bi se dalo obstoječo ali podobne rešitve, do katerih smo se že dokopali v dosedanem delu, in ki jih deloma vsebuje ta osnutek zakona, eventualno uporabiti kot prehodne za leto 1971 v okviru tekočih ukrepov ekonomske politike za leto 1971. Tako bi lahko našli čas, da ob diskusijah o dolgoročnem konceptu razvoja in o srednjeročnem planu, ob urejanju raznih področij družbenega življenja, o katerih sem prej govoril, pridemo do ustrezne in konsistentne zakonske rešitve, ki bo zagotovila vključevanje manj razvitih območij, ki so v dosedanem razvoju zaostajala, v naš celoten družbenoekonomski razvoj.

Zakon je v svojem bistvu tudi nekonsistenten, o čemer je na koncu govoril tudi tovariš Štrukelj. Zakon namreč govori v naslovu o območjih. Finančne beneficije, to se pravi ukrepe za usmerjanje prostih sredstev družbene reprodukcije pa veže na posamezne občine, to se pravi, na določene politične teritorialne meje. To pa seveda samo po sebi, po prirodni stvari vodi k razbijanju območij. V celi vrsti svojih členov in določb govori o regionalnih centrih, o regionalnih planih, o razvitih in manj razvitih območjih, s svojimi praktičnimi ukrepi je pa usmerjen na občinske meje. Tako nujno prihaja sam s sabo v konflikt in zato ni slučajno, da je ravno 6. člen, ki govori o konkretnih ukrepih, prek katerih naj bi se področja kot so izobraževanje, zdravstvo, kultura in infrastrukture dejavnosti vključile v razvoj teh območij, usmerjeno toliko pripomb. Tu gre za izrazit konflikt ne samo v strukturi zakona, ampak tudi s naravo dejanskega stanja, ker je dejstvo, da so posamezne občine, kar se tiče razvoja posameznih dejavnosti, med seboj zelo različno razvite in v zelo različnih medsebojnih odnosih, ne glede na to, ali so si bolj oddaljene, ali mejijo med seboj oziroma so med seboj neposredno povezane. Nekatere občine so lahko med seboj v svojih interesih, v strukturi in problemih zelo sorodne na področjih izobraževanja, imajo pa popolnoma drugačne pogoje razvoja na področju zdravstva, spet drugačne na področju kulture, na področju infrastrukture in ko bo šlo za modernizacijo ali graditev nove ceste, lahko nastopi popolnoma druga logika. Zato je treba tudi s tega vidika izhajati iz dejanskih odnosov, ki se v praksi pojavljajo v razvoju posameznih družbenih dejavnosti in na to graditi tudi tiste ukrepe, ki naj bi zagotovili, da bi se v področjih, ki so doslej v razvoju zaostajala, tudi te dejavnosti na ustrezen način razvijale. S tega vidika je torej vprašanje, koliko je



mogoče vse ukrepe v zvezi z razvojem nerazvitih omejevati na kriterije, ki so usmerjeni na trenutne teritorialno-politične meje.

Med predvidenimi kriteriji nerazvitosti je bilo največ pripomb na kriterij narodnega dohodka, ker smo doslej kriterij narodnega dohodka zavračali kot izključni ali pa kot pretežni in odločujoči kriterij tudi v jugoslovanskem merilu. Ta osnutek nas navaja, naj bi pri nas doma vodili drugačno politiko in zastopali drugačne principe kakor jih zastopamo v odnosu do drugih republik. Tega kriterija nismo zavračali iz nekih splošnih ali prakticističnih razlogov, ampak tudi iz razlogov, ki so resno fundirani, kot kažejo izkušnje. V obsegu, ožjem kakor je nacija, pa je tak kriterij seveda še dosti bolj sumljiv in ga bo seveda vsak del te nacije drugače sprejemal in bo na njegov položaj v razvoju drugače deloval, glede na to, v kakšni trenutni situaciji se nahaja. Šele nacija pomeni organsko celoto in zato seveda dohodek na glavo prebivalca v okviru ene občine popolnoma zgubi svoj ekonomski, družbeni in politični smisel, ker je popolnoma odvisen od trenutne dosežene stopnje razvoja in položaja tiste občine v gospodarski in družbeni strukturi Slovenije. Zato nujno pridemo do tega, da recimo nekatere manj razvite občine sprejemajo ta kriterij, druge pa ga odbijajo. V mednacionalnem in vsejugoslovanskem merilu pomeni namreč eno glavnih slabosti tega kriterija dejstvo, da je demografski element tako močan faktor, da vse druge momente porine v ozadje. V taki republici, kakor je Slovenija, imajo podobno težo migracijska gibanja, ki lahko zelo različno delujejo v posameznih občinah in ki hkrati lahko privedejo do popolnoma nasprotujočih si zaključkov, če vzamemo dohodek na prebivalca kot osnovni kriterij. Gre enostavno za to, da na nekem območju stagnira ali se celo zmanjšuje število prebivalstva, ne zato, ker je prebivalstvo tam doseglo visoko stopnjo razvoja, ki vpliva praviloma na določeni stopnji razvoja skoro pri vsaki naciji na število rojstev, ampak se zmanjšuje oziroma stagnira zaradi revščine, zaradi nerazvitosti, zato ker prebivalstvo prehaja v druga področja na delo in se tja izseljuje.

Namesto tega bi bilo treba v večji meri kakor doslej upoštevati proizvodne faktorje in sicer ne faktorjev proizvodnje na prebivalca, ampak faktorje proizvodnje glede na celoto, torej udeležbo faktorja proizvodnje na posameznem območju v celoti.

Tako bi bilo potrebno pri teh kriterijih upoštevati faktorje proizvodnje, kot so izobrazbena struktura aktivnega prebivalstva ter vrednost osnovnih sredstev — ne na prebivalca — temveč poiskati relacijo do skupne vrednosti osnovnih sredstev v republici.

Kot eden izmed kriterijev, ki bi ga morda kazalo upoštevati, je tudi stopnja razvitosti infrastrukture (zlasti prometnih zvez) na posameznih območjih.

Ti faktorji proizvodnje so lahko kot eno od meril zelo važen korektiv k nacionalnemu dohodku, ker vsebujejo v sebi element dinamike, ki hkrati zahtevajo oziroma delujejo v tej smeri, da se proizvodni potenciali, s katerimi posamezna območja že razpolagajo, tudi dejansko v čimvečji smeri in racionalno izkoriščajo. S tem bi zadostili tudi zahtevi, o kateri je bilo govora v diskusiji, da je treba dati težišče na to, kar že imajo, na svoje lastne sile in pa na sredstva, ki jih lahko še od drugod mobilizirajo. Zato mislim, da bi bilo potrebno v tem pogledu še razmišljati in iskati boljših rešitev, posebno še, ker je tudi današnja diskusija dala dosti pobud in predlogov v tej smeri.

Govoril sem že, da zakon ne bi smel usmerjati nikogar predvsem na proračunska sredstva, ampak predvsem na prosta sredstva podjetij in njihovih združenj ter bank in sicer — na sredstva vseh bank, vseh podjetij, ne glede na



območja in občine, v katerih se nahajajo gospodarske in druge organizacije, ki so lahko zainteresirane za razvoj posameznih dejavnosti na manj razvitih območjih. Isto velja za banke, ki naj v tej smeri delujejo, kadarkoli so ta razpoložljiva sredstva in kadarkoli prek svojih komitentov najdejo interes, da se razvija določena dejavnost na posameznih področjih, pa naj bo tu v sosednjem ali na bolj oddaljenem območju. Omejevanje ali pretežno usmerjanje na območja v tem pogledu — kot dela to 4. člen osnutka, je namreč zelo nevarno in zelo kratkovidno. Tudi za ta področja moramo imeti cilj in ambicijo, da ta celoten sistem postavimo tako, da bo odgovorne nosilce razvoja vse gospodarske in družbene sile na teh področjih usmerjal na čim intenzivnejše povezovanje ne samo v okviru svojega območja, ne samo svoje občine, ampak celotne Slovenije in Jugoslavije, pa tudi širše izven Jugoslavije z vsakim partnerjem, ki lahko najde svoj interes v izkoriščanju tistih potencialov, s katerimi to področje razpolaga. Vsako zapiranje, na kar kaže tudi formulacija v 4. členu, je seveda zelo nevarno in v določeni meri izraža sedanje stanje, ki ga pa moramo premagati, ker nam pomeni enega od virov težav v reševanju nekih osnovnih vprašanj našega gospodarskega in družbenega razvoja. Zato se zelo strinjam s tistimi, ki so govorili, da je treba v členu 4 postaviti, da ni skrb za razvoj manj razvitih območij predvsem in samo teh faktorjev, ki so tukaj naštet. Gre dejansko za skrb vseh v republiki in celi naciji. Vprašanje je samo, na kakšni osnovi se lahko to zagotovi — ali prek države in državnih organov, prek administracije in prek z davki zagotovljenih sredstev, sredstev v proračunu ali v raznih skladih, ali pa na bazi širokega, poslovnega interesnega povezovanja vseh tistih, ki pridejo v poštev po svojem mestu v procesu družbene reprodukcije za koncentracijo sredstev v reševanju in izkoriščanju določenih razvojnih možnosti in problemov na teh področjih. Mislim, da bi moral biti zakon v tem smislu popolnoma jasen. Drugače lahko naredimo sami sebi medvedjo uslugo, lahko namreč še bolj poglobimo tiste delitve, tiste meje, ki jih po logiki racionalnega poslovanja prostemu gibanju sredstev družbene reprodukcije predstavljajo sedanje družbeno-politične meje, ne samo občinske, ampak tudi tiste širše, ki se tradicionalno še nekako vzdržujejo, in tako odpiramo s tem možnosti poglobljanja obstoječih konfliktov, namesto da bi jih pomagali premagovati, da dejansko končno veljavno preidejo v zgodovino, kamor že zdavnaj spadajo glede na celotno drugačno strukturo in stopnjo razvoja, ki smo jo Slovenci že dosegli. Zato se mora vloga republiških organov in vpliv proračunskih sredstev postaviti predvsem kot usmerjevalna, predvsem kot dopolnilna vloga tem gibanjem, do katerih prihaja na podlagi interesnega povezovanja. Ta naloga naj bi bila usmerjevalna na dva načina: prvič, da usmerja razvoj materialnih sil v skladu z uresničevanjem celotne politike našega družbenoekonomskega razvoja, ki si ga bomo načrtali v dolgoročnem konceptu in v srednjeročnem planu, in drugič, da omogoča sodelovanje in povezovanje vseh zainteresiranih faktorjev s koncentracijo njihovih razpoložljivih sredstev za reševanje hitrejšega razvoja teh področij. Zagotoviti moramo tak sistem, ki sam v sebi ne bo mogel funkcionirati, če ne bo istočasno zagotovil povezovanja na primer občin s sosednjih področij in njihovega sodelovanja pri reševanju določenih gospodarskih potencialov in družbenih ter infrastrukturnih dejavnosti na njihovem področju, skratka, medobčinskega sodelovanja. Postaviti moramo tak sistem, ki bo vseboval v sebi kot pogoj to, kar je do neke mere vsebovano v 11. členu — angažiranje sredstev industrijskih centrov za financiranje določenih dejavnosti na področju teh nerazvitih področij, da bi se zagotovile razne prednosti, ki jih s tem zakonom in



mogoče tudi na druge načine predvidevamo. Hkrati pa mora ta sistem pogojevati tudi s sodelovanjem tiste akumulacije, ki se v posameznih teh centrih nahaja, v industrijskih podjetjih, v akumulativnejših podjetjih, v trgovini in sl., ko se rešuje problem, ki je hkrati pomemben za interes gospodarstva na širšem in ožjem področju.

Razen tega bi morali v ta zakon, poleg proračunskih instrumentov, ki so tukaj dani, nujno vgraditi tudi sistem družbenega dogovora in sporazumevanja. Sicer bo vedno prihajalo do konfliktov, prvič s tistimi, ki jim je treba denar vzeti, zato, da bi ga potem znova delili, pa tudi z vsemi tistimi dejavnostmi, ki bi jih na ta način financirali, ker bo za vse sredstev premalo, tako da mora priti do konfliktov tudi med vsemi, ki računajo na ta sredstva. Mislim, da bi lahko cel sistem postal dosti bolj prožen, dosti bolj sposoben, da odgovori zahtevam, kot se že pojavljajo v dejanskem življenju teh nerazvitih območij, če bi naredili določen napor, podobno kot smo to že storili v drugih zakonih, kjer urejamo sistemsko posamezna področja družbenega življenja, in v ta zakon na ustrezen način vgradili sistem družbenega dogovarjanja in sporazumevanja. S tem bomo omejili možnost, da se na teh območjih računa samo na proračunska sredstva. S takimi dogovori se lažje prilagajamo tudi dejanski akumulacijski moči posameznih področij in njihovim sposobnostim, da s svojimi sredstvi financirajo posamezne objekte ali projekte v manj razvitih območjih, s tem se lažje prilagodimo razlikam v akumulacijski sposobnosti posameznih podjetij. To pa so nedvomno prednosti, ki jih z davčnim zajemanjem sredstev lahko samo v zelo majhnem in omejenem obsegu koristimo. S tem bo glede smotrnosti zelo problematična diskusija o velikem ali majhnem številu nerazvitih občin, z vsemi konflikti oziroma tendencami, ki ob tem nastajajo, mnogo zgubila na svoji ostrini. Saj ne gre za to, da se potegujemo za to, da bo čim več ali čim manj občin, ki so nerazvite. Gre nam za to in naša naloga je, da tista področja, ki se v našem dosedanjem družbeno-gospodarskem razvoju nahajajo v taki situaciji, da se ne morejo iz svojih lastnih sil razvijati tako, kot to zahteva racionalno izkoriščanje vseh naših gospodarskih potencialov in drugih nacionalnih interesov in kakor zahtevajo pogoji življenja in razvoja delovnih sposobnosti, zdravja, kulture in znanja delovnih ljudi na posameznem območju, da razlike v teh pogojih ne bi bile družbeno-politični problem. Na to se moramo usmeriti, ne pa na kriterije, ali naj bo obsežena ena občina več ali dve občini manj, ker s tem problema ne bomo spravili z dnevnega reda in bo stalno trkal na vrata. Čim bolj ga bomo postavljali na proračunski način, tem bolj bo trkal na vrata kot socialno-politični problem, čeprav so dejansko problemi nerazvitih območij v prvi vrsti družbenoekonomskega značaja in se pojavljajo kot socialno-politični problemi zato, ker je stopnja razvitosti celotne naše družbe dosegla tak nivo, ki več ne prenaša razlik, ki sedaj obstajajo v pogojih življenja in razvoja sposobnosti delovnih ljudi na posameznih območjih. Problem je tukaj in ta ne pozna meja, gre prek vseh teritorialnih mej, pa če bi bila tudi bolj smotrno postavljena, kakor so danes. Zato je treba sistem družbenega dogovarjanja in družbenih sporazumov ravno iz tega vidika obdelati in ga vgraditi v sistemski zakon o pospeševanju razvoja manj razvitih območij; potrebno se je oslanjati na območja, ker bomo s tem tudi najlažje našli tisto na videz težko razrešljivo dilemo: ali območje ali občine. Na ta način bomo našli celo vrsto kriterijev, ki nam bodo omogočili, da se z vso upravičenostjo gre prek občinskih meja, s tem, da bodo občine seveda vedno prisotne, ker kot take nosijo popolnoma določene odgovornosti za razvoj, ker v njihovem okviru združeni občani uresničujejo neposredno



nekatero svoje osnovne pravice in obveze in s tem v zvezi tudi svoje interese za hitrejšim razvojem.

Dovolite, da ravno na podlagi diskusije na zasedanju pa tudi diskusij, ki sem jih imel ob raznih obiskih v občinah, opozorim še na naslednje. Mislim, da bi bilo treba glede pogojev stimuliranja oziroma pogojev, pod katerimi se olajšuje ali spodbuja angažiranje prostih sredstev družbene reprodukcije v delovnih organizacijah ali pa v bankah na teh območjih, vendarle razlikovati med dvema vrstama dejavnosti, ki jih je treba spodbujati. Poseben problem predstavlja odnos do infrastrukturnih investicij, izobraževanja in tudi kmetijstva in gozdarstva — kompleksno vzeto, od primarne proizvodnje do predelave ter trgovine in turizma na tej osnovi — skratka do vseh tistih dejavnosti, ki po svoji naravi zahtevajo večja in dolgotrajnejša vlaganja, ki dajejo šele po daljšem času polni učinek in ki deluje tudi prek drugih dejavnosti, kjer torej ni mogoče ugotavljati neposrednega učinka v celoti in ki so prav na teh območjih tako slabo razvita, da bistveno vplivajo na njihovo zaostajanje. V drugačen odnos pa bi morali postaviti razvoj industrijskih podjetij na teh območjih, tako do tistih podjetij, ki že razpolagajo s sredstvi in proizvodnjo, kakor do novih, za katere bi praviloma morali veljati enaki pogoji poslovanja in investiranja. Če to komponento vgradimo v sistem družbenega sporazumevanja in dogovarjanja, potem se bo tudi lažje našlo skupni interes tudi pri takih skladih, kot je na primer sklad za ceste — ki se bo sicer moral postaviti na druge, bolj samoupravne osnove, ker je sedanji sklad v bistvu pomožna proračunska institucija, kar velja tudi za druge skupščinske sklade. Prav zato bo tak sklad dosti lažje povezal tiste gospodarske organizacije, ki so zainteresirane za razvoj infrastrukturnih objektov na posameznih nerazvitih območjih ustrezna občinska sredstva in bo potem tudi lažje vključil tudi industrijske centre in njihovo akumulacijsko sposobnost v reševanje posameznih vprašanj razvoja na podlagi zgrajene infrastrukture. Mislim, da se je težko postaviti na stališče, da bo država reševala infrastrukturo, ko bo pa ta zgrajena, se bo pa kapital sam vezal na podlagi te infrastrukture. To je seveda lahko ena izmed možnih poti in tudi v svetu gredo po tej poti, vendar pa je ta pot počasna, zlasti za naše odnose v Sloveniji pa tudi v Jugoslaviji, kjer lahko gremo po hitrejši poti. Praksa namreč kaže, da cela vrsta podjetij, če so zainteresirana na razvoju cest, te ceste prej ali slej tudi financirajo sama, ali pa, kot je običajno, s pomočjo občine, sklada ali pa drugih podjetij, s katerimi najdejo isti interes.

V zvezi z osnutkom se postavlja tudi vprašanje vloge izvršnega sveta, ki po predvidenem 10. členu prevzema nase velike odgovornosti. Vprašanje je, kako se bo izvršni svet za to organiziral, ker so tu prisotna protislovja in različni interesi takšnega značaja, da bodo zahtevali zelo solidno strokovno osnovo za odločitve izvršnega sveta, če se bo hotel izogniti nujnim konfliktom. Mislim, da ni prav, da postavimo tak sistem, v katerem bodo konflikti, ki v bazi obstojijo, ki so objektivno dani, avtomatično dobili značaj konflikta z vlado. Problemi se namreč ne rešujejo, ne spravljajo s sveta s političnimi konflikti, razen tega pa bi to oteževalo tudi analizo ugotavljanja dejanskih objektivnih izvorov, kjer je treba te konflikte reševati.

Mislim, da ideja o posebnem skladu za pospeševanje razvoja manj razvitih pri nas težko pride v poštev vsaj kot administrativnega sklada. Tudi vse naše diskusije, ki jih imamo v zvezi s skladom v zveznem merilu, govorijo o tem, da je treba zvezni sklad postaviti čim bolj je mogoče na samoupravne in poslovne osnove. Prav tako moramo tudi mi najti nek ustrezeni mehanizem, ustrezno

organizacijo, ki bo v celoti vključena v samoupravno organizacijo naše družbe, tako da pridejo potem v skupščino samo tisti problemi, ki zahtevajo politične razrešitve, sicer pa naj deluje ta mehanizem kjer je mogoče čimbolj po svoji lastni logiki. To pa je glavna naloga tega zakona in ukrepov, ki jih moramo s tem zakonom uveljaviti. To pa je potem druga baza, to je samoupravna baza, na kateri skupščina in izvršni svet ali pa upravni organi delujejo kot zaščitniki že ugotovljenih skupnih interesov, ki bodo verjetno postavljeni v dolgoročni koncept družbenega razvoja Slovenije in pa v srednjeročnem planu.

Mislim, da bi se lahko v naslednjih mesecih, do konca leta predloženi osnutek na tem mestu dopolnil. Manj razvite občine bi se po dopoljenih kriterijih iz tega osnutka (2. čl.) lahko posebej ugodneje tretirale za take namene, kot so prelivanje sredstev iz republiškega v proračune teh občin za zadovoljevanje proračunskih potreb občin (npr. narodna obramba, socialne podpore idr.), dalje pri družbenih dogovorih za avtomatsko dodelitev beneficij brez soudeležbe industrijskih centrov, samoupravnih skupnosti in občinskih skupščin, če so izpolnjeni osnovni ekonomski pogoji, pri sredstvih republiških skladov eventualno predvidene prednosti brez soudeležbe oziroma z ugodnejšimi pogoji, in iz sredstev cestnega, vodnega in drugih skladov brez ali z zmanjšano soudeležbo, ob ustreznih drugih pogojih.

Že prej sem govoril o tem, da bi se eventualno, če ne bo mogoče v razpoložljivem času izdelati kompletnejšega zakona oziroma tega zakona izpopolniti v tem smislu, kot je deloma tekla danes diskusija, morebiti nekateri elementi tega zakona uporabili v letu 1971. Sicer pa mislim, da je možno, da se s potrebno dopolnitvijo, s tem, da se postavi v določeni meri vsaj v nekaterih elementih na druge osnove izdelati sistemski zakon, ki bo omogočal intervencijo predstavniških organov in politično izvršilnih organov in uprave tam, kjer bi njegove določbe in instituti, ki bi jih zakon vseboval, ne bi bili sposobni, da sami konflikte rešujejo. S tem v zvezi bi še enkrat opozoril, da je vse to v veliki meri odvisno tudi od tega, da se bo vgradil institut družbenega dogovarjanja in sporazumevanja v celotni mehanizem. Strinjal bi se tudi s tistimi tovariši, ki zahtevajo, da se pri vseh takih zakonih da tudi osnovna argumentacija ali dokumentacija, s katero so tisti, ki so ta osnutek pripravljali, brez dvoma razpolagali. To bi omogočilo bolj živo in poglobljeno diskusijo, zlasti pa bi v tem vsi faktorji vsake občine, vsakega področja jasneje vedeli, pri čem so in s čim lahko računajo ter kje so eventualne slabosti takih ali pa drugih rešitev, ki bi jih lahko tudi sami pri analizi te dokumentacije iskali in predlagali. Prav tako bi bilo koristno, da se konkretno pove, kaj pomenijo variantni dodatki in variantne rešitve.

Pred nami stoji zdaj dvojna delovna naloga. Gre namreč za to, da overovatelja zapisnikov skupaj s sekretarjem zasedanja čimprej uredita celotno razpravo, da povzameta stališča in da se hkrati tistim, ki jim je celoten stenogram potreben, zagotovi vpogled in razpolaganje s stenografskimi zapiski.

Razen tega bi bilo potrebno zato, ker je bilo v celotni razpravi precejšnje število pripomb in predlogov, da na današnjem zasedanju izvolite tudi skupino delegatov in jo pooblastite, da strne stališča, mnenja in predloge delegatov o obravnavanem osnutku. Hkrati pa bi naj ta skupina skušala tudi uskladiti oziroma približati ta stališča, da se vidi, do kod segajo razlike v stališčih, da se vidi, od kod izvirajo določeni nesporazumi in pa, ali so to različna izhodišča takšna, da se jih ne da približati ter razlike v interesih, zaradi katerih se jih ne da približati. Na ta način naj bi se proces prvega usklajevanja teh stališč med



občinami izvršil že v tej skupini, podobno kot smo se na zasedanju dogovorili za diskusijo o dolgoročnem konceptu gospodarskega in družbenega razvoja Slovenije. Na ta način bomo kasneje pred zasedanjem delegatov in druga telesa skupščine lahko prišli z bolj izdelanimi stališči in predlogi posebno pa še takrat, ko bo izvršni svet prišel s predlogom zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij. To bo lahko priprava za zavzemanje stališč in dajanje amandmajev do konkretnih predlogov, ki jih po ustavi in našem poslovniku to zasedanje lahko daje. Ima morda kdo kakšen drugačen predlog?

Se strinjate s tem, da se ustanovi delovna skupina? (Se.) Je kdo proti, prosim? (Nihče.) Potem bi predlagal, da pridejo v sestav skupine naslednji delegati: Franc Svetina – Šentjur, Vitomir Dekleva – Ilirska Bistrica, Ciril Pevec – Trebnje, Franjo Rebernak – Ptuj, Danilo Sbrizaj – Ljubljana, Boris Goljevšček Murska Sobota, Ivan Žele – Metlika, Vinko Gobec – Kamnik in Jože Rade – Krško. Kot vidite, je bila ambicija tega predloga, da so v glavnem zastopana območja iz cele Slovenije.

Lahko se še dogovorimo, da bi nam, ko se vrnete in posvetujete z drugimi svojimi sodelavci, morda do ponedeljka, poslali še kak spreminjevalni predlog glede sestave te skupine.

Ima kdo kak drug predlog in pripombo k predloženim. Kdor je za, naj, prosim, dvigne roko. (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se kdo vzdržuje? (Nihče.)

Potem smatram, da so predlagani tovariši izvoljeni v to skupino z eventualno možnimi spremembami.

Prehajamo na obravnavo 2. točke dnevnega reda, to je na osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva.

Osnutek zakona smo poslali 7. oktobra, kasneje pa so vam kot prilogo k temu osnutku poslali še osnutek sklepa izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o razdelitvi prispevka SR Slovenije občinam za stroške zdravstvenega zavarovanja socialno-ogroženih zavarovancev – kmetov.

Današnjega zasedanja se udeležujejo predstavniki predlagatelja, tovariš Vinko Hafner, podpredsednik izvršnega sveta, Zora Tomič in Jožko Štrukelj, člana izvršnega sveta, Riko Jerman, republiški sekretar za finance, Jože Božič, republiški sekretar za delo in Majda Gaspari, republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo, predsednika matičnega odbora republiškega in socialno-zdravstvenega zbora ter predstavnik izvršnega odbora republiške skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Uvodno besedo bo imela tovarišica Zora Tomič, član izvršnega sveta.

Zora Tomič: Tovariš predsednik, spoštovane tovarišice in tovariši delegati! Za vami in tudi za menoj je bogata razprava o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Sloveniji in ob njem zbledi predloženi osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva, ki pa je kljub temu prav tako pomemben in sta ob njegovem oblikovanju potrebna vaše sodelovanje in ustvarjalen prispevek: zato upam, da bo deležen prav take pozornosti.

Skupščina Socialistične republike Slovenije je v juliju sprejela dva izredno pomembna zakona, in sicer zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva ter zakon o zdravstvu, ki naj bi se v

celoti uveljavila s 1. 1. 1971. Zato morajo različni družbeni dejavniki, tako v delovnih organizacijah, komunalnih skupnostih zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov in v občinah opraviti vrsto nalog. Skupščina SR Slovenije pa mora pravočasno sprejeti poseben zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva, kar sem napovedala že na zboru delegatov, ko smo razpravljali o teh zakonskih osnutkih. V razpravah o obeh zakonskih osnutkih in predlogih so se že oblikovali predlogi in osnovni kriteriji za prispevek družbeno-političnih skupnosti za sedaj predlagani osnutek zakona. V tem kratkem času torej nismo na novo izoblikovali nekih večno veljavnih kriterijev, temveč pričakujemo, da bo prvo leto delovanje tega zakona dalo osnovo za boljšo in izpopolnjeno ureditev tega vidika družbene intervencije v zdravstveno zavarovanje.

Pri pripravi zakona smo upoštevali naslednja dejstva:

Prvo, da velja tako v zdravstvenem zavarovanju delavcev kot kmetov načelo financiranja.

Drugo, da obvezne oblike zdravstvenega varstva ne predstavljajo v zdravstvenem zavarovanju delavcev bistveno novih obremenitev.

Tretje, da nismo na novo urejali statusa zavarovanca — kmeta in četrto, da so za socialno ogrožene zavarovance — kmete dolžne skrbeti občine kot osnovni nosilci socialno-varstvene funkcije. Zaradi tega smo se odločili za naslednjo izpeljavo 43. in 89. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju, pri čemer ne bi ponavljala tega, kar smo že napisali v obrazložitvi osnutka zakona.

Skupnostim zdravstvenega zavarovanja delavcev ne prispevajo družbeno-politične skupnosti ničesar za obvezne oblike zdravstvenega varstva. O tem smo razpravljali že pri zakonu o zdravstvenem zavarovanju in veljajo še danes isti argumenti, da to dejansko ne pomeni bistveno nove obremenitve skladov zdravstvenega zavarovanja delavcev in da se v tem skriva tudi ekonomska rizičnost posamezne skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, ki jo moramo upoštevati pri oblikovanju te skupnosti.

Ker pa bo zaradi uvedbe obveznih oblik zdravstvenega varstva obremenitev sklada zdravstvenega zavarovanja kmetov bistveno večja, zlasti ker odpade participacija zavarovancev pri obveznih oblikah zdravstvenega varstva, prispeva skupnostim zdravstvenega zavarovanja kmetov Socialistična republika Slovenija republiški prispevek od kmetijstva, zbran v občinah na njenem območju.

Ta prispevek naj bi bil v letu 1971 za 50 % višji kot v tem letu, torej po stopnji 12 %. Omenjeni prispevek republik bo seveda zelo učinkovit v gospodarsko močnejših občinah in tam, kjer je delež kmetov — zavarovancev manjši, česar se predlagatelj v polni meri zaveda, torej bo tam večji od obveznosti, ki jih prevzamejo skladi z obveznimi oblikami. Zato bodo z njimi lahko občine sodelovale tudi pri kritju stroškov za zdravstveno varstvo socialno ogroženih zavarovancev — kmetov. Povsem drugačen pa je položaj glede posebne pomoči republike za socialno ogrožene zavarovance — kmete. Menimo, da je osnovni nosilec te skrbi občina, zato republika le pomaga občinam, ker zaradi slabe ekonomske moči pomeni ta skupina preveliko obremenitev in socialni problem.

Po oceni, ki smo jo pripravili že ob zakonu o zavarovanju, predstavlja ta skupina okrog 10 % vseh zavarovancev kmečkega zavarovanja in je seveda po posameznih regijah oziroma občinah različno zastopana. Zaradi tega predlagamo štiri kriterije, na osnovi katerih bo izvršni svet ugotovil upravičenost občine do take pomoči, in sicer:



1. število zavarovanih oseb v zdravstvenem zavarovanju kmetov na območju občine;
2. odstotek udeležbe kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine;
3. narodni dohodek na prebivalca in
4. sredstva občinskega proračuna, poprečno na prebivalca.

Na osnovi 2., 3., in 4. kriterija smo občine razdelili ter se odločili, da prispevamo k polovici občin. Nato smo te občine glede na njihovo ekonomsko moč razdelili na tri skupine, od katerih ima vsaka svoj faktor. Ta znesek smo potem pomnožili s številom zavarovancev in dobili delež v prispevku republike, ki naj bi prihodnje leto znašal okrog 7,5 milijona ali 10 % po finančnih načrtih za leto 1970 predvidenih izdatkov. Finančni načrti so znašali 73 milijonov, realizacija za letošnje leto pa seveda še ni znana. Ta prispevek torej ne bodo neposredno prejemale skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov in ni namenjen za sanacijo teh skladov, temveč občine, ki se bodo dogovarjale s skupnostmi zdravstvenega zavarovanja kmetov oziroma z njimi sklepale pogodbe.

Pri tem je treba poudariti, da tudi pri tej skupini ne gre zanemariti načela solidarnosti skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, poprečnih stroškov za zdravstveno zavarovanje in obremenitev za zdravstveno zavarovanje ter število socialno ogroženih zavarovancev. Čeprav menimo, da bodo morali pojem socialno ogroženega zavarovanca podrobneje določiti pogodbeni partnerji, je dosedanja razprava pokazala, da bi ga vendarle kazalo v družbenem dogovoru o izvajanju in financiranju zdravstvenega varstva v letu 1971 vsaj načelno opredeliti.

Končno izpeljavo tega zakona predstavlja sklep o porazdelitvi prispevka SR Slovenije občinam za stroške zdravstvenega zavarovanja kmetov; le-tega mora sprejeti izvršni svet najkasneje do 30. novembra. Zato predlaga, da se obravnava zakonski osnutek, na osnovi katerega bo sprejel ta sklep po skrajšanem postopku, tako da bodo pravočasno dane osnove za programiranje za leto 1971 in finančne načrte skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov kot tudi občin. V imenu predlagatelja prosim, da predloženi osnutek zakona podprete, vaš tvorni prispevek, mnenja in predloge pa bo predlagatelj skrbno proučil in pripravi predlog zakona. Hvala lepa.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Prehajamo na razpravo delegatov. K besedi se je javil tovariš dr. Milan Hodalič.

Dr. Milan Hodalič: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Čeprav prisostvujem današnjemu zasedanju delegatov občin kot delegat občine Vič, se mi zdi, da bi bilo popolnoma zgrešeno, če bi se v razpravi oglasil samo kot delegat te občine. Zakon, ki ga imamo v osnutku pred seboj, gotovo ne bo urejal problematike samo v moji rodni občini; veljal bo zanjo kot za vso Slovenijo, če ga bomo sprejeli. Je torej širši. Vsi delegati občin bi morali v današnji razpravi po svoji moči prispevati na tak način, da ne bi zaradi večjih ali manjših specifičnih razlik posameznih občin nikdar spregledali, da so vse te občine končno v Sloveniji.

Zdravstveno zavarovanje kmetov je že nekaj let najbolj pereča zadeva, kjer koli in kadar koli se razpravlja o zdravstvenem varstvu prebivalcev v naši republiki. Lahko tudi priznamo, da vprašanje kmečkega zavarovanja ni bilo nikoli dokončno rešeno. Kljub temu, da smo v zadnjih letih sprejeli nekaj zakonov in drugih predpisov, se še vedno ponovno pojavlja na dnevnem redu.

Posledice takega načina dela pa so se v zadnjih letih pričele kazati v vsej ostrini. Po mojem mnenju je eno od osnovnih dejstev, ki ga bom skušal podpreti s številkami, da vsako leto uveljavljanje pravic iz zdravstvenega varstva kmetov v svojem obsegu pada. Podatkov, da je temu res tako, je na voljo zelo veliko in vsak dober statistični stezosledec jih bo lahko našel na vsakem koraku kopic. V podkrepitev prej izrečenega mnenja, da uveljavljanje zdravstvenih uslug pri kmetih pada, jih bom nanizal le nekaj.

Za osnovo sem vzel realizacijo plana zdravstvenih storitev v letu 1969 ter primerjal z enako realizacijo v letu 1968, ki je služila kot osnova za programiranje. Podatke razčlenjujem glede na uveljavljanje uslug pri zavarovancih iz delavskega in kmečkega zavarovanja. V zdravstvenem domu Ljubljana je bilo realizirano v letu 1969 v primerjavi z letom 1968 v osnovnem zdravstvenem varstvu za delavsko zavarovanje 117,3 storitev, medtem ko je varstvo kmetov v tej primerjavi doseglo le 51,9.

V bližnjem notranjskem zdravstvenem domu je ta podatek skoraj identičen. Zdravstvene storitve delavcev so bile realizirane s 108,5 %, v kmečkem zavarovanju pa z 59,5 %. V tej primerjavi izpade Zasavje, kjer je bilo teh storitev v delavskem zavarovanju 88,6 %, v kmečkem pa 95,4 %. Podatek bi lahko močno zavedel vsakogar, ki se ne bi poglobil v specifičnost tega območja, ta pa je v tem, da imajo kraji v Zasavju, na katere gravitira pretežno kmečki živelj, bolj razvito mrežo zdravstvenih domov kot tisti, na katere gravitira delavsko prebivalstvo. Delavsko prebivalstvo torej v tem primeru ne more, tudi če bi hotelo, realizirati svojih zahtev do zdravstvene službe.

Da uveljavljanje pravic pri kmečkih zavarovancih res pada, nam še jasneje pokaže podatek za ljubljansko regijo, kjer se vse te manjše lokalne divergence izravnavajo in dajo v končni sliki tale podatek: delavci so realizirali 113,8 % planiranih zdravstvenih storitev v osnovnem varstvu, kmetje le 56,3 %.

Podatki obravnavajo, kot sem že dejal, realizacijo osnovnega zdravstvenega varstva v zdravstvenih domovih. Obstajajo pa tudi podatki o uveljavljanju specialističnih storitev v tej regiji. Tu je slika drugačna, celo taka, da bi zlahka zavedla tistega, ki bi skušal svojo dokončno mnenje prilagoditi golim številkam. V ljubljanski regiji so zavarovanci iz delavskega zavarovanja realizirali svoje potrebe po specialističnih pregledih le v višini 136,1 %, kmetje pa v višini 178,7 %. Toda vsak, ki stvari pozna malo bolje in ki se bo poglobil v ta podatek, bo ugotovil, da z večjo realizacijo specialističnih storitev pri kmetih stoji stanje hujših obolenj. Osnovno zdravstveno varstvo je prisiljeno pošiljati kmete na specialistične preglede v tako velikem številu predvsem zato, ker kmet svoj prvi pregled pri zdravniku zaradi ekonomskega računa odlašava vse dokler je to mogoče. K temu bi lahko dodal še kopico podatkov, da je tudi poprečna doba ležanja v bolnici pri kmetih občutno daljša kot pri zavarovancih v delavskem zavarovanju. To tudi dokazuje, da kmetje prihajajo k zdravniku prepozno.

Kot težak viharen oblak, ki visi nad problemom kmečkega zavarovanja, se mi zdi tudi podatek, ki zgovorno kaže, da hospitalizacija kmečkega prebivalstva na onkološkem inštitutu v zadnjih letih upada skoraj konstantno in to, tovariši delegati, na onkološkem inštitutu, kjer se ne zdravijo angine, glavoboli, ali prebavne motnje, ampak kjer se zdravijo bolezni pod skupno diagnozo rak. Kje so vzroki? Že dolgo vemo, da se kmečko prebivalstvo zaradi stalnega odliva mladih, ki se zaposlujejo na boljše plačanih mestih, v svoji strukturi stara. Zato ostareli kmetje niso več sposobni konkurenčnega boja v pridobitnem smislu in marsikje le še životarijo. To dejstvo ima za posledico stalno upadanje šte-



vila kmetov, ki so še sposobni plačevati svoje prispevke v svoj sklad in da je vedno več takih, ki ali sploh niso člani sklada ali pa so formalno sicer še njegovi člani, toda z neporavnanimi obveznostmi. In tu se začenja tragičen krog. Ker v skladu ni dovolj denarja, se zmanjšuje med kmečkim prebivalstvom predvsem, in to je najhuje, patronažna dejavnost. Kjer ni patronažne službe, ljudje vedo manj o svojih pravicah, saj se jih ne poslužujejo niti takrat, ko bi se jih lahko, in vse manj in poredkeje prihajajo do zdravnika pravočasno. Ker ni zadosti zgodnjega odkrivanja bolezni in s tem povezanega preventivnega ukrepanja in učinkovitega zdravljenja, se javlja vedno težja patologija, ta težja patologija pa stane več denarja in tako je krog zaključen.

Zdravniki vemo, da med kmečkim prebivalstvom niso več bele vrane tisti, ki prosijo za čim manjše število zdravil, ker si jih niso sposobni finančno zagotoviti, pa čeprav bi jih nujno potrebovali. Vse bolj pogosto so danes taki, ki čeprav na škodo svojega lastnega zdravja, računajo predvsem za lastno denarnico. Tako prihajamo do tega, da se bolniki posvetujejo v lekarnah, s farmacevti, katero zdravilo na receptu je dražje in katero je cenejše in se odločajo za cenejše ne glede na njegov učinek in potrebnost. Naj vam za podkrepitev tega, do kam je pripeljalo tako nepravilno ravnanje s kmetom, povem še to: za klimatsko zdravljenje otrok kmečkega prebivalstva, pa za podaljšanje bolnišničnega zdravljenja, lahko sklad kmečkega zavarovanja v ljubljanski regiji oskrbi 40 otrok na leto!

V vse to pisano in nerazveseljivo sliko prihaja novi osnutek zakona, kakršnega imamo danes v razpravi. Če ga sprejmemo v predlagani obliki, stanja ne bomo bistveno popravili.

Na zadnji seji sveta za zdravstvo skupščine mesta Ljubljana, kateri sem prisostvoval kot gost, sem izvedel tudi za tale podatek: za kolikor toliko dobro sanacijo problemov kmečkega zavarovanja na območju občin ljubljanskih regij bi potrebovali okrog 600 milijonov. Po osnutku tega zakona pa bi na tem teritoriju zbrali le 58 milijonov. Zato sem mnenja, da je treba predlagani osnutek temeljito prečesati in podati pred skupščino v mnogo boljši in izdelani obliki. Na podlagi tega, kar sem dosedaj povedal, bi predlagal naslednje spremembe:

k 2. členu: potrebno je poiskati boljšo, trajnejšo in stabilnejšo sistemsko rešitev kakor se sedaj predlaga. Način določanja prispevkov družbeno-političnih skupnosti je treba uskladiti s splošnim zakonom, ki določa: »Če so obremenjeni dohodki kmečkega zavarovanja nad določeno ravniyo, mora republika v svojem zakonu določiti način in postopek pokrivanja povečanja stroškov.« (27. člen) Za rešitev tega problema predlagam dvojje variant:

kot prvo: za obvezne oblike zdravstvenega varstva naj se določi, kolikšen odstotek katastrskega dohodka skladov je potrebno določiti za te oblike zdravstvenega varstva in koliko od tega naj bi prispevale družbeno-politične skupnosti ter

drugo: določijo naj se stroški za obvezne oblike zdravstvenega varstva in do katerega zneska so dolžni zavarovanci stroške kriti sami. Pokrivanje stroškov nad zgornjo mejo naj gre v breme republiškega proračuna.

K členu 3: status kmeta je težko opredeliti. Zato so kmetje soglasni, da zajame zdravstveno zavarovanje vse kmete, ne glede na katastrski dohodek, pod pogojem, da ustrezno obveznost za tiste kmete, ki iz socialnih razlogov ne morejo plačati prispevkov, plačajo občine. Socialno ogroženost bi lahko ugotovljale komisije, ki odpisujejo davke in prispevke kmetov.

Kolikor nismo v sedanjih razmerah sposobni izoblikovati predlagane sistemske rešitve, predlagam, naj bi se v predlogu osnutka tega zakona nujno upoštevalo vsaj naslednje spremembe:

k 3. členu: na podlagi enotnih meril je treba jasno opredeliti, kdo se smatra za socialno ogroženega kmeta. Določbe o pogodbah z občinami in določbe o arbitraži naj iz zakona izpadejo;

k 4. členu: v drugem odstavku naj se beseda »največ« črta. Tretji odstavek tega člena lahko v celoti odpade, ker so bilance skladov znane in javne;

k 5. členu: doda naj se nova 5. točka, ki se glasi: »Poprečni katastrski dohodek v občini«.

Pri vsem povedanem imam še dvojne posebne predloge. Ni potrebe, da se tako pomemben zakon sprejme po hitrem postopku, zlasti če upoštevamo, da smo že tako ali tako prekoračili predpisani rok za izdajo tega zakona. Kot drugo pa predlagam, če že ni mogoče najti boljše sistemske rešitve in če smo zaradi časovne stiske prisiljeni sprejeti predlagani zakon, naj bi bil ta za svojo veljavnost časovno determiniran in to samo za leto 1971. Istočasno pa bi bolj nasvetoval kot predlagal, naj se odgovorna delovna skupina, ki je zakon pripravljala, čim prej loti ponovne proučitve v smislu predloga, ki sem ga povedal, da bi lahko izoblikovala boljše in trajno sistemsko rešitev. Hvala lepa!

Predsedujoči *Sergej Kraigher*: Hvala! Besedo ima tovariš *Franjo Muršec*, delegat občin *Gornja Radgona*, *Ljutomer*, *Murska Sobota*, *Ormož* in *Lenart*.

*Franjo Muršec*: Tovariši delegati, tovariš predsednik. Po dogovoru s predstavniki občin *Gornja Radgona*, *Ljutomer*, *Lendava*, *Murska Sobota*, *Ormož* in našo občino dajem nekaj misli in predlogov k osnutku zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva.

Najprej naj navedem, da se z besedilom predloženega osnutka zakona v načelu strinjamo in ga podpiramo v taki obliki in vsebini, kot je predložen v razpravah. Strinjamo se tudi z določilom, da občine prispevajo k stroškom zdravstvenega varstva kmetov za socialno ogrožene zavarovance. Vprašujemo se, kako in v kakšni meri bodo občine, zlasti tiste, ki so manj razvite, lahko zagotovile svoj prispevek k tem stroškom. Spričo dejstva, da se bodo stopnje prispevkov za kmečko zavarovanje precej dvignile, da bodo te stopnje predstavljale nove obremenitve kmetov in če upoštevamo nivo cen kmetijskih proizvodov, se vprašujemo, kako bodo občine lahko sploh še razpravljale o morebitnem zviševanju stopenj kmečkih prispevkov za potrebe proračuna. Ne glede na to se strinjamo s predloženim osnutkom zakona, ker se v 4. členu predloženega osnutka Socialistična republika Slovenija obvezuje, da bo občinam, ki so manj razvite in ne zmorejo tega prispevka, prispevala k stroškom za zdravstveno zavarovanje socialno ogroženih zavarovancev.

Podpiramo tudi drugi odstavek 4. člena, da bi besedo »največ« nadomestili z besedo »najmanj« (10 % skupnih stroškov zdravstvenega zavarovanja kmetov ...).

Drugih pripomb k osnutku zakona nimamo. S tem, ko podpiramo osnutek zakona, se strinjamo tudi z osnutkom sklepa izvršnega sveta o porazdelitvi prispevka Socialistične republike Slovenije občinam za stroške zdravstvenega zavarovanja socialno ogroženih zavarovancev – kmetov. Hvala lepa!



Predsedujoči Sergej Kraigher: Besedo ima tovariš Ciril Pevec, občina Trebnje.

Ciril Pevec: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Novi zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva ureja zlasti na področju zdravstvenega zavarovanja kmetov mnogo vprašanj, ki so bila doslej predmet razprav v razgovorih z zasebnimi kmetijskimi proizvajalci in predmet kritike sistema zdravstvenega zavarovanja kmetov. Preveč poudarjeno in v praksi izvajano načelo solidarnosti je v sistem zdravstvenega zavarovanja kmetov pripeljalo vso vaško revščino, kar je bil eden izmed vzrokov naraščanja deficitov v skladih kmečkega zavarovanja in ovira za uspešnejši razvoj samoupravnih odnosov na tem področju. Razširitev nekaterih pravic, ukinitve participacije pri obveznih oblikah zdravstvenega varstva in sofinanciranje družbeno-političnih skupnosti so kmetijski zavarovanci v razpravah, ki jih je pri nas organizirala Socialistična zveza sicer pozdravili, vendar z bojaznijo, da bodo morali v končni fazi te bonitete tudi sami plačati. Menijo, da gre le za formalno zakonsko ureditev teh vprašanj, da pa je bilo zanemarljivo vprašanje, ali bodo kmetje zmogli plačevati povečane prispevke. Osebnostno mislim, da je ta strah kmetov precej upravičen.

Po ocenah, ki jih je opravila služba skupnosti kmečkega zavarovanja, bo stopnja prispevka za kmečko zavarovanje v naši skupnosti za prihodnje leto 29,4 %, letos pa sta skupna stopnja prispevkov za zavarovanje in 8 % republiški prispevek znašala 20 %. Izvršni odbor skupnosti predlaga tudi prispevek na zavarovanca v znesku 100 N dinarjev. Vse to pa pomeni, da se bodo obveznosti kmeta do sklada kmečkega zavarovanja povečale za 47 %. Sistem prispevka republike k stroškom za obvezne oblike v kmečkem zavarovanju je zamisljen tako, da republika prepušča skladom kmečkega zavarovanja republiški prispevek, ki ga bodo plačevali lastniki zemljišč, ne kmetje. To pa pomeni, da bo ta prispevek republike v vseh občinah, kjer je visok odstotek kmečkega prebivalstva in malo lastnikov zemljišč nekmetov, zelo majhen oziroma obratno, v občinah z boljšo strukturo prebivalstva večji in bo pokrival ne samo prispevek za obvezne oblike zavarovanja, ampak tudi prispevek, ki bi ga morala dati občina za socialno ogrožene zavarovance.

Zato mislim, da bi morala republika zbirati ta prispevek v svojem proračunu in ga deliti skupnostim v sorazmerju s številom zavarovancev ali pa po kakšnih drugih objektivnih kriterijih. V občinah z velikim odstotkom kmečkega prebivalstva in s slabo strukturo kmetijskih gospodarstev bodo tudi prispevki občinskih skupščin za socialno ogrožene kmete nesorazmerno visoki. V občini Trebnje je po kriterijih, ki jih je določil izvršni odbor skupnosti kmetijskega zavarovanja, socialno ogroženih okrog dva tisoč kmetijskih zavarovancev ali več kot ena tretjina vseh zavarovancev. Za te zavarovance bo morala občina prispevati razliko med poprečnimi stroški na zavarovanca v skupnosti in pobravnimi prispevki socialno-ogroženih zavarovancev. Ta prispevek bo znašal po sedanjih izračunih okoli 60 milijonov S dinarjev. Ker bo morala občina v bodoče pokrivati tudi vse tako imenovane socialne odpise drugim zavarovancem in pokrivati nekatere druge razlike, ocenjujemo, da bo prispevek občine znašal, po odbitku stroškov za preventivno dejavnost, ki pa je že sedaj bremenila občinski proračun, okrog 70 do 75 milijonov S dinarjev. To pa pomeni 11 % novih obveznosti občinskemu proračunu, torej skoraj toliko, kolikor plačujejo kmetje prispevka iz osebnega dohodka. Prepričan sem, da bo te dodatne obveznosti



občinska skupščina lahko zagotovila le tako, da bo povečala prispevke od osebnega dohodka in kmetijske dejavnosti, kar dokazuje, da je že prej omenjeni strah kmetov upravičen. Temu bi se lahko izognili le tako, da se povečajo intervencijska sredstva republike in zato tudi predlagamo, da se v četrtem člehu zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva poveča odstotek od 10 na 20 do 30. Tako stališče sta zavzeli tudi občinski skupščini Črnomelj in Metlika.

Želim opozoriti še na neskladnost 4. in 5. člena obravnavanega osnutka zakona. Medtem ko 4. člen določa, da bo republika prispevala k stroškom za zdravstveno zavarovanje socialno-ogroženih zavarovancev — kmetov tistim občinam, ki jih prispevek nesorazmerno obremenjuje in ki imajo nesorazmerno visoko število socialno ogroženih kmetov, pa 5. člen tega zadnjega dejstva sploh ne omenja.

Zato smatram, da bi eno izmed meril v 5. členu moralo biti tudi število socialno ogroženih kmetov, seveda pa bi moral zakon tudi določiti kriterije za opredelitev socialno ogroženega kmeta. Hvala lepa!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Tovariš Radej, Krško.

Jože Radej: Spoštovani tovariš predsednik, tovariši in tovarišice! Svet za zdravstvo in socialno varstvo skupščine občine Krško s svojimi službami je proučeval osnutek zakona o prispevkih družbeno-politični skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva kmetov.

Obravnaval je tudi številne razpoložljive pokazovalce za izračun tako skupnih stroškov za zdravstveno varstvo kmetov in posebej za izračun prispevka, ki ga bodo v ta namen prispevale družbeno-politične skupnosti. Ugotovili smo, da bo 12% prispevek iz osebnega dohodka od kmetijstva občutno prenizek za kritje stroškov obveznega zdravstvenega varstva kmetov v tistih občinah, kjer je relativno veliko kmetijskih zavarovancev, a od teh le manjše število zaposlenih. Res pa je, da bodo nekatere občine imele iz tega naslova precej velike presežke. Zato bi bilo potrebno, da bi se 12% prispevek zbiral na enem mestu in nato po določenem ključu delil na posamezne komunalne skupnosti.

Menimo, da proklamirana obljuba republike za kritje stroškov zdravstvenega varstva kmetov, ki so socialno ogroženi, ni v zakonu realizirana, saj lahko razumemo, da bo republika k stroškom prispevala le 10%, kar predstavlja 7,5 milijona novih dinarjev. Ostale stroške, ki pa bodo znatno večji, bodo morale kriti občine.

V našem primeru bomo imeli od 6681 zavarovancev okoli tri tisoč zavarovanih oseb, katerih katastrski dohodek znaša največ dva tisoč novih dinarjev in ki so socialno ogrožene. S predpostavko, da bo izterjava prispevkov te kategorije zavezancev zelo težavna in da bo v najboljšem primeru znašala od 70 do 80%, bo razlika med pobranim prispevkom in dejanskimi stroški zdravstvenega varstva znašala po naših izračunih okoli 820 000 novih dinarjev. Le del tega zneska bo odpadel na prispevek, ki ga je določila republika, kar pomeni, da bo občina sama iz tega naslova pokrivala stroške zdravstvenega varstva za socialno ogrožene kmete v višini okrog 600 000 novih dinarjev, kar predstavlja za občino dodatno breme. Res je, da smo tudi doslej prispevali določen znesek iz proračuna za zdravstveno varstvo socialno ogroženih zavarovancev kmetov. Ta znesek se bo le delno zmanjšal, ker bo morala občina v proračunu še zagotoviti določena sredstva za kritje stroškov zdravstvenega varstva za socialno



ogrožene osebe, ki ne bodo zmogle plačila stroškov, ki odpadejo na zavarovanca — kmeta. Zato predlagamo, da naj republika pri pokrivanju teh stroškov sodeluje v višini najmanj 20 % od skupnih stroškov zdravstvenega varstva kmetov v republiki Sloveniji.

Zelo problematična je ugotovitev, da bodo morali kmetovalci-zavarovanci plačevati prispevek za zdravstveno varstvo v obliki glavarine in povečanega prispevka od katastrskega dohodka. V višinskih predelih bo to povečanje znašalo prav gotovo okoli 80 % na dosedanjo obremenitev. Če izhajamo iz dejstva, da v višinskih predelih že dosedanja obremenitev predstavlja zelo veliko breme, si ne morem predstavljati, kako bo mogoče realizirati zvišane dajatve. Ker pa po predlogu samoupravnih predpisov v takih primerih primanjkljaj pokriva občina, se bodo dajatve občine še zlasti povečale. V občini bomo imeli še več oseb, ki bodo imeli samo obvezno zdravstveno varstvo — cigani in drugi — ter bo morala občina za to kategorijo občanov skleniti pogodbo s skupnostjo zdravstvenega zavarovanja kmetov in seveda za to zagotoviti potrebna finančna sredstva. Iz povedanega izhaja, da bodo občine, ki imajo večje število kmetijskih zavarovancev z relativno manjšo površino zemljišč oziroma številom socialno ogroženih kmetov, morale prevzeti preveliko in tudi v nekaterih primerih zelo veliko breme, kar ni v skladu z dejanskimi proračunskimi dohodki. Zato ponovno predlagam, da ob podpori našega sveta za zdravstvo in socialno varstvo, da republika upošteva gornjo utemeljitev in da poveča svojo udeležbo vsaj na 20 % od skupnih stroškov za zdravstveno varstvo kmeta. Hvala!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Tovariš Vinko Mozetič, Gorica, prosim.

Dr. Vinko Mozetič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Menimo, da je osnutek zakona vsekakor korak naprej pri urejanju problematike — financiranja kmečkega zavarovanja in predstavlja uspeh naporov za skladnejši razvoj manj razvitih območij. Konkretno pa imamo pripombe k 5. členu, ker smatramo, da predložena merila lahko predstavljajo osnovo za financiranje občin, vendar če ostanejo brez dopolnitev, lahko deformirajo nekatere pokazatelje in kasneje ustvarjajo probleme pri samem financiranju. Zato menimo, da je treba merila 1. in 2. točke dopolniti, ker samo število oziroma odstotek zavarovanih oseb ne daje prave slike strukture prebivalstva. Zato predlagamo, da bi se to merilo izpopolnilo tudi s strukturo dohodkov kmečkih zavarovancev, torej, da v ta člen kot merilo vnesemo tudi katastrski dohodek, kot je predlagal dr. Hodalič.

Menimo tudi, da merilo, predlagano v četrti točki, sredstva občinskega proračuna, ne prikaže situacije takšne kot je, ker bi morali upoštevati občinske proračune v celoti, s celotno obremenitvijo. Vemo, da je prispevna stopnja v posameznih občinah zelo različna, da imajo nekatere skupščine poleg rednega prispevka še svoje izredne prispevke za razne investicije v infrastrukturi, šolstvu, zdravstvu itd. in dejansko je to lahko faktor, ki v nekaterih občinah spremeni situacijo. Zato predlagam, da se k 1. in 2. točki doda kot merilo struktura samih zavarovancev po katastrskem dohodku ali pa po dohodku na kmetijsko gospodarstvo. Morda bi bilo pri tem razmisliti še o odnosu med številom gospodarstev in številom zavarovanih oseb, ker vemo, da tudi ta element močno spreminja dohodek sklada kmečkega zavarovanja.

Pri 4. točki bi veljalo razmisliti da se pri ocenjevanju občinskih proračunov oziroma sredstev na prebivalca občine upošteva tudi obremenitev zbiranja sredstev občinskega proračuna.

Predsedujoči **Sergej Kraigher**: Hvala. Tovariš Janez Žampa, predstavnik republiške skupnosti zavarovanja kmetov.

**Janez Žampa**: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! K predlaganemu zakonu za sofinanciranje zdravstvenega zavarovanja kmetov v SR Sloveniji so imeli predstavniki samoupravnih organov naslednje pripombe: prvo k sklepanju pogodb med občinami in skupnostmi zdravstvenega zavarovanja kmetov: glede višine prispevka za socialno ogrožene zavarovance — kmete. V 2. odstavku 3. člena osnutka zakona je nesmiselno prispevek občine vezati na višino zbranih sredstev iz republiškega prispevka iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti, saj ta republiški prispevek v nobeni skupnosti ne more pokrivati stroškov za obvezne oblike zdravstvenega varstva. Po različnih ocenah znašajo predvideni stroški za zdravstveno zavarovanje kmetov v letu 1971 od 103,350.000 do 109,119.000 dinarjev. Če ugotovljamo, da so stala brezplačna zdravljenja v letu 1969 48,2 % vseh stroškov za zdravstveno zavarovanje kmetov, bodo pri povečanem obsegu obveznih oblik zdravstvenega varstva verjetno ta porastla za 60 %. To pomeni, da bo treba za obvezne oblike zbrati okrog 60 milijonov dinarjev, z 12 % republiškim prispevkom pa bo zbranih le okrog 10 milijonov dinarjev ali okrog 16,7 % sredstev od vseh predvidenih stroškov za obvezne oblike. Zato so predstavniki samoupravnih organov kmetov predlagali, da se črta zadnji del stavka 2. odstavka 3. člena osnutka tega zakona, ki se glasi: »in višino odstopljenih sredstev iz republiškega prispevka po 2. členu tega zakona«.

Določilo v osnutku zakona, največ 10 % sredstev, iz 1. stavka 2. odstavka 4. člena tega osnutka zakona ne predstavlja dejansko nobene obveznosti republike, ker »največ 10 odstotkov« lahko predstavlja mnogo manj kot 10 odstotkov ali pa tudi ničesar. Zakon mora natančno določiti obveznost republike, da pri izvajanju zakona ne bi prišlo do nepotrebnih sporov. Republika lahko z različnimi vplivi in posegi doseže, da bodo tudi same občine, ki bodo prejele dotacijo od republike, tudi iz svojih proračunov delno prispevale za socialno ogrožene zavarovance — kmete. Zato so predstavniki samoupravnih organov kmetov predlagali, da se v 1. stavku 2. odstavka 4. člena tega osnutka zakona črta besedica »največ«.

Z zakonom o zdravstvenem zavarovanju kmetov, ki je pričel veljati 1. 1. 1968, je bil vpeljan republiški prispevek od posebnega dohodka od kmetijske dejavnosti v višini 8 % od katastrskega dohodka, ki so ga plačevali vsi lastniki zasebnih zemljišč, torej tudi tisti, ki niso bili zavarovani v kmečkem zavarovanju. To je bila oblika sofinanciranja zdravstvenega zavarovanja kmetov, saj se je ta prispevek v celoti odstopal skladu zdravstvenega zavarovanja kmetov, na čigar območju je bil pobran. Po približnih ocenah je znašalo to sofinanciranje v SR Sloveniji 7 milijonov dinarjev letno. Z uveljavitvijo novega sistema zdravstvenega zavarovanja so bile tudi za kmečko zdravstveno zavarovanje z zakonom vpeljane obvezne oblike zdravstvenega varstva. Te obvezne oblike pa so razširile dosedanji obseg zdravstvenega varstva v kmečkem zavarovanju, saj je vključena v obvezne oblike tudi preventiva, ki je doslej ni bilo; ukinjena je tudi participacija pri posameznih oblikah zdravstvenega varstva, kot na pri-



mer pri porodih, zdravljenju raka ipd. Nove obvezne oblike zdravstvenega varstva, ki so predpisane že s samim zakonom, pa pogojujejo tudi višje stroške zdravstvenega varstva in s tem tudi višjo obremenitev kmetov. Kljub dose-  
dani visoki obremenitvi kmetov pa se predvideva, da bodo stroški v prihodnjem letu tako zaradi novih obveznih oblik kot tudi zaradi povišanja in novega načina formiranja cen zdravstvenih storitev neprimerno višji. Po grobih ocenah komunalnih skupnosti bodo znašali stroški za zdravstveno varstvo kmetov v prihodnjem letu nad 100 milijonov dinarjev. Leta 1969 so znašali 67,101.168,61 dinarja, kar predstavlja v primerjavi z letom 1969 povečanje za okrog 40 milijonov dinarjev ali nad 50 %. Če ugotavljamo, da je že sedaj v zdravstvenem zavarovanju kmetov veljala družbena intervencija okrog 13.000.000 dinarjev: okrog 7 milijonov dinarjev iz republiškega prispevka in okrog 6.600.000 dinarjev iz občinskih prispevkov, bi se po predvidenem osnutku zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva povečala ta družbena intervencija v letu 1971 v najboljšem primeru za okrog 11 milijonov dinarjev, in sicer iz republiškega prispevka od kmetijske dejavnosti okrog 3.500.000 dinarjev (povečanje republiškega prispevka od katastrskega dohodka od 8 % na 12 %) in iz republiškega proračuna za socialno ogrožene zavarovance kmete v najmanj razvitih občinah za okrog 7 500 000 dinarjev. To pa pomeni, da bo znašala dodatna obremenitev kmetov v letu 1971 v primerjavi z letom 1969 kljub povečani družbeni intervenciji še vedno okrog 29 milijonov dinarjev, kar predstavlja okrog 11 % celotnega katastrskega dohodka kmetov-zavarovancev v SR Sloveniji.

Znana je dolgoletna zahteva predstavnikov samoupravnih organov kmetov, da bi morala biti vsa zemlja s prispevki enako obremenjena, kar bi bila skrb pravilne davčne politike. Če bi bil prispevek za zdravstveno zavarovanje kmetov predpisan le na katastrski dohodek, bi ta prispevek v letu 1969 moral znašati 25,25 %, da bi pokrili vse stroške zavarovanja. To pomeni, da je bila zemlja kmetov-delavcev povprečno za 17,25 % manj obremenjena kot zemlja kmetov-zavarovancev. Če hočemo pokriti predvidene stroške zdravstvenega zavarovanja kmetov v letu 1971, bo po različnih ocenah potrebnih od 38,5 do 40,7 % prispevka od katastrskega dohodka. To pa bi povzročilo, da bi se še bolj povečala razlika obremenitve zemlje med kmeti-zavarovanci in kmeti-delavci, saj bo znašala kljub povečanju republiškega prispevka od 8 na 12 % že od 26,5 do 28,7 %, to je 26,5 oziroma 40,7 %. Ta primerjava dovolj jasno kaže, da je zemlja kmetov-zavarovancev, ki se preživljajo s kmetijstvom, neprimerno višje obremenjena od tistih kmetov, ki jim je kmetijstvo samo dopolnilni vir dohodka za preživljanje.

Tovarišice in tovariši, v samoupravnih organih skupnosti menimo, da ne bomo uresničili tistega, za kar smo se danes borili v prvi točki dnevnega reda, če ne bomo našli zdravega dogovora med občinskimi skupščinami in republiko. Kadar govorimo o razlikovanju razvitosti v republici, obenem tudi povemo, da govorimo o kmetu, kajti vozle nerazvitosti je prav kmet, kmečko gospodarstvo, zasebno ali družbeno. To je še ledina, ki je na slovenski zemlji do danes še ni nihče pošteno zoral. Zato vas prosim, tovariši in tovarišice, da najdete skupen jezik, zdrav in resen dogovor, da ne bomo spravili skladov zdravstvenega zavarovanja v nemogoč položaj, da ne bomo spravili v nemogoč položaj zdravstveno službo, ki je ne bomo v stanju financirati in da ne bomo kmetov zavarovancev odvracali od uporabe zdravstvenega varstva. Dejstvo je, da se danes kmetje-zavarovanci zaradi pomanjkanja lastnih sredstev pri participaciji



pri zdravljenju že odrejajo obiska pri zdravniku ali celo v bolnišnici. Saj vemo, da ravno zato kmetje zavarovanci ne gredo pravočasno na ambulantno zdravljenje ter čakajo tako dolgo, da se bolezen tako zaostri, da mora zdravnik kmeta zavarovanca takoj napotiti v bolnišnico; zato v republiškem poprečju že trošimo 75 % skladov samo za bolnišnično zdravljenje. Proti tej rakovi rani bomo morali začeti enotno nastopati in se boriti. Če pa bomo tukaj vztrajali vsak po svoje, bomo 24 % slovenskega prebivalstva pustili v neki drugi vrsti zdravstvenega varstva ali pa zavrli enega od omenjenih. Zato še enkrat prosim v imenu republiške skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov in kot zavarovanec, da najdemo skupen jezik. Tudi predlagatelj zakona je menil, naj samoupravni organi iščejo medsebojno vzajemnost in solidarnost. Dejstvo je, da je danes temu že tako, saj približno 60 % nosilcev zavarovanja ne vlaga v sklade toliko, kolikor troši. To se pravi, da mora 40 % nosilcev zavarovanja financirati onih 60 %. Samoupravni organi razmišljamo, kako za prihodnje leto povečati dajatve, ker vemo, da jih ne bomo realizirali. V nemogoč položaj bomo postavili tudi občinske skupščine. V izvršilnem odboru skupščine mariborske regije smo se že dogovorili, da ne bomo sprejemali prispevne stopnje, dokler se z občinskimi skupščinami ne povežemo. Vse občinske skupščine na Slovenskem naj bi se čim bolj povezale s skupnostmi in z republiko in tako v skupnih močeh našli pot iz zadrege. Dejstvo pa je, da ne bo lahka, saj menim, da so navedene številke dokaj realne. Hvala lepa!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Želi morda razpravljati še kdo izmed vabljenih predstavnikov predlagatelja, skupščinskih odborov, republiške skupnosti? Prosim, tovariš Vitomir Dekleva, Ilirska Bistrica.

Vitomir Dekleva: Nisem imel namena diskutirati pri tej točki. Ne mislim ponavljati razprave, ki smo jo v prvi točki imeli okrog kriterijev. Vendar moram povedati in ponoviti samo na kratko, da je statično izračunavanje bodisi narodnega dohodka ali proračunskih dohodkov na prebivalca zelo neobjektivno. V naši občini se je v primerjavi z letom 1953, do katerega smo beležili aktivni porast demografije na osnovi rasti gospodarstva in odpiranja delovnih mest, zmanjšalo število prebivalcev za okrog 3500, upoštevajoč naravni prirastek, to je za okrog 20 %. Bremena občine so se dejansko prelivala na manjši del občanov. To, da se pojavljajo višji rezultati na enega prebivalca, bodisi po narodnem dohodku bodisi po proračunskem dohodu občine, pomeni, da so imanentne pravzaprav negativne značilnosti preteklega razvoja v določeni družbenoekonomski enoti.

Ta primer je bil konkretno omenjen tudi pod prvo točko in sicer, kako bomo rešili povečane obveznosti spričo povečanih pravic, ki jih v načelu vsi skupaj podpiramo. Mislim, da bo treba v kmečkem zavarovanju iti še korak naprej; vendar sem prepričan, da na tak način le ne bomo rešili kmetijstva niti kmečkega proizvajalca niti zavarovanja niti jutrišnjih pokojnin za kmeta proizvajalca, ker je pristop še vedno proračunski in gre praktično za neke socialne podpore. V naši občini je bilo treba odplačati socialno zavarovanje v kmečkem zavarovanju: 12 milijonov starih dinarjev za pretekla leta. No, v lanskem letu so se izdatki izravnali z dohodki na račun tega, kar je govornik pred menoj povedal: oddaljeni kmečki zavarovanci, predvsem z območja Brkinov, nimajo niti prevoznih sredstev niti poti, da bi lahko prišli za vsako manjšo ali pa srednje obolenje v ambulanto. Vprašanje je, kakšne posledice



bo to rodilo jutri, ko bo verjetno velik pritisk na bolnice. Po izračunu v naši komunalni skupnosti v Kopru, predvsem za gornje območje s Sežano in Ilirsko Bistrico, bi bilo treba prispevek za zavarovanje povečati za sto odstotkov, to se pravi, če računamo samo na katastrski dohodek, za 20 starih tisočakov na gospodarstvo. Če bomo obračunavali po starem principu, na družinskega člana, se bo največ neplačevitih pojavilo v nerazvitih, torej v hribovitih in odmaknjenih krajih. Običajno imajo te družine mnogo družinskih članov.

Že poprej sem omenil, da na tem območju vsaj polovica ne bo mogla plačati socialnega oziroma zdravstvenega zavarovanja. Če hočemo slediti izvajanju tovariša, ki je govoril pred menoj in se z njim strinjati, torej, da ne smemo prizadeti pravic zavarovanca-kmeta in da ne smemo omejevati zdravstvenih delavcev, da ne bi dajali zdravstvenih uslug, kakor je treba in kakršne morajo biti po svoji naravi dela, moramo logično razmisliti in ugotoviti, da bo potrebno v proračunih občin, ki na podlagi predlaganega izračunavanja ne pridejo v krog tistih, ki bi dobili dodatna sredstva od republike, zagotoviti manjkajoča denarna sredstva. Pri nas bo treba pripraviti okrog 40 milijonov starih dinarjev. V Sežani imajo za prvih devet mesecev za 30 milijonov zaostanka, ki bo v prihodnjem letu narasel na 80, 90 milijonov.

Rad bi izrazil še dve misli, na kateri naj bi morda že danes dobil odgovor ali pa bi o njima začeli vsaj razmišljati. Ali ne bi iskali rešitev v solidarnostnem sistemu financiranja, ki se odraža v rizičnosti? Ta sistem financiranja zagovarja in išče čim širše regije in čim večje rizične skupnosti. Vemo, da so ponekod območja, ki so deficitna v delavskem zavarovanju in aktivna v kmečkem zavarovanju. Seveda je to največkrat obratno: aktivno delavsko in pasivno kmečko zavarovanje. Primerno bi bilo, ko bi v delavskem in kmečkem zavarovanju postavili enotno, slovensko regijo, v kateri bi se razlike izenačevale in kjer bi bilo prav gotovo manj nasprotij, manj spopadov, ki smo jim danes priča, ko se za en dinar potegujejo trije kandidati. Pravzaprav tu ne gre za razvrednotenje našega samoupravnega sistema in decentralizacije upravljanja s sredstvi. Že sam sistem financiranja je tak, da zahteva čim širšo rizično skupnost. Če pa v opisani smeri nimamo izoblikovanih rešitev, naj bi prek temeljne zakonodaje našli pot, po kateri bi se zagotovilo prelivanje sredstev v obstoječih regijah med delavskim in kmečkim zavarovanjem. In še tole: prav danes smo že izrazili misel, da kmet-proizvajalec stopa v položaj enakopravnosti, enakoprednosti z delavcem v tovarni. Napravimo torej korak naprej tudi na področju zdravstvenega zavarovanja.

Kot tretje postavljam še naslednje vprašanje: je v republiškem skladu, o katerem je danes govora pri obravnavanju predloženega osnutka, morda le predvidena kakšna rezerva za primere, ko v posameznih občinah ne bodo mogli uskladiti svojih proračunov? Predvsem gre za občine, v katerih so proračunski dohodki naraščali enakomerno in znašali okrog polovico slovenskega povprečnega dohodka. Za našo občino velja, da proračunski dohodki naraščajo enakomerno, med 8 in 10 odstotkov na leto, medtem ko so proračunski dohodki drugih občin divjali navzgor vsako leto od 15 do 25 odstotkov.

Vprašujem še, ali bomo izvedli sklep, ki je bil sprejet lansko leto, ko smo sprejemali resolucijo o zajemanju proračunskih dohodkov in izdatkov splošne potrošnje, da se bo ugotovila sposobnost občinskih proračunov za letošnje leto, na osnovi ocenitve celotnega proračuna, in možnosti posameznih proračunov, predvsem manj razvitih občin za prenos določenih obveznosti. Bitka za dinar se začne že sedaj, jeseni in traja do sprejetja proračunov. Vsako leto je bolj



neprijetna; upam in želim, da se bomo enkrat vendarle dokopali do objektivne razdelitve tudi občinskih obveznosti, kajti parcialni pristop, kot je vsakdanja praksa, ko se enkrat sestanemo za zdravstveno zavarovanje kmetov, drugič za delavsko, potem zopet za narodno obrambo, za socialne podpore, za financiranje šolstva, gradnjo raznih domov, ni primeren in na ta način letos tudi naša skupščina ne bo sprejemala proračuna.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Naprej prosim. Želi še kdo razpravljati? Tovarišica Zora Tomič, prosim.

Zora Tomič: Spoštovani tovariši delegati! Ne bi želela polemizirati z vašimi stališči oziroma jih sprejemati ali odklanjati, ker to ni moja naloga. Tako, kot ste jih predstavili, jih bom tudi prenesla izvršnemu svetu, ki bo o njih zavzel svoje stališče. Rada bi dala le nekatera pojasnila, ker se mi zdi, da gre vendarle za neke nejasnosti in da najbrž govorimo o marsičem skupni jezik, ne uporabljamo pa istih izrazov.

V zvezi z republiškim prispevkom naj povem, da gre za dve obliki republiškega prispevka. Na eni strani je prispevek od kmetijstva, ki ga republika odstopa skladom zdravstvenega zavarovanja kmetov za obvezne oblike zdravstvenega varstva. Vemo, da bo ta prispevek v občinah, kjer je ogromno kmetijskih proizvajalcev, pa malo delavcev-kmetov, majhen, medtem ko bo na območjih z ugodno strukturo, če lahko tako rečem, večji. Prav zaradi tega menimo, da mora biti v 2. členu predloženega osnutka vgrajena tudi višina sredstev, ki se izvede iz tega prispevka, ko se občine dogovarjajo s komunalnimi skupnostmi o njihovem prispevku za socialno ogrožene zavarovance. V mnogih občinah, kjer bo ta prispevek mnogo večji kot pa nova obremenitev za obvezne oblike zdravstvenega varstva, bodo to obremenitev pokrili iz tega vira.

Drugi vidik prispevka je pomoč občinam za socialno ogrožene zavarovance kmečkega zavarovanja. Moram reči, da smo se okrog pojma, kdo je socialno ogrožen, kako ga opredeliti, zelo dolgo motali, vendar nam je bilo v podatkih, ki smo jih prejeli že v pripravah samega zakona, pojasnjeno, da je okrog 10 % vseh zavarovancev kmečkega zavarovanja dejansko socialno ogroženih in to je bil za nas kriterij, po katerem smo se odločali, kolikšna naj bi bila celotna kvota, s katero republika intervenira prek občin v tem zdravstvenem zavarovanju. Teh števil si nismo preprosto izmislili; to je bila naša osnova za izračun. Pri tem nismo napisali največ zaradi tega, ker bi menili, da bomo dali manj, ampak preprosto iz računskih razlogov. Ob tem bi rada povedala še to, da ni predvidena nobena rezerva in da si izvršni svet nikakor ne pridržuje pravice, da bi lahko delil dodatna sredstva.

Če se še enkrat vrnem k socialno ogroženim, potem bi rada povedala, da razpolagamo v republiki pravzaprav samo s to okroglo številko in da se pod njo skriva marsikaj: kar lahko v ljubljanski regiji štejem za socialno ogroženost, še ni rečeno, da lahko tudi v Prekmurju. Kot sem že uvodoma rekla, bomo poskušali v družbenem dogovoru, ki ga moramo sprejeti za naslednje leto, vendarle nekoliko podrobneje opredeliti, kaj je šteti za socialno ogroženost. Postavili smo se na naslednje stališče: če je 10 % vseh oseb socialno ogroženih, potem obstaja koncentracija socialno ogroženih prav gotovo na območjih, kjer je struktura slabša, se pravi na tistih območjih, kjer je delež kmečkega prebivalstva večji kot pa tam, kjer je več delavcev-kmetov.



Rada bi še opozorila, da je bila tu danes omenjena beseda »stroški za zdravstveno zavarovanje kmetov«. Moram reči in tukaj kar najbolj odločno odkloniti, da bi kot kriterij za izračunavanje in za solidarnost, ki jo bomo razvijali, jemali poprečne stroške zdravstvenega zavarovanja kmetov. Menimo, da je do določene mere potrebno razvijati solidarnost tudi v okviru zdravstvenega zavarovanja kmetov, tako, kot jo imamo v delavskem; tudi v tem zavarovanju vsi zavarovanci ne pokrijejo svojih poprečnih stroškov. Potrebno je pa tudi v tem zavarovanju. Vprašanje nadaljnjih dogovorov pa je, do katere mere nosijo to solidarnost skladi zdravstvenega zavarovanja kmetov ter koliko prispevajo kmetje, ki niso zavarovani v zdravstvenem zavarovanju delavcev in koliko družbeno-politične skupnosti. Mislim, da kriteriji in izračuni, ki so jih postavile komunalne skupnosti kmetov na posameznih območjih, v tem smislu niso dovolj premišljeni.

Kot sem že prej povedala, je bilo poprej mišljeno 10 % stroškov celotnega zdravstvenega zavarovanja, ne pa 10 % stroškov za posameznega socialno ogroženega zavarovanca. Mislim, da je tukaj bistvena razlika. Tovarišu, ki je prej razpravljal o rizični skupnosti, moram povedati, da smo predloge, ki jih je dajal, imeli tudi v javni razpravi, vendar v tej se nismo izrekli za to, da bi lahko imeli v okviru republike enotno rizično skupnost, ker menimo, da so pogoji tako zdravstvenega varstva kot gospodarjenja tako neizravnani, da bi najbrž tisti, ki so najbolj revni, postali v taki skupnosti še revnejši, namesto da bi v njenem okviru pridobili.

Prelivanje med skupnostmi zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov je mogoče. Če se po zakonu ustanovita obe skupnosti, imata kot samoupravni organizaciji možnost, da se združita v enotno skupnost in na tej osnovi tudi funkcionirata. Vse te možnosti nam daje zakon o zdravstvenem zavarovanju in obveznih oblikah zdravstvenega varstva.

K predvideni ureditvi glede tega prispevka, ki ga bodo dobili skladi zdravstvenega zavarovanja kmetov in ki ni tako majhen, bi rada povedala naslednje: predvideno je, da se bo na osnovi 12 % republiškega prispevka od kmetijstva zbralo več kot milijarda starih dinarjev, če k temu prištejemo še 750 milijonov starih dinarjev, ki naj bi prišli naravnost iz republiškega proračuna, dobimo vsoto, ki bi bila v prvi fazi zadosten prispevek k zdravstvenemu zavarovanju kmetov in seveda tudi k izvedbi teh oblik. Mislim pa, da sem ob vsem tem dolžna reči še to, da ni realno računati s tem, da se bodo naši programi, ki smo si jih zamislili glede obveznih oblik, v naslednjem letu tudi dejansko lahko realizirali. Za to nimamo kadrovskih niti drugih možnosti. Ti programi so lahko le stvar dolgoročnejšega obdobja in najbrž se bomo še večkrat srečali, ko bomo o teh stvareh razpravljali in se odločali za nove obremenitve, tako za kmeta-zavarovanca kot za kmeta-delavca in najbrž tudi občanov, zato, da bomo izpeljali naš zakon.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala. Zaključujem razpravo k tej točki. Moramo se dogovoriti, katere možnosti se bomo poslužili: ali da izvolimo skupino, ki naj pripombe in mnenja k posameznim členom strne, med seboj uskladi v čvrst predlog ali pa se zadovoljimo s tem, da oba overovatelja zapisnika, izvoljena na začetku našega zasedanja, strneta mnenja, stališča in predloge iz naše razprave in jih pošljeta republiškem in socialno-zdravstvenemu zboru naše skupščine ter vsem občinskim skupščinam in skupščini mesta Ljubljane. Prosim, če se izrečete o teh možnostih. Predlog iz klopi: (Overova-

telja). Smo torej za to, da pooblastimo oba overovatelja zapisnika. To je osnutek zakona; o predlogu zakona bomo še enkrat diskutirali na zasedanju delegatov. Prosim.

Zora Tomič: Izvršni svet je predlagal skrajšani postopek, ker mora biti do 30. novembra sprejet ustrezen odlok.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Ne vem. S skrajšanim postopkom in temi roki ne bomo nikdar prišli do stališč, ki bi nas zadovoljevala; v praksi imaš potem iste probleme, s katerimi se sedaj srečuješ v razpravi.

Zaključujem to točko dnevnega reda in prehajamo na 3. točko dnevnega reda, na predlog programa dela zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije za obdobje do julija 1971.

Delovni osnutek programa dela zasedanj smo poslali občinskim skupščinam 19. septembra. Pozneje, na naslednjem zasedanju delegatov je bila izvoljena delovna skupina za pripravo predloga programa dela. Skupina je pripravila predlog, ki ga danes obravnavamo. Poslali smo ga dne 19. oktobra.

K obravnavi te točke smo povabili poleg članov predsedstva naše skupščine še predstavnike izvršnega sveta, republiškega sekretarja za finance tovariša Rika Jermana, republiškega sekretarja za prosveto in kulturo tovariša Slavka Bohanca ter predsednico odbora republiškega zbora za urbanizem, stanovanjsko in komunalno gospodarstvo tovarišico Lojzko Stropnik.

Uvodno obrazložitev k predlogu programa dela bo dal tovariš Sergej Vošnjak, predsednik skupine delegatov, ki je pripravila predlog programa. Besedo ima tovariš Vošnjak.

Sergej Vošnjak: Spoštovani tovariš predsednik, spoštovani delegati! Delovna skupina delegatov občin, izbrana na zadnjem zasedanju, je ugotovila, da delovni osnutek programa pomeni ustrezno podlago za programiranje dela zasedanja delegatov občin, prav tako pa pomeni ustrezno napotilo občinskim skupščinam pri programiranju njihovega dela. Komisija je menila, da bo celoten program zaradi njegove obsežnosti težko izpolniti v predvidenem roku. Zato bi bilo koristno, da se postavijo v ospredje predvsem tista vprašanja, ki najbolj nujno zahtevajo, da se jih uredi. Komisija je predloženi prvotni delovni osnutek dopolnila z naslednjim: da se v program vstavi zakon o družbenem načrtovanju, informacijo o kadrovskih problemih na področju šolstva, kulture in znanosti, da se izvede analiza mreže srednjih šol in o njej razpravlja, da se razpravlja o integraciji družbenega dela in izobraževanja, o posebnih izobraževalnih skupnostih, o problemu nadarjenih učencev in možnosti njihovega nadaljnjega izobraževanja, o zakonu o vzgojno-varstveni dejavnosti in o zakonu o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva. Predlagala pa je, da se iz prvotnega delovnega osnutka črta problem zdravstvenega varstva kmetov borcev NOB, ker je sam predlagatelj smatral, da so ta vprašanja izčrpno in zadovoljivo urejena v zakonu o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva. Te stvari so bile že vnesene v program, ki ste ga dobili sredi preteklega meseca.

Poleg teh sprememb je skupina menila predlagati delegatom, da ob obravnavi predloga programa razmislijo o potrebi in proučijo možnost, da se v



program dela zasedanja vključijo še naslednja vprašanja oziroma bolj poudarijo naslednji vidiki posameznih obravnavanih vprašanj:

Problem posodobljenja sistema izobraževanja in učnih programov v naših šolah. Poleg vprašanj v zvezi s šolskimi prostori in gradnjo dijaških domov za osnovne in srednje šole bi kazalo proučiti tudi opremljenost šol z učili in tehnično opremljenost šol nasploh ter predvideti ustrezne ukrepe v tej smeri. Razmisliti bi kazalo o možnosti, da se nameni določen odstotek od investicijskih sredstev pri gradnji novih sosesk za zgraditev osnovnih šol in vzgojno-varstvenih zavodov v teh soseskah. Lahko bi bil to 1 0/0 od investicijskih sredstev. V zvezi z izobraževanjem odraslih bi kazalo proučiti, če velja ustavno določilo o brezplačnosti osnovnega šolanja tudi za starejše zaposlene občane. Poleg ukrepov in aktov, ki se predvidevajo na področju stanovanjskega gospodarstva, bi kazalo tudi glede komunalnega gospodarstva in položaja delovnih organizacij na tem področju čimprej priti do ukrepov, ki so predvideni v sklepih in priporočilih o razvoju komunalnega gospodarstva, sprejetih letos spomladi. V okviru financiranja družbeno-političnih skupnosti bi kazalo posebej proučiti tudi vprašanja v zvezi s financiranjem narodne obrambe v občinah in poiskati rešitev zanje, morda v okviru zakona o splošnem ljudskem odporu, ki je v pripravi.

Delovna skupina je bila mnenja, da bi bilo potrebno dnevne rede zasedanj delegatov občin pripravljati tako, da bi posamezna zasedanja predstavljala vsebinsko celoto. Le tako bi na posameznih zasedanjih lahko sodelovali delegati, ki obravnavano materijo najbolj poznajo. Dosedanja vsebinska raznolikost ne vodi k res vsestranski kvalitetni obravnavi raznih problemov, ker pač od enega delegata ni mogoče niti zahtevati niti pričakovati vsestranske vsevednosti. Praksa dveh ali več delegatov na enem zasedanju pa je dokaj redka.

V delovni skupini je pri dopolnitvi osnutka programa prevladovalo področje vzgoje in izobraževanja. Mislim, da skupina ni prišla do tako poudarjene vzgojno-izobraževalne tematike le zato, ker je bila izbrana na zboru, ki je razpravljal o kulturnih skupnostih, amapak zaradi akutnosti problema samega. Po mnenju skupine je stanje vzgoje in izobraževanja tako pereče, da zahteva takojšnjo, vendar temeljito in strokovno kvalitetno urejanje zadev. Skupina je menila, da je že pri sestavljanju oziroma sprejemanju programa skupščinskega dela potrebno opozoriti na nekatere vsebinske probleme našega vzgojno-izobraževalnega procesa predvsem zato, da teh perečih problemov ne bi urejali preveč formalistično. Zato dovolite, da opozorim na nekatere najvažnejše vsebinske probleme, ki predstavljajo temelj iskanj pri urejanju tega področja. Z reformo osnovne šole smo podaljšali obvezno šolanje in dopolnilno natrpali učne programe. Sistem izobraževanja pa je ostal v bistvu tak, kot je bil pred reformo ali pa pred 50 leti. Sedanji sistem bi rad naredil iz otrok computerje, namesto da bi jih usposobil za upravljalce in programatorje computerjev. Morda izgleda smešno, vendar je dejstvo, da se celo obrambno usposabljanje mladine ocenjuje le pred tablo od enke do petice. Zaradi takšnega sistema vzgojno-izobraževalnega dela imamo v šolah ogromen osip, z njim pa zmanjšane možnosti, da bi v bližnji prihodnosti izboljšali kvalifikacijsko strukturo v gospodarstvu in drugih dejavnostih. Naš vzgojno-izobraževalni sistem onemogoča hitrejšo in obsežnejšo usposabljanje bolj razvitih in nadarjenih otrok, nasprotno, duši njihov razvoj. Istočasno pa iz tega poprečja izhajajoči programi onemogočajo manj sposobnim, da bi lahko končali osnovno šolo; s sodobnejšim sistemom bi pri premnogih učencih lahko razvili težnjo po osvajanju znanja



v smereh, v katere so bolj nagnjeni. Sedanji togi sistem nekakšne enakosti in poprečja onemogoča intelektualno selekcijo, pač pa razvija socialno deferenčiacijo, ker omogoča študij premožnejšim, otrokom revnejših družin pa ga otežuje.

V naši neposredni okolici, kamor koli po Evropi se pač ozremo, so sistemi izobraževanja mnogo bolj sodobni in omogočajo enake pogoje za socialno različne sloje. Mnogi naši strokovnjaki poznajo te sisteme, vendar doslej še ni čutiti naprednega vpliva teh sistemov na stanje pri nas. Če hočemo iti v korak z ekonomskim razvojem Evrope, moramo predvsem iti v korak tudi z njihovimi dosežki na izobraževalnem področju. Naš sedanji sistem vzgoje in izobraževanja dejansko otežuje vključevanje mladine v samoupravni vzgojno-izobraževalni proces. Mehanično prenašanje samoupravnih oblik iz proizvodnje v po bistvu nedemokratsen verbalističen izobraževalni sistem ne more prinesiti kaj prida koristnega in bolj verjetno je, da bo ustvarjal le zmedo. Zato tudi težnja, nujna težnja po vnašanju samoupravljanja mladine v vzgojno-izobraževalni proces zahteva sodobnejši vzgojno-izobraževalni sistem.

Poleg samega zastarelega vzgojno-izobraževalnega sistema postaja vse bolj pereč problem usposabljanja pedagoških kadrov. Če bomo hoteli zakon, ki določa potrebno kvalifikacijo za učitelje, leta 1972 res uveljaviti, bo takrat marsikatera šola ostala brez učiteljev. Pa tudi sicer ni rožnatih izgledov, kar zadeva pedagoški kader. Že danes občutno primanjkuje učiteljev za nekatere predmete. Nov sistem vzgoje pedagoških kadrov, ki je ukinil učiteljišča, nam daje iz leta v leto manj učiteljev za razredni pouk. Prav bi bilo, da bi še enkrat temeljito proučili sistem izobraževanja pedagoških kadrov. Nekatere druge jugoslovanske republike so to že storile. Vsako leto je tudi večje pomanjkanje učiteljev matematike in fizike, kar bo nujno pripeljalo do katastrofalnega padca znanja pri teh predmetih, ki sta za sodobno delo in življenje še kako potrebna. Ugotoviti bi morali, kdo bo in kdo je že odgovoren za takšno situacijo. Enkrat bi pač morali spregovoriti in odgovoriti na vprašanje, ali opravičujejo svoj obstoj tiste fakultete, ki niso sposobne usposobiti niti minimalnega števila potrebnih kadrov, ki jih za naše delovanje in obstoj nujno potrebujemo.

Skupina je tudi menila, da bi morali proučiti problem opremljenosti šol in zagotoviti možnosti nabave predpisanih učil. Revščino naših učil smo lahko zelo dobro opazili na nedavni razstavi v Moderni galeriji, ko so pokazali, kaj dejansko imamo sploh na razpolago, če pa bi ocenjevali, kako so šole dejansko opremljene, bi prišli do še mnogo bolj žalostne slike.

Tudi učbeniki so problem, ki zahteva širšo obravnavo. Predvsem moramo razčistiti, kaj hočemo z njimi: ali dati otrokom pripomočke, da bodo najlažje in najbolje obvladali neko snov, pa čeprav jih tudi prevajamo, ali pa pod geslom nacionalne tvornosti zagotavljati honorar vsem tistim, ki se odločijo, da bodo učbenike sestavljali. Učbeniki res ne morejo biti stvar posameznikov ali posameznih skupin.

Poseben problem je vzgojno-varstvena dejavnost, ki je pri nas uveljavljena bolj v programih in željah kot pa v praksi. Po podatkih skupine zavoda za šolstvo, ki je ta problem proučevala v Franciji, je tam v varstvenih ustanovah 65 % otrok. Kakšno je stanje pri nas v posameznih občinah, sami najbolje vemo. V varstvo vključujejo v Franciji predvsem otroke iz delavskih in kmečkih vrst, ker želijo s tem zmanjšati razlike v možnostih za pridobivanje znanja otrok iz socialno različnih slojev. Pri nas pa je vzgojno-varstvena dejavnost še vedno



prevelik pastorek in je prepuščena bolj posameznim navdušencem kot pa načrtni in obvezni skrbi družbe kot celote.

Nadalje je skupina menila, da je nujno treba nekaj ukreniti za intenzivnejše urejanje dijaških domov v vseh izobraževalnih centrih v Sloveniji. Posebno pereče je stanje domov za gimnazijce, to je za tisto mladino, ki se je odločila za študij na visokih šolah. Dijaški domovi lahko tudi zmanjšajo razlike, ki nastopajo glede možnosti študija v centrih in v oddaljenih krajih, razlike med razvitimi in zaostalimi. Ureditev teh domov bi lahko občutno vplivala na spremembo socialne strukture na univerzi. Temeljni socialne strukture na univerzi se začno oblikovati že v osemletki, najmočneje pa ob prehodu iz osemletke v srednjo šolo. Za ureditev dijaških domov bi bilo potrebno bolj poudariti vlogo in odgovornost izobraževalnih središč, to je tistih mest, ki imajo tovrstne šole in izoblikovati tudi stimulatívno vlogo in odgovornost republike na tem področju.

To je le nekaj najbistvenejših vsebinskih vprašanj, ki bi jih morali pri urejanju našega vzgojno-izobraževalnega sistema resno obravnavati.

Skupina je vsebinsko obravnavala tudi druge predloge, ki so bili vstavljeni v program, vendar je njih usmeritev mnogo bolj razčiščena. Skupina od posameznih občin ni prejela nobenega pismenega predloga za dopolnitev ali spremembo programa in zato predlagam, da ga po današnji eventualni dopolnitvi sprejmemo. Hvala lepa!

Predsedujoči *Sergej Kraigher*: Hvala! Opiram razpravo delegatov občin k tej točki dnevnega reda. Ker gre za predlog programa, ga je treba pred sprejemanjem dokončno izoblikovati. Delegate prosim, da čimbolj konkretno oblikujejo svoje predloge za spremembo ali dopolnitev predlaganega programa dela, da bi lahko kasneje glasovali o konkretnih spremembah. To seveda ne izključuje tudi načelne ali širše razprave o programu. Tovariš Gobec, prosim.

*Vinko Gobec*: Tovariši, mislim, da je program precej obsežen; če ga bomo izvedli v tem času, bomo lahko zelo zadovoljni. Imam pa dve pripombi:

1. Na osmi strani govorimo o financiranju družbeno-politične skupnosti, na deseti pa o javnih bilancah. Ti dve temi bi bilo treba združiti in sicer prvo trimesečje 1971 ter zadnje četrletje letošnjega leta v zadnje četrletje tega leta.

2. Na 11. strani programa govorimo o garancijah, in problemih okrog garancij. Treba bi bilo dodati, naj bi zbor delegatov in republiška skupščina obravnavala vprašanje, kaj je z odpravljenimi družbenimi investicijskimi fondji, od občin do krajev in republike, kje so ta sredstva in kako bi ta sredstva na samoupravni način tisti, ki so jih ustvarjali, usmerili v prihodnje obdobje.

Predsedujoči *Sergej Kraigher*: Prosim, če ponoviš zadnje izvajanje, ker si bil preveč hiter, da bi ti lahko sledil.

*Vinko Gobec*: Na 11. strani govorimo o garancijah, ki so jih dajale skupščine. V razpravo bi bilo treba vključiti tudi razpravljanje o odpravljenih družbeno-investicijskih fondih, kje so sredstva in kako se obračajo.

Predsedujoči *Sergej Kraigher*: Torej problematika kritja poroštev, ki jih dajejo družbeno-politične skupnosti, s poročilom o sredstvih državnega

kapitala v SR Sloveniji, oziroma o sredstvih odpravljenih skladov družbeno-političnih skupnosti.

Naprej prosim! Še kakšen predlog? (Ne.) Zaključujem razpravo. Imamo samo predlog tovariša Gobca, da se prva in četrta točka združita v eno, to se pravi financiranje družbeno-političnih skupnosti in predlog bilance sredstev javnega financiranja za leto 1971 in da se obe obravnavata v četrtem trimesečju 1970. leta oziroma da bi tudi financiranje družbeno-političnih skupnosti obravnavali ne v prvem trimesečju 1971, ampak v zadnjem trimesečju tega leta. Ali je to mogoče tovarišica Deklevova?

Dragica Dekleva (iz klopi): To je odvisno od odločitve glede dopolnjevanja. Tako ali tako je bilo predvideno, da se bo to obravnavalo v vseh spremljajočih predpisih, ki bodo veljali v letu 1971.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Ni mi povsem jasno. Tovariša Gobca sem razumel, da mu ni jasno, kako je mogoče predlog bilance sredstev javnega financiranja za leto 1971 obravnavati ločeno od financiranja družbeno-političnih skupnosti, posebno še, če se tukaj misli predvsem na dopolnilna sredstva.

Dragica Dekleva (iz klopi): Če je mišljeno financiranje družbeno-političnih skupnosti, kot sistem, potem se bo to obravnavalo v prvem četrtletju 1971, gre za revizijo s področja financiranja družbeno-političnih skupnosti, ki pa še ni preneseno v pristojnost republike, ampak je v pristojnosti zveznih organov.

Predsedujoči Sergej Kraigher: To pomeni, da vendar mislite, da bi bilo boljše, da to ostane ločeno.

Dragica Dekleva (iz klopi): Če je predlog tovariša Gobca systemskega značaja, potem vsekakor to ne bo mogoče letos.

Predsedujoči Sergej Kraigher: V obrazložitvi piše: »Na osnovi zakona o bilancah javnega financiranja družbeno-političnih skupnosti SR Slovenije bo predložena bilanca sredstev javnega financiranja za leto 1971 kot dogovor o zajemanju in razdelitvi sredstev v naslednjem letu. Na podlagi široke vsestransko in družbenoekonomsko utemeljene razprave ta bilanca predstavlja izhodišče vseh družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti za oblikovanje lastne politike v naslednjem letu.« To ni vprašanje sistema, ampak vprašanje tekoče politike.

Dobro, da poskušamo najti ustrezne rešitve, saj so to orientacijske stvari. Nisem pa prepričan, da bodo te bilance dejansko gotove, posebno pa, da bodo temeljito proučene, ker bodo spet izzvale velika navzkrižja raznih interesov, ki so v teh bilancah zapopadena.

Z delom zveznega izvršnega sveta nisem na tekočem, vem pa, da so po zadnjih sklepih izvršnega sveta predlogi za stabilizacijo gospodarstva in proti izvorom inflacije pred vsako skupščino, tudi pred republiško in pred občinske skupščine, postavili ravno tak program ukrepov, ki jih bo treba podvzeti zato, da se izvori inflacije na vsaki točki, koder se pojavljajo, omeje in zajeze ter na koncu tudi odpravijo. Tako nisem prepričan, da bomo o 1. točki sposobni razpravljati že v zadnjem kvartalu leta 1970. To se nanaša tudi na samoupravne interesne



skupnosti, na diskusije med občinskimi skupščinami, med republiško skupščino, delovnimi organizacijami in skupnostmi ter skupščinami teh interesnih skupnosti. Mislim, da naj program ostane tak kot je, če pa bo sam proces dela to dopuščal, naj bi ti dve točki po možnosti obravnavali skupaj.

Ostane še vprašanje glede na stran 11, da se doda poročilo o sredstvih bivših družbenih investicijskih skladov. Mislim, da se predlagatelj s tem strinja. Tovariš Vošnjak, v imenu predlagatelja se moraš izjaviti o teh dopolnitvah. (Se strinja.)

Ker drugih amandmajev ni, dajem na glasovanje predlog v celoti. Kdor je za, naj, prosim dvigne roko. (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je program dela zasedanj delegatov za obdobje do julija 1971 sprejet.

Program dela bomo poslali vsem občinskim skupščinam, skupščini mesta Ljubljane in bomo z njim seznanili tudi vse poslance Skupščine SR Slovenije.

Zaključujem 8. zasedanje delegatov občin in se vsem zahvaljujem za sodelovanje.

(Zasedanje je bilo končano ob 16.15.)

## PRILOGE

Poročila odborov in komisij, ki k temeljnemu aktu ne predlagajo sprememb ali dopolnitev in ki v svoji obrazložitvi ne navajajo vsebinsko novih argumentov, so v prilogah označene samo z navedbo odbora ali komisije, ki je poročilo pripravil, ter z datumom in opravilno številko poročila

### PISMENA VPRAŠANJA POSLANCEV

Magda Kočar,  
poslanka republiškega zbora

Po zakonu o zavarovanju in zavarovalnih organizacijah se morajo dolgovi prejšnjega zavarovalnega sistema prenesti na vse zavarovalnice, ki nadaljujejo z delom. Po zahtevi združenja zavarovalnic pa bi se morali porazdeliti tudi presežki med vse zavarovalnice, ki plačujejo skupne dolgove. Ker to še ni izvedeno, prosim izvršni svet za odgovor na naslednja vprašanja:

— Zakaj še ni izvedena razdelitev premoženja bivše Jugoslovanske zavarovalne skupnosti, s katerim sedaj razpolaga zavarovalnica »Jugoslavija« in zakaj je postopek pred ustavnim sodiščem tako dolgotrajen?

— Ali so poznani razlogi, zakaj je predsednik ustavnega sodišča napotil v sporu zastopane stranke, naj se pobotajo in pri tem odstopil od običajne prakse, da bi razglasil ustavnost ali neustavnost zakona o zavarovanju in zavarovalnih organizacijah?

Milo Vižintin,  
poslanec republiškega zbora

V imenu volivcev na Primorskem vprašujem naslednje:

V nedeljo 20. septembra 1970 je bil v Novi Gorici državni pogreb pokojnega Franceta Bevka, svetovno znanega književnika in politika. Spreveda se je udeležilo nad 20 000 občanov iz raznih krajev Slovenije zlasti s Primorske.

Snemalci RTV Ljubljana so pogrebne svečanosti snemali. Beograjska televizija v nedeljo v večerni oddaji ni prikazala niti enega posnetka, niti ni objavila nobene vesti o pogrebu v Novi Gorici. Tudi slovenska televizija v ponedeljek pri Obzorniku in tudi v nadaljnjem programu ni objavila ničesar o pogrebni svečanosti.

Prosim republiški sekretariat za prosveto in kulturo, da mi odgovori, zakaj tak televizijski molk o pogrebnih svečanostih po pokojnem pisatelju Francetu Bevku v Novi Gorici.



Ivan Kreft,  
poslanec republiškega zbora

### Prvo vprašanje

Vljudno vas prosim, da posredujete izvršnemu svetu SR Slovenije naslednje poslansko vprašanje.

V prepričanju, da je izvršni svet SR Slovenije oziroma republiški sekretariat za finance upošteval sugestije skupščinskih organov glede prerazdelitve sredstev zveznega dela prometnega davka na gorivo, vljudno vprašujem:

Kakšne so perspektive, da bi republike že v letu 1971 razpolagale z večjimi sredstvi za hitrejšo modernizacijo cest in koliko sredstev bo v ta namen na razpolago v Sloveniji?

Prerazdelitev zahteva dejstvo, da prihaja prek Slovenije 96 % vseh motoriziranih turistov. V letošnjem letu so že znani primeri, da tuji turisti, ki so že bili v Sloveniji, zaradi slabih cest niso letovali v Jugoslaviji, temveč so se vrnili čez mejo v sosednjo Italijo oziroma Avstrijo.

### Drugo vprašanje

Prosim, posredujte sekretariatu za urbanizem naslednje poslansko vprašanje:

Že nekaj let vlaga naša skupnost precejšnja sredstva v izgradnjo nasipov ob Muri. Ob zadnjih povodnjih v Pomurju se je izkazala upravičenost teh družbenih naložb. Pričakujemo, da bo v prihodnjem petletnem obdobju zaključeno delo na izgradnji nasipov ob Muri in bo tako rešen stoletni problem teh krajev.

Ko smo uredili problem poplavljanja ob Muri, ostaja odprto vprašanje kvalitete vode reke Mure. Izgradnja industrije na avstrijskem Štajerskem se neposredno odraža na kvaliteti vode v Muri, ki je iz leta v leto slabša.

Vprašujem:

- kakšno je dejansko poslabšanje kvalitete vode v reki Muri;
- ali ima Jugoslavija kakšen dogovor o kvaliteti vode v tej reki;
- kaj je Jugoslavija doslej podvzela, oziroma kaj so podvzeli naši republiški organi, da se ta problem uredi;
- kako se namerava postopati v bodoče:
  - da se prepreči slabšanje sedanjega stanja;
  - da se doseže izboljšanje kvalitete vode v reki Muri.

Prosim republiški sekretariat za urbanizem, da mi odgovori že na prihodnji seji.

Rado Pušenjak,  
poslanec republiškega zbora

Ob priliki izgradnje melioracijskega sistema v Pesniški dolini je »Agrokombinat« Maribor v letih 1964–1968 zgradil s soinvestorji pet akumulacijskih jezer na površini 250 ha. Večina teh zemljišč je bila že poprej v upravi »Agrokombinata«, dočim je ostanek zemljišč odkupil konzorcij investitorjev sistema, med katerimi je tudi »Agrokombinat«.

Anuitete iz naslova investicij za izgradnjo akumulacijskih jezer odplačuje izključno »Agrokombinat«.

Jezerca na področju Pesnice izkorišča »Agrokombinat« Maribor za vzrejo rib ter dosega letno proizvodnjo okoli 1000 kg na ha.

Področna ribiška družina si lasti pravico izkoriščanja teh ribnikov, pri čemer se sklicuje na republiški zakon o sladkovodnem ribištvu.

Povsem nerazumljivo je, da je vrhovno sodišče SR Slovenije v Ljubljani s svojo sodbo z dne 13. 3. 1970 U I 205/69-11 ugodilo zahtevku ribiške družine Pesnica.

Znano je, da vzredi imenovana družina na ha ribnikov le okrog 100 kg rib letno.

»Agrokombinat« Maribor je vložil v specialne ribiške objekte v Pesnici poleg izgradnje glavnih objektov akumulacije še 60 milijonov starih din.

Ne morem se strinjati s tem, da bi ribiške družine razlaščale gospodarske organizacije, ki izkoriščajo vodne površine družbeno koristneje.

Po programu vodno-gospodarskih del bi naj zgradili v naslednjih letih na področju vodne skupnosti Maribor (Ščavniška dolina, Polskavsko področje, Pohorje itd.) še 2500 ha jezer. Logično je, da ne bo prišlo niti do naprave jezer, kolikor ostane v veljavi sodba vrhovnega sodišča.

Določbe zakona o sladkovodnem ribištvu se ne bi smele uporabljati glede vodno-gospodarskih objektov, ki so jih oziroma jih še bodo zgradile gospodarske organizacije z dovoljenjem pristojnih organov.

Naprošam izvršni svet, da mi odgovori na poslansko vprašanje, kaj name-rava ukreniti, da bo »Agrokombinat« Maribor lahko izkoriščal ribnike, ki so na njegovi zemlji in za katere plačuje anuitete in da bodo lahko nemoteno pristopili k izgradnji ribiških jezer tudi drugi investitorji.

M i h a P r o s e n ,  
poslanec republiškega zbora

V letošnjem letu je bila v socialno-zdravstvenem zboru naše skupščine dana pobuda za ustanovitev republiškega sklada za boj proti alkoholizmu.

Prav tako je skupščina občine Laško posredovala predlog poslanca socialno-zdravstvenega zbora dr. Sama Pečarja vsem občinskim skupščinam v SR Sloveniji. Večina občin je pobudo ocenila za pozitivno.

Prosim, da posredujete, da bi odgovorni predstavnik izvršnega sveta SR Slovenije na prvi seji našega zbora odgovoril na naslednja vprašanja:

1. Ali je že pripravljen kompleksni akcijski program boja proti alkoholizmu?
2. Ali ta program predvideva ustanovitev posebnega sklada, iz katerega bi se financirale programirane akcije?
3. Ali ne bi spričo akutnosti in škodljivosti alkoholizma kazalo ponovno razmisliti o uzakonitvi prisilnega zdravljenja alkoholikov?
4. Ali bo — spričo pomembnosti alkoholizma in ukrepov, ki bi naj prav gotovo segali prav na vsa področja življenja naše družbe — o programu razpravljal tudi naš zbor.



Peter Finžgar,  
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

### Prvo vprašanje

Znano je, da kljub prizadevanjem za reševanje šolske problematike ostaja vprašanje dualizma v naših šolah še vedno odprto. Sam delam na poklicni šoli in mi je zato problem dvojnosti še toliko bližji.

Čestokrat poudarjamo kvalitetne razlike med uspehi poklicnih, tehniških šol in gimnazij. Osebnostno menim, da tu ne gre v pretežni večini (mislim na boljše učne, predvsem pa vzgojne rezultate) za boljšo opremljenost in kvalitetnejši učni kader na gimnazijah.

Razlike v kvaliteti niso niti posledica boljših absolventov osnovnih šol, ki se vpišejo na gimnazije, marveč in predvsem v strukturi socialnega porekla učencev poklicnih šol in tehničnih šol na eni in dijakov gimnazije na drugi strani.

Vpis na gimnazijo je učencem iz socialno šibkejših družin praktično zaprt, saj je najaktualnejši motiv teh otrok in njihovih staršev čim hitrejša pridobitev poklica. Tega pa gimnazija ne daje.

Zato je struktura socialnega porekla dijakov gimnazij znana. Starši gimnazijcev so ljudje, večinoma intelektualci, ki so zainteresirani za dober učni uspeh svojih otrok, se zato zanje zanimajo, jim oskrbe inštruktorje itd. Tega za poklicne šole ne moremo trditi.

Drugi primer izrazite neurejenosti je tale. Učenec uspešno opravi poklicno šolo in bi zaradi svoje nadarjenosti (in dane priložnosti) rad nadaljeval šolanje na eni od tehniških srednjih šol. Tak učenec (po navadi so to najboljše) mora kljub temu, da je tudi praktično usposobljen na tehniški šoli, začeti s 1. letnikom šolanja in sedi — tri leta starejši — v isti klopi z globogradim absolventom osnovne šole.

Vprašujem:

1. Ali se v naši republici o omenjenih problemih kaj razmišlja? Ali se pripravlja kakršenkoli ukrep, ki bi nadarjenim učencem iz revnejših slojev omogočil vpis na gimnazije in s tem doseči visoko izobrazbo?

2. Ali ne bi predmetnika in programe tehniških in poklicnih šol tako poenotili, da bi bil prehod po končani poklicni šoli v četrti ali vsaj v tretji letnik tehniške šole nekaj normalnega? Prepričan sem namreč, da bi bili take vrste tehniki, zaradi osvojenih praktičnih znanj, izredno uporabni in življenjski.

### Drugo vprašanje

Ob pripravah na ustanovitev kulturne skupnosti smo mimo drugih razmišljanj večkrat zaskrbljeni razpravljali o stanju in statusu naših kulturnih domov.

Od 22 naših prosvetnih društev sta samo dva z lastnimi domovi. Vsi ostali gostujejo v domovih TVD »Partizan«, združnih in gasilskih domovih, šolah itd. Znano je, da ob tem ni čistih lastniških odnosov. Ponavadi so vse omenjene domove in šole gradili vsi občani določenega kraja, danes pa je lastnik tisti, ki je nanj obesil svojo tablo.

Društva morajo plačevati lastnikom visoke najemnine (ob nizkih dotacijah), čeprav je kulturna dejavnost etično nekaj nujnega za posamezne kraje. Često-krat ti domovi služijo tudi za najrazličnejša skladišča, delavnice, bifeje itd., ker je pač najemnina za tako »dejavnost« višja.

Vprašujem:

Ali bomo kdaj sistematično začeli reševati problematiko razpadajočih domov (da bi začeli namenjati sredstva za investicijsko vzdrževanje), ali bomo sposobni urediti status lastniških odnosov kulturnih in drugih domov (na kakšni ravni) in ali niso razprave in priprave ob formiranju kulturnih skupnosti izredna priložnost, da reševanje tega problema uredimo?

Jože Melanšek,  
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

Že dalj časa se poglobljam v problematiko podružničnih šol, predvsem v problematiko stopnje osnovnih privajenosti in sposobnosti, ki jih prinese v šolo šolski novinec na šolskem območju podružnične šole. Ko sem prebral članek Ivana Rutarja v 14. št. Prosvetnega delavca pod naslovom »Mini« varstveni oddelki na podružničnih šolah, sem dobil spodbudo, da sprožim širši problem tudi v prosvetno-kulturnem zboru Skupščine SR Slovenije s poslanskim vprašanjem:

1. Ali je možno, da bi v okviru sedanje zakonodaje pričeli z ustanavljanjem pripravljalnih oddelkov — s celoletnimi malimi šolami za šolske novince?

2. Če to ni možno, ali bi lahko republiški sekretariat za prosveto in kulturo pripravil materiale za uvajanje varstvenih oddelkov na podružničnih šolah, oziroma povsod tam, kjer ni vzgojno varstvenih ustanov?

Vprašanje postavljam zato, ker so otroci šolskih okolišev podružničnih šol že tako prizadeti zaradi geografskih, socioloških, kulturnih in drugih vzrokov, ker pridejo z dosti manj izkušenj, dosti ožjim obzorjem v prvi razred, kot pa njihovi sovrstniki iz mest oziroma varstvenih ustanov. Zato je razkorak tega otroka ob vpisu v 1. razred dosti večji, še večji pa iz leta v leto, dokler se v 5. razredu ne pokaže velika vrzel, ki jo tudi individualizacija pouka na podružničnih šolah, manjše število otrok in podobno ne more nadomestiti. Vsekakor je to tudi edèn izmed bistvenih elementov, ki povzročajo osip, dajejo manjše možnosti za šolanje otrok z manj razvitih območij, ki jih imamo še tudi v Sloveniji dovolj.

Emil Rojc,  
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

Po ukinitvi učiteljišč se je znatno zmanjšal pritok novih učnih moči za razredni pouk. Tega problema zaenkrat še ne občutijo tako v mestnih središčih, je pa danes že močno prisoten v vrsti vaških in podružničnih šol. Zanima me, koliko učnih mest v teh šolah v šolskem letu 1970/71 ne bo normalno zasedenih in kako nameravajo pristojni organi v prihodnjih letih reševati ta problem.

Nadalje me zanima, ali že obstajajo republiški ali vsaj regionalni izračuni srednjeročnih in dolgoročnih potreb po razrednem in predmetnem učiteljskem kadru, ki so osnova pravočasnemu planiranju vpisa novih generacij in razširitve mreže šol za učiteljski poklic? Če teh izračunov nimamo, se postavlja vprašanje,



kako bo mogoče sproti zapolnjevati vrzeli, ki bodo nujne, saj sedanje vsakoletno število diplomantov pedagoških akademij zadošča komaj za perspektivne potrebe ene regije. S tem v zvezi postavljam v presojo tudi predlog, ali ne bi kazalo razmisliti o formiranju pedagoških akademij za razredni pouk v večini mest s pedagoško tradicijo v posameznih regijah, kjer so bila nekoč učiteljišča, kot kadrovskih šol v pravem smislu, ki bi oblikovale učiteljski kader z vsemi tistimi pedagoškimi in političnimi obeležji, ki so jih imela nekdanja učiteljišča, a s splošnim znanjem na višji stopnji.

Če je ta korak v cilju zagotovitve trajno zadostnega priliva učiteljskih kadrov nujen že jutri ali šele pojutrišnjem, bodo odgovorile številke, po katerih vprašujem v začetku mojega poslanskega vprašanja. Bilo tako ali drugače, otroci v naših odročnih vaških šolah pričakujejo učitelje že, ko mine avgust in ne šele potem, ko je objavljen ponovni razpis. In teh letos ni bilo malo.

Lojzka Gostenčnik - Žmavc,  
poslanka prosvetno-kulturnega zbora

Postavljam naslednja poslanska vprašanja:

1. Kako vpliva sprememba zakonodaje, ki smo jo sprejeli pred dobrim letom dni, na nižanje osipa — kako vplivajo na osip popravni izpiti in priprave otrok na popravne izpite, ki naj bi se vršila pod vodstvom učiteljev?

2. Ali zavod za šolstvo SR Slovenije sistematično spremlja to problematiko v obliki strokovnih analiz dopolnilnega pouka in popravnih izpitov in če so te analize na voljo?

Če so, prosim, da jih skupaj z odgovorom na poslansko vprašanje dobimo na vpogled.

3. Brali smo namreč v časopisju, da se osip ne manjša; ali je to res?

To vprašanje postavljam zato, ker je bilo v časopisu objavljenih vrsta posegov za tako imenovano nižanje osipa, ta zakonski ukrep pa sploh ni bil omejen kot faktor, ki naj bi kakorkoli vplival na osip.

Zanima me, zakaj sprememba zakonodaje, če je, ne ovrednotimo?

Vladimir Mušič,  
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

Skupščina SR Slovenije je letos sprejela zakon o raziskovalni dejavnosti, ki brez dvoma pomeni velik napredek v usmerjanju in organizaciji znanosti, nje-nega položaja v družbi in njene samoupravne ureditve. Zakon predvideva ustanovitev skupnosti raziskovalcev in vrsto drugih pomembnih novosti.

Delim vtis mnogih delavcev na tem področju, da priprave novih oblik dela in prehodnih ukrepov, ki jih reorganizacija take vrste zahteva, potekajo počasi in z majhno publiciteto oziroma pomanjkljivo informiranostjo delavcev in delovnih organizacij s področja znanstveno raziskovalnih dejavnosti.

Dovolite mi, da vprašam:

1. Kako potekajo priprave za realizacijo zasnov, podanih z novim zakonom?

2. Kako se usklajujejo organizacijske priprave za skupnost s predvideno reorganizacijo financiranja znanstvenega dela (tj. eventualno decentralizacijo zveznega sklada in podobnimi ukrepi oziroma predlogi)?

Končno smatram, da je naša dolžnost, da pozorno spremljamo uresničevanje zakona, pa tudi vse tiste organizacijske ukrepe, ki to uresničevanje omogočajo.

Dr. Irena Ivančič,  
poslanka socialno-zdravstvenega zbora

Prosim, da posredujete naslednje vprašanje odgovorni republiški službi in mi nanj pismeno odgovorite.

Ali je predviden in kdaj bo izšel predpis o oprostitvi carine za uvoz medicinske opreme. Ali je verjetno, da bo medicinska oprema oproščena carine v letošnjem letu ali v naslednjem letu?

Vprašanje postavljam, ker je za oprostitev carine za rentgenski aparat zainteresirana bolnica Trbovlje.

Po sklepu regionalnega zdravstvenega centra Ljubljana se vsa rentgenska služba vrši za območje vseh treh zasavskih občin v splošni bolnici Trbovlje. Bolnica Trbovlje poseduje star rentgenski aparat iz leta 1939, katerega zmogljivost absolutno ne ustreza in služi le še za manj zahtevna slikanja in to še za določen čas. Na podlagi tega je svet bolnice sprejel sklep o nabavi novega rentgenskega aparata iz uvoza in to Televix aparata, ki bi ustrezal dejavnosti rentgenskega oddelka za bolnično in specialistično službo območja Zasavja.

## SKLEPI

**skupne komisije republiškega in gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj »državnega kapitala« skladov in vseh drugih sredstev, s katerimi upravlja SR Slovenija**

### I.

Komisija je razpravljala o problemih v zvezi s proučitvijo vprašanja »državnega kapitala«, skladov in vseh drugih sredstev, s katerimi upravlja SR Slovenija. Osnovna izhodišča za delo komisije so bili sprejeti družbeno-politični sklepi o odpravi vseh oblik državnega kapitala, resolucija o smernicah ekonomske politike in politike zbiranja ter uporabi sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, kakor tudi izhodišča za izdelavo srednjeročnega plana razvoja SFRJ in dolgoročnega plana razvoja SR Slovenije. Komisija je zavzela naslednja stališča in predloge k problemom, nakazanim v gradivu, ki ga je pripravil republiški sekretar za finance.

1. Komisija v načelu sprejme gradivo in pristop k obravnavi problematike o »državnem kapitalu«, skladih in vseh drugih sredstev, s katerimi upravlja SR Slovenija.

Kljub temu, da vsa sredstva ne predstavljajo »državni kapital«, je bila komisija mnenja, da je povsem pravilno dati pregled nad vsemi sredstvi, s katerimi upravlja SR Slovenija.



2. Komisija smatra, da so v gradivu ustrezno in dovolj pregledno opredeljena vsa sredstva, s katerimi razpolaga SR Slovenija ter da je na njegovi osnovi možno izoblikovati družbeno-politično stališče glede bodočega sistema vodenja in upravljanja s temi sredstvi.

## II.

Komisija predlaga Skupščini SR Slovenije, da glede posameznih kategorij sredstev javnega financiranja sprejme naslednje zaključke:

— Ob razpravi o sredstvih tako imenovanega »državnega kapitala« je komisija razmišljala o različnih predlogih glede vključitve anuitet iz omenjenih sredstev kot npr.: v sklad skupnih rezerv gospodarskih organizacij SR Slovenije, vendar se je odločila za naslednji predlog:

Sredstva SR Sloveniji za investicije v gospodarstvu, to so sredstva bivšega RIF in okrajnih DIS, je potrebno dosledno izterjevati in priliv iz teh sredstev vključevati med proračunska sredstva SR Slovenije, v okviru njene bilance. Komisija utemeljuje tak postopek glede na poznano dejstvo, da SR Slovenija prek republiškega proračuna financira že v znatnem obsegu posege v gospodarstvu. Tako se bodo poleg drugih proračunskih sredstev republike tudi likvidna sredstva republike za investicije v gospodarstvu vračala gospodarstvu na način in namene, kot jih bo s posebnimi predpisi določala Skupščina SR Slovenije, v skladu s politiko, načrtano v družbenih planih.

— Sredstva odpravljenega republiškega stanovanjskega sklada naj v bodoče služijo kot posebno ugodna kreditna sredstva za financiranje komunalne infrastrukture ob upoštevanju potreb razvoja manj razvitih predelov Slovenije. Da bi se dosegla takšna namembnost teh sredstev, so potrebna prizadevanja za ustrezno spremembo zveznega zakona o bankah in kreditnih poslih. Komisija pomeni, da bi bilo mogoče doseči takšno ravnanje poslovnih bank tudi s pogodbo med SR Slovenijo in KBH, s katero bi se banka zavezala, da bo v okviru sicer veljavnih načel bančnega poslovanja upoštevala takšno namembnost in kreditne pogoje sredstev bivšega republiškega stanovanjskega sklada, kot jih bodo sprejeli ustrezni organi skupščine.

— Sredstva republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij bodo po namenu, obsegu in načinu upravljanja ter zbiranja, opredeljena s posebnim republiškim zakonom, ki je že v pripravi. V tem zakonu bo potrebno, poleg drugega, precizno opredeliti tudi namembnost in način razpolaganja z doslej zbranimi sredstvi tega sklada, zato komisija ne daje glede teh sredstev posebnih predlogov. Komisija meni, da bi delo na predlogu zakona kazalo pospešiti, saj ga mora Skupščina SR Slovenije sprejeti do konca leta 1970.

— V zvezi s financiranjem izgradnje elektroenergetskih objektov v bodoče, pripravlja posebna strokovna komisija predloge, na osnovi katerih bo sprejela Skupščina SR Slovenije ustrezen zakon na načelih sovlaganja in samoupravljaljskih pravic. Komisija se s takim pristopom strinja, saj bo to lahko pomenilo kvalitetno nov način pristopa k izgradnji elektroenergetskih objektov ob aktivni udeležbi gospodarstva in elektrogospodarstva. Prav tako tak pristop odpravlja pretežno administrativen način zbiranja sredstev za izgradnjo energetskih objektov.

Principialno enako bi morali tudi dosedaj zbrana sredstva spremenit iz obveznih depozitov in posojil v sovlagateljski odnos.

— Sredstva samoupravnih skladov so, po mnenju komisije, povsod tam, kjer z njimi upravljajo samoupravne skupnosti že doslej svojemu namenu ustrezno opredeljena in se v skladu s tem tudi uporabljajo. Razmišljati pa kaže v smeri razširitve samoupravnih odnosov pri odločanju o njihovem usmerjanju v skladu z doseženo stopnjo družbenoekonomskega razvoja.

Komisija predlaga, da je potrebno precizneje namensko opredeliti in določiti oblike upravljanja za:

— sredstva republiškega cestnega sklada v posebnem »zakonu o cestah«, ki je že v obravnavi pristojnih organov Skupščine SR Slovenije, v katerem so že podani nekateri predlogi za bodoči način upravljanja in poslovanja;

— sredstva republiškega sklada, katerih obseg in način upravljanja naj bi precizneje opredelil republiški zakon o vodah, katerega priprava je po mnenju komisije prav tako nujna. Zato naj republiški sekretariat za urbanizem čimprej predloži predlog za izdajo zakona, tako da bi bilo možno uveljaviti nova načela že v prihodnjem letu;

— sredstva republiškega proračuna in proračunskih skladov so glede upravljanja in njihove namembnosti regulirana z vsakoletnimi predpisi Skupščine SR Slovenije, zato glede teh sredstev ni potrebno ničesar spreminjati. Komisija ugotavlja, da bodo s formiranjem republiške kulturne skupnosti in republiške raziskovalne skupnosti odpadli sedaj številni proračunski skladi tako, da bo v bodoče obstajal samo še »Prešernov sklad« kot proračunski sklad. Glede na relativno majhen obseg sredstev, s katerimi upravlja ta sklad, zaradi specifičnih namenov, ki so dovolj precizno izraženi v zakonu o tem skladu, komisija meni, da ni razlogov, ki bi narekovali eventualne spremembe.

Komisija smatra, da je glede sredstev za gospodarske posege, ki se vsakoletno zagotavljajo v republiškem proračunu, potrebno čimprej sprejeti republiški predpis, ki bi podrobneje določal, za katere namene in na kak način bo s svojimi finančnimi sredstvi posegala SR Slovenija v gospodarstvu v cilju zelene smeri družbenega in gospodarskega razvoja SR Slovenije. Osnutek tega predpisa je potrebno čimprej predložiti predstavniškimi organom SR Slovenije.

Komisija meni, da je izločanje dela republiškega prometnega davka na poseben račun republiškega proračuna v bodoče nepotrebno.

Sredstva republiškega prometnega davka se naj v bodoče stekajo v republiški proračun. Tudi s tem bo okrepljena materialna sposobnost republike za posege v gospodarstvu.

3. Komisija ne daje konkretnih predlogov za urejanje odnosov glede sredstev, ki bi jih lahko opredeljevali kot državni kapital, s katerimi upravljajo občinske skupščine, vendar meni, da je prav, da se v skladu s sprejetimi družbeno-političnimi stališči podobno uredijo razmere tudi v občinah glede:

— sredstev bivših občinskih investicijskih skladov in sredstev zbranih na osnovi obresti na poslovni sklad komunalnih in gostinskih delovnih organizacij, ki so sicer vključena v kreditne sklade bank.

— Sredstva bivših občinskih stanovanjskih skladov, sedaj vključena v posebne kreditne sklade poslovnih bank, pa komisija ugotavlja, da je obstoječa ureditev smotrna, da se dosega cilji politike stanovanjske izgradnje še posebno glede stanovanjskega varčevanja, ki so ga poslovne banke v Sloveniji prav po zaslugi vključitve sredstev bivših stanovanjskih skladov zelo uspešno razvile.



— Komisija priporoča, da občinske skupščine ažurirajo evidenco o sredstvih, s katerimi upravljajo in čimprej glede vseh eventualno odprtih problemov zavzamejo svoja stališča.

Ob proučevanju omenjenih vprašanj je komisija ugotovila tudi nekatere druge probleme, ki bi zahtevali širše proučitve, ki so bili že večkrat omenjeni tudi v skupščinskih razpravah, obdelani pa so v gradivu »Sistem razširjene reprodukcije«, ki ga je pripravila posebna skupščinska komisija, o čemer naj se Skupščina SR Slovenije sama odloči.

Komisija namreč ugotavlja, da je že doslej dosežen znaten obseg finančnega angažiranja republike tako glede dolgoročnih obveznosti kot tudi dolgoročnih pravic republike. Tudi tekoče poslovanje republike vedno znova zahteva, da se republika angažira v različnih oblikah pri posegih v gospodarstvu in pri financiranju negospodarskih investicij. Značaj nekaterih finančnih poslov republike je večletni. Proračun republike je tipičen enoletni finančni instrument, ki kaže le tekoče finančne transakcije, ne kaže pa premoženja in obveznosti, ki ga takšno poslovanje tudi povzroča. Zato bi kazalo, da ustrezni organi Skupščine SR Slovenije proučijo celoten način poslovanja z vsemi sredstvi, ki se sedaj opravlja v različnih oblikah (pogodbah) pri KBH Ljubljana ter drugih poslovnih bankah v SR Sloveniji in dajo ustrezne predloge za najbolj primerne rešitve.

## OSNUTEK ZAKONA

### o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji

#### 1. člen

S tem zakonom se določajo manj razvita območja v SR Sloveniji ter ukrepi, s katerimi bo SR Slovenija sodelovala pri pospeševanju gospodarskega in socialnega razvoja teh območij.

#### 2. člen

Za manj razvita območja v SR Sloveniji se štejejo območja tistih občin, ki po obstoječih statističnih podatkih v letu 1970 izpolnjuje vsaj dve od naslednjih treh meril:

- da imajo narodni dohodek nižji od 5000 din na prebivalca;
- da imajo nad 40 % kmečkega prebivalstva;
- da imajo — z upoštevanjem dnevne migracije — manj kot 20 % zaposlenega prebivalstva.

#### 3. člen

Na podlagi meril iz prejšnjega člena ugotovi izvršni svet Skupščine SR Slovenije s svojim odlokom občine, ki obsegajo manj razvita območja v SR Sloveniji.

Ugotovitev manj razvitih območij po prejšnjem odstavku velja za razdobje srednjeročnega plana družbenega razvoja SR Slovenije v letih 1971 do 1975.

#### 4. člen

Skrb za razvoj manj razvitih območij je predvsem naloga prizadetih občin samih, delovnih organizacij in njihovih asociacij ter poslovnih bank na teh

območjih oziroma v ustreznih regionalnih centrih, ki imajo neposreden interes za hitrejši razvoj teh območij. SR Slovenija pa sodeluje pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij:

- z graditvijo oziroma s sodelovanjem pri graditvi infrastrukturnih objektov, ki so pomembni za gospodarski in socialni razvoj teh območij;
- z davčnimi in kreditnimi olajšavami za gospodarske organizacije in posameznike, ki vlagajo svoja sredstva v gospodarske dejavnosti, pomembne za gospodarski in socialni razvoj teh območij;
- s sofinanciranjem in s strokovno pomočjo pri izdelavi investicijskih in razvojnih programov ter projektov, pomembnih za gospodarski in socialni razvoj teh območij.

#### 5. člen

SR Slovenija pospešuje razvoj manj razvitih območij tudi z dopolnilnimi sredstvi, ki jih zagotavlja po posebnih predpisih za področje izobraževanja ter socialnega in zdravstvenega varstva (*variantni dodatek*: ter s sredstvi, ki jih zagotavlja po posebnih predpisih za razvoj kmetijstva).

#### 6. člen

SR Slovenija sodeluje pri graditvi infrastrukturnih objektov, ki so pomembni za gospodarski in socialni razvoj manj razvitih območij v skladu s smernicami in s cilji srednjeročnega načrta družbenega razvoja ter v skladu z regionalnimi plani razvoja ustreznih območij, in sicer s sredstvi svojega proračuna, določenimi za ta namen, s sredstvi svojih skladov in s krediti, ki jih za to najame.

Cestni sklad SR Slovenije in vodni sklad SR Slovenije določita v svojih srednjeročnih in letnih programih sredstva za ustrezne investicije oziroma rekonstrukcije infrastrukturnih objektov na manj razvitih območjih v skladu s srednjeročnim planom družbenega razvoja SR Slovenije in v skladu z regionalnimi plani razvoja teh območij.

Izobraževalna skupnost SR Slovenije in republiška skupnost otroškega varstva razporedita s svojimi srednjeročnimi in letnimi programi v skladu s srednjeročnim planom družbenega razvoja SR Slovenije in v skladu z regionalnimi plani razvoja ustrezna dopolnilna sredstva za izobraževanje in vzgojo, za zgraditev šolskega in vzgojnovarstvenega prostora na manj razvitih območjih ter za štipendiranje kadrov s teh območij.

#### 7. člen

SR Slovenija priznava v okviru sredstev svojega proračuna (*variantni dodatek*: ter kreditov, ki jih v ta namen najame) uporabnikom kreditov za investicije v nove objekte ali za razširitev in modernizacijo že obstoječih gospodarskih objektov, ki so pomembni za gospodarski razvoj manj razvitega območja, beneficiranje obrestne mere, če ni tako beneficiranje za posamezne vrste investicij določeno z drugimi predpisi, in sicer z zneskom, ki ustreza največ razliki med 3-odstotno obrestno mero in obrestno mero, ki jo sicer zahteva za dani kredit banka po kreditni pogodbi.

Beneficirana obrestna mera se daje samo za graditev novih ali za razširitev oziroma modernizacijo že obstoječih gospodarskih objektov, ki so v skladu s srednjeročnim planom družbenega razvoja SR Slovenije in z regionalnimi plani razvoja manj razvitih območij.



## 8. člen

SR Slovenija lahko omogoči v okviru sredstev svojega proračuna kmetijskim gospodarskim organizacijam na nerazvitih območjih podaljšanje odplačilnega roka ali drugačno obliko konverzije posojil, ki so jih najele pri poslovnih bankah za svoje investicije.

## 9. člen

Pri sofinanciranju investicijskih in razvojnih programov ter projektov iz tretje alineje 4. člena tega zakona sodeluje SR Slovenija s svojimi sredstvi do največ 50 %.

## 10. člen

O beneficiranju obrestne mere, o odobritvi sredstev za konverzijo posojil kmetijskim gospodarskim organizacijam ter o sofinanciranju investicijskih in razvojnih programov ter projektov odloča izvršni svet Skupščine SR Slovenije; o beneficiranju obrestne mere odloča na podlagi investicijskega in gospodarskega programa, v katerem mora biti izkazan pomen investicije za pospešitev gospodarskega razvoja manj razvitega območja.

## 11. člen

SR Slovenija lahko izvaja posamezne ukrepe iz tega zakona pod pogojem, da pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij sodelujejo tudi prizadete občine (npr. z brezplačno dodelitvijo potrebnega zemljišča, s komunalno ureditvijo zemljišča, z davčnimi olajšavami in podobno).

## 12. člen

Delovne organizacije (*variantni dodatek*: in posamezniki), ki vložijo sredstva (*variantni dodatek*: za katera jim je bila odobrena beneficirana obrestna mera) v nove gospodarske objekte ali v razširitev oziroma modernizacijo objektov na manj razvitih območjih, so za razdobje petih let od začetka poslovanja takih objektov oproščene plačevanja republiškega prispevka iz osebnega dohodka od delovnega razmerja za delavce, zaposlene v teh objektih (*varianta*: za novo zaposlene delavce v teh objektih).

## 13. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

## OBRAZLOŽITEV

Predloženi osnutek je rezultat razmeroma obširnega strokovnega pripravljalnega dela ter širokih razprav tako v republiških organih kakor tudi v prizadetih občinah. Temelji po eni strani na sprejetem stališču, da problem manj razvitih območij v SR Sloveniji obstoji in da ga je potrebno sistematično reševati, po drugi strani pa upošteva konkretno realnost glede možnosti republike za njegovo reševanje. Osnovna ideja sistema, ki se predlaga, je v tem, da ustvarja republika nekatere osnovne pogoje za hitrejšo rast gospodarskega in social-

nega razvoja na manj razvitih območjih. Osnovni nosilci takega razvoja pa morajo biti samoupravni subjekti, ki imajo realni interes za razvoj teh območij, to pa so prizadete občine same, zainteresirane delovne organizacije ter poslovne banke, ki v investiranju na teh območjih vidijo tudi svoj interes. Temu ustrezno se predlagajo v osnutku naslednji ukrepi republike:

- sodelovanje pri gradnji infrastrukturnih objektov, ki so pomembni za gospodarski in socialni razvoj manj razvitih območij;

- davčne in kreditne olajšave za gospodarske organizacije in posameznike, ki vlagajo svoja sredstva v gospodarske dejavnosti, ki so pomembne za gospodarski in socialni razvoj teh območij;

- sofinanciranje in strokovna pomoč pri izdelavi investicijskih in razvojnih programov ter projektov na teh območjih.

Gradnje infrastrukturnih objektov osnutek ne konkretizira, pač pa le nakazuje, da bo morala potekati v skladu s smernicami in cilji srednjeročnega plana družbenega razvoja SR Slovenije in regionalnih planov razvoja. Ostaja torej na srednjeročnem planu in na tekoči politiki republike, kaj in iz katerih sredstev, ki so – vključno z najetimi krediti – na razpolago v republiki, se bodo gradili infrastrukturni objekti. Zavezujejo pa se tudi ustrezni samoupravni skladi oziroma skupnosti (cestni in vodni sklad SRS, izobraževalna skupnost SRS in republiška skupnost otroškega varstva), da tudi oni v svojih dolgoročnih programih izvajajo politiko pospešenega razvoja manj razvitih območij, pri čemer se vežejo na smernice srednjeročnega plana in ustreznih regionalnih načrtov.

Glede kreditnih in davčnih olajšav je osnutek lahko konkretnjši; predvideva tri instrumente, od katerih bi eden, to je oprostitev republiškega prispevka iz osebnega dohodka od delovnega razmerja, deloval avtomatično; o drugem, to je o priznavanju beneficiranih obresti uporabnikom kreditov za gospodarske investicije, pomembne za razvoj teh območij, pa bi odločal pristojni republiški organ, po osnutku izvršni svet, in sicer v okviru sredstev, ki bi bila v ta namen predvidena vsako leto v republiškem proračunu, oziroma po varianti tudi v okviru kreditov, ki bi jih v ta namen najela republika. Izvršni svet naj bi odločal tudi o sofinanciranju investicijskih in razvojnih programov ter projektov na manj razvitih območjih. Samo za kmetijske gospodarske organizacije pa bi veljala ugodnost, da jim republika oziroma izvršni svet lahko omogočita konverzijo posojil, ki so jih najele pri poslovnih bankah za svoje investicije.

Zaradi konkretizacije ideje o tem, da daje republika le pomoč za hitrejši razvoj manj razvitih območij, vsebuje osnutek posebno določbo, po kateri lahko SR Slovenija izvaja posamezne ukrepe iz tega zakona ob pogoju, da pri njih sodelujejo tudi prizadete občine, na primer z brezplačno dodelitvijo potrebnega zemljišča, s komunalno ureditvijo zemljišča, z davčnimi olajšavami itd.

Predlagani zakon ne bi v ničemer spreminjal režimov, ki veljajo po posebnih predpisih glede dopolnjevanja sredstev manj razvitim občinam na področju izobraževanja, socialnega in zdravstvenega varstva ter kmetijstva. To so deloma drugačni režimi in veljajo za širša območja, kot pa naj bi veljal režim tega zakona; je pa jasno, da so ugodnosti po navedenih posebnih zakonih delžne tudi občine, za katere naj bi veljal ta zakon.

S tem smo pri vprašanju območij, na katerih naj bi veljal sistem pospešenega razvoja po tem zakonu. Skladno s sprejetimi stališči v javni razpravi in ob upoštevanju realnih možnosti republike uveljavlja osnutek idejo, da mora



biti število občin, za katerih območje naj bi veljal predlagani režim, razmeroma zelo omejeno. Zato sprejema za določitev okvira teh občin tri oziroma dva izmed treh absolutnih pogojev, ki jih izpolnjuje le manjše število občin, in sicer glede: višine narodnega dohodka na prebivalca, glede odstotka kmečkega prebivalstva in glede odstotka vseh zaposlenih, vključujoč tudi dnevno migracijo zaposlenih. Ti pogoji oziroma merila se postavljajo s fiksnimi številkami oziroma odstotki. Po izračunih bi bilo tako opredeljenih okoli 12 občin kot manj razvitih. Katere so konkretno manj razvite občine po tem zakonu, naj bi določil izvršni svet s posebnim odlokom; pri tem bi šlo dejansko le za ugotovitev, katere občine izpolnjujejo v zakonu določena merila.

Kakršni koli finančni izračuni stroškov za SR Slovenijo po predlaganem osnutku so zdaj nemogoči. Objektivne finančne zmogljivosti republike so same po sebi eden od elementov sistema, ki se predlaga; konkretna politika republike pa bo določena z ustreznimi planskimi akti, o katerih govori osnutek.

### MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Domžale in Vrhnika so na svojem 8. zasedanju dne 2. 11. 1970 obravnavali osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji.

V razpravi so sodelovali delegati občin Šentjur pri Celju, Grosuplje, Ormož, Ilirska Bistrica, Ptuj, Tolmin, Murska Sobota, Metlika, Ljutomer, Radlje ob Dravi, Nova Gorica, Črnomelj, Lenart, Slovenska Bistrica, Gornja Radgona, Kamnik ter delegat občine Trebnje, ki je govoril tudi v imenu občin Črnomelj, Kočevje, Metlika, Novo mesto in Ribnica, delegat občine Ljubljana-Šiška, ki je govoril tudi v imenu drugih ljubljanskih občin in delegat občine Krško, ki je govoril tudi v imenu občin Brežice in Sevnica.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije pošilja delovna skupina, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškemu zboru in enotnemu zboru delovnih skupnosti, da jih obravnavajo in zavzamejo o njih svoje stališče.

#### *Načelne in splošne pripombe*

V široki razpravi, v kateri so se delegati občin sklicevali na ugotovitve in stališča občinskih skupščin ter njihovih organov in družbeno-političnih skupnosti v občinah je bila enotno pristojna ugotovitev, da smo prišli s predloženim osnutkom zakona o pospeševanju razvoja nerazvitih območij od dolgotrajnih priprav do prvega konkretnega dokumenta, ki priznava obstoj manj razvitih območij v Socialistični republiki Sloveniji, priznava različno razvitost posameznih območij Slovenije in prispeva k spoznanju, da sedanje in nadaljnje preveliko zaostajanje nekaterih območij škoduje in bo škodovalo ne le nerazvitim samim, ampak tudi gospodarskemu, socialnemu in predvsem političnemu napredku vse slovenske skupnosti. Seveda ne gre pri tem za izenačevanje na nekem idealiziranem poprečju; gre za postopno zagotovitev eksistenčnega minimuma nerazvitim območjem. Ta minimum razvojnih možnosti doslej ni bil

zagotovljen in obstaja dovolj dokazov za trditev, da so nerazvita območja danes od njega dlje kot so bila pred 15 leti in predvsem dlje kot so bila pred 5 leti, pa četudi so v tem obdobju znatno napredovala. Pošteno in prav je, da priznamo občanom teh območij ne le njihov delež v revoluciji, ampak tudi njihov delež v povojni graditvi naše družbe, delež, ki ni bil šestokrat nič manjši od deleža občanov danes razvitih območij in ki je zelo neposredno pogojeval ves slovenski družbeni razvoj, kajti sicer bo ostajal zelo mučen občutek, da je bila solidarnost možna le v dobi revolucije in neposredno po njej, ko so bili problemi in so bile težave vsakogar in vseh, vsakomur in vsem skupne. Poleg solidarnosti pa gre pri tem tudi za materialne obveznosti centrov ali razvitejših, ki naj pomagajo manj razvitim. Ko obravnavamo nerazvita območja, imamo dejansko opraviti s socialno strukturo proizvajalcev v kmetijski dejavnosti, ki so v povojni graditvi gospodarstva in predvsem industrije regresirali življenjske stroške delavskemu razredu. Razvijati nerazvite torej pomeni hkrati v veliki meri vračati dolg kmetijstvu. Ponovno regenerirati nerazvita podeželja z mladino, ki bo ostala na vasi kot kmetijski proizvajalec ali se vračala iz tovarn in zagotavljala naseljenost podeželja, pomeni veliko vrednoto tudi za našo organizacijo splošnega ljudskega odpora, saj bodo ti kraji v slučaju potrebe morali odigrati isto funkcijo kot med NOV.

Izraženo je bilo mnenje, da zasluži osnutek zakona podporo predvsem zato, ker se reševanja razvoja manj razvitih območij loteva z ekonomskimi ukrepi, kar je edino realno in tudi najbolj učinkovito ob upoštevanju vsega tistega, kar naj pomeni dodatno stimulacijo lastnih naporov teh območij samih in ob upoštevanju rezultatov takih prizadevanj. Pri vsem tem gre za začetek spreminjanja odnosa širše slovenske skupnosti do teh vprašanj, za začetno skrb, ki pa mora postati stalna s strani vseh dejavnikov v republiki in na teh območjih, da se pogoji dela in življenja občanov na področjih razrešujejo in se v bližnji prihodnosti lahko na teh osnovah tudi uspešno rešijo, čeprav je bilo pri tem močno prisotno tudi spoznanje, da sredstev za pomoč nerazvitim ne bo moglo biti posebno veliko in da v razmeroma kratkem obdobju daleč ne bodo dosegala tistega, kar bo potrebno in še manj tistega, kar si želimo.

Poudarjena je bila tudi nujnost, da se takoj pristopi k izdelavi programov perspektivnega razvoja gospodarskih organizacij in občin na teh območjih. Pri tem so v razpravi konkretno govorili tudi o izhodiščih in usmeritvi sprejetih programov in ukrepov za razvoj manj razvitih občin in območij (Murska Sobota, Ilirska Bistrica, Metlika idr.). Ugotovljeno je tudi bilo, da si tudi razvoja razvitejših območij ne moremo danes zamišljati brez širših integracijskih gibanj ter povezovanj znotraj celotne Slovenije, kar predstavlja bolj usklajen razvoj vseh območij v republiki.

Večina razpravljavcev je bila tudi mnenja, da je treba podpreti temeljna izhodišča o vlogi republike pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij, ki so nakazana v zakonu, to je predvsem sodelovanje pri ustvarjanju pogojev razvoja ter pri stimuliranju ekonomskega prelivanja sredstev.

Sicer pa so bila mnenja o samih izhodiščih in vsebini osnutka zakona precej deljena. Delegati nekaterih občin, predvsem manj razvitih (Ormož, Ljutomer, Lenart, Murska Sobota, Gornja Radgona, Slovenska Bistrica, Ptuj) so v glavnem ali v celoti podprli predlagani osnutek in pri tem ugotavljali, da ta v precejšnji meri upošteva v dosedanjih razpravah in pobudah izoblikovana načela in stališča za pristop k akcijskemu reševanju problematike manj razvitih območij v republiki ter da so osnovni namen in elementi sistema, ki jih uvaja in



ureja osnutek zakona, v načelu povsem identični s težnjami tistih območij v Sloveniji, ki so zaradi določenih razlogov, pogojev in razmer v preteklosti in v povojnem razvoju očitno in občutno zaostajala v svojem gospodarskem in družbenem razvoju. Osnutek zakona pomeni zato sistematičen začetek uresničevanja politike postopnega odpravljanja razlik v razvitosti posameznih območij. Izražena je bila tudi želja, da se predloženi zakon čimprej sprejme in začne uresničevati. Za ta predlog se je zavzel tudi delegat, ki je govoril v imenu občin Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Kočevje, Ribnica, Trebnje. Hkrati pa so bili s strani delegatov teh in nekaterih drugih območij izraženi nekateri pomisleki in mnenja, da osnovna izhodišča v zakonu ali posamezne rešitve niso ustrezne oziroma ne zagotavljajo bistvenih premikov na področju, ki naj bi ga s tem zakonom začeli urejati.

Tako je bilo kritizirano izhodišče zakona, po katerem naj bi skozi predložene kriterije nerazvitosti dobili čim manj občin, ki bi bile deležne pomoči širše družbene skupnosti, namesto, da bi dejansko pomagali tam, kjer je taka pomoč nujna. Na ta način lahko sicer dokaj hitro odpravimo z dnevnega reda vprašanje nerazvitosti, ne da bi se soočili z resničnimi problemi in vzroki zanje. Vprašanje je, kaj pravzaprav želimo in kaj moramo doseči v razvoju družbeno-ekonomskih odnosov na današnji stopnji razvoja in kaj nam bo ta razvoj prinesel jutri, ob večjem materialnem bogastvu, v kakšnem položaju bo jutri tista kategorija občanov, ki bodo ob večjem vložnem delu manj nagrajeni zaradi konfiguracije terena in drugih naravnih okoliščin, za katere niso sami krivi. (Delegat občine Tolmin.)

Po drugem mnenju pa je osnutek zakona ne glede na delo in napore, ki so bili vloženi vanj, morda sploh napačno usmerjen, pristop k zakonu pa preveč administrativno statističen in preveč proračunski ter da zato obravnava vprašanje razvoja manj razvitih območij preveč enostransko. Če se lotevamo vprašanja nerazvitosti območij v Sloveniji, potem tega seveda ni mogoče postavljati tako ozko. Sedanja merila so v bistvu predlog zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij z reducirala na predlog zakona o nekaterih manj razvitih občinah. Zaradi tega bi bila potrebna predhodno temeljita študija in analiza, ki bi predvsem kvantificirala in pokazala, kje so nerazvita območja in kaj smatramo za nerazvita območja. Šele po tem bi lahko postavili cilje, kaj želimo; ali je to samo poseg v socialnem pogledu, ali gre za poseg, da zadržimo v vseh teh krajih prebivalstvo, da preprečujemo migracijo, ali je cilj, da zadržujemo prebivalstvo tudi na nekaterih drugih mestih, ki so pomembna zato, ker želimo imeti živo prebivalstvo, zlasti v obmejnih krajih in na nekaterih drugih strateških območjih. (Nova Gorica.)

V osnutku tudi niso jasno postavljeni cilji zakona (Slovenska Bistrica, Radlje, Ptuj).

V tej zvezi je bilo izraženo tudi mnenje, da je osnutek vnesel nekoliko nejasnosti tudi nasproti konceptu o policentričnem razvoju Slovenije. Ta namreč predvideva migracijske premike in zmanjševanje števila kmečkega prebivalstva. Zato je vprašanje, ali ne bo zakon o pospeševanju manj razvitih območij Slovenije v določeni meri zaviral prav tistih procesov, ki bi jih v naši republiki morali najhitreje spodbujati. Prav tako dopušča usklajevanje potreb po izgradnji infrastrukture na posameznih območjih (o čemer govori 6. člen zakona) z regionalnimi plani razvoja in s planom razvoja Slovenije možnost zelo nasprotujočih si ocen glede izgradnje posameznih infrastrukturnih objektov. Do podobnih nasprotujočih si ocen lahko pride tudi v primeru ocenjevanja



konceptov posameznih investicij v gospodarske dejavnosti. V tej smeri bi morali bolj krepko postaviti v prvi plan raziskovalno delo, ker bi morali na daljši rok proučiti možnosti teh območij. Za vse to pa bi bilo treba zagotoviti tudi ustrezne strokovne kadre, ki jih v teh območjih prav gotovo nimajo. Iz naštetih razlogov je problematična tudi vloga vodilnega in cestnega sklada pri razvoju manj razvitih območij.

Delegat posavskih občin (Brežice, Krško, Sevnica) je poudaril, da osnutek ne daje nobene javne perspektive kateremu koli manj razvitemu območju v Sloveniji, ob tem pa hkrati zacementira stanje na teh območjih za nadaljnjih 5 let. Razen tega je z osnutkom samo zelo na splošno izražena pripravljenost republike pomagati manj razvitim območjem in tako v zakonskem osnutku predložiti režim in mehanizem pomoči nikakor dovolj določno in trdno ne obvezuje ne izvršnega sveta ne drugih samoupravnih institucij v republiki. Po drugem mnenju bi bilo treba v zakonu na nedvoumen način predpisati pooblaščenim organom in ustanovam ter samoupravnim skladom, ki jih zakon obravnava, naloge, ki so jih dolžni izvrševati do manj razvitih občin, oziroma, da se ta vprašanja posebej konkretno uredijo s srednjeročnim planom Socialistične republike Slovenije in da se tudi kvantificirajo viri za uresničevanje teh nalog. Prvi osnutek programa izgradnje cest, ki ga je predložil v razpravo cestni sklad Slovenije, v ničemer ne upošteva določila 6. člena osnutka zakona o pospeševanju manj razvitih območij, kar vzbuja veliko nezadovoljstvo pa tudi nezaupanje in dvoume v resnično uveljavljanje tega zakona. Zato, ker predlagatelj osnutka ni posredoval nobenih podatkov o razpoložljivih sredstvih za pospeševanje razvoja, pa tudi resnične vsebine in pomena predlaganih ukrepov ni mogoče do kraja ovrednotiti. Konkretno predlagano je bilo, da bi morala biti v okviru zakona podana okvirna bilanca sredstev za te namene (Gornja Radgona, Murska Sobota, Šentjur pri Celju, Črnomelj, Metlika, Kočevje, Ribnica, Novo mesto, Trebnje).

V razpravi je bilo opozorjeno tudi na premalo opredeljene vire financiranja v osnutku. Tako je bilo izraženo mnenje, da do kraja izpeljano načelo, da bi moral tisti, ki več ima, tudi več prispevati, kar bi moralo biti eno od bistvenih sistemskih ukrepov v razvoju manj razvitih območij v Sloveniji (Tolmin).

Glede teritorialne opredelitve manj razvitih območij so bila v razpravi mnenja zelo deljena. Nekaj udeležencev razprave je bilo mnenja, da so občine lahko teritorialna osnova za določevanje stopnje gospodarske razvitosti, pri čemer pa bi bilo pri izvajanju politike razvoja razen teritorialnega okvira občin treba upoštevati tudi širše regionalne aspekte. Večina udeležencev v razpravi pa je predlagala, da naj bi pri določevanju teritorialnega obsega izhajali iz geografskih območij, ker meje občin pogosto sekajo nekatera območja s podobno strukturo oziroma razvojno problematiko (na primer: Kozjansko, Brkini, Kras, Haloze, Banjška planota itd.). Pri tem so omenjali, da nekatera geografska območja ne bodo deležna bonitet za manj razvita območja samo zato, ker so sestavni del razvitejše občine. Zato so predlagali, da naj bi v zakon vključili tudi kriterije za določitev takih območij (Ilirska Bistrica, Nova Gorica, Brežice, Krško, Sevnica).

Konkretno je bilo poudarjeno, da je treba obravnavati vprašanje nerazvitosti predvsem v okviru posameznih občin oziroma, da je možno in edino realno, pa tudi racionalno pospeševati razvoj manj razvitih prvenstveno ob upoštevanju osnovnih družbeno-političnih skupnosti, to je občin (Lenart, Šentjur pri Celju, Kamnik, Murska Sobota, Ormož).



Po drugem gledanju bi bilo treba glede na to, da z občinskimi mejami ni mogoče povsem opredeliti razvitosti oziroma nerazvitosti nekega območja, v tem sklopu predvsem upoštevati tiste predele, ki pomenijo strnjena območja, čeprav so razdeljena na manj razvite in razvite občine. Določanje občin eno ali več kot zaokroženih celot na podlagi meril za manjšo razvitost je namreč zelo problematično in bi zato kazalo te probleme tudi regionalno proučiti, v skladu z dinamiko naših bodočih gospodarskih in družbenih gibanj, ne pa načrtovati statično v okviru sedanjih občinskih meja (Ljubljanske občine, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Kočevje, Ribnica, Trebnje).

V razpravi je bilo tudi predlagano, da se vsa omenjena stališča in predlogi proučijo in upoštevajo, čeravno bi to terjalo več časa in tudi morebitno odložitev sprejetja zakona. Ta problem namreč dolgo ni prišel na vrsto in ker gre za odložitev sistematskega in srednjeročnega značaja, bi bilo zelo zgrešeno in neresno tako odločitev sprejeti po hitrem postoku (Ilirska Bistrica).

V razpravi so delegati obširneje govorili tudi o konkretnih težavah in problematiki razvoja nekaterih manj razvitih območij v Sloveniji (Grosuplje, Tolmin, Slovenske gorice, Haloze, Brkini, Banjška planota, Kras). V zvezi s tem je bilo tudi predlagano, konkretno, da se v republiki formira ustrezna politično-strokovna komisija, ki naj se na licu mesta seznanj s socialno-ekonomskim položajem v Brkinih in morda tudi v drugih območjih zaradi komperacije.

Regionalne infrastrukturne objekte pa bi bilo potrebno vezati na širša območja od območja občine (cestno povezavo, zaščito pred nevarnostmi voda itd. (Kamnik).

V zvezi s položajem manj razvitih področij pri nas je bilo v razpravi tudi poudarjeno, da je pri tem potreben jasen račun, čiste ekonomske logike in bi bilo zato verjetno boljše, če bi ta zakon imenovali zakon o ustvarjanju pogojev za hitrejši razvoj manj razvitih področij (Murska Sobota).

#### *Konkretne pripombe:*

Prvi člen: je potrebno spremeniti oziroma dopolniti tako, da bo v skladu z naslednjimi členi, ker namreč zakon ne določa manj razvitih območij, pač pa samo merila za ugotavljanje manj razvitih območij (Črnomelj, Kočevje, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Trebnje).

V tem členu je treba določiti tudi dolgoročne cilje te politike. Zakon naj določi predvsem cilje in sredstva za pospešen razvoj manj razvitih območij, z izvršilnimi predpisi pa naj se urejajo drugi nadrobnejši ukrepi in postopki za realizacijo teh ciljev.

Pri tem je bila izražena tudi podpora predlogu mariborskega ekonomskega centra, ki predlaga, naj se v 1. členu definirajo naslednji cilji: aktiviranje in spodbujanje obstoječih produkcijskih faktorjev v vseh delih nacionalnega ozemlja, da bi bilo doseženo ugodnejše ravnotežje v razvoju vse republike in da bi bila dosežena optimalna rast vsega nacionalnega gospodarstva, nadalje postopno zmanjševanje razlik v življenjskih pogojih, ki so v posameznih območjih zastali v primerjavi z doseženimi v republiki. Tako politiko je potrebno določiti tudi zato, ker je predvideno sodelovanje republike pri graditvi infrastrukturnih objektov na manj razvitih območjih vse preveč in skoraj izključno postavljeno v odvisnost od letnih srednjeročnih regionalnih in nacionalnih planov (Ptuj, Radlje).

V zvezi s kriteriji, ki bi jih bilo treba uporabiti za določanje stopnje gospodarske razvitosti (2. člen), je bila razprava razmeroma široka, mnenja o tem pa dokaj različna.

Izraženo je bilo mnenje, da so v zakonskem osnutku opisani kriteriji sprejemljivi in da ne zaključujemo še morebitnih drugih. Če se prizna status nerazvitih morda 12 občinam, je že to mnogo, če se ta status prizna 20 ali še več občinam, potem bi izgubil svoj smisel, kajti tretjina naših občin vendarle ni v tako kritičnem položaju, kot onih nekaj poslednjih v vrsti. Razen tega bodo sredstva, usmerjena za pospešen razvoj, manj razvitih območij v Sloveniji omejena in jih zaradi tega ne bi kazalo drobiti (Ljubljanske občine, Kamnik, Murska Sobota, Lenart, Ormož, Ptuj, Slovenska Bistrica, Šentjur pri Celju).

Navedeni kriteriji se lahko podprejo, in sicer zato:

1. ker stimulirajo prizadevanja na nerazvitih območjih;
2. ker so komplementarni in kot taki so lahko vzročni, čeprav seveda niso ne celoviti, ne idealni;

3. dani družbenoekonomski pogoji v Sloveniji nas silijo, da območja manj razvitih občin določimo čimbolj objektivno in da pomoč manj razvitim vežemo predvsem na območja občin, čeprav se nerazvita območja ne pokrivajo z območjem občin. Ti ukrepi so lahko le na ta način učinkoviti. Čim večja pa bi bila po teh kriterijih manj razvita območja Slovenije, tem manjši bodo učinki, ki naj jih v manj razvitih področjih občani lahko pričakujemo.

Ob posameznih predlaganih kriterijih pa so bila izražena tudi drugačna mnenja.

Tako je bilo predlagano, da bi namesto predvidene višine narodnega dohodka na prebivalca upoštevali relativne odnose; konkretno bi lahko kot nerazvita območja upoštevali tista, ki dosegajo manj kot 60 % poprečnega ND na prebivalca v republiki (Slovenska Bistrica, Radlje). Več razpravljavcev pa je ta kriterij zavrnilo kot neustrezen. Ta kazalec ima namreč spričo komplementarnosti primerjalno vrednost šele v okviru narodnega gospodarstva. Če ta kazalec uporabimo v manjših regijah ali celo v občinah, ki imajo vse bolj unificirano strukturo gospodarstva, pa se vrednost omenjenega kazalca izgublja in je neznatna. Ustvariti visok narodni dohodek na prebivalca namreč še ne pomeni absolutnega bogastva določene delovne ali družbene ekonomske enote. Važnejša ali objektivnejša ali točnejša je vrednost narodnega dohodka, ko ugotovimo, kakšen je njegov odliv in zlasti, kakšna je migracija iz občin. Iz tega sledi, da naj se ta in drugi kriteriji uporabljajo po območjih tako, da bo njihovo delovanje približalo iskane rezultate oziroma sliko nerazvitih krajev Slovenije (Ilirska Bistrica, Radlje, Metlika, Brežice, Krško, Sevnica, ljubljanske občine).

Ugotovljeno je bilo, da sta druga dva predvidena kriterija ustrežnejša, vendar je bilo poudarjeno, da bi jih bilo treba še bolj analitično in logično povezati in v logični povezanosti ter odvisnosti osvetliti. Delež kmečkega prebivalstva spričo slabega ekonomskega položaja panog brez dvoma odraža sliko stanja v občini in socialno ekonomsko strukturo prebivalstva nekega območja. To merilo pa se mora še bolj osvetliti s kazalcem pridobitnosti, storilnosti kmečkega prebivalstva, ki je v veliki meri pogojena z objektivno podanimi naravnimi pogoji. Torej delež kmečkega prebivalstva in narodni dohodek iz kmetijstva na kmečkega prebivalca naj predstavlja tako kompleksno merilo. Drugo merilo, ki je tudi sprejemljivo, to je stopnja zaposlenosti izven zasebnega kme-



tijstva, pa mora biti primerjano z deležem kmečkega prebivalstva, ker sta ti dve kategoriji v medsebojni odvisnosti (Ilirska Bistrica).

Opozorjeno je bilo tudi na neustreznost obstoječih statističnih metod pri ugotavljanju kmečkega prebivalstva, zato so si podatki o procentu kmečkega prebivalstva in v procentu zaposlenega prebivalca po občinah med seboj precej različni (Brežice, Krško, Sevnica, Grosuplje).

Omenjeno je tudi, da pomeni v moderni ekonomiji 20 % kmečkega prebivalstva daleč previsok delež kmečkega prebivalstva v strukturi prebivalstva, mi pa si kot kriterij in spodnjo mejo za določene razvitosti postavljamo kar 40 %, kar ne more ustrezati naši stopnji razvitosti (Brežice, Krško, Sevnica); v zadnjem kriteriju pa bi kazalo izpustiti kot pogoj upoštevanje dnevne migracije, ker za to najbrž ni realnih podatkov (Slovenska Bistrica).

Več diskutantov pa je v celoti zavrnilo predložene kriterije oziroma pristop k temu vprašanju. Tako je bilo izraženo mnenje, da samo trije sedaj predloženi kriteriji, tako po kvaliteti, kot po višini nikakor niso sprejemljivi in zadostni za objektivno ugotavljanje stopnje razvitosti posameznih območij. Ugotavljanje stopnje razvitosti naj se naloži eni izmed znanstvenih institucij naše republike, ki naj na podlagi znanstvene analize izdela objektivne in pravične kriterije. Ni namreč sprejemljivo, da bi se številne slovenske občine z manj razvitih območij vsaka zase borile in dokazovale, da sodijo v krog manj razvitih območij. To je treba storiti po objektivni in znanstveni poti (Brežice, Krško, Sevnica).

Opozorjeno je bilo tudi na položaj tistih občin oziroma območij, ki so na robu nerazvitosti in ki bi po predloženih kriterijih ne bile deležne nobene družbene pomoči oziroma ugodnosti, čeprav je očitno, da potrebujejo tako pomoč. Izražena je bila bojazen, da bi sprejetje takih kriterijev povzročili, da bi bil v bodoče odnos do drugih, sicer tudi manj razvitih območij pri sestavi srednjeročnega programa razvoja in v vseh drugih razvojnih programih ter tudi v tekoči in praktični ekonomski politiki manj ugoden in zato neobjektiven (Brežice, Krško, Sevnica, Tolmin).

Iz teh razlogov se je več udeležencev razprave ogrevalo za tako imenovani diferencirani pristop, pri čemer naj bi bila tista skupina manj razvitih občin, ki izpolnjujejo vse uporabljene kriterije, deležna vseh ugodnosti, druga skupina občin pa samo dela teh ugodnosti (Črnomelj, Metlika, Kočevje, Ribnica, Novo mesto, Trebnje, Radlje). Skladno s tem bi bilo treba opredeliti tudi bonitete, ki bi jih občine prve in druge skupine bile deležne.

V razpravi so bili dani tudi konkretni predlogi za nekatere nove kriterije, ki bi jih kazalo pri tem upoštevati:

- stopnja razvoja infrastrukture na določenem območju (Brežice, Krško, Sevnica, Črnomelj, Metlika);
  - proračunska potrošnja na prebivalca (Ptuj);
  - višina narodnega dohodka kmečkega prebivalstva, pri čemer bi bilo treba upoštevati tudi diferencialno rento (oddaljenost od centrov ipd.) (Ptuj);
  - stopnja rasti gospodarstva (Brežice, Krško, Sevnica, Slovenska Bistrica, Radlje); po tem kriteriju naj bi se za nerazvita smatrala npr. tista občina, ki v letih 1962–1969 izkazuje poprečno letno stopnjo gospodarske rasti pod 6 %.
- Nekateri delegati pa se s tem predlogom niso strinjali; izraženo je bilo celo mnenje, da bi upoštevanje dinamike gospodarskega razvoja v zadnjih letih bil udarec in kazen za tistega, ki je v zadnjih letih, ko ni čakal na zakon o



nerazvitih, ogromno žrtvoval za to, da je tudi sam naredil svoj korak naprej (Metlika, Ptuj).

— število oziroma odstotek socialnih podpiranec v občini (Ptuj).

Predlagano je bilo, da se predloženi kriteriji osnutka zakona v najbližji prihodnosti dopolnijo še s kriteriji za izobraževanje in vzgojo ter predstavljajo tako osnovo za določitev objektivnosti tudi glede dopolnjevanih sredstev občin. Na ta način bodo dopolnjewane občine s skupno višino teh sredstev lahko uspešneje razreševale številne probleme na svojih področjih, ne pa tako, kot danes, ko je dopolnjevanih veliko občin, vsaka pa dobi zelo malo (Kamnik).

V zvezi s kriteriji je bilo izraženo tudi mnenje, da bi kazalo v zakonu postaviti spodnjo mejo površine območja, ki naj bi bilo priznано, da je potrebno širše družbene pomoči ob upoštevanju ekonomske moči oziroma njegovih razvitih centrov (Ilirska Bistrica).

Izraženo je bilo mnenje, da so predlagani kriteriji za določitev manj razvitih območij nepopolni in ne izražajo realnega stanja razvitosti posameznega območja. Zato bi bilo potrebno upoštevati več kriterijev, tako da bi na ta način lahko bolj dognano in objektivno ocenili, katera območja v Sloveniji potrebujejo širšo družbeno pomoč pri razvijanju njihove ekonomske moči. Opozorjeno je bilo tudi na mednarodno sprejeti register kriterijev in metodologija za ugotavljanje stopnje razvitosti, na katerega so se naslanjale tudi prvotne republiške teze (Brežice, Krško, Sevnica, Črnomelj, Metlika, Kočevje, Ribnica, Novo mesto, Trebnje).

K četrtemu členu osnutka so bile dane naslednje pripombe: prvi odstavek tega člena naj določi, da je skrb za razvoj manj razvitih območij skupna skrb SR Slovenije, prizadetih občin, delovnih organizacij in njihovih asociacij ter poslovnih bank na teh območjih, oziroma v ustreznih regionalnih centrih, ki imajo neposreden interes za hitrejši razvoj teh območij. Socialistična republika Slovenija sodeluje pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij (Ormož, Lenart).

Izraženo je bilo mnenje, da je druga alineja tega člena premalo konkretno zbirana, predvsem kar zadeva davčne in kreditne olajšave (Slovenska Bistrica).

Omenjeno je bilo, da je med vsemi predvidenimi ukrepi najpomembnejše beneficiranje obrestne mere. Vsaka druga udeležba bi namreč pomenila ne-realno zahtevo, ker bo že to veliko breme. S tem pa bi nedvomno uspeli marsikje, kjer je industrija že danes zainteresirana, da gradi dislocirani obrat, kot pa da daje vse investicije v družbeni standard. Poudarjeno je tudi bilo, da sama gradnja infrastruktur ne bo rešila vseh vprašanj. Če namreč ne bomo hkrati zagotovili delovnih mest, potem bomo nalagali v infrastrukturo sredstva brez učinka. Opozorjeno je bilo tudi na vprašanja virov financiranja. Potrebno je precizirati, kateri viri in kakšni so potrebni, da ne bi preveč obremenjevali skladov, ki imajo bistveno drugo funkcijo — poslovati po ekonomski logiki — ker so namenjeni za redno gospodarjenje, in ker že danes komaj rešujejo vprašanje in probleme, za katere so ustanovljeni (Nova Gorica). Delegat občine Kamnik se ni strinjal s predlogom o posebnem skladu za te namene.

Predlagano je bilo, da se na koncu člena doda alineja z besedilom: »sodeležbo s krediti pri vlaganjih v gospodarske objekte, do določene višine, na primer do 30 % vrednosti objektov oziroma investicije«. Ta dodatek je bil predlagan zaradi tega, ker je predvideni obseg pomoči manj razvitim območjem v 4. členu dokaj skromen in ne bo prispeval k intenzivnemu razvoju manj razvitih območij, če ne bo tudi republika zagotavljala določenih kreditnih sredstev



za soudeležbo posameznim investitorjem. Ta zadeva je utemeljena tudi s tem, ker banke ne glede na teritorializacijo investicije zahtevajo visoko lastno udeležbo za vsako naložbo in zato naj bi republika zagotavljala iz nekaterih svojih sredstev, predvsem izvenproračunskih, določene možnosti, da investitorji pri njem najamejo določen procent kreditnih sredstev, da bi na ta način dejansko lahko hitreje z gospodarskimi investicijami tudi odpravljali nerazvitost posameznih območij (Črnomelj, Metlika, Kočevje, Ribnica, Novo mesto, Trebnje).

Pripombe k petemu členu:

Večina delegatov, ki so govorili o namenu pospeševalne vloge republike, se je strinjalo s tem, da se predvidena varianta, ki se nanaša na sredstva za razvoj kmetijstva, vključni v besedilo člena (Ljutomer, Ormož, Lenart, Slovenska Bistrica, Gornja Radgona, Ptuj, Črnomelj, Metlika, Kočevje, Ribnica, Novo mesto, Trebnje). Ob tem je bilo izraženo tudi mnenje, da bi bilo treba ta variantni dodatek bolj precizirati, ker sicer daje tudi možnosti za določene špekulacije, namreč, da bi neka organizacija morda postavila neko enoto v nerazvito kmetijsko področje zato, da bo imela neke bonifikacije, ne pa zato, da bi zagotovila, za kar nam predvsem gre razvoj nerazvitih območij.

Če se že sklicujemo na poseben predpis, bi ta poseben predpis pravzaprav moral biti tudi skupaj s tem osnutkom zakona v razpravi, razen če gre le za že sprejeto bonifikacijo obrestne mere v kmetijstvu (Kamnik).

V zvezi z nosilci skrbi za pospeševanje razvoja manj razvitih v republiki (šesti člen osnutka) so bila izražena naslednja mnenja:

V mehanizmu pomoči je treba z zakonom konkretnije in trdneje opredeliti obveznosti republike in vseh njenih ustreznih institucij za izvrševanje z zakonom določenih obveznosti, med katerimi na prvo mesto vsekakor sodi določitev obsega in virov, oziroma bilance sredstev, ki bodo na razpolago za pospeševanje razvoja manj razvitih območij, ki je v interesu napredka naše celotne socialistične družbene skupnosti (Brežice, Krško, Sevnica).

Predlagano je bilo, da se v 6. členu jasneje določi, da mora srednjeročni program družbenoekonomskega razvoja Socialistične republike Slovenije vsebovati določbe o razvoju manj razvitih območij, prav tako bi naj zakon obvezal tudi sklade, da v svojih programih moramo programirati razvoj manj razvitih območij (Lenart, Ormož).

Republiške sklade in republiško samoupravno skupnost bi bilo treba zavezati, da s svojimi programi določijo obseg pomoči manj razvitim območjem, kar bi lahko usklajevala republiška skupščina, predvsem ob potrjevanju vsakoletnih programov teh skladov (Črnomelj, Metlika, Kočevje, Ribnica, Novo mesto, Trebnje).

V zvezi z investicijami v osnovno šolstvo, zdravstvo in druge podobne namene je bil dan predlog, da se:

— posojila za izgradnjo šol, vzgojno varstvenih ter drugih ustanov dajejo manj razvitim občinam pod ugodnejšo participacijo, daljšo odplačilno dobo in od primera do primera z odložitvijo začetka odplačevanja posojila za nekaj let. V zelo nujnih primerih bi bila umestna tudi dotacija;

— pri investicijah za srednje oziroma poklicne šole, ki imajo širši regionalni pomen, bi naj del investicijskega zneska republika oziroma republiška izobraževalna skupnost tudi dotirala (Gornja Radgona).

V zvezi z vlogo SR Slovenije pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij (7. in 8. člen):

Variantni dodatek v tem členu naj se sprejme (Črnomelj, Metlika, Kočevje, Ribnica, Novo mesto, Trebnje, Ptuj, Ljutomer, Slovenska Bistrica, Lenart, Ormož).

Pri besedilu o financirani obrestni meri je bilo predlagano, da se beseda »največ« črta (Lenart, Ormož).

Predlagano je bilo, da se v 7. členu posebej določi tudi obveznost oziroma stimulacijo bank za financiranje investicij na manj razvitih območjih (Lenart).

Ker je razvoj manj razvitih območij predvsem naloga občin samih, bi bilo potrebno, da se v zadnji vrsti 2. odstavka 7. člena doda besedilo: »in družbeni plan občin« (Lenart).

Predlagano je tudi bilo, da zakon naloži bankam spremembo kreditnih pogojev iz razmerja 70 : 30 v obratno razmerje, to je 30 % udeležbe za manj razvita območja, ki bi bila določena s srednjeročnim programom Slovenije (Črnomelj, Murska Sobota).

V zvezi z investicijami na manj razvitih območjih je bilo tudi poudarjeno, da dosedanja praksa glede lociranja novih obratov različnih nosilcev investiranja na Slovenskem za manj razvita območja ni posebno ohrabrujoča. Izražen je bil tudi resen dvom, da bodo lahko smernice in cilji srednjeročnega načrta družbenega razvoja Slovenije in regionalni plani mogli spremeniti to prakso, prav tako pa je ne bo moglo spremeniti samo beneficiranje obrestne mere. To ni zahteva po političnih, to je ekonomsko neopravičljivih naložbah, gre le za to, da bi morali v prihodnje zagotoviti hitrejše kroženje informacij o možnostih investiranja na manj razvitih območjih. Seveda bi moral nekdo takšne informacije tudi pripraviti in ustrezno dokumentirati. Te informacije bi bile koristne za sleherne ad hoc rešitve, bile bi pa koristne tudi za dolgoročneje zadeve. Mnogi bodoči investitorji namreč niti ne vedo za pogoje v manj razvitih območjih, zato se usmerjajo že v dobro znana območja (Šentjur pri Celju).

V zvezi z enajstim členom osnutka je bilo izraženo mnenje, da naj bi morda zakon pooblastil občinsko skupščino, da sme odločati o parcialnih olajšavah v posameznih delovnih organizacijah, na primer o oprostitvi plačevanja prispevka iz osebnega dohodka delovno organizacijo, ki vloži sredstva v nove gospodarske objekte ali v razširitev oziroma v modernizacijo, podobno kot bi to veljalo za republiške prispevke (Ljutomer).

V 11. členu se ne zdi povsem logično mišljenje, ki je navedeno v oklepaju, predvsem glede davčnih olajšav. Kolikor želi občina ustvariti pogoje za hitrejši razvoj, bo morala z lastno udeležbo pri različnih investicijah, bodisi v gospodarstvu ali družbenih službah s svojimi finančnimi sredstvi sodelovati. Ta sredstva pa mora tudi sama ustvariti. Zato naj bi bile morebitne davčne olajšave prosta odločitev občine, ne pa pogoj (Lenart).

V dvanaajstem členu osnutka je bilo precej delegatov, ki so sodelovali v razpravi, zato, da se sprejme v besedilo zakona prvi variantni dodatek (Ptuj, Ljutomer, Kamnik, Lenart, Metlika, Ormož, Črnomelj, Kočevje, Ribnica, Novo mesto, Trebnje); nekateri so bili tudi za drugi variantni dodatek (dolenjske občine, Kamnik), tretja varianta naj bi se spremenila: »za novo odprta delovna mesta« (Črnomelj, Metlika, Kočevje, Ribnica, Novo mesto, Trebnje).

Predlagano je bilo, da se v zakon vnese tudi določilo, da so oproščeni plačevanja republiškega prispevka iz osebnega dohodka tudi tisti investitorji na manj razvitih območjih, ki vlagajo svoja lastna sredstva brez benefikacije obrestne mere (Lenart).



Olajšave v tem členu naj bi veljale samo za delovne organizacije, ki vložijo sredstva v objekte na manj razvitih območjih, torej tudi za delovne organizacije, ki so v tej občini in ustanavljajo novi obrat, ne glede na to, ali vlagajo lastna sredstva, ali pa vlagajo sredstva, za katera je bila odobrena beneficirana mera. Dalje menijo, da naj se oprostijo plačevanja republiškega prispevka iz osebnega dohodka vsi delavci, ki so zaposleni v novih ali moderniziranih obratih. Za nova delovna mesta pa naj bi se iz republiških sredstev za intervencije v gospodarstvu predvidele premije ali kakšne druge oblike spodbud (Slovenska Bistrica, Radlje).

Izražena pa je bila tudi bojazen v zvezi s položajem delovnih organizacij, ki bi se kot investitorji vključile v izgradnjo gospodarskih objektov, kakor to predvideva osnutek zakona. Gre za to, da se takim delovnim organizacijam zagotovi večja pravna varnost pred poslovnimi izgubami v primeru morebitnih kasnejših odepitov ali osamosvojitve enot, ki bi nastale na manj razvitih območjih (delegat ljubljanskih občin).

Št.: 30-41/70

Ljubljana, 5. 11. 1970

## POROČILA

**Začasna komisija za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti** je na seji dne 27. 10. 1970 obravnavala osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet. Obenem je obravnavala tudi poročilo zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije in mnenje odbora republiškega zbora za finance in proračun k osnutku zakona.

Izvršni svet predlaga, da se osnutek zakona obravnava v smislu 294. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije po skrajšanem postopku.

Poslanci so se strinjali, da se osnutek zakona obravnava po skrajšanem postopku, kar je tudi v skladu z resolucijo o smernicah ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970. Resolucija namreč nakazuje zahtevo, da je treba že v letu 1970 proučiti možnosti, da se manj razvitim območjem v SR Sloveniji, ki imajo za to realne pogoje, omogoči ustrezno dolgoročno družbeno politiko spreminjanje njegove ekonomske in socialne osnove.

V načelni razpravi so poslanci ugotovili, da se z zakonom ne rešujejo socialna vprašanja, ampak da gre za pomoč republike za hitrejši ekonomski razvoj manj razvitih območij v SR Sloveniji. Čeprav pristop k posameznim problemom ni pavšalen, temveč diferenciran in predvideva različne oblike pomoči, pa so poslanci menili, da je pomanjkljivost zakona v tem, ker predlagatelj ni predvidel finančnih sredstev, ki bi bila potrebna za njegovo izvajanje tekom srednjeročnega načrta družbenega plana razvoja SR Slovenije.

Osnutek zakona v prvi vrsti konkretizira gospodarsko dejavnost na manj razvitih območjih, vendar obvezuje tudi različne republiške institucije, da v teh krajih aktivno sodelujejo s svojimi sredstvi pri gradnji infrastrukturnih objektov, cestne mreže, na področju šolstva ipd.

Poslanci so menili, da je prav, da so gospodarske organizacije iniciator gospodarskih investicij in da republika samo ustvarja pogoje in sprejema

ukrepe, ki bodo čim bolj aktivirali potencialne možnosti razvoja teh območij in jih integrirala v širši gospodarski prostor.

Sproženo je bilo tudi vprašanje, katere teritorialne enote naj bi bile podlaga za določanje nerazvitosti: občine, geografske ali ekonomske regije ipd. predvsem zato, če bi se lahko v sistem zakona vključila tudi nerazvita območja, glede katerih so podana vsa merila nerazvitosti po 2. členu osnutka zakona, so pa v občinah, ki se ne morejo šteti za nerazvita. Zato bi bilo treba med pripravo predloga zakona proučiti ali naj bi predlog zakona zajemal manj razvita območja ali manj razvite občine. Kljub temu, da občine niso najprimernejša enota, pa je prevladalo mnenje, da lahko le pri njih dobimo ustrezne podatke, z druge strani pa imajo občine tudi svoje mesto v našem družbeno-ekonomskem in komunalnem sistemu.

V obravnavi po členih se je začasna komisija strinjala s predlaganimi spremembami zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije k 1., 2., 3. in 5. členu, dala pa je naslednje pripombe in mnenja k posameznim členom:

K 1. členu: proučiti bi bilo treba, da bi se našli naslednji cilji:

— aktiviranje in spodbujanje obstoječih produkcijskih faktorjev v vseh delih nacionalnega ozemlja, da bi bilo doseženo ugodnejše ravnotežje v razvoju vse republike in da bi bila dosežena optimalna rast vsega nacionalnega gospodarstva;

— postopno zmanjševati razlike v življenjskih pogojih, ki so v posameznih območjih zaostali v primerjavi z doseženimi v republiki.

K 2. členu: treba bi bilo proučiti, da bi se razširilo kriterije tako, da bi bil v njih vsebovan tudi element dinamike razvoja. Zato naj bi se kot četrti kriterij upoštevala tudi stopnja razvoja (z upoštevanjem kombinacije posameznih elementov, ki karakterizirajo ekonomski in socialni razvoj nekega območja). Kot dodatni kriterij za opredelitev razvoja manj razvitih območij naj bi se upoštevala poprečna stopnja rasti, če je v letih 1962—1969 bila nižja od 6 %, seveda v kombinaciji z drugimi kriteriji, ki so navedeni v osnutku zakona.

Izraženo je bilo mnenje, da kriterij 5000 narodnega dohodka ni najprimernejši in da naj bi zakon vseboval dolgoročneje kriterije v relativnih odnosih. Glede na sredstva, s katerimi bo razpolagala republika v tem obdobju, bi bilo treba proučiti, da bi se kot manj razvita območja upoštevala tista, ki dosegajo manj kot 60 % poprečnega narodnega dohodka na prebivalca. Ob upoštevanju teh pripomb naj se ta člen glasi:

»Za manj razvita območja v SR Sloveniji se štejejo območja tistih občin, ki izpolnjujejo vsaj dve od naslednjih meril:

— da imajo narodni dohodek nižji od 60 % poprečnega narodnega dohodka na prebivalca v republiki;

— da imajo nad 40 % kmečkega prebivalstva;

— da imajo z upoštevanjem dnevne migracije manj kot 20 % zaposlenega prebivalstva;

— da so izkazale v letih 1962 do 1969 poprečno stopnjo gospodarske rasti izpod 6 %.

Merila se ugotavljajo po uradnih statističnih podatkih, pri čemer se za podatke po 1., 2. in 3. alineji upošteva kot izhodišče leto 1969.«

Z upoštevanjem teh meril bi lahko občine, ki izpolnjujejo vse ali vsaj tri od navedenih meril, uvrstili v prvo skupino, ostale pa v drugo.

K 4. členu: v tretji in četrti vrsti naj bi odpadlo besedilo: »...na teh območjih oziroma v ustreznih regionalnih centrih...«



Po mnenjučasne komisije se bodo morale poslovne banke same odločiti za investicije na manj razvitih območjih in je tako besedilo odveč.

K 6. členu: naj se sprejme nov tretji odstavek, ki ga je predlagal odbor republiškega zbora za finance in proračun in se glasi: »Cestni sklad SR Slovenije in vodni sklad SR Slovenije naj v svojih srednjeročnih in letnih programih upoštevata nujnost potreb za ustrezne investicije in rekonstrukcije tudi za tista območja, ki jih ta zakon sicer ne zajema, so pa na meji nerazvitosti po podanih kriterijih, ali celo nerazviti. Pri reševanju teh problemov naj sodelujejo s svojimi sredstvi tudi regionalni centri teh področij.«

K 7. členu: naj se sprejme variantni dodatek.

K 10. členu: naj se določi obveznost izvršnega sveta, o občasnem poročanju Skupščini SR Slovenije o odobritvah sredstev posameznim območjem in po namenu.

K 12. členu: naj se upošteva variantni dodatek »in posamezniki«, kar je v skladu za zakonodajo pri pripravi o osebnem delu;

– drugi variāntni dodatek »za katera jim je bila odobrena beneficirana obrestna mera« naj odpade;

– tretja varianta naj se spremeni tako, da bi se glasila »...za nova delovna mesta«. Pri tem bi bilo treba proučiti tudi možnosti za priznavanje posebnih premij (ali udeležbe pri kreditih) iz republiških sredstev za intervencije v gospodarstvu. V tem primeru bi bilo možno postaviti kriterij novih delovnih mest, površine novih proizvodnih objektov ali morebitna druga merila.

Začasna komisija za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti predlaga enotnemu zboru delovnih skupnosti Socialistične republike Slovenije, da sprejme osnutek zakona skupaj z navedenimi mnenji in pripombami.

Za svojega poročevalca na enotnem zboru je začasna komisija določila poslanca Janeza Vidmarja.

Št.: 30-41/70

Ljubljana, 2. 11. 1970

**Odbora republiškega zbora za družbenoekonomske odnose, za družbeno-politični sistem in notranjo politiko ter komisija za revizijo zakonov s področja družbenega planiranja in delitve družbenega proizvoda** so na seji dne 28. 10. 1970 obravnavali osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Obenem so obravnavali tudi poročilo zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije in mnenje odbora republiškega zbora za finance in proračun k osnutku zakona.

Osnutek zakona je predložil Skupščini SR Slovenije v obravnavo izvršni svet s predlogom, da se obravnava v smislu 294. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije po skrajšanem postopku.

Odbora in komisija so se strinjali, da se osnutek zakona obravnava po skrajšanem postopku, kar je tudi v skladu z resolucijo o smernicah ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabi sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, ki poudarja, da je treba že v letu 1970 proučiti možnosti, da se manj razvitim območjem v SR Sloveniji, ki imajo za to realne pogoje, omogoči z

ustrezno dolgoročno družbeno politiko spreminjanje njihove ekonomske in socialne strukture.

Pretežno je bila razprava usmerjena na naslednja vprašanja:

- obseg sredstev in oblika pomoči republike kot širše družbeno-politične skupnosti za pospeševanje razvoja manj razvitih območij;
- katera teritorialna enota naj bo podlaga za opredelitev nerazvitosti;
- kriteriji, ki določajo občine, da se smatrajo za nerazvite.

V načelni razpravi je bilo ugotovljeno, da predlagatelj ni predvidel finančnih sredstev, ki bi bila potrebna za izvajanje tega zakona. Poslanci so menili, da bi bilo treba že v obrazložitvi k osnutku zakona predvideti vsaj približna sredstva, ki naj bi jih republika v obdobju izvajanja srednjeročnega načrta družbenega razvoja SR Slovenije v letih od 1971 do 1975 namenila za pospeševanje razvoja manj razvitih območij.

Glede na to je bila izražena bojazen, da ne bi pavšalne ugotovitve, da so sedaj kakršnikoli finančni izračuni nemogoči, pri večjem pritisku gospodarskih organizacij na republiška sredstva prek beneficirane obrestne mere postala ravno manj razvita območja v SR Sloveniji eden od potencialnih žarišč deficitov in inflacije. Kolikor bi prišlo do večjega povpraševanja po sredstvih, ki bodo na razpolago v republiškem proračunu za te namene, potem bo treba izvršiti selekcijo med zainteresiranimi gospodarskimi organizacijami. Zato je nujno že v sam zakon vgraditi objektivnejše kriterije, ki bi upoštevali tudi elemente poslovnosti gospodarskih organizacij, ki bodo investirala na ta območja, ker iz osnutka zakona ni razvidno, kateri organ bo v takih primerih vršil selekcijo.

Bilo je poudarjeno, da se z zakonom ne rešujejo samo socialna vprašanja in da se glede na razmeroma majhna sredstva, s katerimi bo republika razpolagala, ne more upoštevati vseh potreb, temveč le nekatere. Zato bi morala tudi opredelitev manj razvitih občin temeljiti predvsem na političnem dogovoru, ker ni popolnih kriterijev, ki bi lahko natančno opredelili neko občino ali območje kot razvito ali nerazvito.

V razpravi je bilo sproženo tudi vprašanje, katere teritorialne enote naj bi bile podlaga za določanje nerazvitosti: občine, geografske ali ekonomske regije ipd. predvsem zato, če bi se lahko v sistem zakona vključila tudi nerazvita območja, glede katerih so podana vsa merila nerazvitosti po 2. členu osnutka, so pa v občinah, ki se ne morejo šteti za nerazvita. Kolikor bi imeli opredeljene regije, potem bi bilo lažje reševati problem nerazvitih, kakor pa v okviru občin, ker bi se za širša območja, v okviru regionalnih planov, lahko angažiralo več sredstev gospodarskih organizacij. Čeprav ima določanje manj razvitih po občinskih mejah svojo negativno stran, tako glede območij, ki so razdeljena med več občin, od katerih ne spada niti ena med nerazvite, kakor tudi glede političnih odnosov med »mejnimi« občinami, pa je bila večina poslancev mišljenja, da je lahko le občina tista teritorialna enota, ki je nosilec gospodarskega in družbenega razvoja na svojem območju. Tako razvrščanje manj razvitih območij je utemeljeno s tem, da je lahko le za območje občine dobiti ustrezne podatke in da imajo občine svojo vlogo v našem družbeno-ekonomskem in komunalnem sistemu. Že iz samega osnutka zakona izhaja, da bo republika s svojimi sredstvi in ustvarjanjem boljših pogojev sodelovala pri gospodarskih investicijah v okviru občine, v skladu s srednjeročnim načrtom SR Slovenije in regionalnimi plani teh območij, medtem ko pri izgradnji infrastrukturnih objektov ne bi smele igrati občinske meje bistvene vloge.



Zato mora regionalni plan razvoja SR Slovenije vključiti nerazvita območja in nakazati ekonomske možnosti razvoja v smislu policentričnega razvoja. Problem nerazvitih območij mora biti stalno prisoten pri sprejemanju raznih ukrepov in zavzemanju dolgoročne politike na določenih področjih družbenega in gospodarskega življenja.

Poslanci so menili, da je prav, da republika sama ni iniciator gospodarskih investicij, temveč da so to gospodarske organizacije, pri čemer pa naj republika ustvarja pogoje, da bi lahko čim bolj aktivirala potencialne možnosti razvoja teh območij in jih integrirala v širši gospodarski prostor. Ker bodo sredstva republiškega proračuna za te namene le mobilizacijski faktor, bo razvoj manj razvitih območij odvisen predvsem od angažiranja lastnih pogojev in možnosti ter prelivanja sredstev na podlagi zakonov tržišča. Poleg sredstev lahko vpliva republika kot širša družbeno-politična skupnost na razvoj nerazvitih območij tudi s svojo zakonodajno in davčno politiko z namenom zmanjševanja razlik med razvojem razvitih in nerazvitih območij, občine pa morajo sprejeti ukrepe, da bodo pritegnile gospodarske organizacije, da na teh območjih zgradijo svoje dislocirane obrate.

V obravnavi po členih sta se odbora in komisija strinjala s predlaganimi spremembami zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije k 1., 2. in 3. členu osnutka zakona, dali pa so še naslednja mnenja in pripombe k posameznim členom:

K 1. členu: Ker zakon pomeni začetek sistematičnega in programskega urejanja politike postopnega odpravljanja razlik v razvitosti posameznega območja nacionalne skupnosti, bi bilo treba navesti podrobnejše ukrepe in postopke za realizacijo ciljev. Zato naj bi bili v prvem členu navedeni naslednji cilji:

– aktiviranje in spodbujanje obstoječih produkcijskih faktorjev v vseh delih nacionalnega ozemlja, da bi bilo doseženo ugodnejše ravnotežje v razvoju vse republike in da bi bila dosežena optimalna rast vsega nacionalnega gospodarstva;

– postopno zmanjševati razlike v življenjskih pogojih, ki so v posameznih območjih zaostali v primerjavi z doseženimi v republiki.

K 2. členu: Treba bi bilo razširiti kriterije tako, da bi bil v njih vsebovan tudi element dinamike razvoja. Zato naj bi četrti kriterij predstavljala tudi stopnja razvoja (z upoštevanjem kombinacije posameznih elementov, ki karakterizirajo ekonomski in socialni razvoj nekega območja). Kot dodatni kriterij za opredelitev manj razvitih območij naj bi se upoštevala poprečna stopnja rasti, če je v letih 1962–1969 bila nižja od 6%, seveda v kombinaciji z drugimi kriteriji, ki so navedeni v osnutku.

Izraženo je bilo tudi mnenje, da kriterij 5000 din narodnega dohodka ni najprimernejši in da naj bi zakon vseboval dolgoročneje kriterije in sicer ne v absolutnih zneskih, temveč v relativnih odnosih. Tako bi bilo realno upoštevati kot manj razvita območja (po tem kriteriju) tista, ki dosegajo manj kot 60% poprečnega narodnega dohodka na glavo prebivalca. Z upoštevanjem tega kriterija pa bi se razširilo tudi število občin, ki bi spadala v sklop manj razvitih.

Z upoštevanjem predloga, ki je bil naveden v tezah, bi lahko razporedili občine v dve skupini in sicer:

- v občine, ki izpolnjujejo vse kriterije (oziroma vsaj 3 od predlaganih 4);
- občine, pri katerih pride v poštev samo dvoje predlaganih meril.

Z druge strani pa je bilo izraženo, da bi relativni odnos (60 % poprečnega nacionalnega dohodka na prebivalca) zahteval tudi višja finančna sredstva, ki bi jih morala zagotoviti republika za razvoj manj razvitih območij. Bilo je izraženo mnenje, da je pravilneje, da se za opredelitev nerazvitosti sprejmejo absolutna merila, ki obenem tudi določajo zgornjo mejo, do kdaj je neko področje nerazvito.

Poslanci se niso izrazili niti o absolutnem niti o relativnem merilu, ki naj bi opredelil območja nerazvitosti in predlagajo, da se to vprašanje v smislu dosedanjih razprav prouči pred sprejemom predloga zakona.

K 3. členu: Bilo je izraženo mnenje, da bi se določila stopnja razvoja, ki naj bi jo dosegla manj razvita območja SR Slovenije v razdobju srednje-ročnega plana v letih 1971—1975. Ko bi dosegle to stopnjo, bi jim prenehale ugodnosti, ki jih bodo imele na osnovi tega zakona.

K 5. členu: naj se sprejme variantni dodatek, vendar v posebnem členu. V primeru vključitve variantnega dodatka v besedilo člena bi izgledalo, kot da kmetijstvo ni gospodarska panoga.

K 6. členu: osnovna pomanjkljivost je v tem, da se ne precizirajo sredstva za razvoj nerazvitih. To lahko pomeni, da bodo ta sredstva minimalna, po drugi strani pušča odprte možnosti tudi za določanje znatnejših sredstev za te namene.

Poslanci so se strinjali z besedilom novega tretjega odstavka, ki ga je predlagal odbor republiškega zbora za finance in proračun.

Pri tem so menili, da bi bilo treba bolj opredeliti, da bo republika pomagala pri gospodarskih investicijah v okviru občine, medtem ko pri izgradnji infrastrukture ne bi smele občinske meje predstavljati kakršnekoli ovire.

K 7. členu: variantni dodatek ni potreben, ker bi republika najela kredite le za beneficiranje obrestne mere, ne pa za investicije v nove objekte ali za razširitev in modernizacijo že obstoječih gospodarskih objektov.

K 10. členu: naj se določi obveznost izvršnega sveta o občasnem poročanju Skupščine SR Slovenije o odobritvah sredstev posameznim območjem in po namenu.

K 12. členu: naj se upoštevata prvi dve varianti, tretja pa s tem, da se besedilo »za novo zaposlene delavce« v teh objektih nadomesti z besedilom »za nova delovna mesta«.

Odbora republiškega zbora za družbenoekonomske odnose, za družbeno-politični sistem in notranjo politiko ter komisija za revizijo zakonov s področja družbenega planiranja in delitve družbenega proizvoda predlagajo republiškemu zboru, da sprejme osnutek zakona skupaj z navedenimi mnenji in pripombami.

Za svojega poročevalca je odbor republiškega zbora za družbenoekonomske odnose določil poslanca Jožeta Dernovška.

Št.: 30-41/70

Ljubljana, 2. 11. 1970

**Odbor za finance in proračun republiškega zbora Skupščine SR Slovenije** je na 30. seji 26. oktobra 1970 obravnaval osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo izvršni svet s predlogom, da se obravnava v smislu 294. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije po skrajšanem postopku.



Odbor se strinja s skrajšanim postopkom, saj so bile pred tem v obravnavi teze o manj razvitih območjih v SR Sloveniji, ko je bilo jasno ugotovljeno, da je v Sloveniji ustrezen zakon oziroma zakonodaja o hitrejšem razvoju nerazvitih območij potreben.

V načelni razpravi je odbor ugotovil osnovna načela, po katerih je predlagatelj pripravil osnutek zakona:

– z zakonom se ne rešujejo socialna vprašanja, ampak gre za pomoč republike za hitrejši ekonomski razvoj nerazvitih območij;

– glede na razmeroma majhna sredstva, s katerimi republika razpolaga, je kriterij za vključitev med nerazvita območja oziroma občine dokaj oster;

– glede na ostro postavljene kriterije je z zakonom predvidena pomoč le tistim, ki so izrazito na koncu lestvice stopnje ekonomskega razvoja;

– pristop k posameznim problemom ni pavšalen, ampak diferenciran, kajti z zakonom so predvidene sledeče oblike pomoči:

a) regresiranje oziroma beneficiranje obrestne mere,

b) sofinanciranje razvojnih programov in projektov,

c) podaljšanje odplačilnih rokov ali drugačna oblika konverzacije posojil, najetih pri poslovnih bankah na področju kmetijstva,

č) oprostitev prispevka od osebnega dohodka za določeno dobo;

– glede izobraževanja in drugih dejavnosti v okviru samoupravnih skupnosti (ceste, vodno gospodarstvo, otroško varstvo itd.) se rešuje vprašanje pomoči za hitrejši razvoj nerazvitih v okviru teh samoupravnih skupnosti, kar je s tem zakonom posebej poudarjeno.

V obširni razpravi je bilo načeto vprašanje, katere teritorialne enote naj bodo podlaga za opredelitev nerazvitosti: ali občine, širša območja, regije, geografska območja itd. Prevladalo je mnenje, da občine niso najprimernejša teritorialna enota, vendar je obenem res, da je le za občine možno dobiti ustrezne podatke. Istočasno pa imajo občine tudi svoje mesto v našem družbenem ekonomskem sistemu. Ima pa določanje nerazvitih območij po občinskih mejah svojo negativno plat, ki prav izrazito izstopa, na primer pri primeru Brkinov, ki so teritorialno porazdeljeni med tri občine, od katerih niti ena ne spada po predloženem zakonu med nerazvite. Brkini kot celota pa so obsežno, zelo izrazito nerazvito območje.

Tako se torej hitrejši razvoj Brkinov ne bo mogel reševati na podlagi tega zakona, ampak le v okviru samoupravnih skupnosti, na primer cestnega sklada in v zvezi s tem odpiranjem tega predela prek ustrežnejših prometnih povezav, ki jih na primer Brkini sedaj sploh nimajo. Primer Brkinov se je navajal le kot vzorčni primer v zvezi z opredeljevanjem nerazvitosti po občinskih mejah.

Ob teh dilemah ostaja vsaj v določeni meri še odprto vprašanje čim popolnejše pravičnosti za opredelitev nerazvitih področij. Zakon, kakršen je predložen, je dokaj oster. Po predloženih kriterijih zakona je 12 občin opredeljenih za nerazvite. Ostaja pa pri tem odprto vprašanje medobčinskih območij v okviru sicer razvitih občin, ki bodo morale same in skupaj s samoupravnimi skladi v okviru republike skrbeti tudi za razvoj manj razvitih predelov v okviru sicer v poprečju razvitejših občin.

V obravnavi po členih se odbor strinja s predlaganimi spremembami zakonodajno-pravne komisije k 1., 2. in 3. členu osnutka zakona.

K 2. členu daje odbor sugestijo, da se ponovno prouči, če ne bi bilo primerno določiti in uporabiti več meril za presojo nerazvitosti, saj so bile na-

kazane že v tezah in raznih drugih gradivih. Res pa je tudi, da so pri uporabi večine kriterijev opredeljene kot nerazvite v glavnem vedno iste občine.

Po daljši razpravi odbor tudi soglaša, da so absolutna merila za opredelitev nerazvitosti primernejša ob relativnih, ker s tem postavljamo neko absolutno vrednost kot mejo razvitosti in nerazvitosti, sicer pa bi bila meja med razvitostjo odvisna od stopnje razvitih, kar ne bi bilo najbolj eksaktno in bi se ta meja stalno spreminjala.

V 5. členu naj se sprejme variantni dodatek.

V 6. členu je osnovna pomanjkljivost, da se vsaj približno ne precizirajo sredstva za razvoj nerazvitih, kar po drugi strani pušča odprte možnosti tudi za določanje znatnejših sredstev za te namene.

Odbor predlaga, da se v 6. členu doda nov tretji odstavek:

»Cestni sklad SR Slovenije in vodni sklad SR Slovenije naj v svojih srednje-ročnih in letnih programih upoštevata nujnost potreb za ustrezne investicije in rekonstrukcije tudi za tista območja, ki jih ta zakon sicer ne zajema, so pa na meji nerazvitosti po podanih kriterijih, ali celo nerazviti. Pri reševanju teh problemov naj sodelujejo s svojimi sredstvi tudi regionalni centri teh področij.«

V 7. členu naj se sprejme variantni dodatek.

V 10. členu naj se določi obveznost izvršnega sveta o občasnem poročanju Skupščini SR Slovenije o odobritvah sredstev posameznim območjem in po namenu.

V 12. členu naj se upošteva variantni dodatek »in posamezniki«, kar je v skladu z zakonodajo v pripravi o osebnem delu.

Variantni dodatek v 12. členu »za novozaposlene delavce v teh objektih« ni najprimernejši, kot ni najbolj ustrezno niti besedilo brez variantnega dodatka. Gre za dokaj kompleksno vprašanje, ki mora biti jasno, kajti oproščanje prispevka od osebnega dohodka mora biti jasno določeno in avtomatsko, ne pa podvrženo še dodatnim presojam ali izračunom.

Odbor predlaga, da se pri pripravi predloga zakona upoštevajo pripombe in predlogi odbora.

St.: 30-41/70

Ljubljana, 2. 11. 1970

**Odbor republiškega zbora za proizvodnjo in blagovni promet in odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo** sta na skupni seji dne 5. oktobra 1970 razpravljala o osnutku zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji, ki ga je predložil izvršni svet.

Odbora sta v načelni razpravi poudarila, da je predlagani zakon potreben in utemeljen, ker velike ekonomske razlike med občinami in območji, ki se še povečujejo, predstavljajo resno oviro za enakomernejši razvoj v vsej republiki. Zato je nujno z določenimi beneficijami ustvariti ekonomske pogoje za razvoj na manj razvitih območjih ter s tem spodbuditi k akciji lokalne dejavnike, gospodarske organizacije in banke. Odbora kljub nekaterim slabostim in dilemam, ki jih vsebuje predloženi osnutek, podpirata osnovna izhodišča zakona. Ugotovila pa sta, da bi bilo treba v obrazložitvi osnutka vsaj približno kvantificirati sredstva, ki jih bo republika namenila za pospešitev razvoja manj razvitih območij v srednjeročnem planu 1971–1975.



Glede na vlogo občine v našem družbenoekonomskem in komunalnem sistemu ter glede na to, da razpolagamo s potrebnimi podatki le za teritorij občin, je po mnenju obeh odborov sprejemljivo izhodišče zakonskega osnutka, da se področja manj razvitih določajo po občinskih mejah. Odločitve glede infrastrukturnih objektov, za katere so občine premajhen teritorij, pa bi bilo potrebno sprejemati na osnovi družbenega dogovarjanja v regiji. Zato je treba formirati regije, ki bodo pokrivale nerazvita območja ter z zakonom naložiti občinam obveznost izdelave regionalnih planov razvoja, ki so edino lahko solidna baza tudi za odločitve glede investiranja v gospodarstvo.

Ker je ocena stopnje razvitosti odgovorna strokovna pa tudi pomembna politična naloga, odborá predlagata, naj predlagatelj ob izdelavi zakonskega predloga prouči možnost, da bi se namesto kriterija narodnega dohodka na prebivalca, na katerega se je v dosedanjih razpravah nanašalo največ pripomb, uporabil kak drug kriterij, kot npr. stopnja razvitosti infrastrukture, izobrazbena struktura aktivnega prebivalstva, razpoložljiva osnovna sredstva na posameznih območjih v primerjavi z osnovnimi sredstvi v republiki in delež prebivalstva teh območij glede na prebivalstvo republike, poprečni dohodek od kmetijstva na kmečkega prebivalca ali podobno. Pri tem pa sta odbora mnenja, da zaradi omenjenih materialnih možnosti obsega manj razvitih območij ne bi smeli bistveno širiti.

Ker zakon v reševanje infrastrukturnih problemov vključuje dosedanje nosilce razvoja, je bilo v razpravi posebej opozorjeno, da imata vodni in cestni sklad ob sedanjih virih premalo sredstev celo za vzdrževanje obstoječih objektov. Zato je treba čimprej sistemsko rešiti problem virov sredstev teh skladov, saj se bosta le ob bistveno povečanih sredstvih lahko aktivno vključila v izvajanje politike, ki jo nakazuje zakon.

Poslanci so tudi poudarili, da mora biti problem manj razvitih območij stalno prisoten in da ga je potrebno upoštevati pri sprejemanju vseh ukrepov tekoče in dolgoročne politike na posameznih področjih gospodarskega in družbenega razvoja.

V podrobni razpravi so bile podane naslednje konkretne pripombe:

K 2. členu: Ker se statistični podatki vodijo pri večjih institucijah, je treba točno navesti institucijo, katere podatki bodo uporabljeni.

Predlagatelj zakona naj prouči možnost, da bi uporabil tudi kakšne druge kriterije za določanje manj razvitih območij. Na podlagi dogovora z občinami, ki bi po kriterijih ne bile manj razvite, pa naj se določijo tudi manj razvita območja, ki so v nekaj primerih upravno-politično razdeljena na več občin.

K 3. členu: Predlagano je bilo, naj bi izvršni svet k predlogu zakona tudi že priložil odlok, s katerim bo ugotovil občine, ki obsegajo manj razvita območja v SR Sloveniji.

K 4. členu: Odbora menita, da ni potrebno precizirati, katere poslovne banke naj se vključujejo v financiranje na manj razvitih območjih. To naj bo stvar poslovnih odločitev bank samih.

Nekateri poslanci so predlagali, naj se prouči možnost, da bi kreditne olajšave v drugi alineji tega člena veljale tudi za negospodarske dejavnosti, to je za kredite za izgradnjo infrastrukturnih, socialno-zdravstvenih in kulturno-prosvetnih objektov.

K 5. členu: Varianta v oklepaju naj se črta, ker republika glede na sprejete zakone že zagotavlja sredstva za razvoj kmetijstva.

K 6. členu: Zato, da bi se manj razvita območja kompleksneje gospodarsko in družbeno razvijala, pri čemer ima infrastruktura zelo pomembno vlogo, je treba zavezati občine, na katere taka območja gravitirajo, da morajo izdelati regionalne plane razvoja. Takšni programi razvoja bodo predstavljali osnovo za odločitve posameznih dejavnikov in osnovo za sklepanje družbenih dogovorov o razvoju teh področij.

K 7. členu: Variantni dodatek ni potreben, ker bi republika najela kredite le za beneficiranje obrestne mere, ne pa za nove investicije.

K 8. členu: Odbora menita, da 8. člen ni potreben, ker je kmetijstvo kot panoga urejeno z zakoni na področju vse republike.

K 10. členu: Poslanci so mnenja, da naj bi izvršni svet glede dajanja olajšav sklepal družbeni dogovor med partnerji, ki stopajo v tak aranžma (gospodarska zbornica, občinske skupščine, delovne organizacije).

Pri beneficiranju obrestne mere bi bilo treba dajati prednost tistim panogam na manj razvitih območjih, ki bodo izkoriščale tamkajšnjo surovinsko bazo in ki so delovno intenzivne.

K 12. členu: V besedilu tega člena naj se upošteva prvi variantni dodatek. Poleg tega pa sta odbora tudi menila, da besedilo tega člena ni jasno. Oprostitev plačevanja republiškega prispevka iz osebnega dohodka od delovnega razmerja morajo biti po subjektih in časovno jasno opredeljene ter po možnosti avtomatične, ne pa podvržene še dodatnim presojam.

Odbor republiškega zbora za proizvodnjo in blagovni promet in odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo predlagata republiškemu zboru, da sprejme osnutek zakona skupaj z navedenimi mnenji in pripombami.

Št.: 30-41/70

Ljubljana, 6. 11. 1970

**Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije** je na svoji 35. seji 22. oktobra 1970 obravnavala osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji, ki ga je predložil v obravnavo izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Komisija je v načelni razpravi ugotovila, da je zakon potreben glede na temeljno idejo predhodne razprave o nerazvitih območjih v SR Sloveniji, da naj bi ustvarjala republika nekatere temeljne pogoje za hitrejšo rast gospodarskega in socialnega razvoja na manj razvitih območjih. Hkrati pa je bilo ugotovljeno, da predlagatelj tega osnutka ni ravnal po 259. členu poslovnika skupščine SR Slovenije, ker v obrazložitvi ni predvidel nobenih finančnih posledic oziroma projekcij, ki jih zahteva ta določba. Komisija se ni strinjala s pavšalno ugotovitvijo predlagatelja v obrazložitvi, da so sedaj kakršnikoli finančni izračuni stroškov za SR Slovenijo po predlaganem osnutku nemogoči, ker so objektivne finančne zmogljivosti republike same po sebi eden od elementov sistema, ki se predlaga in ker bo konkretna politika republike določena z ustreznimi planskimi akti, ki jih navaja ta osnutek. V zvezi s tem je bila komisija mnenja, da bi bilo treba v skladu s citirano določbo poslovnika Skupščine SR Slovenije v obrazložitvi osnutka tega zakona navesti vsaj aproksimativno oceno sredstev, ki naj bi jih republika v obdobju srednjeročnega načrta družbenega razvoja SR Slovenije oziroma v petletnem obdobju namenila za



pospeševanje razvoja manj razvitih območij. Pri tem seveda ne bi mogli upoštevati vseh potreb, temveč realne zmogljivosti republike. Podatke o celotnih potrebah in o vseh sredstvih, ki bodo v te namene angažirana, pa bi bilo težavno precizirati, ker ni znano, kakšni bodo regionalni plani razvoja teh območij in koliko jih bo, pa tudi ne, katere bodo gospodarske organizacije in kakšno bo število teh organizacij, ki naj bi vlagale svoja sredstva v gospodarske dejavnosti na manj razvitih območjih. Seveda pa bi bilo treba finančne projekcije proračunskih sredstev vezati na posamezna enoletna proračunska obdobja v okviru srednjeročnega načrta družbenega razvoja SR Slovenije.

V načelni razpravi je bilo sproženo tudi vprašanje, ali bi se lahko v sistem tega zakona vključila tudi nerazvita območja, glede katerih so podana vsa merila nerazvitosti po 1. členu tega osnutka, so pa ta območja v občinah, ki se v celoti ne morejo šteti za nerazvite. Predstavniki predlagatelja je v zvezi s tem menil, da je koncept tega zakona sicer vezan na nerazvita območja, da pa se vsa merila nerazvitosti iz 2. člena tega osnutka dejansko nanašajo na območje občin, ker drugačna ureditev zakonodajno-tehnično ni mogoča. Kljub temu pa je komisija menila, da naj predlagatelj posebej prouči vprašanje nerazvitih območij v okviru občin, ki v celoti oziroma pretežno niso nerazvite ter pri tem tudi najdejo morebitno možnost, da se tudi ta območja vključijo v sistem tega zakona, seveda ob upoštevanju temeljnega izhodišča tega zakona, da mora biti število občin, za katerih območje naj bi veljal predlagani režim, razmeroma zelo omejeno.

V razpravi po členih je komisija sprejela naslednja stališča, mnenja in pripombe:

K 1. členu: Ker je koncept tega zakona zgrajen na opredelitvi meril o tem, katere občine izpolnjujejo pogoje nerazvitosti in ne le na ugotavljanju, katera so nerazvita območja, naj bi se določba tega člena na začetku vezala na ta element oziroma bi se postavila tako, da bi določala, da se s tem zakonom določajo merila za ugotavljanje manj razvitih območij in ne le, da se določajo manj razvita območja.

K 2. členu: Po predlaganem osnutku zakona ne gre za režim dopolnjevanja sredstev manj razvitim občinam na področju izvrševanja njihovih nalog in dela družbenih služb (izobraževanje, socialno in zdravstveno varstvo itd.) kot to določata republiška ustava in 5. člen tega osnutka, pač pa za režim sodelovanja republike pri pospeševanju gospodarskega in socialnega razvoja manj razvitih območij po tem zakonu. Zato bi bilo treba začetno besedilo prvega odstavka tega člena postaviti tako, da gre za manj razvita območja, ki se štejejo za taka na podlagi tega zakona, da bi bila s tem podana jasna razmejitev režima po tem zakonu od režima dopolnjevanja sredstev manj razvitim občinam.

Drugi odstavek 90. člena ustave SR Slovenije namreč določa, da SR Slovenija zagotovi občina, ki ne morejo s svojimi sredstvi same financirati izvrševanja svojih nalog in dela družbenih služb, iz svojih dohodkov *dopolnilna sredstva* za financiranje družbenih služb in drugih služb v občini v skladu z obveznostmi republike, določenimi v ustavi, ter na podlagi meril določenih v zakonu, in sicer tako, da bo zagotovljena zainteresiranost občine za racionalno uporabo teh sredstev ter omogočeno delovanje teh služb in njihov nadaljnji razvoj.

K 3. členu: Zadnji del besedila prvega odstavka tega člena bi bilo treba postaviti tako, da bi bilo jasno opredeljeno, da gre za občine, ki izpolnju-

jejo pogoje nerazvitosti po 2. členu tega osnutka in ne tako kot to določa sedanje besedilo, da gre za občine, ki obsegajo manj razvita območja v SR Sloveniji.

Ker ves koncept tega zakona sloni na opredelitvi oziroma ugotovitvi meril o tem, katere občine lahko štejemo za manj razvite, bi lahko omenjeno besedilo pomenilo, da bi izvršni svet lahko vezal merila nerazvitosti iz 2. člena tega osnutka na manj razvita območja ne glede na to, ali so ta območja na teritoriju tistih občin, ki ne izpolnjujejo meril nerazvitosti oziroma so celo pretežno razvite.

K 5. členu: Komisija je menila, da je variantni dodatek k temu členu, da SR Slovenija pospešuje razvoj manj razvitih območij tudi s sredstvi, ki jih zagotavlja po posebnih predpisih za razvoj kmetijstva, sprejemljiv in da bi bil lahko vključen v besedilo tega člena.

K 6. členu: Komisija je smatrala, da je vprašanje, ali je treba določiti najemanje kreditov po republiki v zvezi z njenim sodelovanjem pri graditvi infrastrukturnih objektov kot njeno obveznost, oziroma ali ne bi bilo boljše, da predlagatelj najemanje kreditov veže na fakultativno možnost republike, to je, da bi republika *lahko najela* te kredite za namene po prvem odstavku tega člena.

V zvezi z določbami drugega in tretjega odstavka tega člena, ki določata ustrezne obveznosti cestnega in vodnega sklada, izobraževalne skupnosti SR Slovenije ter republiške skupnosti otroškega varstva glede določitve oziroma razporeditve sredstev na določenih področjih njihove dejavnosti v skladu s srednjeročnim načrtom razvoja SR Slovenije in regionalnimi plani razvoja manj razvitih območij, je komisija menila, da bi bilo treba v prehodnih določbah tega zakona normirati prehodni režim, kolikor se bi sprejem srednjeročnega načrta družbenega razvoja SR Slovenije zavlekel še v 1971. leto. Pri tem bi ta prehodni režim določal, da naj bi našete samoupravne organizacije v tem prehodnem obdobju izpolnjevale omenjene obveznosti v skladu z drugimi planskimi akti oziroma smernicami, in sicer dokler ne bo sprejet srednjeročni načrt družbenega razvoja SR Slovenije.

K 10. členu: V tem členu naj bi se dopolnilno predvidela tudi obveznost izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, da občasno (na primer: na 6 mesecev oziroma eno leto) poroča Skupščini SR Slovenije o beneficiranju obrestne mere, o odobritvi sredstev za konverzijo posojil kmetijskim gospodarskim organizacijam ter o sofinanciranju investicijskih in razvojnih programov ter projektov, o čemer sicer izvršni svet odloča.

Taka obveznost je tudi sicer podana v zakonskih in drugih republiških predpisih, ki urejajo določene finančne obremenitve same republike in je po mnenju komisije potrebna tudi v tem zakonu, ki ureja finančne obremenitve SR Slovenije do manj razvitih območij.

Št.: 30-41/70

Ljubljana, 23. 10. 1970



## OSNUTEK ZAKONA o varnosti cestnega prometa

### I. SPLOŠNE DOLOČBE

#### 1. člen

Ukrepi in pravila za varnost cestnega prometa v SR Sloveniji se izvajajo po določbah temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa (Uradni list SFRJ, št. 15-173/70), po določbah tega zakona ter po predpisih, izdanih na njihni podlagi.

#### 2. člen

Upravne in strokovne zadeve, ki se nanašajo na voziške izpite, voziška dovoljenja, registracijo, tehnične preglede motornih in priklopnih vozil ter na druge upravne zadeve s področja varnosti cestnega prometa, ki so v pristojnosti občine, opravlja občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve, če ni z zakonom dana posamezna zadeva v pristojnost drugega upravnega organa, delovne ali druge organizacije.

#### 3. člen

Občinski upravni organi, ki so pristojni za notranje zadeve, in organi službe javne varnosti sodelujejo med seboj pri izvrševanju zakonov in drugih predpisov s področja varnosti cestnega prometa in ustvarjajo pogoje za učinkovito opravljanje nalog, ki jih ima vsak izmed njih na svojem delovnem področju.

### II. PROMET

#### 1. Urejanje prometa

#### 4. člen

Če je to potrebno za varnost prometa in za zagotovitev njegovega neoviranega potekanja ali če to zahtevajo razlogi javnega reda in miru, lahko republiški sekretar za notranje zadeve z odredbo prepove ali omeji promet vseh ali posameznih vrst vozil, gonjenje oziroma vodenje živine ter hojo pešcev na določenih cestah ali delih ceste, dokler so podani razlogi, zaradi katerih se tak ukrep odredi.

Republiški sekretar za notranje zadeve lahko za posamezne vrste vozil ali za vsa vozila predpiše omejitev hitrosti vožnje, ki velja samo za določene dni ali v določenem časovnem presledku, če se da utemeljeno pričakovati, da bo tisti čas promet na cestah izredno močan.

#### 5. člen

Zaradi nemotenega in varnega potekanja prometa v naseljih lahko občinska skupščina izda predpise o ureditvi prometa v naseljih, zlasti:

1. prepove promet na posamezni cesti za vsa vozila ali za posamezne vrste vozil;

2. določi prednostne in stranske ceste;
3. določi enosmerne ceste;
4. določi parkirne prostore, način parkiranja in prepove ustavljanje ali parkiranje vozil na določeni cesti;
5. določi mesta za postaje in postajališča avtobusov in trolejbusov v javnem prevozu;
6. omeji hitrost vožnje skozi naselje;
7. ukrepa glede hoje pešcev in prometa s kolesi in vprežnimi vozili;
8. odredi postavitve in vzdrževanje zaščitnih ograj na nevarnih krajih, kjer so ogroženi udeleženci v prometu;
9. ukrepa glede gonjenja in vodenja živine in
10. ukrepa v drugih zadevah, ki se tičejo lokalnega prometa in so v pristojnosti občine.

Kadar se nanaša ukrep iz 1. in 6. točke prvega odstavka na cesto I. ali II. reda, je potrebno poprejšnje soglasje republiškega sekretarja za notranje zadeve.

Omejitve, prepovedi, obveznosti in obvestila, ki se določijo po prvem odstavku tega člena, je treba označiti z ustreznimi prometnimi znaki.

## 2. Prevoz potnikov v avtobusih

### 6. člen

V javnem linijskem ali v prostem cestnem prometu se ne smejo uporabljati avtobusi, ki so po svoji konstrukciji namenjeni za prevoz potnikov v mestnem prometu.

### 7. člen

Avtobus, ki vozi v javnem linijskem, v prostem cestnem ali v primestnem prometu, ne sme imeti priklopnega vozila za prevoz potnikov.

### 8. člen

V javnem mestnem prometu se smejo uporabljati avtobusi in njihova priklopna vozila, v primestnem prometu pa avtobusi, ki po svoji konstrukciji ustrezajo za promet potnikov v mestnem prometu.

Avtobus ali trolejbus v javnem prometu ima lahko samo eno priklopno vozilo za prevoz potnikov.

V avtobusu ali trolejbusu, ki vozi v javnem mestnem prometu, in v njegovem priklopnem vozilu ter v avtobusu, ki vozi v primestnem prometu, se sme stoje voziti največ toliko potnikov, kot je to navedeno v prometnem dovoljenju.

Število stojišč mora biti v vozilu vidno označeno.

## 3. Vključevanje avtobusov in trolejbusov v promet

### 9. člen

Vozniki morajo zmanjšati hitrost in po potrebi tudi ustaviti vozilo, kadar je treba zaradi gostote prometa omogočiti avtobusu ali trolejbusu vključitev v promet s postajališča, ki je kot tako označeno.



Voznik avtobusa ali trolejbusa se mora v pogojih iz prejšnjega odstavka vključiti v promet s potrebno previdnostjo in na način, da ne povzroči nevarnosti za druge voznike.

#### 4. Vožnja ljudi na tovornem priklopnem vozilu

##### 10. člen

Na priklopnem vozilu, ki ga vleče traktor, se sme voziti v prostoru, ki je namenjen za tovor, največ pet oseb, ki nakladajo ali razkladajo tovor.

#### 5. Promet koles, koles s pomožnim motorjem in motornih koles

##### 11. člen

Kolo in kolo s pomožnim motorjem lahko imata prikolico. Prikolica mora imeti dvojne koles in mora biti priključena tako, da jo vozilo vleče za seboj in da je zagotovljena stabilnost vozila. Prikolica sme biti široka največ en meter.

Prikolica mora biti zadaj opremljena z odbojnim steklom rdeče barve, ki je predpisano za kolo.

##### 12. člen

Določbe 11. člena se primerno uporabljajo za motorna kolesa.

##### 13. člen

Kolo s pomožnim motorjem sme voziti v cestnem prometu, kdor je star najmanj 14 let in ima potrdilo, da pozna predpise o varnosti cestnega prometa. Tako potrdilo mora imeti voznik med vožnjo pri sebi in ga pokazati na zahtevo miličnika.

Republiški sekretar za notranje zadeve je pooblaščen, da izda natančnejše predpise o organizaciji in načinu preizkušanja znanja iz prejšnjega odstavka, izdajanju potrdil ter o obrazcu takega potrdila.

#### 6. Promet s traktorji in delovnimi stroji

##### 14. člen

Traktor lahko vleče po cesti tudi vprežni voz ali delovni stroj, vendar le enega izmed njiju.

Vprežni voz mora biti priklopljen k traktorju z ojnico tako, da je razdalja med traktorjem in vprežnim vozom med vožnjo ves čas enaka in da se vprežni voz ne more sam odklopiti.

Če je vprežni voz naložen s tovorom tako, da tovor zakriva signalne naprave traktorja ali niso vidni voznikovi opozorilni znaki za druge udeležence v prometu, mora imeti voznik spremljevalca, ki daje ustrezne opozorilne znake, če spremeni traktor smer vožnje ali se ustavi. Pri vožnji po klancu navzdol mora spremljevalec zavirati vprežni voz.

## 15. člen

Delovni stroj, ki se premika z močjo lastnega motorja, sme imeti med vožnjo po cesti le priključke, ki jih je predvidel proizvajalec stroja.

Na priključku delovnega stroja je prepovedano prevažati ljudi.

Delovni stroj, ki se uporablja v cestnem prometu, mora imeti napravo za varno zaviranje.

Damper sme biti v prometu na cesti, če je sedež voznika pred kesonom.

## 16. člen

Če delovni stroj nima naprave za dajanje zvočnih in svetlobnih znakov, mora voznik delovnega stroja pravočasno z roko ali kako drugače vidno in nedvoumno naznaniti spremembo vožnje.

Če voznik delovnega stroja zaradi konstrukcije delovnega stroja ali zaradi tovora, ki je naložen na priključku delovnega stroja, ne more ravnati tako, kot je določeno v prejšnjem odstavku, mora dajati potrebne znake spremljevalec.

Delovni stroj, ki ni opremljen z lučmi in odbojnimi stekli, kot jih ima motorno vozilo, mora imeti ponoči ali ob zmanjšani vidljivosti luči in odbojna stekla, ki so predpisana za vprežna vozila. Tako mora biti opremljen tudi delovni stroj, ki ga vleče traktor.

## 7. Pešci

## 17. člen

Pešec ne sme stopiti na vozišče, dokler se ni prepričal, da to lahko stori, ne da bi ogrožal svojo varnost ali varnost drugih udeležencev v prometu. To ne velja za pešca, ki stopi na vozišče, kjer je zaznamovan prehod, na katerem je promet urejen s svetlobnimi prometnimi znaki ali z znaki, ki jih daje pooblaščen uradna oseba.

## 18. člen

Pešec sme nositi lesteve, cev, drog ali druge večje predmete ali voziti ročni voziček tako, da s tem ne ovira drugih udeležencev v prometu.

## 8. Poskusne vožnje

## 19. člen

Za poskusne vožnje, pri katerih se zaradi preizkušanja lastnosti izdelanih ali predelanih motornih vozil ne bodo mogle upoštevati posamezne določbe predpisov o varnosti cestnega prometa, je potrebno dovoljenje, ki ga izda občinski upravni organ, pristojen za notranje zadeve.

## 20. člen

Organizator poskusne vožnje mora v vlogi, s katero prosi za dovoljenje za poskusno vožnjo, navesti podatke o vozilu, o lastnostih, ki naj se preizkusijo, o vozniku in o osebah, ki so pooblaščen za strokovno oceno preizkušane



vozila ter o cesti in relaciji, na kateri bo opravljena poskusna vožnja. V vlogi mora navesti tudi določbe predpisov o varnosti cestnega prometa, ki se med poskusno vožnjo ne bodo mogle upoštevati.

#### 21. člen

V dovoljenju za poskusno vožnjo morajo biti določeni kraj in čas, v katerem se sme opraviti poskusna vožnja, ter ukrepi, ki so potrebni za to, da se zagotovi varnost ljudi in premoženja.

Stroške za izvršitev ukrepov iz prejšnjega odstavka trpi organizator poskusne vožnje.

Organizator poskusne vožnje trpi tudi stroške zavarovanja, če je v dovoljenju določeno, da miličniki varujejo izvršitev poskusne vožnje.

### 9. Športne in druge prireditve na cesti

#### 22. člen

Za športno ali drugo prireditev, ki se omeji na cesto ali del ceste na območju ene občine, izda dovoljenje občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve. Za športno ali drugo prireditev, ki gre po cesti ali delih ceste na območju dveh ali več občin, izda dovoljenje republiški sekretariat za notranje zadeve.

#### 23. člen

Dovoljenje za športno ali drugo prireditev se lahko izda, če organizator prireditve:

1. zagotovi potrebno število rediteljev za zavarovanje udeležencev in gledalcev;
2. organizira prvo pomoč in prevoz z rešilnim avtomobilom;
3. organizira potrebne ukrepe za varnost pred požarom;
4. zavaruje nevarna mesta na tekmovalni progi;
5. poskrbi, da so na voljo sredstva za zvezo;
6. zavaruje pri avto ali moto dirki gledalce in reditelje proti posledicam nezgode;
7. poskrbi za ustrezne parkirne prostore in
8. opravi druge potrebne varnostne ukrepe.

Dovoljenje za športno ali drugo prireditev na cesti se ne sme izdati, če bi bilo potrebno zaradi prireditve začasno prepovedati promet, ker ga ni mogoče preusmeriti na drugo cesto, ustaviti promet na važnih prometnih smereh ali če bi prireditev v večji meri ovirala ali ogrožala cestni promet.

#### 24. člen

Prošnjo za dovolitev športne ali druge prireditve mora organizator predložiti pristojnemu organu najpozneje trideset dni pred prireditvijo.

V prošnji je treba navesti ime in sedež organizacije, čas in trajanje prireditve, cesto ali del ceste, na kateri bo prireditev, in ukrepe, ki jih bo organizator storil za varnost tekmovalcev, gledalcev in udeležencev v prometu. Prošnji je treba priložiti program prireditve.

Prošnji za dovolitev hitrostnega tekmovanja motornih in drugih vozil mora organizator priložiti pravilnik o tekmovanju, ki ga je potrdila športna organizacija.

25. člen

Vozilo, ki ga je organizator prireditve določil za spremstvo tekmovalcev, mora biti posebej označeno. Označbo določi organizator.

26. člen

Kadar zahteva zavarovanje prireditve sodelovanje miličnikov in je tako določeno v dovoljenju za prireditve, trpi stroške tega zavarovanja organizator prireditve.

### III. PROMETNI ZNAKI

27. člen

Nadzorstvo nad prometnimi znaki na cestah I., II. in III. reda opravlja republiški sekretariat za notranje zadeve, na drugih cestah pa občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve.

Organi iz prejšnjega odstavka naložijo z odločbo v upravnem postopku organizaciji ali organu, ki je dolžan postavljati prometne oznake, da znak postavi, odstrani, ali ga nadomesti z novim, če ob cesti manjka prometni znak, če je ta znak nepravilno postavljen, je nepotreben ali pa obrabljen.

Republiški sekretariat za notranje zadeve lahko odloči v zadevi, ki je po prejšnjem odstavku v pristojnosti občinskega upravnega organa, če le-ta tega ni storil.

### IV. PROMETNO TEHNIČNA UREDITEV

28. člen

Investicijsko-tehnična dokumentacija za gradnjo, rekonstrukcijo in investicijsko vzdrževanje ceste mora vsebovati tudi prometno-tehnično ureditev.

Organ, ki je pristojen za izdajo dovoljenja za gradnjo in rekonstrukcijo cest in cestnih objektov, sme izdati dovoljenje šele po tem, ko je pristojni organ za notranje zadeve na podlagi proučitve investicijsko-tehnične dokumentacije ugotovil in dal svoje soglasje o tem, da ustreza cesta ali cestni odsek oziroma objekt pogojem prometno-tehnične ureditve.

Soglasje iz prejšnjega odstavka izda za avtocesto, cesto I., II. in III. reda republiški sekretariat za notranje zadeve, za druge javne ceste pa občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve.

Organizacija, ki izdeluje investicijsko-tehnično dokumentacijo, mora zahtevati soglasje organa za notranje zadeve najpozneje 30 dni pred rokom, ki je določen za obravnavo dokumentacije.

29. člen

Na cestah I., II. in III. reda opravlja zadeve tehničnega urejanja prometa republiški sekretariat za gospodarstvo, na drugih javnih cestah pa občinski upravni organ, ki je pristojen za zadeve prometa.



## V. VOZNIKI MOTORNIH VOZIL

## 1. Zmožnost za vožnjo motornega vozila

## 30. člen

Republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo izda natančnejše predpise o minimalnih pogojih tehnične in kadrovske opremljenosti zdravstvenih zavodov, ki izdajajo zdravniška spričevala o telesni in duševni zmožnosti za vožnjo motornega vozila.

## 31. člen

Zdravstveni zavod mora obvestiti občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve, če med zdravljenjem utemeljeno sumi ali ugotovi, da voznik motornega vozila ni več zmožen voziti motorna vozila vseh ali določene kategorije.

## 2. Pripravljanje kandidatov za vozniški izpit

## 32. člen

Kandidate za voznike motornih vozil pripravljajo za vozniški izpit avto šole in vozniki inštruktorji.

## 33. člen

Avto šola nudi kandidatom za voznike motornih vozil teoretično in praktično znanje za vozniški izpit po predpisanem programu; ima v ta namen zagotovljen prostor ter učila za izvajanje teoretičnega pouka; potrebno število tehnično brezhibnih vozil ter ustrezno število voznikov inštruktorjev, ki morajo izpolnjevati pogoje za izvajanje teoretičnega in praktičnega pouka.

Potrdilo o tem, ali izpolnjuje avto šola pogoje za obstoj in delo, izda občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve, na območju katerega ima ustanovitelj svoj sedež.

Avto šola po tem zakonu nima značaja poklicne šole.

Republiški sekretar za notranje zadeve izda natančnejše predpise o pogojih za delo avto šol in voznikov inštruktorjev, o minimalni opremi za izvajanje teoretičnega in praktičnega pouka, o izdajanju dovoljenj za delo avto šol in voznikov inštruktorjev, ki po temeljnem zakonu o varnosti cestnega prometa lahko poučujejo kandidate za voznike motornih vozil, o nadzorstvu nad delom avto šol in voznikov inštruktorjev in o drugih ukrepih, ki se nanašajo na izvajanje teoretičnega in praktičnega pouka kandidatov za voznike motornih vozil.

## 34. člen

V vozilu, ki se uporablja za pouk praktične vožnje, smejo biti poleg voznika inštruktorja le osebe, ki so kandidati za voznike motornih vozil. Na tovornem motornem in priklopnem vozilu, ki se uporablja za pouk praktične vožnje, ne sme biti naložen tovor.

## 35. člen

Kandidat za voznika motornega kolesa brez prikolice se sme učiti na cesti v praktični vožnji brez nadzorstva voznika inštruktorja, če je z uspehom opravil

teoretični del voznškega izpita. O opravljenem teoretičnem delu izpita se izda potrdilo. Na podlagi takega potrdila se lahko kandidat uči praktične vožnje največ 30 dni.

Brez nadzorstva voznika inštruktorja se lahko uči praktične vožnje z motornim kolesom brez prikolice največ 30 dni tudi kandidat, ki ima voznško dovoljenje za motorno vozilo B, C ali F kategorije.

### 3. Vozniški izpiti

#### 36. člen

Kandidat za voznika motornega vozila dela voznški izpit pred komisijo, ki jo ustanovi republiški sekretar za notranje zadeve.

Komisija ima najmanj tri člane in ustrezno število namestnikov.

Komisija iz prejšnjega odstavka je v kraju, ki ima sodobno cestno signalizacijo, prometno urejena križišča in cestne površine z gostim prometom, ki zahtevajo od kandidata potrebno spretnost.

Kandidat za voznika traktorja ali motornega kolesa lahko dela voznški izpit tudi v kraju, kjer je sedež občine, čeprav v tem kraju niso izpolnjeni pogoji iz prejšnjega odstavka.

#### 37. člen

V odločbi o ustanovitvi komisije za voznški izpit se določita sedež komisije in območje dela.

Izpitna komisija za voznški izpit je pri občinskem upravnem organu, pristojnem za notranje zadeve.

#### 38. člen

Stroške voznškega izpita plača kandidat.

Stroške izpita določi občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve, pri katerem je sedež izpitne komisije. Stroški ne smejo presežati najvišjega zneska, ki ga določi republiški sekretar za notranje zadeve.

Sredstva, ki dotekajo iz naslova stroškov za voznške izpite, sme uporabiti organ, ki je pristojen za notranje zadeve, za redno dejavnost komisije za voznške izpite. Morebitni presežek se lahko uporabi za namene svetov za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, ki deluje na območju občin, za katere dela izpitna komisija.

#### 39. člen

Tečaje iz prve pomoči poškodovanim v prometni nezgodi organizira in vodi strokovna enota organizacije Rdečega križa po predpisanem izpitnem programu.

Uspešno dovršen tečaj iz prejšnjega odstavka dokazuje, da je kandidat za voznika motornega vozila opravil izpit iz prve pomoči poškodovanih v prometni nezgodi.

Izpita iz prve pomoči poškodovanim v prometni nezgodi ne delajo zdravniki, višje in srednje medicinske sestre (medicinski tehniki), drugi varstveni delavci pa tudi ne, če je bila prva pomoč predmet izobraževanja na zdravstveni šoli.

Voznik motornega vozila, ki se prikladi za opravljanje voznškega izpita za kategorijo motornega vozila, za katero nima voznškega dovoljenja, ne dela



izpita o prvi pomoči poškodovanim v prometni nezgodi, če je tak izpit že opravil.

#### 40. člen

Voznik inštruktor spremlja kandidata za voznika motornega vozila med izpitom iz vožnje motornega vozila.

### 4. Vozniško dovoljenje

#### 41. člen

Strokovno izobrazbo, ki je predpisana za izdajo vozniškega dovoljenja za motorna vozila C in D kategorije, daje strokovna šola za voznike motornih vozil.

## VI. IZPIT ZA VOZNIKA INŠTRUKTORJA

#### 42. člen

Komisijo za izpit voznika inštruktorja ustanovi republiški sekretar za notranje zadeve.

V odločbi o ustanovitvi komisije se določi sedež komisije in območje njenega dela.

Komisija ima predsednika in izpraševalca za posamezna področja izpitnega programa. Predsednik izpitne komisije in izpraševalci imajo namestnike.

Stroške izpita za voznika inštruktorja določi republiški sekretar za notranje zadeve. Stroške plača kandidat za voznika inštruktorja.

#### 43. člen

Določbe 39. člena tega zakona se smiselno uporabljajo za izpit za voznika inštruktorja.

#### 44. člen

Kandidat za voznika inštruktorja se prikladi k izpitu za voznika inštruktorja pri občinskem upravnem organu, pristojnem za notranje zadeve, ki vodi kandidata v evidenci voznikov motornih vozil. Ta organ ugotovi, ali so izpolnjeni predpisani pogoji za pripustitev k izpitu.

Organ iz prejšnjega odstavka izda kandidatu, ki je napravil izpit za voznika inštruktorja, dovoljenje za voznika inštruktorja.

#### 45. člen

Teste za posamezna področja izpitnega programa za voznika inštruktorja pripravlja republiški sekretariat za notranje zadeve.

#### 46. člen

Dovoljenje za voznika inštruktorja se vzame vozniku inštruktorju, ki mu je v kazenskem postopku izrečen varnostni ukrep prepovedi vozniškega poklica ali odvzema vozniškega dovoljenja, vozniku inštruktorju, ki mu je v postopku zaradi prekrška izrečen varstveni ukrep odvzema vozniškega dovoljenja, kot

tudi vozniku inštruktorju, ki postane telesno ali duševno nezmožen voziti motorno vozilo — dokler traja tak ukrep oziroma telesna ali duševna nezmožnost.

Odločbo o odvzemu dovoljenja za voznika inštruktorja izda občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve.

## VII. KONTROLA ALKOHOLIZIRANOSTI

### 47. člen

Analizo krvi ali krvi in urina zaradi ugotavljanja alkoholiziranosti udeležencev v prometu lahko opravlja zdravstveni zavod ali drug zavod, ki ima ustrezno opremo in strokovni kader.

Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo določi zavode, ki so pooblaščen za analizo krvi ali krvi in urina ter predpiše način in postopek pri njihovem odvzemanju in analizi.

### 48. člen

Voznik, za katerega miličnik sumi, da je pod vplivom alkohola, mora opraviti preizkus alkoholiziranosti po izdihanem zraku.

Miličnik mora vozniku pojasniti način uporabe naprave za preizkus alkoholiziranosti in pri tem upoštevati navodilo, ki je določeno za uporabo naprave. Voznik se mora ravnati po navodilu miličnika, ki je odredil preizkus.

V zapisniku o preizkusu mora biti navedeno, ali in kako je voznik upošteval navodilo za uporabo naprave za preizkus alkoholiziranosti, ali je zahteval analizo krvi ali krvi in urina, rezultat preizkusa in voznikove pripombe glede postopka ali rezultata preizkusa.

### 49. člen

Miličnik sme uporabiti napravo za preizkus alkoholiziranosti po izdihanem zraku, ki je atestirana po določbah tega zakona.

Naprava za ugotavljanje alkoholiziranosti po izdihanem zraku mora biti sposobna, da pokaže v izdihanem zraku stopnjo 0,5 promile ali več alkohola v krvi.

Atest iz prejšnjega odstavka izda republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo.

## VIII. VOZILA

### 1. Registracijska območja

#### 50. člen

Registracijska območja so podlaga za določitev označb registrskih tablic za motorna in priklopna vozila, katerih lastniki ali uporabniki imajo stalno prebivališče ali sedež v enem izmed krajev registracijskega območja.

Registracijska območja za registracijo motornih in priklopnih vozil v SR Sloveniji določi republiški sekretar za notranje zadeve.



## 2. Registrske tablice

### 51. člen

Registrske tablice in tablice za označbo vozil, na katerih se učijo kandidati za voznika motornega vozila, sme izdelovati delovna organizacija, ki ima dovoljenje republiškega sekretarja za notranje zadeve.

### 52. člen

Občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve, lahko določi organizacijo, ki izdaja tablice za označbo vozil, na katerih se učijo vožnje kandidati za voznika motornega vozila.

## 3. Tiskovine in obrazci

### 53. člen

Republiški sekretar za notranje zadeve določi v soglasju z izvršnim svetom skupščine SR Slovenije ceno za tiskovine in obrazce, ki se uporabljajo pri izvrševanju predpisov o varnosti cestnega prometa, za registrske tablice za motorna in priklopna vozila in ceno za tablice za označbo vozil, na katerih se učijo vožnje kandidati za voznika motornega vozila.

Republiški sekretar za notranje zadeve določi odškodnino za uporabo tablice, s katero so označena vozila, na katerih se učijo vožnje kandidati za voznika motornega vozila.

## 4. Odjava registriranega vozila

### 54. člen

Lastnik oziroma imetnik pravice uporabe mora odjaviti občinskemu organu, pristojnemu za notranje zadeve, registrirano vozilo:

1. če ni zahteval v predpisanem roku podaljšanje veljavnosti prometnega dovoljenja;

2. če spremeni stalno prebivališče oziroma premesti svoj sedež iz ene v drugo občino;

3. če je vozilo uničeno, odpisano ali je bilo odsvojeneno.

Odjavo po prvem odstavku tega člena je potrebno vložiti v petnajstih dneh od dneva, ko je nastopilo dejstvo, zaradi katerega se vozilo odjavlja.

## 5. Oprema vozil s prednostjo in priklopnih vozil

### 55. člen

Vozila s prednostjo morajo imeti v prometnem dovoljenju pripis »Vozilo s prednostjo«, ki ga vpiše organ ob registraciji vozila. Vozilo, ki v prometnem dovoljenju nima pripisa iz prejšnjega odstavka tega člena, ne sme imeti naprav za dajanje posebnih svetlobnih in zvočnih znakov.

## 56. člen

Avtomobilsko priklopno vozilo, pri katerem največja dovoljena teža ne presega 750 kg, mora imeti na zadnji strani nameščene luči tako, kot je predpisano za vozilo, ki vleče, ter smerokazalca in registrsko tablico z isto registrsko številko, kot jo ima vozilo, ki vleče priklopno vozilo.

## 6. Tehnični pregled motornih in priklopnih vozil

## 57. člen

Redni in izredni tehnični pregled motornih in priklopnih vozil opravlja delovna ali druga organizacija, ki jo pooblasti republiški sekretar za notranje zadeve, upošteva številu motornih in priklopnih vozil na določenem regionalnem območju ter tehnično in kadrovsko opremo organizacije, ki se zavzema za opravljanje tehničnih pregledov.

Pooblastilo se lahko prekliče, če niso več podani pogoji, zaradi katerih je bilo izdano pooblastilo ali organizacija ne opravlja tehničnih pregledov tako, kot je predpisano.

## 58. člen

Pooblaščen organizacija mora opraviti tehnični pregled motornega in priklopnega vozila strokovno pravilno v mejah veljavnih predpisov tako, da je vozilo, ki je spoznano kot sposobno za javni promet, v vsakem oziru brezhibno in pravilno opremljeno.

## 59. člen

Republiški sekretariat za notranje zadeve in občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve, nadzirata opravljanje tehničnih pregledov pooblaščenih organizacij.

## 60. člen

Lastnik ali uporabnik vozila lahko opravi tehnični pregled vozila pri katerikoli organizaciji, ki ima pooblastilo.

## 61. člen

Stroške rednega in izrednega tehničnega pregleda plača lastnik ali uporabnik vozila.

Višino stroškov za tehnični pregled določi organizacija, ki opravlja tehnični pregled. Stroški tehničnega pregleda ne smejo presegati najvišjega zneska, ki ga določi republiški sekretar za notranje zadeve.

## 62. člen

Na izredni tehnični pregled mora motorno in priklopno vozilo, ki je bilo izključeno iz prometa zaradi tehnične hibe na napravi za upravljanje, napravi za zaustavljanje, na svetlobni ali svetlobnosignalni napravi, zaradi izrabljene pnevmatike ali okvar na njej ali zaradi hib na drugih napravah, ki so bistvenega pomena za varno vožnjo.



## 63. člen

Pri tehničnem pregledu lastnih motornih vozil delovne ali druge organizacije, ki je pooblaščen za tehnični pregled, sodeluje predstavnik občinskega upravnega organa, ki je pristojen za notranje zadeve.

## 64. člen

Republiški sekretar za notranje zadeve predpiše:

1. minimalno tehnično opremo, ki jo mora imeti organizacija, pooblaščen za tehnični pregled motornih in priklopnih vozil;
2. strokovno izobrazbo, ki jo morajo imeti delavci, ki opravljajo tehnični pregled;
3. način opravljanja tehničnega pregleda in
4. način vodenja razvida o pregledanih vozilih.

## IX. IZREDNI PREVOZ

## 65. člen

Organ, ki je pristojen za izdajo dovoljenja za izredni prevoz, lahko izda tako dovoljenje, ko dobi soglasje republiškega sekretarja za notranje zadeve, o tem, da nima pomislekov s stališča varnosti cestnega prometa.

Če je v dovoljenju za izredni prevoz določen pogoj, naj spremljajo tak prevoz miličniki, je prevoznik dolžan povrniti stroške organu za notranje zadeve, ki je dal spremstvo.

Republiški sekretar za notranje zadeve izda natančnejše predpise o dajanju soglasja k odločbam, s katerimi se dovoli izredni prevoz, in o zavarovanju izrednih prevozov.

## 66. člen

Miličniki, ki spremljajo izredni prevoz, imajo med vožnjo pravico ustaviti promet vozil z nasprotne smeri, prepovedati prehitevanje spremljanega vozila, preusmeriti promet in ukreniti še drugo, kar je potrebno za varnost prometa.

## X. SVET ZA PREVENTIVO IN VZGOJO V CESTNEM PROMETU

## 67. člen

Ustanovi se svet SR Slovenije za preventivo in vzgojo v cestnem prometu (v nadaljnjem besedilu: svet) kot družbeno telo.

Predsednika, tajnika in člane sveta imenuje izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Za člane sveta se imenujejo predstavniki zainteresiranih organov in organizacij ter strokovnjaki s področja cestnega prometa.

Strokovna in pisarniško-tehnična opravila za svet opravlja republiški sekretariat za notranje zadeve.

## 68. člen

Svet ima te naloge:

1. pospešuje prometno preventivo in kulturo v šolah ter razvija druge oblike prometne vzgoje in izobrazbe udeležencev v cestnem prometu; organizira prometno-vzgojne akcije;
2. izdaja in razširja prometno-vzgojne publikacije ter razvija in pospešuje prek drugih sredstev javnega obveščanja prometno izobrazbo in vzgojo;
3. usklajuje delo zainteresiranih organov in organizacij na področju preventivnega dela in prometne izobrazbe;
4. daje organom in organizacijam, ki se ukvarjajo z vprašanji cestnega prometa, mnenja in predloge za izboljšanje tehnične ureditve in varnosti cestnega prometa;
5. obravnava načrt dela republiškega sklada za varnost cestnega prometa in daje pripombe k temu načrtu;
6. obravnava program dela organizacij, ki financirajo svojo dejavnost iz sredstev sklada za varnost cestnega prometa in daje pripombe k njihovim programom dela;
7. nudi pomoč občinskim in medobčinskim svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu ter usklajuje njihovo dejavnost.

## 69. člen

Naloge občinskega ali medobčinskega sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu se določijo v skladu z odločbo 68. člena tega zakona in statutom občine.

## XI. FINANCIRANJE VARNOSTI CESTNEGA PROMETA TER PREVENTIVNO-VZGOJNEGA DELA V PROMETU

## 70. člen

Republika in občine zagotavljajo v mejah zakona stalne vire za financiranje pospeševanja varnosti cestnega prometa ter preventivno-vzgojnega dela v prometu.

Izterjane denarne kazni za prekrške v cestnem prometu se uporabljajo za namene iz prejšnjega odstavka.

## 71. člen

Ustanovi se republiški sklad za varnost cestnega prometa (v nadaljnjem besedilu: sklad).

## 72. člen

Dohodki sklada so:

1. sredstva, ki so določena z republiškim proračunom;
2. denarne kazni za prekrške v cestnem prometu, izrečene na območju SR Slovenije;
  - a) po določbah temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa;
  - b) po zveznih predpisih, izdanih na podlagi temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa in



c) na podlagi zakona o varnosti cestnega prometa v SR Sloveniji in predpisov, izdanih na njegovi podlagi;

3. sredstva, ki jih dodelijo skladu družbeno-politične skupnosti ter delovne in druge organizacije za določen namen;

4. drugi dohodki.

#### 73. člen

Sredstva sklada so namenjena:

1. za organizacijo in delo sveta SR Slovenije za preventivo in vzgojo v cestnem prometu;

2. za pospeševanje prometne kulture občanov in organiziranje propagandnih akcij za izboljšanje varnosti v prometu;

3. za razvoj in pospeševanje prometno-vzgojne dejavnosti v šolah in predšolskih zavodih;

4. za izdajanje in razširjenje strokovne literature, publikacije in drugih prometno-vzgojnih in propagandnih sredstev;

5. za znanstveno-raziskovalno delo na področju varnosti cestnega prometa;

6. za nabavo tehnične in druge opreme prometnih in drugih enot milice;

7. za druge namene, ki imajo pomen za varnost cestnega prometa.

#### 74. člen

Sklad je pravna oseba.

Sklad ima statut. S statutom se določijo pravice in dolžnosti upravnega odbora in način poslovanja sklada.

Statut sklada sprejme upravni odbor sklada, potrdi pa Skupščina SR Slovenije.

#### 75. člen

Sklad upravlja upravni odbor.

Upravni odbor sestavljajo predsednik in osem članov, ki jih imenuje izvršni svet Skupščine SR Slovenije za dobo štirih let izmed predstavnikov organov in organizacij, ki se ukvarjajo s prometno varnostjo ter preventivno in vzgojno dejavnostjo v cestnem prometu.

#### 76. člen

Upravni odbor sklada opravlja tele zadeve:

1. sprejme statut sklada;

2. sprejme finančni načrt in sklepni račun sklada;

3. skrbi za realizacijo sredstev sklada;

4. odločba o uporabi sredstev sklada in njegove rezerve ter spremlja uporabo teh sredstev.

5. potrjuje poročila o delu sklada in o stanju njegovih sredstev, in

6. opravlja druge zadeve, ki so določene s statutom ali s predpisom.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije daje soglasje k finančnemu načrtu in potrjuje sklepni račun sklada.

#### 77. člen

Odredbodajalec za izvrševanje finančnega načrta je predsednik upravnega odbora sklada.

Sredstva sklada se uporabljajo po načrtu dela, ki ga sprejme upravni odbor v skladu s finančnim načrtom.

Sredstva sklada se smejo uporabljati samo za namene, ki so določeni v statutu sklada.

## 78. člen

Upravne in strokovne zadeve sklada opravlja republiški sekretariat za notranje zadeve.

## XII. POSEBNI UKREPI ZA VARNOST PROMETA

## 79. člen

Nadzorstvo nad izvajanjem določb temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa, ki se nanašajo na notranjo kontrolo, opravljajo v delovnih in drugih organizacijah javnega prevoza in prevoza za lastne potrebe upravni organi, pristojni za inšpekcijo cestnega prometa oziroma inšpekcijo dela; v cestnih podjetjih in drugih organizacijah, ki vzdržujejo ceste, pa upravni organi, pristojni za inšpekcijo javnih cest oziroma inšpekcijo dela.

## 80. člen

Če pristojni organ prepove promet vseh vozil ali promet posameznih vrst vozil na vsej cesti ali na posameznih njenih delih, mora delovna organizacija ali organ, ki skrbi za vzdrževanje ceste, zagotoviti vzdolž ceste prometne površine, sposobne za parkiranje vozil, ki jih morajo miličniki ob izvajanju prepovedi začasno izključiti iz prometa.

## 81. člen

Voznik, ki mu je v kazenskem postopku izrečen varnostni ukrep prepovedi vozniškega poklica, varnostni ukrep odvzema vozniškega dovoljenja ali varnostni ukrep prepovedi izdaje vozniškega dovoljenja, in voznik, ki mu je v postopku zaradi prekrška izrečen varstveni ukrep odvzema vozniškega dovoljenja ali varstveni ukrep prepovedi izdaje vozniškega dovoljenja, se ne sme učiti v cestnem prometu vožnje z motornim vozilom ali z motornim vozilom tiste kategorije, za katero nima vozniškega dovoljenja, niti delati vozniški izpit, dokler traja varnostni ali varstveni ukrep.

## 82. člen

Motorna in priklopna vozila, ki se serijsko ali posamično izdelujejo ali predelujejo, preizkuša delovna ali druga organizacija, ki jo pooblasti republiški sekretariat za gospodarstvo, ko je poprej dobil soglasje republiškega sekretariata za notranje zadeve. O preizkušnji teh vozil se izda atest.

Stroške, ki so združeni s preizkusom vozila, plača proizvajalec, lastnik ali imetnik pravice uporabe vozila.

## 83. člen

Republiški sekretariat za notranje zadeve naloži z odločbo v upravnem postopku organizaciji ali organu, ki skrbi za vzdrževanje cest I., II. in III. reda, ukrepe, potrebne za vzpostavitev pogojev za varen cestni promet, če ne vzdržuje ceste tako, kot mu nalagajo predpisi o javnih cestah in spravi s tem neposredno v nevarnost udeležence v prometu. Glede drugih cest ima pravico tako ukrepati občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve.



Če se organizacija ali organ, ki skrbi za vzdrževanje ceste, ne ravna po odločbi iz prejšnjega odstavka, predlaga organ za notranje zadeve, ki je izdal odločbo, zoper organizacijo in njeno odgovorno osebo ali odgovorno osebo organa uvedbo postopka zaradi prekrška.

#### 84. člen

Svet SR Slovenije za preventivo in vzgojo v cestnem prometu lahko postavlja ob javnih cestah deske, napise, slike in druge označbe, s katerimi se udeleženci v prometu na posameznih mestih ali delih javne ceste opozarjajo na nevarnosti ali spodbujajo k večji previdnosti. S pooblastilom tega sveta lahko postavi tako označbo tudi občinski ali medobčinski svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu.

### XIII. KAZENSKKE DOLOČBE

#### 85. člen

Z denarno kaznijo od 500 do 10 000 dinarjev se kaznuje za prekršek delovna ali druga organizacija:

1. če uporablja v javnem linijskem ali v prostem cestnem prometu avtobus, ki je po svoji konstrukciji namenjen za prevoz potnikov v mestnem prometu (6. člen);

2. če uporablja v javnem linijskem ali prostem cestnem prometu avtobus, ki ima priklopno vozilo za prevoz potnikov (7. člen);

3. če uporablja v javnem mestnem prometu avtobus ali priklopno vozilo, ki po svoji konstrukciji ne ustreza prevozu potnikov (prvi odstavek 8. člena);

4. če uporablja v javnem cestnem prometu avtobus ali trolejbus, ki ima več kot eno priklopno vozilo za prevoz potnikov (drugi odstavek 8. člena);

5. če opravlja dejavnost avto šole, pa nima potrdila o verifikaciji (drugi odstavek 33. člena);

6. če izdeluje registrske tablice in tablice za označbo vozil, na katerih se učijo kandidati za voznika motornega vozila, pa nima za to dovoljenja (51. člen);

7. če opravlja tehnične preglede motornih in priklopnih vozil brez pooblastila (prvi odstavek 57. člena) ali opravi tehnični pregled v nasprotju z 58. členom tega zakona;

8. če ob prepovedi prometa vozil na vsej cesti ali na posameznih njenih delih ne pripravi prometnih površin, sposobnih za parkiranje vozil, ki so začasno izključena iz prometa (prvi odstavek 80. člena);

9. če preizkuša motorna in priklopna vozila, ki se serijsko ali posamično izdelujejo ali predelujejo, brez pooblastila pristojnega organa (prvi odstavek 82. člena).

Z denarno kaznijo od 50 do 500 dinarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba delovne ali druge organizacije, ki stori prekršek prvega odstavka tega člena.

#### 86. člen

Z denarno kaznijo od 100 do 1000 dinarjev se kaznuje za prekršek delovna ali druga organizacija:

1. če nima v vozilu za javni mestni promet vidno označenega števila stojišč (četrti odstavek 8. člena);

2. če vozi na tovornem priklopnem vozilu, ki ga vleče traktor, ljudi v nasprotju z 10. členom tega zakona;

3. če uporablja v cestnem prometu kolo, kolo s pomožnim motorjem ali motorno kolo v nasprotju z 11. in 12. členom tega zakona;

4. če uporablja v cestnem prometu vprežni voz ali delovni stroj kot priključek k traktorju v nasprotju s 14. členom tega zakona;

5. če uporablja v cestnem prometu delovni stroj s priključkom, ki ga ni predvidel proizvajalec delovnega stroja (prvi odstavek 15. člena);

6. če uporablja delovni stroj, ki nima naprave za varno zaviranje (tretji odstavek 15. člena) ali nima ponoči ob zmanjšani vidljivosti predpisanih luči in odbojnih stekel (tretji odstavek 16. člena);

7. če uporablja damper, ki ima sedež voznika za kesonom (četrti odstavek 15. člena);

8. če ne obvesti ali v predpisanem roku ne obvesti pristojnega občinskega upravnega organa za notranje zadeve o primerih, navedenih v prvem odstavku 54. člena tega zakona;

9. če uporablja v cestnem prometu motorno vozilo, ki ima naprave za dajanje posebnih svetlobnih in zvočnih znakov, če vozilo ni registrirano po prvem odstavku 55. člena tega zakona;

10. če uporablja v cestnem prometu avtomobilsko priklopno vozilo, ki ni opremljeno po 56. členu tega zakona;

11. če opravi tehnični pregled lastnega motornega ali priklopnega vozila, pa ne povabi predstavnika občinskega upravnega organa, pristojnega za notranje zadeve (63. člen).

Z denarno kaznijo od 10 do 100 dinarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba delovne ali druge organizacije, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.

#### 87. člen

Z denarno kaznijo od 50 do 500 dinarjev ali z zaporom do dveh mesecev se kaznuje prekršek:

1. kdor opravlja dejavnost avto šole, pa nima potrdila o verifikaciji (drugi odstavek 33. člena);

2. voznik, ki na zahtevo miličnika ne opravi preizkusa izdihanega zraka (prvi odstavek 48. člena);

3. kdor izdeluje registrske tablice ali tablice za označbo vozil, na katerih se učijo kandidati za voznika motornega vozila (51. člen);

4. kdor se med trajanjem varnostnega ukrepa prepovedi vozniškega poklica, varnostnega ali varstvenega ukrepa odvzema vozniškega dovoljenja ali varstvenega ukrepa prepovedi izdaje vozniškega dovoljenja uči praktične vožnje z motornim vozilom ali z motornim vozilom tiste kategorije, za katero nima vozniškega dovoljenja ali se uči voziti motorno vozilo, dokler traja varnostni ali varstveni ukrep (81. člen).

Za prekršek iz 2. točke prejšnjega odstavka se sme izreči vozniku varstveni ukrep odvzema voznikega dovoljenja za čas od 30 dni do enega leta.

#### 88. člen

Z denarno kaznijo od 30 do 300 dinarjev ali z zaporom do 30 dni se kaznuje za prekršek:



1. voznik traktorja, ki vozi na priklopnem vozilu v prostoru, ki je namenjen za tovor, več kot pet oseb (10. člen);

2. voznik traktorja, ki ravna v nasprotju s 14. členom tega zakona;

3. spremljevalec voznika traktorja ali voznika delovnega stroja, ki se premika z močjo lastnega motorja, če ravna v nasprotju z določbo tretjega odstavka 14. člena in v nasprotju z drugim odstavkom 16. člena tega zakona;

4. voznik delovnega stroja, ki se premika z močjo lastnega motorja, če ima priključek, ki ga ni predvidel proizvajalec delovnega stroja (prvi odstavek 15. člena); če vozi delovni stroj brez naprave za varno zaviranje (tretji odstavek 15. člena); če ne naznani spremembo vožnje, kot je predpisano (prvi odstavek 16. člena); če v pogojih iz drugega odstavka 16. člena nima spremljevalca ali vozi delovni stroj ponoči ali ob zmanjšani vidljivosti brez predpisane luči in odbojnih stekel (tretji odstavek 16. člena);

5. voznik, ki vozi damper po cesti v nasprotju s četrtim odstavkom 15. člena tega zakona;

6. kandidat za voznika motornega kolesa brez prikolice, ki se uči na cesti v praktični vožnji brez nadzorstva voznika instrukturja, če ni opravil teoretičnega dela vozniškega izpita ali kandidat, če se uči take vožnje po preteku 30 dni, odkar je opravil teoretični del vozniškega izpita ali dobil potrdilo za uporabo posebne tablice »L« (35. člen);

7. voznik, ki se pri preizkusu alkoholiziranosti po izdihanem zraku ne ravna po navodilu miličnika, ki je odredil preizkus (drugi odstavek 48. člena);

8. lastnik motornega ali priklopnega vozila, če ne obvesti ali v predpisanem roku ne obvesti pristojnega občinskega upravnega organa za notranje zadeve o primerih, navedenih v prvem odstavku 54. člena tega zakona;

9. kdor uporablja v cestnem prometu motorno vozilo, ki ima napravo za dajanje posebnih svetlobnih in zvočnih znakov, če vozilo ni registrirano po prvem odstavku 55. člena tega zakona;

10. kdor uporablja v cestnem prometu avtomobilsko priklopno vozilo, ki ni opremljeno po 56. členu tega zakona.

Za prekršek iz 6. točke prejšnjega odstavka se sme izreči varstveni ukrep prepoved izdaje vozniškega dovoljenja, za prekršek iz 7. točke pa varstveni ukrep odvzema vozniškega dovoljenja za čas od 30 dni do šestih mesecev.

## 89. člen

Z denarno kaznijo 50 dinarjev se takoj na mestu kaznuje za prekršek:

1. voznik, ki ravna v nasprotju s prvim odstavkom 9. člena in voznik avtobusa ali trolejbusa, ki ravna v nasprotju z drugim odstavkom 9. člena tega zakona;

2. voznik, ki vozi po cesti kolo s pomožnim motorjem, pa nima potrdila o tem, da pozna predpise o varnosti cestnega prometa (prvi odstavek 13. člena);

3. voznik kolesa s pomožnim motorjem, ki na zahtevo miličnika noče pokazati potrdila o tem, da pozna predpise o varnosti cestnega prometa (prvi odstavek 13. člena).

Z denarno kaznijo 30 dinarjev se takoj na mestu kaznuje za prekršek:

1. voznik, ki vozi po cesti kolo s pomožnim motorjem ali motorno kolo, ki ni opremljeno tako, kot je predpisano v 11. in 12. členu tega zakona;

2. voznik — inštruktor, ki dovoli, da je med poukom praktične vožnje v vozilu oseba, ki ni kandidat za voznika motornega vozila, ali dovoli, da je naložen tovor na motornem in priklopnem vozilu, ki se uporablja za pouk praktične vožnje (34. člen).

Z denarno kaznijo 10 dinarjev se takoj na mestu kaznuje za prekršek:

1. kdor se pelje na priklopnem vozilu, ki ga vleče traktor, v prostoru, namenjenem za tovor v nasprotju z 10. členom tega zakona;

2. voznik kolesa s pomožnim motorjem, ki med vožnjo nima pri sebi potrdila o tem, da pozna predpise o varnosti cestnega prometa (prvi odstavek 13. člena);

3. pešec, ki ravna v nasprotju s 17. členom tega zakona;

4. pešec, ki nosi po cesti predmet ali pelje ročni voziček v nasprotju z 18. členom tega zakona.

Če je bila s prekrškom iz 1. točke prvega odstavka tega člena ali s prekrškom iz 3. ali 4. točke tretjega odstavka tega člena povzročena neposredna nevarnost za drugega udeleženca v prometu ali prometna nezgoda, se kaznuje storilec z denarno kaznijo od 20 do 100 dinarjev.

#### 90. člen

Denarno kazen za prekršek iz 89. člena tega zakona izreče in izterja takoj na mestu miličnik.

Če storilec prekrška, za katerega je predpisana denarna kazen, ki se izreče takoj na mestu, iz kakršnegakoli vzroka takoj ne plača kazni, lahko to stori v osmih dneh od dneva, ko je storil prekršek.

Če storilec prekrška ne plača denarne kazni v roku iz prejšnjega odstavka, predlaga postaja milice zoper njega uvedbo postopka zaradi prekrška.

#### 91. člen

Če krši določbe tega zakona mladoletnik, ki še ni star 16 let, se kaznujejo s predpisano denarno kaznijo njegovi starši ali oseba, kateri je mladoletnik zaupan v varstvo, če je prekršek posledica tega, ker so zanemarili svojo dolžnost in niso pazili na mladoletnika.

#### 92. člen

Občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve, mora o izdaji odločbe, s katero odvzame vozniško dovoljenje v upravnem postopku, obvestiti postajo milice občine, v kateri ima voznik stalno prebivališče, če je stranka v delovnem razmerju kot voznik pa tudi delovno ali drugo organizacijo ali državni organ, pri katerem je zaposlena.

#### 93. člen

Za kršitve predpisov, ki se izdajajo na podlagi tega zakona, se lahko predpišejo prekrški in kazni.



## XIV. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

## 94. člen

Vozniku ali drugemu delavcu delovne organizacije, ki opravlja javni prevoz potnikov v mestnem prometu, se lahko izda voziško dovoljenje za vožjo trolejbusa na stalnih linijah mestnega prometa v naselju, če je star najmanj 21 let in če izpolnjuje naslednje pogoje:

1. če ima voziško dovoljenje za motorna vozila C kategorije, je dovršil tečaj za voznike trolejbusa in ima voziški izpit za voznika trolejbusa:

2. če je vsaj dve leti delal pri vzdrževanju ali uporabi vozil v gospodarski organizaciji, ki opravlja javni prevoz potnikov v mestnem prometu in je dovršil tečaj za voznike trolejbusa ter ima voziški izpit za voznika trolejbusa.

Voznik, ki ima voziško dovoljenje D kategorije za vožnjo trolejbusa v mestnem prometu, lahko dobi voziško dovoljenje za vožnjo avtobusa, če je vozil vsaj dve leti trolejbus in napravil voziški izpit D kategorije na avtobusu.

Voziška dovoljenja po prvem in drugem odstavku tega člena se lahko izdajajo najdalj tri leta po tem, ko je začel veljati ta zakon.

## 95. člen

Dokler ne bo ustanovljena strokovna šola za voznike motornih vozil (41. člen tega zakona), se šteje za strokovno izobrazbo iz prvega odstavka 123. člena temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa:

1. izobrazba kvalificiranega ali visoko kvalificiranega delavca v voziškem poklicu, ki je pridobljena po dosedanjih predpisih;

2. izobrazba, ki jo daje posebna avto šola za voznike motornih vozil v javnem prevozu;

3. izobrazba srednje, višje ali visoke šole;

4. osnovna šola in najmanj tri leta praktične vožnje z motornimi vozili B kategorije.

## 96. člen

Voznik motornega vozila C ali D kategorije, ki mu je bilo izdano voziško dovoljenje v času, ko je začel veljati temeljni zakon o varnosti prometa na javnih cestah (Uradni list SFRJ, št. 14-277/65) do uveljavitve tega zakona, obdrži voziško dovoljenje, čeprav nima predpisane strokovne izobrazbe.

## 97. člen

Dokler ne bo pristojni organ določil, katere ceste so v SR Sloveniji rezervirane za promet motornih vozil, se uporabljajo določbe 74. člena temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa za odseka ceste št. I/1 Škofljica—Bregana in Naklo—Tržič ter odsek ceste št. I/1a Podtabor—Črnivec.

## 98. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, nehajo veljati: odredba o cestnem prometu v LR Sloveniji (Uradni list LRS, št. 31-143/55); odredba o cestah, ki so v LR Sloveniji prvenstveno namenjene za promet z motornimi vozili (Uradni

list LRS, št. 31-144/55); odredba o motornih vozilih, ki imajo prednost v cestnem prometu (Uradni list LRS, št. 31-145/55) in odredba o prevažanju oseb z avtobusi in tovornimi avtomobili (Uradni list LRS, št. 15/83/49).

#### 99. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

### OBRAZLOŽITEV

#### I.

Republiški sekretariat za notranje zadeve je 23. 2. 1968 predložil Skupščini SR Slovenije predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa. Organizacijsko-politični zbor Skupščine SR Slovenije je 27. 3. 1968, republiški zbor pa 23. 4. 1968 sprejel predlog za izdajo zakona s predlaganimi načeli in z naročilom, naj republiški sekretariat za notranje zadeve pripravi osnutek.

V pričakovanju, da bo zvezna skupščina prejšnjega sklica sprejela novelo temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa še pred potekom njenega mandata, je republiški sekretariat za notranje zadeve predložil dne 25. 2. 1969 še pred sprejetjem novele zveznega zakona republiškem zboru in organizacijsko-političnemu zboru osnutek republiškega zakona. Odbor za notranje-politična vprašanja in narodno obrambo je na seji 18. 3. 1969 obravnaval ta osnutek in ugotovil, da je izdelan v skladu z načeli, sprejetimi s sklepi o izdaji zakona o varnosti cestnega prometa. Zakonodajno-pravna komisija je o osnutku razpravljala na seji dne 7. 3. 1969 in ugotovila, da je predlog za izdajo zakona utemeljen in da je potrebno pripraviti in sprejeti zakon o varnosti cestnega prometa.

Po sprejetju novele temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa (Uradni list SFRJ, št. 20-281/69) je predlagatelj dopolnil osnutek z določbami o avto šolah in strokovni izobrazbi, ki je po novem potrebna za pridobitev vozniškega dovoljenja za motorna vozila in priklopna vozila C in D kategorije ter uskladil osnutek še v nekaterih drugih vprašanjih z novelo zveznega zakona. Črtati je bilo treba določbe o programu in načinu opravljanja voznških izpitov, ker je normativna ureditev teh vprašanj po noveli v pristojnosti zveznega sekretarja za notranje zadeve.

Predelani osnutek je predlagatelj predložil 7. 1. 1970 Skupščini SR Slovenije. Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora Skupščine SR Slovenije je obravnaval dne 30. 1. 1970 predelani osnutek in sprejel nekatere spremembe, ki so v priloženem osnutku upoštevane.

Objava pravilnika o pravilih cestnega prometa (Uradni list SFRJ, št. 5-32/70) in pravilnika o programu in načinu opravljanja izpita za voznika inštruktorja (Uradni list SFRJ, št. 5-33/70) je bistveno spremenila fiziognomijo prejšnjega osnutka, ker so v teh pravilnikih enake ali podobne določbe. Zato je predlagatelj moral iz osnutka izločiti določbe o vožnji oseb na tovornih motornih in priklopnih vozilih, opremi in prometu koles, koles s pomožnim motorjem in motornih koles, prometu vprežnih vozil, vodenju in gonjenju



živine, o prometu pešcev, vlačanju vozil ter še vrsto določb, ki so se tikale izpita za voznika inštruktorja ter dovoljenja, na podlagi katerega lahko voznik inštruktor pripravlja kandidate za vozniški izpit.

Oba pravilnika še ne pomenita definitivnega zaključka zvezne podzakonske zakonodaje. V seriji podzakonskih predpisov doslej še ni izdan pravilnik o programu in načinu opravljanja vozniških izpitov. Ta okoliščina pa ni ovira za sprejem republiškega zakona. Predlagatelj je namreč uskladal določbe 38.–42. člena osnutka zakona z osnutkom zveznega pravilnika, ki bo v kratkem objavljen.

Priloženi osnutek republiškega zakona je močno fragmentarne narave, pomeni rešitev posameznih vprašanj, ki niso rešena v zvezni zakonodaji, so pa na področju varnosti cestnega prometa v SR Sloveniji aktualna in bodo prispevala k izboljšanju te varnosti. Vprašanj, ki jih rešuje osnutek, ni mogoče tolmačiti neodvisno in enostransko, marveč vselej le v povezavi z ustreznimi določbami zveznega zakona ali podzakonskih predpisov, izdanih na njegovi podlagi.

Priloženi osnutek je pripravljen na podlagi stališč in pripomb, ki so jih zavzeli oziroma dali skupščinski odbori, ko so obravnavali predosnutke, usklajen je z novelo zveznega zakona ter s podzakonskimi predpisi, izdanimi na podlagi zveznega zakona.

Po sklepu odbora izvršnega sveta za samoupravljanje in notranjo politiko, ki je obravnaval prejšnji osnutek dne 10. 2. 1970, je predlagatelj poslal predelani osnutek v izjavo in pripombe ostalim republiškim sekretariatom, vrhovnemu sodišču SR Slovenije, javnemu tožilstvu SR Slovenije, republiškem senatu za prekrške, inštitutu za kriminologijo, sodnomedicinskemu inštitutu, zavodu za varstvo pri delu, gospodarski zbornici SR Slovenije, avto-moto zvezi Slovenije, republiškem odboru združenja šoferjev in avtomehaničev in glavnemu odboru Rdečega križa Slovenije.

V priloženem osnutku so upoštevana mnenja, pripombe in predlogi, ki so jih dali prizadeti organi in organizacije. Tako so odpravljene pomisleki oziroma nasprotna stališča glede primestnega prometa (7. in 8. člen), dolžnosti zdravstvenih zavodov, da obveščajo občinske upravne organe, pristojne za notranje zadeve, o telesni in duševni nezmožnosti pacientov za vožnjo motornih vozil (31. člen), glede odgovornosti kandidata za voznika motornega kolesa brez prikolice, ki se sam uči praktične vožnje brez voznika inštruktorja (prejšnji 36. člen), glede pogojev, zaradi katerih se vzame dovoljenje za voznika inštruktorja (46. člen), ureditve vprašanja kontrole alkoholiziranosti voznikov z napravo po izdihanem zraku (48. in 49. člen), določitve pristojnosti za izvajanje nadzorstva nad notranjo kontrolo, ki je predpisana za delovne organizacije javnega prevoza in delovne organizacije, ki vzdržujejo ceste (79. člen) in glede strokovne izobrazbe, ki jo daje posebna avto šola za voznike motornih vozil v javnem prevozu (95. člen). V priloženem osnutku so upoštewane tudi nekatere pripombe redakcijske in stilistične narave.

## II.

Spričo razvejane zvezne zakonodaje obsega osnutek v znatno skrčenem obsegu splošna in posebna prometna pravila, kot so: prepoved uporabe avtobusov, ki so po svoji tehnični opremljenosti namenjeni za mestni prevoz potnikov,

v javnem linijskem ali v prostem cestnem prometu in obratno (6. in 8. člen); prepoved priklopnih vozil v linijskem, prostem cestnem ali primestnem prometu (7. člen); dolžnost voznikov, da dajejo prednost avtobusom in trolejbusom, da se lažje vključujejo s svojih postajališč v promet (9. člen); možnost vožnje kolesa in kolesa s pomožnim motorjem s prikolico, ki mora biti predpisano opremljena (11. člen); pogoji, v katerih so lahko v prometu traktorji in delovni stroji, ki se premikajo z močjo lastnega motorja (14.—16. člen); pogoji, ki jih mora izpolniti organizator športne prireditve na cesti (22. člen); možnost uporabe avtomobilskega priklopnega vozila, katerega dovoljena teža ne presega 750 kg (56. člen); razčlenitev tehničnih hib, zaradi katerih ima miličnik pravico odrediti izredni tehnični pregled motornega in priklopnega vozila (62. člen); določitev pravic miličnikov, ki spremljajo izreden prevoz (66. člen); zadolžitev delovnih organizacij in organov, ki skrbijo za vzdrževanje ceste, da poskrbijo v zimskem času, pa tudi sicer, ob cestah prostore za parkiranje vozil, ki so začasno izključena iz prometa (80. člen) in prepoved učenja praktične vožnje z motornim vozilom druge kategorije vozniku, ki mu je izrečen varnostni ali varstveni ukrep odvzema vozniškega dovoljenja zaradi kršitve predpisa z vozilom, za katero ima vozniško dovoljenje (81. člen).

Številnejše so določbe, ki razmejujejo pristojnost republiških od občinskih upravnih organov v upravnih zadevah s področja varnosti cestnega prometa (2., 27., 28., 29. in 83. člen) ali se nanašajo na vprašanja organizacijsko-pravne narave (20., 21., 22., 23., 24., 28., 31., 36., 37., 38., 39., 40., 50., 51., 54. in 55. člen); 57.—61. člen, s katerim so urejeni pogoji, v katerih lahko pooblaščen delovna organizacija opravlja tehnični pregled motornih in priklopnih vozil; 63. člen ter določbe 70.—78. člena, ki se nanašajo na financiranje cestnega prometa ter preventivno vzgojnega dela v prometu, med temi določbami prevladujejo določbe o skladu za varnost cestnega prometa.

Posebno pozornost posveča osnutek pripravljanju kandidatov za vozniški izpit, zlasti avto šolam (33. člen) in komisiji za izpit za voznika inštruktorja (42., 43., 44. in 45. člen).

Osnutek prepušča normativno urejanje določenih vprašanj republiškemu sekretarju za notranje zadeve (4. člen; drugi odstavek 13. člena; četrti odstavek 33. člena; četrti odstavek 42. člena; drugi odstavek 50. člena; 53. člen; 64. člen in tretji odstavek 65. člena), ter republiškemu sekretarju za zdravstvo in socialno varstvo (30. člen in drugi odstavek 47. člena).

Osnutek nakazuje v 5. členu vprašanja, ki jih lahko občinska skupščina ureja na področju lokalnega prometa v naseljih s svojim odlokom.

Osnutek upošteva pri vsem tem problematiko varnosti cestnega prometa na območju SR Slovenije, ki zahteva zaradi velike frekvence domačih in tujih motornih vozil nekatere poostrene ukrepe za neoviran in varen cestni promet.

### III.

Nekatera vprašanja, ki jih ureja osnutek, je potrebno posebej pojasniti.

1. Vprašanja, ki imajo pomen le za lokalni promet, naj ureja občinska skupščina. Prometna pravila (prometna disciplina, disciplina udeležencev v prometu) so pretežno urejena v zveznem zakonu in podzakonskem predpisu, deloma pa jih ureja tudi osnutek. V 5. členu osnutka so primeroma navedene



zadeve, o katerih lahko odloča v mejah svoje pristojnosti občinska skupščina ter predpisuje preventivne ukrepe. Skupščina občine ima v mejah svojih pravic in dolžnosti možnost, da uredi še kakšno drugo zadevo lokalnega pomena (npr. parkiranje motornih vozil na krajih, ki niso kontrolirana, so pa v interesni sferi hišnega sveta, gospodarske ali druge organizacije).

2. Po 49. členu noveliranega temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa se sme voziti z motornimi in priklopnimi vozili, namenjenimi za prevoz potnikov, le toliko oseb, kolikor je v vozilu vdelenih sedežev. Izjeme lahko predpiše republika. Osnutek na tej podlagi prepoveduje uporabljati avtobuse v javnem linijskem in prostem cestnem prometu, ki so po svoji konstrukciji namenjeni za prevoz potnikov v mestnem prometu, v tej zvezi torej prevoz stoječih potnikov v javnem linijskem prometu. Osnutek nadalje prepoveduje uporabo priklopnih vozil za prevoz potnikov v javnem linijskem in primestnem prometu.

3. Zaradi novih oblik koles s pomožnim motorjem (Pony-express, Tomos automatic in drugi), ki imajo motor z delovno prostornino do 50 ccm, se je razširilo v zadnjem času število motoriziranih udeležencev v prometu. Taki vozniki po veljavnih predpisih niso dolžni registrirati teh vozil in tudi niso dolžni delati vozniški izpit. Gostota današnjega cestnega prometa zahteva, da poznajo taki vozniki vsaj cestno-prometne predpise. Osnutek predpisuje obvezen preizkus takih voznikov, ki morajo imeti potrjeno o opravljenem preizkusu. Potrdilo ima značaj vozniškega dovoljenja.

4. V osnutku so novina ukrepi glede prometa traktorjev in delovnih strojev. Traktorji in delovni stroji so v poslednjem času vedno številnejši udeleženci v cestnem prometu v SR Sloveniji. Ta okoliščina narekuje intenzivne ukrepe, ki jih bo moral predpisati republiški zakon.

5. V 3., 8. in 96. členu omenja novelirani temeljni zakon o varnosti cestnega prometa tehnično opremljenost oziroma tehnično ureditev ceste. Po 96. členu je celo potrebno z republiškim predpisom predvideti organ, ki določa način postavljanja prometnih znakov ob cestah, za katere še ni izdelana investicijsko-tehnična dokumentacija, torej na obstoječih cestah, ki še niso namenjene za rekonstrukcijo.

V pomanjkanju ustreznih zveznih predpisov o normativih glede prometno-tehnične ureditve cest ima osnutek le najnujnejše določbe o tem, da mora investicijsko-tehnična dokumentacija obsegati tudi ukrepe s področja prometno-tehnične ureditve ceste, ki se gradi ali rekonstruira.

Osnutek predvideva tudi soglasje organa za notranje zadeve k investicijsko-tehnični dokumentaciji in določa organ, ki opravlja zadeve tehničnega urejanja prometa v republiki (28. in 29. člen).

6. Po zveznem zakonu lahko dobi občan vozniško dovoljenje za motorna vozila C in D kategorije, če ima posebno strokovno izobrazbo, čeprav izpolnjuje že znane pogoje (vozniški staž, starostna doba, vozniški izpit). Zvezni zakon nima podrobnih določb o posebnih strokovnih izobrazbi.

V skladu z obstoječim sistemom strokovnega izobraževanja bo tako izobrazbo lahko dala le strokovna šola, ki je ustanovljena po predpisih o srednjem šolstvu (41. člen).

Dokler ne bo ustanovljena po posebnih predpisih taka šola, naj bi bile enakovredne predpisani kvalifikaciji, kvalifikacije oziroma izobrazba, ki jo predvideva osnutek v 95. členu, ki je uvrščen med predhodne določbe.

7. V osnutku so predvideni ukrepi glede učenja kandidatov za voznika motornega kolesa brez prikolice. Tak kandidat naj bi se samostojno učil v praktični vožnji brez nadzorstva voznika-inštruktorja ko je uspešno opravil teoretični del vozniškega izpita. Republiški sekretariat za notranje zadeve meni, da bo taka določba prispevala k intenzivni pripravi kandidata na vozniški izpit. Priprava kandidata za voznika motornega kolesa brez prikolice je problematična, ker ni mogoče zahtevati, da spremlja kandidata inštruktor, ki bi moral in mogel vselej sedeti na vozilu poleg kandidata. To pa je v večini primerov nemogoče, ker taka vozila praviloma nimajo sedeža za sovoznika. Na drugi strani je inštruktor v enem kot drugem primeru brez moči, da med vožnjo intervenira, ker je kandidat navezan izključno na svoje znanje in sposobnost.

8. Tudi glede vozniškega izpita in poučevanja kandidatov je potrebnih nekaj dopolnilnih določb v republiški zakonodaji. Z novelo zveznega zakona je vpeljan poseben izpit za voznika inštruktorja, predvidene pa so tudi šole za pripravljavanje kandidatov za vozniški izpit. Ker so določbe v zveznem zakonu načelne narave, bodo potrebne v republiškem predpisu natančnejše določbe zlasti o organizaciji in delu avto šol. Osnutek daje republiškem sekretarju za notranje zadeve vrsto pooblastil, na podlagi katerih bodo vsa ta vprašanja lahko izčrpno urejena s podzakonskim predpisom.

9. Tehnično brezhibnost motornih in priklopnih vozil preizkušajo in ocenjujejo gospodarske organizacije, ki jih v ta namen pooblasti na podlagi zveznega zakona republiški sekretar za notranje zadeve.

V osnutku je nekaj določb, ki podrobneje urejajo odnose takih organizacij in pravico nadzorstva nad njihovim delom. Teh odnosov ni mogoče v celoti urediti z zakonom, zato naj bi dobil republiški sekretar za notranje zadeve pooblastilo, da izda natančnejše določbe o tehnični opremi, ki jo mora imeti pooblaščenca organizacija, o strokovni usposobljenosti delavcev, ki pregledujejo motorna in priklopna vozila, o načinu opravljanja tehničnega pregleda in o načinu vodenja razvida o pregledanih motornih in priklopnih vozilih.

10. V republiškem zakonu mora dobiti svojo pravno podlago obstoječa republiška komisija za vzgojo in varnost cestnega prometa. Ustrezni zvezni organ ima po noveli zveznega zakona status posebnega družbenega telesa, katerega člane imenuje zvezni izvršni svet. Obstoječa republiška komisija naj ima podobno organizacijsko obliko, ker njena dejavnost na področju prometne vzgoje in varnosti cestnega prometa presega značaj navadnega posvetovalnega organa.

11. Po 190. členu temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa so izterjane denarne kazni za prekrške v cestnem prometu dohodek republike, v kateri je bila kazen izrečena. Druge republike so s posebnimi republiškimi zakoni določile namen in način uporabe sredstev od plačanih denarnih kazni in ustanovile republiške sklade za varnost cestnega prometa.

Dosedanji proračunski sistem zagotavljanja sredstev za delo republiške komisije za vzgojo in varnost cestnega prometa ni zadovoljiv. Razširjene naloge, ki jih ima po osnutku naslednik omenjene komisije, t. j. svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, bodo terjale trajna sredstva, s katerimi bo mogoče uresničevati program dela tega sveta. Določene dejavnosti tega sveta niso omejene na enoletni finančni načrt, temveč zahtevajo sistematično financiranje za daljše obdobje. Ta okoliščina govori zato, da se tudi v SR Sloveniji ustanovi poseben sklad, v katerega naj bi se stekale denarne kazni za prometne prekrške in tvorile glavni vir dohodkov tega sklada.



Osnutek predvideva ustanovitev republiškega sklada, iz katerega naj bi se financirale poleg dejavnosti sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu tudi določene potrebe prometne milice (tehnična in druga oprema). Enote prometne milice morajo biti v pogojih razvitega domačega in tujega prometa motornih vozil po svoji strokovni in tehnični opremljenosti na stopnji mednarodne ravni. V ta namen bo potrebno angažirati poleg proračunskih sredstev tudi del sredstev, ki dotekajo omenjenemu skladu iz naslova denarnih kazni za prometne prekrške.

Sredstva, ki se zbirajo zadnja leta iz naslova izterjanih denarnih kazni, znašajo približno štiri milijone dinarjev. Od tega odpade na denarne kazni, izterjane v organskem mandatu, približno dva milijona.

Osnutek vsebuje organizacijsko-pravna načela za obstoj in delo sklada, druga vprašanja pa naj bi rešil statut sklada.

12. Za kršitve določb republiškega zakona so predvideni kot upravne sankcije prekrški in varnostni ukrep odvzema vozniškega dovoljenja.

V skladu s sistemom kazenskih določb, ki je predpisan v temeljnem zakonu o varnosti cestnega prometa, so tudi v osnutku razvrščeni prekrški v posamezne skupine po stopnji odgovornosti storilca in ogrožanja prometne varnosti. Določene kazni se uresničujejo v rednem postopku, lažje kršitve pa v mandatnem postopku.

13. Nekaj določb v poglavju o prehodnih in končnih določbah rešuje problematiko, s katero moramo računati ob uveljavitvi republiškega zakona.

Nekatere delovne organizacije, ki se ukvarjajo s prevozom potnikov v mestnem prometu, predlagajo, naj se uzakoni spregled vozniškega staža kandidatom za voznike trolejbusov. Osnutek predvideva določene odstope od predpisanega minimalnega dvoletnega vozniškega staža za voznike trolejbusa, če kandidat izpolnjuje druge predpisane pogoje. Tak voznik naj bi dobil vozniško dovoljenje za vožnjo avtobusa, če je vozil vsaj dve leti trolejbus in na avtobusu napravil vozniški izpit za D kategorijo. Pri tem izhaja osnutek s stališča, da je razlika v tehniki vožnje s temi vozili, zaradi česar je potrebno vezati vozniško dovoljenje D kategorije brez omejitve na vozniški staž in izpit.

#### IV.

Izvajanje republiškega zakona ne bo imelo novih finančnih obremenitev za republiški proračun in za občinske proračune. Občine pa bodo morale ustanoviti svete za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, ki že delujejo kot komisije. Kontrolo nad prometno varnostjo financira republika kot redno dejavnost milice tudi v občini na podlagi posebej določene sistemizacije delovnih mest miličnikov. Preventivni ukrepi, ki jih predvideva osnutek, ne bodo imeli za posledico posebnega povečanja operativnega in upravnega aparata v občinah ali v republiškem sekretariatu za notranje zadeve. Kolikor obstoji potreba po večjem številu miličnikov, je tako večje število potrebno ne glede na izvajanje novega republiškega zakona o varnosti cestnega prometa.

Št.: S-010/110/9-69

Ljubljana, 20. 5. 1970

## MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnega delegata občine Cerknica, in delegat mesta Ljubljane so na svojem 7. zasedanju dne 22. 9. 1970 obravnavali osnutek zakona o varnosti cestnega prometa.

V razpravi so sodelovali delegati občin Brežice, Celje Koper, Kranj, Krško, Novo mesto, Ptuj, Slovenske Konjice, Tolmin, Žalec in delegat občine Ljubljana-Siška, ki je govoril v imenu vseh ljubljanskih občin.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije pošilja delovna skupina, izvoljena na zasedanju Skupščine SR Slovenije, ta mnenja republiškem zboru, da jih v smislu omejenega določila ustavnega amandmaja kot pristojni zbor obravnava in zavzema o njih svoje stališče.

### *Načelne in splošne pripombe*

V razpravi delegatov občin je bil predložen osnutek deležen široke načelne podpore. Izraženo je bilo prepričanje, da je zakon o varnosti cestnega prometa potreben in da bo precej pripomogel k boljšemu in uspešnejšemu reševanju naše prometne problematike.

Hkrati pa je bilo izraženo tudi mnenje, da bi moral biti zakon o varnosti cestnega prometa v nekaterih stvareh še bolj konkreten in pa razumljiv vsem občanom. Predvsem pa bi bilo treba jasneje določiti nekatere stvari: tako bi bilo treba v 29. členu definirati, za kakšne zadeve tehničnega urejanja prometa gre, v 65. členu bi bilo treba definirati, za kakšne izredne prevoze gre in pristojnosti razmejiti; v 80. členu ni dovolj jasno, ali gre za prepoved sobotnih voženj in kje bo mogoče najti parkirišča za ta vozila. Zato bi kazalo stvari konkretizirati in predpisati eventualne roke delovnim organizacijam, ki so odgovorne za vzdrževanje cest (Novo mesto).

Izraženo je bilo tudi mnenje, da gre osnutek v nekaterih primerih preveč v podrobnosti. Tako je na primer določeno, da republiški sekretar določi odškodnino za uporabo »L« tablice ipd. (Koper).

Dalje je bilo predlagano tudi novo določilo v osnutku. Zakonodajalec naj bi predvidel obvezno nošenje čelad za mopediste. V praksi se je namreč pokazalo, da je večje število voznikov v cestno prometnih nezgodah bilo težje ali huje poškodovanih izključno zato, ker niso imeli zavarovane lobanje (Tolmin).

### *Konkretne pripombe in predlogi*

V zvezi s 5. členom osnutka, v katerem so občinske skupščine pooblašene, da izdajajo predpise o ureditvi prometa v naseljih, je bilo postavljeno vprašanje, ali je res potrebno, da se občinska skupščina ukvarja tudi s takimi podrobnostmi, kot je ta, kje bo stal znak o omejitvi hitrosti cestnega prometa, ali kje naj bo ta ali oni cestno prometni znak (Kranj).

Občinske skupščine so pristojne za urejanje prometa po naseljih in po mestih, ni pa jasno, če to velja tudi za ceste I. ali II. reda, ki gredo skozi naselje. Te ceste, ki peljejo skozi mesta, so ulično urejene, zato bi bilo prav,



da lahko občinska skupščina, brez posebnega dovoljenja republiškega sekretariata, omeji promet z vozili na teh odsekih (Kranj).

Izraženo je bilo mnenje, da bi ne smeli biti tako tolerantni nasproti 9. členu, ki govori o vključevanju avtobusov v cestni promet, ker smo priča vsakodnevnim tragedijam, ki se dogajajo na naših cestah. Če bomo z zakonom zagarantirali, da se bodo vozniki avtobusov vključevali v cestni promet na cestah prvega reda, ali na kakih bolj prometnih cestah, bomo imeli še neprimerno večje število človeških žrtev na naših cestah (Celje). V zvezi s tem členom je bilo izraženo tudi mnenje, da je gostota prometa tako relativen pojem, ki ga lahko izkorišča vsak po svoje, kakor ve in zna. Zato bi morala biti nekoliko bolj točno definirana (npr. kadar gre za kolono ipd.) (Kranj).

Glede določil osnutka zakona, ki predpisuje promet koles s pomožnim motorjem in motornih koles, bi bilo potrebno dodati določbe o vožnji otrok s kolesom. Morda bi se lahko uporabljal 43. člen odloka o ureditvi cestnega prometa v Ljubljani, kjer je rečeno: Otroci do 10. leta starosti ne smejo voziti kolesa po javnih cestah brez spremstva odrasle osebe. Otroci od 10.—14. leta starosti smejo voziti samostojno le, če imajo legitimacijo oziroma značko o kolesarskem izpitu, ki so ga opravili v šoli (Ljubljanske občine).

V zvezi s 13. členom je bilo omenjeno, da je določba o posebnem potrdilu, da voznik pozna predpise o varnosti cestnega prometa, nelogična, ker vsak kandidat, ki opravlja izpit za voznika motornega vozila, katerekoli kategorije opravi istočasno tudi teoretični del izpita iz poznavanja cestnega prometa. Zato je bilo predlagano, da se za 1. odstavkom doda 2. odstavek z naslednjim besedilom: »Določbe iz 1. odstavka veljajo samo za tiste osebe, ki nimajo voziškega dovoljenja.« (Ljubljanske občine).

V razpravi je bilo opozorjeno na določilo, ki govori o preizkusu znanja za voznike koles s pomožnim motorjem, ker da so danes navadni kolesarji večji problem kot pa vozniki koles s pomožnim motorjem, kajti teh je relativno še malo. Zato bi moral zakon podobno obravnavati ene in druge (Koper).

V zvezi z določilom o potrebi znanja cestno prometnih predpisov za otroke v starosti 14 let, kadar vozijo kolo s pomožnim motorjem, je bilo izraženo mnenje, da avtomatično določena starost 14 let in pa potrdilo, da tak otrok pozna predpise o varnosti cestnega prometa, še ni nobena garancija, da bo ta otrok sposoben upravljati tako motorno vozilo, ker gre lahko za razne telesne in druge napade ali motnje v razvoju. Zato bi bilo prav, če bi o teh vprašanjih izrekli svoje mnenje strokovnjaki (Kranj).

V zvezi s 14. členom, ki govori o uporabi priklopnikov za traktor, je bilo predlagano, da v odstavku, ki govori: »traktor lahko vleče po cesti tudi vprežni voz«, dodamo še: »in prikolico«, ker je po določenih temeljnega zakona možno priklopiti dve prikolici za prevoz za lastne potrebe in lastnih pridelkov (Žalec).

Predlagana je bila dopolnitev besedila 3. odstavka 14. člena, tako da se doda besedilo: »Priklopniki, tako imenovani kmečki vozovi in tovor, ki zakriva signalne naprave traktorja, ne potrebuje spremljevalca, če so opremljeni s smerokazci. Isto velja za priklopnike, tako imenovane kmečke vozove, opremljene s pnevmatikami in urejenimi zavornimi napravami oziroma sistemom (delovne in ročne zavore). Predlog za dopolnitev se utemeljuje s tem, ker številni uporabniki vprežnih vozov že uporabljajo kmečke vozove in traktorske prikolice, ki imajo delovne in ročne zavore ter ustrezne smerne kazalce. To pomeni, da je zakonski osnutek po smislu zastarel in je zato treba to spremeniti (Tolmin).



Predlagana je bila tudi dopolnitev besedila 15. člena: »Kmečke kosilnice, ki se premikajo na površinah, po katerih se opravlja promet, naj bi imele zaščiteno rezilo z varnostnim glavnikom«, kajti nezaščitena rezila na kosilnicah predstavljajo potencialno nevarnost za kolesarje in voznike motornih koles v primeru cestno prometne nezgode (Tolmin).

V razpravi je bilo omenjeno, da sta v osnutku pomanjkljiva 20. in 21. člen, ki govorita o pogojih za pridobitev dovoljenja za poskusno vožnjo. Za pridobitev dovoljenja za poskusno vožnjo namreč ni potrebno dostaviti listine, zavarovalne police ali kakega drugega dokumenta zavarovalnice o tem, da je vozilo zavarovano, kar pa se zahteva pri redni registraciji. Pogosti pa so primeri, da so vozila z dovoljenjem za poskusno vožnjo povzročila nezgode in da vozniki takih vozil niso bili sposobni plačati odškodnine. Zato je bilo predlagano, da se 20. člen dopolni tako, da bi moral organizator poskusne vožnje v vlogi, s katero prosi za dovoljenje za poskusno vožnjo, navesti tudi podatke o zavarovanju vozila (Krško).

Precej razprave je bilo v zvezi z vlogo avto-moto društev in šolanjem voznikov ter polaganjem vozniških izpitov. Precej prisotno je bilo mnenje, da osnutek zakona tem društvom ne daje pravega poudarka oziroma, da so njihove avto šole v primerjavi s privatnimi inštruktorji celo zapostavljene.

Tako je bilo poudarjeno, da je zvezna temeljna zakonodaja (111. člen temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa) pustila zelo široko odprto vprašanje vzgoje bodočih voznikov motornih vozil. Formulacija tega člena daje neomejene možnosti privatnega poučevanja bodočih kandidatov za voznike, brez sleherne družbene kontrole. Tako odprto vprašanje dopušča tudi osnutek republiškega zakona o varnosti cestnega prometa, saj uporablja dobesedno formulacijo zveznega zakona. S tem bo še naprej ostalo neurejeno vprašanje organizirane vzgoje kandidatov za voznike motornih vozil. Kot je dosedaj očitno pokazala praksa, so organizirane družbene avto šole v zelo neenakopravnem položaju do tistih privatnih inštruktorjev, ki množično poučujejo kandidate za voznike motornih vozil, brez določene in kontrolirane višine plačila in brez slehernih obveznih družbenih dajatev. Glede na tako stanje je bilo predlagano, da skupščinske komisije, odbori in zbori ponovno proučijo oblike proučevanja privatnih inštruktorjev in po možnosti določijo, da se morajo privatni inštruktorji za poučevanje kandidatov za voznike motornih vozil vključiti v eno od organiziranih oblik avto šol. Kolikor pa omenjene institucije dopuščajo privatnim inštruktorjem pouk brez družbene kontrole, naj z ustreznimi finančnimi in davčnimi instrumenti, določenimi že v samem zakonu, izenačijo materialni položaj med privatniki in družbeno organiziranimi avto šolami (ljubljske občine, Koper).

Poudarjeno je bilo, da osnutek zakona v znatno premajhni meri upošteva vlogo avto-moto društev in njihovih avto šol tudi drugače. Iz osnutka zakona je namreč točno razvidno, pod kakšnimi pogoji te šole lahko poslujejo in da ima nad delom teh šol precejšnjo ingerenco republiški sekretariat za notranje zadeve. Od trenutka, ko je kandidat pripravljen za izpit, pa šola sploh ne more več sodelovati pri določanju končne ocene kandidata. Zato je bilo predlagano, da zakon predvidi določene oblike sodelovanja avto šol pri tem (Koper).

V zvezi s 30. členom je bilo predlagano, da je treba določiti krajevno pristojnost zdravniških pregledov; če tega določila v zakonu ne bo, bodo ljudje dobili potrdila, da so sposobni za voznike amaterje, če ne v svojem kraju pa nekje drugje, kakor je pač že to potrdila praksa (Celje).



V osnutku je predvideno, naj bi bili bodoči izpiti samo v centrih, kjer je urejen cestni promet s signalizacijo, prometnimi križišči itd. V zvezi s tem je bilo predlagano, da naj se pusti odprta možnost, da lahko tudi v drugih občinah uredijo te stvari, ker pa to ne more biti takoj urejeno, naj se v 3. odstavku 36. člena določi dveletni rok, v katerem se mora to nalogo izvršiti. Razen tega naj se besedila: »Komisija... je v kraju...« zamenja z besedilom: »Komisija... dela v kraju...« (Tolmin). Četrty odstavek 36. člena osnutka pa naj bi se glasil: »Kandidat za voznika traktorja in motornega kolesa lahko dela vozniški izpit tudi v kraju, kjer je sedež občine, čeprav v tem kraju niso izpolnjeni pogoji iz prejšnjega odstavka«, da se pika nadomesti z vejico in doda: »vozniki ostalih motornih vozil pa tudi v kraju, kjer ni sedeža komisije, če so v tem kraju izpolnjeni pogoji iz 3. odstavka tega člena.« (Brežice).

V zvezi s stroški vozniškega izpita, katerih ceno določi občinski upravni organ, je bilo izraženo mnenje, da bi naj o tej ceni odločal občinski kolegijski organ, da bi na ta način vsaj v nekem smislu vsaj posredno sodelovali pri oblikovanju te cene tudi bodoči potrošniki-kandidati za voznike (Koper).

V zvezi z viri sredstev za vzgojo in preventivo v cestnem prometu je bilo predlagano, naj se spremeni besedilo 3. odstavka 38. člena. Namesto: »tudi morebitni presežek se lahko uporabi za namene sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu« naj se določi: »presežek se porabi za namene sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, ki deluje na območju občine«, ker je čisto vseeno, ali je to medobčinski svet, ali pa je samo svet občine (Tolmin).

Prvi odstavek 56. člena naj bi se spremenil tako, da bi vseboval določbe o dajanju soglasja organa za notranje zadeve, da ta nima pomislekov s stališča varnosti prometa glede dovoljenja za izredni prevoz. Če izda dovoljenje za izredni prevoz cestno podjetje, naj izda soglasje občinski organ za notranje zadeve, kjer ima prosilec stalno bivališče. Če pa je za izdajo dovoljenja pristojen cestni sklad republike Slovenije, izda soglasje republiški sekretar za notranje zadeve.

V zvezi s 65. členom je bilo predlagano, da naj bi za izdajo dovoljenj za premik kombajnov ipd. na območju občine ne bilo potrebno soglasje republiškega sekretariata, ampak naj bi to soglasje izdal občinski organ za notranjo upravo (Žalec).

Dokaj široka je bila tudi razprava o predlaganih svetih za preventivo in vzgojo v cestnem prometu. V načelu so to idejo vsi diskutanti pozdravili, hkrati pa opozorili na nekatera vprašanja, ki bi jih bilo treba še proučiti. Tako je bilo opozorjeno, da so te naloge dosedaj opravljale komisije za vzgojo in varnost v cestnem prometu, ki pa so v pretežni meri bila brez sredstev, zaradi česar je bilo tudi njihovo delo bolj ali manj neuspešno in bi bilo treba zato ta vprašanja urediti (Ptuj).

V zvezi z organizacijo svetov po občinah je bilo poudarjeno, da je ta ideja koristna zlasti za tiste občine, kjer je promet večji. Ni pa prav, da bi bile na to vse občine obvezane; treba je pustiti občinam, da to po svoje uredijo — ali da imenujejo samostojen svet ali kakšen drug organ, ker promet v posameznih občinah še ni dosegel takšne stopnje, da bi res morali imeti take samostojne organe (Kranj).

Razmeroma najbolj široka in tudi enotna je bila razprava o oblikovanju in delitvi sredstev sklada za varnost cestnega prometa. Najbolj enotni so bili delegati v predlogu, da je treba podobno urediti skrb za varnost prometa tudi v občinah; občinski skladi pa naj bi bili udeleženi tudi pri sredstvih repu-



bliškega sklada (Celje, Koper, Kranj, Novo mesto, Ptuj, Slovenske Konjice, Žalec).

Konkretno je bilo predlagano, da bi za ustrezne sklade v občinah namenili polovico (Ptuj, Žalec) oziroma četrtino (Kranj) sredstev republiškega sklada, ker bodo občine na tem področju dobile nove naloge in imele večje stroške. Po drugem predlogu pa naj bi republika priznala proračunu občine vsaj stroške, ki jih ima sodnik za prekrške, s pogojem, da bi ta znesek šel izključno v namene preventive na področju varnosti cestnega prometa (Slovenske Konjice).

V zvezi z 80. členom je bilo opozorjeno, da je precej nerazumljiv, saj ni jasno, ali gre za začasno ali za stalno omejitev. Zato bi bilo prav, da bi se v začetku reklo, da gre za začasno omejitev prometa (Kranj).

Dana je bila tudi pripomba v zvezi s 96. členom osnutka. Ugotavlja se, da so bili vozniki motornih vozil B in C kategorije, ki so dobili vozniško dovoljenje v času pred uveljavitvijo temeljnega zakona o varnosti prometa na javnih cestah, premalo poučeni o raznih vplivih in okoliščinah, ki so poleg znanja vožnje z motornim vozilom zelo pomembne za varnost v cestnem prometu. Ker je prav ta nepoučenost vzrok raznih prometnih nesreč, bi morali ti vozniki dobiti ustrezno strokovno izobrazbo. Zaradi večje varnosti v cestnem prometu zakon ne bi smel delati takih izjem in bi moral sedanje in bodoče voznike enako obravnavati. Zato je bila predlagana dopolnitev 96. člena osnutka in sicer tako, da se na koncu stavka doda še naslednje besedilo: »Vendar si mora to izobrazbo pridobiti v dveh do štirih letih, sicer se mu po preteku tega roka vozniško dovoljenje odvzame. Prehodni rok za pridobitev strokovne izobrazbe je odvisen od tega, kdaj bodo ustanovljene strokovne šole v smislu tega zakona.« (Ljubljanske občine.)

Št.: 34-57/70

Ljubljana, dne 1. 10. 1970

## POROČILA

**Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora** je na seji dne 29. junija 1970 obravnaval osnutek zakona o varnosti cestnega prometa, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretar za notranje zadeve.

V načelni obravnavi je odbor ugotovil, da je osnutek zakona pripravljen v skladu z načeli, ki so bila sprejeta ob obravnavi predloga za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa. Tak predlog za izdajo zakona sta obravnavala republiški zbor 23. 4. 1968, organizacijsko-politični zbor Skupščine SR Slovenije pa 27. 3. 1968, ko sta tudi sprejela sklep, po katerem naj republiški sekretar za notranje zadeve pripravi zakonski osnutek. Odbor je prav tako ugotovil, da je zakonski osnutek v soglasju z določbami temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa in še posebej z novelami k temu zakonu, ki jih je zvezna skupščina sprejela v letu 1968. Zaradi tega odbor zakonski osnutek v načelu sprejema.

Pri obravnavi po podrobnostih pa je imel odbor tele pripombe:

K 11. in 12. členu: Člena bi bilo treba vsebinsko zamenjati tako, da bi bilo v členu 11 opisano motorno kolo, v členu 12 pa določeno, da velja ta člen tudi za kolesa.

K 17. členu: Drugi odstavek je treba dopolniti s tem, da določilo tega odstavka ne velja za pešce le takrat, kadar je prehod zanje odprt.



K 28. členu: To določilo bi bilo treba dopolniti v tem smislu, da bi bilo povedano, kdo in kako se zagotovi varnost pri morebitnem prekopavanju cest. S tem v zvezi je priporočiti odboru za proizvodnjo in blagovni promet, da poskrbi, da bodo v zakonu o javnih cestah urejeni in določeni tudi roki, v katerih morajo biti naknadna dela, ki zahtevajo prekopavanja cest, dokončana.

K 33. členu: V prvem odstavku se za prvim podpičjem stavek popravi tako, da se glasi: »mora imeti v ta namen...«.

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi: »Avto šola iz prvega odstavka tega člena nima značaja poklicne šole.«

K 35. členu: Za tem členom je treba dodati nov člen, ki naj pove, kje se kandidati prijavijo za vozniški izpit.

K 38. členu: Drugi stavek tretjega odstavka se spremeni tako, da se glasi: »Morebitni presežek se lahko uporabi za preventivno in vzgojno dejavnost v cestnem prometu na območju občin, za katere dela izpitna komisija.«

K 39. členu: Drugi odstavek se dopolni tako, da se glasi: »Uspešno dovršen tečaj iz prejšnjega odstavka se z izpitom dokazuje...«.

K X. in XI. poglavju: Proučiti je treba možnost uskladitve pristojnosti sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu in upravnega odbora sklada za varnost cestnega prometa. Upravni odbor sklada namreč lahko pride pri svoji odločitvi v nasprotje s svetom, ker je upravni odbor tisti, ki razpolaga s finančnimi sredstvi.

K 80. členu: Besedilo tega člena se spremeni tako, da se glasi: »Delovna organizacija ali organ, ki skrbi za vzdrževanje ceste, mora zagotoviti vzdolž ceste, prometne površine sposobne za parkiranje vozil, ki jih začasno izključi iz prometa miličnik, kadar je prepovedan promet vseh vozil ali promet posameznih vrst vozil na vsej cesti ali na posameznih njenih delih.«.

K 95. členu: Druga točka se spremeni tako, da se glasi: »2. Izobrazba, ki jo daje ustrezna avto šola za voznike motornih vozil v javnem prevozu;«.

K 97. členu: Za tem členom se doda nov 97. a člen, ki se glasi: »Delovne organizacije, ki opravljajo javni prevoz potnikov v mestnem ali primestnem prometu, morajo v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona opremiti svoja vozila, ki jih uporabljajo na dan uveljavitve zakona v javnem prevozu po določbah 8. člena tega zakona, kolikor ne izpolnjujejo predpisanih pogojev.«.

Odbor predlaga republiškem zboru, da predloženi osnutek zakona sprejme z navedenimi pripombami.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Bogdana Šnabla.

Št.: 34-57/70

Ljubljana, 15. 9. 1970

**Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije** je obravnavala osnutek zakona o varnosti cestnega prometa z dne 20. 5. 1970, ki ga je predložil republiški sekretariat za notranje zadeve na svoji seji dne 14. septembra 1970.

V načelni razpravi se je komisija strinjala s predloženim osnutkom zakona. Posebej je bilo obravnavano vprašanje določb o prevozu potnikov z avtobusi in trolejbusi v javnem linijskem, prostem cestnem, primestnem in mestnem prometu, ker so bile te določbe v skoraj enakem besedilu vnesene tako v osnutek

zakona o varnosti cestnega prometa kakor tudi v osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili. Komisija je bila pri tem mnenja, da zadevajo te določbe predvsem varnost prometa in da spadajo zato v zakon o varnosti cestnega prometa, medtem ko naj bi jih iz osnutka zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili črtali.

V obravnavi v podrobnostih so bile k posameznim členom izražene naslednje pripombe in predlogi:

K 1. členu: V 1. členu ne ustreza formulacija, da se »pravila... izvajajo po določbah...«. Treba bi bilo izpustiti besedo »pravila«, ali pa stavek drugače formulirati.

K 4. členu: V drugem odstavku ne ustreza formulacija »v določenem časovnem presledku«, ki bi jo lahko nadomestili z besedami »v določenem času« ali z drugo ustrezno formulacijo.

K 16. členu: Na koncu prvega odstavka naj se izraz »spremembo vožnje« v skladu s terminologijo, uporabljeno v temeljnem zakonu o varnosti cestnega prometa, nadomesti z izrazom »spremembo načina ali smeri vožnje«.

K 17. členu: Po mnenju komisije besedilo tega člena ni najbolj jasno formulirano. To bi bilo treba popraviti bodisi tako, da se oba stavka združita in s tem skrajšata (»Razen na prehodih, na katerih je promet urejen s svetlobnimi prometnimi znaki ali z znaki, ki jih daje pooblaščen uradna oseba, pešec ne sme stopiti na vozišče, dokler se ni prepričal, da to lahko stori, ne da bi ogrožal svojo varnost ali varnost drugih udeležencev v prometu.«) bodisi na kakšen drug način. Predlog odbora republiškega zbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko, naj se v drugem stavku za besedo »stopi« vstavijo besede »pri odprtem prehodu«, po mnenju komisije ne ustreza, ker zapletene konstrukcije člena ne poenoštljva, predlagana dopolnitev sama po sebi pa tudi ni potrebna. Že temeljni zakon namreč določa, da pri zaprtem prehodu pešec sploh ne sme stopiti na vozišče, in je povsem jasno, da 17. člen ureja le to, na kakšen način lahko pešec stopi na vozišče, kadar mu je to po določbah temeljnega zakona dovoljeno. Nejasno bi bilo pri povrnem branju sedanjega besedila morda lahko nekaj drugega, namreč to, ali velja izjema, ki jo določa drugi stavek, tudi za navadne zaznamovane prehode za pešce, kjer prometa ne ureja miličnik ali semafor; ta morebitna nejasnost pa bi bila z besedilom, kakršnega predlaga komisija, povsem odstranjena.

K 39. členu: Po mnenju komisije bi kazalo z ustrezno spremembo besedila prvega in drugega odstavka omogočiti, da se ob določenih pogojih priznajo kot izpit iz prve pomoči poškodovanim v prometni nezgodi tudi izpiti, opravljeni ob raznih drugih podobnih težajih, ki jih organizira Rdeči križ, pri čemer naj bi organizacija Rdečega križa sama odločala o tem, katere izpite prizna kot ustrezne, poleg tega pa naj bi se proučila možnost, da se priznajo tudi drugi izpiti iz prve pomoči, npr. v okviru predvojaške vzgoje in podobno.

K 48. členu: Prvi odstavek naj se dopolni tako, da se bo glasil: »Voznik, za katerega miličnik utemeljeno sumi, da vozi ali poskuša kreniti z vozilom pod vplivom alkohola, mora opraviti preizkus alkoholiziranosti po izdihanem zraku.« Predlagana dopolnitev pomeni uskladitev s terminologijo temeljnega zakona (141. člen), potrebna pa je zato, ker voznika ni mogoče obvezovati k preizkusu alkoholiziranosti, če sploh ni vozil niti ni poskušal kreniti z vozilom.

K 75. členu: Komisija predlaga, naj predsednika in člane upravnega odbora sklada voli izvršni svet izmed članov sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu. Naloge omenjenega sveta in sklada so namreč tesno povezane



in bi bilo zato treba svetu na nek način zagotoviti vpliv na politiko uporabe sredstev sklada.

K 87. členu: V 3. točki prvega odstavka naj se pred oklepajem dodajo besede: »pa nima dovoljenja za to«, ki so očitno pomotoma izpadle.

K 88. členu: V 4. točki prvega odstavka naj se v skladu s predlagano spremembo prvega odstavka 16. člena besedi »spremembo vožnje« nadomesti z besedami »spremembo načina ali smeri vožnje«.

K 93. členu: Besedilo redakcijsko ne ustreza in naj se nadomesti z naslednjim besedilom:

»Republiški sekretar za notranje zadeve lahko v predpisih, ki jih izdaja po pooblastilu iz tega zakona, določa prekrške in predpisuje zanje kazni.«

K 96. členu: Besede »ko je začel veljati temeljni zakon« naj se nadomestijo z besedami »od začetka veljavnosti temeljnega zakona« (redakcijska izboljšava).

K 99. členu: Zaradi pomembnosti in obsežnosti zakona komisija predlaga, naj začne zakon veljati šele trideseti dan po objavi, enako kakor je to predvideno v osnutku zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili.

Št.: 34-57/70

Ljubljana, 15. 9. 1970

## OSNUTEK ZAKONA

### o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili

#### 1. člen

S tem zakonom se urejajo nekatera vprašanja s področja organizacije cestnega prevoza z motornimi vozili, ki niso urejena v temeljnem zakonu o organizaciji prevoza z motornimi vozili v cestnem prometu (Uradni list SFRJ, št. 27-479/65 in 30-382/68).

#### 1. Vozila

#### 2. člen

V prevozu oseb v cestnem prometu se ne smejo uporabljati avtobusi, ki so po svoji konstrukciji namenjeni za prevoz potnikov v javnem mestnem in pri-mestnem prometu, ter priklopna vozila in se ne sme voziti več oseb, kot ima vozilo posebej vgrajenih sedežev, če ni v tem zakonu drugače določeno.

#### 3. člen

V javnem mestnem prometu se ne smejo uporabljati avtobusi in trolejbusi in njihova priklopna vozila, ki po svoji konstrukciji ustrezajo za prevoz potnikov na območju mesta oziroma kraja in njegove bližje okolice.

Avtobus in trolejbus v javnem mestnem prometu ima lahko samo eno priklopno vozilo za prevoz potnikov.

## 4. člen

V javnem primestnem prometu se smejo uporabljati avtobusi, ki po svoji konstrukciji ustrezajo za prevoz potnikov med območjem mesta oziroma kraja in njegove širše okolice.

## 5. člen

V avtobusu in trolejbusu, ki vozi v javnem mestnem prometu, v njegovem priklopnem vozilu in v avtobusu, ki vozi v javnem primestnem prometu, se sme stoje voziti največ toliko potnikov, kot je navedeno v prometnem dovoljenju.

Število stojišč mora biti v vozilu vidno označeno.

## 6. člen

Javni primestni promet je javni prevoz v linijskem cestnem prometu med območjem mesta oziroma kraja in njegovo širšo okolico, ki je namenjen pretežno potnikom, ki se redno vozijo na delo, v šolo in podobno (dnevna migracija).

Republiški sekretariat za gospodarstvo določa na predlog gospodarske zbornice SR Slovenije linije javnega primestnega prometa.

Republiški sekretar za gospodarstvo lahko natančneje predpiše, v katerih primerih in ob kakšnih pogojih se javni prevoz v linijskem cestnem prometu šteje za javni primestni promet.

## 2. Vozni redi

## 7. člen

Prevozniki morajo ob določanju voznih redov za javni prevoz potnikov v linijskem cestnem prometu seznaniti prizadete družbeno-politične skupnosti s svojimi predlogi voznih redov in upoštevati njihove predloge glede voznih redov.

## 8. člen

Oddaljenost posamezne avtobusne postaje in postajališča od začetne postaje oziroma postajališča mora prevoznik določiti v voznem redu na podlagi uradnega daljinarja, ki ga določi republiški sekretar za gospodarstvo.

## 9. člen

Vozni redi na isti razdalji morajo imeti enak minimalni čas trajanja vožnje, določen v skladu s predpisi o varnosti prometa na cestah.

Čas trajanja vožnje iz prejšnjega odstavka določa tričlanska komisija, ki se ustanovi pri republiškem sekretariatu za gospodarstvo. Po enega člana komisije imenuje gospodarska zbornica SR Slovenije, republiški sekretariat za notranje zadeve in republiški sekretariat za gospodarstvo.

## 10. člen

Železniške transportne organizacije morajo predloge železniških voznih redov dati prizadetim prevoznikom na razpolago tako pravočasno, da lahko le-ti svoje vozne rede uskladijo z železniškimi voznimi redi, kolikor je to mogoče.



## 11. člen

Republiški sekretar za gospodarstvo predpiše način usklajevanja voznih redov.

Gospodarska zbornica SR Slovenije predpiše postopek usklajevanja voznih redov v soglasju z republiškim sekretarjem za gospodarstvo.

## 12. člen

Če se prevozniki ne morejo sporazumeti glede uskladitve voznih redov, odloča o spornih stvareh posebna arbitražna komisija pri gospodarski zbornici SR Slovenije.

Arbitražno komisijo in način njenega dela določa gospodarska zbornica SR Slovenije.

## 13. člen

Usklajeni vozni red se registrira pri gospodarski zbornici SR Slovenije.

## 14. člen

Prevozniki morajo izdati skupen vozni red za vse potniške linije, ki jih imajo registrirane na območju SR Slovenije.

## 15. člen

Vozni red linije javnega primestnega prometa se sme spremeniti ali opustiti tudi v primeru, če to narekujejo spremembe delovnega časa ali časa pouka na šolah ali druge potrebe potnikov glede časa prevoza.

## 3. Avtobusne postaje in postajališča

## 16. člen

Avtobusna postaja opravlja sprejem in odpravljanje avtobusov, potnikov in prtljage in opravlja potnikom storitve v zvezi s prevozom (glavna dejavnost).

Avtobusna postaja lahko poleg svoje glavne dejavnosti opravlja tudi druge gospodarske dejavnosti, ki so v neposredni zvezi z njenimi glavnimi dejavnostmi, kot so opravljanje gostinskih in drugih storitev potnikom, parkiranje, garažiranje in servis vozil in podobno (postranska dejavnost), če izpolnjujejo pogoje za opravljanje takih dejavnosti.

## 17. člen

Avtobusna postaja, ki je namenjena vsem prevoznikom, opravlja storitve na podlagi splošnih pogojev, ki jih predpiše upravljalec postaje. Splošni pogoji morajo obsegati zlasti pogoje za:

1. sprejemanje in odpravljanje avtobusov, potnikov in prtljage;
2. prodajo vozovnic;
3. dajanje informacij o prevozu;
4. opravljanje drugih storitev v zvezi s prevozom.

Avtobusna postaja lahko določi skladno s predpisi obratovalni čas in tarifo pristojbin za storitve postaje.

Splošni pogoji za opravljanje storitev avtobusne postaje, obratovalni čas in tarifa pristojbin za storitve postaje morajo biti objavljeni na način, ki je v navadi in na postaji najmanj petnajst dni poprej, preden začne veljati.

Zavod SR Slovenije za cene daje soglasje k tarifi pristojbin za storitve avtobusne postaje.

#### 18. člen

Avtobusna postaja mora imeti potrebno število pokritih peronov in potrebne prostore za zadrževanje potnikov, za hrambo prtljage, za opravljanje gostinskih storitev, za bivanje članov posadke avtobusov in za prometni urad.

Poleg tega mora imeti avtobusna postaja potrebno število mest za prodajo vozovnic, mesto za dajanje informacij o gibanju avtobusov, teleprinter, napravo za razglase, javno govorilnico in tablo za objavo izvlečkov iz voznih redov in tarife, naprave za razsvetljava in ogrevanje ter sanitarne naprave s tekočo vodo.

Prostori iz prvega odstavka tega člena morajo ustrezati higienskim in sanitarnim zahtevam in morajo biti opremljeni z ustreznimi napravami in opremo, ki je potrebna za udobno zadrževanje potnikov oziroma posadke avtobusov in za sodobno in normalno opravljanje poslovanja v teh prostorih.

Avtobusna postaja mora zagotoviti redno delovanje ustreznih služb v prostorih oziroma na mestih iz prvega in drugega odstavka tega člena.

Avtobusna postaja se lahko zgradi samo zunaj javne prometne površine.

Občinski upravni organ, ki je pristojen za inšpekcijo cestnega prometa, ugotavlja, ali so izpolnjeni predpisani pogoji.

#### 19. člen

Avtobusna postaja mora biti razsvetljena, prostori za zadrževanje potnikov in članov posadke avtobusov pa morajo biti ogrevani glede na krajevne in vremenske razmere.

#### 20. člen

Avtobusno postajališče v smislu tega zakona je prostor, določen za postanek avtobusov po voznem redu, ki ne izpolnjujejo pogojev, predpisanih za avtobusno postajo.

#### 21. člen

Avtobusne postaje in postajališča morajo biti označena z oznako v obliki table z ustreznim napisom.

Avtobusna postajališča označuje upravljavec ceste na stroške zainteresiranih prevoznikov.

#### 22. člen

Na vsaki avtobusni postaji in pomembnejšem postajališču mora biti poleg označbe avtobusne postaje oziroma postajališča objavljen izvleček iz voznih redov in tarif prevoznikov, ki uporabljajo avtobusno postajo oziroma postajališče.

Izvleček iz voznega reda in tarife na posamezni avtobusni postaji oziroma postajališču mora obsegati zlasti: naziv prevoznika, čas prihoda oziroma odhoda avtobusov in cene prevoza od te avtobusne postaje oziroma postajališča do končne postaje oziroma postajališča ali do avtobusne postaje oziroma postajališča, do katerega je prevoz potnikov najpogostejši.



Gospodarska zbornica SR Slovenije določa v soglasju z republiškim sekretariatom za gospodarstvo, katera postajališča se štejejo za pomembnejša v smislu določbe 1. odstavka tega člena.

Način označevanja avtobusnih postaj in postajališč in objavljanje izvlečkov iz vozniških redov in tarif na avtobusnih postajah in postajališčih predpisuje republiški sekretar za gospodarstvo.

#### 23. člen

Prevozniki, ki uporabljajo avtobusno postajo, morajo najpozneje v osmih dneh od dneva registracije voznega reda dostaviti avtobusni postaji priimek registriranega voznega reda in tarife.

#### 24. člen

Avtobusna postaja mora voditi evidenco o prihodih in odhodih potnikov in avtobusov (prometni dnevnik).

Voznik avtobusa mora po prihodu avtobusa na avtobusno postajo takoj prijaviti prihod avtobusa oziroma prijaviti postavitev avtobusa na peron pred njegovim odhodom ter število potnikov, ki so na postaji vstopili v avtobus oziroma iz njega izstopili.

Avtobusna postaja potrdi na prevozniki listini čas prihoda in odhoda avtobusa.

#### 25. člen

Voznik avtobusa mora na primeren način takoj obvestiti vmesne in končno avtobusno postajo, če avtobus iz kakršnegakoli razloga ne more začeti vožnje po voznem redu ali če med vožnjo nastane okvara, zaradi katere bo avtobus imel predvideno več kot eno uro zamude.

### 4. Postaje za tovorne avtomobile

#### 26. člen

Postaja za tovorne avtomobile organizira sprjem, parkiranje in garažiranje tovornih motornih in priklopnih vozil, bivanje, nastanitev in prehrano voznikov (glavna dejavnost).

Postaja za tovorne avtomobile lahko poleg svoje glavne dejavnosti opravlja tudi gospodarske dejavnosti, ki so v neposredni zvezi z njeno glavno dejavnostjo, kot so: servis vozil, prodaja rezervnih delov, organiziranje zbiralnih skladišč, dovoz in razvoz kosovnih pošiljk v krajevnem prometu, izvrševanje opravil v zvezi s priskrbovanjem tovora za prevoznike in podobno (postranske dejavnosti).

#### 27. člen

Postaja za tovorne avtomobile mora imeti določen prostor in ustrezne objekte za parkiranje in garažiranje tovornih motornih vozil in priklopnih vozil in za bivanje ter nastanitev članov njihovih posadk.

Postaja za tovorne avtomobile se lahko zgradi samo zunaj javne prometne površine.

## 28. člen

Storitve postaje za tovorne avtomobile so upravičeni uporabljati vsi prevozniki ob enakih pogojih.

## 29. člen

Določbe 15. člena tega zakona (splošni pogoji za opravljanje storitev, obratovalni čas, tarifa pristojbin avtobusne postaje) se smiselno uporabljajo tudi za postaje za tovorne avtomobile.

## 5. Poseben javni redni prevoz potnikov

## 30. člen

Poseben javni redni prevoz potnikov je javni prevoz, pri katerem se skupina določenih oseb prevaža redno na določeni razdalji po določenem voznem redu, ceni in drugih prevoznih pogojih, ne da bi se pri tem mogli prevažati drugi potniki (prevoz delavcev na delo, učencev v šolo in podobno).

Prevoznik, ki opravlja poseben javni redni prevoz potnikov, ne sme pri tem prevažati drugih potnikov, izjemoma lahko prevaža druge potnike, če na razdalji, na katero opravlja tak prevoz, noben prevoznik ne opravlja javnega prevoza potnikov v linijskem cestnem prometu.

Prevoznik, ki namerava opravlјati poseben javni redni prevoz potnikov, mora prevoz priglasiti gospodarski zbornici SR Slovenije najkasneje 15 dni pred rokom, do katerega morajo prevozniki poslati zbornici vozne rede v redno usklajevanje. Zbornica obvesti o tem prizadete prevoznike.

V času veljavnosti voznih redov sme prevoznik uvesti nov ali spremeniti obstoječi poseben javni redni prevoz potnikov samo po poprejšnjem sporazumu s prevozniki, ki redno opravljajo na isti razdalji javni prevoz potnikov v linijskem cestnem prometu. Če se sporazum ne doseže, odloči o spornih stvareh arbitražna komisija iz 10. člena.

Vozni red za poseben javni redni prevoz potnikov se vpiše v poseben register pri gospodarski zbornici SR Slovenije. Za registracijo se smiselno uporabljajo predpisi o registraciji voznih redov za javni prevoz potnikov v linijskem cestnem prometu.

## 6. Inšpekcija cestnega prometa

## 31. člen

Zadeve inšpekcije cestnega prometa opravljajo občinski upravni organi, ki so pristojni za inšpekcijo cestnega prometa in republiški prometni inšpektorat.

## 32. člen

Republiški prometni inšpektorat neposredno nadzoruje javni prevoz v linijskem cestnem prometu med dvema ali več občinami na ozemlju SR Slovenije, med dvema ali več republikami, in v mednarodnem cestnem prometu, prevoz stvari v mednarodnem cestnem prometu in avtobusne postaje.

Druge zadeve in inšpekcije cestnega prometa opravljajo občinski upravni organi, ki so pristojni za inšpekcijo cestnega prometa.



### 33. člen

Občinski upravni organ, ki je pristojen za inšpekcijo cestnega prometa, mora opraviti inšpekcijsko nalogo iz pristojnosti republiškega prometnega inšpektorata, če inšpektorat to zahteva. Za izvršitev take inšpekcijske naloge zagotovi sredstva organ, ki je zahteval izvršitev naloge.

Republiški prometni inšpektorat ima pravico, da naroči občinskemu upravnemu organu, ki je pristojen za inšpekcijo cestnega prometa, da izvrši določeno inšpekcijsko opravilo iz pristojnosti tega organa, in mu določi rok za izvršitev. Če občinski organ ne izvrši naročenega inšpekcijskega opravila, lahko izvrši opravilo na stroške občine republiški prometni inšpektorat.

### 34. člen

Če inšpektor cestnega prometa ugotovi, da določbe zakona in na podlagi zakona izdanih predpisov niso bile upošteevane ali niso bile pravilno uporabljene, naloži s pismeno odločbo avtobusni postaji oziroma postajališču oziroma postaji za tovorne avtomobile, naj v danem roku odpravi ugotovljeno nepravilnost.

Če ugotovljena nepravilnost ni v danem roku odpravljena, je inšpektor upravičen izdati odločbo, s katero začasno prepove:

1. uporabo avtobusne postaje, če ne izpolnjuje predpisanih pogojev (17. člen, prvi in tretji odstavek 18. člena, 19. člen, prvi odstavek 24. člena, 45. člen, 46. člen);

2. uporabo avtobusne postaje oziroma postajališča, če ni označeno ali opremljeno z izvlečkom voznega reda in tarife tako, kot je predpisano (21., 22. in 46. člen);

3. uporaba postaje za tovorne avtomobile, če ne izpolnjuje predpisanih pogojev (27. in 29. člen).

### 35. člen

Ob pogoju, da je inšpektor cestnega prometa poprej s pismeno odločbo naložil imetniku motornega vozila oziroma odgovornemu članu njegovega osebja, naj v danem roku odpravi ugotovljeno nepravilnost, pa le-ta v danem roku ni bila odpravljena, je inšpektor upravičen izdati odločbo, s katero začasno prepove prevoz, če se ta opravlja proti določbam 2., 3., 4., 5. ali 30. člena.

Če je ugotovljena nepravilnost take narave, da pomeni neposredno nevarnost za ljudi ali premoženje, odredi inšpektor začasno prepoved prevoza iz prejšnjega odstavka, ne da bi poprej izdal odločbo o odpravi nepravilnosti.

### 36. člen

Za inšpektorja cestnega prometa je lahko postavljen diplomirani prometni inženir, diplomirani pravnik ali diplomirani ekonomist z najmanj dvema leti delovnih izkušenj in s strokovnim izpitom za inšpektorja ali prometni inženir, strojni inženir prometne smeri, pravnik ali ekonomist z najmanj petimi leti delovnih izkušenj in strokovnim izpitom za inšpektorja.

### 37. člen

Inšpektor cestnega prometa mora imeti posebno izkaznico; na zahtevo organov in delavcev delovnih organizacij, drugih pravnih oseb in posameznikov, pri katerih opravlja inšpekcijo, mora pokazati inšpekcijsko izkaznico.

Izkaznico izda predstojnik organa za inšpekcijo cestnega prometa.

## 7. Kazenske določbe

## 38. člen

Z denarno kaznijo od 500 do 50 000 dinarjev se kaznuje za gospodarski prestopok gospodarska organizacija ali druga pravna oseba:

1. če ne predpiše splošnih pogojev za opravljanje storitev avtobusne postaje oziroma postaje za tovorne avtomobile ali se ne drži splošnih pogojev, obratovalnega časa ali tarife pristojbin (17. in 29. člen);

2. če storitev postaje za tovorne avtomobile ne opravlja vsem prevoznikom ob enakih pogojih (28. člen);

3. če pri opravljanju posebnega javnega rednega prevoza potnikov prevaža druge potnike v nasprotju z drugim odstavkom 30. člena;

4. če v času veljavnosti voznih redov uvede nov ali spremeni obstoječi poseben javni redni prevoz potnikov v nasprotju s četrtem odstavkom 30. člena.

Za dejanje iz prejšnjega odstavka se kaznuje z denarno kaznijo od 50 do 500 dinarjev tudi odgovorna oseba gospodarske organizacije ali druge pravne osebe.

## 39. člen

Z denarno kaznijo od 500 do 10 000 dinarjev se kaznuje za prekršek gospodarska organizacija ali druga pravna oseba:

1. če uporablja v prevozu oseb v cestnem prometu avtobus, ki je po svoji konstrukciji namenjen za prevoz potnikov v javnem mestnem ali primestnem prometu (2. člen);

2. če uporablja v prevozu oseb v cestnem prometu avtobus, ki ima priklopno vozilo za prevoz potnikov (2. člen);

3. če uporablja v javnem mestnem prometu avtobus, trolejbus ali priklopno vozilo, ki po svoji konstrukciji ne ustreza za prevoz potnikov na območju mesta oziroma kraja in njegove bližnje okolice (prvi odstavek 3. člena);

4. če uporablja v javnem mestnem prometu avtobus ali trolejbus, ki ima več kot eno priklopno vozilo za prevoz potnikov (drugi odstavek 3. člena);

5. če uporablja v javnem primestnem prometu avtobus, ki po svoji konstrukciji ne ustreza za prevoz potnikov med območjem mesta oziroma kraja in njegove širše okolice (4. člen).

Za dejanje iz prejšnjega odstavka se kaznuje z denarno kaznijo od 100 do 1000 dinarjev tudi odgovorna oseba gospodarske organizacije ali druge pravne osebe.

Za dejanja iz prvega odstavka tega člena se kaznuje z denarno kaznijo 100 din tudi voznik avtobusa oziroma trolejbusa.

## 40. člen

Z denarno kaznijo od 300 do 3000 dinarjev se kaznuje za prekršek gospodarska organizacija ali druga pravna oseba:

1. če se seznanil prizadete družbeno-politične skupnosti s svojim predlogom voznega reda (7. člen);

2. če določi v voznem redu oddaljenost posamezne avtobusne postaje ali postajališča od začetne postaje oziroma postajališča v nasprotju z uradnim daljinarjem (8. člen);

3. če določi v voznem redu čas trajanja vožnje v nasprotju z 9. členom;



4. če ne da predloga železniškega voznega reda prizadetemu prevozniku na razpolago tako, kot je predpisano (10. člen);

5. če ne priglasijo opravljanja posebnega javnega rednega prevoza potnikov tako, kot je predpisano v tretjem odstavku 30. člena;

6. če ne ravna po odredbi, ki jo je izdal inšpektor po prvem odstavku 34. člena.

Za dejanja iz prejšnjega odstavka se kaznuje z denarno kaznijo od 50 do 500 dinarjev tudi odgovorna oseba gospodarske organizacije ali druge pravne osebe.

#### 41. člen

Z denarno kaznijo od 200 do 2000 dinarjev se kaznuje za prekršek gospodarska organizacija ali druga pravna oseba:

1. če avtobusne postaje ne razsvetli ali ogreva tako, kot je predpisano v 19. členu;

2. če na avtobusni postaji ali pomembnejšem postajališču ne objavi izvlečka iz voznih redov in tarif (prvi in drugi odstavek 22. člena);

3. če v avtobusni postaji v predpisanem roku ne dostavi primerka registriranega voznega reda in tarife (23. člen).

Za dejanje iz prejšnjega odstavka se kaznuje z denarno kaznijo od 30 do 200 dinarjev tudi odgovorna oseba gospodarske organizacije ali druge pravne osebe.

#### 42. člen

Z denarno kaznijo do 1000 dinarjev se kaznuje za prekršek gospodarska organizacija ali druga pravna oseba:

1. če ne vodi prometnega dnevnika ali na prevozni listini ne potrdi časa prihoda ali odhoda avtobusa (prvi in tretji odstavek 24. člena);

2. če voznik avtobusa ne prijavi prihoda na avtobusno postajo oziroma postavitve na peron oziroma števila potnikov (drugi odstavek 24. člena);

3. če voznik avtobusa ne ravna po določbah 25. člena o obveščanju avtobusnih postaj v primerih, če ne more začeti vožnje ali predvidene zamude.

Za dajanje iz prejšnjega odstavka se kaznuje z denarno kaznijo od 30 do 200 dinarjev tudi odgovorna oseba gospodarske organizacije ali druge pravne osebe.

Za dajanja iz 2. in 3. točke prvega odstavka tega člena se kaznuje z denarno kaznijo 30 dinarjev tudi voznik avtobusa.

#### 43. člen

Za prekrške, za katere je s tem zakonom predpisana denarna kazen v določenem znesku do 100 dinarjev, lahko inšpektorji cestnega prometa in delavci organa za notranje zadeve, ki opravljajo kontrolo in urejanje prometa, na licu mesta izrečejo in poberejo te kazni od oseb, ki jih zalotijo pri izvršitvi prekrška.

Če storilec prekrška iz kakršnegakoli razloga ne plača na licu mesta denarne kazni, izrečene v smislu prejšnjega odstavka, lahko to stori v osmih dneh od dneva, ko je storil prekršek.

Če storilec ne plača denarne kazni v roku iz drugega odstavka tega člena, vložijo pooblaščenca oseba iz prvega odstavka tega člena zahtevo za izvršitev postopka za prekršek proti storilcu prekrška.

## 8. Prehodne in končne določbe

## 44. člen

Gospodarske organizacije, ki opravljajo javni prevoz v cestnem prometu, avtobusne postaje in postaje za tovorne avtomobile, morajo prilagoditi svoje poslovanje določbam tega zakona v šestih mesecih od dneva, ko začne ta zakon veljati.

## 45. člen

Avtobusna postaja, ki nima pokritih peronov, predpisanih v 18. členu tega zakona, jih mora zgraditi v dveh letih od dneva, ko začne veljati ta zakon.

## 46. člen

Avtobusne postaje in postajališča se morajo označiti po določbah 21. člena in 20. člena na cestah I. reda v enem letu, na cestah II. in III. reda v dveh letih, na drugih cestah pa v treh letih od dneva, ko začne veljati ta zakon.

## 47. člen

Ta zakon začne veljati trideseti dan od dneva objave v »Uradnem listu SRS«.

## OBRAZLOŽITEV

I. Skupščina SR Slovenije je na 9. seji republiškega zbora in na 10. seji gospodarskega zbora dne 25. 2. 1970 sprejela sklep, da se sprejme predlog za izdajo zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili, s tem, da se upoštevajo pripombe razprave v gospodarskem zboru, pristojnih skupščinskih odborov in zakonodajno-pravne komisije. Na tej podlagi je izdelan predloženi osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili.

II. Organizacijo cestnega prevoza z motornimi vozili ureja temeljni zakon o organizaciji prevoza z motornimi vozili v cestnem prometu (Uradni list SFRJ, št. 27/65, 30/68).

Naša republika doslej edina še ni uredila vseh vprašanj organizacije cestnega prevoza z motornimi vozili, ki jih je treba urediti z republiškim zakonom. Sprejet je bil le zakon o opravljanju javnega prevoza z motornimi vozili v lasti zasebnikov (Ur. l. SRS, št. 7/64). Večina določb tega zakona pa je prenehala veljati na podlagi novele temeljnega zakona iz leta 1968, ki je praktično popolno uredila vsa pomembna vprašanja zasebnega avtoprevoznništva. Republike ne morejo urejati pri takem pravnem stanju nobenega pomembnejšega vprašanja s tega področja. Predloženi osnutek iz navedenih razlogov ne ureja privatnega avtoprevoznništva. V nadaljnjih fazah priprave zakona bo treba predvideno rešitev prilagoditi takratnemu stanju zvezne zakonodaje na področju privatnega avtoprevoznništva.

Osnutek rešuje vprašanja, za katera predvideva temeljni zakon izrecno, da se urejajo z republiškiimi predpisi; nadalje natančneje ureja odnose, ki so v temeljnem zakonu urejeni samo načelno. Na podlagi splošnega ustavnega pooblastila rešuje osnutek tudi vprašanja, ki v temeljnem zakonu niso urejena, a jih je treba urediti.



III. Nekatera vprašanja, ki jih ureja osnutek, je treba posebej pojasniti:

1. Po 49. členu temeljnega zakona v varnosti cestnega prometa (Ur. list SFRJ, št. 15/70) se sme voziti z motornimi in priklopnimi vozili, namenjenimi za prevoz potnikov, le toliko oseb, kolikor ima vozilo posebej vgrajenih sedežev. Izjeme lahko predpiše republika za vozila v javnem prometu. Možno je, da se vprašanje uredi v tem zakonu, ki ureja organizacijo cestnim prevozov, ne pa v zakonu o varnosti cestnega prometa. Osnutek na tej podlagi prepoveduje uporabo avtobusov, ki so po svoji konstrukciji namenjeni za mestni in primestni promet in v tej zvezi tudi prevoz stoječih potnikov in potnikov v priklopnih vozilih v javnem prometu. V mestnem in primestnem prometu pa je dovoljeno potnike prevažati tudi na stojiščih in v mestnem prometu v največ enem priklopnem vozilu; vozila pa morajo ustrezati za takšen prevoz. Če bodo vprašanja urejena v zakonu o varnosti cestnega prometa, bo v nadaljnjih fazah priprave zakona treba to upoštevati.

2. Temeljni zakon opredeljuje javni mestni promet ter določa, da ga ureja občinska oziroma mestna skupščina s svojimi predpisi. Javni prevoz potnikov v linijskem cestnem prometu (medkrajevni promet) urejajo temeljni zakon in republiški predpisi. V okviru medkrajevnega prometa obstaja promet, ki sicer nima znakov javnega mestnega prometa, določenih v temeljnem zakonu, ki pa mu je podoben; to je tako imenovani primestni promet, ki služi pretežno dnevne prevozu prebivalstva širše okolice mesta ali kraja v mesto oziroma kraj na delo, v šolo in podobno. Narava primestnega prometa terja, da se v njem dovoli uporaba ustreznih posebnih avtobusov in stojišč, podobno kot v mestnem prometu; nadalje, da se olajša ukinjanje in spreminjanje voznih redov, da bi se primestni promet lažje prilagajal spremembam delovnega in učnega časa in drugim potrebam svojih potnikov.

3. Prevoznik je že na podlagi temeljnega zakona dolžan določiti vozni red tako, da najkrajši čas vožnje ustreza varnosti prometa. Varnost potnikov pa terja, da se predpiše, da morajo vozni redi na isti razdalji imeti enak minimalni čas trajanja vožnje, določen v skladu s predpisi o varnosti prometa na cestah, ta čas določi posebna komisija.

4. Prevozniki morajo svoje vozne rede po možnosti usklajevati tudi z železniškimi voznimi redi. Da bi mogli izpolniti to obveznost, je treba železnici predpisati, da mora prizadetim prevoznikom pravočasno dati na razpolago predloge železniških voznih redov.

5. Ko je vozni red usklajen, se registrira pri gospodarski zbornici SR Slovenije. S tem v zvezi je zaradi preventivnega varstva cest in prometa bilo predlagano, da naj se registracija voznega reda prepove, če avtobusi za prevoz ne ustrezajo predpisanim pogojem za promet po cestah, kot so: največji dovoljeni osni pritisk, skupna teža in dimenzije avtobusov. Predlagani ukrep pa ne bi dosegel svojega namena, ker ne zagotavlja, da se bodo za prevoz dejansko uporabljali avtobusi, ki izpolnjujejo predpisane pogoje.

6. Opredeljuje se, kaj je avtobusna postaja oziroma postajališče.

Status avtobusne postaje je določen v temeljnem zakonu. V osnutku se ureja dejavnost postaje, obveznost, da predpiše splošne pogoje za opravljanje storitev, vprašanje obratovalnega časa in tarife pristojbin za storitve postaje, opreme, ureditve in označevanje postaje ter evidenca nad prometom na postaji.

Urejeno je označevanje postajališč ter opremljanje pomembnejših postajališč z izvlečki iz voznih redov in tarif.

Vprašanja upravljanja, vzdrževanja, gradnje in financiranja postajališč naj bi predvidoma uredil novi zakon o javnih cestah, ki se pripravlja.

7. Na podoben način kot avtobusne postaje se urejajo postaje za tovorne avtomobile.

8. Posamezni prevozniki opravljajo linijske prevoze zaključenih skupin oseb, kot so prevozi delavcev na delo, šolarjev v šolo in podobno. Taki posebni javni redni prevozi potnikov lahko bistveno ogrožajo redne linijske prevoze; iz tega razloga je treba urediti odnose med obojimi prevozi. Prepoveduje se pri takem posebnem skupinskem prevozu prevoz drugih potnikov; izjema je dovoljena samo, če na isti razdalji ni redne avtobusne linije. Poseben prevoz se mora pred usklajevanjem voznih redov prijaviti zbornici, da bi prevozniki mogli z njim računati. Med veljavnostjo voznih redov pa se sme tak poseben prevoz vpeljati ali spremeniti le v sporazumu s prevozniki, ki na isti razdalji opravljajo redni avtobusni linijski prevoz; če se sporazum ne doseže, odloči arbitražna komisija.

9. Inšpekcijo cestnega prometa opravljajo občine. Republiški prometni inšpektorat nadzoruje le linijski mednarodni, medrepubliški in medobčinski prevoz, mednarodni prevoz stvari in avtobusne postaje. Urejena so razmerja med republiškim in občinskim inšpekcijskim organom, posamezna dodatna pooblastila za ukrepe inšpektorjev, pogoji za postavitev inšpektorjev in vprašanje inšpektorske izkaznice.

10. Za kršitve določb osnutka so predvideni gospodarski prestopki in prekrški. V skladu s sistemom kazenskih določb v temeljnem zakonu o organizaciji prevoza z motornimi vozili v cestnem prometu, so tudi v osnutku razvrščeni prekrški po stopnji odgovornosti storilca in ogroženja reda v posamezne skupine. Določene kazni se uresničujejo v rednem postopku, lažje kršitve pa v mandatnem postopku.

11. V prehodnih in končnih določbah so posamezne določbe, ki rešujejo vprašanja, s katerimi moramo računati ob uveljavitvi zakona.

IV. Izvajanje zakona bo imelo za posledico določene nove finančne obremenitve republiškega proračuna (določitev uradnega daljinarja in minimalnih voznih časov, 8. in 9. člen osnutka). Dodatno bodo obremenjeni tudi proračuni tistih občin, ki bodo morale vpeljati inšpekcijo cestnega prometa, ker je doslej niso imele. Avtobusne postaje in postajališča oziroma njihovi upravljavci bodo imeli določene izdatke za ureditev, opremo in označevanje avtobusnih postaj in postajališč po določbah zakona.

## POROČILA

**Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora** je na seji dne 1. julija 1970 obravnaval osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili, ki ga je predložil v razpravo republiški sekretariat za gospodarstvo.

Odbor je ugotovil, da je predlagatelj pri izdelavi osnutka zakona upošteval pripombe, ki jih je posredoval k predlogu za izdajo zakona in se z osnutkom načelno strinja.

Pri obravnavi v podrobnostih pa so bile dane naslednje pripombe:

k 11. členu: predpisovanje načina usklajevanja voznih redov ni možno ločiti od predpisovanja postopka usklajevanja. Zato odbor predlaga, da se z



zakonom pooblasti gospodarsko zbornico, da predpiše oboje, to je način in postopek za usklajevanje voznih redov;

k 20. členu: avtobusna postajališča predstavljajo na cestah prometno oviro, zato meni odbor, da je v zakonu potrebna določba, da morajo biti prostori za postajanje avtobusov zgrajeni izven cestišča na vseh cestah I. reda ter na tistih cestah II. reda, kjer je gost promet, pri čemer se gostota prometa ugotavlja po pravilih, ki veljajo pri projektiranju cest.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme osnutek zakona o organizaciji cestnega prometa z motornimi vozili ob upoštevanju s strani odbora predlaganih pripomb.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Franca Ilca.

Št.: 34-55/70

Ljubljana, 1. 7. 1970

**Odbor za finance in proračun republiškega zbora** je na 28. seji 10. septembra 1970 obravnaval osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili, ki ga je predložil Skupščini SR Slovenije v obravnavo izvršni svet.

Odbor ni strokovno proučeval organizacije prevoza na podlagi predloženega zakona, ampak je skušal proučiti finančne posledice uveljavitve zakona, tako za republiški proračun kot za občinske skupščine.

Iz republiškega zakona se po osnutku zakona posredno financira določitev uradnega daljinarja in minimalnih voznih časov, občine bodo morale financirati inšpekcijo cestnega prometa, delovne organizacije pa avtobusna postajališča in vse v zvezi z njimi. Odbor meni, da je financiranje minimalnih voznih časov zadeva prevoznih delovnih organizacij.

Izvajanje zakona sicer ne bo povzročilo nekih večjih dodatnih stroškov za republiški proračun, vendar odbor sodi, da je treba te stroške kvantificirati in navesti v obrazložitvi, koliki so enkratni stroški v zvezi z uveljavitvijo zakona in kolikšni bodo stalni stroški v breme republike zaradi izvajanja zakona.

Odbor predlaga, da se osnutek zakona sprejme, v obrazložitvi predloga zakona pa naj bodo tudi kvantifikacije finančnih posledic zakona za republiški proračun.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Poldeta Mačka.

Št.: 34-55/70

Ljubljana, 11. 9. 1970

**Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora** je na seji dne 11. septembra 1970 obravnaval osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za gospodarstvo. Hkrati je odbor obravnaval nekatere pripombe sveta za promet gospodarske zbornice SR Slovenije ter Društva za ceste SR Slovenije k osnutku tega zakona.

Uvodoma je bilo ugotovljeno, da je predlagatelj ob izdelavi osnutka zakona upošteval mnenja in predloge, ki jih je imel odbor ob obravnavi predloga za izdajo zakona, kakor tudi razpravo na seji zbora. To zlasti velja glede vprašanj

ureditve medkrajevnega in mestnega prometa, ureditve in odvijanja prometa na postajah in postajališčih, ureditve posebnega javnega prevoza ter vprašanje opravljanja javnega prevoza po občanih.

V načelni razpravi je odbor soglašal z razlogi, ki terjajo izdajo republiškega zakona o organizaciji cestnega prevoza in poudaril, da življenje nujno zahteva rešitev vprašanj, za katera so po temeljnem zakonu o organizaciji prevoza pristojne republike oziroma vprašanja, ki jih temeljni zakon rešuje, le načelno. V razpravi je bilo sproženo vprašanje, ali je prav, da zakon o organizaciji cestnega prevoza ureja predvsem vprašanja potniškega prometa, glede tovrnega prometa pa le vprašanje postaj, čeprav je znano, da številne težave povzročajo predvsem tovorni promet. Ugotovljeno je bilo, da smo glede ureditve teh vprašanj, od katerih je bila posebej poudarjena problematika izločanja iz prometa tovornih vozil ob sobotah in nedeljah ter standardizacija glede izgradnje prometnih objektov ob cestah, omejeni z zveznim temeljnim zakonom. Izraženo je bilo mnenje, da je ta vprašanja možno rešiti v okviru republiških zakonov o varnosti cestnega prometa in zakona o javnih cestah, ki sta prav sedaj v obravnavi v skupščinskih organih.

V obravnavi zakonskega osnutka po posameznih členih je imel odbor naslednja mnenja in predloge:

k 4. členu: V zadnji vrsti tega člena se črta beseda »širše«.

Odbor meni, da glede javnega primestnega prometa ne kaže poudarjati, da je to prevoz med območjem mesta oziroma kraja in njegovo širšo okolico, saj bi se takšna določila lahko preširoko uporabljala tudi v primerih, ko ni nikakršne potrebe za tem. Odločitev republiškega sekretariata za gospodarstvo glede tega mora upoštevati lokalne razmere, oziroma gravitacijsko moč posameznih mest, zato so lahko odločitve le individualne za vsako posamezno mesto ali kraj.

Enaka pripomba velja v drugi vrsti 6. člena.

k 9. členu: Odbor je zavrnil mnenje predstavnika republiškega sekretariata za notranje zadeve, po katerem navzočnost predstavnika tega sekretariata v tričlanski komisiji za uskladitev minimalnega časa trajanja vožnje s predpisi o varnosti prometa na cestah ni potrebna. Odbor meni, da pri tem gre predvsem za javno funkcijo in preventivne naloge, pri katerih pa je navzočnost predstavnika tega sekretariata potrebna in nujna.

k 11. členu: V skladu z mnenjem zakonodajno-pravne komisije k predlogu za izdajo tega zakona odbor meni, da je ta člen potrebno preoblikovati tako, da republiški sekretariat za gospodarstvo predpisuje način in postopek usklajevanja vozniških redov. S tem v zvezi je zavrnil predlog sveta za promet gospodarske zbornice SR Slovenije, po katerem bi ta vprašanja urejala zbornica s posebnim pravilnikom.

k 19. členu: Ta člen se v celoti črta.

Odbor se strinja z mnenjem sveta za promet gospodarske zbornice SR Slovenije, da spadajo določila tega člena v splošne pogoje, ki jih predpiše glede na krajevne in vremenske razmere upravljalec postaje.

k 22. členu: Odbor meni, da je ta člen potrebno dopolniti z določilom o »fakultativnem« postajanju avtobusov v linijskem cestnem prometu na postajališčih v tem smislu, da gospodarska zbornica SR Slovenije v soglasju z republiškim sekretariatom za gospodarstvo in prizadetimi občinskimi skupščinami določa postajališča za fakultativno postajanje.



k 27. členu: Odpraviti je tiskovno napako tako, da se začetek tega člena glasi: »Določbe 17. člena...« in ne »Določbe 15. člena«.

k 45. členu: Odbor meni, da je rok za zgraditev pokritih peronov na avtobusnih postajah prekratek, zato predlaga podaljšanje roka za 2 na 3 leta in sicer tudi v primerih, če avtobusna postaja nima dokončne lokacije.

V poglavju »Prehodne in končne določbe« naj se vpelje nov člen, ki se glasi:

»Republiški sekretariat za gospodarstvo je pooblaščen, da lahko v predpisih, ki jih izdaja po pooblastilu iz tega zakona, določa prekrške in predpisuje zanje kazni.«

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet predlaga gospodarskemu zboru Skupščine SR Slovenije, da sprejme osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili skupaj s predloženimi mnenji in predlogi.

Odbor je za svojega poročevalca določil poslanca Jožeta Eržena.

Št.: 34-55/70

Ljubljana, 14. 9. 1970

**Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije** je na svoji 32. seji dne 14. septembra 1970 obravnavala osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za gospodarstvo.

Komisija je v načelni razpravi ugotovila, da so določbe 2., 3., 4. in 5. člena o tehnično-varnostnih pogojih za uporabo vozil v cestnem prometu, javnem mestnem prometu in javnem primestnem prometu oziroma poglavja pod naslovom: »1. Vozila«, razen določbe 6. člena tega osnutka, v vsebinskem oziru analogne določbam 6., 7. in 8. člena v osnutku zakona o varnosti cestnega prometa v poglavju pod naslovom: »2. Prevoz potnikov v avtobusih«. V zvezi s tem je bila komisija mnenja, da citirane določbe tega osnutka ne sodijo v zakon o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili, pač pa v zakon o varnosti cestnega prometa, ker so po svoji materialni plati in glede na povezavo z ostalimi določbami zakona o varnosti cestnega prometa bolj stvar ureditve na področju varnosti cestnega prometa, kot pa organizacije cestnega prevoza z motornimi vozili. Prav tako urejuje en del teh tehnično-varnostnih pogojev že temeljni zakon o varnosti cestnega prometa (prečiščeno besedilo – Uradni list SFRJ, št. 15-173/70) v 47., 48. in 49. členu v poglavju pod naslovom: »Promet motornih vozil«. Zaradi tega naj bi se citirane določbe tega osnutka (2.–5. člen) črtale.

V obravnavi posameznih členov je komisija sprejela naslednje pripombe, predloge in stališča:

K 6. členu:

V drugi vrsti prvega odstavka naj bi se črtala beseda »širšo«. Ker bi terminus »širša okolica« v zvezi z javnim primestnim prometom pri bodočem praktičnem izvajanju tega zakona lahko povzročal različna tolmačenja o možnih razdaljah pri opravljanju tega prometa in bi se zaradi tega ta promet v določenem smislu izenačil z linijskim cestnim prometom, je bila komisija mnenja, da je treba ta promet omejiti le na razdalje med območjem mesta oziroma kraja in njegovo okolico.

## K 7. členu:

Komisija je ugotovila, da je mogoče določbo tega člena, da morajo prevozniki ob določanju voznih redov upoštevati predloge prizadetih družbeno-političnih skupnosti glede teh redov, tolmačiti tako, da so prevozniki v vsakem primeru dolžni upoštevati vse predloge družbeno-političnih skupnosti. To pa po mnenju komisije ni prav in bi lahko povzročalo nepotrebne spore med prevozniki in družbeno-političnimi skupnostmi. Zato naj bi predlagatelj pri sestavljanju zakonskega predloga to določbo postavil tako, da bi bilo jasno določeno, da so prevozniki ob določanju voznih redov dolžni upoštevati tiste predloge in zahteve prizadetih družbenopolitičnih skupnosti, ki temeljijo na rentabilnosti, ekonomičnosti in upravičenih interesih teh skupnosti glede voznih redov.

## K 9. členu:

Besedilo: »o varnosti prometa na cestah« na koncu prvega odstavka naj bi se nadomestilo z besedilom: »o varnosti cestnega prometa«.

Gre le za terminološko uskladitev z osnutkom zakona o varnosti cestnega prometa.

## K 10. členu:

Komisija je bila mnenja, da bi bilo potrebno zaradi obojestranskih interesov prevoznikov in železniških transportnih organizacij pri medsebojnem uravnavanju njihovih voznih redov v določbi tega člena postaviti tudi nasprotno obveznost prizadetih prevoznikov, da pravočasno posredujejo železniškim transportnim organizacijam predloge cestnih redov, da lahko te organizacije, kolikor je to mogoče, svoje vozne rede uskladijo s cestnimi vozni redi. To pomeni, da naj bi bila obveznost železniških transportnih organizacij in prizadetih prevoznikov pri medsebojnem usklajevanju njihovih voznih redov obojestranska.

## K 11. členu:

Besedi: »predpiše postopek« v drugem odstavku naj bi se nadomestili z besedama: »določi postopek«.

Da bi bila lahko jasna razmejitev med predpisovanjem načina usklajevanja voznih redov po prvem odstavku in postopka usklajevanja voznih redov po drugem odstavku, je potrebno v drugem odstavku opredeliti, da gospodarska zbornica SR Slovenije določi postopek usklajevanja voznih redov, za razliko od republiškega sekretarja za gospodarstvo, ki po prvem odstavku predpiše način usklajevanja voznih redov.

## K 12. členu:

Ker bi v zvezi z določbo 7. člena tega osnutka ob določanju voznih redov za javni prevoz potnikov v linijskem cestnem prometu lahko prišlo med prizadeto družbeno-politično skupnostjo in prevozniki do morebitnega spora o upoštevanju oziroma neupoštevanju predlogov in zahtev take skupnosti glede voznih redov, naj bi predlagatelj pri sestavljanju zakonskega predloga v ta člen vstavil še dodatno določbo o načinu arbitražnega reševanja tudi takega spora in ne samo spora med prevozniki, če se ne morejo sporazumeti glede uskladitve voznih redov.

## K 14. členu:

Komisija je menila, da naj bi predlagatelj pri sestavljanju zakonskega predloga izrecno opredelil, katera organizacija prevoznikov mora izdati skupen vozni red za vse potniške linije, da bi se lahko ta obveznost konkretizirala in vezala na določeno pravno osebo (na primer združenje prevoznikov).



## K 19. členu :

Komisija je soglašala s predlagateljevim predlogom, da naj bi se določba tega člena črtala, ker vprašanja v zvezi z razsvetljavo in ogrevanjem prostorov avtobusnih postaj urejajo že drugi predpisi.

## K 20. členu :

Določbo tega člena bi bilo treba redakcijsko popraviti tako, da naj bi se spremenjena glasila: »Avtobusno postajališče v smislu tega zakona je prostor, ki je določen za postanek avtobusov po voznem redu in ne izpolnjuje pogojev, predpisanih za avtobusno postajo.«

Komisija se je tudi strinjala s predlagateljevim predlogom, da naj bi se v tem členu dodal nov drugi odstavek, ki naj bi se glasil: »Gospodarska zbornica SR Slovenije določa v soglasju z republiškim sekretariatom za gospodarstvo, katera postajališča se štejejo za fakultativna.«

Pri tem gre za takšna postajališča, na katerih avtobusi ne bi bili dolžni ustavljati, kolikor ne bi bilo nobenega potnika na postajališču oziroma kolikor ne bi noben potnik izstopil.

## K 23. členu :

V zadnji vrsti naj se beseda: »priimek« redakcijsko popravi v »primerek«.

## K 24. členu :

V razpravi je komisija pripravila dvom, ali je določbo drugega odstavka o obveznostih voznika v zvezi s prihodom avtobusa na avtobusno postajo in pred njegovim odhodom z avtobusne postaje sploh mogoče realizirati.

## K 29. členu :

Označba: »15. člena« naj se redakcijsko popravi v: »17. člena«.

## K 33. členu :

Besedi: »tega organa« v tretji vrsti drugega odstavka naj bi se zaradi jasnosti nadomestili z besedama: »republiškega organa«.

## K 36. členu :

Komisija je smatrala, da bi bilo morda oportuno razširiti izobrazbene pogoje za inšpektorja cestnega prometa tudi na osebe z ustrezno drugo višjo ali visoko izobrazbo (na primer: višja upravna šola).

## K 39. členu :

Ker naj bi se določbe 2., 3., 4. in 5. člena tega osnutka črtale, naj se tudi črta ta člen, ki predpisuje kazenske sankcije za kršitve teh določb.

## K 40. členu :

Beseda »se« v prvi vrsti 1. točke prvega odstavka naj se redakcijsko popravi v »ne«.

## K 41. členu :

Ker naj bi se črtala določba 19. člena tega osnutka, naj se tudi črta določba 1. točke prvega odstavka tega člena, ki predpisuje kazensko sankcijo za kršitev določbe 19. člena. Zaradi tega naj se preštevilčita določbi 2. in 3. točke prvega odstavka v 1. in 2. točko prvega odstavka.

## K 46. členu :

Označbi: »21. člena in 20. člena« v drugi vrsti se redakcijsko popravita v: »21. in 22. člena«.

Komisija je soglašala s predlagateljevim predlogom, da se v skladu s pooblastilom v 3. točki prvega odstavka 3. člena temeljnega zakona o prekrških v tem zakonu pooblasti republiškega sekretarja za gospodarstvo, da predpisuje prekrške in kazni zanje za kršitve predpisov, ki jih bo izdajal na podlagi tega zakona.

Št.: 34-55/70

Ljubljana, 15. 9. 1970

## PREDLOG ODLOKA

### o potrditvi rebalansa finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970

Na podlagi amandmaja VII k ustavi SR Slovenije in 45. člena zakona o vodah (Uradni list SRS, št. 22/66) je Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora in na seji gospodarskega zbora sprejela

## ODLOK

### o potrditvi rebalansa finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970

Rebalans finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970, ki ga je sprejel upravni odbor vodnega sklada SR Slovenije na seji 11. septembra 1970 in ki izkazuje dohodke v znesku 49.308.244,15 din in izdatke v enaki višini, se potrdi.

## OBRAZLOŽITEV

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora Skupščine SR Slovenije je na seji, dne 20. 10. 1970 razpravljal o rebalansu finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije, ki ga je upravni odbor vodnega sklada sprejel na seji, dne 11. septembra 1970 in predložil Skupščini SR Slovenije v potrditev.

Z rebalansom finančnega načrta je predvideno, da bo imel vodni sklad 49.308.244,15 din dohodkov in prav toliko izdatkov.

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora Skupščine SR Slovenije je mnenja, da je rebalans finančnega načrta potreben in utemeljen, saj vodni sklad niti najbolj nujnih del, ki jih je treba izvesti na varstvenih objektih zaradi škode, nastale po letošnjih poletnih poplavah, ne more kriti iz rednih sredstev po finančnem načrtu. Zato se strinja z rebalansom finančnega načrta za leto 1970, s katerim se višji dohodek iz naslova vodnega prispevka, kot je bil ocenjen pri sprejemanju finančnega načrta, razporedi v izredna sredstva za te namene ter predlaga republiškem zboru, da ga potrdi.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Franca Jereta.



## POROČILA

**Odbor za finance in proračun republiškega zbora** — mnenje z dne 27. 10. 1970, št. 400-21/70.

**Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora** — poročilo z dne 9. 11. 1970, št. 400-21/70.

**Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije** — poročilo z dne 16. 10. 1970, št. 400-21/70.

## PREDLOG ZAKONA

**o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje**

## 1. člen

Za zaposlovanje delavcev z nepolnim delovnim časom, za uvedbo dela prek polnega delovnega časa in za opravljanje dela, ki se ne šteje za delovno razmerje, veljajo določbe temeljnega zakona o delovnih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 12-129/70 — v nadaljnjem besedilu: temeljni zakon) in določbe tega zakona.

## 2. člen

Če so na delovnih mestih z nepolnim delovnim časom zaposleni delavci, ki so že v delovnem razmerju s polnim delovnim časom, je delovna organizacija dolžna objaviti ali razpisati to delovno mesto vsakih 12 mesecev, dokler ga ne zasedejo nezaposlene ali delno zaposlene osebe, ki izpolnjujejo za delo na takih delovnih mestih predpisane splošne in posebne pogoje.

Z dnem, ko nastopi delo oseba, sprejeta po objavi ali razpisu, preneha delo delavcu, ki je do tedaj opravljal to delo.

## 3. člen

Ne glede na določbe prejšnjega člena in določbe 44. člena temeljnega zakona lahko delovna organizacija v skladu s svojim splošnim aktom izjemoma sprejme na delo tudi zaposlene delavce, ki so že v delovnem razmerju s polnim delovnim časom, in sicer kadar gre za zaposlovanje:

— strokovnjakov, katerih sodelovanje je iz strokovnih razlogov nepogrešljiva strokovna pomoč pri preučitvi, urejanju in izvajanju za delovno organizacijo zahtevnejših ali pomembnejših nalog ali vprašanj, če ne gre za avtorsko delo po 3. členu zakona o avtorski pravici (Uradni list SFRJ, št. 30-365/68);

— strokovnjakov zaradi sodelovanja pri pouku takšnih predmetov, kjer je sodelovanje strokovnjakov s prakso v delovnih organizacijah iz pedagoških raz-

logov nepogrešljiva pomoč pri izobraževanju in usposabljanju strokovnih kadrov;

– strokovnjakov, glede katerih je koristno, da se na tak način zagotovi njihovo sodelovanje pri znanstveno-raziskovalnem delu, če ne gre za avtorsko delo po 3. členu zakona o avtorski pravici;

– pri delih, ki so potrebna pri delovanju raznih občasnih ali stalnih kolegijskih teles (npr. komisije), zahtevnost dela pa ne terja stalno zaposlenega delavca;

– delavcev pri pomožnih delih, ki ne terjajo posebnega strokovnega znanja (pazniki, biljeterji, vratarji, čuvaji, spremljevalci, kurirji, snažilke in pod.);

– koloporterjev, akviziterjev, prodajalcev srečk, terenskih inkasantov in podobno.

#### 4. člen

Delovna organizacija lahko v skladu s svojim statutom izjemoma uvede delo prek polnega delovnega časa poleg primerov iz prvega in drugega odstavka 45. člena temeljnega zakona tudi v primerih, ko se pojavijo dela, ki morajo biti po svoji naravi dokončna brez presledka, da se odvrne škoda ali da se zagotovi nemoten potek rednega dela, ni pa bilo mogoče vnaprej vedeti, koliko časa bodo takšna dela trajala in do kdaj bi morala biti opravljena.

#### 5. člen

Če nastane v primerih iz prejšnjega člena potreba po takem delu, ker delovna organizacija nima ustreznih delavcev, je dolžna uvedbo takšnega dela obenem javiti pristojnemu komunalnemu zavodu za zaposlovanje.

Če ima zavod v evidenci osebe, ki iščejo zaposlitev in izpolnjujejo pogoje za opravljanje del, ki jih v delovni organizaciji opravljajo prek polnega delovnega časa, delovna organizacija ne sme več uporabljati takšnega dela, če ji zavod pravočasno zagotovi ustrezne delavce.

#### 6. člen

Na delovnih mestih s skrajšanim delovnim časom po 38. členu temeljnega zakona sme delovna organizacija v svojem splošnem aktu uvesti delo prek polnega delovnega časa samo v primerih iz prvega in drugega odstavka 45. člena temeljnega zakona.

#### 7. člen

Delovna organizacija lahko v skladu s svojim splošnim aktom sklene pogodbo o delu po 142. členu temeljnega zakona za izvršitev raznih občasnih ali začasnih vzdrževanih del, za opravljanje del industrijskega oblikovanja v industrijski in rudarski dejavnosti, nalog pedagoškega oziroma andragoškega značaja, specialističnih zdravniških pregledov in raziskav v kulturni in socialni dejavnosti ter za opravljanje nalog raziskovalnega, študijskega, analitičnega in načrtovalnega značaja v vseh ustreznih dejavnostih, kot jih vsebuje nomenklatura za razvrščanje gospodarskih in drugih organizacij ter državnih organov po dejavnostih, ki je sestavni del pravilnika o razvrščanju uporabnikov družbenega premoženja po dejavnostih (Uradni list FLRJ, št. 10-117/62, in Uradni list SFRJ, št. 12-172/63, št. 26-361/64, št. 50-694/64, št. 11-196/65 in št. 13-265/65).



## 8. člen

Pogodbe o delu po prejšnjem členu je dopustno skleniti ne glede na to, koliko časa traja opravljanje posameznih občasnih ali začasnih del ali nalog v posameznem koledarskem letu.

Take pogodbe pa ni dopustno skleniti, če ne gre za dela ali naloge, za katere je treba skleniti bodisi delovno razmerje za določen čas po 27. členu bodisi za nepolni delovni čas po 41. členu temeljnega zakona, ali če gre za avtorska dela po 3. členu zakona o avtorski pravici.

## 9. člen

Z denarno kaznijo od 1000 do 10 000 dinarjev se kaznuje za prekršek delovna organizacija:

1. če sprejme na delo delavca, ki je v delovnem razmerju s polnim delovnim časom, v nasprotju s 3. členom tega zakona;

2. če vpelje delo prek polnega delovnega časa v nasprotju s 4., 5. in 6. členom tega zakona;

3. če sklene pogodbo o delu v nasprotju s 7. in 8. členom tega zakona.

Z denarno kaznijo do 500 dinarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba delovne organizacije, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.

## 10. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

## O B R A Z L O Ž I T E V

## I.

Republiški zbor in gospodarski zbor Skupščine SR Sloveniji sta na seji dne 26. junija 1970 oz. na seji dne 3. julija 1970 obravnavala osnutek zakona o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje, in sprejela sklep, da se osnutek zakona sprejme in da pripravi predlog zakona izvršni svet Skupščine SR Slovenije do 30. septembra 1970. Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet preuči vse pripombe in predloge, dane k osnutku zakona ter predloži Skupščini SRS obrazložen predlog zakona. Obrazložitev naj obsega tudi argumente, na podlagi katerih je predlagatelj posamezne pripombe ali predloge pristojnih odborov Skupščine SR Slovenije sprejel oz. zavrnil.

O osnutku zakona so poprej razpravljali tudi pristojni odbori in zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije, ki vsi v načelu soglašajo z osnutkom zakona, imajo pa nekateri od njih določene pripombe in to:

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je mnenja, da zakonski osnutek ne predvideva obveznega dela prek polnega delovnega časa učiteljev, kot ga narekuje specifična organizacija vzgojno-izobraževalnega procesa. Predmetniki in učni načrti posameznih zvrsti in stopenj šol namreč obvezno terjajo, da en sam pedagoški delavec predava vnaprej določen obseg

in vsebino posameznih predmetov, in to ne glede na pedagoško obveznost, ki mu jo določajo ustrezni zakoni s področja šolstva.

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije pa je mnenja, da je smisel besedila 142. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih (civilno-pravno razmerje) nejasen glede na predpisano omejitev pogodbe o delu do 30 dni, zato bi bilo treba pravilni smisel te omejitve ugotoviti pri pristojnih zveznih organih, morebiti pa tudi predlagati obvezno razlago te določbe.

Komisija je tudi ponovno mnenja, da je potrebno glede na pooblastilo v 142. členu TZDR v tem zakonu samostojno določiti posamezne izjeme oz. opredeliti tiste posamezne panoge in dejavnosti, pri katerih se navedena časovna omejitev pogodbe o delu lahko uredi drugače, zato naj predlagatelj pri sestavi zakonskega predloga uredi v tem členu drugačno časovno omejitev pogodbe o delu glede na specifične potrebe posameznih panog in dejavnosti v republiki.

Odbor republiškega zbora in odbor gospodarskega zbora za družbeno-ekonomske odnose ter odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije so v celoti soglašali z osnutkom zakona.

## II

Predlagani zakon izkorišča pooblastila, dana republikam v 44., 45. in 142. členu TZDR, tako da bi uveljavil posebnosti in drugačne možnosti za uporabo zaposlovanja delavcev z nepolnim delovnim časom, za uvedbo dela prek polnega delovnega časa in za opravljanje dela, ki se ne šteje za delovno razmerje, ter da bi s tem omilil oziroma odpravil trdote, ki jih določajo ustrezne določbe TZDR.

1. V 1. členu predvideva predlog zakona, da naj se za zaposlovanje delavcev z nepolnim delovnim časom itd. uporabljajo določbe TZDR, kolikor niso z republiškim zakonom predvidene drugačne rešitve oziroma ureditve.

Predlog zakona predvideva v 2. členu splošno olajšavo s tem, da naj se podaljša rok za obvezo objavljanje oziroma razpisovanje prostih delovnih mest od 6 na 12 mesecev.

Določba 3. člena predloga zakona našteva konkretne posebnosti, kjer bi bilo neracionalno ali nesmotrno administrativno omejevati možnosti tako imenovanih »honorarnih« ali »dopolnilnih« zaposlitev, pri katerih že doslej ni šlo za zlorabe, temveč le za razne vrste nujno potrebnih in tudi koristnih oblik sodelovanja, pri katerih imata odločilni pomen strokovnost in izkušenos strokovnjakov. Pri tem pa predlog zakona dovoljuje uporabo takšnih izjemnih zaposlitev samo v primerih, ko ni pogojev za sklenitev avtorskopравnih razmerij po določbah 3. člena zakona o avtorski pravici.

V 3. členu predloga zakona so torej predvidena sodelovanja, ki bi jih bilo mogoče urejati na način, ki je najbolj ustrezen naravi in pomenu dela, pri katerem naj bi tak strokovnjak sodeloval enkratno, večkratno ali tudi dalj časa.

Predlog zakona v 3. členu odstopa tudi od pogojev, ki jih določa 44. člen TZDR za zaposlitve pri raznih pomožnih in drugih takšnih nekvalificiranih delih, za katera je splošno znano, da ni interesentov, ki bi prevzeli takšna dela za svoje stalno poklicno delo.



2. V 4. členu predloga zakona je izjemoma predvideno delo prek polnega delovnega časa (nadurno delo) poleg primerov iz prvega in drugega odstavka 54. člena TZDR tudi v primerih, ko se pojavijo dela, ki morajo biti po svoji naravi dokončana brez presledka. Takšno razširitev možnosti nasproti določbi prvega in drugega odstavka 45. člena TZDR bi lahko samo izjemoma uporabila delovna organizacija, če bi bili poprej izpolnjeni pogoji naštetih v tem členu. Temeljni pogoj pa je, da delovna organizacija ni mogla že vnaprej vedeti, niti koliko časa lahko takšno delo traja in tudi ne do kdaj mora biti opravljeno. Obstajajo namreč številni primeri uporabe tako imenovanega »nadurnega« delo, ki izvirajo zgolj iz površne organizacije in delitve dela, zaradi česar prihaja do zamud, ki jih skušajo preprečiti z delom prek polnega delovnega časa.

Določba 5. člena predloga zakona pa predvideva, da mora delovna organizacija, če nastane v primerih, navedenih v 4. členu predloga zakona, potreba po delu prek polnega delovnega časa, ker nima ustreznih delavcev, hkrati javiti uvedbo takšnega dela pristojnemu komunalnemu zavodu za zaposlovanje.

V 6. členu predvideva predlog zakona, da naj se na delovnih mestih s skrajšanim delovnim časom po določbi 38. člena TZDR (delo v posebnih delovnih pogojih) uvede delo prek polnega delovnega časa samo v primerih iz prvega in drugega odstavka 45. člena TZDR. Po sedanji praksi nekaterih delovnih organizacij namreč njihovi delavci, ki opravljajo delo v posebnih delovnih pogojih (npr. delo izpostavljeno ionizirajočemu sevanju in pod.), delajo večkrat tudi »nadurno« delo poleg primerov, navedenih v 45. členu TZDR, čeprav je republiški sekretariat za delo dal soglasje za uvedbo krajšega delovnega časa, ker posebni delovni pogoji vplivajo na zdravstveno in delovno sposobnost teh delavcev.

Prej omenjeno opozorilo odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je sicer utemeljeno, predlagana ureditev pa nima zakonske podlage. To pa ne preprečuje, da se razporeditev delovnega časa skozi vse leto prilagodi posebnostim organizacije vzgojnoizobraževalnega procesa kot tisti objektivni okoliščini, ki narekuje v posameznih primerih tak način dela, kot ga omenja ta odbor.

3. Določba 7. člena predloga zakona govori o delu, ki se ne šteje za delovno razmerje. Po TZDR velja načelo, da dela oziroma naloge, ki spadajo v redno dejavnost delovnih organizacij, praviloma opravljajo osebe, ki so v delovnem razmerju. Izjemo od tega načela ureja 142. člen TZDR s tem, da določene naloge lahko opravljajo tudi osebe, ki niso v delovnem razmerju, temveč v tako imenovanem civilnopravnem razmerju.

Narava »dela ali nalog« po 142. členu TZDR je taka, da obsega:

– dela ali naloge, za katera zaradi občasnosti ali začasnosti ni potrebe po delovnem mestu;

– dela ali naloge od najbolj enostavnih (npr. nekvalificirani delavec, nekvalificirani čuvaj) do najbolj strokovnih del, ki zahtevajo najvišjo izobrazbo in dolgoletne izkušnje (npr. inženirji, zdravniki, ekonomisti, pravniki ipd.). Delovne organizacije za ta dela oziroma naloge angažirajo delavce in občane, ki jim je že na drug način zagotovljen njihov družbenoekonomski status.

Predlog zakona v 7. členu izkorišča pooblastilo, dano v 142. členu, po katerem lahko republike institut civilno-pravnega razmerja tudi drugače uredijo za posamezne panoge in dejavnosti. Ta institut zaradi nejasnosti povzroča v praksi številne težave predvsem glede razmejitve nasproti delovnim razmerjem



in avtorskim delom. Ne glede na to pa delovnim organizacijam povzroča velike težave tudi omejitve civilnopravnega razmerja na 30 dni, kajti v določenih panogah in dejavnostih obstajajo dela ali naloge, ki po svoji naravi trajajo tudi več kot 30 dni, vendar zaradi njihove narave in obsega ne zahtevajo posebnega delovnega mesta.

4. Da bi se odpravile omenjene težave pri delu delovnih organizacij, se v 8. členu predloga zakona predvidevajo dela in naloge, ki zaradi svoje narave in obsega dela zahtevajo, da civilnopravno razmerje lahko traja tudi več kot 30 dni v posameznem koledarskem letu (8. člen). Taka ureditev nad 30 dni, za katero pooblašča republiko TZDR (142. člen), odpira namreč več možnosti za razmeroma prilagodljivo uporabo dela v civilnopravnem razmerju. Toda z opozoritvijo na določbe o delovnem razmerju za določen čas, o nepolnem delovnem času in o avtorski pravici predlog zakona hkrati omejuje uporabo pogodb o delu le na tiste primere, kjer je ta uporaba edino racionalna, praktična in zakonita. Zaradi nepravilne uporabe določbe 142. člena TZDR prihaja do nerešljivih problemov, če se takšna oseba pri delu ponesreči. Oseba, ki opravi neko delo na podlagi pogodbe o delu, namreč ni v delovnem razmerju in nima pravic iz socialnega zavarovanja. Zato predlog takšne »zaposlitve« dovoljuje samo v primerih, ko ni treba skleniti niti delovnega razmerja za določen čas niti s krajšim delovnim časom. S predlagano določbo 8. člena predloga zakona se torej daje prednost zaposlitvam v raznih oblikah delovnih razmerij.

V teku razprav je bilo mnogo vprašanj o tem, kako po 142. členu TZDR omogočiti razne občasne angažmaje gledaliških, filmskih, glasbenih in drugih umetnikov oz. delavcev. Za takšne angažmaje ni potrebna nobena izjemna določba v TZDR; poleg delovnega razmerja za določen ali nedoločen čas s polnim ali s krajšim delovnim časom pridejo v poštev predvsem predpisi o avtorski pravici, kjer so med drugim še posebne določbe, ki urejajo avtorska dela, ustvarjena v delovnem razmerju (avtorskopravna razmerja), tako da je bila že doslej za te primere nepravilna uporaba 142. člena TZDR. Nekatere delovne organizacije uvajajo civilnopravno razmerje celo v lastnih organizacijah, in to za dela, ki imajo naravo sicer avtorskega dela (npr. izdelava raznih projektov in pod.). Toda v takšnih primerih pride poleg 3. člena zakona o avtorski pravici v poštev tudi določba 21. člena istega zakona o avtorskopravnem razmerju med delovno organizacijo in delavcem glede avtorskega dela, ustvarjenega v delovnem razmerju.

Na predlagani način odpade sporno pravno vprašanje o kriteriju 30 dni, preračunanem na 720 ur, na katerega je zlasti stalno opozarjala zakonodajno-pravna komisija. Ob predlagani formulaciji je namreč upoštevana vsebina pooblastila iz 142. člena TZDR, ki glede trajanja civilnopravnega razmerja formalno ne postavlja republikam omejitev.

Predlog zakona hkrati upošteva tudi pripombo te komisije o opredelitvi posameznih panog oz. dejavnosti pri delih in nalogah, naštetih v 7. členu predloga zakona. Pri tem je bilo mogoče samo za opravila industrijskega oblikovanja in opravila pedagoškega oziroma andragoškega značaja ter za specialistične zdravniške preglede in raziskave konkretno določiti, v katero vrsto dejavnosti spadajo po predpisani nomenklaturi, medtem ko za vsa ostala opravila, ki se lahko opravljajo v vseh dejavnostih, se predlog zakona samo sklicuje na ustrezne dejavnosti, kot jih vsebuje predpisana nomenklatura.

5. V 9. členu predloga zakona so predvidene kazenske določbe zaradi prekrškov delovnih organizacij.



Ravnjanja, ki bi bila v nasprotju z določbami 44., 45. in 142. člena TZDR, so sicer okvalificirana za prekrške že po TZDR. Kljub temu pa bi bilo primerno sankcionirati tudi predložene republiške določbe, ki v posameznih primerih dopuščajo drugačno uporabo zaposlitve s skrajšanim delovnim časom, dela, daljšega od polnega delovnega časa, in dela na podlagi delovršne pogodbe.

Sodimo pa, da ni umestna pripomba republiškega senata za prekrške, ki meni, da bi bilo treba, če namerava zakon zavarovati z upravno-kazenskimi sankcijami izvajanje ustreznih materialnih določb zakona v družbeno-političnih skupnostih, krajevnih skupnostih in državnih organih, predpisati posebno sankcijo za odgovorne osebe v teh organizacijah. Ta pripomba namreč ne upošteva določbe 18. člena TZDR, ki uporablja pojem »delovna organizacija« tudi za omenjene organizacije in državne organe.

## POROČILA

**Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije** je na svoji 34. seji dne 15. oktobra 1970 obravnavala predlog zakona o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje, ki ga je predložil v obravnavo izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

V načelni razpravi je komisija ugotovila, da je predlagatelj upošteval njene pripombe k 7. členu osnutka zakona in zato k samemu predlogu zakona ni imela načelnih pripomb.

V razpravi po členih komisija ni sprejela nobenih predlogov za spremembe in dopolnitve oziroma nobenih amandmajev.

Št.: 11-9/70

Ljubljana, 16. 10. 1970

**Odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora** — poročilo z dne 29. 10. 1970, št. 11-9/70.

**Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora** — poročilo z dne 27. 10. 1970, št. 11-9/70.

## PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

**o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu »Borisa Kidriča« v Ljubljani**

### I. Razlogi za izdajo zakona

Kemijski inštitut »Borisa Kidriča« v Ljubljani je bil ustanovljen s sklepom skupščine Slovenske akademije znanosti in umetnosti z dne 21. 12. 1946 kot osrednji kemijski inštitut v Sloveniji z namenom, da goji znanstveno in aplikativno raziskovalno delo na kemijskem področju, pomembno za naš gospodarski in družbeni razvoj; Svet za znanost LRS pa je z odločbo z dne 14. 4. 1958, št.

04-596/1-58, odločil, da inštitut izpolnjuje pogoje iz 16. člena zakona o znanstvenih zavodih. Glede na to je izvršni svet Ljudske skupščine LRS, ki je bil po tedanjih ustavnih predpisih pooblaščen ustanavljati zavode, izdal uredbo o kemijskem inštitutu Borisa Kidriča (Uradni list LRS, št. 43-205/58 in št. 13-76/62), ki v 1. členu določa, da je navedeni inštitut znanstveni zavod. Po 10. členu citirane uredbe izvršujejo ustanoviteljske pravice do inštituta kot soustanovitelji izvršni svet Ljudske skupščine LRS, predsedstvo Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter univerzitetni svet univerze v Ljubljani v skladu s posebno pogodbo; ta pogodba je bila sklenjena 19. 6. 1958.

Kemijski inštitut Borisa Kidriča v Ljubljani je predočil izvršnemu svetu kot svojemu soustanovitelju težaven položaj, ki izvira iz programskih in drugih neurejenih vprašanj inštituta. Izvršni svet je nato organiziral vrsto ukrepov, s katerimi je skušal urediti položaj tega inštituta v okviru obstoječega statusa, a se je izkazalo, da kemijska industrija v Sloveniji ni bila dovolj homogena, da bi v zadostni meri zaposlovala enoten skupen inštitut.

Problematiko kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani je nato obravnavala skupna komisija soustanoviteljev, ki po IX. členu pogodbe o izvrševanju ustanoviteljskih pravic in dolžnosti do kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani proučuje vprašanje, o katerih sporazumno odločajo soustanovitelji, in jim daje svoje predloge.

Kemijski inštitut Borisa Kidriča v Ljubljani, ki je med tem sam intenzivno iskal izhod iz kritičnega stanja in se zadevno razgovarjal s tovarnami, je predlagal tovarni zdravil Krka v Novem mestu, pri kateri je ugotovil močan interes zlasti za organsko sintezo in steroidno kemijo, da se zanjo angažirajo 3 raziskovalne skupine inštituta, ki so se znašle v kritičnem položaju zaradi pomanjkanja naročil. Tovarna zdravil Krka v Novem mestu je na ta predlog odgovorila, da je zainteresirana za inkorporacijo celotnega kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani. O nameravani priključitvi kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani k tovarni zdravil Krka v Novem mestu je razpravljala fakulteta za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani na seji pedagoško-znanstvenega sveta dne 4. 10. 1969; zaradi odklonilnih stališč glede priključitve kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani k tovarni zdravil Krka v Novem mestu, ki so bila oblikovana na tej seji, je tovarna zdravil Krka dne 10. 10. 1969 umaknila svoj predlog, da se ji pripoji kemijski inštitut Borisa Kidriča.

Na iniciativo republiškega sekretariata za prosveto in kulturo se je 21. 10. 1969 zopet sestala skupna komisija soustanoviteljev, ki je podprla zgoraj navedeno stališče fakultete za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani. Univerza v Ljubljani je nato na pobudo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije izdala predlog za organizacijsko in programsko preobrazbo kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani v samostojen inštitut univerze v Ljubljani, univerzitetni svet pa je na seji dne 26. 2. 1970 odločil, da postane edini ustanovitelj kemijskega inštituta Borisa Kidriča univerza v Ljubljani. Ta predlog je obravnaval izvršni svet dne 28. 5. 1970 in je sklenil:

»Izvršni svet se odpoveduje soustanoviteljskim pravicam pri kemijskem inštitutu Borisa Kidriča v Ljubljani v korist konzorciju podjetij kemične industrije, če bi prišlo do njegove ustanovitve do 20. 6. 1970. sicer pa v korist tovarne Krka v Novem mestu.«

Dne 15. 7. 1970 je sedem podjetij kemične industrije, in sicer: Color-Medvode, Krka-Novo mesto, Lek-Ljubljana, Salonit-Anhovo, Sava-Kranj, TOK-



Ilirska Bistrica in Helios-Domžale podpisalo sporazum o ustanovitvi konzorcija slovenske kemične in sorodne industrije za namen soustanoviteljstva kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani. Druga dva soustanovitelja sta univerza v Ljubljani in Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Po določitih sporazuma bodo člani konzorcija pri svojem sodelovanju s kemijskim inštitutom Borisa Kidriča v Ljubljani podpirali napredek kemije in tehnologije v korist razvoja gospodarstva SR Slovenije, kar bo omogočalo kemijskemu inštitutu Borisa Kidriča dosegati strokovno raven podobnih inštitutov v naši državi in v svetu.

Konzorcij slovenske kemične in sorodne industrije zahteva v smislu določila 22. člena temeljnega zakona o zavodih (Uradni list SFRJ, št. 5/65), da kemijski inštitut Borisa Kidriča v Ljubljani

- daje članom konzorcija prednost glede časa, kadrov in sredstev za delo;
- bo rezultate pogodbeno naročenih raziskav posameznih članov konzorcija posredoval le naročniku in da ne bo brez soglasja naročnika sprejemal dodatnih raziskav po naročilu drugih članov ali nečlanov konzorcija s tistega ožjega strokovnega področja, za katero je že sklenil pogodbo, niti ne izvajal lastnih raziskav s tega področja;

- da bo raziskovalno delo po pogodbi s posameznim članom konzorcija potekalo pod operativnim vodstvom člana konzorcija, če ta takšno vodstvo zahteva.

V smislu določil 53. in 54. člena istega zakona pa si konzorcij slovenske kemične in sorodne industrije pridržuje pravico, da zahteva spremembe in dopolnitve že sprejetega statuta, programa za delo in razvoj ter drugih splošnih aktov kemijskega inštituta Borisa Kidriča in ga obenem obvezuje, da predloži nove predloge takih aktov konzorciju v soglasje.

SR Slovenija, ki jo zastopa izvršni svet, in konzorcij slovenske kemijske in sorodne industrije sta se pogodbeno sporazumela, da ustanoviteljske pravice, ki jih ima SR Slovenija nasproti kemijskemu inštitutu Borisa Kidriča v Ljubljani prevzame konzorcij kot enakopraven soustanovitelj s soustanoviteljema univerzo v Ljubljani in Slovensko akademijo znanosti in umetnosti.

Konzorcij slovenske kemične in sorodne industrije pa bo uredil odnose z drugima ustanoviteljema, to je univerzo v Ljubljani in Slovensko akademijo znanosti in umetnosti, s posebno pogodbo v duhu dobrega sodelovanja.

Univerza v Ljubljani je v svojem predlogu z dne 10. 2. 1970, št. A IV-6, za preosnovanje kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani v samostojen inštitut univerze v Ljubljani izrazila interes, da se v navedenem inštitutu omogoči opravljanje fundamentalnih in splošno aplikativnih raziskav, ki jih mora univerza v Ljubljani gojiti in za katere ta čas gospodarstvo še nima in ne more imeti neposrednega interesa. Univerza si bo prizadevala raziskovalno delo takega značaja čim tesneje povezovati z ustreznimi katedrami in s pedagoškim delom na fakultetah, zlasti še z raznimi oblikami podiplomskega študija.

Če bi univerza v Ljubljani dobila dovolj kapacitet za opravljanje njenega raziskovalnega dela, bi s tem bila odložena potreba po izgradnji novega univerzitetnega inštituta, ki bi bila sicer pereča glede na sedanje neustrezne pogoje.

Del kapacitet kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani pa bi se uporabil za opravljanje raziskovalnih nalog, za katere so neposredno zainteresirana podjetja.

## II. Vsebina zakona

Pogodba, omenjena v prejšnjem razdelku, je podlaga za zakonsko ureditev prenosa ustanoviteljskih pravic, to je za izdajo zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu Borisa Kidriča v Ljubljani, katerega osnutek je priložen. Po 21. alineji 135. člena ustave SR Slovenije lahko namreč ustanavlja zavode samo Skupščina SR Slovenije, zato je sprememba ustanovitvenega akta kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani mogoča le s skupščinskim aktom, torej z zakonom.

S prenosom ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu Borisa Kidriča v Ljubljani na konzorcij slovenske kemijske in sorodne industrije soglašata univerza v Ljubljani in Slovenska akademija znanosti in umetnosti kot soustanovitelja ter delovna skupnost kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani.

## III. Finančne posledice

SR Slovenija ni neposredno iz proračunskih sredstev financirala dejavnosti kemijskega inštituta Borisa Kidriča v Ljubljani. Kemijski inštitut Borisa Kidriča je ustvarjal dohodke na podlagi pogodb za opravljanje raziskovalnih nalog s skladom Borisa Kidriča, zveznim skladom za financiranje znanstvenih dejavnosti in s posameznimi podjetji (naročniki).

Predlagani zakon ne nalaga republiških finančnih obveznosti. Prenos ustanoviteljstva na konzorcij slovenske kemijske in sorodne industrije je osnovan prav na povečanem sodelovanju slovenske kemijske in sorodne industrije pri financiranju in s tem pri določanju fiziognomije in programa inštituta.

Glede tistega dela dejavnosti kemijskega inštituta Borisa Kidriča, ki se nanaša na raziskovalne in študijske naloge univerze v Ljubljani, se pričakuje finančna soudeležba družbenih znanstvenih skladov in v manjšem delu izobraževalne skupnosti SR Slovenije, ki je že izrazila zadevno pripravljenost z dopisom z dne 8. 4. 1970, št. 022-50/7.

Po sporazumu o ustanovitvi konzorcija slovenske kemijske in sorodne industrije mora vsak član konzorcija skleniti s kemijskim inštitutom Borisa Kidriča vsaj triletno pogodbo za raziskovalno delo v letnem znesku najmanj 150 000 dinarjev. Pravice in obveznosti se razdelijo na posameznega člana konzorcija v razmerju celih mnogokratnikov osnovnega letnega zneska 150 000 dinarjev. Obveznosti članov konzorcija ne morejo v nobenem primeru presežati še neizkoriščenega zneska do višine letnega zneska pogodbe z inštitutom.

## POROČILA

**Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije** je na svoji 24. seji dne 15. oktobra 1970 obravnavala osnutek zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu Borisa Kidriča v Ljubljani, ki ga je predložil v obravnavo izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

V načelni razpravi komisija k osnutku tega zakona ni imela načelnih pripomb.

V razpravi o podrobnostih pa so bili v komisiji izraženi nekateri pomisleki o tem, ali lahko konzorcij slovenske kemijske in sorodne industrije nastopa kot



soustanovitelj kemijskega inštituta Boris Kidrič. Ugotovljeno je bilo, da konzorcij, ki so ga s pogodbo ustanovile v prvem odstavku 1. člena tega osnutka našete gospodarske organizacije, v pravni teoriji in praksi ne figurira kot pravna oseba, pač pa ima značaj ustrezne societetne pogodbe med partnerji, ki so ga ustanovili. Zaradi tega lahko ustanoviteljske pravice do kemijskega inštituta Boris Kidrič v primeru njihovega prenosa izvršuje vsaka gospodarska organizacija, članica konzorcija, posebej v skladu s pogodbo o ustanovitvi konzorcija in ne konzorcij kot enoten subjekt. Po tem mnenju bi bilo potrebno v zakonu povedati, da gre za prenos ustanoviteljskih pravic: »na gospodarske organizacije, članice (ali »združene v«) konzorcija« in ne za prenos ustanoviteljskih pravic: »na konzorcij«, ki ne bi mogel nastopati kot soustanovitelj, saj nima lastnosti pravne osebe.

Št.: 022-198/70

Ljubljana, 16. 10. 1970

**Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora** — poročilo z dne 8. 10. 1970, št. 022-198/70.

**Odbor za znanstveno-raziskovalno delo prosvetno-kulturnega zbora** — poročilo z dne 29. 10. 1970, št. 022-198/70.

## PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

### o gledališki dejavnosti

Na podlagi prvega odstavka 248. člena in 250. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 40-309/67) predlagamo, da se izda zakon o gledališki dejavnosti.

#### I.

#### *Razlogi za izdajo zakona*

Zakon o poklicnih gledališčih, ki je bil sprejet dne 28. junija 1957 (Uradni list LRS, št. 23-101/57), je doživel glede na določbe ustave SRS z dne 9. aprila 1963 in temeljnega zakona o zavodih v letu 1965 dokajšnje spremembe in dopolnitve. Vendar so se le-te v glavnem nanašale na upravljanje gledališča in na črtanje vseh tistih določb v zakonu, ki jih je uredil temeljni zakon o zavodih. S temi spremembami je bila izvršena le uskladitev zakona o poklicnih gledališčih z ustavo in z zveznimi predpisi, ni pa se pristopilo k reviziji celotnega zakona, v katerem so določbe, ki ne ustrezajo več današnjemu razvoju in položaju gledališč. Gledališča so doživela mnoge organizacijske, programske in kadrovske spremembe, nadnje pa so se zgrnile tudi večje delovne naloge, zlasti po ukinitvi poklicnih gledališč v Kranju, Kopru in Ptujju.

V praksi se je pokazalo, da je napak, ker sedanji zakon zaobsega samo poklicna gledališča, vse druge oblike gledališke dejavnosti pa pušča v nemar; po drugi strani pa so nekatere določbe veljavnega zakona zavirale hitrejšo rast gledališke dejavnosti. Ob predvidoma sproščenem načinu angažiranja umet-

niškega osebja v gledališčih so postale odveč določbe zakona, ki predvidevajo minimalno število igralcev, režiserjev, dirigentov in članov orkestra. Z uveljavljanjem vloge delovnega človeka pri pridobivanju in delitvi dohodka, kar ureja delovna organizacija s samoupravnimi akti, je postalo odveč določilo, ki govori o posebnem umetniškem dodatku za nekatere gledališke delavce. Pogodbe o sklepanju delovnega razmerja za določen čas je odpravil temeljni zakon o delovnih razmerjih, kar je v gledališčih bistveno spremenilo način oblikovanja umetniških zborov. Glede na te določbe so gledališča težje prilagajala sestav igralskih ansamblov repertoarnim načrtom, kar je imelo negativne posledice za umetniško raven predstav, hkrati pa je višalo stroške gledališč, ki so le petino potrebnih dohodkov oblikovala z vstopnino, ostale štiri petine pa so regresirali njihovi ustanovitelji.

Samoupravni procesi v gledališčih so zadnja leta nakazovali specifičnost dela v teh umetniških zavodih, kar naj bi v zakonu našlo ustrezno mesto. Problem umetniškega vodenja, ki v sedanjem zakonu o poklicnih gledališčih ni našel pravega poudarka, je v nekaterih gledališčih povzročil pravicno krizo.

Zavoljo navedenega gledališki delavci terjajo nov zakon, ki naj bi bil bližji posebni naravi gledališke dejavnosti in spodbudnejši za njeno hitrejšo rast; to stališče je podprlo združenje dramskih umetnikov in skupnost slovenskih gledališč. Pomemben razlog pa je tudi dejstvo, da ustavni amandma XV k ustavi SFRJ oziroma ustavni amandma XIII k ustavi SRS daje delovnim organizacijam možnost, da vprašanje samoupravljanja uredijo s samoupravnimi akti glede na svojo specifično dejavnost, za kar je potrebna tudi ustrezna rešitev v zakonu.

## II.

### *Načela, na katerih naj temelji zakon*

1. Zakon o gledališki dejavnosti naj zajema vse pglavitne oblike gledališkega delovanja, to je, javno uprizorjanje dramskih, opernih, baletnih, lutkovnih in otroških del, ki jih izvajajo osebe, ki imajo umetniške kvalifikacije in ki opravljajo to delo kot reden poklic.

2. Naslanjajoč se na ustavo naj zakon podčrta, da je gledališko umetniško delovanje svobodno in da je gledališka dejavnost posebnega družbenega pomena. S tem naj bi družba prevzela za gledališko dejavnost posebno skrb, ki bi se izražala v družbenem povračilu za kritje stroškov, ki nastanejo pri uresničevanju programa posameznih gledališč, kakor tudi v tem, da so v svetih gledališč predstavniki družbene skupnosti, ki soodločajo pri sprejemanju samoupravnih aktov gledališč, pri oblikovanju dolgoročne programske politike in vsakoletnih finančnih načrtov ter pri drugih odločitvah, prek katerih se uresničuje z ustanovitveno odločbo določena programska usmeritev posameznega gledališča.

3. Zakon naj upošteva v gledališki dejavnosti vse oblike združenega dela, ki bodo nudile najširše možnosti za uveljavitev gledaliških ustvarjalcev in omogočale najbolj smotrno porabo vloženi družbenih sredstev. Zato naj imajo gledališki umetniki možnost, da združujejo svoje delo v gledaliških zavodih, v okviru samostojnih gledaliških skupin, v društvih in v posameznih delovnih organizacijah.

4. Gledališki zavod lahko ustanovi družbeno-politična skupnost, delovna ali druga samoupravna organizacija oziroma skupnost samoupravnih organi-



zacij, družbeno-politična organizacija, društvo ter skupina gledaliških delavcev. Le-ti ustanovijo lahko tudi samostojno gledališko skupino.

\* 5. Gledališki zavod se lahko ustanovi ali gledališka skupina preosnuje v gledališki zavod, če se v načrtu razvoja kulturne dejavnosti ene ali več družbeno-političnih skupnosti izkaže potreba po takem zavodu, če je izdelan program dela za zavod in če so za izvedbo programa na voljo ustrezni gledališki delavci, prostori in oprema ter so zagotovljena finančna sredstva za začetek in za nadaljevanje dela po zastavljenem programu.

6. Gledališki zavodi naj poskrbijo za kar najvišjo raven svojih predstav iz domače in tuje odrske literature; posebno skrb naj posvečajo uprizarjanju izvirnih domačih odrskih del.

7. Gledališki zavod preneha, če se izkaže, da njegova dejavnost ne ustreza smotrom, za katere je bil ustanovljen, in če ne izpolnjuje več svojih obveznosti ali če se pripoji drugemu zavodu, spoji z drugim zavodom ali pa razdeli na dva ali več zavodov.

8. Vsak gledališki zavod ima statut. S statutom se določijo notranja organizacija zavoda, organi upravljanja, njihovo delovno področje in odgovornost, položaj delovnih enot gledališča in pravice delavcev pri upravljanju teh enot, delovna razmerja, način poslovanja in druga vprašanja, ki so pomembna za samoupravljanje v gledališkem zavodu.

9. V zakonu naj se predvidi določba, da z aktom o ustanovitvi gledališkega zavoda lahko ustanovitelj določi, da daje soglasje k statutu, delovnemu programu in aktom o razpolaganju s sredstvi, ki jih zavodu namensko daje ustanovitelj.

10. Gledališki zavod upravljajo člani delovne skupnosti neposredno ali po organih upravljanja. Zakon naj predvidi, da so v gledališkem zavodu tile organi upravljanja: svet zavoda, direktor in umetniško vodstvo.

Pri upravljanju zadev, ki so posebnega družbenega pomena, sodelujejo v organih upravljanja tudi predstavniki družbene skupnosti.

11. Organe upravljanja oziroma njihovo sestavo in delovno področje, njihova medsebojna razmerja in odgovornost do delovne skupnosti ter samoupravne pravice delovnih ljudi določa gledališki zavod s statutom.

12. Umetniško vodstvo gledališkega zavoda predlaga repertoarni program, predlaga gledališke umetniške delavce v izvolitev in opravlja še druge naloge, ki jih določa statut.

13. Zakon naj bi omogočil širše uveljavljanje statusa svobodnega gledališkega umetnika in predvidel kar najbolj prožne oblike angažiranja gledaliških ustvarjalcev (umetnikov), ki so sedaj po temeljnem zakonu o delovnih razmerjih ujeti v sistem stalnega delovnega razmerja. Raznoliko delo v gledaliških institucijah terjaja poleg gibkih organizacijskih oblik tudi čimbolj prilagodljive oblike združevanja gledaliških umetnikov. Zato naj bi bili gledališki umetniški delavci v gledaliških zavodih voljeni. Voli naj jih svet gledališkega zavoda na predlog umetniškega vodstva za dve leti. Po preteku dveh let so lahko ponovno izvoljeni. S statutom gledališča se lahko določi daljša izvolitvena doba.

Navedena rešitev problema angažiranja gledaliških umetnikov v republiškem zakonu bi bila v skladu z določbo 18. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih, ki pravi, da se načela, ki jih določa ta zakon, nanašajo na vse delavce, ki delajo v delovnih organizacijah, če ni v tem ali kakšnem drugem zakonu drugače določeno. Menimo, da je s to zakonsko določbo podana možnost, da se

z republiškim zakonom o gledališki dejavnosti uredi angažiranje gledališkega umetniškega osebja na prej omenjeni način.

14. Med umetniško osebje v gledaliških zavodih sodijo: dramski igralci in režiserji, operni dirigenti, režiserji in pevci solisti, baletni solisti in koreografi, scenografi, kostumografi in dramaturgi.

15. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo vodi evidenco (razvid) gledaliških zavodov, samostojnih gledaliških skupin in gledaliških enot pri posameznih delovnih organizacijah in društvih. Zato se mora odločba o ustanovitvi gledališkega zavoda in gledaliških enot poslati najpozneje v enem mesecu republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo.

16. Za medsebojno sodelovanje, proučevanje in reševanje vprašanj, ki so skupnega pomena, za pospeševanje in usklajevanje svoje dejavnosti ter za pospeševanje gledaliških srečanj se gledališki zavodi in samostojne gledališke skupine lahko združujejo v skupnosti. Taka oblika povezovanja gledaliških zavodov je v skladu z razvojem celotne kulturne dejavnosti pri nas in lahko pomeni v mnogočem realizacijo dela v gledaliških zavodih, hkrati pa homogenejše uveljavljanje gledališč v stičnih točkah, ki terjajo uspešnejše izpolnjevanje njihovih nalog.

17. Gledališka dejavnost v samostojnih skupinah in društvih naj zaobsega vse neinstitucionalne oblike gledališkega delovanja. Posamezni poklicni gledališki ustvarjalci lahko uveljavljajo svojo pravico do dela v samostojnih skupinah, kar predstavlja prilagodljivejšo obliko združevanja gledališkega dela, če jo primejamo z zavodi. Svoje samoupravne pravice naj bi uveljavljali gledališki delavci v samostojnih skupinah prek zbora vseh sodelavcev, ki izvoli izmed sebe umetniško in operativno vodstvo.

Gledališko dejavnost, ki se uresničuje v organizacijski obliki kulturnih društev, ureja zakon o društvih, zato ni treba, da bi jo obravnaval zakon o gledališki dejavnosti.

18. Materialna sredstva za opravljanje gledališke dejavnosti zavodov, samostojnih skupin in društev se deloma oblikujejo iz plačila delovnih organizacij, in posameznikov za opravljene gledališke storitve, deloma pa jim jih zagotavljajo ustanovitelji in temeljne kulturne skupnosti glede na sprejetje programa gledališkega dela.

19. Kulturna skupnost Slovenije pospešuje gledališko dejavnost v celotnem slovenskem kulturnem prostoru tako, da materialno stimulira njeno nacionalno izvornost, kvaliteto, razširjanje in dostopnost.

### III.

#### *Finančne posledice zakona*

Predvidevamo, da bo zakon o gledališki dejavnosti omogočil smotrnejšo izrabo gledaliških umetniških ustvarjalcev in s tem tudi racionalnejšo porabo sredstev v gledaliških zavodih, zlasti pa neposrednejšo porabo gledališki dejavnosti namenjenih družbenih sredstev v samostojnih gledaliških skupinah. To sicer ne pomeni zniževanja celotnih stroškov za gledališko dejavnost v Sloveniji, ki naj bi s tem zakonom intenzivneje zaživela, ne pomeni pa tudi večjih družbenih sredstev ob sedanjem stanju gledališke dejavnosti v SR Sloveniji.



## POROČILA

**Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije** je na svoji 34. seji dne 15. oktobra 1970 obravnavala predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti, ki ga je predložil v obravnavo izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

V načelni razpravi je bilo poudarjeno, da nekatera temeljna izhodišča tega predloga ne sodijo v okvir zakonskega urejanja tega področja (npr. o opravljanju dela oseb z umetniško kvalifikacijo, o oblikah združenega dela ter o združevanju gledaliških umetnikov v gledaliških zavodih, v okviru samostojnih gledaliških skupin, v društvih in v posameznih delovnih organizacijah, o združevanju gledaliških zavodov in samostojnih gledaliških skupin v skupnosti in o gledališki dejavnosti v gledaliških skupinah in društvih idr.), ker se lahko v skladu s posameznimi ustavnimi določbami in nekaterimi določbami pozitivne zakonodaje regulirajo po samoupravni poti s splošnimi akti gledaliških zavodov ali na podlagi samoupravnega urejanja med samimi gledališkimi umetniki. Po drugi strani pa obstajajo določena vprašanja (npr.: o gledališki dejavnosti kot dejavnosti splošnega družbenega pomena o umetniškem vodstvu, o sodelovanju predstavnikov družbene skupnosti v organih upravljanja v zadevah, ki so posebnega družbenega pomena, o ustanovitvi gledališkega zavoda, o financiranju itd.), katerih ureditev zakona bi bolj sodila v enotni zakon o kulturnih dejavnostih kot pa v predlagani zakon o gledališki dejavnosti, ker bi tak enotni zakon sistemsko uredil ta vprašanja glede na to, da se pojavijo tudi pri zavodih, ki delujejo na ostalih področjih kulture in niso specifična samo za gledališke zavode. Seveda bi tak enotni zakon uredil ta vprašanja v zvezi z gledališkimi zavodi v posebnem poglavju glede na specifikko teh zavodov na tem področju kulturne dejavnosti. V zvezi s tem je bila komisija mnenja, da naj komisija Skupščine SR Slovenije za revizijo zakonov s področja vzgoje in izobraževanja, znanosti in kulture pospeši delo pri pripravi enotnega zakona o kulturnih dejavnostih s tem, da prouči tudi pobudo te komisije o uvrstitvi omenjenih področij gledališke dejavnosti v sistematiko tega zakona. Vzporedno s pripravo tega zakona pa naj bi se realiziral predlog o odpravi sedaj veljavnega zakona o poklicnih gledališčih (Uradni list LRS, št. 23-101/57 in Uradni list SRS, št. 11-122/65), ki ne ustreza več doseženi stopnji našega družbenega razvoja na tem področju kulture, kot tudi ureja le področje poklicnih gledališč, medtem ko pušča v nemar vse druge oblike gledališke dejavnosti (samostojne gledališke skupine, društva, gledališke sekcije v posameznih delovnih organizacijah). Prav tako vsebuje ta zakon nekatere določbe (o minimalnem številu igralcev, režiserjev, dirigentov in članov orkestra in o posebnem umetniškem dodatku za nekatere gledališke delavce), ki so odveč, saj bi to lahko samoupravno urejali notranji splošni akti gledaliških zavodov.

Po mnenju komisije pa bi bilo treba ob realizaciji njenega predloga še temeljito proučiti nekatera sporna vprašanja glede volilnosti umetniških delavcev v gledaliških zavodih oziroma glede specifične ureditve delovnih razmerij teh delavcev.

Da bi olajšala delo predlagatelju, je komisija ne glede na omenjeni predlog, da bi bilo primerneje urediti to področje v enotnem zakonu o kulturnih dejavnostih, obravnavala načela, na katerih naj temelji zakon o gledališki dejavnosti, ki jih omenja predlog za izdajo tega zakona in je pri tem sprejela naslednje pripombe, stališča in mnenja:

## K točki II/1:

To načelo ni sprejemljivo, ker predvideva, da osebe, ki imajo umetniške kvalifikacije, opravljajo delo v zvezi s posameznimi oblikami gledališkega delovanja kot reden poklic. Na tem področju so namreč tudi osebe, ki sicer imajo umetniške kvalifikacije in tudi opravljajo delo v zvezi s posameznimi oblikami gledališkega delovanja, toda ne kot svoj reden poklic. Zato bi realizacija tega načela pomenila izvzemanje te vrste oseb od gledališkega delovanja, kar pa dejansko ni v skladu s temeljnim izkodiščem v razlogih za izdajo zakona o predvidoma sproščnem načinu angažiranja umetniškega osebja v gledališčih. Pa tudi sicer je to stvar samoupravnega reguliranja v splošnih aktih gledaliških zavodov, saj je po zvezni ustavi (14. člen) tudi poklicna dejavnost na področju kulture v osnovi izenačena z delom v okviru združenega dela.

## K točki II/3:

Načelo o oblikah združenega dela ter o združevanju gledaliških umetnikov v gledaliških zavodih, v okviru samostojnih gledaliških skupin, v društvih in v posameznih delovnih organizacijah naj ne bi bilo predmet posebnega zakonskega urejanja, ker to že omogoča pozitivna zakonodaja (temeljni zakon o zavodih, temeljni in republiški zakon o društvih) kot tudi določba drugega odstavka 14. člena zvezne ustave. Morda bi omenjena revizijska komisija ob pripravi navedenega enotnega zakona o kulturnih dejavnostih proučila tudi potrebo za izdajo posebnega republiškega zakona v združevanju umetnikov na področju poklicne dejavnosti v skladu z določbami 14. člena zvezne ustave.

## K točki II/4:

Po tem načelu naj bi bilo predvideno, da gledališki zavod poleg naštetih ustanoviteljev lahko ustanovijo tudi občani (4. točka 20. člena temeljnega zakona o zavodih).

## K točki II/7:

Načelo, da gledališki zavod preneha, če se izkaže, da njegova dejavnost ne ustreza smotrom, za katere je bil ustanovljen, ni jasno, ker ni mogoče natančno opredeliti, kaj pojem »smotri«<sup>1</sup> sploh pomeni in kako se to dejstvo, da dejavnost gledališkega zavoda ne ustreza smotrom, za katere je bil ustanovljen, sploh ugotovi. Tudi temeljni zakon o zavodih (prvi odstavek 104. člena) določa, da zavod preneha, če ni več potrebe po dejavnosti, s katero se ukvarja.

## K točki II/9:

Načelo, da naj se v zakonu predvidi določba, da z aktom o ustanovitvi gledališkega zavoda lahko ustanovitelj določi, da daje soglasje k statutu, ni v skladu z določbo četrtega odstavka 91. člena zvezne ustave, da se lahko dajo z zakonom *pristojnemu organu družbeno-politične skupnosti* določena pooblastila glede potrditve ali soglasja k statutu ali drugim splošnim aktom, bodisi k celim ali k posameznim njihovim delom. Kolikor bi to načelo veljalo tudi za ustanovitelje gledaliških zavodov, ki niso družbeno-politične skupnosti, ne bi bilo v skladu s citirano določbo zvezne ustave.

## K točki II/10:

Načelo, da naj zakon predvidi kot organe upravljanja: svet zavoda, direktorja in umetniško vodstvo, je v nasprotju z načelom iz naslednje 11. točke načel, da organe upravljanja oziroma njihovo sestavo in delovno področje določa gledališki zavod s statusom. Slednje načelo je tudi bolj v duhu načelnih določb XV. amandmaja k zvezni ustavi in XIII. amandmaja k ustavi SR Slovenije.



K točkama II/13 in 14:

V zvezi z vprašanji delovnih razmerij gledaliških umetnikov so se v komisiji izoblikovala naslednja stališča:

a) Komisija smatra, da možnost republiške zakonske ureditve, kot jo utemeljujejo nekateri člani pravnega sveta izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije — da se umetniški delavci v gledaliških zavodih volijo za določeno dobo (dveh let), ter da bi bili po preteku te dobe lahko ponovno voljeni —, ki se pri tem sklicujejo na načelno določbo 18. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih, ni sprejemljiva. V zvezi s tem tudi ni mogoče uporabiti za umetniške delavce v gledaliških določbo 136. člena citiranega zakona, da se za delavce z volilnimi nazivi oziroma za delavce, ki jih imenuje ali postavlja skupščina, predsednik republike ali izvršni svet, uporabljajo določbe zveznega zakona, če ni v posebnih zakonih (zveznih ali republiških) oziroma v odlokih o imenovanju ali postavitvi drugače določeno.

Ta določba se namreč nanaša le na vodilne kadre oziroma delavce, ki v zvezi s svojim poklicem opravljajo tudi določeno funkcijo, medtem ko je ni mogoče aplicirati tudi na gledališke delavce, ki v zvezi s svojim poklicem ne opravljajo določene funkcije, niti nimajo značaja vodilnih kadrov.

b) Komisija je menila, da pa bi bilo možno urediti delovna razmerja umetniških delavcev v gledaliških v okviru določb 27. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih, in sicer kot delovna razmerja za določen čas (drugi odstavek tega člena), ker bi s tem realizirali načelo, katerega bistvo je v tem, da gledališkega umetnika opredeljuje kot člana samoupravne delovne skupnosti z vsemi pravicami in obveznostmi, ki iz tega izvirajo. Podlaga za tako delovno razmerje je v drugem odstavku tega člena, ki določa izjeme oziroma primere delovnega razmerja za določen čas, med katerimi so tudi primeri, ko »traja izvršitev kakšnega dela po svoji naravi le določen čas (sezonska dela, nekatera dela v gledališču ali pri snemanju filmov idr.)«. Po določbi tretjega odstavka tega člena morajo takšni primeri, ko sme delovna skupnost sprejeti delavca v delovno organizacijo za določen čas, biti določeni s splošnim aktom delovne organizacije. Seveda pa delovna organizacija (v tem primeru gledališče) to določbo ne bi mogla neposredno uporabljati, če take primere oziroma izjeme ne bi še posebej uredil republiški zakon, za kar je načelna podlaga v določbi prvega odstavka 18. člena citiranega zveznega zakona, da se načela, dolžnosti in pravice, ki jih določa zvezni zakon, nanašajo na vse delavce, ki delajo v delovnih in drugih organizacijah, državnih organih in društvih, če ni v tem *ali kakšnem drugem zakonu* drugače določeno. Tak zakon je lahko zvezni ali pa republiški zakon. To pomeni, da bi bilo treba v republiškem zakonu konkretizirati izjeme iz drugega odstavka 27. člena citiranega zveznega zakona oziroma konkretno navesti, katera so tista »nekatera dela v gledališču«, glede katerih je mogoče skleniti delovno razmerje za določen čas. Pri tem pa bi bila v republiškem zakonu tudi primerna ureditev, ki bi vezala delovno razmerje za določen čas na angažma gledališkega umetnika za določen repertoar oziroma za izvajanje določenih del oziroma določenega programa v eni ali morda celo v dveh gledaliških sezonah. Šele na podlagi take ureditve v republiškem zakonu pa bi lahko gledališča realizirala citirano določbo zveznega zakona o določitvi primerov dela za določen čas s splošnim aktom delovne organizacije.

Če bi bilo namreč tako urejeno, bi odpadli tudi pomisleki, ki jih je navedel pravni svet izvršnega sveta v zvezi z odločbo ustavnega sodišča Jugoslavije (Uradni list SFRJ, št. 17/68). Iz te odločbe bi namreč izhajalo, da skle-

panje delovnih razmerij umetniškega osebja v gledališčih ne bi spadalo med navedene izjeme, ki jih dopušča citirana določba drugega odstavka 27. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih.

c) Kot možno rešitev problema je komisija smatrala tudi to, da umetniški delavec ne bi vstopil v delovno razmerje v gledališču, ampak, da bi kot samostojen oziroma svoboden umetnik sklenil z gledališčem pogodbo o delu za določen repertoar oziroma program, kar bi po naravi stvari bilo časovno omejeno. Ker bi tu šlo za tako imenovano civilno-pravno razmerje, ki ga opredeljuje 142. člen temeljnega zakona o delovnih razmerjih, bi bilo lahko tako razmerje urejeno v okviru 7. člena predloga zakona o zaposlovanju delavcev z nepopolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje. V to razmerje pa bi stopali le samostojni oziroma svobodni umetniki. Zato naj predlagatelj slednjega zakona, ki je isti tudi za predlog za izdajo tega zakona, prouči to rešitev in jo morda vključuje v določbo 7. člena citiranega predloga.

K t o č k a m a II/16 in 17:

Načela o združevanju gledaliških zavodov in samostojnih gledaliških skupin v skupnosti in o gledališki dejavnosti v samostojnih skupinah in društvih z vsemi neinstitucionalnimi oblikami gledališkega delovanja so na splošno že normirana v 14. členu zvezne ustave in je odveč, da bi jih bilo treba še posebej normirati v posebnem republiškem zakonu o gledališki dejavnosti.

K t o č k i II/19:

Načelo, da kulturna skupnost Slovenije pospešuje gledališko dejavnost v celotnem slovenskem kulturnem prostoru tako, da materialno stimulira njeno nacionalno izvornost, kvaliteto, razširjanje in dostopnost, ne sodi v okvir zakonskega urejanja po tem zakonu, pač pa v okvir zakonskega urejanja po zakonu, ki bo reguliral kulturne skupnosti in njihove funkcije.

Št.: 022-68/70

Ljubljana, 19. 10. 1970

**Odbor prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti** je na skupni seji z odborom republiškega zbora za prosveto in kulturo dne 7. oktobra 1970, obravnaval predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Odbor je soglašal z razlogi z izdajo zakona in načeli, na katerih naj zakon temelji. Podprl je predvsem težnjo predlagatelja, naj bi zakon zajel vse poglobitve oblike gledališkega delovanja, omogočil uveljavljanje statusa svobodnega gledališkega umetnika ter stalno reelekcijo umetniških delavcev v gledaliških zavodih.

V razpravi je bila dana pobuda, naj zakon omogoči učinkovitejše sodelovanje samih obiskovalcev pri oblikovanju umetniškega programa gledaliških hiš, kar so nekatera gledališča dokaj uspešno uveljavila.

Člani odbora se niso povsem strinjali z oceno finančnega položaja slovenskih gledališč, kakršna izhaja iz III. poglavja obrazložitve predloga za izdajo zakona. Uveljavitev novega zakona o gledališki dejavnosti sicer ne pomeni zniževanja sredstev za to področje, vsekakor pa ob tem ne bo mogoče zaobiti dejstva, da osebni dohodki gledaliških delavcev močno zaostajajo za prejemki drugih zaposlenih kategorij občanov in da velja v prihodnje materialni podlagi



gledališč posvetiti večjo skrb celotne družbe. Predvidevam temeljnim kulturnim skupnostim in republiškim skupnostim naj bi v zvezi s tem precizneje naložili nekatere naloge.

Odbor je pozitivno ocenil predvsem dejstvo, da so glavni nosilci prizadevanj za novi zakon o gledališki dejavnosti bili prav neposredno prizadeti gledališki delavci oziroma njihova skupnost.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor imenoval svojega člana Draga Šego.

Št.: 022-68/70

Ljubljana, 16. 10. 1970

**Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora** — poročilo z dne 8. 10. 1970, št. 022-68/70

## OSNUTEK ZAKONA

### o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva

#### 1. člen

Ta zakon ureja prispevek družbeno-političnih skupnosti po določbah 43. člena in 3. točke prvega odstavka 89. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva (Uradni list SRS, št. 26-147/70).

#### 2. člen

Socialistična republika Slovenija prispeva h kritju stroškov, ki jih imajo skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov za obvezne oblike zdravstvenega varstva tako, da skupnostim zdravstvenega zavarovanja kmetov odstopa sredstva iz republiškega prispevka iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti. Stopnja tega prispevka se določi z zakonom o uvedbi in stopnjah republiških prispevkov, davkov in taks.

Sredstva, zbrana s prispevkom iz prejšnjega odstavka, se odstopajo tisti skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, na katere območju je bil prispevek vplačan.

#### 3. člen

Občine prispevajo k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za socialno ogrožene zavarovance.

Občine in skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov s pogodbo določijo prispevek občine k stroškom zdravstvenega zavarovanja za socialno ogrožene zavarovance. Pri sklepanju pogodbe je treba upoštevati ob načelu solidarnosti zlasti število socialno ogroženih zavarovancev, poprečne stroške zdravstvenega zavarovanja v skupnosti, poprečno obremenitev zavarovancev za zdravstveno zavarovanje in višino odstopljenih sredstev iz republiškega prispevka po 2. členu tega zakona.

Za reševanje sporov pri sklepanju pogodbe po prejšnjem odstavku je pristojna posebna arbitraža po zakonu o zdravstvu (Uradni list SRS, št. 26-146/70).

## 4. člen

Socialistična republika Slovenija prispeva k stroškom za zdravstveno zavarovanje socialno ogroženih zavarovancev-kmetov tistim občinam, ki bi jih prispevek iz 3. člena tega zakona nesorazmerno obremenil zaradi njihove ekonomske zmogljivosti in nesorazmerno visokega števila socialno ogroženih zavarovancev-kmetov.

Prispevek republike po prejšnjem odstavku znaša največ 10 % skupnih stroškov zdravstvenega zavarovanja kmetov v SR Sloveniji v preteklem letu. Sredstva za ta prispevek se zagotovijo v republiškem proračunu.

Skupne stroške skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov v SR Sloveniji v preteklem letu ugotavlja republiški sekretar za finance.

## 5. člen

Sredstva, ki jih prispeva Socialistična republika Slovenija po 4. členu tega zakona, porazdeli med posamezne občine izvršni svet Skupščine SR Slovenije tako, da upošteva zlasti tale merila:

1. število zavarovanih oseb v zdravstvenem zavarovanju kmetov na območju občine;
2. odstotek udeležbe kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine;
3. narodni dohodek na prebivalca;
4. sredstva občinskega proračuna poprečno na prebivalca občine.

## 6. člen

Ne glede na določbo 4. člena tega zakona po 5. členu ugotovljeni prispevek republike občini ne pripada, če bi ta prispevek znašal manj kot 1 % sredstev njenega proračuna iz preteklega leta.

## 7. člen

Sklep o porazdelitvi prispevka Socialistične republike Slovenije občinam za stroške zdravstvenega zavarovanja socialno ogroženih zavarovancev-kmetov mora izvršni svet Skupščine SR Slovenije sprejeti najpozneje do 30. novembra pred letom, za katero se daje prespevek.

## 8. člen

Socialistična republika Slovenija izplačuje občinam svoj prispevek za tekoče leto po dvanajstinah.

## 9. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«, uporabljal pa se bo od 1. januarja 1971.

## O B R A Z L O Ž I T E V

Financiranje zdravstvenega zavarovanja je postavljeno na načelo samofinanciranja: v okviru skupnosti zdravstvenega zavarovanja zavarovanci sami združujejo sredstva za uveljavljanje pravic iz zdravstvenega zavarovanja. Vendar pa je predvidena tudi udeležba družbeno-političnih skupnosti, in sicer



1. k stroškom za obvezne oblike zdravstvenega varstva (43. člen zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva — ZZZ) in

2. k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za socialno ogrožene zavarovance (89. člen istega zakona).

## 1

Zakon zavezuje zavarovance, da si morajo v svojih skupnostih zagotoviti obvezne oblike zdravstvenega varstva (32.—40. člen ZZZ) in da se te v celoti zagotavljajo iz sredstev skupnosti. Stroški za obvezni del tega varstva grede torej načeloma v breme zavarovancev samih.

Ker pa jim to obveznost nalaga zakon v splošnem družbenem interesu, je uveljavljeno načelo, da k sredstvom za kritje stroškov za obvezne oblike prispevajo tudi družbeno-politične skupnosti, če bi ti stroški na območju skupnosti obremenjevali dohodek zavarovancev nad določeno mejo. Merila za ta prispevek in način uveljavljanja pa uredi poseben zakon.

a) Za zdravstveno zavarovanje delavcev je uvedba obveznih oblik zdravstvenega varstva sicer novost, ki pa vsaj za področje kurativnega dela tega varstva ne predstavlja novih obveznosti, ker so vse te oblike že sedaj zajete v tem zavarovanju in zagotovljene zavarovanim osebam. Delno večja obremenitev izhaja samo iz okoliščine, da za obvezne oblike zdravstvenega varstva ni več dopustna kakršnakoli participacija zavarovancev.

Drugače je s stroški za obvezne oblike s področja preventivnega zdravstvenega varstva; ti stroški so doslej bremenili proračune občin in republike. Skupnosti delavcev so za preventivne obvezne oblike le deloma prispevale (v letu 1969 okoli 10 milijonov). Po novem zakonu za preventivne obvezne oblike za osebe, zavarovane v delavskem zavarovanju, v celoti bremenijo skupnosti delavcev, vendarle ne v tolikšnem obsegu, da bi to predstavljalo bistveno novo obremenitev, ki bi utemeljevala še posebne prispevke družbeno-političnih skupnosti za kritje stroškov za obvezne oblike zdravstvenega varstva v skupnostih delavcev.

Zaradi tega predloženi osnutek ne izpeljuje načela 43. člena ZZZ niti ga ne ponavlja, s čimer se izogiba odvečnemu formalizmu.

b) Nekoliko drugačno stanje je v kmečkem zavarovanju. Že zakon o zdravstvenem zavarovanju kmetov iz leta 1967 razlikuje:

— obvezne oblike, katerih vrsto in obseg določa zakon (11. in 12. člen zakona iz leta 1967), in

— oblike varstva, ki jih samostojno določajo skupnosti kmetov s svojimi akti.

Če primerjamo oblike varstva po 11. in 12. členu zakona iz leta 1967 s kurativnimi obveznimi oblikami varstva po ZZZ, lahko ugotovimo, da se sicer v glavnem pokrivajo. Vendar nastaja za skupnosti kmetov večja obremenitev zlasti v tem, da po novem bremeni sklade vsa participacija, ki so jo doslej plačevali zavarovanci sami (12. člen zakona iz leta 1967). Poleg tega pomenijo tudi stroški za preventivne obvezne oblike za skupnosti kmetov v celoti novo breme, ki jim ga nalaga ZZZ.

Glede na to in upošteva še nekatere druge probleme, ki nastajajo v kmečkem zavarovanju pri realizaciji načela samofinanciranja, je vendarle po-

trebno z zakonom uveljaviti merilo, po katerem bodo deležne skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov posebnega republiškega prispevka k zagotovitvi sredstev za stroške, ki jih bodo imele za obvezne oblike zdravstvenega varstva. V ta namen osnutek predvideva, da bo republika prispevala k stroškom za obvezne oblike v kmečkem zavarovanju tako, da skupnostim odstopa republiški prispevek iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti, ki ga je republika leta 1967 uvedla prav zato, da bi pomagala kmečkemu zdravstvenemu zavarovanju.

Sedanja ureditev tega davka pa ima nekatere slabe posledice za finančno poslovanje tega zavarovanja.

Namen uvedbe tega prispevka je bil, naj bi republika dobila sredstva za svojo pomoč skladom iz dohodka kmetov — delavcev iz kmetijstva. Sedanja pravna ureditev pa zavezuje, da tudi kmetje — zavarovanci kmečkega zavarovanja plačujejo ta prispevek, tako da tudi ti kmetje plačujejo republiki davek, republika pa ta davek odstopa skladom. Tako ti kmetje prek republiškega proračuna prispevajo k stroškom svojega zavarovanja; poleg tega pa plačujejo še prispevek za zdravstveno zavarovanje neposredno skladom.

Zato je bilo sprejeto stališče, da se obenem z izdajo tega zakona novelira zakon o prispevkih in davkih občanov v tem smislu, da kmetje — zavarovanci kmečkega zavarovanja republiškega prispevka od kmetijstva ne plačujejo. Na ta način bo doseženo, da bodo ti kmetje svoje obveznosti do skladov izpolnjevali samo v eni obliki (v obliki prispevka za zdravstveno zavarovanje neposredno skladom). To bo odvrnilo vrsto negativnih posledic za sklade. Seveda bo stopnja prispevka za zdravstveno zavarovanje višja, kot je sedanja, ker bo vključevala tudi 8 % republiški prispevek od kmetijstva, ki ga doslej ti kmetje plačujejo v republiški proračun, v bodoče pa bi ga bili oproščeni. Pa tudi sicer sedanja višina ne ustreza.

Zaradi tega se hkrati z omenjenim predlogom za novelo zakona o prispevkih in davkih občanov predlaga tudi novela zakona o uvedbi in stopnjah republiških prispevkov, davkov in taks v tem smislu, naj se stopnja od 8 % poveča na 12 %.

Kolikšna je osnova za odmero republiškega prispevka od kmetijstva kmetov — delavcev, ni točne evidence. Tudi ni točne evidence o tem, koliko je bilo odmerjenega in plačanega prispevka od kmetov — zavarovancev, koliko pa od kmetov — delavcev, lahko samo ocenjujemo.

Ocenjujemo, da je bilo po sedanji 8 % stopnji nabrano od kmetov — delavcev okoli 6,8 milijona; po stopnji 12 % bi bilo torej nabranega okoli 10,2 milijona. Ta dva zneska pa nista že čisti prispevek republike skupnostim oziroma čisti dohodek skupnosti, ker se zmanjšata za stroške odmere in pobiranja ter neke druge odbitke; tako se je ta znesek v letu 1969 zmanjšal za približno 11 %. Velja pripomniti, da ta prispevek republike ne pomeni nove obremenitve republike.

## 2

V vseh razpravah o pripravljajočem se novem zakonu o zdravstvenem zavarovanju je bilo eno osrednjih vprašanj, kdo je kmet kot zavarovanec, torej oseba, ki je obvezno zdravstveno zavarovana v kmečkem zavarovanju.

Po osnutku zakona o zdravstvenem zavarovanju naj bi bili obvezno zdravstveno zavarovani v kmečkem zavarovanju tisti, ki imajo pretežno dohodke



za svoje preživljanje iz opravljanja kmetijske dejavnosti. Poseldica take opredelitve bi bila, da bi iz zdravstvenega zavarovanja kmetov izpadli tisti sedanji zavarovanci — kmetje in člani njihovih gospodinjstev, ki ne bi izpolnjevali tega pogoja. Ocenjevalo se je, da bi izpadlo okoli 10 % oseb, ki že deset let uživajo zdravstveno varstvo v kmečkem zavarovanju. Zaradi tega je Skupščina SRS ob razpravi o tem zakonu sprejela stališče, da je treba zadržati sedanji krog kmečko zavarovanih oseb in ne izločiti iz tega kroga nikogar, ki je danes že zavarovan v zdravstvenem zavarovanju kmetov. Sprejela je stališče, da je treba obdržati sedanje stanje, hkrati pa s sistemom financiranja reševati finančne težave, ki nastajajo zaradi takšnega kroga zavarovancev.

Glede na tako stališče Skupščine SRS zakon o zdravstvenem zavarovanju (16. člen) nima kriterija, ki bi kogarkoli, ki je doslej zavarovan v kmečkem zdravstvenem zavarovanju, izločal iz kroga zavarovanih oseb; s tem obdrži sedanje stanje. Hkrati pa v 89. členu določa, da družbeno-politične skupnosti prispevajo k stroškom za zdravstveno zavarovanje socialno ogroženih zavarovancev in da bo ta prispevek družbeno-političnih skupnosti urejal poseben zakon, ki mora biti sprejet do konca oktobra 1970.

Predloženi osnutek vprašanje prispevka družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za socialno ogrožene zavarovance rešuje na tale način:

— postavlja načelo, da k stroškom za socialno ogrožene prispevajo občine (3. člen). To pa ne pomeni, da občine krijejo vse stroške za socialno ogrožene zavarovance. Tako kot v delavskem velja enako v kmečkem zavarovanju načelo vzajemnosti in solidarnosti, kar pomeni, da morajo tudi kmetje sami po tem načelu deloma prispevati k stroškom za socialno ogrožene. Prispevek družbeno-političnih skupnosti naj samo prepreči, da bi načelo vzajemnosti in solidarnosti ne preseгло meje zmogljivosti samih zavarovancev. Glede na to k stroškom zdravstvenega zavarovanja za socialno ogrožene prispevata deloma skupnost sama, kjer prispeva tudi socialno ogroženi zavarovanec sam — seveda po svoji zmogljivosti, deloma pa občina;

— da se ta obveznost občine ureja s pogodbo, ki jo sklene občina s skupnostjo, in da spore o tej obveznosti rešuje arbitraž (3. člen); ta člen pa hkrati primeroma navaja nekaj kriterijev, po katerih naj se ravna pogodbene udeleženci, ko sporazumno določijo udeležbo občine v stroških za socialno ogrožene zavarovance;

— da k stroškom občin za zdravstveno zavarovanje socialno ogroženih zavarovancev prispeva tudi republika (4., 5., 6. in 7. člen). Ta udeležba republike pomeni v primerjavi s sedanjim stanjem novo obremenitev za republiko. Celotna udeležba republike naj bi bila tolikšna, da bi pomagala reševati težave, ki nastajajo v kmečkem zavarovanju zaradi tega, ker so po sili zakona o zdravstvenem zavarovanju v krogu zavarovancev ostali tudi tisti, ki bi izpadli, če bi zakon uzakonil cenzus. Ocenjuje se, da bi iz kroga zavarovanih oseb izpadlo okoli 10 % oseb, če bi se kot kriterij za obvezno zavarovanje sprejel cenzus »kdor se pretežno preživlja iz kmetijstva«. Temu ustreza določba 4. člena osnutka, po kateri znaša prispevek republike največ 10 % skupnih stroškov skladov iz preteklega leta.

Višina prispevka republike bi se torej načeloma ravnala po višini stroškov skupnosti. V letu 1969 so ti stroški v merilu republike znašali 67,7 milijona, tako da 10 % pomeni znesek 6,8 milijona. Po finančnih načrtih za leto 1970 so predvideni izdatki v znesku 73 milijonov in 10 % pomeni 7,3 milijona (ko-

likšna bo realizacija, še ni znano); v naših kalkulacijah smo predvidevali, da bo republika po predloženem osnutku leta 1971 prispevala 7,5 milijona.

Republika ta svoj prispevek ne bi plačevala neposredno skupnostim zdravstvenega zavarovanja kmetov, temveč bi razpoložljiva sredstva porazdelila le na tiste občine, za katere je mogoče po merilih, določenih v 5. členu osnutka, oceniti, da bi bila njihova dolžnost prispevati k stroškom za socialno ogrožene kmečke zavarovance breme, ki bi ga ne zmogle glede na njihovo ekonomsko zmogljivost in število socialno ogroženih kmečkih zavarovancev.

Toda porazdelitev prispevka republike k stroškom občin za zdravstveno zavarovanje socialno ogroženih zavarovancev — kmetov ne more biti enostranski avtomatizem, čeprav zakon določi merila za to porazdelitev. Ravnati se mora tudi po tem, v kakšnem odnosu bi bil ta prispevek nasproti sredstvom občinskega proračuna iz preteklega leta. V osnutku je predlagano (6. člen), da bi prispevka republike ne dobila občina, pri kateri bi republiški prispevek znašal manj kot 1 % sredstev njenega proračuna iz preteklega leta.

Sicer pa mora o porazdelitvi prispevka odločiti izvršni svet Skupščine SR Slovenije s posebnim sklepom najkasneje do 30. novembra pred letom, za katero se daje prispevek. To pooblastilo se daje izvršnemu svetu, da se omogoči občinskim skupščinam in skupnostim zdravstvenega zavarovanja kmetov pravočasno sprejemanje načrtov in sklepanje pogodb po 3. členu osnutka zakona.

Intervencija družbeno-političnih skupnosti v kmečkem zdravstvenem zavarovanju je namreč dvojna: k obveznim oblikam zdravstvenega varstva in k stroškom za socialno ogrožene zavarovance; obe intervenciji sta sicer samostojni in po ureditvi različni. Vendar sta medsebojno povezani.

Intervencija k obveznim oblikam (2. člen) v celoti bremeni republiko v obliki republiškega prispevka od kmetijstva. Ta prispevek gre v celoti v sklade zdravstvenega zavarovanja po občini, v kateri je vplačan. V gospodarsko močnejših občinah in v občinah, kjer je manj kmetov — zavarovancev kmečkega zavarovanja, bo skladom prinesel dohodek, ki bo višji, kot bodo stroški, ki jih prevzamejo skladi z obveznimi oblikami; ta presežek bodo skladi v teh občinah lahko uporabljali za kritje stroškov za zdravstveno varstvo socialno ogroženih kmečkih zavarovancev.

Intervencija republike k stroškom za socialno ogrožene pa je samo dodatna finančna pomoč tistim občinam, kjer zaradi njihove sorazmerno manjše ekonomske zmogljivosti socialno ogroženi kmečki zavarovanci pomenijo posebno pereč socialni problem za občino. Zato ta intervencija republike ne rešuje gospodarskega položaja občin, temveč pomaga občinam reševati probleme socialno ogroženih zavarovancev.

## 3

Po predloženi ureditvi bi prispevek republike k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov znašal:

k stroškom za obvezne oblike (43. člen)	
— po stopnji 8 % . . . . .	6,8 milijona
— pri stopnji 12 % . . . . .	10,2 milijona
— po 89. členu istega zakona za socialno ogrožene zavarovance . . . . .	7,5 milijona.



Skupaj torej ali 14,3 oziroma 17,7 milijona dinarjev, če se prispevek računa po stopnji 12 %.

Kolik bo prispevek občin, ni mogoče vnaprej točno predvideti. Ugotovimo lahko le to, da so občine v letu 1969 prispevale:

– v sklade kmečkega zavarovanja . . . . .	2,6 milijona
– k stroškom za zdravljenje kmečkih zavarovancev . . . . .	4,0 milijone

---

Skupaj . . . . . , , 6,6 milijona.

## MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Domžale in Vrhnika in mesta Ljubljane so na svojem 8. zasedanju dne 2. 11. 1970 obravnavali osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva.

V razpravi so sodelovali delegati občin Ljubljana-Vič-Rudnik, Trebnje, Krško, Nova Gorica, Ilirska Bistrica in delegat občine Lenart, ki je govoril tudi v imenu občine Gornja Radgona, Ljutomer, Murska Sobota in Ormož.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka očasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije pošilja delovna skupina, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškem zboru in socialno-zdravstvenemu zboru Skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjenega določila ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnavata in zavzemata o njih svoje stališče.

### *Načelne in splošne pripombe*

Čeprav so nekateri delegati občin, ki so sodelovali v razpravi, izražali zadovoljstvo glede tega, ker je bil z osnutkom zakona vsekakor napravljen korak naprej v naporih za reševanje problematike financiranja kmečkega zdravstvenega zavarovanja in vsaj delno tudi v smeri skladnejšega razvoja manj razvitih območij v Sloveniji. Vendar pa je prišla v mnogo večji meri do izraza bojazen, ali bodo kmetje mogli plačevati povečane prispevke za zdravstveno zavarovanje, česar se pa v osnutku ne dotika. Izraženo je bilo tudi mnenje, da na način, kot je predlagan v zakonu, ne bomo rešili kmetijstva, niti kmečkega proizvajalca, niti zdravstvenega zavarovanja, niti eventualno vprašanja jutrišnjih pokojnin za kmeta – proizvajalca, to pa predvsem zato, ker je celoten pristop še vedno proračunski in ker gre praktično v zakonu za nekakšno socialno podporo. V zvezi s tem je bilo opozorjeno tudi na možnost, da bi iskali rešitve v oblikovanju čim širših rizičnih skupnosti in pa v združevanju skupnosti delavskega in kmečkega zavarovanja, kar naj bi dopuščalo tudi morebitno prelivanje.

Postavljeno je bilo tudi vprašanje, ali je v sredstvih republike le predvidena kakšna rezerva, iz katere bo mogoče reševati probleme v posameznih občinah, ki se bodo pojavili ob sprejemanju proračunov, ki jih verjetno sploh ne bo mogoče uskladiti. Postavljeno je bilo tudi vprašanje, ali bo realiziran

sklep, ki je bil sprejet lani, ko smo sprejemali resolucijo o zajemanju proračunskih dohodkov in izdatkov splošne potrošnje, po katerem se bo ugotovila sposobnost občinskih proračunov za letošnje leto na osnovi ocenitve celotnega proračuna, ali bomo torej prišli do objektivne razdelitve celotnih občinskih obveznosti, ker parcialni pristop, kot je do sedaj bil v praksi — da smo se enkrat sestali za zdravstveno zavarovanje kmetov, drugič za delavsko, potem za narodno obrambo, potem za priznavalnine in socialne podpore, pa za financiranje šolstva, gradnjo vrtcev, gradnjo invalidskih domov, upokojenskih domov, izgradnje srednjih šol, vajenskih domov — ne vodi nikamor in najbrž na tak način v letošnjem letu tudi nekatere skupščine ne bodo mogle sprejeti proračuna (delegat občine Ilirska Bistrica).

S številnimi podatki v razpravi so delegati posameznih občin (Ilirska Bistrica, Krško, Lenart) dokazovali, da bodo občine prišle zaradi novih obveznosti, ki jih bo dobil proračun zaradi tega, ker kmetje ne bodo mogli pokrivati vseh svojih obveznosti do skladov zdravstvenega zavarovanja v take težave, da jim same ne bodo mogle biti kos. Ugotovljeno je bilo, da bo prispevek republike za te namene v vseh občinah, kjer je visok odstotek kmečkega prebivalstva in malo lastnikov zemljišč nekmetov zelo majhen. Zato je bil izražen predlog, da bi naj republika zbirala prispevek iz kmetijstva v svojem proračunu in ga delila skupnostim v sorazmerju s številom zavarovancev, ali pa po kakšnih drugih objektivnih kriterijih (Trebnje). V občinah z velikim odstotkom kmečkega prebivalstva in slabo strukturo kmetijskih gospodarstev bodo tudi prispevki občinskih skupščin za socialno ogrožene kmete nesorazmerno visoki. V občini Trebnje je npr. po kriterijih, ki jih je določil izvršni odbor skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, socialno ogroženih več kot tretjina vseh zavarovancev (Trebnje). Dan je bil tudi predlog, da se poveča udeležba republike pri kritju stroškov zdravstvenega varstva.

V razpravi je bilo resno opozorjeno tudi na posledice neurejenih vprašanj zdravstvenega zavarovanja kmetov za zdravstveno stanje v naši vasi. Tako je bilo npr. v zdravstvenem domu Ljubljana realizirano v letu 1969 nasproti 1968 v osnovnem zdravstvenem varstvu za delavsko zavarovanje 117,3 storitev, varstvo kmetov pa v tej primerjavi doseglo le 51,9. Podobno je v drugih območjih ljubljanske regije. Pri podatkih o uveljavljanju specialističnih storitev v tej regiji pa je slika drugačna: tu so zavarovanci iz delavskega zavarovanja realizirali svoje potrebe po specialističnih pregledih le v višini 136,1 %, kmečke pa v višini 178,7 %. To kaže, da je osnovno zdravstveno varstvo prisiljeno pošiljati kmete na specialistične preglede v tako velikem številu predvsem zato, ker kmet svoj prvi pregled pri zdravniku zaradi ekonomskega vidika odlašča, dokler je to mogoče. K temu bi lahko dodali še to, da je tudi poprečna doba ležanja v bolnici pri kmetih občutno daljša, kot pri zavarovancih v delavskem zavarovanju. Kmečko prebivalstvo se v svoji strukturi stara. To dejstvo ima za posledico, da stalno upada število kmetov, ki so še zmožni plačevati svoje prispevke v sklad. Ker v skladu ni dovolj denarja, se zmanjšuje med kmečkim prebivalstvom predvsem patronažna dejavnost. Kjer ni patronažne službe, ljudje vedo manj o svojih pravicah, saj se jih ne poslužujejo niti takrat, ko bi se jih lahko, in vse manj in poredkeje prihajajo do zdravnika pravočasno. Ker ni zadosti zgodnjega odkrivanja bolezni in s tem povezanega preventivnega ukrepanja in učinkovitega zdravljenja, se javlja vedno težja patologija, ta težja patologija pa stane več denarja in tako je krog zaključen. Z vsa to nerazveseljivo sliko prihaja novi osnutek zakona in če ga sprejmemo v taki obliki,



stvari ne bomo bistveno popravili. Zato bi bilo treba predlagani osnutek temeljito predelati in podatki pred skupščino v mnogo bolj izdelani obliki. Zato nastane potreba, da se tako pomemben zakon sprejme po hitrem postopku, zlasti če upoštevamo, da smo že itak prekoračili predpisani rok za izdajo tega zakona. Če pa že ni možno najti boljše sistemske rešitve, in če smo zaradi časovne stiske prisiljeni sprejeti predlagani zakon, naj bi bil ta časovno determiniran in to samo za leto 1971. Hkrati pa je bilo predlagano, naj se delovna skupina, ki je zakon pripravila, čimprej loti ponovne proučitve v smislu predloga, ki sem ga povedal, da bi lahko izoblikovala boljšo in trajno sistemsko rešitev (Ljubljana-Vič-Rudnik).

### *Konkretne pripombe*

#### K 2. členu :

Potrebno je poiskati boljšo, trajnejšo in stabilnejšo sistemsko rešitev, kakor se sedaj predlaga. Način določanja prispevkov družbeno-političnih skupnosti je treba uskladiti s splošnim zveznim zakonom, ki določa: če so obremenjeni dohodki kmečkega zavarovanja nad določeno ravno, potem mora republika v svojem zakonu določiti način in postopek pokrivanja povečanja stroškov. Za rešitev tega sta bili predlagani dve varianti: a) pri obveznih oblikah zdravstvenega varstva naj se določi, kolikšen dohodek katastrskega dohodka je potrebno nameniti za te oblike zdravstvenega varstva in koliko od tega naj bi prispevale družbeno-politične skupnosti; b) določijo naj se stroški za obvezne oblike zdravstvenega varstva in do katerega zneska oziroma zgornje meje so jih dolžni zavarovanci kriti sami. Pokrivanje stroškov nad zgornjo mejo pa naj gre v breme republiškega proračuna (Ljubljana-Vič-Rudnik).

#### K 3. členu :

Predlaga se, da bi naj socialno ogroženost ugotavljale komisije, ki odpisujejo davke in prispevke kmetov. Kolikor nismo v danih razmerah sposobni izoblikovati predlagane sistemske rešitve, naj se v predlogu osnutka tega zakona nujno upošteva vsaj naslednje spremembe: na podlagi enotnih meril je treba jasno opredeliti, kdo se smatra za socialno ogroženega kmeta. Določbe o pogodbah z občinami in določbe o arbitraži naj iz zakona izpadejo (Ljubljana Vič-Rudnik).

#### K 4. členu :

Zaradi že omenjenih težav v zvezi s pokrivanjem stroškov za zdravstveno varstvo socialno ogroženih občanov je bilo predlagano, da bi naj se intervencijska sredstva republike povečala in sicer vsaj na 20 % (Krško) oziroma, na 20 do 30 % (Črnomelj, Metlika, Trebnje) oziroma, da se v tem členu določi, da daje republika za te potrebe najmanj 10 % (Gornja Radgona, Lenart, Ljutomer, Murska Sobota, Ormož) ali da se beseda »največ«  
briše (Ljubljana Vič-Rudnik).

Opozorjeno je bilo tudi na neskladnost 4. in 5. člena osnutka zakona: medtem ko 4. člen določa, da bo republika prispevala k stroškom za zdravstveno zavarovanje socialno-ogroženih zavarovancev kmetov tistim občinam, ki jih prispevek nesorazmerno obremeni in ki imajo nesorazmerno visoko število socialno ogroženih kmetov, pa 5. člen tega zadnjega faktorja sploh ne omenja. Zato bi eno izmed meril v 5. členu moralo biti tudi število socialno ogroženih kmetov, seveda pa bi moral zakon potem določiti kriterije za opredelitev socialno ogroženega kmeta (Gornja Radgona, Lenart, Ljutomer, Murska Sobota, Ormož).

V zvezi z merili za razdelitev republiških sredstev posameznim občinam (5. člen) so bila izražena naslednja mnenja:

Predložena merila lahko predstavljajo osnovo za financiranje občin, vendar pa če ostanejo brez dopolnitev, lahko deformirajo nekatere pokazatelje in nam ustvarjajo kasneje probleme v samem financiranju. Zato bi bilo treba merila 1. in 2. točke dopolniti, ker samo število oziroma procent zavarovanih oseb ne daje strukture kot take. Predlagano je bilo, da bi se to merilo izpopolnilo tudi s strukturo dohodkov kmečkih zavarovancev, t. j. katastrskega dohodka. Tudi merilo, predlagano v četrti točki (sredstva občinskega proračuna) ne prikaže situacije takšne kot je, ker bi morali pač upoštevati občinske proračune v celoti s celotno obremenitvijo, čeprav vemo, da je prispevna stopnja v posameznih občinskih skupščinah zelo različna, da imajo nekatere občine poleg rednega prispevka še svoje izredne prispevke za razne investicije v infrastrukturi, šolstvu, zdravstvu itd. (Nova Gorica).

V razpravi je bilo tudi poudarjeno, da je statično izračunavanje bodisi narodnega dohodka ali proračunskih dohodkov na prebivalca zelo neobjektivno. Konkretno je bilo v zvezi s tem ugotovljeno, da se je npr. v občini Ilirska Bistrica zmanjšalo od leta 1953 število občanov za okrog 3500, upoštevajoč naravni prirastek ali za okrog 20% v primeri s sedanjim stanjem. S tem so se bremena občine dejansko prevalila na manjši del občanov, medtem ko podatki za enega prebivalca kažejo, da imajo višji narodni dohodek oziroma proračunski dohodek, kar naj bi bilo ugodnejše (Ilirska Bistrica).

Predlagano je tudi bilo, da se doda nova točka 5, ki bi se glasila: » — po-prečni katastrski dohodek v občini« (Ljubljana Vič-Rudnik).

Št.: 420-33/70

Ljubljana, 5. 11. 1970

## POROČILA

**Odbor republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo** je na seji dne 15. oktobra 1970 obravnaval osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Odbor je soglasno podprl predlog izvršnega sveta, da se obravnava osnutek zakona po skrajšanem postopku v smislu 294. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije kot predlog zakona. Odbor je namreč upošteval, da mora biti v skladu z zakonom o zdravstvenem zavarovanju in obveznih oblikah zdravstvenega varstva (89. člen) ta zakon sprejet vsaj dva meseca pred začetkom leta oziroma obdobja, za katero naj velja.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da je zakon v danih pogojih sprejemljiv, ker zagotavlja, da s pomočjo prispevkov družbeno-političnih skupnosti ne bo zmanjšan obseg zdravstvenega varstva kmetov. Čeprav delež republike za kritje stroškov obveznih oblik zdravstvenega varstva s tem zakonom še ni določen — ta stopnja bo v smislu 2. člena zakonskega osnutka določena z zakonom o uvedbi in stopnjah republiških prispevkov, davkov in taks — pa bo, po zagotovitvi predlagatelja, ta stopnja povečana. Predvideno je namreč, da se ta stopnja poveča od sedanjih 8% na 12%, s čimer se je odbor v celoti strinjal. Glede na sprejeto zakonsko rešitev, da se ne spreminja krog zavarovancev, je sprejemljiva tudi rešitev, da za socialno ogrožene kmete prispevajo



občine, katerim pomaga tudi republika pri izpolnjevanju teh njihovih obveznosti.

V načelni oceni zakonskega osnutka je bil odbor soglasno mnenja, da zakon ni sistemski in da je besedilo nekaterih njegovih členov dokaj splošno, bolj priporočilo in sugestija kot pa konkretna obveznost. Po mnenju odbora zakonski osnutek namreč ne rešuje vprašanja, koga je smatrati kot socialno ogroženega kmeta. V tej zvezi je bilo izraženo mnenje, da bi morali z zakonom postaviti definicijo socialne ogroženosti, ker bo sicer v nasprotnem primeru obstajala možnost, da bodo v vsaki občini določili različne kriterije, kar bi ustvarilo v republiki neenotno gledanje na to problematiko. Le fiksirana merila — med temi naj bi bil tudi poprečni katastrski dohodek zavarovancev — kmeta — lahko ustvarijo dokaj enotno reševanje vprašanja socialne ogroženosti. Po-udarjeno pa je bilo, da ne bi smeli stimulirati tistih občin, ki slabo in brez večje odgovornosti izterjujejo prispevke. So namreč primeri, da prispevkov, za zdravstveno zavarovanje ne plačujejo tudi mnogi kmetje, ki socialno niso ogroženi in so ekonomsko dobro situirani.

Zakonski osnutek sicer predvideva, naj občine prispevajo k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za socialno ogrožene zavarovance, vendar jih ne obvezuje, v kakšni višini morajo prispevati k tem stroškom. Tako tudi skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov ne vedo, koliko občinskih sredstev bodo dobile za te namene. Zato bo tudi delo arbitraže — kolikor bo morala nastopiti v smislu 3. člena osnutka zakona — otežkočeno, saj ne bo imela pravnih osnov za ugotovitev, kateri kmet-zavarovanec je socialno ogrožen in če so prispevki občin za zdravstveno varstvo socialno ogroženih kmetov realni.

V načelni razpravi je bila dana tudi pripomba, če je res potrebno v 4. členu določiti, da skupne stroške skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov v SR Sloveniji v preteklem letu ugotavlja republiški sekretariat za finance. Po mnenju nekaterih poslancev pomeni to določilo nekakšno nezaupanje v delo skladov, čeprav je seveda nujno potrebno ugotavljati skupne stroške, kar naj pa se izrazi tako, da ne bo iz besedila izvenelo kot da gre za nekakšno kontrolo in nadzor s strani predstojnika republiškega organa. Glede 6. člena je bil izražen s strani nekaterih poslancev pomislek, če je limit 1 % sredstev resnično potreben, kajti na podlagi tega določila bo lahko prizadeta tista občina, kateri prispevek bi znašal npr. 1 % sredstev njenega proračuna iz preteklega leta, čeprav je ekonomsko šibka in gospodarsko ne dovolj razvita. Vendar glede teh mnenj posebni amandmaji niso bili predlagani.

Odbor se je v celoti strinjal s predlagano rešitvijo, da praviloma občine prispevajo k stroškom zdravstvenega zavarovanja za socialno ogrožene zavarovance-kmete. Prav tako tudi s predlogom, da republika prispeva svoj delež k tem stroškom tistim občinam, za katere je mogoče oceniti, da bi predstavljala njihova dolžnost prispevati k stroškom za socialno ogrožene kmete-zavarovance breme, ki ga ne bi zmogle glede na njihovo ekonomsko zmogljivost in na število socialno ogroženih kmečkih zavarovancev. Strinjal se je tudi z merili, na podlagi katerih naj bi se republiška sredstva razdeljevala občinam, čeprav je bilo s strani nekaterih poslancev izraženo mnenje, naj bi med merila zajeli tudi poprečni katastrski dohodek v občini. Soglasno pa je bilo izraženo mnenje, da rešitev, da znaša prispevek republike največ 10 % skupnih stroškov zdravstvenega zavarovanja kmetov v SR Sloveniji v preteklem letu, ne daje jamstva, da bo ta prispevek republike v skladu s potrebnostjo njene intervencije na tem področju. Lahko bi se namreč zgodilo, da bi bil — glede na težave republiškega

proračuna — republiški prispevek določen izpod predlaganega zgornjega limita (10 %). Zato je bil odbor soglasen, da se z zakonom določi prispevek republike v višini 10 % omenjenih skupnih stroškov.

Ne glede na kritične pripombe k osnutku zakona je odbor menil, da je treba zakon sprejeti čimprej, ker nas k temu zavezujejo že sprejeti zakonski predpisi, izkušnje pri njegovem izvajanju pa bodo pokazale, katere njegove določbe bo treba eventualno v prihodnosti spremeniti oziroma dopolniti.

V podrobni obravnavi besedila posameznih členov zakonskega osnutka je bil soglasno sprejet naslednji amandma:

K 4. členu: naj se v drugi vrsti drugega odstavka črta beseda »največ«. Sprememba je v skladu s stališči odbora, ki so bila izražena v načelni razpravi o osnutku zakona.

Predstavniki izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije se z amandmajem ni strinjal.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme zakon s predlaganim amandmajem.

Za svojega poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Adolfa Tavčarja.

Št.: 420-33/70

Ljubljana, 15. 10. 1970

**Odbor republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo** je na seji dne 10. novembra 1970 obravnaval mnenja, stališča in predloge delegatov občin k osnutku zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva. Hkrati je obravnaval tudi amandmaje, ki jih je sprejel k osnutku navedenega zakona izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Odbor je ponovno obravnaval predlog izvršnega sveta glede na pripombe delegatov občin, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku. Odbor predlaga, da se osnutek zakona obravnava kot predlog zakona, ker bi bilo sicer v nasprotnem primeru oteženo delo samoupravnih organov zdravstvenega zavarovanja kmetov v zvezi s sprejemanjem instrumentov financiranja za prihodnje leto. Odbor je pri tem upošteval, da so tudi delegati občin podprli predlagani zakon in menili, naj bi zakon veljal le za prihodnje leto. V tem času naj bi se pa pripravile solidne systemske rešitve v skladu z danimi predlogi. To pripombo delegatov je sprejel tudi predlagatelj in predložil zadevni amandma.

Odbor je bil s strani predstavnika izvršnega sveta obveščen o njegovih stališčih do mnenj in predlogov delegatov občin.

Predstavniki izvršnega sveta je tudi obvestil odbor, da je izvršni svet sprejel amandma zakonodajno-pravne komisije k naslovu zakona ter amandma odbora k 4. členu.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je ocenil, da bi bilo umestno v sedanjih razmerah poleg amandmajev odbora republiškega zbora k 4. členu sprejeti še naslednje amandmaje:

k naslovu: Upoštevaajoč amandma zakonodajno-pravne komisije, naj se naslov glasi:

»Zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za leto 1971.«



k 2. členu: Na koncu 1. odstavka se doda besedilo:

»Republiškega prispevka iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti so oproščeni lastniki kmetijskih zemljišč, zavarovani v zdravstvenem zavarovanju kmetov.«

k 5. členu: Besedilo tega člena se spremeni tako, da se glasi:

»Sredstva, ki jih prispeva Socialistična republika Slovenija po 4. členu tega zakona, porazdeli med posamezne občine izvršni svet Skupščine SR Slovenije tako, da upošteva zlasti tale merila:

1. odstotek udeležbe kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine;
2. narodni dohodek na prebivalca;
3. sredstva občinskega proračuna poprečno na prebivalca občine.

Število zavarovanih oseb v zdravstvenem zavarovanju kmetov na območju občine je podlaga za izračun zneska za posamezno občino.«

Odbor je navedene amandmaje izvršnega sveta sprejel.

Glede na sprejet amandma odbora k 4. členu je predlog skupščine občine Črnomelj k istemu členu brezpredmeten.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme predlog zakona z navedenimi amandmaji.

Št.: 420-33/70

Ljubljana, 10. 11. 1970

**Odbor za finance in proračun republiškega zbora** je na 30. seji 26. oktobra 1970 obravnaval osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva, ki ga je predložil Skupščini SR Slovenije v obravnavo izvršni svet s predlogom, da se obravnava po skrajšanem postopku v smislu 294. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Odbor se strinja z obravnavo po skrajšanem postopku, kot tudi s tem, da se s posebnim zakonom uredi vprašanje prispevkov družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov. Posebej je odbor razpravljajal o vprašanju določitve prispevka republike k stroškom za zdravstveno zavarovanje socialno ogroženih zavarovancev-kmetov tistim občinam, ki bi jih prispevek za socialno ogrožene nesorazmerno obremenil glede na njihovo ekonomsko moč.

V začetku razprave se je odbor strinjal z amandmajem odbora za socialno politiko in zdravstvo republiškega zbora, ki je identičen amandmaju odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora, da se v drugem odstavku 4. člena izpusti beseda »največ«, s čimer pa se predstavnik izvršnega sveta na obeh sejah omenjenih odborov ni strinjal.

Na podlagi pojasnil predstavnika predlagatelja osnutka zakona pa odbor priporoča predlagatelju osnutka zakona, da že do seje zbora pripravi ustrezno dopolnitev osnutka zakona, iz katere bo jasno razvidno, da se kvota republiškega prispevka obračuna v višini 10 % skupnih stroškov zdravstvenega zavarovanja kmetov v SR Sloveniji v prejšnjem letu, da se razdelijo kvote občinam, izplačajo pa seveda ob upoštevanju določila v 6. členu zakona. Razlika je torej lahko le med zagotovljenim zneskom v višini 10 % in izplačilom, kolikor kaka občina ne bi izpolnila pogoja iz 6. člena.

Odbor se strinja z amandmajem zakonodajno-pravne komisije o spremembi naslova zakona.

Za poročevalca na seji zбора je odbor določil poslanca Staneta Jenka.

Št.: 420-33/70

Ljubljana, 27. 10. 1970

**Odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije** je na seji dne 13. oktobra 1970 obravnaval osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva, ki ga je skupščini predložil izvršni svet s predlogom, da se ga obravnava po skrajšanem postopku v smislu 294. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Odbor je v načelu podprl predlog izvršnega sveta, da se osnutek zakona obravnava po skrajšanem postopku kot predlog zakona. Pri tem je odbor upošteval, da mora biti v skladu z zakonom o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva ta zakon sprejet vsaj 2 meseca pred začetkom leta oziroma obdobja, za katero naj velja. Menil pa je, da bo možno končno odločitev o skrajšanju postopka sprejeti šele potem, ko bodo znana stališča delegatov občin, zbranih na zasedanju v Skupščini SR Slovenije.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da osnutek zakona dosledno ne izpeljuje določb 43. in 89. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva. Ne glede na to pa se je odbor strinjal s predlagano konstrukcijo zakona, ker je ocenil, da so predlagane rešitve v sedanjih pogojih edino sprejemljive ter ne bodo terjale prekomernega administrativnega poslovanja, kot bi jih rešitve, ki so bile predvidene v prvih osnutkih in so bile zaradi zapletenosti na bazenskih posvetih deležne ostre kritike.

Odbor je, upoštevajoč težaven finančni položaj skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov ter ekonomski položaj zasebnega kmetijstva, menil, da bi moral biti prispevek republike za kritje stroškov obveznih oblik zdravstvenega varstva tolikšen, da bi skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov pri določitvi pravic zavarovanja ohranile vsaj dosednji obseg zdravstvenega varstva. Zato je predlagal, naj bi se republiški prispevek iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti, ki se odstopa skladom zdravstvenega zavarovanja kmetov, povečal od sedanjih 8 na 12 %, kot to predlagatelj osnutka zakona tudi predvideva.

Odbor je podprl predlagano rešitev, da praviloma občine prispevajo k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za socialno ogrožene zavarovance in da republika prispeva svoj delež za tiste občine, ki bi jih ta prispevek nesorazmerno obremenil zaradi njihove ekonomske zmogljivosti in nesorazmerno visokega števila socialno ogroženih zavarovancev-kmetov. Strinjal se je tudi z merili, po katerih naj bi se sredstva republike razdeljevala občinam. Deljena pa so bila mnenja glede rešitve, da znaša prispevek republike največ 10 % skupnih stroškov zdravstvenega zavarovanja kmetov v preteklem letu. Po mnenju nekaterih taka rešitev ne daje jamstva, da bo prispevek republike v skladu s potrebnostjo njene intervencije na tem področju. Glede na znane težave republiškega proračuna bi se lahko zgodilo, da bi bil prispevek republike določen daleč izpod predlagane zgornje meje (10 %). Zato so se le-ti zavzemali, da se z zakonom določi prispevek republike v višini 10 % omenjenih skupnih stro-



škov. Manjšina pa je menila, da predlagana rešitev ustreza, ker je treba v polni meri zainteresirati občine za reševanje tudi te problematike.

Posebna pozornost je bila posvečena vsebini pogodb med občinami in skupnostmi zdravstvenega zavarovanja kmetov v zvezi s pokrivanjem stroškov zdravstvenega zavarovanja za socialno ogrožene zavarovance. S temi pogodbami bo treba določiti ne le višino finančnih sredstev, temveč tudi krog socialno ogroženih oseb. Glede na razlike v položaju med posameznimi skupnostmi zavarovanja, ekonomski razvitosti občin ter strukturi prebivalstva po mnenju odbora v merilu republike ni mogoče določiti enotnih kriterijev za oceno socialne ogroženosti.

V razpravi je bilo opozorjeno, da bo realizacija predloženega zakona terjala večje materialno angažiranje tistih občin, ki doslej za zdravstveno varstvo prebivalstva, zlasti še kmetov, niso izločale potrebnih sredstev.

Pri podrobni obravnavi besedila zakonskega osnutka je bil z večino glasov sprejet naslednji amandma:

V 4. členu: Naj se v drugi vrsti drugega odstavka črta beseda »največ«.

Sprememba je v skladu s stališči, izraženimi v načelni razpravi.

Predstavniki izvršnega sveta se z amandmajem ni strinjali.

Odbor predlaga zboru, da sprejme zakon s predlaganim amandmajem.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Franca Kosmača.

Št.: 420-33/70

Ljubljana, 13. 10. 1970

**Odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije** je na seji dne 9. novembra 1970 obravnaval mnenja, stališča in predloge delegatov občin ter amandmaje, ki jih je k osnutku navedenega zakona sprejel izvršni svet.

Odbor je glede na pripombe delegatov občin ponovno obravnaval predlog izvršnega sveta, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku. Odbor predlaga, da se osnutek zakona obravnava kot predlog zakona, ker bi bilo sicer otežkočeno delo samoupravnih organov zdravstvenega zavarovanja kmetov v zvezi s sprejemanjem instrumentov financiranja za leto 1971. Pri tem pa je odbor upošteval, da so delegati občin v načelu podprli predlagani zakon ter menili, naj bi zakon veljal le za prihodnje leto, v tem času pa naj bi se pripravile solidne sistemske rešitve v skladu z danimi predlogi. To pripombo delegatov je sprejel tudi predlagatelj in predložil zadevni amandma.

Predstavniki izvršnega sveta je obvestil odbor o stališčih izvršnega sveta do mnenj stališč in predlogov delegatov občin. Nadalje je obvestil odbor, da je izvršni svet sprejel amandma zakonodajno-pravne komisije k naslovu zakona ter amandma odbora k 4. členu.

Izvršni svet je upoštevajoč dosedanje pripombe ocenil, da bi bilo v sedanjih razmerah poleg amandmajev odbora socialno-zdravstvenega zbora k 4. členu umestno sprejeti še naslednje amandmaje:

**K n a s l o v u:** Upoštevajoč amandma zakonodajno-pravne komisije naj se naslov zakona glasi:

»Zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za leto 1971.«

**K 2. členu:** Na koncu 1. odstavka se doda besedilo:

»Republiškega prispevka iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti so oproščeni lastniki kmetijskih zemljišč, zavarovani v zdravstvenem zavarovanju kmetov.«

K 5. členu: Besedilo tega člena se spremeni tako, da se glasi:

»Sredstva, ki jih prispeva Socialistična republika Slovenija po 4. členu tega zakona, porazdeli med posamezne občine izvršni svet Skupščine SR Slovenije tako, da upošteva zlasti tale merila:

1. odstotek udeležbe kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine;
2. narodni dohodek na prebivalca;
3. sredstva občinskega proračuna poprečno na prebivalca občine.

Število zavarovanih oseb v zdravstvenem zavarovanju kmetov na območju občine je podlaga za izračun zneska za posamezno občino.«

Odbor je navedene amandmaje izvršnega sveta sprejel.

Odbor je ponovno opozoril, da bi bilo treba čimprej rešiti tudi vprašanje kritja primanjkljajev skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov iz preteklih let. Ta problem je bil namreč sprožen že na seji zboru, predstavnik izvršnega sveta pa je takrat zagotovil, da bo izvršni svet izdelal ustrezen sanacijski program.

Odbor predlaga zboru, da sprejme predlog zakona z navedenimi amandmaji.

Št.: 420-33/70

Ljubljana, 9. 11. 1970

**Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije** je na svoji seji dne 15. oktobra 1970 obravnavala osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni obravnavi je komisija ugotovila, da je predloženi zakon potreben glede na določbe 43. člena in tretje točke prvega odstavka 89. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva (Ur. l. SRS, št. 26/70).

Po 43. členu citiranega zakona k zagotovitvi sredstev za stroške, ki jih imajo skupnosti za obvezne oblike zdravstvenega varstva po tem zakonu, prispevajo tudi družbeno-politične skupnosti. Merila za prispevek družbeno-političnih skupnosti in način uveljavljanja tega prispevka se določijo s posebnim zakonom, upošteva je finančne zmogljivosti skupnosti in programe zdravstvenega varstva. Iz tega določila smiselno izhaja, da bi posebni zakon moral določiti merila in način uveljavljanja prispevkov družbeno-političnih skupnosti v razmerju do skupnosti zdravstvenega zavarovanja v celoti — torej tudi za skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev — pri čemer bi merila morala upoštevati materialne zmogljivosti posameznih skupnosti in programe zdravstvenega varstva. Od vsega tega, po ugotovitvah komisije, ureja predloženi zakon le prispevek v korist skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, ki se daje tako, da se tem skupnostim odstopa v celoti sredstva republiškega prispevka iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti; pri tem pa se predloženi zakon v nobeni obliki ne naslanja na programe zdravstvenega varstva. Po mnenju komisije določba 43. člena citiranega zakona na ta način ni v celoti realizirana in torej zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva s predloženim zakonom ni ustrezno izpeljan.



Kljub tem ugotovitvam in mnenjem pa komisija predlaganega zakona v načelu vendarle ni zavrnila, ker je upoštevala nujne potrebe in pereče stanje v skladih zdravstvenega zavarovanja kmetov ter pojasnilo predlagatelja, da bo predloženi zakon le začasen. V letu 1971 bo zato treba spremljati njegovo izvajanje ter proučevati problematiko financiranja obveznih oblik zdravstvenega varstva v celoti in pripraviti eventualne predloge za noveliranje zakona.

Po mnenju, izraženem v načelni razpravi, predloženi zakon tudi ni glede prispevkov družbeno-političnih skupnosti toliko konkreten, kot bi moral biti po smislu določb 43. in 89. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva, saj prispevka republike ne opredeljuje, temveč načelno omenja le vir, ki bo konkretiziran še s posebnimi kasnejšimi akti; prispevek po 2. členu je, na primer, odvisen od zakona o uvedbi in stopnjah republiških prispevkov, davkov in taks, prispevek po 4. členu pa od konkretizacije v bodočem republiškem proračunu.

V nadaljnji razpravi je bilo ugotovljeno, da je ne glede na njegovo nepopolnost nujno potrebno predloženi zakon sprejeti čimprej, saj je v drugem odstavku 43. člena, kot tudi v drugem odstavku 89. člena zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva določeno, da mora biti posebni zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti sprejet vsaj 2 meseca pred začetkom leta oziroma obdobja, za katero naj velja.

Pri obravnavi posameznih določb zakonskega osnutka je komisija predlagala dopolnitev naslova tako, da se glasi:

»Zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov«.

Sprememba naslova je potrebna zato, da bi odražal resnično vsebino zakona, ki se v celoti nanaša le na urejanje prispevkov družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov, ne pa tudi drugih kategorij zavarovancev, kar izhaja že iz načelnih ugotovitev komisije.

V zvezi z drugim in tretjim odstavkom 3. člena zakonskega osnutka je bilo v podrobni obravnavi izraženo mnenje, da arbitraža ni primeren instrument za reševanje morebitnih sporov pri sklepanju pogodb o prispevku občin k stroškom zdravstvenega zavarovanja za socialno ogrožene zavarovance. Komisija je menila, da se urejanje obveznosti, ki je naložena z zakonom, ne more prepustiti pogodbi. Prav tako se ne bi mogli morebitni spori med občinami in skupnostmi zdravstvenega zavarovanja kmetov reševati z arbitražo, ker je občina h kritju stroškov za obvezne oblike zdravstvenega varstva dolžna prispevati po zakonu. Zakon naj bi to dolžnost le konkretiziral z ustreznimi merili za prispevek, ne pa prepustil pogodbenemu urejanju, pri katerem naj bi bila arbitraža tudi razsodnik nad odločitvami družbeno-politične skupnosti, ki je sicer dolžna po zakonu in določenih merilih regulirati to vprašanje tako, da je zagotovljeno obvezno zdravstveno varstvo socialno ogroženih oseb na njenem območju ne glede na to ali gre le za kmete ali pa tudi za druge kategorije oseb.

Ker gre pri tem za vsebinsko vprašanje določitve ustreznih meril za prispevek v zvezi z zagotavljanjem sredstev za socialno ogrožene zavarovance, komisija le opozarja na te svoje pomisleke pristojna zbora in predlagatelja, ki naj ponovno prouči omenjeni določbi 3. člena zakonskega osnutka in po možnosti predloži ustreznejše rešitve.

## PREDLOG ZAKONA

### o organizaciji izvrševanja kazenskih sankcij v SR Sloveniji

#### I. Splošne določbe

##### 1. člen

Ta zakon ureja organizacijo službe in zavodov za izvrševanje kazni odvzema prostosti, varnostnih ukrepov oddaje v zavod za varstvo in zdravljenje ter obveznega zdravljenja alkoholikov in narkomanov, zavodskega ukrepa oddaje v vzgojni poglobljevalni dom, kazni zapora, izrečene v postopku za prekršek, način in pogoje izvrševanja teh sankcij, nadzorstvo nad delom zavodov in druga vprašanja v zvezi z izvrševanjem teh sankcij, ki niso urejena z zveznim zakonom.

##### 2. člen

Kazen strogega zapora, zapora in mladoletniškega zapora, zavodski ukrep oddaje v vzgojni poglobljevalni dom ter kazen zapora, izrečeno v postopku za prekršek, izvršujejo kazenski poglobljevalni zavodi in vzgojni poglobljevalni domovi pod nadzorstvom republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo (v nadaljnjem besedilu: republiški sekretariat).

Sredstva za izvrševanje kazenskih sankcij iz prejšnjega odstavka zagotavlja SR Slovenija v svojem proračunu.

##### 3. člen

Organi za zdravstvo in socialno varstvo, zavodi za zaposlovanje in delovne organizacije so dolžni pomagati republiškemu sekretariatu in zavodom v postopku za resocializacijo obsojencev, mladoletnikov in oseb, kaznovanih za prekrške, zlasti še po odpustu iz zavodov.

Zavodi za socialno delo ali občinski upravni organi, pristojni za socialno varstvo, so dolžni pomagati posebnim odborom za pomoč odpuščenim obsojencem in mladoletnikom.

##### 4. člen

Uprave kazenskih poglobljevalnih zavodov in vzgojnih poglobljevalnih domov omogočajo obiske obsojencem in mladoletnikom, kadar jih obiskujejo socialni delavci, člani delovnih in drugih organizacij, ki naj jim po odpustu iz zavoda pomagajo pri vključevanju v delo in v življenje na prostosti.

##### 5. člen

Za izboljšanje dela pri izvrševanju kazenskih sankcij odvzema prostosti v SR Sloveniji ustanovi republiški sekretar za pravosodje in občo upravo strokovni svet.

Strokovni svet se lahko ustanovi tudi v kazenskem poglobljevalnem zavodu.

Člani strokovnega sveta so predstavniki znanstvenih zavodov, pravosodnih organov in drugih upravnih organov, strokovnih društev in organizacij, ki se ukvarjajo s problemi kriminalitete.



Strokovni sveti spremljajo in preučujejo izvrševanje kazenskih sankcij ter dajejo mnenja in predloge.

#### 6. člen

Obsojenci, ki so državljani Socialistične republike Slovenije, in drugi obsojenci, ki imajo stalno prebivališče v SR Sloveniji, kazni odvzema prostosti pa prestajajo v drugi republiki, morajo biti sprejeti v ustrezen kazenski popoljševalni zavod v SR Sloveniji, če prosijo za premestitev in če se pristojni organi republik o tem sporazumejo.

Drugi obsojenci lahko zahtevajo premestitev iz zavoda v SR Sloveniji v drugo republiko, lahko pa tudi iz druge republike v SR Slovenijo, če so za to upravičeni razlogi in če se o tem sporazumejo pristojni organi republik.

Prošnjo za premestitev v zavod v drugo republiko lahko vloži obsojenec ali pa z njegovo privolitvijo ožji sorodniki obsojenca (zakonec, krvni sorodnik v ravni črti, posvojitelj, posvojenec, brat, sestra in rednik). Prošnja se vloži v zavodu, kjer obsojenec prestaja kazni.

Stroške za premestitev, ki se izvrši na prošnjo obsojenca ali njegovih svojcev, plača obsojenec ali svojci. Če obsojenec ali svojci nimajo sredstev, se stroški za premestitev obsojenca plačajo po sporazumu med pristojnimi organi republik.

#### 7. člen

O prekinitvi prestajanja kazni odvzema prostosti odloča republiški sekretar za pravosodje in občo upravo (v nadaljnjem besedilu: republiški sekretar).

### II. Organizacijske določbe

#### 8. člen

Kazenski popoljševalni zavodi (kazenski popoljševalni domovi in zapori) so zavodi v sestavi republiškega sekretariata.

Kazenski popoljševalni zavod ima svoj finančni načrt v okviru predračuna republiškega sekretariata.

Upravnik zavoda je odredbodajalec za izvajanje finančnega načrta zavoda.

#### 9. člen

Kazensko popoljševalne zavode ustanavlja in odpravlja izvršni svet Skupščine SR Slovenije na predlog republiškega sekretarja.

Zapori se ustanovljajo praviloma za območje in na sedežu okrožnega sodišča.

Če ni pogojev za ustanovitev zaporov po prejšnjem odstavku, se lahko na območju okrožnega sodišča ustanovi oddelek zaporov, ki pripada večjim zaporom na območju drugega okrožnega sodišča. Tak oddelek je lahko tudi zunaj sedeža okrožnega sodišča.

Vrsta in namen vsakega zavoda se določi z aktom o njegovi ustanovitvi.

## 10. člen

SR Slovenija je enotno območje za razpored obsojencev.

Razpored obsojencev v zapore predpiše republiški sekretar.

Odprti in polodprti tip oddelkov ali zavodov je treba uporabljati za vse obsojence, ki izpolnjujejo določene pogoje.

## 11. člen

V odprti zavod in v oddelek odprtega ali polodprtega tipa splošnega doma se lahko razvrščajo osebnostno urejeni in disciplinirani obsojenci, za katere se utemeljeno pričakuje, da bo tudi na ta način dosežen namen kaznovanja.

Za premestitev obsojenca iz enega zavoda v drug zavod v SR Sloveniji je potrebno soglasje republiškega sekretarja.

Sodišča prve stopnje lahko tudi sama takoj po pravnomočni obsodbi predlagajo razvrstitev obsojencev v odprti zavod, če ugotovijo, da izpolnjujejo pogoje iz prvega odstavka tega člena. O predlogu odloča republiški sekretar.

## 12. člen

V zaporih prestajajo kazen obsojenci, ki so kaznovani največ na eno leto odvzema prostosti ali pri katerih ostanek kazni po vštetu pripora ne presega enega leta.

Izjemoma lahko prestajajo v zaporih kazen tudi obsojenci z daljšo kaznijo, če je to potrebno za izvajanje delovnega programa. O tem odloča na predlog uprave zavoda ali po uradni dolžnosti republiški sekretar.

Iz upravičenih razlogov lahko republiški sekretar odredi, da se kazni odvzema prostosti, daljše od enega meseca, izvršujejo tudi v posebnem oddelku kazenskega poboljševalnega doma.

## 13. člen

Obsojenci, ki so obsojeni na kazni odvzema prostosti, daljše od enega leta, prestajajo te kazni v kazenskih poboljševalnih domovih.

## 14. člen

V zaporih prestajajo zaporno kazen tudi osebe, kaznovane v postopku za prekrške, vendar ločeno od oseb, ki so obsojene za kazniva dejanja ter po razporedu, ki ga določi republiški sekretar.

Mladoletne osebe, ki so kaznovane za prekrške z zaporom ali ki jim je denarna kazen spremenjena v zapor, prestajajo kazen zapora ločeno od polnoletnih oseb.

V okviru zaporov so tudi prostori za prestajanje pripora po zakoniku o kazenskem postopku in prostori za pridržanje obdolženca po temeljnem zakonu o prekrških. Prostori za pripor in pridržanje obdolženca po temeljnem zakonu o prekrških morajo biti ločeno kot poseben oddelek ali v posebnih sobah zaporov.

## 15. člen

Večji zavod z zmogljivostjo za več kot sto obsojencev ima za sestavo vzgojnega programa in za razpored obsojencev v oddelke in skupine sprejemni oddelek za preučevanje osebnosti obsojencev.



V sprejemnem oddelku je posebna strokovna skupina delavcev za preučevanje osebnosti obsojencev.

Obrazec socialne ankete za obsojence in obsojene mladoletnike predpiše republiški sekretar v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo.

#### 16. člen

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije lahko ustanovi na predlog republiškega sekretarja v kazenskem poboljševalnem zavodu poseben center za znanstveno preučevanje osebnosti obsojencev.

#### 17. člen

Zavod ima svoj hišni red.

Hišni red določa organizacija dela in način življenja obsojencev v zavodu.

Hišni red predpiše upravnik zavoda v soglasju z republiškim sekretarjem potem, ko dobi mnenje strokovnega sveta.

#### 18. člen

Upravnik kazenskega poboljševalnega zavoda vodi delo zavoda, nadzoruje službe zavoda in je odgovoren za delo zavoda republiškemu sekretarju.

Upravnik zavoda lahko ima enega ali več pomočnikov.

Kazenski poboljševalni domovi in večji zapori imajo kolegij, ki je posvetovalni organ upravnika. Kolegij sestavljajo vodilni delavci in določeno število drugih delavcev izmed specializiranega osebja.

Oddelek zaporov iz tretjega odstavka 9. člena tega zavoda vodi starešina oddelka zaporov, ki organizira delo v oddelku.

#### 19. člen

Upravnika zavodov in starešine oddelkov zaporov imenuje in razrešuje republiški sekretar na podlagi razpisa in ko dobi mnenje strokovnega sveta.

Vodilne delavce v zavodih (pomočnik upravnika, sekretar zavoda, vodja zavodske službe in organizacijske enote), vzgojitelje, socialne delavce, psihologe, zdravstvene delavce, tehnične instruktore in pazniško osebje postavlja republiški sekretar na predlog upravnika zavoda in sveta delovne skupnosti.

Druge delavce zavoda postavlja upravnik zavoda, ko dobi mnenje sveta delovne skupnosti.

#### 20. člen

Za upravnika zavoda, ki ima zmogljivost za več kot sto obsojencev, je lahko imenovan, kdor ima pravno fakulteto, pa tudi drug delavec z visoko ali višjo izobrazbo, če ima ustrezne delovne izkušnje.

Za upravnika manjšega zavoda ali starešino oddelka zaporov je lahko postavljen, kdor ima višjo ali srednjo izobrazbo in ustrezne delovne izkušnje.

#### 21. člen

Vsak zavod ima potrebno število vzgojiteljev, psihologov, socialnih delavcev, tehničnih inštruktorjev in zdravstvenih delavcev.

Število vzgojiteljev v posameznem zavodu se določi v aktu o sistemizaciji v skladu s pedagoškimi normativi. Pri tem je treba upoštevati vrsto zavoda in strukturo obsojencev (prvič kaznovani, povratniki, mlajši polnoletni in mladoletni obsojenci).

#### 22. člen

Za vzgojitelje so lahko postavljeni delavci z visoko ali višjo pedagoško izobrazbo.

#### 23. člen

Za strokovno in delovno vzgojo obsojencev imajo zavodi učne delavnice, potrebne šole, tehnične inštruktorje z visoko, višjo ali srednjo tehnično izobrazbo, strokovne učitelje ter druge visoko kvalificirane delavce v skladu z delovnim programom zavodske gospodarske enote.

#### 24. člen

V zavodih za izvrševanje kazni odvzema prostosti opravlja pazniško službo pazniško osebje (pazniki, višji pazniki, nadzorniki paznikov in poveljniki paznikov).

V zavodih za obsojenke opravljajo notranjo pazniško službo le paznice.

Pazniško osebje opravlja pazniško službo v izmenah.

Pazniška služba sodeluje z vsemi službami v zavodu. Pazniki skrbijo za izvajanje hišnega reda, za delovno disciplino, red, mir in varnost, potrebno za skupno življenje v zavodu. Pazniško osebje, ki opravlja službo v obsojenskih oddelkih in v skupinah, mora biti usposobljeno za vzgojo obsojencev.

Pazniki opravljajo, kjer je to potrebno, tudi stražarsko službo pri zunanem zavarovanju zavoda, spremljajo obsojence zunaj zavoda ter nadzorujejo obsojence na zunanjih deloviščih. Številčno stanje paznikov in njihova delovna mesta se določijo z aktom o sistemizaciji.

Pravila o opravljanju pazniške službe, o oborožitvi in opremi paznikov predpiše republiški sekretar.

#### 25. člen

Za paznika-pripravnika se sprejme, kdor poleg splošnih pogojev za sprejem na delo v ustavnih organih izpolnjuje še naslednje pogoje:

- da ima najmanj končano osnovno šolo;
- da praviloma ni starejši kot 25 let;
- da ima ustrezne in duševne sposobnosti, ki jih ugotavlja strokovna komisija;
- da je odslužil vojaški rok.

Za paznika ne more biti sprejet tisti, ki je bil obsojen za kaznivo dejanje zoper ljudstvo in državo, zoper uradno dolžnost ali za kakšno drugo kaznivo dejanje, storjeno iz koristoljubja ali iz drugih nečastnih nagibov.

#### 26. člen

Uspešno končan tečaj za paznike-pripravnike se šteje za strokovni izpit za paznika.



Pazniku-pripravniku, ki ni uspešno končal tečaja za paznike-pripravnike, preneha delo.

#### 27. člen

Višji paznik lahko postane paznik, ki je uspešno končal poseben tečaj za višje paznike ter ima najmanj štiri leta delovnih izkušenj v pazniški službi.

#### 28. člen

Nadzornik paznikov lahko postane paznik, ki ima srednjo šolo, dve leti delovnih izkušenj v pazniškem nazivu ter strokovni izpit za nadzornika paznikov.

Za nadzornika paznikov je lahko postavljen tudi paznik ali višji paznik, ki konča med delom srednjo ali višjo šolo (dveletna strokovna šola za notranje zadeve, višja upravna šola, višja pravna šola, višja šola za socialne delavce ali druga višja šola), če ima strokovni izpit za nadzornika paznikov.

#### 29. člen

Kdor je sprejet v pazniško službo in je končal visoko šolo, je lahko postavljen za nadzornika paznikov, če po opravljeni pripravniški dobi opravi strokovni izpit za nadzornika paznikov.

#### 30. člen

Poveljnik paznikov lahko postane nadzornik paznikov, ki ima tri leta delovnih izkušenj v nadzorniškem nazivu, ali nadzornik paznikov z višjo ali visoko izobrazbo in eno leto delovnih izkušenj v tem nazivu. Opraviti mora strokovni izpit za poveljnika paznikov.

#### 31. člen

Paznik je lahko začasno dodeljen po službeni potrebi na delo iz enega zavoda v drug zavod, vendar ne več kot za šest mesecev v koledarskem letu. Začasna dodelitev na delo v drug zavod se odredi z odločbo republiškega sekretariata.

Stroške, ki nastanejo v zvezi z začasno dodelitvijo na delo, plača zavod, kateremu je delavec s pazniškim nazivom začasno dodeljen.

#### 32. člen

Za strokovno izobraževanje delavcev zavodov organizira republiški sekretariat tečaje, seminarje in posvetovanja.

### III. Izvršitev kazni zapora, izrečene v postopku za prekršek

#### 33. člen

Osebo, ki je kaznovana za prekršek z zaporom ali ki ji je denarna kazen nadomeščena z zaporom, pokliče na prestajanje kazni občinski sodnik za prekrške, pristojen po stalnem oziroma začasnem prebivališču kaznovanega. Dan

zglasitve v zaporu mora biti določen tako, da ostane do odhoda kaznovanega v zapor najmanj osem dni.

Sodnik za prekrške iz prejšnjega odstavka je pristojen, da pokliče osebo na prestajanje kazni tudi v primerih, ko je kazen zapora za prekršek izrekel drug organ.

Če se izvrši odločba o prekršku takoj in ne glede na vloženo pritožbo, odredi izvršitev kazni zapora, ki je bila izrečena za prekršek, ali kazni zapora, s katero je bila nadomeščena denarna kazen, sodnik za prekrške, ki je na prvi stopnji izdal odločbo o prekršku.

Če se kaznovani, ki je bil v redu poklican, ne zglesi v zaporu zaradi nastopa kazni, odredi prisilno privedbo na njegove stroške sodnik za prekrške, ki je pristojen za izvršitev kazni.

#### 34. člen

Če sodnik za prekrške, ki je izrekel kazen zapora ali nadomestno kazen zapora, ni pristojen za izvršitev, mora v treh dneh po pravomočnosti odločbe poslati odločbo občinskemu sodniku za prekrške, ki je pristojen po stalnem oziroma začasnem prebivališču kaznovanega.

#### 35. člen

Prošnjo za odlog izvršitve kazni po 161. členu temeljnega zakona o prekrških (Uradni list SFRJ, št. 26-469/65 in št. 15-224/67) je treba vložiti v treh dneh od prejema vabila iz prvega odstavka 33. člena tega zakona.

Odločbo o odložitvi nastopa kazni, izrečene v postopku za prekršek, izda v treh dneh od prejema prošnje občinski sodnik za prekrške, ki je pristojen za izvršitev kazni. Do odločbe o prošnji se začetek prestajanja kazni odloži.

Zoper odločbo, s katero je bila zavrnjena prošnja za odlog izvršitve kazni, ima kaznovani pravico do pritožbe v osmih dneh po prejemu odločbe na republiški senat za prekrške, ki odloči o pritožbi v treh dneh po prejemu. Pritožba ne zadrži izvršitve kazni.

Izvršitev zaporne kazni, ki jo je kaznovani že začel prestajati, odloži občinski sodnik za prekrške, ki je pristojen za izvršitev kazni, brez odlašanja, brž ko prejme prošnjo. Kaznovani ima pravico do pritožbe v treh dneh po prejemu odločbe na republiški senat za prekrške, ki odloči o pritožbi v treh dneh po prejemu.

### IV. Delo in nagrajevanje obsojencev

#### 36. člen

Obsojenci se lahko pošiljajo na delo v delovne organizacije zunaj zavoda samo s soglasjem republiškega sekretarja.

Upravnik zavoda sklene pogodbo z delovno organizacijo, ki zaposluje obsojence.

#### 37. člen

Posameznim obsojencem, ki prestajajo kazen v odprtem zavodu ali v odprtih ali polodprtih oddelkih splošnih zavodov in ki s svojim obnašanjem to zaslužijo, lahko republiški sekretar dovoli, da delajo zunaj zavoda pri delovnih organizacijah v okolici, določen čas pa prebijejo v zavodih.



## 38. člen

Plačilo za delo obsojencev se odmerja po delovnem mestu, kvalifikaciji, učinku dela (norme), kvaliteti in prispevku obsojenca pri zmanjšanju stroškov proizvodnje.

Obsojenci, ki presegajo norme in predpisano kvaliteto, imajo pravico do ene tretjine plačila za delo. Obsojenci, ki dosegajo podpoprečne rezultate dela, imajo pravico le na eno petino plačila za delo.

Vajenci dobivajo plačilo za delo po določbah v splošnih predpisih o nagrajevanju učencev v gospodarstvu in po določbah tega člena.

Pravilnik o plačilu za delo obsojencev predpiše republiški sekretar na predlog upravnika zavoda.

Pravilnik o plačilu za delo mora biti razgrnjen v bivalnih prostorih obsojencev.

## 39. člen

Zavod, kjer obsojenec prestaja kazen, mora eno petino plačila za delo, ki ga prejme obsojenec, shraniti kot njegov obvezni prihranek.

Z ostalim delom plačila za delo obsojenec prosto razpolaga (za osebno porabo, pomoč družini, plačevanje škode in podobno).

Denar, ki ga obsojenec prejme od zunaj, lahko uporablja za osebno porabo le, če nima prostih denarnih sredstev, ki jih prejme v zavodu kot plačilo za delo.

## 40. člen

Za izredno prizadevanje in uspehe pri delu lahko dobi obsojenec poleg plačila za delo še posebno denarno nagrado, s katero prosto razpolaga.

*V. Splošno in strokovno izobraževanje*

## 41. člen

Za obsojence, ki jim je to potrebno, zlasti za mladoletne in mlajše polnoletne obsojence, ki niso končali osnovne šole, je dolžan zavod organizirati pouk, da si pridobijo osnovno in strokovno izobrazbo. Pouk se organizira za vse tiste, ki so zmožni slediti pouku in so ga dolžni obiskovati.

Pouk iz prejšnjega odstavka se organizira v šolah in tečajih v zavodu, lahko pa tudi zunaj zavoda.

## 42. člen

Po končanem splošnem in strokovnem pouku delajo obsojenci izpit pred komisijo po splošnih predpisih. O izpitu dobijo spričevalo, iz katerega ne sme biti razvidno, da so pridobili strokovnost na prestajanju kazni.

## 43. člen

Zavod ima knjižnico ali čitalnico, kjer obsojenci dobivajo knjige z leposlovno, s poljudnoznanstveno ali s strokovno tehnično vsebino, dnevni tisk in revije. Z dovoljenjem uprave zavoda smejo obsojenci kupovati knjige, revije in dnevni tisk.

## VI. Zdravstveni ukrepi

### 44. člen

V kazenskih popoljševalnih zavodih so pod rednim zdravstvenim nadzorstvom: prehrana in delitev hrane, voda, osebna higiena obsojencev, higiena prostorov, kjer obsojenci delajo in živijo, obleka, obutev in perilo ter telesna vzgoja in šport.

### 45. člen

Obsojenci, ki delajo v zaprtih prostorih, morajo biti najmanj dve uri na dan na svežem zraku, mladoletni obsojenci pa najmanj tri ure na dan, če klimatske razmere to dopuščajo.

Razporeditev in način bivanja na svežem zraku določa hišni red.

Pod nadzorstvom delavca kazenskega popoljševalnega doma se smejo voditi obsojeni mladoletniki na sprehode in izlete iz doma.

## VII. Obnašanje obsojencev

### 46. člen

Obsojenci, ki so na prestajanju kazni odvzema prostosti, se morajo ravnati po hišnem redu zavoda in po ukazih zavodskega osebja.

Obsojenci se morajo dostojno obnašati in ne smejo motiti reda in miru v zavodu.

Natančnejša navodila o vedenju in obnašanju obsojencev se predpišejo s hišnim redom zavoda.

### 47. člen

Obsojenci, ki med letnim počitkom ostanejo v zavodu, se namestijo v posebne prostore, kjer jim je omogočeno, da si v mejah hišnega reda organizirajo letni počitek. Uprava zavoda jim dovoli posebne olajšave za pripravo hrane, olajšave pri sprejemu obiskov in za spremljanje radiotelevizijskih programov.

## VIII. Dopisovanje, sprejemanje obiskov in pošiljk

### 48. člen

Dopisovanje, sprejemanje obiskov in pošiljk se predpiše s hišnim redom zavoda v skladu z določbami kazenskega zakonika in zakonika o izvrševanju kazenskih sankcij.

## IX. Odklanjanje obsojencev iz zavoda

### 49. člen

Pred odpustom obsojenca iz zavoda pripravi vzgojna služba zaključno poročilo o izvršitvi vzgojnega programa z obsojencem in vtise, ki jih ima o stopnji obsojenčeve resocializacije.



Neposredno pred odhodom obsojenca iz zavoda se mora z njim pogovoriti tudi upravnik zavoda ali drug vodilni delavec in mu dati nasvete za življenje na prostosti.

Zaključno poročilo je treba vložiti v osebni list obsojenca.

#### X. Pogojni odpust obsojencev

##### 50. člen

Komisijo za pogojni odpust imenuje republiški sekretar.

Komisija za pogojni odpust ima tri člane in tajnika komisije. Vsak član ima po enega ali več namestnikov. Tajnik opravlja administrativne posle in je hkrati tudi zapisnikar.

Komisijo za pogojni odpust sestavljajo: sodnik vrhovnega sodišča SR Slovenije, namestnik republiškega javnega tožilca in eden izmed vodilnih delavcev republiškega sekretariata, ki je hkrati njen predsednik.

##### 51. člen

Komisija za pogojni odpust zaseda praviloma vsake tri mesece, če je potrebno, pa tudi večkrat. Komisija odloča z večino glasov.

Komisija za pogojni odpust izdaja odločbe, ki se vročijo sodišču, zavodu, kjer obsojenec prestaja kazen, in obsojencu.

##### 52. člen

Uprava zavoda je dolžna predložiti komisiji za pogojni odpust vse prošnje obsojencev.

Kazenski poboljševalni zavodi, državni organi in delovne organizacije so dolžni dajati komisiji za pogojni odpust podatke o obsojencu, zlasti o njegovem obnašanju, delu in poboljšanju.

##### 53. člen

Komisija za pogojni odpust zaseda praviloma v vseh večjih zavodih. Pri delu komisije sodelujejo upravnik zavoda, vzgojitelji in drugi strokovni delavci, ki lahko dajo komisiji potrebna pojasnila.

Komisija za pogojni odpust lahko pokliče na razgovor tudi obsojenca, če meni, da je to potrebno.

#### XI. *Gospodarsko poslovanje kazenskih poboljševalnih zavodov, delitev dohodka in skladi*

##### 54. člen

Gospodarske enote kazenskih poboljševalnih zavodov in vzgojnih poboljševalnih domov, ki poslujejo po zakonu o poslovanju gospodarskih enot kazenskih poboljševalnih zavodov (Uradni list SFRJ, št. 50-592/69), ustanavlja in odpravlja republiški sekretar.

## 55. člen

Poleg skladov, ki jih imajo gospodarske enote kazenskih poboljševalnih zavodov po splošnih predpisih, se ustanovijo v zavodih še tile posebni skladi:

- sklad za velika popravila in graditev objektov kazenskih poboljševalnih zavodov in vzgojnih poboljševalnih domov ter za opremo teh zavodov;
- sklad za splošno, strokovno in kulturno-prosvetno izobraževanje obsojencev;
- sklad za pomoč in nagrajevanje obsojencev.

## 56. člen

Delovna skupnost zavoda uporablja sredstva skladov iz prejšnjega člena po določbah posebnega pravilnika, ki ga izda republiški sekretar.

Sredstva posebnih skladov kazenskih poboljševalnih zavodov in vzgojnih poboljševalnih domov se oblikujejo po letnem programu, ki ga potrdi republiški sekretar.

## 57. člen

Sredstva posebnih skladov zavodov za velika popravila in graditev objektov se lahko združujejo, če je to potrebno, da bi se v posameznem zavodu zgradili večji novi objekti ali opravile adaptacije.

O združitvi sredstev skladov za velika popravila in graditev objektov zavodov odloča na predlog zavoda in po prejšnjem sporazumu med posameznimi zavodi republiški sekretar.

## XII. Nadzorstvo nad zavodi

## 58. člen

Neposredno, splošno in strokovno nadzorstvo nad zavodi in njihovimi službami opravlja republiški sekretariat.

## 59. člen

Nadzorstvo glede zakonitega in pravilnega ravnanja z obsojenci v kazenskih poboljševalnih zavodih opravljata republiški sekretariat, na svojem območju pa tudi predsednik okrožnega sodišča ali sodnik, ki ga nadomešča.

Sodnik iz prejšnjega odstavka je dolžan najmanj enkrat na mesec obiskati te zavode. Sodnik lahko obišče obsojence tudi na njihovo zahtevo. Razgovor z obsojenci se lahko opravi brez navzočnosti zavodskega osebja.

XIII. *Izvrševanje varnostnih ukrepov oddaje v zavod za varstvo in zdravljenje ter obveznega zdravljenja alkoholikov in narkomanov*

## 60. člen

Za izvrševanje varnostnega ukrepa oddaje v zavod za varstvo in zdravljenje ustanovi republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo v soglasju z izvršnim svetom Skupščine SR Slovenije poseben zavod ali poseben oddelek v splošnem ali psihiatričnem zdravstvenem zavodu.



Strokovno nadzorstvo nad delom zavoda ali oddelka iz prejšnjega odstavka opravlja republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, ki se v vseh zadevah posvetuje z republiškim sekretariatom za pravosodje in občo upravo ter s sodiščem, ki je izreklo varnostni ukrep.

#### 61. člen

Za izvrševanje varnostnega ukrepa oddaje v zavod za varstvo in zdravljenje tistih alkoholikov in narkomanov, ki niso zavarovani, in za del stroškov, ki jih trpi po posebnih predpisih sam zavarovanec, se zagotavljajo sredstva republiškemu sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo iz proračuna SR Slovenije.

#### 62. člen

Natančnejše predpise o postopku za sprejemanje v zavod oziroma oddelek za varstvo in zdravljenje, o načinu obveznega zdravljenja alkoholikov in narkomanov in o izvrševanju teh ukrepov izda republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo v soglasju z republiškim sekretarjem za pravosodje in občo upravo.

### XIV. *Izvrševanje zavodskega ukrepa oddaje v vzgojni poboljševalni dom*

#### 63. člen

Vzgojni poboljševalni domovi so zavodi v sestavi republiškega sekretariata.

#### 64. člen

Vzgojne poboljševalne domove ustanavlja in odpravlja izvršni svet Skupščine SR Slovenije na predlog republiškega sekretarja.

Za posamezne kategorije mladoletnikov (glede na starost, osebne lastnosti in spol) se lahko ustanovi poseben vzgojni poboljševalni dom ali poseben oddelek v vzgojnem poboljševalnem domu.

Neposredno, splošno in strokovno nadzorstvo ter nadzorstvo glede zakonitega in pravičnega ravnanja z mladoletniki v vzgojnem poboljševalnem domu opravlja republiški sekretariat.

Strokovno nadzorstvo nad vzgojnim in izobraževalnim delom v vzgojnem poboljševalnem domu opravlja tudi zavod za šolstvo SR Slovenije.

#### 65. člen

Vzgojni poboljševalni dom vodi upravnik, ki ga imenuje republiški sekretar izmed pedagogov ali drugih strokovnih delavcev, ki imajo izkušnje in posebno nagnjenje za delo z delinkventno mladino.

V domu je strokovni kolegij kot posvetovalni organ upravnika. Člane kolegija določi upravnik doma.

#### 66. člen

Stroške oskrbe in nastanitve mladoletnikov v vzgojnem poboljševalnem domu plača občina po 7. členu zakona o izvrševanju vzgojnih ukrepov (Uradni list SRS, št. 5-38/66).

Vzgojni poglobševalni dom ima svoj finančni načrt v okviru predračuna republiškega sekretariata.

Upravnik doma je odredbodajalec za izvrševanje finančnega načrta doma.

#### 67. člen

Vzgojni poglobševalni dom ima strokovni svet.

Strokovni svet daje kot posvetovalni organ republiškega sekretarja in vzgojnega poglobševalnega doma predloge in mnenja o strokovnih vprašanjih izvrševanja ukrepa oddaje v vzgojni poglobševalni dom.

Strokovni svet je sestavljen iz predstavnikov ustreznih republiških sekretariatov, pravosodnih organov, znanstvenih zavodov, strokovnih društev, družbenih organizacij in drugih, ki se ukvarjajo s problemi mladinske kriminalitete.

Upravnik vzgojnega poglobševalnega doma je po svojem položaju član strokovnega sveta.

Strokovni svet imenuje republiški sekretar.

#### 68. člen

Mladoletniki se morajo ravnati po hišnem redu ter po navodilih upravnika doma in domskega osebja.

Hišni red ureja organizacijo dela in način življenja mladoletnikov v domu, njihove medsebojne odnose, odnose do osebja doma, red in mir v domu, disciplinske prestopke in druga vprašanja.

Hišni red predpiše upravnik doma v soglasju z republiškim sekretarjem.

#### 69. člen

Vodilni in drugi delavci doma se postavljajo tako, kot je določeno v 19. členu tega zakona.

#### 70. člen

Strokovno izobraževanje delavcev vzgojnega poglobševalnega doma se organizira tako, kakor je predpisano v 32. členu tega zakona.

#### 71. člen

Vzgojni poglobševalni dom ima sprejemni oddelek in strokovno skupino, ki dela v skladu s 34. členom zakona o izvrševanju vzgojnih ukrepov.

Vzgojne skupine in število vzgojiteljev v vzgojnem poglobševalnem domu se določajo po 19., 20. in 21. členu zakona o usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju (Uradni list SRS, št. 5-26/68 in št. 20-114/70).

#### 72. člen

Podrobnejša organizacija služb in delovnih mest v vzgojnem poglobševalnem domu se določi z aktom o organizaciji in sistemizaciji, ki ga sprejme svet delovne skupnosti v soglasju z republiškim sekretarjem.



## 73. člen

Mladoletniki, ki so oddani v vzgojni poboljševalni dom, imajo pravico do brezplačnega zdravstvenega varstva.

Za nesreče pri delu so mladoletniki zavarovani po predpisih o invalidskem zavarovanju.

## 74. člen

Mladoletniki imajo pravico do nagrade za proizvodno delo po pravilniku, ki ga predpiše republiški sekretar na predlog upravnika doma.

## 75. člen

Obiski mladoletnikom se določijo v programu vzgojnega dela posameznikov. Način sprejemanja obiskov se določi v hišnem redu.

Uprava doma lahko omeji ali prepove tiste obiske, ki kvarno vplivajo na mladostnika in na izvajanje vzgojnega programa.

XV. *Prehodne in končne določbe*

## 76. člen

Republiški sekretar za pravosodje in občo upravo izda predpise:

- o organizaciji in delu službe za kazenske poboljševalne zavode in vzgojne poboljševalne domove v republiškem sekretariatu za pravosodje in občo upravo;
- o klicanju obsojencev na prestajanje kazni, o delu sprejemnih oddelkov v kazenskih poboljševalnih zavodih in v vzgojnih poboljševalnih domovih;
- o sprejemu in klasifikaciji obsojencev in mladoletnikov v zavodih;
- o normativih za opremo bivalnih in drugih prostorov v zavodih;
- o prostorih, o hrani in tablicah za prehrano, obleki, obutvi in perilu obsojencev in mladoletnikov na prestajanju kazenskih sankcij odvzema prostosti;
- o nabavi živil in drugih predmetov za osebno porabo, ki jih obsojenci in mladoletniki sami kupujejo;
- o načinu opravljanja zdravstvenega varstva obsojencev in mladoletnikov ter o higienskih ukrepih v zavodih;
- o postopku pri odpuščanju obsojencev iz zavodov;
- o strokovnem izobraževanju delavcev zavodov, o pripravniški dobi in o strokovnih izpitih;
- določitvi delovnih mest po odloku o določitvi del, ki imajo značaj dolžnosti iz 58. člena temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju (Uradni list SFRJ, št. 29-354/68 in št. 56-703/69).

## 77. člen

Zavodi za izvrševanje kazenskih sankcij odvzema prostosti in njihove gospodarske enote, ki so jih ustanovili organi za notranje zadeve, nadaljujejo delo po določbah tega zakona, in sicer:

- kazenski poboljševalni dom Dob pri Mirni;
- odprti kazenski poboljševalni dom Maribor na Rogozi;
- kazenski poboljševalni dom Ig na Igu pri Ljubljani;
- kazenski poboljševalni dom za mladoletnike Celje v Celju;
- zapori v Celju;
- zapori v Novi Gorici kot oddelek zaporov v Kopru;
- zapori v Kopru;
- zapori v Ljubljani;
- zapori v Mariboru;
- zapori v Murski Soboti kot oddelek zaporov v Mariboru;
- zapori v Novem mestu kot oddelek zaporov v Ljubljani;
- zapori v Radovljici kot oddelek zaporov v Ljubljani;
- vzgojni poboljševalni dom Radeče v Radečah pri Zidanem mostu.

Po sporazumu med pristojnimi občinami in republiškim sekretariatom preide pravica uporabe na premoženju zaporov, ki je v uporabi občin, na SR Slovenijo.

#### 78. člen

Delavci kazenskih poboljševalnih zavodov in vzgojnega poboljševalnega doma, ki ob uveljavitvi tega zakona ne izpolnjujejo pogojev, ki jih predpisuje ta zakon, lahko ostanejo na dosedanjih delovnih mestih.

#### 79. člen

O prenehanju službe delavcev v kazenskih poboljševalnih domovih, v vzgojnih poboljševalnih domovih in v zaporih po odloku o določitvi del, ki imajo značaj dolžnosti iz 58. člena temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju (Uradni list SFRJ, št. 29-354/68 in št. 56-703/69) odloča republiški sekretar na podlagi mnenja strokovne komisije, ki ugotovi, da delavec ni več zmožen za opravljanje službe v zavodu.

#### 80. člen

Z uveljavitvijo tega zakona prenehajo veljati določbe 47. in 48. člena zakona o izvrševanju vzgojnih ukrepov (Uradni list SRS, št. 5-38/66).

Posamezne določbe tega zakona, ki veljajo za obsojence, se smiselno uporabljajo tudi za osebe, kaznovane za prekršek, če niso v nasprotju z določbami temeljnega zakona o prekrških.

#### 81. člen

Kazenski poboljševalni zavodi in vzgojni poboljševalni dom morajo najkasneje v enem letu predložiti republiškemu sekretariatu v soglasje s tem zakonom uskladene hišne rede.

#### 82. člen

Ta zakon začne veljati trideseti dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.



## OBRAZLOŽITEV

Predlog zakona je zajel tista področja, ki sta jih zvezni zakon o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list SFRJ, št. 3/70) in zakon o poslovanju gospodarskih enot kazenskih poboljševalnih zavodov (Uradni list SFRJ, št. 50/69) prepustila republikam. Gre za organizacijo služb in zavodov za izvrševanje kazni odvzema prostosti, kazni zapora, izrečenih v postopku o prekrških, nadzor nad zavodi, zavodski ukrep oddaje v vzgojni poboljševalni dom, pogojni odpust, izvrševanje varnostnih ukrepov oddaje v zavod za varstvo in zdravljenje ter obveznega zdravljenja alkoholikov in narkomanov. Predlog zakona vsebuje tudi določbe o gospodarskem poslovanju kazenskih poboljševalnih zavodov ter o delitvi dohodka na posebne sklade.

Predlog zakona upošteva načelo, da naj osnovna razmerja, ki zadevajo pravice, dolžnosti in položaj oseb, katerim je odvzeta prostost, in zavodskega osebja, ki dela z njimi, urejuje zakon. Druga razmerja, zlasti delo in življenje obsojencev, mladoletnikov in oseb, kaznovanih na zapor v postopku za prekrške, ter delavcev KPZ in VPD, pa naj urejajo hišni redi zavodov.

Predlog zakona razvija kriminološko načelo o varstvu družbe in o resoluciji delinkventov ter skuša urediti sodobni zavodski tretman obsojencev in mladoletnikov za preprečevanje kriminalitete. Ta tretman se načrtuje kot sestavni del slovenskega družbenega in nacionalnega razvoja. Kriminaliteta je družbeni pojav, ki ga po svoje odseva in registrira vsaka družbena sprememba kot posledica razvoja industrializacije, urbanizacije, migracije in spremembe v odnosih med ljudmi v proizvodnji nasploh. Zato predlog zakona izhaja iz kriminoloških spoznanj in hipotez, ki smo jih začeli uvajati v prakso izvrševanja kazni odvzema prostosti po zakonu o izvrševanju kazenskih sankcij, da bi jih preverili, verificirali in racionalno uporabili v boju s kriminaliteto v samoupravni, demokratični socialistični družbi.

Predlog zakona je upošteval tudi določbe zveznega pravilnika o izvrševanju kazni odvzema prostosti iz leta 1961. Te določbe je predlog obogatil z izkušnjami in dopolnil s potrebami naše prakse. Zvezni pravilnik je zgrajen prav tako kot zvezni zakon na minimalnih pravilih o postopanju z zaporniki, ki jih je sprejela Organizacija združenih narodov leta 1956 v Ženevi.

Predlog upošteva novo vlogo republike in spremenjeno vlogo federacije po uveljavitvi ustavnih amandmajev in daje posebno pozornost varovanju človekovih pravic, zagotovljenih z ustavo in zakoni.

Predlog ima 15 poglavij in obravnava ustrezna področja v 82. členih.

Prvo poglavje določa pristojnosti glede izvrševanja kazenskih sankcij odvzema prostosti, ki jih opravljajo republiški sekretariat za pravosodje in občno upravo in zavodi, ustanovljeni v ta namen. Dosedaj so imele občine v naši republici le del teh nalog (klicanje in odlaganje nastopa kazni). Od 1. julija 1968 je za te zadeve po zveznem zakonu pristojno občinsko sodišče.

V naši republici so kazenski poboljševalni zavodi in vzgojni poboljševalni dom spadali v pristojnost republiškega organa za notranje zadeve in jih je financiral republiški proračun. Občine, čeprav so imele možnost ustanavljati zapore, se tega niso posluževale. Kazenski poboljševalni domovi in zaporji sestavljajo enoten sistem izvrševanja kazni odvzema prostosti ter zato potrebujejo enotno strokovno vodstvo in enotno izvrševanje nadzora.

Da bi se uresničila načela resocializacije, določa predlog, da so organi za zdravstvo in socialno varstvo, zavodi za zaposlovanje in delovne organizacije

dolžne sodelovati z republiškim sekretariatom za pravosodje in občo upravo ter zavodi, posebno še v pripravah za odpust in po odpustu obsojencev ter mladoletnikov iz zavodov.

Da bi izboljšali delo vseh zavodov in njihovih služb, so predvideni v republiškem sekretariatu in v zavodih strokovni sveti kot posvetovalni organi.

Varovanju ustavnih pravic obsojenca — občana je namenjena posebna določba v 6. členu predloga, ki je povezana z načelom nacionalnosti, rabe jezika, proste izbire kraja bivanja po odpustu s prestajanja kazni in pravice do obiskov med prestajanjem kazni, ki so urejene v kazenskem zakoniku in v zakonu o izvrševanju kazenskih sankcij.

Organizacijske določbe ne prinašajo posebnih novosti pri organizaciji in klasifikaciji zavodov ter pri klasifikaciji in razporedu obsojencev. Bolje so določene naloge posameznih služb in dolžnosti zavodov. Predlog posveča pozornost pazniški službi, ki je najbolj številna služba v vseh zavodih. Zvezni zakon uporablja za paznike naziv straža, ki pa ne ustreza vsebini nalog, ki jih ti delavci opravljajo. Zvezni zakon je pred novelo že uporabljal pojem »pazniki« in ne »straža«. Zato se tudi v predlogu uporablja pojem pazniki in pazniško osebje, ker to bolj ustreza našemu jeziku in določneje opredeljuje to službo. Poseben poudarek daje predlog preučevanja osebnosti obsojencev. Te določbe naj zagotovijo individualizacijo kazni odvzema prostosti, ki jo je treba izvajati v obliki penološkega tretmaja za skupine in posameznika. Po predlogu zakona ima organizacijska pooblastila izvršni svet. Posebno mesto imajo v predlogu zakona določbe o delavcih zavodov, o normativih za vzgojitelje glede na število obsojencev, zajeti pa so tudi psihologi, socialni delavci, strokovni inštruktorji, zdravstveni delavci in pazniki. Posebna določba pooblašča republiškega sekretarja, da sme v skladu s tretjim odstavkom 61. člena zakona o pokojninskem zavarovanju odločati o administrativni upokojitvi delavcev KPZ in VPD, ki ne morejo iz zdravstvenih razlogov več opravljati službe. Predlog upošteva okoliščino, da je delo v teh zavodih težavno in da si posamezniki s tem delom včasih hudo pokvarijo zdravje in postanejo nesposobni za opravljanje katerekoli službe, preden izpolnijo splošne pogoje za upokojitev. Za to določbo ima republika pooblastilo po posebnem odloku zveznega izvršnega sveta (Uradni list SFRJ, št. 29/68 in 56/69).

Splošni in strokovni nadzor nad zavodi opravlja republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo, okrožna sodišča pa le glede zakonitosti dela zavodov in o spoštovanju pravic obsojencev.

Izvrševanje kazni zapora, izrečenih v postopku za prekrške, je v predlogu rešeno na podoben način kot izvrševanje sodnih kazni.

Predlog zakona obravnava delo in nagrajevanje obsojencev pri delu. Glede zdravstvenega varstva obsojencev je bilo v dosednji praksi precej težav, ker so obsojenci izsiljevali različne zdravstvene storitve in zdravljenje, ki ni bilo potrebno in nujno. Upoštevati je, da prihajajo obsojenci na prestajanje kazni s starimi okvarami svojega zdravja, ki pa čestokrat niso take narave, da bi bilo potrebno nujno zdravljenje. Zato predlog določa, da se s pravilnikom uredijo podrobnosti o zdravstvenem varstvu obsojencev.

Predlog zakona vsebuje le osnovna načela o obnašanju obsojencev, ki jih povzema po zveznem zakonu, medtem ko podrobno ureditev prepušča hišnim redom posameznih zavodov. Upoštevane so ugodnosti po zveznem zakonu za vzorno obnašanje in delo. Zajete so tudi ugodnosti, ki jih ima obsojenec, kadar je na letnem počitku.



V poglavju o dopisovanju, sprejemanju obiskov in pošljki ni novosti. Le za odpust obsojencev je vnesena nova določba, po kateri mora ob odpustu z obsojencem govoriti upravnik zavoda ali drug pooblaščen delavec in vpisati svoje vtise v osebni list obsojenca.

Določbe o pogojnem odpustu so večinoma nove in pomembne za postopek pri reševanju prošenj za pogojni odpust. Sestava komisije za pogojni odpust ni spremenjena, ker je le-to prej uspešno rešil zvezni zakon. V postopku za pogojni odpust sodelujejo pri delu komisije poleg upravnika tudi vzgojitelji in drugi delavci zavodov, ki dajejo o obsojencu izčrpne podatke. Tak način dela komisije za pogojni odpust je potreben, da bi se pogojni odpust resnično uveljavil kot posebno stimulacijsko sredstvo zaboljšanje in resocializacijo.

Pooblastila iz zakona o poslovanju gospodarskih enot kazenskih pobiljševalnih zavodov slonijo na določbah zveznega zakona. Posebni skladi kazenskih pobiljševalnih zavodov omogočajo mimo rednega vzdrževanja stavb tudi popravila, adaptacije in nove gradnje. Iz teh posebnih skladov se financira tudi kulturno-prosvetno delo, strokovno izobraževanje obsojencev, njihova pomoč po odpustu in nagrade za delo. Posebni skladi KPZ prispevajo k financiranju in rednemu poslovanju kazenskih pobiljševalnih zavodov s svojo udeležbo k proračunu. Uspešno poslovanje gospodarskih enot kazenskih pobiljševalnih zavodov naj bi omogočilo postopoma razbremeniti proračun.

Izvrševanje varnostnih ukrepov oddaje v zavod za varstvo in zdravljenje ter obveznega zdravljenja alkoholikov in narkomanov je v naši praksi zelo šibka točka. Zato bo treba tema dvema varnostnima ukrepoma in njihovem izvrševanju posvetiti veliko pozornost, saj imata močan preventiven pomen v boju proti kriminaliteti. Klinična bolnišnica za psihiatrijo v Ljubljani že pripravlja in dograjuje poseben oddelek na Poljanskem nasipu, ki bo lahko služil za izvrševanje teh varnostnih ukrepov. Izdelani so načrti, izvršen je del adaptacij in drugih del. Izvršni svet je na predlog republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo že dodelil del potrebnih finančnih sredstev iz sklada za gradnjo sodnih poslopij in zaporov.

Izvrševanje zavodskega ukrepa oddaje v vzgojni pobiljševalni dom ni bilo organizacijsko povsem izpeljano, čeprav imamo zakon o izvrševanju vzgojnih ukrepov. Nekatere nove določbe, vnesene v predlog tega zakona, povezujejo vzgojni pobiljševalni dom v organizacijsko sestavo republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo. Tudi za vzgojni pobiljševalni dom predvideva predlog strokovni svet kot posvetovalni organ, delavce tega zavoda pa obravnava enako kot druge delavce v kazenskih pobiljševalnih zavodih.

V predhodnih določbah daje predlog pooblastilo za izvršilne predpise in ureja sedanjo organizacijo kazenskih pobiljševalnih zavodov in vzgojnega pobiljševalnega doma v naši republiki. Vnesene so spremembe pri delavcih, nepremičninah in sredstvih zaporov ter spremembe v republiškem zakonu o izvrševanju vzgojnih ukrepov.

Predlog zakona predvideva tele izvršilne predpise:

1. pravilnik o izvrševanju kazni odvzema prostosti;
2. pravila za opravljanje pazniške službe, za oborožitev in opremo paznikov;
3. razpored obsojencev na prestajanju kazni v zavodih;
4. tablice za prehrano obsojencev in mladoletnikov;

5. navodilo o uporabi sredstev posebnih skladov kazenskih poboljševalnih zavodov (pooblastilo je dano v zveznem zakonu);

6. navodilo o izvrševanju varnostnih ukrepov oddaje v zavod za varstvo in zdravljenje ter obveznega zdravljenja alkoholikov in narkomanov.

Predlog zakona določa okvirne kriterije za število vzgojiteljev v zavodih. Zato se po predlogu zakona število delovnih mest po sedanji sistemizaciji in organizaciji ne bo povečalo. Pripominjamo, da je v zavodih večje število nezasedenih delovnih mest predvsem za visoko kvalificirane delavce in paznike.

Z uveljavitvijo tega zakona ne bodo nastale nobene nove finančne obveznosti niti za občane in delovne organizacije niti za občinske skupščine. Tudi upravno delo v občinskih in republiških upravnih organih ne bo zahtevalo dodatnih finančnih sredstev.

Rok za uveljavitev tega zakona je določen na 30 dni po objavi. Ta rok je potreben, da bi občinski sodniki za prekrške lahko pravočasno in organizirano prevzeli vse zadeve, ki so v zvezi z izvrševanjem zapornih kazni, od občinskih organov za notranje zadeve.

## POROČILA

**Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora** je na seji dne 11. septembra 1970 obravnaval predlog zakona o izvrševanju kazenskih sankcij v SR Sloveniji, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni obravnavi odbor k zakonskemu predlogu ni imel pripomb, ker je ugotovil, da je predlog sestavljen v skladu in ob upoštevanju pripomb, ki jih je imel odbor že ob obravnavi zakonskega osnutka in ki jih je sprejel tudi republiški zbor skupaj z osnutkom.

Pri obravnavanju v podrobnostih pa je odbor sprejel tele amandmaje:

K členu 41: Drugi odstavek se dopolni tako, da se glasi: »Pouk iz prejšnjega odstavka se organizira po veljavnih predpisih v šolah...«.

K členu 58: Doda se nov drugi odstavek, ki se glasi: »Strokovno nadzorstvo nad vzgojno-izobraževalnim delom v posebnih izobraževalnih enotah zavodov opravlja zavod za šolstvo SR Slovenije«.

K členu 67: V tretjem odstavku se v drugi vrstici beseda »sekretariatov« nadomesti z besedama »upravnih organov«.

Vsi trije amandmaji so potrebni zaradi podrobnejše opredelitve tistih predpisov, ki zadevajo izobraževanje v okviru kazensko-poboljševalnih zavodov, ker je bilo doslej nejasno, kdo opravlja nadzor nad izobraževanjem in kako se tak pouk organizira.

K členu 54: Besedi »republiški sekretar« na koncu stavka se nadomesti z besedami »izvršni svet Skupščine SR Slovenije na predlog republiškega sekretarja«.

Sprememba je bila potrebna, ker je za ustanavljanje in odpravljanje gospodarskih enot, ki poslujejo v okviru kazensko-poboljševalnih zavodov pristojen izvršni svet, ker je tudi on ustanovitelj samih kazenskih poboljševalnih zavodov oziroma vzgojnih poboljševalnih domov.

Predstavniki izvršnega sveta na seji ni bil navzoč in se zato ni mogel izjasniti o navedenih amandmajih.



Odbor predlaga republiškemu zboru, da predloženi zakonski predlog sprejme z navedenimi amandmaji.

Odbor je določil za poročevalca na seji republiškega zbora poslanca Martina Koširja.

Št.: 25-5/70

Ljubljana, 17. 9. 1970

**Komisija za pravosodje Skupščine SR Slovenije** — poročilo z dne 1. 10. 1970, št. 25-5/70.

**Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije** je na svoji 32. in 34. seji dne 14. septembra in 15. oktobra 1970 obravnavala predlog zakona o organizaciji izvrševanja kazenskih sankcij v SR Sloveniji, ki ga je predložil v obravnavo izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Komisija je v načelni razpravi ugotovila, da je predlagatelj upošteval vse njene pripombe, ki jih je dala k osnutku zakona; zato k predlogu zakona ni imela načelnih pripomb.

V obravnavi po členih pa je komisija sprejela naslednje spremembe in dopolnitve:

**K naslovu:** V naslovu se črta beseda »V SR Sloveniji«.

Taka dopolnitev k naslovu zakona ni potrebna in se tudi pri drugih republiških zakonih ne uporablja.

**K 3. členu:** V drugem odstavku naj se beseda »ali« nadomesti z besedo »oziroma«.

Dolžnost pomagati posebnim odborom za pomoč odpuščenim obsojencem in mladoletnikom namreč zavodom za socialno delo in občinskim upravnim organom, pristojnim za socialno varstvo, ne more biti naložena alternativno, ampak je to dolžnost zavodov za socialno delo, občinskih upravnih organov pa le tam, kjer zavodov za socialno delo ni.

**K II. poglavju:** Naslov poglavja naj se spremeni tako, da se bo glasil: »II. Organizacija kazenskih poboljševalnih zavodov«.

Poglavje se namreč nanaša samo na te zavode in ne tudi na vzgojne poboljševalne domove.

**K 25. členu:** V drugem odstavku naj se beseda »paznika« nadomesti z besedama »paznika-pripravnika«.

Tudi drugi odstavek se namreč po izjavi predstavnika predlagatelja nanaša na paznika-pripravnika.

**K 26. členu:** V prvem in v drugem odstavku naj se izraz »tečaj za paznike-pripravnike« nadomesti z izrazom »tečaj za paznike«.

Sprememba je redakcijske narave, potrebna pa je zaradi poenotenja s 27. členom, ki posebnega tečaja za paznike ne imenuje »tečaj za paznike«, ampak »tečaj za višje paznike«, kar je po mnenju komisije tudi bolj logično.

**K 27. členu:** Začetno besedilo naj se spremeni tako, da se bo glasilo: »Za višjega paznika je lahko postavljen paznik, ...«.

Sprememba je redakcijske narave, potrebna pa je zaradi jasne določbe o tem, da gre za prehod od paznika v višjega paznika in ne obratno, kot bi lahko iz dosedanje določbe sledilo.

K 28. členu: Ta člen naj se spremeni tako, da se bo glasil:

»Za nadzornika paznikov je lahko postavljen višji paznik, ki ima najmanj srednjo šolo ter strokovni izpit za nadzornika paznikov.

Za nadzornika paznikov je lahko postavljen tudi paznik, ki ima najmanj srednjo šolo, dve leti delovnih izkušenj kot paznik ter strokovni izpit za nadzornika paznikov. Če ima paznik dveletno strokovno šolo za notranje zadeve, višjo upravno šolo, višjo pravno šolo, višjo šolo za socialne delavce ali drugo ustrezno višjo izobrazbo in strokovni izpit za nadzornika paznikov, lahko postane nadzornik paznikov, čeprav nima dveh let delovnih izkušenj kot paznik.«

Sprememba tega člena je bila potrebna, da se jasno razmeji prehod od višjega paznika, ki že ima po 27. členu tega predloga štiri leta delovnih izkušenj, v nadzornika paznikov, od prehoda paznika v nadzornika paznikov, pri čemer je treba vezati slednji prehod na dve leti delovnih izkušenj, katere višji paznik že ima. Obenem pa je treba omogočiti tudi pazniku, ki je končal eno izmed naštetih srednjih ali višjih šol oziroma ima ustrezno višjo izobrazbo ter je naredil strokovni izpit za nadzornika paznikov, prehod v nadzornika paznikov, čeprav nima dveh let delovnih izkušenj kot paznik.

To pomeni, da spremenjeni določbi tega člena v odnosu do prejšnjih jasno razmejujeta pogoje za prehod najprej višjega paznika v nadzornika paznikov, kjer so ti pogoji nekoliko blažji v razmerju do paznikov, saj ima višji paznik že določeno dobo delovnih izkušenj, od pogojev za prehod paznika v nadzornika paznikov, kjer so ti pogoji seveda strožji, saj paznik še nima delovnih izkušenj kot jih ima višji paznik.

K 30. členu: Prvi stavek tega člena naj se spremeni tako, da se bo glasil:

»Za poveljnika paznikov je lahko postavljen nadzornik paznikov, ki ima tri leta delovnih izkušenj kot nadzornik paznikov, ali nadzornik paznikov z višjo ali visoko izobrazbo in eno leto delovnih izkušenj kot nadzornik paznikov.«

Sprememba je potrebna zaradi jasne določbe, da gre za prehod od nadzornika paznikov v poveljnika paznikov in pa tudi zaradi tega, ker gre pri nadzorniku paznikov za določeno delovno mesto in ne za naziv (nadzorniški naziv). V slednjem primeru naj se torej besede: »v nadzorniškem nazivu« in »v tem nazivu« črtajo in nadomestijo z besedami: »kot nadzornik paznikov«.

K 31. členu: V drugem odstavku naj se besede: »s pazniškim nazivom« črtajo.

Ker je iz besedila člena dovolj jasno razvidno, za kakšnega delavca gre, ni potrebno ponovno označevati delavca s »pazniškim nazivom« — poleg tega pa uporaba tega izraza v tej zvezi ni primerna.

K III. poglavju: V naslovu III. poglavja naj se beseda »Izvršitev« nadomesti z besedo »Izvrševanje«.

Sprememba je redakcijske narave.

K 38. členu: Drugi odstavek naj se spremeni tako, da se bo glasil:

»Obsojenci, ki dosegajo norme in predpisano kvaliteto, imajo pravico do ene četrtine plačila za delo iste vrste in enakega učinka izven kazenskega poboljševalnega zavoda. Obsojencem, ki teh norm in kvalitete ne dosegajo ali pa jih presegajo, se plačilo za delo v mejah, ki jih določa 55. člen zakona



o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list SFRJ, št. 3/70), ustrezno zmanjša oziroma poveča.«

Besedilo predloga zakona je pretogo, ker za kakršnokoli preseganje norm fiksno določa eno tretjino plačila za delo in za doseganje kakršnikoli povprečnih rezultatov dela eno petino plačila za delo, pri čemer tudi ne pojasni, da gre za del plačila za delo iste vrste in enakega učinka izven kazenskega poboljševalnega zavoda.

V četrtem odstavku naj se besede »Pravilnik o plačilu« nadomestijo z besedami »Pravilnik o načinu odmerjanja plačila«.

Sprememba je potrebna zaradi uskladitve s tretjim odstavkom 55. člena zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list SFRJ, št. 3/70).

V petem odstavku naj se črta besedilo »o plačilu za delo«.

Sprememba je redakcijske narave.

K 41. členu: V drugem stavku prvega odstavka naj se črtajo besede »in so ga dolžni obiskovati«.

Besedilo, ki naj se črta, je zelo nejasno formulirano. Iz njega ni razvidno, ali pomeni, da se pouk organizira za vse tiste, ki so ga dolžni obiskovati, ali pa, da so vsi tisti, za katere se pouk organizira, le-tega dolžni obiskovati. V prvem primeru bi bila ta določba v neskladju z določbo prvega stavka, po kateri se pouk organizira za obsojence, ki jim je to potrebno, in ne le za tiste, ki so ga dolžni obiskovati (ki so šoloobvezni). Druga varianta (po izjavi predstavnika predlagatelja je bila mišljena ta) pa ni sprejemljiva, ker obsojencem, ki niso več šoloobvezni, ni mogoče nalagati izobraževanja kot dolžnost.

K 60. členu: V prvem odstavku naj se besede »republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo v soglasju z izvršnim svetom Skupščine SR Slovenije« nadomestijo z besedami »izvršni svet Skupščine SR Slovenije na predlog republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo«, pred besedi »poseben oddelek« pa naj se vstavijo besede »pa se organizira«.

Po pojasnilu predstavnika predlagatelja zavod za varstvo in zdravljenje sicer ne bi bil upravni zavod, ampak zdravstveni zavod (samoupravna delovna organizacija), vendar ga tudi v tem primeru glede na določbo temeljnega zakona o zavodih ne more ustanoviti republiški upravni organ. Posebnega oddelka v že obstoječi delovni organizaciji pa ne more ustanoviti nihče razen te delovne organizacije same.

K 77. členu: Drugi odstavek naj se spremeni tako, da se bo glasil:

»Prenos pravice uporabe na premoženju zaporov, ki je v uporabi občin, na SR Slovenijo se uredi s sporazumom med pristojnimi občinami in republiškim sekretariatom.«

Formulacija besedila predloga zakona ni najprimernejša, ker sicer govori o sporazumu, vendar hkrati že neposredno diktira vsebino tega sporazuma.

Na seji navzoči predstavnik predlagatelja se je z vsemi predloženimi amandmaji komisije strinjal.

Komisija je bila poleg tega seznanjena tudi z amandmaji odbora republiškega zbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko k 41., 54., 58. in 67. členu in k njim ni imela pripomb.

Št.: 25-5/70

Ljubljana, 16. 10. 1970

**PREDLOG ODLOKA****o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim  
ob poplavah v Vojvodini**

Na podlagi 2. točke amandmaja VII k ustavi SR Slovenije in v zvezi s 96. in 98. členom zakona o financiranju družbeno-političnih skupnosti v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 36-196/64) je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora in na seji enotnega zbora delovnih skupnosti sprejela

**ODLOK****o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim  
ob poplavah v Vojvodini****I.**

Iz rezervnega sklada SR Slovenije se dodeli Pokrajinskemu Izvršnemu svetu SAP Vojvodine, Komisiji za sanacijo posledic poplav 300 000 din kot pomoč prizadetim ob poplavah v Vojvodini.

**II.**

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

**OBRAZLOŽITEV**

V mesecu maju in juniju letošnjega leta so bile v Vojvodini poplave. Poplavljenih je bilo več kot 1500 stanovanjskih in poslovnih zgradb. Posevki in pridelki na površini okrog 4500 ha pridelovalne zemlje so bili uničeni. Škoda na poplavljenih območjih je ocenjena na več kot 10 milijonov din.

Kot delno pomoč za odpravo posledic teh poplav naj bi SR Slovenija iz rezervnega sklada SR Slovenije dodelila 300 000 din.

**POROČILA**

Začasna komisija za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti — poročilo z dne 2. 11. 1970, št. 402-155/70.

Odbor za finance in proračun republiškega zbora — poročilo z dne 27. 10. 1970, št. 402-155/70.

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 16. 10. 1970, št. 402-155/70.



## POROČILO

o uskladitvi spornega besedila predloga sklepov in priporočil o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji

Komisija republiškega in gospodarskega zbora za usklajevanje spornega besedila predloga sklepov in priporočil o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji, ki je bila v smislu 314. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije imenovana dne 28. 9. 1970, se je sestala na seji dne 9. 9. 1970 z namenom, da pripravi predloge za rešitev spornih vprašanj.

Komisija je ugotovila, da sta sporni naslednji vprašanji:

— gospodarski zbor na seji dne 24. 9. 1970 pri ponovni obravnavi predloga sklepov in priporočil ni sprejel amandmaja republiškega zbora ter vztrajal pri svojem amandmaju, ki ga je sprejel dne 8. 7. 1970 in to, da se:

v 1. poglavju »Družbeni vpliv na gospodarjenje z gozdovi« na koncu drugega odstavka doda naslednje besedilo:

»...S spremembo republiškega zakona o gozdovih, ki bo izvršena po reviziji zvezne zakonodaje na področju gozdarstva, je treba zagotoviti, da bo republika iz svojih sredstev financirala tista gozdarska dela, ki imajo značaj javne gozdarske službe«.

— republiški zbor je na seji dne 14. 7. 1970 obravnaval predlog sklepov in priporočil ter sprejel k besedilu amandma:

na strani 7. pod točko »4. Promet z lesom« se spremeni drugi odstavek tako, da se glasi:

»Ob takšnih pogojih je pa potrebno zagotoviti v prometu z lesom delovanje tržnih zakonitosti in delno sprostiti promet z lesom ter odpraviti monopol tako, da v njem poleg gozdno-gospodarskih podjetij lahko sodelujejo še nekatere druge pooblaščen delovne organizacije. Tako bodo ob popolni zagotovitvi samoupravnih pravic kmečki gozdni posestniki organizirano in v realnih okvirihi sami razpolagali z rezultati svojega dela«.

Komisija obeh zborov je sestavila v smislu 314. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije naslednji predlog za rešitev spornih vprašanj.

Republiški in gospodarski zbor naj na prvih prihodnjih sejah sprejmeta sporno besedilo v naslednji obliki:

— v prvem poglavju »Družbeni vpliv na gospodarjenje z gozdovi«:

v prvem odstavku se za piko doda nov stavek, ki se glasi:

»Skladno s tem je treba zagotoviti pri gospodarjenju z gozdovi finančno sodelovanje družbe v sorazmerju s splošnimi interesi«.

— na strani 7. pod točko »4. Promet z lesom«, se spremeni drugi odstavek tako, da se glasi:

»Ob takšnih pogojih je potrebno zagotoviti v prometu z lesom delovanje tržnih zakonitosti in odpraviti dosedanja monopol gozdno-gospodarskih organizacij z uveljavitvijo organizirane prodaje lesa združenih kmečkih gozdnih posestnikov. Zato naj se s statutom gozdno-gospodarske organizacije zagotovi samoupravnim skupnostim gozdnih posestnikov takšna notranja organizacija, ki jim bo omogočala neposredno odločanje o vseh zadevah v zvezi s prometom lesa in neposredno povezovanje s tržiščem. Tako bodo ob popolni zagotovitvi

samoupravnih pravic kmečki gozdni posestniki sami razpolagali z rezultati svojega dela.«

Komisija je sestavila predlog na podlagi temeljite presoje razlogov, ki so bili podani v obeh zborih, upoštevajoč vse momente, ki lahko pripeljejo do optimalne rešitve spornih vprašanj. Z dopolnitvijo 1. odstavka v 1. poglavju se nalaga družbi obveznost, da skladno s splošnimi interesi finančno sodeluje pri gospodarjenju z gozdovi. Pri tem sodelovanje ni ozko omejeno na dela javne gozdarske službe, temveč na vsa tista vprašanja, ki so za družbeno skupnost zaradi splošnega pomena gozdov v določenem času tako relevantna, da mora materialno sodelovati pri njihovem urejanju.

Liberalizacija prometa z lesom je bila ena izmed zahtev v javni razpravi o gospodarjenju z gozdovi. Komisija je mnenja, da se s spremembo 2. odstavka 4. poglavja »Promet z lesom«, na strani 7, zagotavlja združenim kmečkim gozdnim posestnikom sprostitev tega prometa, vendar na višji, samoupravni podlagi. Glede na predlagano besedilo bodo ti ob zagotovitvi samoupravnih pravic lahko sami razpolagali z rezultati svojega dela.

S spremembami kot jih predlaga komisija se je strinjal tudi predstavnik predlagatelja sklepov in priporočil.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je komisija določila poslanca Mirana Cvenka, za poročevalca na seji gospodarskega zbora pa poslanca Jožeta Lesarja.

Št.: 321-10/70

Ljubljana, 12. 9. 1970

## POROČILO

### k predlogu stališč o organizaciji in financiranju raziskovalne dejavnosti na ravni federacije

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za znanstveno raziskovalno delo je na seji dne 28. oktobra 1970 obravnaval predlog stališč o organizaciji in financiranju raziskovalne dejavnosti na ravni federacije; predlog stališč je izoblikoval in odboru predložil republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Hkrati je bil odboru predložen tudi predlog stališč o organizaciji in financiranju znanstvene dejavnosti, pripravljen za sejo zveznega sveta za koordinacijo znanstvenih dejavnosti.

Uvodoma je bilo ugotovljeno, da je predlog stališč o organizaciji in financiranju raziskovalne dejavnosti v prihodnje rezultat številnih in temeljitih razprav o stanju na področju znanstveno raziskovalnega dela in organizaciji zveznih organov za to dejavnost, to je zveznega sveta za koordinacijo znanstvenih dejavnosti in zveznega sklada za financiranje znanstvenih dejavnosti. V teh razpravah je vse pogosteje prihajalo do ugotovitev, da sta sedanja organizacija in financiranje raziskovalnega dela na ravni zveze neprimerni tako za samo znanost kot neusklanjeni z realnimi družbeno-političnimi razmerji ter odnosi republik do federacije.

Odbor se je strinjal z ugotovitvami predlagatelja gradiva, da sorazmerno močno koncentrirana sredstva zveznega sklada — razmerje med zveznim skladom in republiškim skladi se je iz leta v leto večalo v korist zveznim sredstvom



– zmanjšujejo možnost oblikovanja programske politike na področju raziskovalnega dela v republikah, hkrati pa krepí njihovo težnjo, da se iz skupnih, dejansko odtujenih sredstev, pridobe čim več, ne glede na strokovne in druge kriterije ter širši skupni interes. Taka neskladja nujno terjajo ustrežnejšo ureditev organizacijskih in materialnih vprašanj raziskovalnega dela.

Izhajajoč iz takih ugotovitev, so člani odbora v načelu podprli predložena stališča o prihodnji organizaciji in financiranju raziskovalne dejavnosti. Decentralizacija in deetatizacija tudi na tem področju sta v skladu s težnjami našega družbeno-političnega sistema, da se raziskovalna politika prilagodi potrebam družbenega razvoja in omogoči združevanje in uporabo družbenih sredstev na podlagi samoupravnih dogovorov neposredno zainteresiranih za rezultate raziskovalnega dela.

Sam proces decentralizacije, nakazan v posameznih točkah predlaganih stališč, pa, po mnenju odbora, poraja nekatera vprašanja in samim republikam nakazuje nekaj pomembnih nalog.

Delovno področje predvidenega zveznega organa ni dovolj jasno opredeljeno. Predlagani sestav zadeva organizacijsko stran, manjka pa osnovno izhodišče dejavnosti tega novega zveznega telesa. Če le-to ne bo dovolj uspešno pri povezovanju raziskovalnega dela in s tem preprečevanju podvojitve raziskovalnih programov, torej pri zagotavljanju najširše možne znanstvene javnosti ter predvsem pri mednarodnem povezovanju znanstvenega dela, je upravičena bojazen, da bi se znanstvene institucije in s tem znanstveno delo še bolj kot doslej zapirali v republiške meje.

Z ukinitvijo zveznega sklada bosta ogroženi nadaljnja organizacija in financiranje makroprojektov, ki so že v izdelavi. Čeprav je bilo k sistemu makroprojektov od samega začetka danih vrsto pripomb, so ti vendarle spodbujali koordinacijo in širše povezovanje znanstvenih kapacitet posameznih republik. Da se pozitivni elementi v tem procesu funkcionalne povezave ne bi prekinili, velja pred dokončnim sprejetjem stališč doseči ustrezen dogovor za skupno financiranje že programiranih makroprojektov, ki predstavljajo interes več republik. Uveljavljanje skupno sprejetih stališč pa ne bi smelo ovirati dejstvo, da bi makroprojekti, ki v samem začetku niso bili programirani, na podlagi interesa uporabnikov in so rezultat nenačelnih in nesistemskih dogovorov, po reorganizaciji ostali brez financiranja in odpadli.

Ob predvideni decentralizaciji zveznih sredstev za znanost je utemeljeno pričakovanje, da se bo federacija odrekla ustreznemu delu svojega dohodka v korist republikam. Pri tem je potrebno zagotoviti, da se ta sredstva vrnejo republikam tako, da se ustrezno povečajo republiški skladi za financiranje znanstvenega dela. Odbor je predlagal, naj izvršni svet Skupščine SR Slovenije čimprej pripravi ustrezne predloge zakonskih ali drugih aktov, ki so potrebni za nemoten prenos teh sredstev.

Hkrati je odbor opozoril, da lahko prehodno obdobje leta 1971 poraja vrsto težav v organizaciji in predvsem pri financiranju znanstveno-raziskovalnega dela v Sloveniji. Da ne bi bili predvsem že pozitivno sodelovanje in povezovanje v raziskovalnem delu občutno prizadeti ali celo onemogočeni, je odbor zavzel stališče, naj izvršni svet pravočasno pripravi predlog prehodnih finančnih ukrepov, s katerimi bi bilo mogoče premostiti težave, ki bodo nastale po decentralizaciji pri financiranju že sprejetih raziskovalnih programov, v katerih sodelujejo tudi slovenske znanstvene institucije.

Člani odbora so izrazili željo, da bi bili, čimprej je mogoče, seznanjeni s stališči izvršnega sveta do nakazanih vprašanj in predlogov za rešitev.

Odbor je v celoti podprl sedanja in prihodnja prizadevanja republiških predstavnikov, ki sodelujejo z zveznimi organi pri pripravi predlogov za najučinkovitejšo odločitev o nadaljnji organizaciji znanstveno raziskovalnega dela.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil svojega predsednika Vladimira Mušiča.

Št.: 63-7/70

Ljubljana, 29. 10. 1970

## POROČILO

### o obravnavi položaja dvojezičnega slovensko-madžarskega šolstva v Pomurju

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 12. oktobra 1970 obravnaval položaj dvojezičnega slovensko-madžarskega šolstva v Pomurju in sicer na podlagi gradiva, ki ga je skupščini predložil izvršni svet. Hkrati je bila odboru posredovana tudi odločba ustavnega sodišča Slovenije o oceni ustavnosti zakona o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji, izdana na pobudo skupine občanov Lendave, z ločenim mnenjem sodnikov ustavnega sodišča Slovenije in pismom z mnenjem in predlogi o dvojezičnem šolstvu.

Odbor je uvodoma ugotovil, da je na seji dne 22. oktobra 1969 prvič obravnaval stanje dvojezičnega šolstva, ko je bil s strani skupine občanov Lendave opozorjen na pomanjkljivosti, ki ovirajo učinkovitost te vrste obveznega pouka na narodnostno mešanem ozemlju v Prekmurju. Ker odbor takrat ni razpolagal s podrobnejšimi informacijami in temeljitejšimi analizami, je zavzel le načelno stališče, da uvedba dvojezičnega šolstva predstavlja izvedbo ustavnega načela o enakopravnosti jezikov narodnosti na narodnostno mešanih ozemljih. Zakon o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji, ki izhaja iz načela, da se vsakemu občanu etnične skupine zagotovi možnost za vključitev v družbenoekonomsko in politično življenje v naši družbi, s tega vidika, po mnenju članov odbora, ni sporen. Praktična uveljavitev zakonskih določil pa mora nujno potekati tako, da učenci, zajeti v dvojezično šolanje, dosežejo enako znanje kot njihovi vrstniki v enojezični obvezni šoli. Že pri prvi obravnavi pa je bilo ugotovljeno, da za dosego takega nivoja šolanja niso bili zagotovljeni potrebni pogoji že od samega začetka izvajanja zakona. Izpopolnila se je sicer šolska mreža v Prekmurju, deloma izgradil šolski prostor, najšibkejšo točko pa predstavljajo predvsem učiteljski kadri. Čeprav je uspeh dvojezičnega šolanja odvisen v prvi vrsti od temeljite osnove in jezikovne usposobljenosti učiteljev, njihovi vzgoji — kar je dolgotrajen in težaven proces — odgovorni strokovni dejavniki niso posvetili dovolj skrbi. Tako stanje je predvsem vzrok, da ni bilo mogoče pravočasno reševati vrste nesporazumov in občutljivih vprašanj, ki jih je nujno sproti rojevala praksa. Republiški strokovni organi niso bili vedno dovolj prisotni pri reševanju problematike, ki je nastajala z uveljavljanjem dvojezičnega pouka,



republika pa je svoje obveznosti omejila le na finančno soudeležbo, zaradi česar so se morali lokalni dejavniki sami lotevati razreševanja vprašanj, ki niso vsa sodila v njihovo pristojnost.

Člani odbora so na podlagi takih ugotovitev ocenili, da je k odpravljanju slabosti v zvezi s sistemom dvojezičnega šolstva v Prekmurju možno pristopiti le na temelju objektivne in strokovne analize; pri tem je potrebno upoštevati celotni družbenoekonomski razvoj pomurskega območja kot tudi dejstvo, da nekatere slabosti glede kadrovske zasedbe in materialne osnove veljajo za celotno vzgojno-izobraževalno področje v republiki in niso specifične le za dvojezično šolstvo. Problematika dvojezičnega šolstva naj bi bila prikazana podrobneje, pri čemer je treba opozoriti na pomanjkljivosti v sistemu dvojezičnega šolstva, na neustrezne oblike pouka ter oceniti kvantiteto in kvaliteto učno-vzgojnega procesa; hkrati s tem pa kaže navesti tudi pozitivne dosežke in izkušnje dvojezičnega pouka.

Ko bi bila zahtevana analiza opravljena, je odbor sklenil vprašanje dvojezičnega šolstva ponovno obravnavati in zavzeti dokončno stališče.

Na seji dne 12. oktobra 1970 je odbor razpolagal z vsestransko temeljito pripravljeno in obsežno študijo, ki osvetljuje problematiko dvojezičnega šolstva s pedagoško-psihološkega, sociološkega, pravnega in idejno-političnega vidika. Odbor je zelo pozitivno ocenil delo republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, ki je kot nosilec naloge vključil v proučevanje sistema dvojezičnega šolanja institucije, kot so zavod za šolstvo SR Slovenije, inštitut za narodnostna vprašanja, inštitut za geografijo univerze v Ljubljani in tudi posameznike – pravne strokovnjake. Odbor je bil izredno podrobno seznanjen s specifično problematiko slovensko-madžarskega dvojezičnega pouka v Prekmurju in s predlogi za izboljšanje stanja in spremembo nekaterih določil zakona.

Izhajajoč iz prvotne razprave, tako glede ugotovitev o ustreznosti sistema dvojezičnega šolanja kot ugotovitev glede pomanjkljivih pogojev za njegovo uveljavitev, je odbor podprl načelna izhodišča in konkretne predloge, ki jih republiški sekretariat za prosveto in kulturo navaja v IV. poglavju svojega poročila.

Odbor se je zavzel za pravočasno zagotovitev vseh predlaganih pogojev za izboljšanje organizacije dvojezičnega pouka in zato predlagal, da ob predvidenih spremembah učnega načrta in predmetnika republiški sekretariat za prosveto in kulturo izdela akcijski program, ki naj zajame ureditev materialnih vprašanj, skrb za ustrezno šolanje kadrov in oblikovanje utemeljene mreže dvojezičnih šol. Dokončno sprejeti akcijski program je treba takoj uresničevati, da bodo v prihodnjem šolskem letu predložene spremembe že lahko uveljavljene.

Ob tem, ko je odbor soglašal s predvidenimi spremembami učnega načrta in predmetnika za dvojezične šole, je menil, da je pri uvajanju pouka več jezikov treba upoštevati uveljavljena pedagoška načela in učence z dvojezičnim poukom ne obremenjevati v večji meri kot drugo šoloobvezno mladino. Podpore je bila deležna pobuda, naj bi na srednjih šolah v Prekmurju, predvsem na gimnaziji, uvedli kot izbirni jezik tudi pouk madžarskega jezika. Sicer pa velja pri dokončnih odločitvah, zlasti glede pouka na predmetni stopnji, upoštevati tudi predlog o minimalnem programu dvojezičnosti, kakršnega predlagajo neposredno prizadeti dejavniki in družbeno-politične skupnosti Prekmurja.

Ob koncu razprave so člani odbora priporočili, naj republiški strokovni organi tudi v prihodnje temeljito spremljajo in nadzirajo izvajanje dvojezičnega

pouka, obveščajo o rezultatih in pravočasno opozarjajo tudi na vse morebitne težave, ki bi nastajale ob uveljavljanju predlaganih sprememb v sistemu slovensko-madžarskega dvojezičnega pouka.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor imenoval svojega člana Janeza Švajncerja.

Št.: 61-14/70

Ljubljana, 16. 10. 1970

## POROČILO

### o obravnavi problematike šolskih športnih društev

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za telesno kulturo je na seji dne 13. septembra 1970 obravnaval problematiko šolskih športnih društev. Gradivo za razpravo je odboru predložil komite za telesno kulturo pri izvršnem svetu. Hkrati z gradivom je bil odbor seznanjen tudi z zaključki, ki jih je komite za telesno kulturo sprejel ob obravnavi dejavnosti in pomena šolskih športnih društev.

V obširni razpravi so člani odbora ugotovili, da se telesna vzgoja v šolah izvaja v dveh glavnih oblikah in sicer kot obvezni pouk in kot prostovoljna dejavnost. Redna šolska telesna vzgoja daje večji poudarek doseganju bioloških in izobraževalnih ciljev, medtem ko so pri šolskih športnih društvih močnejše prisotne rekreativne vrednote. Vse te naloge pa se prepletajo, tako da sta redna šolska in izvenšolska telesna vzgoja tesno povezani in predstavljata homogeno celoto.

Odbor je v celoti podprl predloge za pospešitev dejavnosti šolskih športnih društev kot neobvezno telesnovzgojno aktivnost učencev in dijakov in pri tem ocenil, da pravilno vodeno delo šolskih športnih društev lahko pomembno prispeva k pridobivanju športnih navad ter vzbujanju interesa za telesno-kulturno aktivnost v poznejših življenjskih obdobjih. Po razpoložljivih podatkih šolska športna društva vključujejo okoli 20 % mladine na osnovnih in srednjih šolah, delujejo v okviru šole in jih je le-ta dolžna podpirati.

Odbor je soglasno zavzel stališče, da morajo delo šolskih športnih društev voditi za to usposobljeni strokovnjaki; sodelovanje učiteljev telesne vzgoje velja precizirati v okviru 42-urne delovne obveznosti in pri tem točno določiti njihove naloge, predlog, po katerem naj bi učitelji telesne vzgoje delovali v šolskih športnih društvih v okviru sedanjih delovnih normativov, je, po oceni odbora, v sedanjem položaju težko uresničljiv, saj bi po podatkih republiškega zavoda za šolstvo terjal kar 27 % več kadra za to področje. V zvezi s tem je bilo tudi opozorjeno, da je delo v šolskih športnih društvih različno od šolske telesne vzgoje, kar zahteva nekatere spremembe v študijskih načrtih kadrovske šole za področje telesne kulture.

Da bo dejavnost šolskih športnih društev resnično učinkovita, je potreba njihove delovne programe vnaprej izdelati in prilagoditi lokalnim potrebam in zahtevam. Z večjo povezanostjo med šolskimi športnimi društvi in društvom za telesno vzgojo Partizan bi se v prihodnje izognili dvotirnosti v telesni kulturi in dosegli večje vključevanje mladine po končani osnovni šoli v druga športna društva.



Financiranje šolskih športnih društev ni enotno urejeno in je večkrat odvisno od prizadevnosti in iznajdljivosti samih društev. Glede na njihovo pomembnost v okviru šolske telesne vzgoje, le-ta pa je ovrednotena kot prvenstvena naloga v razvoju telesne kulture v Sloveniji, se je odbor zavzel za urejeno materialno podlago za dejavnost šolskih športnih društev. V tej težnji je podprl predlog, dan v razpravi, naj bi izobraževalne skupnosti financirale delo šolskih športnih društev v okviru A programa.

V zvezi s šolskimi športnimi društvi so člani odbora opozorili, da je osnova telesne kulture dejavnosti šolska telesna vzgoja. Zato je le-tej treba posvetiti vso pozornost. Sedanje stanje telesne vzgoje terja temeljito analizo, hkrati s predlogi za izboljšanje učnega programa in za povečanje šolskih učnih ur vsaj za eno uro. Ponovno je bilo opozorjeno, da še vedno gradimo osnovne šole brez telovadnic in ustreznih igrišč in da zlasti na nerazvitih območjih primanjkuje učiteljev za telesno vzgojo. Predloženo je bilo, naj bi za to delo ustrežnejše dokvalificirali učitelje razrednega pouka bodisi v času študija na pedagoških akademijah, bodisi kasneje v obliki primernih seminarjev.

Odbor je za svojega poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora določil predsednika odbora Franceta Zupana.

Št.: 66-40/70

Ljubljana, 21. 10. 1970

## POROČILO

### o obravnavi akcijskega programa za pomoč in varstvo ostarelih ljudi v SR Sloveniji v letu 1970

Odbor za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora je na sejah dne 14. 9. in 15. 10. 1970, odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje pa na seji dne 13. 10. 1970 obravnaval akcijski program za pomoč in varstvo ostarelih ljudi v SR Sloveniji, ki ga je skupščini predložila republiška konferenca SZDL.

Odbora sta pozitivno ocenila predloženi akcijski program, ki pomeni konkretizacijo enega od sklepov socialno-zdravstvenega zbora za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva. Program je solidno izdelan in predstavlja dobro osnovo za najširšo družbeno akcijo na področju varstva ostarelih ljudi. Ta akcija je neobhodno potrebna, saj je problematika varstva ostarelih ljudi vse bolj pereča.

Predstavniki predlagatelja je odbora obvestil, kako se realizirajo posamezne naloge akcijskega programa. V večini občin so bili že opravljeni koordinacijski razgovori, ki so zelo dobro uspeli, in na katerih so bile sprejete konkretne zadolžitve posameznih dejavnikov pri neposredni pomoči ostarelim osebam. Nekaj teh koordinacijskih razgovorov, predvsem na Dolenjskem in Gorenjskem, bo opravljeno še ta mesec. Predsedstvo republiške konference SZDL bo na razširjeni seji sredi novembra razpravljalo o družbeni skrbi za ostarele osebe, nato pa bodo organizirani regionalni posveti, na katerih bodo med drugim obravnavani tudi zaključki, ki jih bo sprejelo omenjeno predsedstvo.

V načelni razpravi je bilo poudarjeno, da razen pokojnin pomenijo za ostarele osebe pomemben vir sredstev za preživljanje družbene denarne pomoči. O tej problematiki bo zbor posebej razpravljal na podlagi gradiva, ki ga je pripravil republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo. V razpravi pa

je bilo poudarjeno, da bo treba v sistemu dajanja pomoči sprejeti spremembe predvsem v tem smislu, da je ne bi obravnavali kot miloščino, pač pa kot pravico, ki jo v določenih primerih lahko uveljavijo socialno ogrožene osebe.

Na področju zdravstvenega varstva ostarelih oseb bo treba v prihodnje posvetiti posebno pozornost patronaži in zdravstveni negi na domu. Ker je z novim zakonom o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva vključena preventivna zdravstvena dejavnost med obvezne oblike zdravstvenega varstva, bo treba poskrbeti, da bo v statutih skupnosti zdravstvenega zavarovanja dobila patronaža ustrezno mesto. S primerno organizirano zdravstveno nego na domu bi lahko znatno izboljšali pritisk bolnikov na bolnišnice ter vplivali na racionalnejšo potrošnjo sredstev, namenjenih za zdravstveno varstvo.

V pogledu reševanja stanovanjske problematike ostarelih oseb bo treba nadaljevati s prizadevanji za gradnjo domov upokojencev, ker bo le na ta način zgrajeni stanovanjski fond namensko služil tej populaciji. S sredstvi 4 %o stanovanjskega prispevka od pokojnin in invalidnin je bilo od leta 1966 dalje zbranih 12 milijard starih dinarjev od česar je bilo doslej porabljenih le 57 %o. Spričo dosedanjih podražitev bo učinek teh sredstev znatno manjši, kot bi bil, če bi sredstva pravočasno in smotrno izkoristili. Zato se je treba zavzeti za čimprejšnjo izdelavo programov uporabe teh sredstev v občinah, da zaradi inflacije ne bodo še v večji meri razvrednotena.

Posebna pozornost je bila posvečena tisti dejavnosti na področju varstva ostarelih ljudi, ki ne zahteva posebnih finančnih sredstev. Gre za ustvarjanje potrebne družbene klime v odnosu ostarelega prebivalstva. Predvsem je treba razvijati dobre sosedске odnose ter spodbujati nudenje drobnih uslug ostarelim ljudem. Poudarjeno je bilo, da so dosednji napori v tej smeri dali na nekaterih območjih prav lepe rezultate. V prihodnje bi morala sredstva množičnega obveščanja boljše popularizirati tozadevno aktivnost različnih družbenih dejavnikov (Rdečega križa, šol, krajevnih skupnosti itd.) ter posameznih prostovoljnih delavcev. Poskrbeti bi bilo treba tudi za različne oblike moralne stimulacije aktivnim prostovoljnim delavcem.

Posebej je bilo sproženo vprašanje materialnega položaja preužitkarjev. Poudarjeno je bilo, da o tej kategoriji oseb praktično nimamo nobenih podatkov. Ne vemo niti, kakšno je število preužitkarjev, niti kakšen je preužitek in ali zadošča za najnujnejše potrebe. Po mnenju poslancev bi bilo treba to problematiko posebej analizirati.

Poslanci so močno poudarili, da sedanja dobro zastavljena akcija ne sme biti kampanjska, pač pa kontinuirana in enotno vodena. Le z vztrajnim in koordiniranim delom vseh družbenih dejavnikov bo mogoče prispevati k izboljšanju varstva ostarelih oseb in spremembi odnosa mladine in odraslih do starejše populacije.

Končno so poslanci opozorili, da bi bilo treba spodbujati ustanovitev gerontoloških združenj tudi v drugih republikah (tako združenje imata le Hrvatska in Slovenija) ter se zavzeti, da bi Jugoslavija postala član mednarodnega gerontološkega združenja.

Za poročevalca na seji socialno-zdravstvenega zbora je bila določena poslanka dr. Lidija Andolšek-Jeras.

Št.: 511-2/70

Ljubljana, 21. 10. 1970



**PREDLOG ODLOKA****o imenovanju predsednika, članov in sekretarja iniciativnega odbora raziskovalne dejavnosti SR Slovenije**

Na podlagi 17. alinee 135. člena in 5. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter v zvezi z 62. členom zakona o raziskovalni dejavnosti (Uradni list SRS, št. 26-148/70) je Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

**ODLOK****o imenovanju predsednika, članov in sekretarja iniciativnega odbora raziskovalne dejavnosti SR Slovenije****I.**

V iniciativni odbor raziskovalne dejavnosti Slovenije se imenujejo:

za predsednika: dr. Roman Modic, redni profesor fakultete za naravoslovje in tehnologijo univerze v Ljubljani;

za člane: dr. Anton Kuhelj, redni profesor fakultete za naravoslovje in tehnologijo univerze v Ljubljani;

Rasto Mačus, asistent na ekonomski fakulteti univerze v Ljubljani;

dr. Edo Pirkmajer, pomočnik direktorja inštituta »Josef Stefan«, Ljubljana;

dr. Janko Pleterski, docent na filozofski fakulteti univerze v Ljubljani;

dr. Danilo Požar, direktor visoke ekonomsko-komercialne šole v Mariboru;

dr. Lev Premru, direktor razvojno-tehnološkega inštituta v industriji gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov »Sava«, Kranj;

Marko Stokin, direktor razvojno-tehnološkega inštituta tovarne motornih vozil »Tomos«, Koper;

za sekretarja: Marjan Lah, pomočnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo.

**II.**

Strokovne in administrativne posle opravlja za iniciativni odbor republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

**OBRAZLOŽITEV**

Po določbah 62. člena zakona o raziskovalni dejavnosti imenuje Skupščina SR Slovenije iniciativni odbor skupnosti. Iniciativni odbor skupnosti pripravi poslovnikčasne skupščine inčasni statut skupnosti ter skliče prvo sejočasne skupščine skupnosti.

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 14. septembra 1970 razpravljala o kandidatih za predsednika in člane iniciativnega odbora raziskovalne dejavnosti SR Slovenije. Na podlagi razprave komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja predlaga v imenovanje naslednje kandidate:

Za predsednika:

dr. inž. Romana Modica, rednega profesorja na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo ter predstojnika inštituta za kemijo na tej fakulteti. Dr. Modic je bil rojen 27. 5. 1911 v Ljubljani. Na tehniški fakulteti je diplomiral leta 1935, za doktorja kemijskih znanosti pa je promoviral 17. 11. 1956.

Od leta 1936 do leta 1964 je bil obratni inženir najprej v tovarni zdravil »Lek« v Ljubljani, nato pa v tovarni jedilnega olja »ZABRET«, Kranj. Od leta 1946 do leta 1948 industrijski inženir in tehnični vodja v kemični tovarni Moste, nato do leta 1949 višji industrijski inženir na glavni direkciji kemične industrije LRS Ljubljana ter do leta 1950 glavni inženir pri svetu vlade LRS za predelovalno industrijo v Ljubljani in do leta 1952 tehnični direktor pri glavni direkciji kemične industrije LRS Ljubljana. Od leta 1952 do leta 1967 izredni profesor na oddelku za kemijo tehnične fakultete v Ljubljani in od leta 1967 dalje na sedanjem delovnem mestu. Do 1. oktobra 1970 rektor univerze v Ljubljani.

Prof. dr. Roman Modic je aktivno sodeloval v pripravah zakona o raziskovalnih dejavnosti, poprej pa v pripravah skupščinskih sklepov o razvoju raziskovalne dejavnosti in zakona o visokem šolstvu.

Za člane:

Dr. Anton Kuhelj, redni profesor fakultete za naravoslovje in tehnologijo univerze v Ljubljani. Rodil se je 11. 11. 1902 na Opčinah pri Trstu. Na fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani je diplomiral leta 1927, za doktorja znanosti je bil promoviran 6. 11. 1936.

Od 1. 11. 1928 do leta 1932 je bil suplent, od leta 1932 do 7. 10. 1933 pa profesor na tehnični srednji šoli v Ljubljani. Od 8. 10. 1933 do 30. 9. 1938 docent, od 1. 10. 1938 do 6. 1. 1946 pa izredni profesor na tehnični fakulteti univerze v Ljubljani; od 7. 1. 1946 do 31. 8. 1960 redni profesor in predstojnik katedre za mehaniko na tehnični fakulteti univerze v Ljubljani, od 1. 9. 1960 dalje na sedanjem delovnem mestu.

V študijskem letu 1947/48 je bil dekan tehnične fakultete univerze v Ljubljani, v letih 1950 do 1952 predstojnik oddelka za splošne predmete tehniške visoke šole, v letih 1952 do 1954 pa rektor tehniške visoke šole. V času od leta 1954 do 1956 je bil rektor univerze v Ljubljani.

Leta 1949 je bil imenovan za člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti, od 22. 12. 1961 pa je podpredsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Bil je član komisije izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije za znanstveno in raziskovalno delo, član sveta za znanstveno delo FLRJ in član sveta za znanost LRS.

Prof. dr. Anton Kuhelj je kot ugledni znanstvenik in podpredsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti predlagan za člana iniciativnega odbora.

Rasto Mačus, asistent na ekonomski fakulteti v Ljubljani. Rojen je bil 13. 4. 1935 v Mariboru. Na pravni fakulteti v Ljubljani je diplomiral leta 1962. Od leta 1963 je zaposlen kot asistent na ekonomski fakulteti v Ljubljani.



Rasto Mačus je predlagan kot predstavnik gospodarske zbornice SR Slovenije; kot tak je tudi sodeloval v pripravah zakona in pri reševanju raziskovalne problematike sploh.

Dr. Edo Pirkmajer, pomočnik direktorja inštituta »Jožef Stefan« v Ljubljani. Rojen je bil 2. 11. 1932 v Ljubljani. Na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani — oddelek za fiziko — je diplomiral leta 1959. Leta 1966 je promoviral za doktorja fizikalnih znanosti. Od leta 1958 dalje je bil zaposlen najprej kot laborant v nuklearnem inštitutu »Jožef Stefan«, nato kot tehnični sodelavec, asistent, višji asistent, samostojni asistent, znanstveni sodelavec in od 20. februarja 1969 dalje pomočnik direktorja inštituta »Jožef Stefan« v Ljubljani.

Dr. Edo Pirkmajer je kot namestnik predsednika upravnega odbora Zveze raziskovalnih organizacij Slovenije in kot dober poznavalec problematike aktivno sodeloval v pripravah zakona in pri reševanju problemov s tega področja.

Dr. Janko Pleterski, docent na filozofski fakulteti univerze v Ljubljani. Rojen je bil 1. 2. 1923 v Mariboru. Na filozofski fakulteti — oddelek za zgodovino — je diplomiral septembra 1957. Leta 1963 je promoviral za doktorja zgodovinskih znanosti. Leta 1945 je bil v JLA, od leta 1947 do 1951 sekretar na ministrstvu za zunanje zadeve v Beogradu, od 1951 do 1954 novinar na RTV Ljubljana, od leta 1954 do leta 1970 znanstveni sodelavec in načelnik oddelka, višji znanstveni sodelavec in načelnik raziskovalne skupine inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, od 1. februarja 1970 docent na filozofski fakulteti v Ljubljani.

Dr. Janko Pleterski je predlagan kot predstavnik družbenih ved.

Dr. Danilo Požar, direktor in izredni profesor visoke ekonomsko-komercialne šole v Mariboru. Rojen je bil 11. 12. 1914 v Trstu. Na pravni fakulteti je diplomiral leta 1940. Promoviral za doktorja pravnih znanosti. Leta 1950 je v Ljubljani absolviral ekonomsko fakulteto.

Leta 1940 je bil sodniški pripravnik pri okrajnem sodišču v Mariboru. Leta 1941 uslužbenec pri Ljubljanskem velesejmu, od leta 1942 do 1945 tajnik združenja denarnih in zavarovalnih zavodov. Od julija 1945 do 1946 referent pri ministrstvu za trgovino in preskrbo LRS, od 1946 do 1947 šef organizacije narodnega magazina Ljubljana, od leta 1947 do 1953 višji pravni referent v ministrstvu za prosveto LRS in profesor na ekonomski srednji šoli v Mariboru. Od leta 1953 do leta 1960 višji pravni referent na mestnem ljudskem odboru Maribor in od leta 1960 dalje profesor in nato direktor višje ekonomsko-komercialne šole v Mariboru.

Prof. dr. Danilo Požar kot profesor na visoki ekonomsko-komercialni šoli v Mariboru predstavlja to področje in hkrati družbene vede.

Dr. Lev Premru, direktor razvojno-tehnološkega inštituta v industriji gumi-jevih, usnjenih in kemičnih izdelkov »Sava«, Kranj. Rojen je bil 21. 2. 1931 v Ljubljani. Na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo je diplomiral leta 1965. Isto leto je tudi promoviral za doktorja kemijskih znanosti. Od leta 1964 do leta 1968 je bil vodja skupine za plinsko kromatografijo pri kemijskem inštitutu »Boris Kidrič« v Ljubljani in od leta 1968 dalje glavni inženir razvojno-tehnološke službe in nato direktor razvojno-tehnološkega inštituta v »Savi«, Kranj.

Dr. Lev Premru kot direktor razvojno-tehnološkega inštituta pri gospodarski organizaciji predstavlja to področje raziskovalnega dela ter je aktivno sodeloval pri pripravi zakona o raziskovalni dejavnosti.

Marko Stokin, direktor razvojno-tehnološkega inštituta tovarne motornih vozil »Tomos«, Koper. Rojen je bil 21. 8. 1928 v Titelu, Novi Sad. Na fakulteti za strojništvo v Ljubljani je diplomiral leta 1960. Od leta 1946 do leta 1948 je bil mehanik na strojno traktorski postaji »Titel«, v tovarni »Karus« Zemun in upravnik kmetijskega posestva »Budučnost«, Čuruk. Od leta 1951 do leta 1953 avtomehaničar v vojni pošti 3269, Ljubljana. Od leta 1960 do leta 1961 strojni inženir v podjetju »Tito« Vogošča, Sarajevo. Od leta 1961 do 1963 v zavodu za organizacijo dela, Koper; v letu 1963 podpredsednik občinske skupščine Koper, od leta 1963 dalje vodja organizacijsko kadrovskega oddelka, nato vodja tehniškega sektorja in od 1967 dalje direktor inštituta v »Tomosu« Koper.

Marko Stokin kot direktor razvojno-tehnološkega inštituta pri gospodarski organizaciji predstavlja to področje raziskovalnega dela ter je kot tak aktivno sodeloval pri pripravah zakona o raziskovalni dejavnosti.

Za sekretarja:

Marjan Lah, pomočnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo. Rojen je bil 19. 8. 1924 v Mariboru. Na filozofski fakulteti v Ljubljani je diplomiral leta 1960. Končal je tudi novinarsko diplomatsko šolo v Beogradu. Od leta 1946 do 1948 je bil sekretar mestnega komiteja SKOJ. Od leta 1949 do 1950 glavni urednik lista »Mladina«, od leta 1953 do 1955 sourednik Mladinske knjige v Ljubljani. Od leta 1956 do leta 1957 član predsedstva CK ZM Slovenije, od leta 1957 do 1959 v predsedstvu glavnega odbora SZDL Slovenije, od leta 1959 do 1963 član centra za marksistično izobrazbo na CK ZK Slovenije, od leta 1964 do leta 1967 šef kabineta predsednika Skupščine SR Slovenije, od leta 1967 dalje na sedanjem delovnem mestu.

## P R E D L O G O D L O K A

### o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda Radió-televizija Ljubljana

Na podlagi 17. alinee 135. člena in 5. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter 27. člena temeljnega zakona o radiodifuznih zavodih (Uradni list SFRJ, št. 15-302/65) je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

## O D L O K

### o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda Radio-televizija Ljubljana

Za predstavnike družbene skupnosti v svetu zavoda Radiotelevizije Ljubljana se imenujejo za dobo 2 let:

Tomaž Bizalj, sekretar komiteja obalne konference ZKS Koper;

Marjan Javornik, član izvršnega odbora republiške konference SZDL Slovenije;

Ivo Jamnikar, direktor rudarskega šolskega centra, Velenje;



Mitja Gorjup, predsednik republiške konference zveze mladine Slovenije;

Stojan Požar, podpredsednik skupščine občine Maribor;

Ferdo Bem, predstojnik organizacijske enote Kranj, zavod za šolstvo SR Slovenije;

Miloš Mikeln, glavni urednik založniškega oddelka, časopisno in grafično podjetje »Delo«, Ljubljana;

Ivo Tavčar, podpredsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije;

Janez Dular, energetik — tehnolog za nuklearno elektrarno, poslovno združenje energetike SR Slovenije;

Jože Škufca, direktor šole za zdravstvene delavce, Novo mesto.

### O B R A Z L O Ž I T E V

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 14. septembra 1970 razpravljala, kakšna naj bi bila struktura kandidatov predstavnikov družbene skupnosti, ki jih imenuje Skupščina SR Slovenije v svet zavoda Radio-televizije Ljubljana. Ali naj bodo v strukturi teh kandidatov zajete posamezne zvrsti družbene dejavnosti kot je študijska knjižnica, glasbena vzgoja, gledališča, pisatelji itd., ali naj bo profil in struktura kandidatov taka, ki bi bila sposobna usmerjati in vplivati na programsko politiko na tem za javno mnenje tako pomembnem področju.

V obširni razpravi je bilo poudarjeno, da bi moral profil in struktura kandidatov za predstavnike družbenih skupnosti, ki jih imenuje Skupščina SR Slovenije v svet zavoda Radiotelevizije Ljubljana, biti taka, da bo sposobna zagotoviti družbene interese programski politiki na tem področju. Nadalje je komisija stala na stališču, da ni razlogov za ponovno imenovanje dosedanjih članov, ampak naj bi tudi v tem primeru uporabili princip rotacije.

V smislu te diskusije je komisija za volitve in imenovanja pristopila k izbiri potencialnih kandidatov za predstavnike družbene skupnosti, ki jih imenuje Skupščina SR Slovenije v svet zavoda Radio-televizije Ljubljana.

Predlog kandidatov za sestav predstavnikov družbene skupnosti, ki jih imenuje Skupščina SR Slovenije v svet zavoda Radio-televizije Ljubljana, je bil obravnavan in sprejet na seji komisije Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja dne 19. 10. 1970.

Na podlagi razprave in sklepa komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja predlaga v imenovanje v predlogu odloka navedene kandidate za predstavnike družbene skupnosti v svetu zavoda Radio-televizije Ljubljana.

### P R E D L O G O D L O K A

**o ustanovitvi in sestavi začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za družbenoekonomske odnose**

Na podlagi amandmaja VIII k ustavi SR Slovenije in 156. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije je enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije na seji dne 10. novembra 1970 sprejel

## O D L O K

o ustanovitvi in sestavičasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za družbeno-politične odnose

## I.

Ustanovi sečasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za družbeno-politične odnose z nalogo, da obravnava temeljna vprašanja s področja družbeno-političnih odnosov, ki so v pristojnosti enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije, kot so vloga in medsebojna razmerja med družbeno-političnimi organi, družbeno-političnimi skupnostmi, varstvo in zagotavljanje pogojev za uresničevanje volilne pravice ter udeležbe občanov v neposrednem odločanju o družbenih zadevah.

## II.

Zčasna komisija ima predsednika in 8 članov.

## III.

Zčasno komisjo sestavljajo:

predsednik:	Boris Filli
člani:	dr. Vlado Benko
	dr. Miha Likar
	dr. Albin Pečavar
	Jurij Pirš
	Bernard Rode
	Emil Roje
	Marjan Tavčar
	Martin Vidmar

## O B R A Z L O Ž I T E V

Enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije obravnava med drugim temeljna vprašanja s področja družbeno-političnih odnosov, kot so vloga in medsebojni odnosi med družbeno-političnimi organi, družbeno-političnimi skupnostmi, varstvo in zagotavljanje pogojev za uresničevanje volilne pravice ter udeležba občanov v neposrednem odločanju o družbenih zadevah. Enotni zbor pa nima posebne komisije, ki bi z raznih vidikov obravnavala navedena vprašanja in pomagala enotnemu zboru pri uskladitvi različnih gledanj, ki bi se pojavila pri posameznih vprašanjih. Zato je bila s sklepom predsednika enotnega zbora delovnih skupnosti že sestavljena delovna skupina, v katero so bili vključeni po trije člani vsakega od zborov delovnih skupnosti. Ta delovna skupina je z delom že pričela. Glede na pomembnost vprašanj, ki jih proučuje, mora v skladu z določbami poslovnika skupščine to delovno skupino kot za-



časno komisijo ustanoviti zbor. Predlagana komisija naj bi z raznih vidikov nadaljevala obravnavo vprašanj s področja družbeno-političnih odnosov, usklajevala različna gledanja, ki bi se pojavila pri posameznih vprašanjih, ter sestavljala za zbor poročila z mnenji in predlogi.

Predlog odloka o ustanovitvi začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za družbeno-politične odnose je s tem utemeljen.\*

## PREDLOG ODLOKA

### o ustanovitvi in sestavi delovne skupine za izvedbo pripravljanih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije

Na podlagi VIII. amandmaja k ustavi SR Slovenije in 156. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije sta republiški zbor in prosvetno-kulturni zbor Skupščine SR Slovenije na svojih sejah dne 10. novembra 1970 sprejela

## ODLOK

### o ustanovitvi in sestavi delovne skupine za izvedbo pripravljanih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije

#### I.

Ustanovi se delovna skupina republiškega zbora in prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije za izvedbo pripravljanih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije.

#### II.

Delovna skupina ima nalogo, da do sprejema predloga zakona o kulturnih skupnostih, ko bo imenovan iniciativni odbor za ustanovitev kulturne skupnosti Slovenije, opravi vsa potrebna pripravljana dela, ki so v zvezi z začetkom delovanja iniciativnega odbora oziroma z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije. Med ta dela sodi predvsem priprava delovnih osnutkov začasnega statuta kulturne skupnosti Slovenije in poslovnika za delo ustanovne skupščine kulturne skupnosti Slovenije; poleg tega delovna skupina pripravi tudi predlog za sestavo ustanovne skupščine kulturne skupnosti Slovenije.

#### III.

V delovno skupino se imenujejo:

za predsednika: dr. Boris K u h a r , predsednik odbora prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti,  
za člane: Jože B a b i č , upravnik primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici,

dr. France Bernik, tajnik Slovenske matice v Ljubljani,  
 Jože Falkner, dipl. gozdarski inženir, gozdno gospodarstvo Novo mesto,  
 Alfred Volavšek, vodja kadrovske službe, Slavnik Koper,  
 Barbka Jakopič, študentka akademije za likovno umetnost in filozofske fakultete,  
 Jure Kislinger, novinar »Večer« Maribor — podružnica Celje,  
 Gregor Kocijan, tajnik komisije za kulturo in politiko izobraževanja, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije,  
 Peter Ogrizek, strokovni sodelavec pri komiteju občinske konference ZKS Kranj,  
 Borut Plavšak, odgovorni urednik za področje kulture, prosvete in znanosti pri sekretariatu izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije za informacije,  
 Leopold Suhadolčan, ravnatelj osnovne šole Franjo Golob, Prevalje,  
 Peter Toš, podpredsednik zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije,  
 Helena Toni, statističar, tovarna Saturnus, Ljubljana,  
 Andrej Ujčič, kustos, umetnostna galerija Maribor,  
 za sekretarja: dr. Branko Berčič, pomočnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo.

### PREDLOG ODLOKA

#### o razrešitvi in izvolitvi člana odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora

Na podlagi 26. člena poslovnika gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije je gospodarski zbor na seji sprejel naslednji

### ODLOK

#### o razrešitvi in izvolitvi člana odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora

#### I.

Poslanec gospodarskega zbora Franc Putterle se razreši dolžnosti člana odbora za proizvodnjo in blagovni promet.

#### II.

Za člana odbora za proizvodnjo in blagovni promet se izvoli poslanec gospodarskega zbora Franc Petauer.



## OBRAZLOŽITEV

Poslanec gospodarskega zbora Franc P u t e r l e je pismeno zaprosil, da se ga razreši dolžnosti člana odbora za proizvodnjo in blagovni promet, ker je preobremenjen z delom v gospodarski organizaciji in zato ne more sodelovati v dveh skupščinskih telesih. Poslanec namreč sodeluje tudi v komisiji Skupščine SR Slovenije za državno varnost. Na predlog odbora, da se upošteva poslančeva želja, predlagamo, da se poslanec razreši.

V dogovoru s predsednikom odbora za proizvodnjo in blagovni promet predlagamo, da se na izpraznjeno mesto člana tega odbora izvoli poslanec gospodarskega zbora Franc P e t a u e r , ki se s tem predlogom tudi strinja.

Sekretariat Skupščine SR  
dokumentacija

## SEZNAM GOVORNIKOV

## Republiški zbor

Benčina Drago: 66	Orožen Marjan: 65
Bohanec Slavko: 7	Pirjevec Roman: 47
Borko Franc: 34	Polič Miloš: 59, 85
Brilej dr. Jože: 35	Prosen Miha: 15, 62
Cerjak Ivan: 53	Pučnik Ivan: 46
Dolenc Marjan: 4	Pušenjak Rado: 58
Florjančič Jože: 15	Rebek Rudi: 43
Forte Karel: 20	Rus dr. Vojan: 76
Furlan dr. Branko: 61	Svetelj Franc: 13, 60
Gluhar Peter: 4, 77	Šnabl Bogdan: 41
Hegler Miro: 32	Tavčar Adolf: 73
Jerma Riko: 6, 21	Tomič Zora: 11, 71
Komel Lojze: 7	Toth Štefan: 40
Košir Martin: 55	Tribušon Tone: 25, 67
Kreft Ivan: 17, 50	Ulrih Ela: 77
Krese Leopold: 48	Vadnjal Boris: 8
Maček Polde: 59	Verbič Janez: 12, 85
Majerič Avgust: 11	Zidar Milovan: 13
Matičič Cene: 14, 18, 61	Zlender Mirko: 38, 83
Mikoš Boris: 9	Znidaršič Jože: 44

## Gospodarski zbor

Atelšek Ivan: 95	Mikoš Boris: 92, 94
Javornik Jože: 89	Petauer Franc: 88, 89
Justin Drago: 95, 96	Polajnar Tone: 91
Klemenčič Ivo: 88, 89	Simšič Stane: 93
Komel Alojz: 90	Zidar Milovan: 89
Lesar Jože: 90, 94, 95	

## Prosvetno-kulturni zbor

Bračič dr. Vladimir: 104	Mušič Vladimir: 107
Dolar Jože: 105	Oberlintner Roman: 98, 100, 122
Feldin Boris: 134, 135	Petrič dr. Ernest: 114, 119
Gostenčnik Lojzka: 102, 106	Poljanšek Miloš: 117, 129, 136
Habjan Vinko: 133	Šega Drago: 110, 119
Hasl Miran: 104, 135	Štefanič Lojze: 128
Justin Desan: 114	Šugman Rajko: 130
Kornhauser dr. Aleksandra: 112	Švajncer Janez: 126
Kuhar dr. Boris: 120	Tavčar Marjan: 111
Lah Marjan: 103	Turnšek Viktor: 108
Lipuzič Boris: 101	Ulaga Drago: 136
Melanšek Jože: 100, 135	Vild Jože: 132
Mernik Branko: 124	Zupan France: 132

## Socialno-zdravstveni zbor

Bokal Ivan: 140	Okršlar Anica: 154, 155
Dekleva Dragica: 141, 142	Pratengrazer Jože: 152
Grabenšek Anton: 147, 154	Sagaj Franc: 141, 142
Kosmač Franc: 146, 153, 155	Tomič Zora: 143
Majcen Nada: 156	Vode Ferdinand: 148, 150
Malešič Matija: 150	



## Enotni zbor delovnih skupnosti

Činč Ludvik: 167	Lesar Jože: 180
Dekleva Dragica: 166	Makovec Stojan: 188
Dolar Jože: 181	Pungerčar Stane: 182
Feldin Boris: 165	Rajšp Ciril: 184
Gobec Vinko: 168	Suhadolnik Jože: 183
Gole Ivan: 177	Svetelj Franc: 161
Hafner Vinko: 170	Svajncar Janez: 190
Hasl Miran: 181	Suštar Emil: 186
Jazbec David: 185	Uršič Vlado: 166
Kosmač Franc: 186	Žigon Žarko: 187
Kučan Janez: 178	

## Zasedanje delegatov občin

Dekleva Dragica: 270	Radej Jože: 233, 258
Dekleva Vitomir: 206, 262	Rebernak Franjo: 214
Fluher Ernest: 229	Sbrizaj Danilo: 213
Gobec Vinko: 236, 269	Seitl Viktor: 222
Goljevšček Boris: 218	Svetina Franc: 200
Hodalič dr. Milan: 253	Šimac Rudi: 224
Jogan Savin: 193	Štrukelj Jožko: 193, 238
Jurčič Ciril: 203	Šumak Ivo: 221
Kraigher Sergej: 243	Tomec Martin: 226
Ladava Anton: 216	Tomič Zora: 251, 264, 266
Mozetič dr. Vinko: 259	Vošnjak Sergej: 266
Muršec Franjo: 227, 256	Zadravec Branko: 231
Novak Franc: 204	Žampa Janez: 260
Pevec Ciril: 211, 257	Žele Ivan: 219

## VSEBINA

### Republiški zbor

20. seja — 10. novembra 1970

#### Pred dnevnim redom:

1. Komemoracija za umrlim poslancem Igorjem Janharjem . . . . .	3
2. Odsotnost poslancev . . . . .	3
3. Določitev dnevnega reda . . . . .	3
Govornik:	
Marjan Dolenc . . . . .	4

#### Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 19. seje republiškega zbora . . . . .	4
2. Poslanska vprašanja . . . . .	4
Govorniki:	
Peter Gluhar . . . . .	4
Riko Jerman . . . . .	6
Slavko Bohanec . . . . .	7
Lojze Komel . . . . .	7
Boris Vadnjal . . . . .	8
Boris Mikoš . . . . .	9
Zora Tomič . . . . .	11
Av gust Majerič . . . . .	11
Janez Verbič . . . . .	12
Milovan Zidar . . . . .	13
Franc Svetelj . . . . .	13
Cene Matičič . . . . .	14
Miha Prosen . . . . .	15
3. Nekatera vprašanja državnega kapitala, skladov in vseh drugih sredstev, s katerimi upravlja SR Slovenija . . . . .	15



Govorniki :	
Jože Florjančič . . . . .	15
Ivan Kreft . . . . .	17
Cene Matičič . . . . .	18
Karel Forte . . . . .	20
Riko Jerman . . . . .	21
4. Osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji . . . . .	
	24
Govorniki :	
Tone Tribušon . . . . .	25
Miro Hegler . . . . .	32
Franc Borko . . . . .	34
dr. Jože Brilej . . . . .	35
Mirko Žlender . . . . .	38
Štefan Toth . . . . .	40
Bogdan Šnabl . . . . .	41
Rudi Rebek . . . . .	43
Jože Žnidaršič . . . . .	44
Ivan Pučnik . . . . .	46
Roman Pirjevec . . . . .	47
Leopold Krese . . . . .	48
Ivan Kreft . . . . .	50
Ivan Cerjak . . . . .	53
Martin Košir . . . . .	55
Rado Pušenjak . . . . .	58
Polde Maček . . . . .	59
Miloš Polič . . . . .	59
Franc Svetelj . . . . .	60
Cene Matičič . . . . .	61
Branko Furlan . . . . .	61
Miha Prosen . . . . .	62
Marjan Orožen . . . . .	65
Drago Benčina . . . . .	66
Tone Tribušon . . . . .	67
5. Rebalans finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970	
	69
6. Predlog zakona o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje . . . . .	
	69
7. Predlog za izdajo zakona o osnutku zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu Boris Kidrič v Ljubljani . . . . .	
	69
8. Predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti . . . . .	
	70
9. Osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva . . . . .	
	70
Govornika :	
Zora Tomič . . . . .	71
Adolf Tavčar . . . . .	73
10. Predlog zakona o organizaciji izvrševanja kazenskih sankcij v SR Sloveniji . . . . .	
	74
11. Predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob poplavah v Vojvodini . . . . .	
	75

12. Uskladitev spornega besedila predloga sklepa in priporočila o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji . . . . .	75
13. Volitve in imenovanja:	
— predlog odloka o imenovanju predsednika, članov in sekretarja iniciativnega odbora raziskovalne dejavnosti SR Slovenije . . . . .	76
— imenovanje predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda RTV Ljubljana . . . . .	76
— predlog odloka o ustanovitvi in sestavi delovne skupine republiškega in prosvetno-kulturnega zbora za izvedbo pripravljanih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije . . . . .	76
Govornika:	
Dr. Vojan Rus . . . . .	76
Ela Ulrih . . . . .	77
14. Osnutek zakona o varnosti cestnega prometa . . . . .	77
Govorniki:	
Peter Gluhar . . . . .	77
Mirko Žlender . . . . .	83
Janez Verbič . . . . .	85
Miloš Polič . . . . .	85
15. Osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili . . . . .	86

## Gospodarski zbor

### 18. seja — 9. novembra 1970

#### Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev . . . . .	87
2. Določitev dnevnega reda . . . . .	87

#### Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 17. seje gospodarskega zbora . . . . .	87
2. Poslanska vprašanja . . . . .	88
Govorniki:	
Franc Petauer . . . . .	88
Ivo Klemenčič . . . . .	88
Milovan Zidar . . . . .	89
Jože Javornik . . . . .	89
Alojz Komel . . . . .	90
3. Usklajevanje spornega besedila predloga sklepov in priporočil o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji . . . . .	90



<b>G o v o r n i k :</b>	
Jože Lesar . . . . .	90
4. Predlog zakona o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje . . . . .	91
<b>G o v o r n i k :</b>	
Tone Polajnar . . . . .	91
5. Predlog zakona o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlaščena kmetijska in stavbna zemljišča . . . . .	92
<b>G o v o r n i k i :</b>	
Boris Mikoš . . . . .	92
Stane Simič . . . . .	93
Jože Lesar . . . . .	94
Boris Mikoš . . . . .	94
Jože Lesar . . . . .	95
6. Rebalans finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970	95
<b>G o v o r n i k a :</b>	
Ivan Atelšek . . . . .	95
Drago Justin . . . . .	95
7. Odlok o razrešitvi in izvolitvi člana odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora . . . . .	96

## P r o s v e t n o - k u l t u r n i z b o r

15. seja — 9. novembra 1970

### Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev . . . . .	97
2. Določitev dnevnega reda . . . . .	97
3. Sporočila pred prehodom na dnevni red . . . . .	97

### Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 14. seje prosvetno-kulturnega zbora . . . . .	98
2. Poslanska vprašanja . . . . .	98
<b>G o v o r n i k i :</b>	
Roman Oberlintner . . . . .	98
Jože Melanšek . . . . .	100
Roman Oberlintner . . . . .	100

Boris Lipužič . . . . .	101
Lojzka Gostenčnik . . . . .	102
Marjan Lah . . . . .	103
Dr. Vladimir Bračič . . . . .	104
Miran Hasl . . . . .	104
Jože Dolar . . . . .	105
Lojzka Gostenčnik . . . . .	106
 3. Organizacija in financiranje raziskovalne dejavnosti na ravni federacije . . . . .	 107
Govorniki:	
Vladimir Mušič . . . . .	107
Viktor Turnšek . . . . .	108
Drago Šega . . . . .	110
Marjan Tavčar . . . . .	111
Dr. Aleksandra Kornhauser . . . . .	112
Desan Justin . . . . .	114
Dr. Ernest Petrič . . . . .	114
Miloš Poljanšek . . . . .	117
 4. Osnutek zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu Boris Kidrič v Ljubljani . . . . .	 118
Govornik:	
Drago Šega . . . . .	119
 5. Predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti . . . . .	 119
Govornika:	
Dr. Ernest Petrič . . . . .	119
Dr. Boris Kuhar . . . . .	120
 6. Položaj dvojezičnega slovensko-madžarskega osnovnega šolstva v Pomurju . . . . .	 122
Govorniki:	
Roman Oberlintner . . . . .	122
Branko Mernik . . . . .	124
Janez Švajncer . . . . .	126
Lojze Štefanič . . . . .	128
Miloš Poljanšek . . . . .	129
 7. Problematika šolskih športnih društev . . . . .	 130
Govorniki:	
Rajko Šugman . . . . .	130
France Zupan . . . . .	132
Jože Vild . . . . .	132
Vinko Habjan . . . . .	133
Boris Feldin . . . . .	134
Jože Melanšek . . . . .	135
Miran Hasl . . . . .	135
Drago Ulaga . . . . .	136
Miloš Poljanšek . . . . .	136
 8. Predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda RTV Ljubljana . . . . .	 137
 9. Predlog odloka o ustanovitvi in sestavi delovne skupine za izvedbo pripravljajlnih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije	 137



# Socialno-zdravstveni zbor

14. seja — 9. novembra 1970

## Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev . . . . . 139
2. Sporočila pred določitvijo dnevnega reda . . . . . 139
3. Določitev dnevnega reda . . . . . 140

## Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 13. seje socialno-zdravstvenega zbora . . . . . 140
2. Poslanska vprašanja . . . . . 140

### Govorniki:

- Ivan Bokal . . . . . 140  
Dragica Dekleva . . . . . 141  
Franc Sagaj . . . . . 141  
Dragica Dekleva . . . . . 142  
Franc Sagaj . . . . . 142

3. Osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva . . . . . 143

### Govorniki:

- Zora Tomič . . . . . 143  
Franc Kosmač . . . . . 146  
Anton Grabenšek . . . . . 147  
Ferdinand Vode . . . . . 148  
Matija Malešič . . . . . 150  
Jože Pratengrazer . . . . . 152  
Franc Kosmač . . . . . 153  
Anton Grabenšek . . . . . 154  
Anica Okršlar . . . . . 154  
Franc Kosmač . . . . . 155

4. Akcijski program za pomoč in varstvo ostarelih ljudi v SR Sloveniji 156

### Govornik:

- Nada Majcen . . . . . 156

# Enotni zbor delovnih skupnosti

6. seja — 9. novembra 1970

## Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev . . . . . 159
2. Določitev dnevnega reda . . . . . 159

## Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 5. seje enotnega zbora . . . . . 160
2. Predlog odloka o ustanovitvi in sestavi začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za družbeno-politične odnose . . . . . 160
3. Predlog za izdajo zakona o referendumu . . . . . 161  
Govornik:  
Franc Svetelj . . . . . 161
4. Predlog zakona o knjigovodstvu delovnih organizacij, ki opravljajo dejavnosti družbenih služb . . . . . 164  
Govorniki:  
Boris Feldin . . . . . 165  
Dragica Dekleva . . . . . 166  
Vlado Uršič . . . . . 166  
Ludvik Činč . . . . . 167
5. Osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji . . . . . 167  
Govorniki:  
Vinko Gobec . . . . . 168  
Vinko Hafner . . . . . 170  
Ivan Gole . . . . . 177  
Janez Kučan . . . . . 178  
Jože Lesar . . . . . 180  
Miran Hasl . . . . . 181  
Jože Dolar . . . . . 181  
Stane Pungerčar . . . . . 182  
Jože Suhadolnik . . . . . 183  
Ciril Rajšp . . . . . 184  
David Jazbec . . . . . 185  
Franc Kosmač . . . . . 186  
Emil Šuštar . . . . . 186  
Žarko Žigon . . . . . 187  
Stojan Makovec . . . . . 188
6. Predlog zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o financiranju družbeno-političnih skupnosti v SR Sloveniji . . . . . 189



7. Predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob poplavah v Vojvodini . . . . .	189
Govornik:	
Janez Švajncer . . . . .	190
8. Okvirni program dela enotnega zbora delovnih skupnosti do julija 1971	190

## Zasedanje delegatov občin

### 8. zasedanje — 2. novembra 1970

#### Pred dnevnim redom:

1. Določitev dnevnega reda . . . . .	192
2. Sporočila pred prehodom na dnevni red . . . . .	192
3. Ugotovitev navzočnosti delegatov . . . . .	193
Govornik:	
Savin Jogan . . . . .	193

#### Dnevni red:

1. Osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji . . . . .	193
Govorniki:	
Jožko Štrukelj . . . . .	193
Franc Svetina . . . . .	200
Ciril Jurčič . . . . .	203
Franc Novak . . . . .	204
Vitomir Dekleva . . . . .	206
Ciril Pevec . . . . .	211
Danilo Sbrizaj . . . . .	213
Franjo Rebernak . . . . .	214
Anton Ladava . . . . .	216
Boris Goljevšček . . . . .	218
Ivan Žele . . . . .	219
Ivo Šumak . . . . .	221
Viktor Seidl . . . . .	222
Rudi Šimac . . . . .	224
Martin Tomc . . . . .	226
Franjo Muršec . . . . .	227
Ernest Fluher . . . . .	229
Branko Zadavec . . . . .	231
Jože Radej . . . . .	233
Vinko Gobec . . . . .	236
Jožko Štrukelj . . . . .	238
Sergej Kraigher . . . . .	243

2. Osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva . . . . .	251
Govorniki:	
Zora Tomič . . . . .	251
Dr. Milan Hodalič . . . . .	253
Franjo Muršec . . . . .	256
Ciril Pevec . . . . .	257
Jože Radej . . . . .	258
Dr. Vinko Mozetič . . . . .	259
Janez Zampa . . . . .	260
Vitomir Dekleva . . . . .	262
Zora Tomič . . . . .	264
3. Predlog programa dela zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije za obdobje od septembra 1970 do julija 1971 . . . . .	266
Govorniki:	
Sergej Vošnjak . . . . .	266
Vinko Gobec . . . . .	269
Dragica Dekleva . . . . .	270

## PRILOGE

1. Pismena vprašanja poslancev:	
— Magda Kočar, poslanka republiškega zbora . . . . .	272
— Milo Vižintin, poslanec republiškega zbora . . . . .	272
— Ivan Krefc, poslanec republiškega zbora . . . . .	273
— Rado Pušenjak, poslanec republiškega zbora . . . . .	273
— Miha Prosen, poslanec republiškega zbora . . . . .	274
— Peter Finžgar, poslanec prosvetno-kulturnega zbora . . . . .	275
— Jože Melanšek, poslanec prosvetno-kulturnega zbora . . . . .	276
— Emil Rojc, poslanec prosvetno-kulturnega zbora . . . . .	276
— Lojzka Gostenčnik-Žmavc, poslanka prosvetno-kulturnega zbora . . . . .	277
— Vladimir Mušič, poslanec prosvetno-kulturnega zbora . . . . .	277
— Dr. Irena Ivančič, poslanka socialno-zdravstvenega zbora . . . . .	278
2. Sklepi skupne komisije republiškega in gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj »državnega kapitala« skladov in vseh drugih sredstev, s katerimi upravlja SR Slovenija . . . . .	278
3. Osnutek zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji . . . . .	281
Obrazložitev . . . . .	283
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin . . . . .	285
Poročila:	
— začasne komisije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti . . . . .	295
— odbora republiškega zbora za družbenoekonomske odnose, za družbeno-politični sistem in notranjo politiko ter komisije za revizijo zakonov s področja družbenega planiranja in delitve družbenega proizvoda . . . . .	297
— odbora za finance in proračun republiškega zbora Skupščine SR Slovenije — mnenje . . . . .	300



— odbora republiškega zbora za proizvodnjo in blagovni promet in odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo	
— mnenje . . . . .	302
— zakonodajno-pravne komisije . . . . .	304
4. Osnutek zakona o varnosti cestnega prometa . . . . .	307
Obrazložitev . . . . .	328
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin . . . . .	334
Poročila:	
— odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora . . . . .	338
— zakonodajno-pravne komisije . . . . .	339
5. Osnutek zakona o organizaciji cestnega prevoza z motornimi vozili . . . . .	341
Obrazložitev . . . . .	350
Poročila:	
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora . . . . .	352
— odbora za finance in proračun republiškega zbora . . . . .	353
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora . . . . .	353
— zakonodajno-pravne komisije . . . . .	355
6. Predlog odloka o potrditvi rebalansa finančnega načrta vodnega sklada SR Slovenije za leto 1970 . . . . .	358
Obrazložitev . . . . .	358
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora . . . . .	359
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora . . . . .	359
— zakonodajno-pravne komisije . . . . .	359
7. Predlog zakona o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje . . . . .	359
Obrazložitev . . . . .	361
Poročila:	
— zakonodajno-pravne komisije . . . . .	365
— odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora . . . . .	365
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora . . . . .	365
8. Predlog za izdajo zakona o prenosu ustanoviteljskih pravic SR Slovenije nasproti kemijskemu inštitutu Borisa Kidriča v Ljubljani . . . . .	365
Poročila:	
— zakonodajno-pravne komisije . . . . .	368
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora . . . . .	369
— odbora za znanstveno-raziskovalno delo prosvetno-kulturnega zbora . . . . .	369
9. Predlog za izdajo zakona o gledališki dejavnosti . . . . .	369
Poročila:	
— zakonodajno-pravne komisije . . . . .	373
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti . . . . .	376
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora . . . . .	377

10. Osnutek zakona o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega varstva . . . . .	377
Obrazložitev . . . . .	378
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin . . . . .	383
Poročila:	
— odbora republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo . . . . .	386
— odbora republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo — dodatno poročilo . . . . .	388
— odbora za finance in proračun republiškega zbora . . . . .	389
— odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora . . . . .	390
— odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora . . . . .	391
— zakonodajno-pravne komisije . . . . .	392
11. Predlog zakona o organizaciji izvrševanja kazenskih sankcij v SR Sloveniji . . . . .	394
Obrazložitev . . . . .	409
Poročila:	
— odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora . . . . .	412
— komisije za pravosodje . . . . .	413
— zakonodajno-pravne komisije . . . . .	413
12. Predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob poplavih v Vojvodini . . . . .	416
Obrazložitev . . . . .	416
Poročila:	
— začasne komisije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti . . . . .	416
— odbora za finance in proračun republiškega zbora . . . . .	416
— zakonodajno-pravne komisije . . . . .	416
13. Poročilo o uskladitvi spornega besedila predloga sklepov in priporočil o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji . . . . .	417
14. Poročilo k predlogu stališč o organizaciji in financiranju raziskovalne dejavnosti na ravni federacije . . . . .	418
15. Poročilo o obravnavi položaja dvojezičnega slovensko-madžarskega šolstva v Pomurju . . . . .	420
16. Poročilo o obravnavi problematike šolskih športnih društev . . . . .	422
17. Poročilo o obravnavi akcijskega programa za pomoč in varstvo ostarelih ljudi v SR Sloveniji v letu 1970 . . . . .	423
18. Predlog odloka o imenovanju predsednika, članov in sekretarja iniciativnega odbora raziskovalne dejavnosti SR Slovenije . . . . .	425
Obrazložitev . . . . .	425
19. Predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda Radio-televizija Ljubljana . . . . .	428
Obrazložitev . . . . .	429



20. Predlog odloka o ustanovitvi in sestavi začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenija za družbenoekonomske odnose . . . . .	429
Obrazložitev . . . . .	430
21. Predlog odloka o ustanovitvi in sestavi delovne skupine za izvedbo pripravljalnih del v zvezi z ustanovitvijo kulturne skupnosti Slovenije . .	431
22. Predlog odloka o razrešitvi in izvolitvi člana odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora . . . . .	432
Obrazložitev . . . . .	433
23. Seznam govornikov . . . . .	434

Izdala in založila  
Skupščina SR Slovenije

Odgovorni urednik  
Milan Megušar-Borut

Natisnila  
tiskarna »Jože Moškrič«  
v Ljubljani

junijs 1971

v 300 izvodih

Obseg 448 strani





SKUPŠČINA SRS  
DOKUMENTACIJA

St-S: 18/10